

Əlamətdar və tarixi günlər təqvimi

*Respublikanın kütləvi və
ixtisaslaşdırılmış kitabxanaları,
Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana
Sistemləri üçün*

BAKI - 2011

2012

REDAKSIYA HEYƏTİ:

Baş redaktor: K.M.Tahirov,
fəlsəfə doktoru,
Əməkdar mədəniyyət işçisi

Redaktorlar: G. Səfərəliyeva
M.Cəfərova

Məsul katib: N.Alısova

Əlamətdar və tarixi günlər
təqvimi - 2012 / baş red.
K.Tahirov; red.: G.Səfərəliyeva,
M.Cəfərova; məsul katib
N.Alısova; M.F.Axundzadə adına
Azərbaycan Milli Kitabxanası. -
Bakı, 2011. - 320 s.

© M.F.Axundzadə adına
Milli Kitabxana

1 yanvar
Gün çıxır 06:26
Gün batır 17:25
31 yanvar
Gün çıxır
06:18
Gün batır
17:57

YANVAR

22 dekabr-
20 yanvar
Oğlaq bürcünün
ünsürü torpaq,
planeti Saturn,
düşərli günü
çərşənbə axşamı,
şənbə, düşərsiz
günü bazar ertəsi,
cümə axşamı,
metali dəmir,
uğurlu rəngi tünd-
yaşıl, qara, göy,
uğursuz rəngi ağ,
uğurlu daşı rubin,
oniks, enerji verən
çiçəyi ağ qərənfil,
qara lalə, uğurlu
rəqəmi isə 3 və
5-dir.

B.	1
B.E.	2
Ç.A.	3
Ç.	4
C.A.	5
C.	6
Ş.	7
B.	8
B.E.	9
Ç.A.	10
Ç.	11
C.A.	12
C.	13
Ş.	14
B.	15
B.E.	16
Ç.A.	17
Ç.	18
C.A.	19
C.	20
Ş.	21
B.	22
B.E.	23
Ç.A.	24
Ç.	25
C.A.	26
C.	27
Ş.	28
B.	29
B.E.	30
Ç.A.	31

- Yeni il (01.01)
- 20 Yanvarın ““Şəhidlər Günü” elan olunması haqqında” qanun verilməmişdir (17.01.1992)
- Ümumxalq Hüzn Günü (20.01.1990)
- Gömrük İşçiləri Günü (29.01.1992)

200 il M.F.Axundzadə 1812-1878

M.F.Axundzadənin yaradıcılıq yolunu səciyyələndirən tarix səhifələrini vərəqləyərkən biz böyük iftixar hissi keçiririk ki, xalqımız ağır zamanlarda, gerilik, dini fanatizm şəraitində belə görkəmli şəxsiyyət, öz dövrünü qabaqlayaraq gözəl əsərlər yaradan bir insan yetişdirmişdir...

Heydər Əliyev, ümummilli lider

Milli ədəbiyyat

Əməkdar müəllim, ədəbiyyatşünas Axundlu Yavuz İbrahimxəlil oğlunun (07.01.1927) anadan olmasının 85 illiyi

Yazıçı Qasimov Əlfi Səhlik oğlunun (05.01.1927-12.03.1985) anadan olmasının 85 illiyi

Əməkdar incəsənət xadimi, yazıçı Babanlı Vidadi Yusif oğlunun (05.01.1927) anadan olmasının 85 illiyi

Nasir Qasimov Heydər İftar oğlunun (Heydər Qasımlı) (18.01.1942) anadan olmasının 70 illiyi

Şair, publisist Xasıyev Həsən Əzizbala oğlunun (18.01.1952) anadan olmasının 60 illiyi

Şair Seyidzadə Bədrəddin Mir Kazım oğlunun (Bədri Seyidzadə) (20.01.1882-1945) anadan olmasının 130 illiyi

Publisist, tənqidçi Məmmədli Cahangir Əbdüləli oğlunun (26.01.1942) anadan olmasının 70 illiyi

Xarici ədəbiyyat

Fransız dramaturqu Molyer Jan Batistin (15.01.1622-16.02-1673) anadan olmasının 390 illiyi

Beynəlxalq Sülh mükafatı laureatı, türk şairi Nazim Hikmət Rannın (20.01.1902-03.06.1963) anadan olmasının 110 illiyi

Fransız dramaturqu Bomarşe Pyer Oqüsten Karon denin (24.01.1732-18.05.1799) anadan olmasının 280 illiyi

SSRİ Dövlət Mükafatı laureatı, rus yazıçısı Katayev Valentin Petroviçin (28.01.1897-12.04.1986) anadan olmasının 115 illiyi

Tarixdə bu gün

Yeni il (01.01)

“Azərbaycan Respublikasının dövlət sərhədi haqqında” qanunun (14.01.1992) qüvvəyə minməsinin 20 illiyi

20 Yanvarın “Şəhidlər Günü” elan olunması haqqında” qanun verilməlidir (17.01.1992)

Ümumxalq Hüzn Günü (20.01.1990)

Gömrük İşçiləri Günü (29.01.1992)

Şamaxıda böyük dağıntı və tələfat törədən zəlzələnin (31.01.1902) 110 illiyi

Milli Qəhrəmanlar

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Mirzəyev Şirin Vəli oğlunun (05.01.1947-09.09.1992) anadan olmasının 65 illiyi

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Səfərov Cəlil Əziz oğlunun (28.01.1962-15.05.1992) anadan olmasının 50 illiyi

Siyasət. Hərbi iş

Fransanın Milli Qəhrəmanı Janna Darkın (06.01.1412-30.05.1431) anadan olmasının 600 illiyi

Görkəmli dövlət xadimi Rəfibəyli Xudadat bəy Ələkbər bəy oğlunun (12.01.1877-01.06.1920) anadan olmasının 135 illiyi

Dövlət xadimi Axundov Ruhulla Əli oğlunun (13.01.1897-21.04.1938) anadan olmasının 115 illiyi

ABŞ dövlət xadimi Ruzvelt Franklin Delanonun (30.01.1882-12.04.1945) anadan olmasının 130 illiyi

Coğrafiya. Geologiya

Görkəmli Azərbaycan geoloqu, akademik, Əməkdar elm xadimi Qaşqay Mirəli Seyidəli oğlunun (07.01.1907-23.04.1977) anadan olmasının 105 illiyi

Mühəndis işi. Texnika

Əməkdar mühəndis Əzizov Tofiq Müseyib oğlunun (18.01.1932-1998) anadan olmasının 80 illiyi

Neft

Görkəmli neftçi, professor Tağıyev Eyyub İsmayıl oğlunun (27.01.1912-1967) anadan olmasının 100 illiyi

Tarix. Din

Əməkdar elm xadimi, professor Sumbatzadə Əlisöhbət Sumbat oğlunun (21.01.1907) anadan olmasının 105 illiyi

Kimya. Biologiya. Tibb

Əməkdar həkim, tibb elmləri doktoru, professor Əliyev Əziz Məmmədkərim oğlunun (01.01.1897-27.07.1962) anadan olmasının 115 illiyi

Biologiya elmləri doktoru, professor Ağabəyli Rəna Ağaxan qızının (03.01.1942) anadan olmasının 70 illiyi

Teatr. Kino.Estrada.Sirk

Xalq artisti, aktyor Mirzəyev Mikayıl Şahvələd oğlunun (01.01.1947-03.06.2006) anadan olmasının 65 illiyi

Xalq artisti Zeynalov Eldəniz Məmməd oğlunun (01.01.1937-05.11.2002) anadan olmasının 75 illiyi

SSRİ Xalq artisti, Azərbaycanın Dövlət Mükafatı laureatı Hacıyev İsmayıl Yusif oğlunun (İsmayıl Dağıstanlı) (06.01.1907-01.04.1980) anadan olmasının 105 illiyi

Musiqi. Opera. Balet

Xalq artisti, professor, pianoçu Səfərəliyeva Kövkəb Kamil qızının (03.01.1907-27.06.1985) anadan olmasının 105 illiyi

Naxçıvan MR-nın Əməkdar artisti, müğənni Qubadov Hüsni Baba oğlunun (04.01.1922- 13.08.1991) anadan olmasının 90 illiyi

Əməkdar incəsənət xadimi, tarzən Mansurov Mirzə Mansur Məşədi Məlik oğlunun (05.01.1887-30.06.1967) anadan olmasının 125 illiyi

Əməkdar incəsənət xadimi, musiqişünas, Abasova Elmira Əbdülhəmid qızının (10.01.1932-12.02.2009) anadan olmasının 80 illiyi

Xalq artisti, rəqqasə Məlikova Afaq Süleyman qızının (18.01.1947) anadan olmasının 65 illiyi

Xalq artisti, dirijor Abdullayev Kamal Cahanbaxış oğlunun (18.01.1927-05.12.1997) anadan olmasının 85 illiyi

Xalq artisti, rəqqas Məmmədov Böyükağa (Mirməmməd) Mircəfər oğlunun (23.01.1927) anadan olmasının 85 illiyi

Xalq artisti, balerina Vəkilova Leyla Məhəd qızının (29.01.1927-20.02.1999) anadan olmasının 85 illiyi

Avstriya bəstəkarı Şubert Frans Peterin (31.01.1797-19.11.1828) anadan olmasının 215 illiyi

Rəssamlıq. Heykəltəraşlıq.Arxitektura

Azərbaycanın Əməkdar inşaatçısı, Dövlət Mükafatı laureatı Ələsgərov Hənifə Əlisgəndər oğlunun (01.01.1912-1991) anadan olmasının 100 illiyi

Rəssam, boyakar və qrafik Kəngərli Bəhrüz (Şamil) Şirəlibəy oğlunun (22.01.1892-07.02.1922) anadan olmasının 120 illiyi

Rus boyakarı Şişkin İvan İvanoviçin (25.01.1832-20.03.1898) anadan olmasının 180 illiyi

Əməkdar memar Fərəcov Fərəc Səttar oğlunun (27.01.1912-07.09.1990) anadan olmasının 100 illiyi

ƏJDaha İLİ

Yaponiyada və digər Şərqi ölkələrində qəbul edilmiş təqvimə əsasən 12 illik tsikl daxilində hər bir il müəyyən heyvan işarəsi altında keçir. Müəyyən ildə dünyaya gəlmiş adam bir sıra fitri xassələrə malik olur və taleyi bu xassələrdən asılı olur. Şərqi çox məşhur olan bu təqvimə əsasən 2012-ci il Əjdaha ilidir.

Əjdaha çox sağlam, gümrəh, qüvvətli və fəaldır. Ürəyi açıqdır, qızıl kimi safdır, xırdaçı, riyakar, dalca danışan, qeybət qıran deyildir, hətta ən adi hiyləgərliyi də yoxdur. Xeyirxah donuz kimi sadələvh olmasa da, tez inanandır və onu həmişə aldatmaq olur. Əjdaha həssasdır. Çox vaxt səbəbli-səbəbsiz narahat olur. Təkmilləşməyə çalışdığı üçün həm özünə həm də başqalarına qarşı tələbkardır. Dəqiqdir. Çox tələb edir, lakin çox da fayda verir.

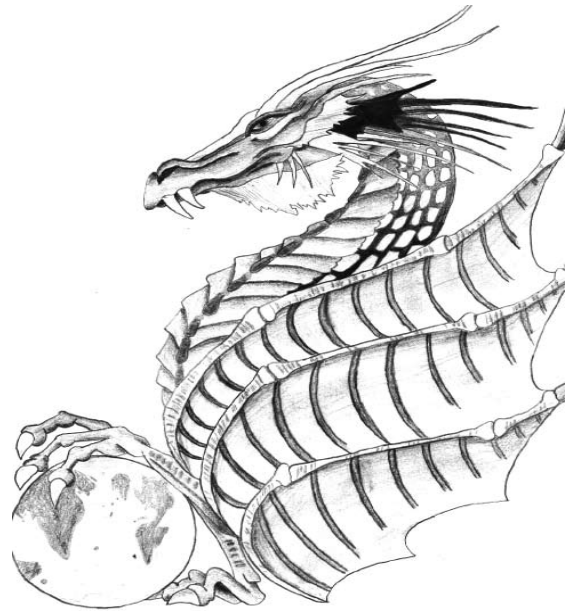
Əsəbidir. Dilini saxlaya bilmir və çox vaxt düşünmədən danışır. Buna baxmayaraq onun rəyi ilə hesablaşmaq lazımdır, çünki yaxşı məsləhətlər verir.

İşə çox həvəslə girir. Tez məftun olur. Məğrurdur. Hərtərəfli qabiliyyət sahibidir, ziyalı, iradəli, dözümlü, alicənabdır, onun sözü baxırlar, nüfuzludur.

Əjdaha ömrüboyu heç nədən korluq çəkməyəcəkdir. Hər hansı işdən müvəffəqiyyət qazanacaqdır. Hansı peşəni seçirsə seçsin – istər artist, istər döyüşçü, istər həkim, istərsə də siyasətçi olsun, həmişə parlayacaqdır. Böyük bir işdən yapışsa həmişə məqsədə çatacaqdır. Bədbəxtlikdən pis işə də girişsə eyni dərəcədə müvəffəqiyyət qazanacaqdır, o qalibdir!

Çox zaman sevilir, lakin özü nadir hallarda sevir. Məhəbbətdə heç zaman peşmançılıq çəkməyəcək və ya dərdə mübtəla olmayacaqdır. Bununla birlikdə Əjdaha bəzən faciəyə və fəlakətə bəis ola bilər.

Həyatının birinci mərhələsində Əjdahanın kiçik çətinlikləri olacaqdır, çünki o, yaxın adamlarından

çox şey tələb edəcəkdir. Əjdahanın artistlik temperamentini həyatının ikinci mərhələsində bir çox problemlər yaranmasına səbəb olacaqdır.

Ətrafdakılardan üstün olan əjdaha çox vaxt başa düşülməyəcəkdir. Həqiqətdə isə ona məftun olacaq, sözü baxacaqlar. Kədəri az, müvəffəqiyyəti çox olacaqdır. Xasiyyəti ağırdır, həmişə narazıdır. Lakin həyatının son mərhələsində xoşbəxt olacaq, bütün istəklərinə çatacaqdır. Əjdaha uğur, müvəffəqiyyət, səma qüdrəti və ən nəcib astroloji təsir işarəsidir. O, həyatın və yüksəlişin rəmzidir. Əjdaha dörd nemət gətirir: zənginlik, xeyirxahlıq, ahəngdarlıq və uzun ömür.

Lakin hər medalın o biri üzünü də olur. Əjdaha zahirən xoşbəxt görünsə də, unutmayın ki, bu xəyaldır. Əjdaha daim parlayır, lakin bu gözqamaşdırıcı parıltı deyildir. Əjdahanın güclü şəxsiyyət olması da zahiri əlamətdir. Real həyatda Əjdaha yoxdur. Əjdaha parad üçün olan heyvandır. Sakit və qüdrətli karnaval fiqurasıdır.

Öz arzularına uyğun olaraq o, od, qızıl və su püskürəcəkdir. Lakin bayramdan sonra onu yeyəcəklər və simurq quşu kimi o növbəti bayram üçün kül içərisindən dirilib qalxacaqdır. Əjdaha xəyali heyvandır.

Ə d ə b i y a t

Əjdaha ili [Mətn] // Ulduz falları: Ensiklopediya lüğəti.-Bakı, 1991.-S.63-65.

85
illiyiƏLFI QASIMOV
1927-1985

Yazıçı

Əlfi Səhlik oğlu Qasimov 1927-ci il yanvar ayının 5-də Ağdam rayonunun Poladlı kəndində anadan olmuşdur. Yeddiillik təhsilini kənddə alan Ə.Qasimov Ağdam Pedaqoji Texnikumuna daxil olmuşdur. Texnikumu bitirdikdən sonra Ağcabədi rayonunun Xocavənd və Boyad kəndlərində müəllimlik etmişdir.

Ə.Qasimov 1944-cu ildə Ağdamdakı 2 illik Müəllimlər İnstitutuna daxil olub, 1946-cı ildə oranı bitirmişdir.

O, 1946-1951-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Universitetinin Filologiya fakültəsinin jurnalistika şöbəsində oxumuşdur. Ə.Qasimov oranı bitirdikdən sonra 1951-1958-ci illərdə “Azərbaycan müəllimi” qəzetində şöbə müdiri və redaktor müavini, “Ədəbiyyat və incəsənət” qəzetində məsul katib (1958–1966-cı illər) vəzifələrində çalışmışdır. 1966-cı ildə Azərbaycan SSR Nazirlər Sovetinin Dövlət mətbuat komitəsində nəşriyyat idarəsinin rəisi işləmişdir.

Ə. Qasimov ədəbi yaradıcılığa ilk dəfə 1945-ci ildə Ağdamda müəllimlər institutunda oxuyarkən başlamışdır. “Xalq arzusu” adlı ilk şeiri Ağdam-

da çıxan “Lenin yolu” qəzetində çap olunmuşdur. Universitetdə oxuduğu illərdə Ə. Qasimovun şeirləri respublikanın müxtəlif qəzet və jurnallarında dərc edilmişdir.

Ə. Qasimovun “Əriməzin ətklərində” adlı ilk oçerklər kitabı 1954-cu ildə çapdan çıxmışdır. Bundan sonra isə “Şagird briqadaları” (1960), “Odlu ürək” (1962), “Dnepr qəhrəmanı” (1963), “Ulduz karvanı” (1967), “Saçlar ağarsa da” (1970) adlı oçerklər kitabları nəşr olunmuşdur. O, “Məni qınamayın” (1968) adlı povest və hekayələr kitabının, “Qızburunda tək məzar” (1970) adlı sənədli povest-in də müəllifidir.

Əlfi Qasimovun kitabları Moskvada, Alma-Atada, Aşqabadda, Daşkənddə nəşr olunmuş və onlar barəsində məqalələr yazılmışdır. Yazıçının Bakıda böyük tirajla çap edilən “Toy gecəsi” adlı gözəl romanı kitab rəflərimizin bəzəyinə çevrilmişdir.

Əlfi Səhlik oğlu Qasimov 1985-ci il mart ayının 12-də Bakıda vəfat etmişdir.

Ə d ə b i y y a t

Bəhyəddin Mirzəyev [Mətn] /Ə. Qasimov; red. X. H. Vəzirov].- Bakı :Azərənəşr, 1985.

Toy gecəsi [Mətn]: romanlar /Ə. Qasimov; [red. O. Salamzadə] .-Bakı : Yazıçı, 1985. -382s.

Mehdixanlı, T. Şəxsiyyət ucalığı, yaradıcılıq zirvəsi [Mətn]: [Əlfi Qasimov haqqında] /T.Mehdixanlı //Təzadlar.- 2009.- 21-23 may.- S.4.

Şahmar, E. Xoş bir xatirə [Mətn]: [Əlfi Qasimov haqqında] /E.Şahmar

// Ədəbiyyat qəzeti.- 2010.- 9 aprel.- S.5.

Yaqub, Z Həmişə zəhmətlə anılan kişi [Mətn]: [Əlfi Qasimov haqqında] /Zəlimxan Y//Ədalət.-2010.- 16 yanvar.- S.22.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.google.az

85
illiyiVİDADI BABANLI
1927

Yazıçı

Ə d ə b i y y a t

*Seçilmiş əsərləri [Mətn]
/V.Babanlı.- Bakı: Azər nəşr,
1987.- 475 s.*

*Gizlinlər [Mətn]: (Gerçək
poman) /V.Babanlı.- Bakı:
Qapp Poliqraf, 2005.- 315
s.*

*Ömürlük əzab [Mətn]: (I-II
kitab) /V.Babanlı.- Bakı:
Pedaqogika, 2003.- 318 s.*

*Cəfərov, N. Vidadi Babanlı,
yaxud susmayan vicdanın
səsi: Vidadi Babanlı-
75 [Mətn] /N.Cəfərov //
Azərbaycan.- 2002. - № 5.-
S.82-83.*

Vidadi Yusif oğlu Babanlı 1927-ci il yanvar ayının 5-də Qazax rayonunun Şıxlı (indiki Muğanlı) kəndində müəllim ailəsində doğulmuşdur. Orta məktəbi bitirdikdən sonra ADU-nin Filologiya fakültəsində təhsil alan gənc şair bir il Sabirabad şəhər orta məktəbində müəllim işləmiş, sonra Bakıya köçüb “Azərbaycan müəllimi” qəzeti redaksiyasında ədəbi işçi vəzifəsində çalışmışdır. Moskvada M.Qorki adına Ədəbiyyat İnstitutunda təhsil almağa göndərilən V.Babanlı orada aspiranturaya daxil olsa da səhhətində baş verən problemlər üzündən Bakıya qayıtmalı olmuş və burada “Ədəbiyyat qəzeti” redaksiyasında ədəbi işçi, şöbə müdiri, daha sonra isə yaradıcılığı ilə əlaqədar olaraq Sumqayıt şəhərində fəhlə yataqxanasında tərbiyəçi vəzifəsində işləyərək əsəri üçün material toplamışdır. Şair sonralar “Azərbaycan” jurnalı redaksiyasında, Cəfər Cabbarlı adına “Azərbaycanfilm” kinostudiyasında, “Yazıçı” nəşriyyatında da müxtəlif vəzifələrdə çalışmışdır.

Roman və povestləri ilə şöhrət qazanmış, oxucuların sevimlisinə çevrilmiş V.Babanlı yaradıcılığa 1947-ci ildə “Azərbaycan gəncləri” qəzetində dərc etdirdiyi ilk mətbu əsəri olan “Anam sən oldun” şeiri ilə başlamışdır. “Dönüş” və “Təbrizdə bir gecə” adlı po-

emaları məhz onun şeir yaradıcılığının ilk məhsullarındandır. Sonra gənc şair qələmini ədəbiyyatın digər bir sahəsində - nəsrə, hətta nəsrin geniş meydanı olan povest janrında sınağa qərara alaraq 1954-cü ildə “Gəlin” əsərini yazmışdır. Povest həm oxucular, həm də ədəbi tənqid tərəfindən rəğbətlə qarşılanmışdır. Beləcə, V.Babanlı “Həyat bizi sınayır” povesti, məşhur “Vicdan susanda” və yaradıcılığının ən mühüm nailiyyəti olan “Müqəddəs ocaq” romanı ilə sənətinin yüksək zirvəsinə çatmışdır. Ədibin “Ömürlük cəza”, “Ana intiqamı”, “İnsaf nənə”, “Gizlinlər” və s. kimi nəsr əsərləri, habelə “Şeir pərim”, “Hoydu igidlərim, hoydu”, “Kişilik haqqında himn”, “Var olan vətən”, “Özümdən özümə” və s. kimi şeirləri, müxtəlif mövzularda qələmə aldığı hekayələri və publisistik məqalələri daim oxucuların diqqət mərkəzindədir.

Vidadi Babanlı Azərbaycan SSR Ali Soveti Rəyasət Heyətinin Fəxri Fərmanı ilə təltif edilmişdir. 1954-cü ildən Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvüdür. 1986-cı ildə Azərbaycanın Əməkdar incəsənət xadimi adına layiq görülmüşdür.

Sevimli yazıçı Prezident təqaüdçüsüdür.

*Bir ömrün yadigarı [Mətn].-
Bakı: Yazıçı, 1984.*

*Bədri Seyidzadə fütqərə
füyuzat 1920-1921 [Mətn] //
Qulam Məmmədli İmzalar:-
Bakı, 1977.-S.26.*

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.google.az

Bədrəddin Mir Kazım oğlu Seyidzadə (Bədri Seyidzadə) 1882-ci il yanvar ayının 20-də Bakı quberniyasının Keşlə kəndində anadan olmuşdur. O, hələ uşaq ikən mədrəsədə təhsil almış, şərq ədəbiyyatı ilə ciddi marqlanmışdır. Kiçik yaşlarından öz yaşd-ları arasında bədahətən şeir deməsi ilə fərqlənmişdir.

Ədəbi fəaliyyətə şeirlə başlayan Bədrəddin Seyidzadə 1906-1920-ci illərdə öz şeirlərini "Həyat", "Səda", "Açıq söz", "Bəsirət", "Babayi-Əmir", "Tuti" və s. qəzet və jurnallarda çap etdirirdi. O, lirik şeirlərini "Bədri", "Ənqa", "Hüseyni", "Bədrəddin Hüseyni", satirik şeirlərini isə "İknə", "Sancaq", "Bayquş", "Bərq əyyar" və s. təxəllüsləri ilə nəşr etdirirdi.

Şair 1934-cü ildən Azərbaycan Ya-

zıçılar Birliyinin üzvü olmuşdur.

Bədrəddin Seyidzadə poetik tərcümə ilə də məşğul olurdu. O, M.F.Axundovun "Puşkinin ölümünə Şərq poeması"nı farscadan doğma dilimizə çevirmişdir.

Sovet hakimiyyəti qurulduqdan sonrada poetik yaradıcılığını davam etdirən şairin dövrü mətbuatda ("Məarif və mədəniyyət", "Şərq qadını", "Fütqərə füyuzatı" və s.) qəzəl, qoşma, tərkibbənd, müxəmməs, təxmis, qitə, beytlər və hekayətləri müntəzəm olaraq çap olunmuşdur.

Şair Bədrəddin Mir Kazım oğlu Seyidzadə 1945-cü ildə Abşeron rayonunun Keşlə kəndində vəfat etmişdir.

JAN BATİST POKLEN (MOLYER) 1622-1673

Fransız
dramaturqu

Jan Batist Molyer 1622-ci il yanvar ayının 15-də Parisdə saray xidmətçisi Jan Poklenin ailəsində doğulmuşdur. 1639-cu ildə Klermon kollecini bitirmişdir. Dünya görüşünə fransız materialist filosofu P.Qassendinin təlimi güclü təsir göstərmişdir. Gənc yaşlarından həyatını teatrla bağlamış, 1643-cü ildə “Parlaq teatr” truppasını yaratmışdır. Lakin Parisdə müvəffəqiyyət qazanmayan truppa 12 il (1645-1657) əyalət şəhərlərini gəzib dolaşmış, yalnız 1659-cu ildə xoşbəxt bir təsadüf nəticəsində paytaxta qayıda bilmişdir. Bu müddət ərzində Molyer xalq həyatını dərinlən öyrənmiş, gələcək əsərləri üçün zəngin material toplamışdır. Yaradıcılığa truppası üçün yazdığı şən əhval-ruhiyyəli komediyalarla “Barbulyanın qışqanlığı”, “Uçan təbib” ilə başlamışdır.

Dünya dramaturgiyasının şah əsərləri sayılan “Tartüf”, “Kişilərə ibrət dərsi”, “Qadınlara ibrət dərsi”, “İstəksiz nigah”, “Zorən təbib”, “Mizantrop” və s. komediyalarının bir çoxu Azərbaycanda da səhnəyə qoyulmuşdur. Bir sıra əsərləri ekranlaşdırılmışdır. Dramaturqun komediyalarında feodal-dvoryan təbəqələri kəskin satira atəşinə tutulurdu.

“Xəsis”, “Skapenin kələkləri”, “Jorj

Danden və yaxud aldadılmış ər”, “Sqanarel”, “Tartüf”, “Don Juan və yaxud daş qonaq” və bir çox digər komediyaları oxuyarkən istər-istəməz Molyerin böyük və məşhur müasirlərini xatırlayırsan, xəyal səni XVII əsrə aparır: Fransa, Rişelye, XIV Lüdovik, Mazarini, Lofenten, Rasin, Bualo yada düşür.

Molyer komediyalarının bir çoxu saray bayramlarında, keçmişin təbiri ilə desək, “təntənəli” gecələrdə tamaşaya qoyulmaq üçün yazılıb. Lakin sənətdə hər şeyi istedad həll etdiyinə görə, həmin “bayramlardan” və “təntənələrdən” fərqli olaraq o əsərlər yaşayıb və yaşayacaq, çünki Molyer qəhrəmanları nəinki yalnız klassizmin çərçivələrinə, ümumiyyətlə zaman və məkan çərçivələrinə sığışmır, 390 il əvvəl o qəhrəmanları yaşadan və güldürən hisslər insan yaşadığıca yaşayacaq.

Aktyorluq və ədəbi yaradıcılığın vəhdəti prinsipinə axıradək sadıq qalan Molyer 1673-cü il fevral ayının 16-da səhnədə xəstə halda Arqan rolunu ifa etdiyi “Zorən xəstə” komediyasının tamaşasından bir necə saat sonra şiddətli öskürmə nəticəsində venalarının partlamasından vəfat etmişdir.

Ə d ə b i y y a t

Komediyalar [Mətn] / Jan Batist Molyer.- Bakı: Gənclik, 1995.- 98 s.

Elçin. Bizimçin qalan sənət [Mətn]: (Molyer haqqında söz) / Elçin.- Bakı: Gənclik, 1995.- 114 s.

İbrahimov, M. Ölməz komediya ustası [Mətn]: (Fransız yazıçısı Molyer haqqında) / M.İbrahimov // Azərbaycan.- 1987.- № 1.- S.76.

Полное собрание сочинений [Текст]: в 3 т. / Мольер; пер. с фран.; под ред. Н.М.Любимова.- Москва: Искусство, 1985.- Т.1.- 458 с.

NAZİM HİKMƏT RAN 1902-1963

Türk şairi

Ə d ə b i y y a t

Seçilmiş əsərləri [Mətn] /N. Hikmət; tərt. ed. A. Babayev.-Bakı: Şərq-Qərb, 2006.-496 s.

Yaşamaq gözəl şeydir, qardaşım [Mətn] /Nazim Hikmət.- Bakı: Yazıçı, 1983.- 180 s.

Anar. Zəfərin mübarək, Nazim! [Mətn] /Anar //525-ci qəzet.- 2009.-13 yanvar.- S.4.

Mustafa, A. Ayrılıq uzun sürdü... [Mətn] /Afaq Mustafa //525-ci qəzet.- 2009.- 31 yanvar.- S.19.

İ n t e r n e t d ə

www.altun.az

www.az.wikipedia.org

Nazim Hikmət (Nazim Hikmət Ran) 1902-ci il yanvar ayının 20-də zadəgan ailəsində anadan olmuşdur.

“Sərvliklərdə” adlı ilk şeiri 1918-ci ildə “Yeni məcmuə” jurnalında dərc olunmuşdur. 1920-ci ildə o, işğal olmuş İstanbuldan milli azadlıq uğrunda vuruşan Anadoluya getmişdir. 1921-ci ildə Sovet Rusiyasına gəlmiş, 1922-1924-cü illərdə Moskvada Şərq Zəhmətkeşlərinin Kommunist Universitetində oxumuşdur.

Nazim Hikmət 1924-cü ildə Türkiyəyə qayıtmış, inqilabi “Oraq-çəkic” qəzetində, “Aydınlıq” jurnalında Lenin ideyalarını tərənnüm edən əsərlərlə çıxış etmişdir. 1925-ci ildə qi-yabi surətdə 15 il həbsə məhkum edilən Nazim Hikmət 1927-ci ildə yenidən gizli olaraq SSRİ-yə gəlmişdir. 1928-ci ildə Bakıda şairin “Günəşi içənlərin türküsü” adlı ilk şeirlər kitabı çapdan çıxmışdır.

1936-cı ildə şairin Türkiyədə sağlığında son kitabı – “Şeyx Bədrəddinin dastanı” nəşr edilmişdir. 1938-ci ildə sübut olunmamış ittiham əsasında 28 il 4 ay həbs cəzasına məhkum edilən Nazim Hikmət həbcxanada məşhur “İnsan mənzərələri” epopeyasını, “Həbsxanadan məktublar” silsiləsini, “Məhəbbət əfsanəsi”, “Yüsif və Züleyxa” pyeslərini və s. əsərlərini yazmışdır. 1950-ci ildə mütərəqqi dünya ictimaiyyətinin tələbi ilə Türkiyə

hökuməti Nazim Hikməti azad etməyə məcbur olmuşdur. 1951-ci ildən ömrünün sonunadək ikinci vətəni sayılan SSRİ-də yaşayan və bu dövrdə 1952-ci ildə “Türkiyədə”, 1955-ci ildə “Qərib Adam”, 1956-cı ildə “İvan İvanoviç vardımı, yoxdumu”, 1960-cı ildə “Domokl qılıncı” və s. pyeslərini, şeir və poema, poeziyaya və dramaturgiyaya dair məqalələrini yazmışdır. SSRİ-də Nazim Hikmətin ssenariləri və əsərlərinin süjetləri əsasında kinofilmlər “Bir məhəllədən iki nəfər”, “Sevda bulud”, “Yaşamaq gözəldir, qardaşım”, “Məhəbbətim mənim, kədərim mənim” çəkilmişdir.

1951-ci ildə Ümumdünya Sülh Şurası Bürosunun və 1959-cu ildən sonra isə onun Rəyasət Heyətinin üzvü olmuşdur.

Əsərləri Azərbaycanda dönə-dönə nəşr olunmuş, pyesləri tamaşaya qoyulmuşdur. Bəstəkar Arif Məlikov şairin “Məhəbbət əfsanəsi” pyesi əsasında eyni adlı balet yazmış, Azərbaycanın digər bəstəkarları şeirlərinə romanslar bəstələmişlər. R.Babayev “Kəllə” pyesinə illüstrasiyalar çəkmiş, M.Rzayeva şairin büstünü yaratmışdır. Azərbaycan ədəbiyyatşünasları şairin həyat və yaradıcılığına dair bir sıra sanballı əsərlər yazmışdır.

Nazim Hikmət 1963-cü ildə Moskvada (Salonikidə) vəfat etmişdir.

ÜMUMXALQ HÜZN GÜNÜ 1990

20 il öncə qorxunc günlər yaşandı. Bu xalq sovet hərbi maşınının zorakılığına məruz qaldı. Açıq və çox qaba bir tərzdə təcavüzə məruz qoyulmuş insanlar küçələrdə gülləbaran edilmiş, milli heysiyyətimiz tankların tırtılları altında tapdanmışdı.

Bu kobud zorakılıq Azərbaycan xalqını qorxutmaq, onun milli oyanışını, torpaq (Qarabağ) uğrunda inadkar dəyanətini sındırmaq məqsədi daşıyan mənfur planın tərkib hissəsi idi... Buna nail olacaqlarını düşünənlər səhv etdiklərini tez anladılar.

1990-cı ilin 20 Yanvarından bəri bu ildönümləri bir qayda olaraq yalnız hüzn kimi qeyd etmişik, o günü bir üzüntü ilə anmışıq. Amma bir şeyi unutmamalıyıq ki, 20 Yanvar Azərbaycan xalqının tarixində sadəcə üzüntü ilə xatırlanacaq gün deyil. Həmdə bizim üçün şan və şərəf günüdür, mənlilik günüdür.

Unutmamalıyıq ki, həmin gün küçələri boyamış al şəhid qanları bir anlamda milli heysiyyətimizdə doğan günəşin qızıl şəfəqlərini simvolizə edirdi. Vətəndaşımız o gün üstünə şığıyan dəhşətli kabusa, sovet hərbiyyəsinin qorxunc qaragürhuna qarşı sinə gərməyi və deməli, öz mənliliyini və məntinliyini nümayiş etdirməyi bacardı. O hadisələr açıqca göstərdi ki, azərbaycanlılar özgürlük savaşına qalxmaq, pozulmuş hüquqlarının, suverenliyinin bərpası uğrunda

çarpışmaq əzminə sahibdir.

20 Yanvar istiqlal yolumuzda ilk şəhidlik zirvəsi idi. Ötən illər ərzində "Qanlı Yanvar"ın siyasi, mənəvi və s. aspektləri analiz edilib, hadisəyə Azərbaycan dövləti tərəfindən hüquqi qiymət verilib.

...Həmin gün Azərbaycanın o vaxtkı rəhbərliyinin istəyi və SSRİ rəhbərliyinin əmri ilə Azərbaycanda kommunist rejimini hakimiyyətdə saxlamaq və güclü milli-azadlıq hərəkatına çevrilməkdə olan oyanışı boğmaq məqsədilə Bakıya böyük bir ordu (rəsmi rəqəm 35 min göstərir) yeridilmişdi. SSRİ Müdafiə Nazirliyi, DİN və DTK-nın hazırlayıb həyata keçirdiyi "Udar" adlı əməliyyatda əsas rolu xüsusi təyinatlı "ALFA" və SSRİ DTK-nın "A" təxribat qrupları oynayırdı.

Bu açıq təcavüz nəticəsində Bakıda 134 mülki vətəndaş öldürülmüş, 600-dən çox adam yaralanmışdı. Öldürülənlər arasında beş milliyyətdən olan vətən övladları, 20-dən çox qadın, uşaq vardı.

Həmin dövrdə xalqımıza ən böyük mənəvi dəstəyi Moskvada yaşayan və M.Qorbaçovun təqib və təzyiqləri ilə üzləşən ümummillə lider Heydər Əliyev verdi. Bu görkəmli şəxsiyyət hər an təhlükə ilə üzləşə biləcəyinə baxmayaraq 1990-cı il yanvarın 21-də Azərbaycanın Moskvadakı daimi nümayəndəliyinin binasına gəldi

və törədilmiş faciə ilə bağlı bəyanat verdi. 20 Yanvar faciəsində əli olan Azərbaycan və sovet rəhbərliyini ifşa etdi, onların xalqımız qarşısında tarixi məsuliyyət daşdıqlarını vurğuladı.

Ümummilli lider Heydər Əliyevin təşəbbüsü və təkidi nəticəsində 20 Yanvar faciəsinə dövlət səviyyəsində hüquqi-siyasi qiymət verilmişdir.

1993-cü ildən başlayaraq 20 Yanvar faciəsinin xalqımızın tarixindəki yeri və rolu, bu faciənin əbədləşdirilməsi və bütün dünya ictimaiyyətinə çatdırılması yönündə mühüm işlər görülmüşdür. Bakı şəhərinin ən hündür

yerində yerləşən Şəhidlər Xiyabánında Azərbaycanın azadlığı uğrunda mübarizədə şəhid olanların xatirəsinə ucaldılmış möhtəşəm “Əbədi məşəl” abidə kompleksi də ümummilli lider Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə tikilmişdir və 2000-ci il yanvar ayının 17-də imzaladığı Fərmanla 1990-cı il Yanvar faciəsi zamanı şəhid olanlara “20 Yanvar Şəhidi” fəxri adı verilmişdir. 20 Yanvar tarixini Azərbaycan xalqının Milli müstəqillik mübarizəsinin başlanması və xalq hərəkatının qəhrəmanlıq səhifəsi kimi qəbul etmək lazımdır.

65 ŞİRİN MİRZƏYEV illiyi 1947-1992

Milli Qəhrəman

Şirin Vəli oğlu Mirzəyev 1947-ci ildə yanvar ayının 5-də Xankəndi şəhərində anadan olmuşdur. N.Gənçəvi adına 4 sayılı orta məktəbi bitirdikdən sonra ordu sıralarına çağırılmışdır.

Bakıda yerləşən Daxili Qoşunlar alayında xidmətini başa vurduqdan sonra o, 1967-ci ildə Sankt-Peterburq şəhərində Ali Siyasi - Hərbi məktəbə daxil olmuşdur. 1971-ci ildə təhsilini müvəffəqiyyətlə başa vurub, təyinatla İrəvana göndərilmişdir. Beş il burada xidmət etdikdən sonra, işini Bakıya dəyişmişdir. Daxili Qoşunlar alayında 15 illik xidmət yolu keçmişdir.

Ş.Mirzəyev 1988-ci ildə Moskva Ali Siyasi Akademiyasını bitirmişdir. Xidmətlərinə görə dəfələrlə medallar və döş nişanları ilə təltif olunan Ş.Mirzəyev rota komandirinin müavini, batalyon komandirinin müavini, diviziya komandirinin müavini vəzifəsinə qədər yüksəlmişdir. Yurdu muzun başını qara buludlar alandaöz

ərizəsi ilə döyüş bölgəsinə göndərilir, 1991-ci il oktyabr ayında Ağdam rayon ərazi özünümüdafiə taboruna komandir təyin edilir. Qısa müddət ərzində ətrafına güclü döyüş kontingenti toplayır.

Polkovnik-leytenant rütbəsinə qədər yüksələn Ş.Mirzəyev Qazançı kəndinin düşməndən azad edilməsində böyük rəşadət göstərir. 1992-ci ildə Qaralar kəndindən geri qayıdarkən minaya düşür və həlak olur.

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Mirzəyev Şirin Vəli oğlu Bakı şəhərinin Şəhidlər Xiyabanında dəfn edilmişdir. Bakının Nizami rayonunda adına küçə vardır. Xidmət etdiyi hərbi hissənin həyatında abidəsi qoyulmuşdur.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 16 sentyabr 1994-cü il tarixli 203 sayılı Fərmanı ilə polkovnik-leytenant Mirzəyev Şirin Vəli oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" fəxri adı verilmişdir.

Vətəni qorumaq, milləti qorumaq hər bir vətəndaşın şərəfli borcudur. Əgər vətəndaş bu şərəfli borcu yerinə yetirirsə, demək, o, ən yüksək qiymətə layiq olan vətəndaşdır.

Heydər Əliyev, ümummillî lider

Ə d ə b i y a t

Abbasoğlu, B. Sərkərdə [Mətn] // Abbasoğlu, B. Öləkən dünyaya gələn oğullar.- Bakı, 2004.- S.12-34.

Əsgərov, V. Mirzəyev Şirin Vəli oğlu [Mətn] // Əsgərov, V. Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2005.- S.153-154.

İbadoğlu, İ. Sərkərdə [Mətn] // İbadoğlu.- Bakı: Işıq, 1995.- 177 s.

Quluzadə, Ə. Alay komandiri [Mətn] // Ə.Quluzadə.- Bakı: Ozan, 1999.- 80 s.

Şamiloğlu, S. Alay komandiri [Mətn] // Şamiloğlu, S. Şəhid şəhərin şəhid övladları.- Bakı, 1994.- S.35-35.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.google.az

50
illiyi**CƏLİL SƏFƏROV**
1962-1992*Milli Qəhrəman***Ə d ə b i y a t**

Əliyev, T. *Sonuncu uçuş* [Mətn]: sənədli povestlər, oçerklər // T. Əliyev.- Bakı: Gənclik, 1998.-74 s.

Əsgərov, V. *Səfərov Cəlil Əziz oğlu* [Mətn] // Əsgərov, V. *Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları*.-Bakı, 2005.- S.201.

Zeynalov, R. *Səfərov Cəlil Əziz oğlu* [Mətn] // Zeynalov, R. *Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları*.- Bakı, 1996.- S.40.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.google.az

Cəlil Əziz oğlu Səfərov 1962-ci il yanvar ayının 28-də Gürcüstan Respublikasının Marneuli rayonunda doğulmuşdur. Uşaq ikən ailəlikə Sumqayıt şəhərinə köçmüşlər. 1969-77-ci illərdə buradakı orta məktəbdə təhsil almışdır. 1977-ci ildə C.Naxçıvanski adına ali Hərbi Litseyə qəbul edilmişdir. 1980-cı ildə təhsilini başa vuraraq Vladıqafqaz Hərbi Raket-Zenit Komandirlər Məktəbinə daxil olmuşdur. 1984-cü ildən Qazaxıstanın Prio-zorsk və Balxaş şəhərlərində işləyir, 8 il sonra Azərbaycana qayıdır. Müdafiə Nazirliyinin təyinatı ilə Qarabağa ezam olunan təcrübəli zabit xidməti başa çatdıqdan sonra burada qalır. O, Şuşa cəbhəsində dəqiq atəşlərlə erməni yaraqlılarının və canlı qüvvələrinin məhv edilməsinə başçılıq edirdi. Cəlilin baş-

çılığı ilə dəqiq top atəşləri nəticəsində ermənilər ağır itkilər vermişdi. 15 may 1992-ci il Şuşanın Turşsu-Zarışlı kəndi istiqamətində gedən döyüşlərdə xeyli düşmən yaraqlısı məhv edən cəsur zabit qəhrəmancasına həlak olmuşdur. C.Səfərov Bakı şəhərinin Şəhidlər Xiyabanında dəfn edilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 7 iyun 1992-ci il tarixli 833 sayılı Fərmanı ilə kapitan Səfərov Cəlil Əziz oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

Sumqayıt şəhərindəki 10 sayılı məktəb qəhrəmanımızın adını daşıyır.

Gürcüstan Respublikasının Marneuli rayonunun Leybəddin kəndində abidəsi ucaldılmışdır.

Vətən, torpaq yolunda özünü qurban verənlərin xatirəsi qəlbimizdə daimi yaşayacaq, onların şücaəti Azərbaycan xalqının tarixinə qızıl hərflərlə yazılacaqdır!

Heydər Əliyev, ümummilli lider

600
illiyiJANNA D'ARK
1412-1431

Fransanın Xalq Qəhrəmanı

Ə d ə b i y a t

Levandovski. Janna d'Ark [Mətn] / Levandovski.- Bakı : Gənclik, 1988.- 278 s.

Orucov, T. Tarixdə iz qoyanlar [Mətn] / T.Orucov.- Bakı : Şərq-Qərb, 2000.- 384 s.

Гулиев, Д. Жанна! [Текст] : Неизвестная история /Д.Гулиев.- Баку: Мутарджим, 2009.- 299 с.

Левандовский А. Жанна д'Арк [Текст] /А.Левандовский.- Москва: Молодая гвардия, 1962.- 25 с.

Janna d'Ark 1412-ci il yanvar ayının 6-da Fransanın şimal-şərqində Meze çayının kənarında yerləşən Domeremi kəndində anadan olmuşdu. Ortancıl övlad olan Janna ailənin adi uşaqlarından biri idi. Onu o dövrdə həmyaşdlarından fərqləndirən tək bir amil vardı. Bu da d'Arkın dinə böyük hörmət bəsləməsi və bu məsələdə özünü kilsənin qızğın tərəfdarı kimi göstərməsi idi. Sonralar kilsəyə olan bu sevgisinə görə yaxın yoldaşlarından biri onu "Tanrının və Həzrəti Məryəmin xidmətçisi" adlandırmışdı. Janna d'Arkın uşaqlıq illəri Fransa ilə İngiltərə arasında davam edən 100 illik müharibənin ən qızğın vaxtına təsadüf etmişdi. 1415-ci ildə İngiltərə kralı V Henri Fransa ordusunu məğlub edərək, ölkəni işğal etdi. Bundan sonra ölkədə ingilislərin vassalları olan Dofinlərin və Burqon əsilzadələrinin hakimiyyəti dövrü başlamışdı.

Yüzillik müharibə dövründə fransız xalqının ingilislərə qarşı azadlıq mübarizəsində iştirak etmişdir. Dindar Jannaya vəhy gəlmişdir. O, Dofin Karlı

qəti hərbi əməliyyata başlamağa ruhlandırmış, başçılıq etdiyi ordu isə mühasirədə olan Orlean şəhərini ingilislərdən azad etmişdi. Bundan sonra xalq arasında Orlean Qızı adlandırılmışdı. Bir sıra qələbə qazanan Janna d'Ark Karlı taxt-taca sahib etdi (1427). 1430-cü ildə ingilislərin müttəfiqi burqundlara əsir düşmüş, onlar da Janna d'Arkı ingilislərə satmışdılar. Ruanda qurulmuş kilsə məhkəməsi Janna d'Arkı küfr və cadugərlikdə təqsirləndirmiş və o, tonqalda yandırılmışdı. 1456-cı ildə Fransa məhkəməsi ona bəraət qazandırmış, lakin yalnız 1420-ci ildə katolik kilsəsi Janna d'Arkı müqəddəslər sırasına daxil etmişdir. Fransada mayın 2-ci bazar günü Janna d'Ark Günü kimi qeyd edilir (1979-cu ildən).

Haqqında ədəbi-bədii əsərlər yazılmış və filmlər ("Janna d'Arkın iztirabları", 1927) çəkilmişdir. 1965-ci ildə Azərbaycan Dövlət Dram Teatrında "Orlean qızı" (F. Şiller) pyesi tamaşaya qoyulmuşdur

XUDADAT BƏY RƏFİBƏYLI 1877-1920

Siyasi xadim

Ə d ə b i y y a t

Hüseynov, R. *Rəfibəylilər* [Mətn] /R.Hüseynov // *Ülfət.*- 1992.- 21 noyabr.

İsayev, Ə. *Gəncənin mənəvi çiraqları* [Mətn] /Ə.İsayev // *Azərbaycan.*-2010.- 3 avqust.- S.6.

Rəfiyev, A. *Ayrılıqdan bətər dünyada nə var* [Mətn] /A.Rəfiyev //7 gün.- 1996.- 11 iyun.- S.2-3.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.google.az

Xudadat bəy Ələkbər bəy oğlu Rəfibəyli 1877-ci il yanvar ayının 12-də Gəncədə anadan olmuşdur.

Xudadat bəy Gəncənin məşhur Rəfibəylilər nəslindəndir. Atası Ələkbər bəy Rəfibəyli – el ağsaqqalı, maarifçi, Azərbaycanda ilk siyasi partiya olan “Difai” partiyasının yaradıcılarından olmuşdur.

Xudadatbəy Rəfibəyli Azərbaycanın ilk ali təhsilli cərrahlarındanır. O, Xarkov Tibb Universitetini (Ukrayna) bitirdikdən sonra 1907-ci ildə təcrübəli həkim kimi Gəncəyə qayıtmış və Yelizavetpol şəhər idarəsinin təqdimatı ilə 6 nömrəli şəhər müalicəxanasının direktoru vəzifəsinə təyin olunmuşdu. 17 il Gəncə xəstəxanasının baş həkimi kimi çalışmışdır. Xudadat bəy gənc yaşlarında “Yelizavetpol Tibb Cəmiyyəti” ni yaratmış və cəmiyyət üzvləri Gəncə yoxsullarına pulsuz tibbi yardım göstərirdi.

1918-ci ildə Gəncədə ilk müstəqil Azərbaycan Cümhuriyyəti qurulan zaman Xudadat bəy Azərbaycan Cümhuriyyətinin Səhiyyə və Sosial Təminat naziri təyin edilir. Bu zaman onun bütün diqqəti Azərbaycanda səhiyyə ocaqlarının artırılmasına, epidemiya və digər xəstəliklərlə mübarizəyə həsr edildi. Onun göstərişi

ilə ölkə ərazisində pulsuz fəaliyyət göstərən bir neçə xəstəxana açıldı, kənd yerlərində yeni müalicəxana və feldşer məntəqələrinin tikintisinə başlandı, ekspertizalar üçün laboratoriya təşkil olundu. Gəncə yaxınlığında kənd Zurnabad kəndində taun əleyhinə stansiya yaradıldı.

1918-ci ilin dekabrında Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti hökumətinin istefasından sonra Xudadat bəy Gəncə əhalisinin ciddi təkid və tələblərilə 1919-cu ildə Xudadat bəy Gəncə quberniyasının general-qubernatoru vəzifəsinə təyin edildi.

1920-ci il aprelin 28-də Azərbaycanda Sovet hakimiyyəti qurulduqdan sonra Xudadat bəy aprelin 30-da Gəncə qeneral-qubernatorluğu vəzifəsindən də istefa verdi və 1920-ci il mayın 12-də həbs edildi.

Xudadat bəy bir neçə maddə ilə mühakimə edildi. Bunların arasında 298 sayılı işə əsasən erməni kəndlərinin yandırılması və erməni əhalisinə divan tutulması da var idi.

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin görkəmli ictimai və siyasi xadimi Xudadat bəy Rəfibəyli 1920-ci il iyun ayının 1-də tələsik, xəlvəti bir şəkildə Xəzərin kiçik bir adasında güllələndi.

FRANKLİN DELANO RUZVELT 1882-1945

Dövlət xadimi

Ə d ə b i y a t

*Franklin Ruzvelt
(30.01.1882 - 12.04. 1945)
[Mətn]: tarixi şəxsiyyətlər
// Üç nöqtə. - 2004. - 22, 23
iyul (№15). - S.14.*

*Яковлев, Н. Франклин
Рузвельт – человек и
политик [Текст]: новое
прочтение /Н.Яковлев.-
Москва, 1981.*

İ n t e r n e t d ə

az.wikipedia.org

Franklin Delano Ruzvelt 1882-ci il yanvar ayının 30-da Nyu-York şəhərində doğulmuşdur. O, ABŞ-ın Şimal-Şərqindəki Proton şəhərində ən yaxşı və bahalı xüsusi məktəbdə oxumuşdur. 1900-1904-cü illərdə Franklin Harvard kollecində, 1905-1907-ci illəri isə Kolumbiya Universitetinin hüquq fakültəsində təhsil almışdır.

Franklin Ruzvelt 1910-cu ildə Demokratlar partiyasında Nyu-York senatı seçilmişdir. 1913-1920-ci illərdə Dəniz nazirinin müavini işləmiş, 1921-ci ilin avqustunda poliometit xəstəliyinə tutulmuş və bundan sonra ayaqları tam işləməyi üçün ömrünün qalan hissəsini əlil arabasında keçirməli olmuşdur. Bu onun 3 il ərzində siyasətdən uzaqlaşması ilə nəticələnsə də, o özündə güc taparaq əvvəlcə 1928-ci ildə Nyu-York ştatı-

nın qubernatoru, daha sonra isə prezident seçilmişdir .

O, 1933-1945-ci ildə 2 dəfədən artıq seçilmiş yeganə ABŞ prezidentidir. Franklin Ruzvelt 4 dəfə prezident seçilmişdir. Onun tarixi xidmətləri arasında “Böyük Depressiya”nın aradan qaldırılması, SSRİ ilə münasibətlərin yaxşılaşdırılması və II Dünya müharibəsi dövründə Avropadakı müttəfiqlərini yaxından dəstəkləməsini qeyd etmək olar.

Onun 4-cü hakimiyyət dövrünün başlamasından qısa müddət keçdikdən sonra beyninə qan sızmışdır. Elə bu xəstəliklə də Amerika Birləşmiş Ştatlarının 32-ci prezidenti Franklin Ruzvelt 12 aprel 1945-ci ildə Amerika Birləşmiş Ştatlarının Corciya şəhərində vəfat etmişdir.

105
illiyi**MİRƏLİ QAŞQAY**
1907-1977*Akademik*

Mirəli Seyidəli oğlu Qaşqay 1907-ci il yanvar ayının 7-də Gəncədə anadan olmuşdur. Azərbaycan SSR EA-nın akademik katibi olan Mirəli Qaşqay 1945-ci ildən Azərbaycan Respublikasının Elmlər Akademiyasının İ.M.Qubkin adına Geologiya İnstitutunda şöbə və laboratoriya rəhbəri olmuşdur.

O, Daşkəsən dəmir-kobalt və alunit filiz yataqlarını öyrənmiş, Kiçik Qafqazda skarnların alümosilikat süxurlarının hesabına əmələ gəlməsi və Qafqaz mis və kükürd kolçedanı yataqlarının mənşəyini intruzivlə deyil, vulkan püskürmələri ilə əlaqədar olması barədə nəzəriyyələr irəli sürmüşdür.

Mirəli Qaşqay öz həmkarı A.Məmmədovla birgə Kəlbəcərdə obsidian və perlit yataqlarını kəşf etmiş, S.Əliyevlə birgə isə "Azərbaycanın geotermik xəritəsi"ni tərtib etmişdir.

M.Qaşqay Azərbaycanın mineral və termal sularının geoloji struktur şəraitini və geokimyasını öyrənmişdir. Onun elmi kadrların hazırlanmasında da böyük xidmətləri olmuşdur.

Mirəli Qaşqay 1946-cı ildə Leningradda, 1955-ci ildə Moskva və Lvovda Minerologiya və Geologiya Cəmiyyətlərinin üzvü, 1958-ci ildə Böyük Britaniya və İrlandiyada,

1959-cu ildə ABŞ-da Minerologiya Cəmiyyətlərinin həqiqi üzvü, 1971-ci ildə Ümumittifaq Minerologiya Cəmiyyətinin fəxri üzvü seçilmişdir.

Mirəli Qaşqay Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası baş redaksiya heyətinin üzvü olmuşdur.

O, 1945-ci ildə İran, 1956-cı ildə Meksika, 1957-ci ildə İngiltərə, 1958-1960-cı illərdə İsveçrə, Danimarka, Norveç, 1964-cü ildə Hindistan, 1967-ci ildə Bolqarıstan, 1968-cu ildə Türkiyə və Çexoslovakiya, 1969-cü ildə ABŞ və başqa ölkələrdə Beynəlxalq Geoloji Konqreslərdə və simpoziumlarda geniş məruzə və çıxışlar etmişdir. 1968-ci ildə İsveç Sülh Konfransının iştirakçısı olmuşdur.

O, 1942-ci ildə geologiya-mine- rologiya elmləri doktoru, professor adı almış, 1945-ci ildə Azərbaycan SSR EA-na üzv seçilmiş, 1959-cu ildə Əməkdar elm və texnika xadimi adına layiq görülmüşdür.

Böyük alim Mirəli Qaşqay 1977-ci ildə Bakıda vəfat etmişdir.

Onun xatirəsi xalqımız tərəfindən əbədiləşdirilmiş, Alimin adı Bakının küçələrindən birinə verilmişdir. Yaşadığı binaya memorial lövhə vurulmuşdur.

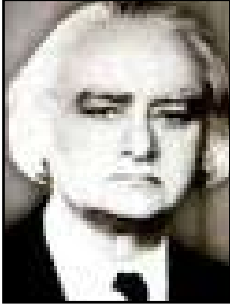
Ə d ə b i y a t

Qaşqay, M. Azərbaycan alunit yataqları [Mətn] /M.Qaşqay, Ə.Babayev.- Bakı: Elm, 1976.-145 s.

Mahmudov, H. Böyük alim, xeyirxah insan [Mətn]: akademik Mirəli Qaşqay - 100 /Hikmət Mahmudov //Xalq qəzeti.- 2007.- 10 yanvar.- S.6.

ƏLİSÖHBƏT SUMBATZADƏ 1907–1992

Akademik

Ə d ə b i y y a t

Azərbaycan etnoqrafiyası [Mətn]: 3 cildə /red. hey.: Ə.S.Sumbatzadə, İ.H.Əliyev, M.Ə.İsmayılov [və b.]; Az.SSR EA, Tarix İn-tu, Arxeologiya və Etnoqrafiya Sektoru.- Bakı : Elm , 1988.- I cild .- 451 s.

Azərbaycan tarixi [Mətn]: 3 cildə /İ.A.Hüseynov, M.A.Dadaşzadə, Ə.S.Sumbatzadə və b.; Az.SSR EA, Tarix İn-tu .- Bakı : Elm , 1973. - C.I. - 546 s.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.Istoriya.az

Əlisöhbət Sumbat oğlu Sumbatzadə 1907-ci il yanvarın ayının 21-də anadan olmuşdur.

1926-cı ildə Azərbaycan Dövlət Universiteti (indiki BDU) Şərqsünaslıq fakültəsinin tarix-etnologiya şöbəsinə daxil olmuş, 1930-cu ildə təhsilini başa vurmuşdur.

Ə.S.Sumbatzadə 1930-cu ildə namizədlik, 1948-ci ildə isə doktorluq dissertasiyaları müdafiə etmişdir. 1954-cü ildə professor elmi adını almış, həmin ildə AEA-nın müxbir üzvü, 1958-ci ildə isə həqiqi üzvü seçilmişdir.

Ə.S.Sumbatzadə 1957–1959-cu illərdə Azərbaycan EA-nın vitse-prezidenti, 1959-1963-cü illərdə İqtisadiyyat İnstitutunda şöbə müdiri, 1963-1969-cu illərdə Yaxın və Orta Şərq Xalqları İnstitutunun, 1970-1972-ci illərdə Tarix İnstitutunun direktoru, 1970-1981-ci illərdə Azərbaycan EA İctimai Elmlər Bölməsinin akademik-katibi olmuşdur. 1982-1992-ci illərdə İctimai elmlər üzrə Elmi Məlumat Mərkəzində şöbə müdiri vəzifəsində çalışmışdır.

Əsasən XIX-XX əsrin əvvəllərində Azərbaycanın sosial-iqtisadi tarixinin tədqiqatçısı olan Ə.S.Sumbatzadə 3 cildlik “Azərbaycan tarixi” (Bakı, 1958-65), “Azərbaycanın Rusiyaya birləşdirilməsi və onun mütərəqqi iqtisadi və mədəni nəticələri” (Bakı,

1955, rus dilində), “SSRİ tarixi” (VI cild; Moskva, 1967), “Zaqafqaziyada Sovet hakimiyyətinin qələbəsi” (Tbilisi, 1971), “Böyük Oktyabrın tarixi təcrübəsi” (Moskva, 1975), “Qeyri-kapitalist inkişaf yolu və müasirlik” (Ulan-Bator, 1977), “Böyük Oktyabr və Sovet Azərbaycanının iqtisadiyyatının və mədəniyyətinin çiçəklənməsi” (Bakı, 1977), “Müasir dövrdə Sovet Azərbaycanının iqtisadiyyatının inkişafı” (Bakı, 1980), “Sovet tarix elmi 1975-1979-cu illərdə” (Moskva, 1980), “Azərbaycan xalqının etnogenezi” (Bakı, 1988) və s. kollektiv əsərlərin müəlliflərindən və redaktorlarından olmuşdur.

Ə.S.Sumbatzadənin elmi kadrların hazırlanmasında böyük xidməti olmuşdur.

Ölkə və beynəlxalq miqyaslı simpozium, konfrans və konqreslərdə (Daşkənd-1957, Moskva-1960, Tehran-1966, Düşənbə-1968, Moskva-Leninqrad-1970, Aşqabad-1972, Berlin-1973, Ulan-Bator-1974, San-Fransisko-1975, Edinburq-1978, Buxarest-1980 və s.) məruzələrlə çıxış etmişdir.

Ə.S.Sumbatzadə “Qırmızı Əmək Bayrağı” ordeni və müxtəlif medallarla təltif olunmuş, Azərbaycan SSR Əməkdar elm xadimi fəxri adına layiq görülmüşdür.

1992-ci ildə vəfat etmişdir.

Ə d ə b i y a t

Ağayev, X. Əziz Əliyev Azərbaycanın xoşbəxtliyini düşünən adam idi [Mətn] /X.Ağayev //Xalq qəzeti.- 2002.- 1 dekabr.- S. 3.

Azərbaycan və Dağıstanın böyük oğlu [Mətn] /tərt. Səfali Nəzərli.- Bakı, 1998.- 47 s.

Talıblı, T. Əziz Əliyev: Dövrü, həyatı, şəxsiyyəti [Mətn] /T.Talıblı.- Bakı: Göytürk, 1997.- 285 s.

Ибрагимова, Д. Азербайджан-Дагестан: Эстафета братства [Текст]: мост через Самур построил Азиз Алиев /Д.Ибрагимова // Известия.- 2002.- 1 февраля.- С.10.

İ n t e r n e t d ə

www.adam.az

www.idrak.az.org

Əziz Məmmədkərim oğlu Əliyev 1897-ci il yanvar ayının 1-də İrəvan xanlığının Hamamlı kəndində anadan olmuşdur.

Əziz Əliyev 1908-1917-ci illərdə İrəvan gimnaziyasını qızıl medalla bitirmişdir. Lakin burada verilən təhsil Əziz Əliyevi qane etməmişdir. Maddi cəhətdən təhsilini davam etdirmək imkanı olmayan Əziz Əliyev məktubla Bakı milyonçusu, xeyriyyəçi Hacı Zeynalabdin Tağıyevə müraciət etmiş və onun maddi köməyi ilə Petroqrada getmiş və Hərbi Tibb Akademiyasına daxil olmuşdur.

1918-ci il iyun ayının yay tətilini evlərində keçirmək üçün İrəvana gələn Əziz Əliyev burada dəhşətli mənzərə ilə üzləşmişdir. Erməni daşnaklarının amansız qəddarlıqlarına tab gətirməyib ailəsi ilə birlikdə çətinliklə Naxçıvanın Şərur rayonuna keçə bilmişdir.

Qanlı qırğından salamat çıxma bilən və didərgin düşən Şahtaxtı əhalisi, o cümlədən Əziz Əliyevin ailəsi erməni zülmünə tab gətirməyərək Arazı keçmiş və Cənubi Azərbaycanın Ərəblər kəndində daldalanmışlar.

Ə.Əliyev 1923-cü ilin may ayında Bakıya köçəndən sonra Azərbaycan Tibb İnstitutunda təhsilini davam etdirmişdir. Əziz Əliyev 1927-ci ildə Bakı Dövlət Universitetinin Tibb fakültəsini bitirmişdir və Daxili xəstəliklər kafed-

rasında əvvəl ordinator, sonra isə aspirant, assistent və dosent kimi fəaliyyət göstəmişdir. 1929-1938-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutunun rektoru, sonra isə Azərbaycan SSR Xalq Səhiyyə komissarı vəzifələrində işləmişdir.

Əziz Əliyev 1941-1942-ci illərdə Azərbaycan KP MK-nın katibi, 1942-1948-ci illərdə isə Dağıstan MSSR Vilayət Partiya Komitəsinin birinci katibi vəzifələrində çalışaraq özünü bacarıqlı dövlət xadimi kimi göstərə bilmişdi. O, 1949-1950-ci illərdə Moskvada ÜİK (b) P MK-nın inspektoru, 1950-1951-ci illərdə Azərbaycan SSR Nazirlər Soveti sədrinin birinci müavini vəzifəsində çalışmışdır. Daha sonralar, yəni 1956-cı ildən Azərbaycan SSR Elmi-Tədqiqat Ortopediya və Bərpa Cərrahlığı İnstitutunun direktoru, həmçinin Azərbaycan Dövlət Həkimləri Təkmilləşdirmə İnstitutunun rektoru vəzifələrində işləmişdir.

İki dəfə “Lenin” ordeni, “Qırmızı Əmək bayrağı” ordeni və medallarla təltif olunmuşdur. Azərbaycan Həkimləri Təkmilləşdirmə İnstitutu görkəmli həkim Əziz Əliyevin adını daşıyır.

Əziz Əliyev 1962-ci ildə iyulun 27-də Bakı şəhərində vəfat etmiş, Fəxri Xiyabanda dəfn edilmişdir.

65
illiyiMİKAYIL MİRZƏ
1947-2006

Aktyor

Ə d ə b i y y a t

Elsevər, S. Bu gen dünyada başımıza yer qəhət olmaz [Mətn]: [yeddi il öncə Mikayıl Mirzə ilə olan söhbət] / Seymur Elsevər // Ekspress.- 2007.- 7 iyun.- S.6.

Mikayıl, M. O bir od parçasıydı [Mətn]: [qəlbində sənət, ruhunda dövlət, başında şöhrət yüklü Mikayıl] /Mikayıl Mirzə // Yeni Azərbaycan.- 2007.- 3 mart.- S.10.

Rəhimli, İ. Mikayıl Mirzə [Mətn] /İ.Rəhimli // Azərbaycan teatr tarixi.- Bakı: Çarşıoğlu, 2005.- S. 383-384.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

Mikayıl Şahvələd oğlu Mirzəyev (Mikayıl Mirzə) 1947-ci il yanvar ayının 1-də Şamaxı rayonunun Talış kəndində (indiki Ağsu rayonu) anadan olmuşdur.

O, 1969-cu ildə Azərbaycan Dövlət İncəsənət İnstitutunun (indiki Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universiteti) “Dram və kino” aktyorluğu fakültəsini bitirmişdir.

ADİİ-da görkəmli rejissor və pedaqoq, SSRİ Xalq artisti, professor Mehdi Məmmədovun kursunu bitirdikdən sonra bir müddət Tədris Teatrında çalışmış, 1976-cı ilin yanvarından Akademik Milli Dram Teatrına dəvət edilmişdir.

Milli teatr tarixində xüsusi yeri olan C. Məmmədquluzadənin “Dəli yığıncağı” (Cinni Mustafa), S. Vurğunun “Vaqif” (Kürd Musa), C. Cabbarlının “Od gəlini” (Elxan) tamaşalarında aktyorun yaratdığı surətlər bu pyeslərin böyük uğurunu təmin etmiş, sənətçiye şöhrət gətirmişdir.

Mikayıl Mirzənin Akademik Milli Dram Teatrında quruluş verdiyi C. Cabbarlının “Aydın” tamaşası teatr sənəti tarixində layiqli səhnə əsəri kimi qiymətləndirilir.

O, “Dədə Qorqud”, “Yeddi oğul istərəm”, “Uzun ömrün akkordları”, “Babək”, “Qatır Məmməd” və onlarla digər ekran əsərlərində bir-birindən fərqli surətlər qalereyası yaratmış-

dır. “Bir aktyorun teatri”ni yaradan sənətkar televiziya A. S. Puşkinin “Motsart və Salyeri”, “Qaraçılar”, H. Cavidin “Azər”, X. Rzanın “Məhəbbət dastanı”, M. İsmayılın “Saz”, R. Rzanın “Qızılgül olmayaydı...”, C. Novruzun “Qərbi Berlin” mono-tamaşalarında bir-birinə bənzəməyən obrazlar qalereyasını tamaşaçı yaddaşına əbədi həkk etmişdir.

Mikayıl Mirzə Azərbaycan mədəniyyətində xüsusi yer tutan sənətkarlardan idi. Təbiətin bəxş etdiyi istedadı, unudulmaz səsi və danışığı tərzini onu və böyük sənətini yaddaşlarda yaşadacaqdır.

Azərbaycan teatr və kino sənətinin inkişafındakı xidmətlərinə görə Mikayıl Mirzə 1987-ci ildə Respublikanın Əməkdar artisti, 1991-ci ildə isə Xalq artisti fəxri adlarına layiq görülmüşdür.

Mikayıl Mirzə ictimai xadim və təşkilatçı kimi də fəaliyyət göstərmişdir. Akademik Milli Dram Teatrında aktyor kimi işləyərək 1992–1995-ci illərdə həm də Bakı Mədəni-Maarif Texnikumunun direktoru vəzifəsində çalışmış, 1995–2000-ci və 2002–2005-ci illərdə Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatı olmuşdur. Mikayıl Mirzə 2006-cı il iyunun 3-də dünyasını dəyişmişdir.

75
illiyi**ELDƏNİZ ZEYNALOV**
1937-2002**Aktyor****Ə d ə b i y a t**

Mükərrəmoğlu, M. Teatr və kinomuzun unudulmaz Eldəniz Zeynalovu [Mətn] /M.Mükərrəmoğlu //Xalq qəzeti.- 2006.- 7 yanvar.- S.6.

Quliyeva, Z. Eldənizin səhnəmizə borcu qalmadı [Mətn]: [rejissor Ələsgər Muradov Eldəniz Zeynalova həsr etdiyi "Bir Eldəniz yoxdur" filmi haqqında] /Z.Quliyeva //Azərbaycan.- 2002.- 23 yanvar.- S.4.

Telman, M. Obrazlarına bənzəməyən aktyor [Mətn]: [Xalq artisti Eldəniz Zeynalov haqqında] /M.Telman //Azərbaycan.-2004.-5 dekabr.-S.4

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.google.az

Eldəniz Məmməd oğlu Zeynalov 1937-ci il yanvar ayının 1-də Bakıda anadan olub. E.Zeynalovun həyatında dayısı, respublikanın Xalq artisti Həsənağa Salayevin böyük rolu olmuşdur. Hələ uşaqkən dayısı ilə teatrlara ayaq açan balaca Eldəniz özü də bilmədən səhnənin seyrinə düşdü. Məktəbli ikən dayısının tövsiyəsi ilə Azərbaycan Dövlət Dram Teatrında uşaq rollarında çıxış etmişdir. O, 1956-1962-ci illərdə Teatr İnstitutunda dövrünün ən məşhur rejissoru və pedaqoqu Adil İsgəndərovun sinfində aktyorluq sənətinə yiyələnmişdir.

Tələbə ikən Eldar Quliyev onu özünün çəkdiyi "Bir Cənub şəhərin"də filminə baş rola dəvət edir. Bu filmə də Eldəniz Zeynalovun sənət yolu başlanır. İnstitutu bitirib Akademik Dram Teatrına təyinat alan aktyor həm Akademik Dram Teatrında, həm də "Azərbaycanfilm" kinostudiyasında paralel çalışır.

İlk dəfə "Sevil" tamaşasında Gündüz rolunu oynayan sənətkar sonralar, teatr və kinoda, televiziya və radio tamaşalarında, "Mozalan" satirik kino-

jurnalının bir çox süjetlərində yadda qalan obrazlar yaradıb.

Eldəniz Zeynalovun aktyorluq sənəti xarici film istehsalçılarının marağına səbəb olmuş və onu bir çox filmlərə dəvət etmişlər. Aktyor "Dulsineya Toboskaya" (Mosfilm), "Təyyarələr enmədi" (Özbəkfilm) filmlərində yaddaqalan obrazlar yaratmışdır.

Lakin müəyyən səbəblərdən "Az-drama"dan çıxmaq məcburiyyətində qalıb kinostudiyaya keçir. Orada 2-3 il işlədikdən sonra isə yenə doğma dram teatrına qayıdır.

Ömrünün sonunadək Akademik Dram Teatrında işləyir.

Eldəniz Zeynalov 1974-cü ildə Əməkdar artist, 2000-ci ildə Xalq artisti, 1999-cu ildə isə "Humay" mükafatı laureatı fəxri adlarına layiq görülmüşdür.

Görkəmli aktyor, Azərbaycanın Xalq artisti Eldəniz Məmməd oğlu Zeynalov 2002-ci il noyabrın 5-də Bakı şəhərində vəfat etmişdir.

105
illiyi**İSMAYIL DAĞISTANLI**
1907-1980**Aktyor****Ə d ə b i y y a t**

Dağıstanlı İsmayıl Yusif oğlu [Mətn] //Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası: 10 cildə.- Bakı, 1979.- C.3.- S.303-304.

Mirseyid, A. İsmayıl Dağıstanlının gümüş xəncəri [Mətn] /A.Mirseyid // Ekspress.- 2010.- 17-19 aprel.- S.31.

Rəhimli, İ. İsmayıl Dağıstanlı [Mətn] /İ.Rəhimli // Azərbaycan teatr tarixi.- Bakı, 2005.- S.321-323.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

İsmayıl Yusif oğlu Dağıstanlı (Hacıyev) 1907-ci ildə yanvar ayının 6-da Qax rayonunun Zərnə kəndində doğulmuşdur. Nuxa (indiki Şəki) rayonuna peşə təhsili arxasınca gələn İsmayıl Hacıyev 1925-ci ildə buradakı Mərkəzi fəhlə klubunda dram dərnəyinə üzv olmuşdur. 1927-1930-cu illərdə Bakı Teatr Məktəbində təhsil almışdır. Səhnə haqqında müəyyən təcrübəsi olduğuna görə elə birinci kursdan Milli Dram Teatrının tamaşalarında kütləvi səhnələrdə, sözsüz epizodik rollarda çıxış etmişdir. Müəllimi, böyük ədib və teatr xadimi Əbdürrəhim bəy Haqverdiyevin təklifi ilə “Dağıstanlı” ləqəbini götürmüşdür.

Teatr məktəbində təhsilini başa vurduqdan sonra Akademik teatrda aktyor ştatına götürülmüşdür. Müxtəlif vaxtlarda İrəvan Dövlət Azərbaycan Dram Teatrında (1936-1937), Dərbənd Dövlət Dram Teatrında işləmişdir. 1938-ci ildən ömrünün sonuna kimi Akademik Milli Dram Teatrının əsas aktyorlarından olmuşdur.

Aktyor “Azərbaycanfilm”in istehsal etdiyi “Səbuhi”, “T-9 nömrəli sualtı qayıq”, “Qara daşlar”, “Kölgələr sürünür”, “Qatır Məmməd” filmlərində Səbuhi (Mirzə Fətəli Axundzadə), Komissar, Aslan Aslanov, Zahidov, general rollarına çəkilmişdir. “Möhsün Sənani”, “Böyük sənətkar

A.M.Şərifzadə” “SSRİ Xalq artisti A.A.Xorava”, “Cəfər Cabbarlı və teatr” kitablarının müəllifidir.

Milli Dram Teatrın səhnəsində Lenin rolunun ilk ifaçısı olmuşdur. Cəfər Cabbarlının “Od gəlini” (Qorxmaz və Aqşın), “1905-ci ildə” (Baxşı və Eyvaz), “Yaşar” (Yaşar), “Oqtay Eloğlu” (Oqtay), “Solğun çiçəklər” (Bəhram), “Almaz” (Barat), Zeynal Xəlilin “Qatır Məmməd” (Qatır Məmməd), Səməd Vurğunun “Vaqif” (Əli bəy, Qacar və Vaqif), Mehdi Hüseynin “Cavanşir” (Bəhram şah), Mirzə İbrahimovun “Madrid” (Karlос), İlyas Əfəndiyevin “İşıqlı yollar” (Yelmar), “Bahar suları” (Uğur), “Mənim günahım” (Tahir), rollarında çıxış etmişdir.

Sənətdə qazandığı uğurlara görə Respublikanın Əməkdar artisti (4 may 1940), Xalq artisti (21 iyul 1949) və SSRİ Xalq artisti (11 iyul 1974) fəxri adlarına layiq görülmüşdür. Ənvər Məmmədخانlının “Şərqi səhəri” tamaşasındakı Kirov roluna görə 1948-ci ildə Stalin mükafatı, İlyas Əfəndiyevin “Mahnı dağlarda qaldı” dramında ki böyük bəy rolu üçün 1972-ci ildə Respublika Dövlət Mükafatı ilə təltif olunmuşdur.

Görkəmli aktyor İsmayıl Dağıstanlı 1 aprel 1980-ci ildə Bakı şəhərində vəfat etmiş və ikinci Fəxri Xiyabanda dəfn edilmişdir.

105
illiyi**KÖVKƏB SƏFƏRƏLİYEVƏ**
1907-1985*Pianoçu***Ə d ə b i y a t**

Səfərəliyeva Kövkəb Kamil qızı [Mətn] //ASE: 10 cildə.- Bakı, 1984.- C.8.- S.407.

Səfərəliyeva Kövkəb Kamil qızı [Mətn] //Qadınlar azərbaycanın musiqi həyatında.-Bakı, 2004.-S.22.

Mailova, A.Musiqi tariximizin öyrənilməmiş səhifələri-Kövkəb kamil bəy qızı Səfərəliyeva //Musiqi dünyası.-2004.-№1-2.-S197.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.google.az

Kövkəb Kamil qızı Səfərəliyeva 1907-ci ildə yanvar ayının 3-də Bakı şəhərində anadan olmuşdur.

Kövkəb xanım Səfərəliyeva Azərbaycanın ilk pianoçularından biri olmuşdur.

Pedaqoji fəaliyyətə 1922-ci ildən başlamışdır. O, 1932-ci ildə Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasını bitirmişdir. Kövkəb Səfərəliyeva solo və ansambl musiqisinin piano ifaçısı kimi nəinki respublikada, habelə bütün dünyada tanınmışdır.

Musiqi təhsilinin inkişafında böyük əməyi olan Kövkəb xanım 1937-ci ildə Konservatoriyanın nəzdində Orta İxtisas Musiqi Məktəbini yaratmışdır. Bu məktəb istedadlı uşaqlardan təşkil etdiyi qrupun əsasında yaradılmışdır. O, 1937-1952-ci illərdə bu tədris müəssisəsinin direktoru olmuşdur. Bu məktəb hal-hazırda Bülbül adına orta-ixtisas musiqi məktəbi adı ilə fəaliyyət

göstərir.

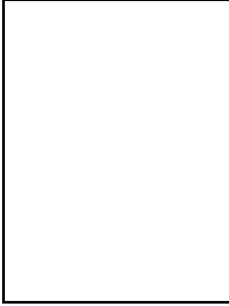
Kövkəb xanım 1952-ci ildə Dövlət Konservatoriyasının professoru seçilmişdir. O, 1952-1958-ci illərdə pedaqoji fəaliyyətini Konservatoriyanın Fortepiano kafedrasının müdiri kimi davam etdirmişdir.

Kövkəb Səfərəliyeva bir çox Azərbaycan musiqiçilərinin, o cümlədən dünya şöhrətli müğənnimiz Müslüm Maqomayevin ilk müəllimlərindən biri olmuşdur.

Pianoçu-pedaqoq 1972-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Xalq artisti adına layiq görülmüşdür.

Kövkəb Səfərəliyeva bir sıra elmi-metodik dərsliklərin, fortepiano üçün külliyyatın tərtibçisi, musiqi haqqında məqalələrin müəllifidir.

Kövkəb Səfərəliyeva 1985-ci il iyun ayının 27-də Bakıda vəfat etmişdir.

90
illiyiHÜSNÜ QUBADOV
1922-1991Opera
müğənnisi

Ə d ə b i y a t

Asiman, A. *Unutsaq unudularıq [Mətn]: lirik poema: [Hüsni Qubadov haqqında] /A.Asiman.- Bakı: Adiloğlu, 2006.- 107 s.*

İlyasoğlu, R. *Xatirə gecəsi [Mətn]: Hüsni Qubadov-85 /R.İlyasoğlu //Respublika.- 2010.- 22 iyun.- S. 4.*

Qubadov Hüsni Baba oğlu [Mətn] //Naxçıvan ensiklopediyası.- Bakı: Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası, 2002.- S. 282-283.

Mustafa, Ç. *Hüsni Qubadov [Mətn] /Ç.Mustafa // "Leyli və Məcnun" – 100 il səhnədə.- Bakı: "E.L." NPŞ, 2008.- S. 242-245.*

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

Hüsni Baba oğlu Qubadov 1922-ci il yanvar ayının 4-də Ordubad rayonunun Disər kəndində anadan olmuşdur. 1938-ci ildə Naxçıvan Kənd Təsərrüfatı Texnikumuna daxil olmuş, təhsil illərində İbrahim Həmzəyevin yaratdığı dram dərnəyində iştirak etmiş, Səməd Vurğunun "Vaqif" dramında xanəndə rolunu oynamışdır. O vaxtdan uşaqlıqdan həvəs göstərdiyi müğənnilik sənətinə bağlanmış, özfəaliyyət olimpiadalarında uğur qazanmış, 1958-ci ildə isə Respublika Özfəaliyyət Müsabiqəsinin laureatı olmuşdur. Həmin il M.F.Axundov adına Opera və Balet Teatrına dəvət edilmiş, onun səhnəsində yaddaqalan obrazlar yaratmışdır. Mələhətli səsi və təbii ifa tərzilə seçilən müğənni İbn Səlam, Məcnunun atası, Kərəm ("Leyli və Məcnun, Üzeyir Hacıbəyli), "Əsli və

Kərəm", Çapqınçı, Rəmmal ("Şah İsmayıl", Müslüm Maqomayev) və s. rolları məharətlə ifa etmişdir. Teatrın tərkibində Tiflisdə (indiki Tbilisi), Gəncə, Naxçıvan, Şəki və respublikanın digər şəhər və rayonlarında qastrol səfərlərində olmuşdur. Onun ifasında "Şuşa yaylağı", "Üçtelli durna", "Bəhbəh", "Dilin can incidəndir" və digər mahnılar, habelə Ü.Hacıbəylinin "Leyli və Məcnun" operası (YUNESKOnun xətti ilə) qrammofon valına yazılmışdır.

Müğənni 1962-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Əməkdar artisti fəxri adına layiq görülmüşdür. O, 1991-ci il avqust ayının 13-də Bakı şəhərində vəfat etmiş və doğulduğu kənddə dəfn edilmişdir.

MİRZƏ MANSUR MANSUROV 1887-1967

Tarzən

125
illiyi

Ə d ə b i y y a t

*Şuşinski, F. Mirzə Mənsur
[Mətn] /F.Şuşinski //
Azərbaycan xalq
musiqiçiləri.- Bakı, 1985.-
S.310-313.*

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

Mirzə Mansur Məşədi Məlik oğlu Mansurov 1887-ci ildə yanvar ayının 5-də Bakı şəhərində anadan olmuşdur. 11 yaşında mədrəsəyə gedən Mansur burada fars dilini mükəmməl öyrənmişdir. Atası Məşədi Məlik bəyin evində keçirilən Bakı muğam məclislərindən bəhrələnmiş, tara olan meyli artaraq musiqiçi olmağa qərar vermişdi. Görkəmli tarzən 1920-ci ildən Üzeyir Hacıbəylinin təşkil etdiyi Dövlət Türk Musiqi məktəbində, 1926-1946-cı illərdə isə Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasında muğamdan dərs vermişdir. Üzeyir Hacıbəylinin təşəbbüsü ilə tar sinfi üçün ilk muğam tədris proqramını tərtib etmişdir.

Mirzə Mansurun ifasından 1930-cu illərin ortalarında gənc bəstəkarlar Tofiq Quliyev və Zakir Bağırov “Rast”, “Düğah” və “Zabul” muğamlarını ilk dəfə nota salmışlar. O, qayğıkeş bir müəllim, bacarıqlı tar ustası kimi məşhur idi. Mirzə Mansur tarın quruluşunda bəzi dəyişikliklər etmiş,

hətta yeni quruluşda bir tar da hazırlamışdı. Onun 1934-cü ildə hazırladığı iki tardan biri Parisdə, digəri isə İstanbulda incəsənət alətləri sərgisində müvəffəqiyyətlə nümayiş etdirilmişdi.

Mirzə Mansur Azərbaycanın görkəmli tarzənlərindən biri olmuşdur. 1940-cı ildə Mirzə Mansur Mansurova pedaqoji fəaliyyətinə və incəsənət sahəsindəki xidmətlərinə görə Azərbaycanın “Əməkdar incəsənət xadimi” fəxri adı verilmişdir. Azərbaycanın bir çox bəstəkarları və musiqiçiləri – Səid Rüstəmov, Xurşid xanım Ağayeva, Ənvər Mansurov (Mirzə Mansurun oğlu), Rəşid Əfəndiyev və b. onun yetirmələridir. Mirzə Mansur şair ürəkli sənətkar idi, onun bir çox qəzəl və qoşmaları da vardır.

Görkəmli tarzən Mirzə Mansur 1967-ci ildə iyun ayının 3-də vəfat etmişdir.

Musiqi.Opera.Balet

**ELMİRA
ABBASOVA**
80
illiyi
1932-2009

Musiqişünas

Elmira Əbdülhəmid qızı Abbasova 1932-ci il yanvar ayının 10-da anadan olmuşdur.

O, 1955-ci ildə Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasını musiqişünaslıq ixtisası üzrə bitirmiş, həmin ildən ömrünün sonunadək Bakı Musiqi Akademiyasında pedaqoji fəaliyyət göstərmişdir.

E.Abbasova 1958-ci ildən – Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının üzvü, 1962-ci ildən – musiqi tənqidi bölməsinin sədri, 1975-1999-cu illər – Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının katibi, o cümlədən SSRİ Bəstəkarlar İttifaqı İdarə heyətinin üzvü idi.

O, 1962-ci ildə Moskva Ümumittifaq Sənətsünaslıq İnstitutunda “Ü.Hacıbəyovun opera və musiqili komediyaları” mövzusunda namizədlik dissertasiyasını müdafiə etmişdir.

Musiqişünas E.Abbasova 1967-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Əməkdar incəsənət xadimi adına layiq görülmüşdür. Elə həmin ildən də Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasının (indiki Bakı Musiqi Akademiyası) dosenti, 1980-cı ildən isə professoru idi. 1977-1991-ci illər ərzində Konservatoriyanın rektoru vəzifəsində işləmişdir.

O, dünya şöhrətli bəstəkar Üzeyir Hacıbəyov haqqında 5 kitab və broşür, bir çox jurnal və toplularda nəşr olunmuş onlarla məqalə və oçerklərin müəllifidir.

Professor E.Abbasovanın Üzeyir Hacıbəyovun yaradıcılığına həsr etdiyi “Ü.Hacıbəyovun opera və musiqili komediyaları”, “Üzeyir Hacıbəyovun “Koroğlu” operası”, “Ü.Hacıbəyov: həyat və yaradıcılıq yolu” fundamental monoqrafiyaları musiqişünaslıq salnaməmizi zənginləşdirən dəyərli əsərlərdir.

Elmira xanım müxtəlif nəsillərdən olan görkəmli bəstəkarlarımızın və ifaçılarımızın yaradıcılığını araşdıran musiqişünaslarımızdandır. Onun bu sahədə yazdığı “Cövdət Hacıyev”, “Rəşid Behbudov”, “Soltan Hacıbəyov”, “Səid Rüstəmov”, “Qurban Pirimov”, “Bəhram Mansurov” və s. kitabçaları, elmi-populyar məqalələri Bakıda, Moskvada, keçmiş SSRİ respublikalarında çap olunmuş və oxucular tərəfindən həmişə maraqla qarşılanmışdır.

E.Abbasova onlarla məzun-musiqişünas, 8 sənətsünaslıq namizədi yetişdirmişdir.

Görkəmli musiqişünas alim E.Abbasovanın əməyi dövlət tərəfindən həmişə qiymətləndirilib. O, Azərbaycan Respublikasının Əməkdar incəsənət xadimi, Qırmızı Əmək Bayrağı Ordeni ilə, Təhsil Nazirliyinin fəxri fərmanı və medallarla təltif edilmişdir.

Elmira Əbdülhəmid qızı Abbasova 2009-cu il fevral ayının 12-də Bakıda vəfat etmişdir.

Ə d ə b i y a t

Şostakoviç və Azərbaycan simfonizmi [Mətn]
/E.Abbasova //Musiqi dünyası.- 2001.- № 3-4.

Rəhimova, N. Yaradıcı ömrün akkordları, elmin həddi üfünə bənzər: ona yaxınlaşdıqca o uzaqlaşır [Mətn]
/N.Rəhimova //Respublika.- 2002.- 8 yanvar.- S.3.

Zöhrabov, R. Görkəmli musiqişünas, istedadlı pedaqoq [Mətn] /R.Zöhrabov //Azərbaycan.-2002.- 11 yanvar.- S.4.

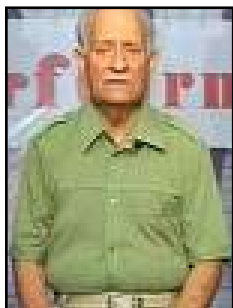
Вторая симфония Кара Караева [Текст]
/E.Аббасова //“Azərbaycan milli musiqisinin tədqiqi problemləri” elmi məqalələr toplusu.- Bakı, 1999.

О новаторских тенденциях в творчестве Кара Караева [Текст]
/E.Аббасова.- Bakı: Yeni nəsil, 2000.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.google.az

85
illiyi**BÖYÜKAĞA MƏMMƏDOV**
1927*Rəqqas*

Böyükağa (Mirməmməd) Mircəfər oğlu Məmmədov 1927-ci il yanvar ayının 23-də Bakı şəhərində anadan olmuşdur.

O, 1955-ci ildə Bakı Xoreoqrafiya Məktəbini bitirmişdir. 1946-1966-cı illərdə Azərbaycan Dövlət Filarmoniyası Mahnı və Rəqs Ansamblının solisti olmuşdur. Onun repertuarına Azərbaycanın və dünyanın digər ölkələrinin rəqsləri daxil idi. Xüsusilə “Naz eləmə”, “Qaytağı” və s. Azərbaycan rəqslərini yüksək səviyyədə ifa etmişdir.

1966-cı ildən Texniki və Bədii Yaradıcılıq Evi, eləcə də Y.Qaqarın adına

Pionerlər Sarayı rəqs kollektivlərinin bədii rəhbəri olmuşdur. 1971-ci ildən isə Bakı Xoreoqrafiya Məktəbində dərs deyir. B.Məmmədov tələbə və gənclərin (Berlin - qızıl medal), Varşava (1953) və Moskvada (1957) keçirilən Ümumdünya festivallarının laureatıdır. O, bir sıra xarici ölkələrdə (Fransa, İsveçrə, İran, Əfqanıstan, Polşa, Almaniya, Macarıstan və s.) Azərbaycan rəqslərini layiqincə təmsil etmişdir.

Azərbaycan rəqsinin inkişafı və təbliğindəki böyük roluna görə 1965-ci ildə Azərbaycanın Xalq artisti fəxri adına layiq görülmüşdür.

Ə d ə b i y y a t

Aslanova, X. Böyükağa Məmmədov [Mətn] /X.Aslanova //Mədəni-Maarif.- 2007.- №5.- S.18.

Məmmədov Böyükağa (Mirməmməd) [Mətn] //Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası: 10 cildə.- Bakı, 1982.- C.6.- S. 498.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

85 illiyi LEYLA VƏKILOVA 1927-1999

Balerina

Ə d ə b i y y a t

Çəmənli, M. *Leyla Vəkilova*
[Mətn] /Ç.Mustafa //
“Leyli və Məcnun” – 100
il səhnədə.- Bakı, 2008.- S.
183-184.

Rəhimli, İ. *Leyla Vəkilova*
[Mətn] /İ.Rəhimli //
*Azərbaycan Dövlət Akade-
mik Opera və Balet Teatrı.-*
Bakı, 2008.- S. 170-171.

Rəhimli, İ. *Leyla Vəkilova*
[Mətn] /İ.Rəhimli //
Azərbaycan teatr tarixi.-
Bakı, 2005.- S. 570-572.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

Leyla Məhəd qızı Vəkilova 1927-ci il yanvar ayının 29-da Bakıda doğulmuşdur. O, səkkiz yaşında Bakı Xoreoqrafiya Məktəbinə daxil olmuş, əvvəlcə Ədilə Almaszadənin, son siniflərdə isə görkəmli balet ustası və pedaqoq Qəmər xanım Almaszadənin rəhbərliyi ilə sənətin incəliklərinə yiyələnmişdir. 1943-cü ildə məktəbi uğurla bitirən aktrisa Azərbaycan Dövlət Opera və Balet Teatrının balet truppasına solist götürülmüşdür. 1945-1946-cı illərdə ixtisas səriştəsini təkmilləşdirmək, sənətkarlıq qabiliyyətini formalaşdırmaq məqsədi ilə iki il dünya şöhrətli Moskva Xoreoqrafiya Məktəbində xüsusi kurs keçmişdir. Bakıya qayıdaraq Opera və Balet Teatrının aparıcı balet aktrisası olmuşdur.

Leyla xanım müxtəlif illərdə teatrın səhnəsində Gülyanaq (“Qız qalası”, Əfrasiyab Bədəlbəyli), Odetta-Odilliya, Avrora, Mulla (“Sonalar gölü”, “Yatmış gözəl” və “Şelkuncük”, Pyotr Çaykovski), Zarema (“Bağçasaray fəvvarəsi”, Boris Asafyev), Gülşən (“Gülşən”, Soltan Hacıbəyov), Aişə, Sari (“Yeddi gözəl” və “İldırım yollarla”, Qara Qarayev), Şirin (“Məhəbbət əfsanəsi”, Arif Məlikov), Jizel (“Jizel”, Adolf Adan), Malvina (“Qızıl açar”, Boris Zeydman), Qaraca qız (“Qaraca qız”, Əşrəf Abbasov) partiyalarını ifa etmişdir.

Azərbaycan milli balet sənətinin

tərəqqisində və təkamülündə, beynəlxalq aləmdə tanınmasında göstərdiyi böyük xidmətlərə görə Leyla xanım Vəkilova 30 aprel 1955-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Əməkdar artisti, 26 aprel 1958-ci ildə Xalq artisti, 31 dekabr 1967-ci ildə SSRİ Xalq artisti fəxri adları ilə təltif olunub. Leyla xanım Vəkilova Polşada (1956, 1962, 1968), Suriyada (1960), Çexoslovakiyada (1964), Hindistanda (1965), Bolqarıstanda (1966), Fransada (1969, 1974), Macarıstanda (1973), İtaliyada (1976), Türkiyədə (1977, 1982), Tbilisidə və Almaniyada (1979), Nepalda (1981) ifaçı və baletmeyster kimi uzunmüddətli qastrol səfərlərində olub.

Balet ustası 1953-cü ildən ömrünün sonuna kimi Bakı Xoreoqrafiya Məktəbində klassik rəqslər fənnindən dərs deyib və 1992-ci ildən həm də bu təhsil ocağına bədii rəhbərlik edib. Leyla Vəkilovanın yetirmələri nəinki Azərbaycanda, hətta Moskvanın Böyük Teatrında, Almaniyada milli balet sənətinin çiçəklənməsində səmərəli xidmətlər göstəriblər. O, 1996-cı il sentyabr ayının 6-dan Bakı Xoreoqrafiya Məktəbinin professoru idi. Görkəmli balet ustası, milli səhnə mədəniyyətimizin nadir incilərindən olan Leyla Məhəd qızı Vəkilova 20 fevral 1999-cu ildə Bakıda vəfat etmişdir.

100
illiyi**HƏNİFƏ ƏLƏSGƏROV**
1912-1991*Memar***Ə d ə b i y a t**

Əliyev, M. Memar Hənifə Əlsgərov haqqında [Mətn] /M. Əliyev.- Qobustan.- 1977.- № 1.- S. 44-46.

Əliyev, N. Ustad memarın yaratdıqları [Mətn]: [Əməkdar inşaatçı Hənifə Əlsgərov haqqında] /N. Əliyev //Azərbaycan.- 2002.-16 fevral.-S.3.

Hənifə Əliskəndər oğlu Əlsgərov 1912-ci il yanvar ayının 1-də müəllim ailəsində anadan olmuşdur. O, 1936-cı ildə Azərbaycan Sənaye İnstitutunun memarlıq fakültəsini bitirərək memar sənətinə yiyələnmişdir.

Hənifə Əlsgərov 1939-cu ildə Dövlət Layihə İnstitutunda Şəhərlərin planlaşdırma şöbəsinə rəhbər təyin olunmuşdu.

Zaqatala rayonunun baş planının layihələşdirilməsi işində əsas yer tutmuşdur. O, keçmiş Azərbaycan SSR Nazirlər Soveti yanında memarlıq işləri üzrə birinci müdir müavini işləmişdir. 1948-1958-ci illərdə Dövlət Tikinti və Memarlıq abidələri, şəhərsalma problemləri və mühafizəsi məsələlərinə rəhbərlik etmişdi.

1956-cı ildə Gəncədə toxuculuq kombinatının inzibati binası, 1960-cı ildə kurort şəhəri olan Şuşada mehmanxana və pansionat, 1961-ci ildə Bilgəhdə müalicə məişət korpusu, 1966-cı ildə Bakıda Rus Dili və Ədəbiyyatı İnstitutunun tədris korpusunun tikilməsində iştirak etmişdir.

1972-ci ildən SSRİ və 1976-cı ildən Azərbaycan Respublikasının Dövlət Mükafatları laureatı adına layiq görülmüşdür. 1-ci dərəcəli Vətən müharibəsi ordeni, "Qırmızı Ulduz",

"Şərəf nişanı" ordenləri və medallarla təltif edilmişdir.

Hənifə Əlsgərovun yaradıcılığında şəhərsalma üzrə maraqlı işlərdən biri də Bakıdakı Nizami meydanının yenidən qurulması idi.

1961-ci ildə keçmiş Lenin meydanının, (indiki Azadlıq meydanı) yenidən qurulması üçün elan edilmiş qapalı müsabiqədə H.Əlsgərovun başçılığı altında olan kollektivin layihəsinin 3-cü mükafat alması müəllifin böyük yaradıcılıq nailiyyəti idi.

Kamil memar kimi formalaşmış H.Əlsgərovun 1965-ci ildən Bakı şəhərinin Baş Planlaşdırma idarəsi rəhbəri vəzifəsində fəaliyyəti, tezliklə şəhərin yeni baş planının texniki iqtisadi əsasları üzərində işə başlanılması ilə əlamətdar olmuşdur. O, 1973-cü ilə qədər Bakı şəhərinin Baş memarı vəzifəsində işləmişdir.

Hənifə Əlsgərov 50-dən çox məqalə, kitab və kitabçaların müəllifidir.

Azərbaycanın XX əsr memarlığının inkişafında və xüsusilə də şəhərsalma tarixində mühüm yeri olan görkəmli ustad, memar Əlsgərov Hənifə Əliskəndər oğlu 1991-ci ildə 79 yaşında dünyasını dəyişmişdir.

120
illiyiBƏHRUZ KƏNGƏRLİ
1892-1922

Rəssam

Ə d ə b i y y a t

Əliyev, Heydər. Naxçıvanda Bəhrüz Kəngərli Muze-yinin açılış mərasimində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin nitqi [Mətn] //Azərbaycan.-2002.-20 iyun.-S.3-4.

Əliyev, N. "Nuhun türbəsi" Bəhrüz Kəngərlinin yaradıcılığında [Mətn] /N.Əliyev //AMEA Naxçıvan bölməsinin xəbərləri.-2006.-№ 2.-S.204-210.

Qısa ömrün mənalı cizgiləri [Mətn]: [rəssam Bəhrüz Kəngərli haqqında] // Mədəniyyət.-2011.- 4 fevral.

Quliyev, Ə. Bəhrüz Kəngərli istedadının şöləsi [Mətn]/Ə.Quliyev //Respublika.-2011.-24 fevral.-S.6.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.google.az

Bəhrüz Şirəlibəy oğlu Kəngərli 1892-ci il yanvarı ayının 22-də Naxçıvanda ziyalı ailəsində anadan olub. Parlaq istedadla malik olan Bəhrüz Kəngərli çox qısa, lakin mənalı ömür yaşamışdır. Kiçik yaşlarından balaca Bəhrüzün şəkil çəkməyə böyük həvəsi var idi. Ona görə də atası onu təhsil almaq üçün 1910-cu ildə Zaqafqaziyada yeganə olan Tiflis Rəssamlıq Məktəbinə qoyur. 1915-ci ildə Bəhrüz Kəngərli Tiflisdə rəssamlıq təhsilini başa vuraraq Naxçıvana qayıdır və peşəkar rəssamlıq təhsili almış ilk rəssam kimi geniş yaradıcılıq fəaliyyətinə başlayır. Bir-birindən dəyərli əsərlər yaradır. Realist boyakarlıq sənətinin əsasını qoyur. Boyakarlıq sənətini yeni forma, janr və təsvir vasitələri ilə zənginləşdirir.

Rəssam qısa, lakin mənalı ömrünü doğma Vətəninin gözəlliklərinin tərənnümünə həsr etmişdir. Onun kömür, karandaş, akvarel və yağlı boya ilə müxtəlif janrlarda yaratdığı 500-ə yaxın əsəri incəsənət muzeyinin dəyərli eksponatları arasındadır.

1914-1921-ci illərdə bədnam erməni daşnaklarının törətdiyi vəhşiliklər, xalqımızın başına gətirilən faciəli hadisələr gənc rəssamı sarsıtmış, onun yaradıcılığında dərin iz buraxmışdır. B.Kəngərli böyük uzaqgörənliklə o dövrdə sadə in-

sanların, dinc əhalinin başına gələn müsibətləri olduğu kimi, real boyalarla təsvir etmişdir. Onun "Qaçqınlar" silsiləsindən olan əsərlərinə həyacansız baxmaq olmur. "Tərk edilmiş ev", "Yurdsuz ailə", "Papaqlı oğlan", "Naxçıvanda xaraba qalmış evlər", "Qaçqın qadın", "Qaçqın oğlan" və s. belə təsirli əsərlərdəndir.

B.Kəngərlinin yaradıcılığında mənzərə, portret, məişət janrlarındakı əsərlərə xüsusi yer verilmişdir. "Ağrı dağı", "Gecə mənzərəsi", "Qoyun sürüsü", "İlan dağı", "Atabəy məqbərəsi", Kamanbəyovun, Əsədağanın, Şmerlinqin portretləri və s. əsərləri bir-birindən maraqlı və təsirlidir.

1921-ci ildə Naxçıvanda İnkilab Komitəsinin təşəbbüsü ilə B.Kəngərlinin 500 əsərdən ibarət böyük sərgisi təşkil olunmuşdu. Həmişə yoxsul və kimsəsizlərin halına acıyan rəssam sərgidən toplanan pulun üçdə birini şəhər uşaq evinə bağışlamışdır.

2002-ci ildə Naxçıvanda Bəhrüz Kəngərli muzeyi açılmışdır. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyev açılış mərasimində çıxış etmişdir. Naxçıvan Ölkəşünaslıq Muzeyi hal-hazırda Kəngərlinin adını daşıyır.

Parlaq istedadla, yaradıcılıq qabiliyyətinə malik olan B.Kəngərli 1922-ci il fevral ayının 7-də vəfat etmişdir.

180
illiyi**ŞİŞKİN İVAN
İVANOVIÇ
1832-1898***Rus rəssamı***İ n t e r n e t d ə**www.wikipedia.orgwww.google.az

Şişkin İvan İvanoviç 1832-ci il yanvar ayının 25-də Tatarıstan MSSR-də anadan olmuşdur.

İ.Şişkin 1852-1856-cı illərdə Moskva Boyakarlıq, heykəltəraşlıq və memarlıq məktəbində, 1856-1865-ci illərdə Peterburq Akademiyasında təhsil almışdır.

Yaradıcılığının erkən dövründə Şişkin 19 əsrin ortaları romantik mənzərə rəssamlığı ənənələrini davam etdirmişdir. 1860-cı illərdən yaradıcılığının əsas mövzusunı təşkil edən rus meşəsini təsvir etmişdir. Təbiətin ən xırda təfərrüatını dəqiq fırçaya alan rəssam bədii ümumiləşdirmələr yolu ilə dərin obrazlığa malik mənzərələr çəkirdi. Onun 1878-ci ildə çəkdiyi “Çovdar zəmisini”, “Meşə ənginlikləri”, 1884-cü ildə “Şam ağacları günəş işığında” adlanan əsərləri Moskvanın

Tretyakov qalereyasında saxlanılır.

Şişkin əsərlərində rus təbiətinin tipik, şairanə və ifadəli təsvirlərini əks etdirir, bəzi mənzərələrini nağıl motivləri ilə zənginləşdirirdi. O, çoxlu rəsm əsəri çəkmiş, məzmununa görə boyakarlıq əsərlərinə yaxın olan ofortlar yaratmışdır.

Şişkinin mənzərələri 19-cu əsr rus incəsənətində realizm, xalqilik prinsiplərinin güclənməsinə mühüm təsir göstərmişdir. Rəssamın “Meşə yolu”, “Tozağacı meşəsi”, (1878) tabloları, “Bataqlıq” (1873), “Dal həyat” (1886) ofortları R.Mustafayev adına Azərbaycan Dövlət İncəsənət Muzeyində saxlanılır.

Görkəmli rus boyakarı Şişkin İvan İvanoviç 1898-ci il martın 20-də Sank-Peterburq şəhərində vəfat etmişdir.

1 fevral
Gün çıxır 07:17
Gün batır
17:58
28 fevral
Gün çıxır 07:46

FEBRAL

21 yanvar-
18 fevral

Dolça Nişanı
havadır. Saturn
və Uranın
himayəsindədir.
Günəşin Dolça
bürcündən keçdiyi
dövrə doğulanlar
xaraktercə
emosional,
təbiətə həssas
olurlar.

Ç.	1
C.A.	2
C.	3
Ş.	4
B.	5
B.E.	6
Ç.A.	7
Ç.	8
C.A.	9
C.	10
Ş.	11
B.	12
B.E.	13
Ç.A.	14
Ç.	15
C.A.	16
C.	17
Ş.	18
B.	19
B.E.	20
Ç.A.	21
Ç.	22
C.A.	23
C.	24
Ş.	25
B.	26
B.E.	27
Ç.A.	28
Ç.	29

- *Gənclər Günü (02.1997)*
- *Ümumdünya Xərçəng Günü (04.02)*
- *Beynəlxalq İnternet Təhlükəsizliyi Günü (09.02.2004)*
- *Azərbaycan Hərbi Hava Qüvvələri Günü (14.02.1992)*
- **Xocavənd rayonunun Qaradağlı kəndinin işğalının 20-ci ildönümü (17.02.1992)**
- *Beynəlxalq Ana Dili Günü (21.02.1999)*
- **Xocalı Soyqırımının 20-ci ildönümü (26.02.1992)**

200 il M.F.Axundzadə 1812-1878

Mirzə Fətəli Məhəmmədağlı oğlu Axundzadə 30 iyun 1812-ci ildə Nuxa (indiki Şəki) şəhərində anadan olmuşdur. M.F.Axundzadə bədii yaradıcılığa "Səbuhi" təxəllüsü ilə yazdığı "Zəmanədən şikayət" adlı şeirlə başlamışdır. M.F.Axundzadə 1850-55-ci ildə yazdığı "Hekayəti-Molla İbrahimxəlilkimiyagər", "Hekayəti-Müsyö Jordan həkimi-nəbatat və dərviş Məstəli şah cadüküni-məşhur" (1850), "Hekayəti-xırs quldurbasan" (1851), "Sərgüzəşti-mərdi-xəsis" ("Hacı-Qara") (1852) və "Mürəfiə vəkillərinin hekayəti" (1855) adlı komediyalarını yazmışdır. Görkəmli yazıçı-dramaturq, materialist filosof, ictimai xadim M.F.Axundzadə 1878-ci ildə vəfat edib.

Milli ədəbiyyat

Əməkdar elm xadimi, Dövlət Mükafatı laureatı, ədəbiyyatşünas Axundov Ağamusa Ağası oğlunun (02.02.1932) anadan olmasının 80 illiyi
 Əməkdar mədəniyyət işçisi, nasir, publisist, filologiya elmləri doktoru Rəhmanzadə Fazil Şamil oğlunun (09.02.1942) anadan olmasının 70 illiyi
 Əməkdar elm xadimi, filologiya elmləri doktoru, professor, ədəbiyyatşünas Qəhrəmanov Cahangir Vahid oğlunun (10.02.1927-29.06.1995) anadan olmasının 85 illiyi
 Şair İsgəndərov İsgəndər Etibar oğlunun (15.02.1937) anadan olmasının 75 illiyi
 Əməkdar incəsənət xadimi, yazıçı Əzimzadə Yusif Əhmədulla oğlunun (22.02.1917-06.03.1984) anadan olmasının 95 illiyi
 Tənqidçi, ədəbiyyatşünas Xəlilov Əmirxan Məhərrəm oğlunun (23.02.1937) anadan olmasının 75 illiyi

Xarici ədəbiyyat

İngilis yazıçısı Dikkins Çarlzın (07.02.1812-09.06.1870) anadan olmasının 200 illiyi
 Türk yazıçısı Səbahəddin Alinin (25.02.1907-02.04.1948) anadan olmasının 105 illiyi
 Fransız yazıçısı Hüqo Viktor Marinin (26.02.1802-22.05.1885) anadan olmasının 210 illiyi
 Fransız maarifçi filosofu Russo Jan Jakın (28.02.1712-02.07.1778) anadan olmasının 300 illiyi

Tarixdə bu gün

Gənclər Günü (02.1997)
 Siyəzən rayonu yaradılmışdır (02.02.1992)
 Ümumdünya Xərçəng Günü (04.02)
 Beynəlxalq İnternet Təhlükəsizliyi Günü (09.02.2004)
 Azərbaycan Hərbi Hava Qüvvələri Günü (14.02.1992)
Xocavənd rayonunun Qaradağlı kəndinin işğalının 20-ci ildönümü (17.02.1992)
 Beynəlxalq Ana Dili Günü (21.02.1999)
Xocalı Soyqırımının 20-ci ildönümü (26.02.1992)

Milli Qəhrəmanlar

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Əkbərov Akif Abbas oğlunun (02.02.1952-08.10.1992) anadan olmasının 60 illiyi

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Şamoyev Firudin İsa oğlunun (07.02.1962-13.04.1992) anadan olmasının 50 illiyi

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Hüseynov Rövşən Şəmil oğlunun (22.02.1967-11.05.1992) anadan olmasının 45 illiyi

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Mahmudov Ərəstun İspəndi oğlunun (23.02.1957-28.01.1992) anadan olmasının 55 illiyi

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı İsmayılov İncilab Ələkbər oğlunun (24.02.1962-12.06.1992) anadan olmasının 50 illiyi

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Hüseynov Elman Süleyman oğlunun (28.04.1952-22.09.1991) anadan olmasının 60 illiyi

Siyaset. Hərbi iş

Amerika dövlət xadimi Vaşinqton Corcun (22.02.1732-14.12.1799) anadan olmasının 280 illiyi

Hərbçi, general-mayor Həmidov Məmmədşərif Həbibulla oğlunun (23.02.1917-14.02.1969) anadan olmasının 95 illiyi

Neft

SSRİ-nin fəxri neftçisi, neftçi alim Quliyev İsrafil Piri oğlunun (13.02.1917-) anadan olmasının 95 illiyi

Kimya. Biologiya. Tibb

Virusoloq, baytarlıq elmləri doktoru Əliyeva Nəcibə Abbas qızının (22.02.1927) anadan olmasının 85 illiyi

Mühəndis işi. Texnika

Əməkdar inşaatçı, memar Qasımzadə Ənvər Əli oğlunun (12.02.1912-12.03.1969) anadan olmasının 100 illiyi

Əməkdar elm xadimi, coğrafiya elmləri doktoru, coğrafiyaşünas Nəzərova Balacaxanın Teymur qızının (25.02.1917) anadan olmasının 95 illiyi

Texnika elmləri doktoru, professor Sadıqov Kamil İsmayıl oğlunun (27.02.1927) anadan olmasının 85 illiyi

Riyaziyyat. Fizika. Astronomiya

Riyaziyyatçı, akademik, fizika-riyaziyyat elmləri doktoru, professor İbrahimov İbrahim İbiş oğlunun (28.02.1912-06.11.1994) anadan olmasının 100 illiyi

Mədəniyyət. Maarif. Təhsil

“Mədəni-maarif” jurnalının nəşrinin (1967) 45 illiyi

Teatr. Kino.Estrada.Sirk

Xalq artisti, rejissor Haşimov Məhərrəm Kazım oğlunun (02.02.1912-02.05.1969) anadan olmasının 100 illiyi

Xalq artisti, rejissor Məmmədbəyov Lütfi Şahbaz oğlunun (06.02.1927-01.02.2004) anadan olmasının 85 illiyi

Xalq artisti, aktrisa Cəfərxanova Roza Heydər qızının (23.02.1927) anadan olmasının 85 illiyi

Musiqi.Opera.Balet

Əməkdar incəsənət xadimi, bəstəkar Mansurov Eldar Bəhram oğlunun (28.02.1952) anadan olmasının 60 illiyi

Vətən torpaqları bizi gözləyir!

1988-ci ilin fevral ayından Ermənistanın Azərbaycanı təcavüzü, Azərbaycan torpaqlarının qəsbkar erməni silahlı qüvvələri tərəfindən işğalına başlanılmışdır. Ermənistan Respublikası “Hərbi münaqişələr zamanı mədəni sərəvətlərin qorunması haqqında” HA-AQA Konvensiyasının və “Mədəni sərəvətlərin qeyri-qanuni dövriyyəsi haqqında” Paris Konvensiyasının müddəalarını kobudcasına pozaraq Azərbaycanın mədəni sərəvətlərini talamaqla məşğuldu.

Ermənistan Respublikasının hərbi təcavüzü nəticəsində Azərbaycan Respublikasının Dağlıq Qarabağ ərazisi və onun ətrafındakı 7 inzibati rayon işğal edilmişdir.

Beləliklə, Ermənistan Respublikasının hərbi təcavüzü nəticəsində Azərbaycan ərazilərinin 20 faizi işğal edilmiş, 20 mindən çox insan qətlə yetirilmiş, 50 mindən artıq adam yaralanmış və şikəst olmuşdur. Bir milyondan artıq insan 10 ildən çoxdur ki, qaçqın və məcburi köçkün şəraitində yaşayaraq Ermənistanın azərbaycanlılara qarşı etnik təmizləmə və soyqırım siyasətinin qurbanı olmuş, elementar insan haqlarından

məhrum edilmişdir.

İşğal nəticəsində 900-dən artıq yaşayış məntəqəsi talan edilmiş, yandırılmış və dağıdılmış, 6 min sənaye, kənd təsərrüfatı müəssisəsi və digər obyektlər məhv edilmiş, ümumi yaşayış sahəsi 9 mln m²-dən artıq olan 150 min yaşayış binası dağıdılmış, 4366 sosial mədəni obyekt, eyni zamanda 695 tibb ocağı məhv edilmişdir.

İşğal edilmiş ərazilərdə kənd təsərrüfatı sahəsi, su təsərrüfatı, hidrotexniki qurğular, bütün nəqliyyat və kommunikasiya xətləri tam sıradan çıxarılmışdır. Dağıntılar nəticəsində iqtisadiyyata 60 milyard ABŞ dollarından artıq ziyan dəymişdir. Hərbi təcavüz zamanı ələ keçirilmiş Azərbaycan ərazilərində 927 kitabxana, 464 tarixi abidə və muzey, 100-dən çox arxeoloji abidə, 6 dövlət teatrı və konsert studiyası dağıdılmışdır. Talan edilmiş muzeylərdən 40 mindən çox qiymətli əşya və nadir eksponat oğurlanmışdır. Belə ki, Kəlbəcər Tarix Diyarşünaslıq Muzeyi yerlə yeksan olunduqdan sonra muzeyin ekspozisiyasına daxil olan nadir qızıl və gümüş zinət əşyaları, ötən əsrlərdə toxunmuş xalçalar Ermənistanı daşınmışdır. Şuşadakı Tarix muzeyinin, Ağdamdakı Çörək muzeyinin, Zəngiləndəki Daş Abidələr muzeyinin də taleyi belə olmuşdur. Oğurlanmış və məhv edilmiş bu tarixi-mədəni sərəvətlərin dəyərini müəyyənləşdirmək, pulla qiymətləndirmək mümkün deyildir. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Təhlükəsizlik Şurasının 1993-cü ildə qəbul edilmiş 822, 853, 874, 884 sayılı qətnamələrində Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövlüyünün tanınmasına və işğal olunmuş Azərbaycan ərazilərinin qeyd-şərtsiz azad edilməsi tələblərinə baxmayaraq, Ermənistan Respublikası bu gün də işğalçılıq siyasətini davam etdirir.

1988-1993-cü illərdə işğal edilmiş Azərbaycan əraziləri:

Dağlıq Qarabağ: işğal tarixi – 1988-1993-cü illər, ərazisi 4400 kv.km.

(Şuşa, Xankəndi, Xocalı, Əsgəran, Xocavənd, Ağdərə, Hadrut)

Xankəndinin işğal tarixi- 1991-ci il 26 dekabr (sahəsi-926 kv.km, əhalisi-57000)

Xocalının işğal tarixi -1992-ci il 26 fevral (sahəsi-970 kv.km, əhalisi-11544 nəfər)

Şuşanın işğal tarixi- 1992-ci il 8 may (sahəsi-289 kv.km, əhalisi-28000)

Laçın rayonu işğal tarixi - 18 may 1992-ci il, ərazisi – 1875 kv.km

Xocavəndin işğal tarixi- 1992-ci il 2 oktyabr (sahəsi-1458 kv.km, əhalisi-11000)

Kəlbəcər rayonu işğal tarixi - 2 aprel 1993-cü il, ərazisi - 1936 kv.km;

Ağdərənin işğalı- 1993-cü il 7 iyul (sahəsi-1700 kv.km, əhalisi-47000)

Ağdam rayonu işğal tarixi - 23 iyul 1993-cü il, ərazisi - 1154 kv.km

Cəbrayıl rayonu işğal tarixi - 23 avqust 1993-cü il, ərazisi - 1050 kv.km

Füzuli rayonu işğal tarixi - 23 avqust 1993-cü il, ərazisi - 1112 kv.km

Qubadlı rayonu işğal tarixi - 31 avqust 1993-cü il, ərazisi - 826 kv.km

Zəngilan rayonu işğal tarixi - 30 oktyabr 1993-cü il, ərazisi - 707 kv.km.

80 illiyi AĞAMUSA AXUNDOV 1932

Ədəbiyyatşünas

Ağamusa Ağası oğlu Axundov 1932-ci il fevral ayının 2-də Kürdəmir şəhərində anadan olmuşdur. Orta məktəbi medalla bitirdikdən sonra 1950-1955-ci illərdə ADU-nun Filologiya fakültəsində, 1959-1965-ci illərdə isə Azərbaycan Pedaqoji Dillər İnstitutunun Qərbi Avropa dilləri fakültəsində təhsil almışdır. Eyni zamanda ADU-nun aspirantı, müəllimi, baş müəllimi, dosenti işləmişdir. 1964-cü ildə filologiya elmləri doktoru elmi dərəcəsinə layiq görülmüşdür. O, 1967-ci ildə universitetin Ümumi dilçilik kafedrasının professoru, Filologiya fakültəsinin dekanı olmuşdur. 1981-1999-cu illərdə Ümumi dilçilik kafedrasının müdiri vəzifəsində işləmişdir.

Ədəbi fəaliyyətə 1951-ci ildə (“İnqilab və mədəniyyət” jurnalında) çap olunmuş “İkinci görüş” adlı ilk hekayəsi ilə başlamışdır. Bundan sonra bədii yaradıcılıqla, xüsusən poeziyanın sənətkarlıq problemlərinin tədqiqi ilə ciddi məşğul olmuşdur.

Ağamusa Ağası oğlu Axundov 1965-1966-cı illərdə Misir Ərəb Respublikasının Qahirə şəhərində, Eyn-Şəms Universitetində Azərbaycan

dili və ədəbiyyatından dərslər demişdir. 1967-cı ildə Praqada, 1972-ci ildə Ankarada, 1984-cü ildə isə Belqrad və Budapeştdə, 1990-cı ildə isə Türkiyədə, 1992-ci ildə isə İstanbulun bəzi şəhərlərində beynəlxalq elmi konfranslarda iştirak etmişdir.

Ağamusa müəllim 1987-ci ildə isə xalqlar dostluğu sahəsində mühüm xidmətlərinə görə ABŞ-ın “Friendship for” (“Dostluq qüvvələri”) ictimai təşkilatının fəxri fərmanına layiq görülmüş, elə həmin ildən ABŞ-ın Nyu-Orlean şəhərinin fəxri xarici vətəndaşı, Luiziana ştatının paytaxtı Baton Rujun şəhər şurasının fəxri üzvüdür.

A.Axundov 1986-cı ildə Azərbaycan EA Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun direktoru, eyni zamanda 2001-ci ildən AMEA-nın humanitar və ictimai elmlər bölməsinin akademik katibi işləyir.

Ağamusa Ağası oğlu Axundov 1986-cı il Azərbaycan Respublikası Dövlət Mükafatı laureatı, 1990-cı il Əməkdar elm xadimi, 2000-ci ildə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərmanına görə “Şöhrət” ordeni ilə təltif edilmişdir.

Ə d ə b i y y a t

Akademik A.Axundov ABŞ-da “İlin adamı – 2009” müsahibəsinin qalibidir [Mətn]: [Akademik A.Axundovun beynəlxalq mükafata layiq görülməsi haqqında] //Elm.- 2009.- 22 iyun.- S.3.

Xəlilqov, F. Azərbaycan dialektologiyasının böyük uğuru [Mətn]: [professor A.Axundovun rəhbərliyi altında nəşr olunmuş kitab haqqında] /F.Xəlilqov //Elm.- 2009.- 31 dekabr.- S.3.

Xəlilzadə, F. Yuxusuz gecələrin ünvanı [Mətn]: [Ağamusa Axundov haqqında] /F.Xəlilzadə // Azərbaycan.- 2007.- 2 fevral.- S.10.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org,

www.google.az

85
illiyi**CAHANGİR
QƏHRƏMANOV
1927-1995***Ədəbiyyatşünas***Ə d ə b i y y a t**

Əbilova, Z. Təşəbbüskar və qayğıkeş alim [Mətn]: [M.Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunun sabiq direktoru filologiya elmləri doktoru Cahangir Qəhrəmanovla bağlı müəllifin xatirəsi] / Zəkiyyə Əbilova //Elm.-2007.-30 iyun.-S.14.

Əhmədovlu, A. Elmi sessiya [Mətn]: [Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Rəyasət heyətinin akt zalında görkəmli alim Cahangir Qəhrəmanovun 80 illiyi keçirilməsi haqqında] /A.Əhmədovlu //Ədəbiyyat qəzeti.- 2007. - 2 mart.- S.6.

i n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org
www.google.az

Cahangir Vahid oğlu Qəhrəmanov 1927-ci il fevral ayının 10-da Qutqaşen (indiki Qəbələ) şəhərində anadan olmuşdur. O, Bakıdakı 132 sayılı orta məktəbi bitirmişdir. Azərbaycan Dövlət Universitetinin Şərqsünaslıq fakültəsində təhsil almışdır. Ali məktəbi başa vurduqdan sonra 1951-ci ildə M.V.Lomonosov adına Moskva Dövlət Universitetinin aspiranturasına daxil olaraq “Azərbaycan ədəbi dilində fəlsəfə terminləri” mövzusunda namizədlik dissertasiyası üzərində işləmişdir. Cahangir Qəhrəmanov 1955-ci ildən ömrünün sonuna kimi Əlyazmalar Fonduna bağlı olmuşdur. Alimin milli-mənəvi sərvətlərin qorunduğu bu ünvandakı fəaliyyəti çox səmərəli keçmişdir. Apardığı tədqiqatların yekunu olaraq o, filologiya elmləri doktoru olmuş, baş elmi işçidən direktor vəzifəsinə qədər yüksəlmişdir. Onunla bərabər, rəhbərlik etdiyi qurumun fəaliyyəti də genişləndirilmiş, Azərbaycan EA-nın Əlyazmalar İnstitutuna çevrilmişdir.

Beynəlxalq konqres, simpozium, konfrans, müşavirə və yubiley yığıncaqlarının iştirakçısı Cahangir Qəhrəmanov Azərbaycan elm və mədəniyyət xadimlərinin öncül təmsilçisi kimi xarici ölkələrdə tez-tez olurdu.

Cahangir Qəhrəmanov azərbaycanşünaslıq elmində linqvistik mətnşünaslığın əsasını qoyan və bu

istiqamətdə aspirant və dissertantlar yetişdirən çox fədakar alim idi. Nizaminin, Nəsiminin və başqalarının ədəbi irsi ilə məşğul olan Cahangir Qəhrəmanov məhsuldar tədqiqatçı idi. Hələ sovet dövründə ümummillilik liderimiz Heydər Əliyev Əlyazmalar Fondunun işinə xüsusi diqqət yetirər, Cahangir Qəhrəmanovun əməyini həmişə yüksək dəyərləndirirdi. Bu həssas münasibətin nəticəsi idi ki, əlyazmalar xəzinəsində çalışanlar vətəndaşlıq mövqeyindən çıxış edə bilirdilər. Cəfəkeş alimin böyük xidmətlərinin sayəsində Azərbaycan mədəni-tarixi irsi yüksək səviyyədə qorunub saxlandı. Hətta 1995-ci ildə ümummillilik liderimiz Heydər Əliyevin göstərdiyi diqqət və qayğı nəticəsində institutun fəaliyyətinin genişləndirilməsi barədə qərar qəbul edilmişdir.

Azərbaycanlı alimin hazırladığı kataloqlar, klassiklərin əlyazma irsini əhatə edən sanballı kitabları təkcə Azərbaycanda deyil, bütövlükdə dünya şərqsünaslıq elmində böyük şöhrət qazanmışdır.

Müxtəlif fəxri adlar alan azərbaycanlı alimə 1982-ci ildə “Əməkdar elm xadimi” adı verilmişdir. Elə həmin ildə də “Şərəf nişanı” ordeni ilə təltif olunmuşdur.

Cahangir Vahid oğlu Qəhrəmanov 1995-ci il iyunun 29-da Bakı şəhərində vəfat etmişdir.

İsgəndər Etibar oğlu İsgəndərov 1937-ci il fevral ayının 15-də Şamaxı şəhərində doğulmuşdur. O, 1 sayılı şəhər orta məktəbin 8-ci sinifini bitirib Şamaxı şəhər Kənd Təsərrüfatı Texnikumuna daxil olmuşdur. Sonralar təhsilini Gəncədəki Azərbaycan Kənd Təsərrüfatı İnstitutunda davam etdirmişdir.

İsgəndər Etibar ədəbi yaradıcılığına 1962-ci ildə yazdığı "Səslər" adlı ilk şeiri ilə başlamışdır. Bu şeir "Azərbaycan gəncləri" qəzetində dərc olunmuşdur. Əmək fəaliyyətinə Şama-

xıda "Yeni Şirvan" qəzetinin redaksiyasında Kənd təsərrüfatı şöbəsinin müdiri kimi başlamışdır. Bakıda "Kənd həyatı" jurnalı redaksiyasında şöbə müdiri işləmişdir. Azərbaycan KP MK yanında mətbuat mərkəzinin referenti olmuşdur.

Dövri mətbuatda vaxtaşırı çıxış edir.

İsgəndər Etibar 1992-ci ildə Azərbaycan müstəqilliyi elan edil-dikdən sonra "Tək səbr" qəzetinin redaktoru olmuşdur.

Ə d ə b i y y a t

Bu, mənəm, sevgi dolu ürəyim [Mətn] / İsgəndər Etibar: - Bakı: Azərbaycan, 2002.-166 s.

İrağa oxunan nəğmələr [Mətn] / İsgəndər Etibar: -Bakı: Azərbaycan, 2003.- 80 s.

Pıçıltılar [Mətn] / İsgəndər Etibar: -Bakı: Azərbaycan, 2003.- 220 s.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.google.az

Ə d ə b i y y a t

Ostrovski, A. Seçilmiş əsərləri [Mətn]: pyeslər /rus dil. tərc. ed. Yusif Əzimzadə /A.Ostrovski.- Bakı: Şərq-Qərb, 2006.-309 s.

Skandinav dastanları [Mətn] /tərc. ed. Yusif Əzimzadə.- Bakı: Şərq-Qərb, 2006.- S.248.

Əzimzadə, Y. Sevilir oxunur [Mətn]: [75 illiyi münasibətilə] / Yusif Əzimzadə //Ədəbiyyat qəzeti.-2009.-11 dekabr.-S.3.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.google.az

Yusif Əhmədulla oğlu Əzimzadə 1917-ci il fevral ayının 22-də Bakıda fəhlə ailəsində doğulmuşdur. Nata-mam orta məktəbi bitirib 1930-1937-ci illərdə N.Nərimanov adına Sənaye texnikumunun Elektrik-mexanika şö-bəsində təhsil almışdır.

1934-1937-ci illərdə Bakı şəhər rayonlarının elektrik yarımstansiyalarında işləmişdir. Tələbə ikən öz şeirlərini “Ədəbiyyat qəzeti”ndə, “Azərbaycan gəncləri”ndə müntəzəm çap etdirmişdir. Onun əsərləri müstəsna hallarda “Ə.Yusif”, yaxud “Y.Əhədoğlu” imzaları ilə çap olunmuşdur. 1937-1939-cu illərdə isə Bakı Hərbi məktəbini leytenant rütbəsində bitirmişdir. 1944-1945-ci illərdə Azərbaycan KP MK yanında Partiya Tarixi İnstitutunun “Böyük Vətən müharibəsi” şöbəsində baş elmi işçi, 1945-1947-ci illərdə M.Qorki adına Bakı Gənc Tamaşaçıları Teatrında Ədəbi hissənin şöbə müdiri, 1948-1951-ci illərdə “İnqilab və mədəniyyət” jurnalında tənqid şöbəsinin müdiri, Azərənşr və uşaqgəncnəşrdə Bədii ədəbiyyat şöbəsinin redaktoru, “İnqilab və mədəniyyət” jurnalı, sonra “Ədəbiyyat qəzeti” redaksiyalarında məsul katib, “Göyərçin” jurnalının məsul redaktoru, “Ədəbiyyat və incəsənət” qəzetinin baş redaktoru, “Ulduz” gənclik jurnalında redaktor əvəzi və Azərbaycan

Yazıçılar Birliyində bədii tərcümə üzrə məsləhətçi, “Ədəbiyyat və incəsənət” qəzetində baş redaktor vəzifələrində çalışmışdır. Bakı şəhəri və 26 Bakı komissarı adına rayon sovetinin deputatı seçilmişdir. “Anacan” pyesinə görə musiqili teatrların ümumittifaq festivalının laureatı diplomuna layiq görülmüşdür. Keçmiş SSRİ respublikalarının teatrlarında “Çiçəklər səltənəti”, “Anacan”, “Nəsrəddin”, “Aprel səhəri” və “Qonşular” dram əsərləri səhnəyə qoyulmuşdur. Onun tərcümə etdiyi pyeslər (Konstantin Simonovun “Rus məsələsi”, Sergey Mixalkovun “Qırmızı qalstuk”, Y.Soloviçin “Qəribə dilənçi”, O.Bodikovun “Qaraqum faciəsi”, Ş.Xusainovun “Anam gəldi”) Azərbaycan teatrlarında səhnələşdirilmişdir.

Moldaviyada Azərbaycan mədəniyyəti günlərində, Bryansk, Vorşilovqrad və Qərbi Sibirin Tümen vilayətində Sovet ədəbiyyatı günlərində 1970, 1973, 1974-cü illərdə iştirak etmişdir. SSRİ medalları və Azərbaycan Ali Soveti Rəyasət Heyətinin Fəxri Fərmanları ilə təltif olunmuşdur.

Əməkdar incəsənət xadimi, nasir, dramaturq, publisist Yusif Əhmədulla oğlu Əzimzadə 1984-cü il mart ayının 6-da Bakıda vəfat etmişdir.

200 illiyi ÇARLZ DİKKENS 1812-1870

İngilis yazıçısı

Ə d ə b i y y a t

Dickens, Ç. Oliver Tvistin macəraları [Mətn]: roman / Çarlz Dikkens.- Bakı: Çəşmə oğlu, 2005.- 455 s.

Dickens Çarlz [Mətn] // Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası: 10 cildə.- Bakı, 1979.- C. 3.- S. 449-450.

İ n t e r n e t d ə

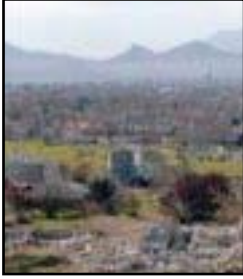
www.az.wikipedia.org

Çarlz Dikkens 1812-ci il fevral ayının 7-də Lendport şəhərində xırda məmur ailəsində anadan olmuşdur. Çarlz dünyaya gələndən azacıq sonra onun ailəsi London şəhərinə köçmüşdür. 1823-cü ildə ilk ibtidai təhsilini başa vuran Çarlz müstəqil qazanc əldə etmək üçün məktəbdən uzaqlaşmağa məcbur olmuşdur. Görkəmli ingilis yazıçısı “Bozun oçerkləri” olan ilk kitabını 1835-cü ildə yazmışdır. Dünya ədəbiyyatının görkəmli nümayəndəsi kimi tanınan Çarlz Dikkens ingilis ədəbiyyatında tənqidi realizmin banisi olmaqla yanaşı, həm də tanınmış yumor və satira ustasıdır. Onun yaradıcılığının ilkin dövrünə aid olan “Pikvik klubunun qeydləri” (1936) adlı əsərində patriarxal İngiltərə təsvir olunur. “Oliver Tvistin macəraları” (1837) adlı romanında yoxsulların həyatını təsvir edərək şəxsi səadət naminə öz qəhrəmanını maneələrin dəf olunmasına çağırır. Bundan sonra “Nikolas Nikkibi” (1838), “Qədim dövrlər dükanı” (1839) və “Barnabi Rac” (1841) romanlarını çap etdirmişdir. 1842-ci ildə azadlıq və xoş güzəran əldə etmək məqsədilə Dikkens Amerikaya (ABŞ)

səyahət etmiş və tezliklə aldanıldığını anlamışdır. O, vətənə qayıdaraq “Amerika qeydləri”ni çap etdirmişdir. Bir il sonra isə Çarlz “Martin Çezlivi” romanını oxuculara təqdim edir. 40-cı illərdə Dikkens məşhur “Yeni il hekayələri” silsiləsini və “Dombi və oğlu” (1847) romanını nəşr etdirmişdir.

1948-ci ildən sonra Dikkens bir sıra sosial məzmunlu romanlar yazmışdır. Bunlardan, xüsusilə, “Soyuq ev” (1852), “Ağır zamanlar” (1854), “Balaca Dorrit” (1856) romanları diqqətəlayiqdir. Eyni zamanda bu illərdə Dikkens daha çox öz əsərlərini oxumağa diqqətini artırır. Onun əsəri qıraətlə oxumaq istedadı da elə bu zaman məlum olur.

50-ci illərin sonlarından başlayaraq o, az yazır, sosial mövzulardan uzaqlaşır, əsərlərinin mövzu dairəsi daralır. Ömrünün son onilliyi onun yaradıcılığının süqut illəri kimi səciyyələnir və Çarlz Dikkens 1870-ci ildə sonuncu romanı “Edvin Drud” əsərini bitirməyə macal tapmamış dünyasını dəyişir.

20
illiyiQARADAĞLININ İŞĞALINDAN
20 İL ÖTÜR

Məhərrəmli, Z. Qaradağlı faciəsi [Mətn]. - Bakı, 2011.

Aydinoğlu, T. Erməni vəhşiliyinin qanlı səhifəsi // Xalq qəzeti. - 2011. - 17 fevral. - №. - S. 8. -

Babəyev, S. Qaradağlı faciəsi: onun miqyası dəhşətli olmuşdur // Respublika. - 2011. - 17 fevral. - №37. - S. 8

Rzalı, R. Qaradağlı faciəsi // Azərbaycan. - 2011. - 17 fevral. - №37. - S. 6.

İ n t e r n e t d ə

www.xocavendmks.com

www.faktxeber.com

www.dak.az

**Əhalisinin sayı 1507 (354 ailə)
İşğal tarixi 17.02.1992**

Qaradağlı kəndi Xocəvənd rayonunda, rayon mərkəzindən 13 kilometr qərbdə, Xocəvənd-Xankəndi avtomobil yolunun kənarında, dağətəyi ərazidə, Xonaşen çayının sahilində yerləşir. Əhalisi əsasən heyvandarlıq, taxılçılıq, baramaçılıq, üzümçülük və bostançılıqla məşğul olur. Kəndin ərazisində Qaranlıq dərə, Kotan dərəsi, Pambıqlı, Qəfər dərəsi, Şuşu, İtuçan qaya, Nağı meşəsi, Heydər bağı, Kar daş, Namaz ölən yol, Şirinin meşəsi, Manas dərəsi, Manas düzü, Musa dərəsi, Pişikli dərə, Dəhnə dərəsi, Bəylik bağı, Baba bulağı, Məmməd bulağı, Bəylik bulağı, Kar daş bulağı, Çanaq bulağı, Fındıqlı bulaq və s. coğrafi adlar qeydə alınıb.

1988-ci ildən mənfur qonşularımızın torpaq-ərazi iddiası başlayan dövrdən etibarən Qaradağlı kəndinin dinc sakinləri hər gün ermənilərin hücumuna məruz qalmışdır. Erməni təxribatçıları tərəfindən törədilmiş terror aktları nəticəsində 1991-ci ilin 28 iyun tarixində 3 nəfəri qadın olmaqla 6 nəfər diri-diri yandırılmış, 1991-ci ilin sentyabr ayında sərnəşin avtobusunun gülləbaran edilməsi nəticəsində 8 nəfər

öldürülmüş, çoxlu sayda insan yaralanmış, güllə yarası alanlardan 5 nəfəri sonradan dünyalarını dəyişmişlər. 17 fevral 1992-ci il tarixdə Qaradağlı kəndi ermənilər tərəfindən işğal edilib. Qarabağ müharibəsində kənd üzrə 43 ailə öz başçısını itirib. 118 nəfər əsir götürülmüş, 33 nəfər ermənilər tərəfindən güllələnmiş, öldürülən və yaralı halda olanları bir yerdə təsərrüfat quyusuna tökərək üzvlərini torpaqlamışlar. Əsirlikdə saxlanılanlara qarşı vəhşi, vandalizm hərəkətləri ilə davranılması, insanların başlarının kəsilməsi, diri-diri basdırılması, dişlərinin çəkilməsi, ac-susuz saxlanılmaları, döyülərək öldürülmələri insanlığa qarşı törədilmiş cinayət hadisəsi idi. 140-a yaxın uşaq yetim qalmışdır. Ümumilikdə Qaradağlı kəndində 91 nəfər, kənd sakinlərinin hər 10 nəfərindən biri qətlə yetirilmişdir.

Öldürülənlərdən 10 nəfəri qadın, 8 nəfəri məktəbli olmuşdur.

İşğal nəticəsində kənddə 200 ev, 1 mədəniyyət evi, 320 yerlik orta məktəb binası, 25 çarpayılıq xəstəxana binası və digər obyektlər dağıdıldı. Kəndin 800 nəfərə yaxın sakini məcburi köçkün düşdü.

20
illiyi**XOCALI SOYQIRIMININ
20-ci İLDÖNÜMÜ****Ərazisi – 0,936 kv.km****Əhalisinin sayı – 25 000 nəfər****İşğal tarixi – 26 fevral 1992-ci il**

Ötən əsrin 1992-ci ilinin fevralında tarixdə görünməmiş qətlə baş verdi. Türkləri özlərinin əbədi düşməni hesab edən ermənilər məskunlaşdıqları türk torpaqlarında insanlığa xas olmayan vəhşiliklər törətməklə, Xocalı adlı bir yurd yerini yer üzündən sildilər – insanlar amansızlıqla qətlə yetirildilər, əsir götürüldülər, şəhər isə oda qalandı. Bu, Qarabağ müharibəsinin ən qəddar səhifəsi idi.

1992-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən gecə isə erməni-daşnak silahlı qüvvələri və keçmiş sovet 366-cı motoatıcı alayı Xocalıya divan tutdu, ən dəhşətli soyqırım törədildi. Buna qədər isə Xocalı erməni-daşnaklar tərəfindən tam mühasirəyə alınmışdı. Yollar tamam kəsilmiş, Xocalı taleyin ümidinə buraxılmışdı. Halbuki xocalılar erməni-daşnak hərbi qüvvələrinə mərdliklə müqavimət göstərir, şəhəri çətinliklə də olsa qoruyub saxlayırdılar. Düşmən elə buna görə də Xocalı sakinlərini vəhşiliklə, qəddarlıqla və kütləvi surətdə qətlə yetirdi.

Faciənin miqyası son dərəcə böyük və dəhşətli idi. Ağdam istiqamətində düzlər, dərələr, dağlar günahsız insanların cəsədləri ilə dolmuşdu. Yergöy qan ağlayırdı. Ermənilər qadınlara və uşaqlara, qocalara və xəstələrə rəhm etmədən hamını güllələyərək süngüdən keçirmişdilər. Xocalı soyqırımına siyasi qiymət verən və bu barədə dünyanın ən yüksək tribunalarından danışan ümummili lider Heydər Əliyev Xocalı sakinləri ilə görüşündə demişdir: “... biz toplaşıb Xocalı faciəsinin cavabını verək, şəhidlərin qanının yerdə qalmaması

gününi görək. Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü təmin edək. Müstəqil Azərbaycanın hüdudlarını tamamilə bərpa edək. İnanıram ki, Azərbaycan xalqı belə qüdrətə malikdir”.

Xocalı soyqırımının 20 ili tamam olur. Bu faciə zamanı böyük bir yaşayış məntəqəsi yer üzündən silinib, azərbaycanlılara qarşı amansız soyqırımı törədilib: 613 nəfər qətlə yetirilib, 1275 nəfər əsir götürülüb. Qanunsuz erməni silahlı qüvvələri mühasirədən çıxıb qaçmağa müvəffəq olmuş azərbaycanlıları milli mənsubiyyətlərinə görə yollarda, keçidlərdə, meşələrdə təqib edərək vəhşicəsinə öldürüblər. Habelə azğınlaşmış erməni hərbiçiləri əsir və girov götürdükləri azərbaycanlıları xüsusi amansızlıqla, işgəncə verərək qətlə yetiriblər. Mühasirədən çıxıb qaçmağa müvəffəq olan sakinlər təqib edilərək Kətik meşəsində, Naxçıvanik yolunda, Qaraqaya ətrafında, Dəhraz kəndi yaxınlığında, Şelli istiqamətində, Əsgəran asfalt yolunun 86-cı kilometrliyində və digər ərazilərdə amansızlıqla qətlə yetiriliblər. Əsir götürülənlərdən 18 nəfəri Əsgəran rayon Daxili işlər şöbəsində işgəncə verilməklə öldürülüb. Hücüm zamanı dinc əhaliyə qarşı ağılasıgmaz vəhşiliklər törədilib, dözülməz işgəncələr verilib, insanların başlarının dərisi soyulub, müxtəlif əzaları kəsilib, gözləri çıxarılıb. Xocalıya hücum edən erməni dəstələri ölkə iqtisadiyyatına 170 milyon dollardan artıq ziyan vurub. Şəhərin toxuculuq fabriki, onlarla ictimai işə obyekt dağıdılıb. 200 nəfərdən çox insan müxtəlif dərəcəli əlilə çevrilib. Ermənilər buna görə cavab verməlidirlər. Əgər bunu edə bilməsək, gələcək nəsillər bizi heç vaxt bağışlamayacaqdır!

Azərbaycan Milli Məclisi (Parlament) hər il

fevralın 26-nı “Xocalı soyqırımı günü” elan etmişdir. Hər il fevralın 26-da saat 17.00-da Azərbaycan xalqı Xocalı soyqırımının qurbanlarının xatirəsini yad edir.

Doğma yurdlarından didərgin düşmüş və Azərbaycanın 48 rayonuna səpələnmiş Xocalı sakinləri Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin ədalətli həlli, Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzünün dəf edilməsi, ölkənin ərazi bütövlüyünün bərpa edilməsi ümidi ilə yaşayırlar. Onlar dünya xalqlarına, dövlətlərinə, beynəlxalq təşkilatlara haqq-ədaləti və həqiqəti müdafiə etmək, Xocalıda törədilmiş terrorizm, etnik təmizləmə faktlarını pisləmək barədə müraciətlər edirlər. Heydər Əliyev Fondu ötən illər ərzində Xocalı soyqırımının dünya ictimaiyyətinə, beynəlxalq aləmə çatdırılması istiqamətində böyük işlər görüb. Dünyanın, Avropanın onlarla ölkəsində Xocalı soyqırımının ildönümlərində tədbirlərin, sərgilərin keçirilməsi, filmlərin nümayiş olunması və sair bu qəbildəndir. Xocalı soyqırımına dair müxtəlif dillərdə Fond tərəfindən filmlər hazırlanıb, həmin filmlərin təqdimatı keçirilib. Həmçinin Xocalı soyqırımı ilə bağlı fotosərgilərin təqdimatı dünyanın onlarla ölkəsində düzənlənib. Xocalı soyqırımı ilə bağlı xarici kütləvi informasiya vasitələrinin əməkdaşları, jurnalistlər bu günə qədər nələri yazmışdı, onların sərgiləri keçirilib. Bununla yanaşı, “Xocalı uşaqların gözü ilə” rəsm sərgisi və sair böyük tədbirlər təşkil olunub. Bunlar hamısı Fondun və ələlxüsus Mehriban xanımın Xocalı soyqırımının tanındılması istiqamətində çox böyük xidmətləridir. Özü də nəinki Xocalı soyqırımının, ümumilikdə bütün Azərbaycan həqiqətlərinin təbliği istiqamətində bu xidmətlər ölçüyəgəlməzdir. Eyni zamanda Leyla xanım Əliyeva dünya ictimaiyyətinin diqqətini erməni işğalçılarının Azərbaycan xalqına qarşı törətdikləri dəhşətli cinayətlər haqqında obyektiv məlumatlara cəlb etmək, sözügedən faciələrə beynəlxalq səviyyədə siyasi-hüquqi qiymət vermək, eyni zamanda, Azərbaycanın Qarabağ münaqişəsində milli maraqlarının müdafiə olunması məqsədi ilə “Xocalıya ədalət – Qarabağa azadlıq” (“Justice for Khojaly, Freedom for Ka-

rabakh”) devizi altında beynəlxalq kampaniyanın keçirilməsi təşəbbüsü ilə çıxış etmişdir.

“Xocalıya ədalət!” - artıq dünyada bu kampaniyaya qoşulan insanların sayı gündü-gündən çoxalmaqdadır. Bu kampaniya daha da genişlənməkdədir. Bu baxımdan çox güman ki, bu kampaniya və təbii ki, bu istiqamətdə görülən işlər bundan sonra da davam edəcək. Amma söhbət ondan gedir ki, bizim hər birimiz bu kampaniyalara dəstək verməliyik. Harada yaşamağından asılı olmayaraq – Azərbaycanda da, Azərbaycandan kənar da. Hərənin gücü nəyə çatırsa, Azərbaycan həqiqətlərinin, Xocalı həqiqətlərinin təbliği edilməsi, bütövlükdə Qarabağ savaşında şəhid, əlil olmuş, yaralanmış qəhrəmanlarımızın, ümumən Azərbaycan xalqının başına gətirilən bütün müsibətlərin təbliği edilməsi, erməni yalanlarının qarşısının alınması istiqamətində öz fəaliyyətini ortaya qoymalıdır.

Ə d ə b i y a t

Aşurlı, A. Türkün Xocalı soyqırımı [Mətn] /A kif Aşurlı; red. Ə.M.Həsənov. - Bakı: Nurlan, 2005. - 152 s.

Xəlilqızı, Ə. Güllələnmiş uşaqlıq [Mətn] /Əsli Xəlilqızı; red. M.Nazımoglu. - Bakı: Çəştoğlu, 2007. - 295 s.

Soyqırım cinayəti [Mətn] : (Beynəlxalq aktlar; normativ sənədlər; müraciətlər və şərhlər toplusu) /bur. məsul N.Abdullayev; red. H.İsgəndərov. - Bakı: CBS Poliqrafiya, 2010. - 87 s. - (rus dilində).

Мамедова, Х. Ходжалы: шехиды и шахиды [Текст]: армянский терроризм как составная часть международного терроризма /Хавва Мамедова; пер. С.Мамедзаде. - Баку: Дом сказки, 2005. - 248 с.

Помпеев, Ю. Кровавый омут Карабаха [Текст] /Юрий Помпеев. - Баку: Изд-во Азербайджан, 1992. - 208 с.

Ходжалы [Текст]: хроника геноцида /сост. Э.Ахундова; ред. С.Рустамханлы, Ч.Алиоглы. - Баку: Азернешир, 1993. - 144 с.

Церцвадзе, Ф. Забытый геноцид [Текст] /Феликс Эрастович Церцвадзе. - Нью-Йорк : б. и., 2005. - 132 с.

İ n t e r n e t d ə

www.human.az

www.khojaly.org.az

www.khocaly.s5.com

www.azerigenocide.org

60
illiyi **AKİF ƏKBƏROV**
1952-1991

Milli Qəhrəman

Ə d ə b i y a t

Azərbaycan Respublikası Daxili işlər orqanlarının bir qrup əməkdaşına "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilməsi haqqında: [Əkbərov Akif Abbas oğlu – yol keşik xidməti müfəttişi – Azərbaycan Respublikasının suverenliyi və ərazi bütövlüyünün qorunmasında, dinc əhalinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsində göstərdiyi şəxsi igidlik və şücaətə görə]: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 8 oktyabr 1992-ci il [Mətn]//Azərbaycan.- 1992.- 9 oktyabr.- S. 1.- (ölümündən sonra).

Əkbərov Akif Abbas oğlu [Mətn]: bibliografiya // Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları /tərt. ed. H.Həmidova.- Bakı, 2008.- S. 53.

Əsgərov, V. Əkbərov Akif Abbas oğlu [Mətn] /V.Əsgərov //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2005.- S. 49.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

Akif Abbas oğlu Əkbərov 1952-ci il fevral ayının 2-də Cəbrayıl rayonunun Balyand kəndində anadan olmuşdur. 1969-cu ildə 1 saylı Beyləqan şəhər orta məktəbini bitirmiş və 1970-ci ildə ordu sıralarına çağırılmışdır. 1972-ci ildə ordudan tərxis olunmuş, 1974-cü ildə Beyləqan rayon Daxili İşlər Şöbəsində polis nəfəri kimi fəaliyyətə başlamışdır. Polis starşinası Akif Əkbərovun sonuncu iş yeri Polis şöbəsinin Dövlət avtomobil müfəttişliyi bölməsində yol-patrul xidməti müfəttişi olmuşdur. 1991-ci il avqust ayının 5-də Beyləqan Rayon Polis şöbəsinin bir qrup əməkdaşı ilə birlikdə Akif Əkbərov da Kəlbəcər rayonunun "Sarı yer" yaylağındakı mülki şəxslərin təhlükəsizliyini təmin etmək üçün oraya ezam olunur. Avqust ayının 12-də ermənilər Cermuq

şəhəri tərəfdən "Sarı yel" yaylağına hücumu keçirlər. Əhalini qorumaq üçün polis işçilərimiz döyüşə girirlər. 6 saat davam edən bu döyüşdə Akif xüsusilə fərqlənir. Düşmənin xeyli canlı qüvvəsi məhv edilir. Lakin qəfil düşmən gülləsi Akifdən yan keçmir. O, qəhrəmancasına həlak olur. Ailəli idi. Beş övladı var.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 8 oktyabr 1992-ci il tarixli 264 sayılı Fərmanı ilə Əkbərov Akif Abbas oğlu ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adına layiq görülmüşdür. Milli Qəhrəman Beyləqan rayonunda dəfn edilmişdir. Büstü qoyulmuş, Beyləqan rayonundakı küçələrdən birinə onun adı verilmişdir.

Biz fəxr edirik ki, Azərbaycan xalqının milli mənliliyini qorumaq üçün öz canından keçməyə hazır olan övladları vardır.

Heydər Əliyev, ümummillil lider

Milli Qəhrəmanlar

50
illiyi **FİRUDDİN ŞAMOYEV**
1962-1992

Milli Qəhrəman

Ə d ə b i y y a t

Azərbaycan Respublikasının Müdafiə Nazirliyinin hərbi qulluqçularına "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilməsi haqqında: [Şamoyev Firuddin İsa oğlu – siravi – Azərbaycan Respublikasının suverenliyi və ərazi bütövlüyünün qorunmasında, dinc əhalinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsində göstərdiyi şəxsi igidlik və şücaətə görə] : Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 7 iyun 1992-ci il [Mətn] // Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Məlumatı.-1992.-№13.- S.25.- (ölümündən sonra).

Əsgərov, V. Şamoyev Firuddin İsa oğlu [Mətn] / V.Əsgərov // Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı: Respublika xatirə kitabı redaksiyası, 2005.- S.208.

Şamoyev Firuddin İsa oğlu [Mətn] // Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları: bibliografiya / tərt. ed. H. Həmidova; M.F.Axundov adına Azərbaycan Milli Kitabxanası.- Bakı, 2008.- S.193.

Firuddin İsa oğlu Şamoyev 1962-ci il fevral ayının 7-də Qazax rayonunda anadan olmuşdur. Orta təhsilini burada almışdır. 1981-1983-cü illərdə Qazax rayon Hərbi Komissarlığının çağırışı ilə həqiqi hərbi xidmətdə olmuşdur. Ordudan təxis olunduqdan sonra doğulduğu Qazax şəhərinə gələrək, Təmir-Tikinti İdarəsində çilingər kimi işə başlayır. Ermənilərin torpaqlarımıza təcavüzü, törədilən vəhşiliklərə onu bərk narahat edirdi. Firuddin 8 iyul 1991-ci ildə könüllülərdən ibarət dəstəyə yazıldı. O, 707 sayılı hərbi hissənin minaatan bölüyünün komandiri vəzifəsinə təyin olundu.

Firuddin Qazax rayonunun Bağanis Ayrım, Məzəm, Quşçu Ayrım

kəndlərinin müdafiəsində iştirak etmiş, düşmənin xeyli canlı qüvvəsini və zirehli texnikasını məğlubiyyətə uğratmışdı. Ancaq çox əfsus ki, 1992-ci il 13 aprel Quşçu Ayrım kəndi ətrafında gedən döyüşlərdə Firuddin qəhrəmancasına həlak oldu.

Ailəli idi, üç övladı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 1992-ci il 7 iyun tarixli 833 sayılı fərmanı ilə Şamoyev Firuddin İsa oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

Qazax şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilib.

Qazax şəhərindəki məktəblərdən biri qəhrəmanımızın adını daşıyır.

Vətən yolunda şəhid olanların qəhrəmanlıq nümunələri heç vaxt unudulmayacaqdır. Onlar bizim qəlbimizdə əbədi yaşayacaqlar.

Heydər Əliyev, ümummilli lider

45
illiyi**RÖVŞƏN HÜSEYNOV**
1967-1992*Milli Qəhrəman*

Rövşən Şəmil oğlu Hüseynov 1967-ci il fevral ayının 22-də Ağdam rayonunun Quzanlı kəndində anadan olmuşdur. 1984-cü ildə Quzanlı kəndində orta məktəbi bitirdikdən sonra Ağdam rayon Mədəniyyət evində işləmişdir.

1985-ci ildə Bakı Dövlət Universitetinin Fizika fakültəsinə daxil olmuşdur. 1985-1987-ci illərdə ordu sıralarında xidmət etmişdir.

Rövşənin təşəbbüsü ilə 1992-ci ildə Bakı Dövlət Universitetinin 20 tələbəsi dövlət imtahanlarının başlanmasına üç ay qalmış, təhsillərini yarımçıq qoyaraq iki ay hərbi hazırlıq keçirlər. Sonra onlar ən qaynar döyüş nöqtəsinə – Goranboya yollanırlar. Tələbə taqımı 703 sayılı hərbi hissəyə təhkim olunur. Ən ağır sınaq saati Holandağ yüksəkliyi uğrunda gedən döyüşlərdə olur. Holandağdan Ergəc, Mənəslı, Buzluq və Şaumyana (Ağcakənd) nəzarət etmək mümkün idi. Düşmənin 300-dən artıq əsgər və zabiti müasir hərbi texnika ilə silahlanaraq Ho-

landağa hucuma keçmişdi. İlk hucumun qarşısı məharətlə alındı. Düşmən pərən-pərən salındı. Bu, 1992-ci ilin 28 aprel günü idi. Tələbə taqımı qarşısındakı bu məğlubiyyətdən qəzəblənən düşmən dörd gündən sonra daha böyük qüvvə toplayaraq hucuma keçir. Rövşənin taqımı düşmənin iki zirehli texnikasını və onlarla canlı qüvvəsini məhv etdi. Düşmənin Holandağı alıb Çaykəndə çıxmaq planı alt-üst edildi.

Elə Marquşevan uğrunda gedən vuruşlar da tarixə düşəcək bir döyüş idi. 1992-ci il may ayının 11-də gedən döyüşdə Mingəçevir bölüyünün 27 döyüşçüsü mühasirəyə düşmüşdü. Briqada komandiri onları mühasirədən qurtarmaq üçün tələbə döyüşçülərə müraciət etdi. Onlar Mingəçevir bölüyünü mühasirədən çıxardılar, lakin özləri mühasirəyə düşdülər. Bu qeyri-bərabər döyüşdə tələbələrə ikisi həlak oldu, bir neçəsi yaralandı. Rövşən vəziyyəti ani olaraq qiymətləndirdi və döyüş dostlarının əsir düşəcəyini görüb, atəş nöqtəsinə öz üzərinə götürdü. Onun pulemyotu düşmənin başına od ələyirdi. Cəsur komandirin əmrilə döyüş dostları mühasirədən çıxdılar. O özü isə qəhrəmancasına həlak oldu.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 16 noyabr 1994-cü il tarixli 202 sayılı Fərmanı ilə Hüseynov Rövşən Şəmil oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Ağdam rayonunun Quzanlı kəndində dəfn edilib. Bakı Dövlət Universitetində büstü qoyulub.

Ə d ə b i y a t

Azərbaycan Respublikasının Müdafiə Nazirliyinin hərbi qulluqçularına “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilməsi haqqında: [Hüseynov Rövşən Şəmil oğlu – sırası – Azərbaycan Respublikasının suverenliyinin və ərazi bütövlüyünün qorunmasında, Vətənimizin torpaqlarının erməni işğalçılarından müdafiə edilməsində gedən döyüşlərdə qəhrəmanlıqla vuruşaraq göstərdiyi şəxsi igidlik və şücaətə, öz müqəddəs əsgəri və xidməti borcunun şərəflə yerinə yetirilməsində göstərdiyi misilsiz xidmətlərinə görə]: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 16 sentyabr 1994-cü il [Mətn]//Azərbaycan.- 1994.- 21 sentyabr.- S.1.- (ölümündən sonra).

Abbasoğlu, B. Ölməz qəhrəman [Mətn] //Abbasoğlu, B. Ölərkən dünyaya gələn oğullar.- Bakı, 2004.-S.158-171.

Hüseynov Rövşən Şəmil oğlu [Mətn] //Əsgərov, V. Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.-Bakı, 2005.-S. 90.

Hüseynov Rövşən Şəmil oğlu [Mətn] //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları: Bibliografya /tərt. ed. H.Həmidova; M.F.Axundov adına Azərbaycan Milli Kitabxanası.- Bakı, 2008.- S.90.

Milli Qəhrəmanlar

55 illiyi **ƏRƏSTUN MAHMUDOV**
1957-1992

Milli Qəhrəman

Ərəstun İspəndi oğlu Mahmudov 1957-ci il fevral ayının 23-də İsmayılı rayonunun Pirəbilqasım kəndində dünyaya göz açmışdır. Ailəsi ilə birlikdə Bakı şəhərinə köçmüş, 1974-cü ildə Nizami rayonundakı 220 sayılı orta məktəbi bitirmişdir. 1975-ci ildə Leningrad vilayətinin Viborq şəhərində yerləşən Mülki Aviasiya Məktəbinə daxil olmuşdur. 1978-ci ildə təhsilini başa vurub, Azərbaycan Hava Yollarının Zabrat Aviasiya Şirkətində texnik-mexanik kimi AN-2 təyyarəsində əmək fəaliyyətinə başlamışdır. İdmanın ağır atletika növü ilə məşğul olan Ərəstun Azərbaycanda, keçmiş SSRİ məkanında və eləcə də bir sıra xarici ölkələrdə keçirilən mötəbər yarışların iştirakçısı olmuş, müxtəlif mükafatlara layiq görülmüşdür.

Mahmudov 1989-cu ildə Omsk şəhərində ixtisasartırma kursu keçmiş, Mİ-2 vertolyotunun bort-mexaniki ol-

muşdur. O, özünü işgüzar və aviasiya texnikasını yaxşı bilən mütəxəssis kimi tanıtmış və 1990-cı ildə Ukraynanın Kremençuq şəhərinə növbəti ixtisasartırma kursuna göndərilmişdir. Bundan sonra Ərəstun Mİ-8 vertolyotunun bort-mexaniki təyin edilmişdir. Daha sonra o, Dağlıq Qarabağ və Ermənistanla həmsərhəd olan rayonlarda döyüş əməliyyatı keçirən ekipajın tərkibinə daxil edilmişdir.

O, Mİ-8 vertolyotunun heyəti ilə dəfələrlə döyüş bölgələrinə ezam edilmiş, dinc əhalinin köçürülməsində, döyüş bölgələrinə ərzaq və müəyyən ləvazimatın çatdırılmasında yaxından iştirak etmişdir.

Cəbhə bölgələrinə son uçuşu 1992-ci il yanvar ayının 28-də olmuş, Ağdam və Şuşa marşrutu üzrə yerli əhalini daşıyarkən Mİ-8 vertolyotu erməni yaraqlıları tərəfindən raketlə vurulmuş və o, bütün heyətlə birlikdə həlak olmuşdur. Ailəli idi. Üç övladı var.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 25 noyabr 1992-ci il tarixli 337 sayılı Fərmanı ilə Mahmudov Ərəstun İspəndi oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmiş, Bakı şəhərinin Şəhidlər Xiyabanında dəfn edilmişdir. Oxuduğu 220 sayılı orta məktəbə qəhrəmanın adı verilmiş, yaşadığı binanın önünə xatirə lövhəsi vurulmuşdur.

Ə d ə b i y y a t

"Azərbaycan Hava Yolları" Dövlət Konserininin əməkdaşlarına "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilməsi haqqında : [Mahmudov Ərəstun İspəndi oğlu – Mİ-8 vertolyotunun mexaniki – Azərbaycan Respublikasının suverenliyi və ərazi bütövlüyünün qorunmasında, dinc əhalinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsində göstərdiyi şəxsi igidlik və şücaətə görə] : Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 25 noyabr 1992-ci il [Mətn]//Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Məlumatı.- 1992.- № 22.- S. 68.- (ölümündən sonra).

Əsgərov, V. Mahmudov Ərəstun İspəndi oğlu //V.Əsgərov //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı,2005.- S.127.

Mahmudov Ərəstun İspəndi oğlu [Mətn] //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları: biblioqrafiya /tərt. H.Həmidova; M.F.Axundov adına Azərbaycan Milli Kitabxanası.- Bakı, 2008.- S.128.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

50
illiyi**İNQİLAB İSMAYILOV**
1962-1992*Milli Qəhrəman*

İnqilab Ələkbər oğlu İsmayılov 1962-ci ildə fevral ayının 24-də Xocalı şəhərində anadan olmuşdur. O, 1979-cu ildə burada məktəbi bitirmişdir. 1981-ci ildə ordu sıralarına çağırılmışdır. 1984-cü ildə Xarkov şəhərində xidmətini başa vuraraq doğma yurdu Xocalıya dönür. 1990-cı ildə burada polis nəfəri kimi işə düzəlir.

1992-ci ilin fevralın 25-26-da erməni işğalçıları Xocalı soyqırımı törədilən zaman İnqilab döyüşə atılır. Bir neçə erməni yaraqlısını məhv edən döyüşçü yerli sakinləri təhlükəsiz əraziyə çıxarır. Daha sonra İnqilab Ağdamda Daşbaşı yüksəkliyini qorunmasında, ermənilərin buraya dəfələrlə hücumunun qarşısının alınmasında yaxından iştirak etmişdir.

1992-ci il iyun ayının 12-də

ermənilər ərazimizə 6 dəfə hücum etsələr də məğlub olub geri çəkildilər. Azərbaycanın mərd oğulları düşmənin 6 postunu tam məhv etdi. Bu ağır döyüşlərdə İnqilab İsmayılov da bu qələbəni qanı ilə yazdı.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 8 oktyabr 1992-ci il tarixli 264 sayılı Fərmanı ilə İsmayılov İnqilab Ələkbər oğlu ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" fəxri adına layiq görülmüşdür.

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı İnqilab İsmayılovun adını Bakının Xətai rayonundakı küçələrdən biri daşıyır, həmin küçədə qəhrəmanın xatirə lövhəsi vurulub.

Ə d ə b i y a t

İsmayılov, İ. Ana dərdi [Mətn] : [İnqilab İsmayılova ithafən anası Ceyran xanımın söylədiyi bayatılardan ibarət eyni adlı kitab haqqında] /İ.İsmayılov //Bakı.-1996.-1 mart.-S.4.

Məmmədağa, C. Bir ocağın alovları [Mətn] /C.Məmmədağa, Ş.Rüstəm //Bakı.-1997.-S.95.

Hüseynov, S. İsmayılov İnqilab Ələkbər oğlu [Mətn] //Hüseynov S. Xocalıya qayıdacağıq .-Bakı, 1999.- S.11-12.

Əsgərov, V. İsmayılov İnqilab Ələkbər oğlu [Mətn] //Əsgərov V. Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları .- Bakı, 2005.- S.106-107.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.google.az

60
illiyi**ELMAN HÜSEYNOV**
1952-1993*Milli Qəhrəman*

Elman Süleyman oğlu Hüseynov 1952-ci il fevral ayının 28-də Tərtər rayonunun Azadqaraqoyunlu kəndində anadan olmuşdur. 1958-1968-ci illərdə Azadqaraqoyunlu kənd orta məktəbində orta təhsil almışdır. 1968-ci ildə Azərbaycan Dövlət Politeknik İnstitutunun hidro-meliorasiya fakültəsinə qəbul olmuş, 1973-cü ildə mühəndis ixtisası alaraq təhsilini başa vurmuşdur. 1973-1975-ci illərdə Gürcüstanın Axalkalaki şəhərində leytenant rütbəsində zabit kimi xidmət etmişdir. 1980-1982-ci illərdə Bakı Ali Partiya Məktəbində təhsil almışdır. 1982-1985-ci illərdə Tərtər rayon Xalq Nəzarəti Komitəsinin sədri, 1985-1988-ci illərdə Tərtər rayon

Xalq Deputatları İcraiyyə Komitəsi sədrinin müavini, 1988-1990-cı illərdə Tərtərçay hidroqovşağı İstismar İdarəsinin rəisi, sonra isə rayon Partiya Komitəsində məsul vəzifələrdə çalışmışdır. Dəfələrlə rayon sovetinə deputat seçilmişdir. Nazirlər Kabineti nəzdində Xalq Təsərrüfatı İdarəetmə İnstitutunu fərqlənmə diplomu ilə bitirmişdir.

1991-ci ildə könüllü olaraq Tərtərin müdafiəsi üçün tabor yaradılması ilə bağlı Müdafiə Nazirliyinə müraciət etmiş, 1991-ci ilin sentyabrında Tərtər özünümüdafiə qərəgahının rəisi, 1991-ci ilin noyabrında Tərtər ərazi özünümüdafiə batalyonunun komandiri təyin olunmuşdur. Ağdərə rayonunun və ətraf yaşayış məntəqələrinin düşməndən azad olunmasında fəal iştirak etmişdir. Şəxsi şücaəti və rəhbərliyi altında keçirilmiş döyüş əməliyyatları nəticəsində düşmənin xeyli canlı qüvvəsi və texnikası məhv edilmişdir. Döyüşlərdə iki dəfə yaralanmışdır. 1993-cü il yanvar ayının 14-də Vəng yüksəkliyi uğrunda gedən döyüşdə qəhrəmancasına şəhid olmuşdur.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 15 yanvar 1995-ci il fərmanı ilə ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adına layiq görülmüşdür. Tərtər rayonunun Qaraqoyunlu kəndində dəfn edilib, adına Tərtər rayonunda küçə var. Tərtər rayonunda qəhrəmanın büstü ucaldılıb.

Ə d ə b i y a t

Azərbaycan Respublikasının bir qrup hərbi qulluqçusuna və polis işçilərinə "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilməsi haqqında [Mətn]: [Hüseynov Elman Süleyman oğlu – mayor – Azərbaycan Respublikasının suverenliyi və ərazi bütövlüyünün qorunmasında, Vətənimizin torpaqlarının erməni işğalçılarından müdafiə edilməsində gedən döyüşlərdə qəhrəmanlıqla vuruşaraq göstərdiyi şəxsi igidlik və şücaətə, öz müqəddəs əsgəri və xidməti borcunu şərafətlə yerinə yetirməsindəki misilsiz xidmətlərinə görə]: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 15 yanvar 1995-ci il //Azərbaycan.- 1995.- 17 yanvar.- S.1.- (ölümündən sonra).

Ölməzlik [Mətn] : [Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Elman Hüseynov haqqında] /Ə.Qonaq.- Bakı: Hüquq ədəbiyyatı, 2000.- 91 s.

Əsgərov, V. Hüseynov Elman Süleyman oğlu [Mətn] //V.Əsgərov Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2005.- S. 86.

Seyidzadə, M. Hüseynov Elman Süleyman oğlu [Mətn] //Seyidzadə, M. Milli qəhrəmanlar zirvəsi. - Bakı, 2010. - S. 92.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org,

www.azersayt.com,

www.lent.az

280
illiyi**CORC VAŞİNQTON**
1732-1799*Dövlət xadimi***Ə d ə b i y y a t**

Babayev, B. Corc Vaşinqton [Mətn] /B.Babayev, R.İsmayilov.- Bakı: Yeni Nəsil, 2001.- 14 s.

Vaşinqton Corc [Mətn] // Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası: 10 cildə.- Bakı, 1978.- C. 2.- S. 425.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

Corc Vaşinqton 1732-ci il fevral ayının 22-də Virciniya ştatının Briçes-Krik şəhərində varlı plantasiya sahibi ailəsində anadan olmuşdur. 16 yaşından yerölçən işləməyə başlamışdır. 1753-1754-cü illərdə Virciniya üsyançı ordusu dairələrindən birinə komandirlik etmişdir. 1759-cu ildə polkovnik rütbəsində istefaya çıxmış, 1759-1774-cü illərdə Virciniya qanunvericilik məclisinin deputatı olmuşdur. 1775-ci il iyunun 15-də üsyançı ordunun baş komandanı seçilən Vaşinqton nizami ordu yaratmağa nail olmuş və partizan dəstələri ilə birlikdə İngiltərənin nizami qoşunlarını məğlubiyyətə uğratmışdır. 1787-ci ildə onun sədrliyi ilə ABŞ Konstitusiyası hazırlanmışdı. O, həm də ABŞ-da ikipartiyalı sistemin yaradıcılarındanır. Vaşinqton Böyük Fransa inqilabının başlanmasını alqışlamış, lakin onun genişlənməsinə ehtiyatla yanaşmışdır. Kəlləliyin tədricən ləğvi tərəfdarı olmuş və şəxsən özünə məxsus qulların azad edilməsini vəsiyyət etmişdir.

Vaşinqton tarixə Şimali Amerikanın istiqlaliyyəti uğrunda mübarizədə mütərəqqi xadim kimi daxil olmuşdur. Bununla belə, o, varlı siniflərin mənafeyinin ifadəçisi olaraq qalmış və beləliklə burjua inqilabçısına xas olan məhdudluqdan yaxa qurtara bilməmişdir. Vaşinqton Şeyns üsyanı-

nın (1786-1787) yatırılmasına başçılıq etmişdir.

Corc Vaşinqton Amerika Birləşmiş Ştatlarının ilk prezidenti (1789-1797) olmuşdur. Prezident olduğu müddətdə Vaşinqton çalışırdı ki, bütün ştatları vahid hakimiyyət ətrafında sıx birləşdirsin və əhalidə azadlığa məhəbbətlə yanaşı qanunlara hörmət aşılсын. Bu, heç də asan başa gəlmirdi. Bir sıra qüvvələr Amerika ştatlarının müstəqilliyinin genişlənməsini istəyir və Vaşinqtonun təmsil etdiyi mərkəzi hakimiyyətə qarşı çıxırdılar. 1793-cü ildə ikinci dəfə ABŞ prezidenti seçilən Vaşinqton andiçmə mərasimindəki nitqində fəxrli deddi ki, Konstitusiyaya qaydaları Amerika torpağında kök salmışdır. İlk ABŞ prezidenti ölkəsinin istənilən xarici dövlətlə hərbi və ya siyasi ittifaqının əleyhinə idi. O, xarici ölkələrlə əlaqələrin yalnız iqtisadi zəmində qurulmasının tərəfdarı idi. İkinci prezidentlik müddəti başa çatarkən Corc Vaşinqtonun nüfuzu kifayət edirdi ki, prezidentliyini davam etdirsin. Ölkədə qarışıqlıq yaranacağından ehtiyatlanan bəzi siyasətçilər ona hakimiyyətdə qalması təklif edirdilər. Lakin Vaşinqton istefaya çıxdı və beləliklə, ABŞ-da prezidentlik hakimiyyətinin könüllü təhvil verilməsi ənənəsinin əsasını qoydu. O, 1799-cu il dekabr ayının 14-də Maunt-Bernonda vəfat etmişdir.

*Siyasət.Hərbi iş***95**
illiyi**MƏMMƏDŞƏRİF**
HƏMİDOV
1917-1962*Hərbi xadim*

Məmmədşərif Həbibulla oğlu Həmidov 1917-ci il fevra ayının 23-də Şəki şəhərində anadan olmuşdur.

O, 1929-cu ildən Nuxanın (Şəki) İpəksarma müəssisələrində, 1937-1940 illərdə Şəki komsomol və partiya komitələrində işləmişdir. 1940-cı ildən sovet ordusunda xidmət etmişdir. Böyük Vətən müharibəsində vızvod komandirinin köməkçisi, batalyon qərargahının rəisi, diviziya qərargah əməliyyatının bölmə rəisinin köməkçisi olmuşdur.

M.Həmidov 1945-ci ildə Ali zabitlər məktəbini bitirmişdir. Hərbi təhsilini başa verdikdən sonra, o, 1949-1956-cı illərdə Xaçmaz rayon hərbi komissarlığında şöbə rəisi, 1956-1960-cı illərdə Bakı şəhəri Hərbi Ko-

missarı vəzifələrində çalışmışdır.

O, 1960-cı ildə ADU-nun Tarix fakültəsini bitirmişdir. 1960-1969-cu illərdə Azərbaycanın Hərbi Komissarı olmuşdur.

Məmmədşərif Həmidov 2-ci dərəcəli "Vətən müharibəsi" ordeni, 2 "Qırmızı Ulduz" ordeni və medallarla təltif edilmişdir.

Hərbi xadim, general-mayor Məmmədşərif Həbibulla oğlu Həmidov 1962-ci ildə vəfat etmişdir. Həlak olduğu yerdə – Goranboy-Gəncə avtomobil yolu kənarında – xatirə abidəsi qoyulmuşdur. Bakı şəhərində adına küçə, gəmi, Şəkiddə isə məktəb var.

Ə d ə b i y y a t

Bəşarət. Nəsillərə nümunə
[Mətn] /Bəşarət //Gələrsən-
görərsən.- 2008.-№ 3.-
S.58-59.

İ n t e r n e t d ə

www.google.az

100
illiyi**MƏHƏRRƏM HAŞIMOV**
1912-1969*Rejissor***Ə d ə b i y y a t**

Zeynalov, P. *Ədəbi sənət üçün istedadlı rejissor*
[Mətn] : [Məhərrəm Haşimovun ölümündən 40 il keçir] /P.Zeynalov // Mədəniyyət.-2009.-13 may.- S.6.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org
www.google.az

Məhərrəm Kazım oğlu Haşimov 1912-ci il fevral ayının 2-də Bakıda anadan olmuşdur. O, Moskvada təhsil almış ilk azərbaycanlı rejissorlardan biridir. M.Haşimov 1936-cı ildə A.V.Lunaçarski adına Moskva Dövlət Teatr Sənəti İnstitutunu bitirmişdir. 1944-cü ildə isə Azərbaycan Dövlət Gənc Tamaşaçılar Teatrında rejissor və baş rejissor işləyib. “Ayaz”, “Xasay”, “Qaçaqqlar”, “Aydın” və s. tamaşalara quruluş vermişdi.

M.Haşimovun rejissura işinin ikinci əsas mərhələsi onun fasilələrlə 20 ildən artıq işlədiyi Azərbaycan Dövlət Rus Dram Teatrı ilə bağlıdır. Rejissor bu teatra ilk dəfə 1948-ci ildə gəlmiş, bir müddət burada direktor və baş rejissor kimi fəaliyyət göstərmişdir. Rus Dram Teatrının səhnəsi M.Haşimovun rejissorluq məharətinin hərtərəfli görünməsi, onun inkişaf etməsi üçün əsl sənət məkanına çevrildi.

1950-ci ildə Məhərrəm Haşimov Rus Dram Teatrının səhnəsində İ.Qasimovun “Xəzər üzərində şəfəq”, 1957-ci ildə C.Cabbarlının “Aydın”, 1959-cu ildə M.Y.Lermontovun “Maskarad”, 1960-cu ildə A.Arbuzovun “İrkutsk əhvalatı”, B.Şounun “Milyonçu

qadın”, V.Rozovun “Ənənəvi toplanı” (1968), N.Hikmətin “Domokl qılıncı” (1969) və onlarla digər tamaşalara quruluş vermişdir.

Məhərrəm Haşimov 1951-ci ildə Azərbaycan Dövlət Rus Dram Teatrının bir qrup yaradıcı heyəti ilə birlikdə İmran Qasimovun “Xəzər üzərində şəfəq” tamaşasına görə SSRİ Dövlət mükafatına layiq görülmüşdü.

M.Haşimov 1951-1956-cı illərdə Azərbaycan Dövlət Opera və Balet Teatrında, 1960-1965-ci illərdə isə “Azərbaycanfilm” kinostudiyasında direktor vəzifəsində çalışmışdır. Kinostudiyadan uzaqlaşdığı vaxtlarda Dövlət Rus Dram Teatrına qayıtmışdı. 1966-cı ildə o, növbəti dəfə teatra gəldi və baş rejissor işləməyə başladı.

1969-cu ildə isə Məhərrəm Haşimov SSRİ və dünya klassikası nümunələri əsasında hazırladığı səhnə əsərlərinə görə “M.F.Axundov adına Respublika mükafatı”na layiq görülmüşdür.

Azərbaycanın Xalq artisti, rejissor Məhərrəm Kazım oğlu Haşimov 1969-cu il mayın 2-də vəfat etmişdir.

85
illiyi**LÜTFİ MƏMMƏDBƏYOV**
1927 - 2004*Rejissor***Ə d ə b i y y a t**

Fərəcova, Z. Sənətə sevgi ilə [Mətn]: Sevil Məmmədbəyova həyat yoldaşı Lütfi Məmmədbəyov haqqında / Z. Fərəcova // El. - 2008. - № 6. - S. 26-35.

Mehdixanlı, T. Qayğıkeş insan, pedaqoq və teatr xadimi [Mətn] /Telman Mehdixanlı //Azərbaycan.-2011.-3 iyun.-S.7.

Lütfi Şahbaz oğlu Məmmədbəyov 1927-ci il fevral ayının 6-da Ağdaş rayonunda anadan olmuşdur. O, Bakıdakı 29 sayılı orta məktəbi bitirdikdən sonra 1943-1947-ci illərdə Teatr texnikumunda təhsil almışdır.

1947-ci ildə bir müddət Musiqili Komediya Teatrında fəaliyyət göstərmişdir. Bu teatr müvəqqəti olaraq bağlandığından Gənc Tamaşaçılar Teatrının truppasına daxil olmuşdur. 1953-cü ildən 26-lar Mədəniyyət sarayında Xalq teatrına rəhbərlik edən L.Məmmədbəyov onlarla gənc aktyoru sənətə gətirmişdir. Hələ sağlığından bu xalq teatrı Lütfi Məmmədbəyovun adını daşımışdır.

Lütfi Məmmədbəyov 1960-1966-cı illərdə M.Əliyev adına Azərbaycan Dövlət Teatr İnstitutunun Rejissorluq fakültəsində təhsil almışdır. O, SSRİ Xalq artisti, professor Mehdi Məmmədbəyovun rejissorluq kursunu bitirmişdir.

Tələbəlik illərindən başlayaraq Musiqili Komediya Teatrında, Gənc Tamaşaçılar Teatrında aktyor kimi fəaliyyət göstərmişdir. 1961-ci ildən Akademik Milli Dram Teatrında əvvəl aktyor, daha sonralar isə quruluşçu rejissor kimi ömrünün sonunadək orada çalışmışdır.

A.Ostrovskinin “Günahsız müqəssirlər” (Neznamov) Sabit Rəhmanın “Xoşbəxtlər” (Sadiq və Mürşid) “Toy”

tamaşasında (Surxay) rollarının mahir ifaçısı olmuşdur.

Milli Dram Teatrının səhnəsində bir neçə tamaşanın “Çarəsiz dələduz” (R.Viviani), “Məhəbbət yaşadır”, “Qisas qiyamətə qalmaz” (N.Hacızadə), “Əcəb işə düşdük” (Ş.Qurbanov), “Bağ qonşuları” (H.Vahid) və s. quruluşçu rejissoru olmuşdur.

Eyni zamanda televiziya da altmışdan çox tamaşa hazırlamışdır. “Kəllə” (N.Vinner), “Balaca şahzadə” (Ekzüperi), “Polkovnik Şater” (O.Balzak), “Tufan” (A.Moravi), “Son yarpaq” (O.Henri), “Alov” (M. Hüseynzadə), “Göz həkimi” (İ.Səfərlı), “Atayevlər ailəsi” (İ.Əfəndiyev), “Kimdir müqəssir”, “Vıcdan” (B.Vahabzadə), “Qırmızı yaylıqlı qovağım mənım”, “Köşək gözlü”, (Ç.Aytmatov) və s., çoxseriyalı “Yad qızı” və 12 seriyalı “İtkin Gəlin” telefilmlərini çəkmişdir.

L.Məmmədbəyov həm də Azərbaycan Dövlət İncəsənət və Mədəniyyət Universitetinin professoru olmuşdur. Teatr və kino sahəsində xidmətlərinə görə orden və medallarla təltif olunmuşdur. 1991-ci ildə Azərbaycanın Xalq artisti adına, 1997-ci ildə “Qızıl Dərviş” mükafatı laureatı adına layiq görülmüşdür.

Lütfi Məmmədbəyov 1 fevral 2004-cü ildə Bakı şəhərində vəfat etmişdir.

60
illiyiELDAR MANSUROV
1952

Bəstəkar

Eldar Bəhram oğlu Mansurov 1952-ci il fevral ayının 28-də Bakıda İçərişəhərdə musiqiçi ailəsində anadan olmuşdur. 1968-1972-ci illərdə Asəf Zeynallı adına orta ixtisas musiqi məktəbinin fortepiano sinfində, 1974-1979-cu illərdə Üzeyir Hacıbəyov adına Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasının bəstəkarlıq fakültəsində professor Cövdət Hacıyevin sinfində təhsil alıb.

Eldar Mansurov “Yeddi gözəl” rok-operası, “Kleopatra” və “Olimp” rok-baletləri, “Bəhramnamə” – tar, simfonik orkestr və rok qrupu üçün musiqi (2004), “Simfonik rəqslər” (2010), 5 simfoniya, “Mahur-Hindi” simfonik muğamı, skripka və simfonik orkestr üçün konsert, bir çox simfonik, kamera və xor əsərlərinin müəllifidir. O, bir sıra filmlərə və tamaşalara musiqilər bəstələyib, 3000-dən artıq mahnı və instrumental musiqinin müəllifidir.

Şair Vahid Əzizin sözlərinə yazılmış “Bayatılar” bu günə kimi ən se-

vimli mahnılar sırasındadır. O vaxtdan indiyədək bu uzunömürlü mahnı dünyanı gəzir. “Bayatılar”ın musiqisi Türkmənistan, Rusiya, Türkiyə, Yunanıstan, Almaniya, İtaliya, İspaniya, Fransa, Rumıniya, Bosniya, Xorvatiya, ABŞ, İngiltərə, İsveç, Kanada, ərəb ölkələri, hətta uzaq Braziliyada da müxtəlif ifaçılar tərəfindən istifadə edilib.

1983 və 1987-ci illərdə Səmərqənd şəhərində keçirilən Beynəlxalq simpoziumda muğamların tarixi üzrə məruzələrlə çıxış edib.

E.Mansurov 1981-ci ildən SSRİ, sonralar isə Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının, 1999-cu ildən Azərbaycan Kinematografçılar İttifaqının üzvü seçilmişdir.

Eldar Bəhram oğlu Mansurov 2005-ci ildə “Əməkdar incəsənət xadimi” fəxri adına layiq görülmüşdür. O, 2007-ci ildən Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının idarə heyətinin katibidir.

Ə d ə b i y a t

Mansurov, E. Gənc bəstəkarlar öz musiqimizi xarici modellərə qurban verirlər [Mətn] : müsahibə /E.Mansurov //Olaylar:-2011.-18 yanvar.-S.11.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.google.az

Milli ədəbiyyat

Dövlət Mükafatı laureatı, nasir Dadaşov Aydın Ərşad oğlunun (01.03.1952) anadan olmasının 60 illiyi

Nasir, tərcüməçi, geologiya-minerologiya elmləri namizədi Süleymanov Manaf Fərəc oğlunun (3.03.1912-24.05.2001) anadan olmasının 100 illiyi
Yazıçı Kərimov Fərman İsmayıl (Fərman Kərimzadə) oğlunun (3.03.1937-17.03.1989) anadan olmasının 75 illiyi

Ədəbiyyatşünas alim, filologiya elmləri doktoru, professor Arzumanlı Vaqif Minad oğlunun (05.03.1947) anadan olmasının 65 illiyi

Şair, publisist Əfəndiyev Ağamalı Əhməd oğlunun (08.03.1947-24.12.1995) anadan olmasının 65 illiyi

Dramaturq Rəsulov Qeybulla İbadulla oğlunun (18.03.1922-11.09.1988) anadan olmasının 90 illiyi

Nasir, publisist Talıblı Böyükağa Mirqasım oğlunun (Böyükağa Talıblı) (21.03.1897-1939) anadan olmasının 115 illiyi

Şair, nasir, filologiya elmləri doktoru, professor Xəlilov Zahid Abdulla oğlunun (Zahid Xəlil) (23.03.1942) anadan olmasının 70 illiyi

Əməkdar incəsənət xadimi, yazıçı Ordubadi Məmməd Səid Hacağa oğlunun anadan olmasının (24.03.1872-01.05.1950) 140 illiyi

Əməkdar mədəniyyət işçisi, Əməkdar jurnalist, publisist Məmmədli Qulam Məmməd oğlunun (25.03.1897-18.11.1994) anadan olmasının 115 illiyi

Əməkdar jurnalist Hacıyev Əsrəf Əhmədpaşa oğlunun (25.03.1932-05.07.2001) anadan olmasının 80 illiyi

Xarici ədəbiyyat

Nasir Fəthi Həməzə Əli oğlunun (Fəthi Xoşginabi) (22.03.1922-1989) anadan olmasının 90 illiyi

Mühacir şair Almaszadə Əbdülməhəmməd oğlunun (Almas İldırım) (24.03.1907-14.01.1952) anadan olmasının 105 illiyi

Rus yazıçısı Korneyçuk Nikolay Vasilyeviçin (Çukovski Korney İvanoviç) (31.03.1882-28.10.1969) anadan olmasının 130 illiyi

Tarixdə bu gün

Ümumdünya Mülki Müdafiə Günü (01.03.1972)

Azərbaycanın BMT-yə qəbul olunması günü (02.03.1992)

Bədən Tərbiyəsi və İdman Günü (05.03.)

Qızıl Aypara Günü (07.03.2008)
Beynəlxalq Qadınlar Günü (08.03.1910)
ANS müstəqil yayım və media şirkəti təsis edilmişdir (09.03.1992)
Milli Teatr Günü (10.03.1873)
Daxili Qoşunlar Günü (12.03.1995)
Azərbaycan Milli Məclisinin Kitabxanasının fəaliyyətə başlamasının
(19.03.1997) 15 illiyi
Beynəlxalq Novruz Günü (21.03.2010)
İrqi ayrı-seçkiliyin (diskriminasiyanın) ləğv edilməsi uğrunda Beynəlxalq
Mübarizə Günü (21.03.1966)
Beynəlxalq Teatr Günü (27.03.1948)
Milli Təhlükəsizlik Orqanları İşçilərinin Peşə Bayramı Günü (28.03.1997)
“İzvestiya” qəzetinin nəşrə başlamasının (30.03.1917) 95 illiyi
Azərbaycanlıların Soyqırımını Günü (31.03.1918)

Coğrafiya.Geologiya

Paleontoloq, geologiya-minerologiya elmləri doktoru, professor Xələfova Rəxşəndə Əhməd qızının (14.03.1917-17.04.1973) anadan olmasının 95 illiyi

Mühəndis işi. Texnika

Sovet İttifaqı Qəhrəmanı, ilk qadın kosmonavt Tereşkova Valentina Vladimirovnanın (06.03.1937) anadan olmasının 75 illiyi
Elektrotexnik, texnika elmləri doktoru, akademik Əfəndizadə Azad Əli oğlunun (20.03.1907) anadan olmasının 105 illiyi
Əməkdar elm xadimi, texnika elmləri doktoru, professor Ramazanzadə Malik Heydər oğlunun (21.03.1912) anadan olmasının 100 illiyi
Əməkdar mühəndis, texnika elmləri namizədi Biləndərli Abbas Əliməhəmməd oğlunun (21.03.1912) anadan olmasının 100 illiyi

Biologiya. Kimya.Tibb

Əməkdar həkim, tibb elmləri doktoru, professor Məcidov Balababa Fərəc oğlunun (12.03.1912-03.07.1975) anadan olmasının 100 illiyi
Akademik, biologiya elmləri doktoru, professor Tağıyev Şamxal Kərim oğlunun (15.03.1922-2007) anadan olmasının 90 illiyi
Əməkdar elm xadimi, tibb elmləri doktoru, professor, həkim Salayeva Zəhra Məmməd qızının (15.03.1922-28.11.2005) anadan olmasının 90 illiyi
Əməkdar həkim, professor Tağızadə Zərəngiz Əli qızının (16.03.1927) anadan olmasının 85 illiyi
Kimyaçı (neft kimyası), texnika elmləri doktoru, professor Məmmədəliyev Həbib Mehdi oğlunun (20.03.1912-14.05.1975) anadan olmasının 100 illiyi
Oftalmoloq, professor Musayev Paşa İsmayıl oğlunun (Paşa Qəlbinur) (30.03.1952) anadan olmasının 60 illiyi

Musiqi. Opera. Balet

Xalq artisti, kamança ifaçısı Eyvazova Şəfiqə Alxas qızının (09.03.1947) anadan olmasının 65 illiyi

Əməkdar artist, xanəndə Kələntərli Yavər Əli qızının (26.03.1902-05.02.1979) anadan olmasının 110 illiyi

Dünya şöhrətli musiqiçi, dirijor Mstislav Leopoldoviç Rostropoviçin (27.03.1927-27.04.2007) anadan olmasının 85 illiyi

Teatr. Kino.Estrada.Sirk

Xalq artisti, aktyor Şaşıqoğlu Nodar İzzətoviçin (13.03.1927) anadan olmasının 85 illiyi

Xalq artisti, aktyor Gəraybəyov Ağasadiq Ağəli oğlunun (Gəraybəyli) (15.03.1897-05.12.1988) anadan olmasının 115 illiyi

RSFSR-in Xalq artisti, rejissor Behbudov Ənvər Məcid oğlunun (20.03.1912) anadan olmasının 100 illiyi

Xalq artisti, aktyor Vəliyev Yusif Abdulla oğlunun (22.03.1917-18.03.1980) anadan olmasının 95 illiyi

Fəlsəfə.İqtisadiyyat.Hüquq

Fəlsəfə elmləri doktoru, akademik Daşdəmirov Əfrand Firudin oğlunun (12.03.1942) anadan olmasının 70 illiyi

Filosof, fəlsəfə elmləri doktoru Quluzadə Zümrüd Əliqulu qızının (17.03.1932) anadan olmasının 80 illiyi

Mədəniyyət. Maarif. Təhsil

Əməkdar müəllim Təhmasib Aliyə Mehdi qızının (13.03.1947) anadan olmasının 65 illiyi

Aydın Ərşad oğlu Dadaşov 1952-ci ildə mart ayının 1-də Ağdam şəhərində anadan olmuşdur.

O, 1972-ci ildə Bakıda Xalq Təsərrüfatı İnstitutunun İqtisad fakültəsini bitirmişdir. A.Dadaşov 1982-ci ildə Leninqrad Dövlət Teatr Musiqi İnstitutunun Dram sənəti fakültəsini, Moskvada isə 2 illik ali ssenari kursunu bitirmişdir. Əmək fəaliyyətinə 1975-ci ildə C.Cabbarlı adına Azərbaycan Kinostudiyasında əvvəlcə bədii filmlər üzrə direktor, sonra isə rejissor və redaktor kimi başlamışdır.

Pedaqoji fəaliyyətinə 1998-ci ildən İncəsənət Universitetinin Televiziya və radio jurnalistikası kafedrasında müəllim kimi başlamış, 2000-ci ildən

isə dosent, 2006-cı ildən isə kafedranın professoru vəzifəsinə qədər yüksəlmişdir.

A.Dadaşov bir çox dərslik və monoqrafiyaların müəllifidir: “Kitablar: TV və radio tamaşaları” (dərs vəsaiti, Bakı, 1999), “Həmmüəlliflə ekran dramaturgiyası” (monoqrafiya, Bakı, 1999), “Ekran publisistikası” (dərs vəsaiti, Bakı, 2000), “Ssenari yaradıcılığı” (dərslik, Bakı, 2001), “Məhəmməd Həsən Hacınski” (monoqrafiya, Bakı, 2004), “Dramaturgiya” (dərslik, Bakı, 2004), “Müstəqillik dövrünün dramaturgiyası” (monoqrafiya, Bakı, 2005), “İslam və demokratiya” (monoqrafiya, Bakı, 2007), “Folklorumuzun ilk doktoru” (Məmməd Hüseyin Təhmasib) (Monoqrafiya. Bakı, 2007) və s.

A.Dadaşov 1987-ci ildə Dövlət Mükafatı laureatı, 2005-ci ildə isə Əməkdar incəsənət xadimi fəxri adına layiq görülmüşdür.

Hal-hazırda AMEA-nın Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunda baş elmi işçi vəzifəsində çalışır.

Ə d ə b i y y a t

Cavid Əfəndinin “İblis”i [Mətn]: teatr -125 /A.Dadaşov //Ədəbiyyat qəzeti.- 2008.- 7 mart.- S.2.

Demokratiya və islam [Mətn] /A.Dadaşov; elmi red. F.Qasımzadə; AMEA Fəlsəfə və Siyasi Hüquqi Tədqiqat İn-tu.- Bakı: Elm, 2007.- 279 s.

Kinoşünaslıq [Mətn] : dərslik /A.Dadaşov; elmi red. R.Bədəlov; ARMTN.- Bakı: Elm və Təhsil, 2009.- 539 s.

Rejissor Arif Babayev [Mətn] /A.Dadaşov; elmi red. İ.Qazızadə; Azərb. Resp. Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi MEA-nın Memarlıq İn-tu.- Bakı: Nağıl evi, 2006.- 186 s.

Sənədli kinomuzun klassiki [Mətn]: və yaxud bir filmin yaddaşından görüntülər /A.Dadaşov //Xalq qəzeti.- 2009.- 25 avqust.- S.6.

Teatr – kino problemləri [Mətn]: monoqrafiya /A.Dadaşov; elmi red. İ.Kərimov.- Bakı, 2008.- 321 s.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.elm.az

100
illiyiMANAF SÜLEYMANOV
1912-2001

Yazıçı

Ə d ə b i y y a t

Azərbaycan milyonçuları [Mətn] /M.Süleymanov: Hacı Zeynalabdin Tağıyev.- Bakı: Gənclik, 1996.- 95 s.

Eşitdiklərim, oxuduqlarım, gördüklərim [Mətn].- Bakı: Azər nəşr, 1989.- 373 s.

Cəfərov, N. Dolan, kəfkirim, dolan [Mətn] : Manaf Süleymanovun ömür dastanı /N.Cəfərov.-Bakı: Yazıçı, 1993.- 171 s.

İ n t e r n e t d ə

www.ru.fakebook.com

www.bloqoda.ru

www.en.wikipedia.org

Manaf Fərəc oğlu Süleymanov 1912-ci il mart ayının 3-də İsmayılı rayonunun Lahıc qəsəbəsində anadan olmuşdur.1930-cu ildə Pe-daqoji təmayüllü 18 saylı Bakı şəhər məktəbini bitirmişdir. 1932-1937-ci illərdə M.Əzizbəyov adına Azərbaycan Neft-Kimya Institutunun Geoloji-kəşfiyyat fakültəsində təhsil almışdır. Əmək fəaliyyətinə Qaradağ neft-qaz mədənləri idarəsində mühəndislikdən başlamışdır.

Ədəbi yaradıcılığa 1947-ci ildə “Azərbaycan” jurnalında dərc olunan “Yerin sirri” romanı ilə başlamışdır. Bu roman Moskvada on bir dəfə, Rumıniya, Polşa və Macarıstanda iki dəfə nəşr olunmuşdur. Bu əsəri Moskvada nəşr ediləndən sonra Manaf Süleymanovu SSRI Yazıçılar İttifaqının üzvlüyünə qəbul etmişlər.

O, 1956-cı ildə “Dağlar qoynunda”, 1958-ci ildə “Fırtına” romanlarını yazmışdır.Manaf Süleymanov ilk dəfə olaraq Bakı tarixindən, Bakı milyonçuları və qoçularından, 1918-1920-ci illərdə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin şəxsiyyətlərindən elmi-publisistik kitablar yazmış, nəşr etdirmişdir. Yazıcının köhnə Bakı haqqında “Eşitdiklərim, oxuduqlarım və gördüklərim” adlı maraqlı bir əsəri var. Bu əsərdə XIX əsrin sonu, XX əsrin başlanğıcında Bakının son dərəcə

mürəkkəb, ziddiyyətlərlə dolu qayğılı günləri təsvir olunmuş, fəhlə sinfinin beynəlmiləl birliyini zəiflətmək üçün milli qırğın törədən ikiüzlü millətçi şovinistlərin, Daşnaq və Müsavat partiyalarının bir cox üzvlərinin iç üzünü ifşa edilmişdir.

Manaf Süleymanovun yaradıcılığını fərqləndirən vacib bir sahə də onun tərcüməçilik fəaliyyətidir. İngilis dilini yaxşı bilən sənətkar uzun illər bir-başa orijinaldan tərcümələr etmişdir. Azərbaycan Dövlət Universitetində indi yazıçı-tərcüməçi Manaf Süleymanovun ingilis dilindən tərcümələri ayrıca tədqiqat mövzusu kimi öyrənilir. Oxucular onun tərcüməsində Cek London, Steynbek, O.Nenri, M.Korelan, Qrasi A, Oqato, Aleks la Çuma, U.A.Makmani, R.Abrams, R.Riv, A.Paton, S.Moem, Fillim Atman kimi görkəmli ingilis yazıçılarının əsərləri ilə tanış olmuşlar.

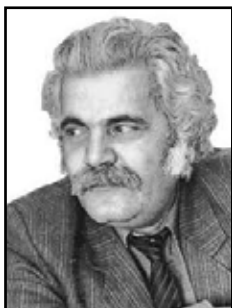
Bundan əlavə Manaf Süleymanovun rəsm əsərlərindən ibarət şəxsi kolleksiyası da olmuşdur. Bu kolleksiyanı 200-ə yaxın rəsm əsəri əhatə etmişdir.

Ondan çox elmi əsərin müəllifi olmuşdur. Manaf Süleymanov Azərbaycan SSR Ali Soveti Rəyasət Heyətinin Fəxri Fərmanı ilə və bir medalla təltif edilmişdir.

Sevimli yazığımız 2001-ci il may ayının 24-də Bakıda vəfat etmişdir.

75
illiyiFƏRMAN KƏRİMZADƏ
1937-1989

YAZIÇI

Fərman İsmayıl oğlu Kərimzadə 1937-ci il mart ayının 3-də Qərbi Azərbaycanın Vedibasar rayonunun Böyük Vedi kəndində anadan olmuşdur.

1944-1951-ci illərdə ibtidai təhsilini doğulduğu kənddə almışdır. Lakin 1948-ci il deportasiyası ilə əlaqədar orta məktəbi 1954-cü ildə Beyləqan rayonunun Şahsevən kəndində bitirmişdir.

1948-ci ildə başlanan deportasiyada onun da nəslə, el-obası sürgünlərə, səs-küysüz soyqırımlara düşər oldu. Fərman Kərimzadə də bu taleyi – qaçqınlıq həyatını yaşadı...

O, 1955-1960-cı illərdə Əziz Əzimzadə adına Azərbaycan Dövlət Rəssamlıq məktəbində təhsil almışdır. O, ixtisasına görə rəssamdır. Ölkəmizin müxtəlif yerlərindən topladığı sənət nümunələri, maddi-mədəniyyət abidələrinin qorunub öyrənilməsi, qədim əşyalar, silah və alət növləri yazıçıya tarixi qəhrəmanların həyatını, məişətini, mübarizəsini canlandırmaqda kömək etmişdir. Abbasqulu bəy Şadlinskiyə ev-muzeyinin açılmasında, Şadlinski ilə bağlı sənədlərin toplanmasında yaxından iştirakına görə (Şadlinskiyə 100 illiyi günlərində) Naxçıvan MSSR Mədəniyyət Nazirliyinin Fəxri Fərmanı ilə mükafatlandırılmışdır.

1965-1967-ci illərdə isə Moskvada Ümumittifaq Kinematografiya İnstitutunun Ssenari fakültəsinin ikiillik kursunu bitirmişdir.

O, 1968-ci ildə Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü seçilmişdir.

Yazıcının ədəbi fəaliyyətində “Çaldıran döyüşü”, “Xudafərin körpüsü” tarixi əsərləri, “Təbriz namusu”, “Qoca qartalın ölümü”, “Sonuncu eksponat”, “Ömrümüz-günümüz”, “Heykəl dilə gəlir”, “Qarlı aşırım” əsərləri xüsusi yer tutur.

Yazıçı Fərman Kərimzadə əsərləri və “Qarlı aşırım” romanı əsasında rejissor Kamil Rüstəmbəyovun 1971-ci ildə elə yazıcının öz ssenarisi əsasında ekranlaşdırdığı “Axırıncı aşırım” filmi oldu. Bu film Azərbaycan kinosunun şah əsərlərindən biridir.

Ancaq illər keçsə də Vedini unuda bilməyən yazıçı Ağrı dağının ağırlarını ürəyində daşıyaraq, 1988-1989-cu illərdə o qara günləri yenidən yaşadı. Bu dəfə dərd batmanla gəldi. Vedidə bir nəfər də azərbaycanlı qalmadı.

F.Kərimzadənin Vətənə olan sevgisi bir özgə sevgi idi. Bəlkə də buna görə o, xalqının başına gələn fəlakətlərin kökünü keçmişdə axtarırdı. Baharda dünyaya gələn sənətkar elə baharda da 1989-cu il mayın 17-də dünyasını dəyişdi.

Ə D Ə B İ Y Y A T

Kərimzadə, F. Seçilmiş əsərləri: 5 cildə [Mətn]. - Bakı: Ağrıdağ, 2002-2005.-

Xudafərin körpüsü [Mətn]: roman C.I.- 390 s.; Çaldıran döyüşü: roman C.II.- 2002.-326 s.; Təbriz namusu [Mətn]: roman 2005.- C.IV.- 320 s.

Paşayev, Q. Devilən söz yadığıdır... [Mətn]: [müəllifin Azərbaycan ədəbiyyatının görkəmli nümayəndələri N.Rəfibəyli, N.Arif və F.Kərimzadə haqqında çıxışları] //Ədəbiyyat qəzeti.- 2009.- 24 yanvar.- S.4.

Vahid, T. “Qarlı aşırım”dan “Axırıncı aşırım”a doğru [Mətn]: [yazıçı Fərman Kərimzadə haqqında] // Mədəniyyət.- 2011.- 2 mart.- S.13.

İ N T E R N E T D Ə

www.az.wikipedia.org

www.adam.az

65
illiyiVAQIF ARZUMANLI
1947

Ədəbiyyatşünas

Ə d ə b i y y a t

Çanaqqalada döyüşən Azərbaycan türkləri [Mətn] //V.Arzumanlı //Reyting.- 2009.- 29 mart.- S.12.

Dünya Azərbaycanlılarının birliyi müstəqil Azərbaycan dövlətinin güclənməsi, nüfuzunun artması deməkdir [Mətn] //V.Arzumanlı //Azərbaycan müəllimi.- 2007.- 29 dekabr.- S.10.

N.Nərimanov barədə yeni faktlar [Mətn] //V.Arzumanlı //Bakı xəbər.- 2010.- 12 aprel.- S.15.

Qafqaz İslam Ordusu və Azərbaycanın erməni-bolşevik işğalından təmizlənməsi [Mətn] //V.Arzumanlı //Xalq qəzeti.- 2008.- 16 sentyabr.- S.7.

Türk dünyası və "Böyük Ermənistan" xülyası [Mətn] //V.Arzumanlı, X.Baxşəliyeva; elmi red. M.Qasımlı; ön söz müəl. H.Çetin.- Bakı, 2008.- 238 s.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.elibrary.az

Vaqif Minad oğlu Arzumanlı 1947-ci il mart ayının 5-də Quba rayonunun Söhüb kəndində anadan olmuşdur.

1953-cü ildə Xaçmaz rayonunda orta məktəbdə ibtidai təhsilə başlamış, 1964-cü ildə 2 saylı Xudat şəhər onbirillik məktəbini qızıl medalla bitirmişdir.

1964-1969-cu illərdə Azərbaycan Dövlət Universitetinin Filologiya fakültəsində təhsil almışdır. 1969-cu ildə Azərbaycan SSR Ali və Orta İxtisas Təhsili Nazirliyinin göndərişi ilə vaxtilə oxuduğu Xudat şəhər 2 saylı onbirillik məktəbdə dil-ədəbiyyat və tarix müəllimi kimi pedaqoji fəaliyyətə başlayır. Arzumanlı 1970-1972-ci illərdə Azərbaycan EA Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunun, SSRİ EA M.Qorki adına Dünya Ədəbiyyatı İnstitutunun və Litva EA-nın Dil və Ədəbiyyatı İnstitutunun, 1979-cu ildə Azərbaycan Yazıçılar və 2000-ci ildən isə Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin üzvü seçilmişdir.

1984-cü ildə "Azərbaycan-Pribaltika ədəbi əlaqələri" mövzusunda dissertasiya müdafiə edərək filologiya elmləri doktoru alimlik dərəcəsi, 1991-ci ildə professor adı almışdır.

Vaqif müəllim 1992-ci ildə Azərbaycan EA Milli Münasibətlər İnstitutunun direktoru seçilmişdir.

2000-ci ildə Azərbaycan EA Beynəlxalq Münasibətlər İnstitutu-

nun "Avropa ölkələri" şöbəsinin müdiri, Azərbaycan MEA Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunun "Xarici ölkələr ədəbiyyatı və ədəbi əlaqələr" şöbəsinin müdiri seçilmişdir. O həmçinin "Ədəbi əlaqələr" toplusunun baş redaktoru, "Prometey" elmi-ədəbi-bədii, ictimai-siyasi, beynəlxalq jurnalın redaksiya şurasının üzvü seçilmişdir.

"Qızıl Qələm" mükafatına layiq görülmüş professor 2007-ci ildə Dünya Azərbaycanlıları Konqresi (DAK) Regionlararası Koordinasiya Mərkəzinin sədr müavini seçilmişdir.

Professor Dünya Azərbaycanlıları Mədəniyyət Mərkəzinin (DAAM) növbəti qurultay səlahiyyətli konfransında yenidən DAAM-in vitse-prezidenti seçilmişdir.

Vaqif Arzumanlının elmi fəaliyyətinin ən səmərəli bəhrəsi onun kitab, elmi əsər və monoqrafiyalıdır. Onun Baltikyanı ölkələrlə Azərbaycanın ədəbi əlaqələr sahəsində, millətlərarası münasibətlər, Qarabağ məsələlərinin həlli sahəsində gördüyü işlər təqdirəlayiqdir.

Vaqif Arzumanlı Litva və Belarus Respublikaları Ali Sovetlərinin Fəxri Fərmanları ilə təltif olunmuşdur. O, Milli Qəhrəman Əlif Hacıyev adına və görkəmli türkoloq Bəkir Çobanzadə adına Beynəlxalq mükafatlara layiq görülmüşdür.

90
illiyiQEYBULLA RƏSULOV
1922-1988

Dramaturq

Ə d ə b i y y a t

Alçalar gül açanda [Mətn]: povest, hekayələr, pyeslər /Q.Rəsulov.- Bakı: Yazıçı, 1991.- 295 s.

Əhmədov, T. Qeybulla Rəsulov [Mətn] /T.Əhmədov //XX əsr Azərbaycan yazıçıları: ensiklopedik məlumat kitabı.- Bakı, 2004.- S. 489.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

Qeybulla İbadulla oğlu Rəsulov 1922-ci il mart ayının 18-də Qax rayonunun İlisu kəndində anadan olmuşdur. Yeddiillik məktəbi Qaxda bitirdikdən sonra Şəki feldşerlik məktəbində (1935-1939) oxumuşdur. Qeybulla ordu sıralarına çağırılmış, İkinci Dünya müharibəsi dövrü bir müddət sovet ordusu tərkibində İranda olmuş (1942), sonra 402 və 416-cı atıcı diviziyalarında hərbi feldşer işləmişdir. O, Mozdok şəhərinin azad edilməsi uğrunda döyüşlərdə yaralanmışdır. Ordudan tərxis olunandan sonra Azərbaycan Dövlət Teatr İnstitutunun (indiki Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universiteti) Teatrşünaslıq fakültəsində təhsil almışdır.

Ədəbi fəaliyyətə “Qatar Bakıdan gəlir” birpərdəli pyeslə başlamış, xalq yaradıcılığı evi həmin pyesi ayrıca kitabça halında çap etmişdir (1955). Azərbaycan Dövlət Radio Verilişləri Komitəsində müxbir, redaktor (1955-1957), “Bakı” axşam qəzeti redaksiyasında Ədəbiyyat və incəsənət şöbəsinin müdiri (1958-1965), M. Əzizbəyov adına Azərbaycan Dövlət

Akademik Dram Teatrında Ədəbi hissə müdiri işləmişdir (1965-ci ildən). Respublikada keçirilən ən yaxşı pyeslər müsabiqəsində dəfələrlə mükafata layiq görülmüşdür. “Əlvida, Hindistan”, “Söz yarası”, “Nəsillər”, “Od parçası”, “Gün aydın, əlahəzrət”, “Günəşlə oyananlar”, “Şəhərli oğlan”, “Molla Nəsirəddin zarafatı”, “Dzerjinski koloniyası” pyesləri respublika dövlət dram teatrlarında səhnəyə qoyulmuşdur. Onun birpərdəli pyesləri, habelə irihəcmli dramları özfəaliyyət dərnəklərində və xalq teatrlarında oynanmışdır. Eyni zamanda “Moskva”, “Serebryannı bor”, “Üç gül”, “Kranlar səslənir”, “Büllur vaz”, “Pırpız xanım”, “Bir “Volqa” məhəbbət” adlı pyeslərinin televiziya tamaşaları göstərilmiş, “Sınaq”, “Çağırış”, “Ana və oğul”, “Mayakovskinin gözü ilə” və s. pyesləri isə radioda səslənmişdir.

1-ci dərəcəli “Vətən müharibəsi” ordeni və medallarla təltif edilmişdir. Aktyor Eldəniz Rəsulov onun oğludur.

Yazıçı 1988-ci il sentyabr ayının 11-də Bakıda vəfat etmişdir.

140
illiyi**MƏMMƏD SƏİD ORDUBADI**
1872- 1950

YAZIÇI

Ə d ə b i y y a t

Əsərləri [Mətn]: 8 cildə / Məmməd Səid Ordubadi. - Bakı: Azər nəşr, 1964-1967.

Gizli Bakı [Mətn] / Məmməd Səid Ordubadi. - Bakı: Azər nəşr, 1972. - 295 s.

Qılnc və qələm [Mətn] / Məmməd Səid Ordubadi. - Bakı: Azər nəşr, 1983. - 664 s.

Məmməd Səid Hacağa oğlu Ordubadi 1872-ci il mart ayının 24-də Naxçıvan MR-in Ordubad şəhərində anadan olmuşdur. İlk təhsilini mədrəsədə almışdır. O, mədrəsədə oxuyarkən şeir yazmağa başlamışdır. İlk şeiri 1903-cü ildə “Şərqi-rus” qəzetində çap edilmişdir. Gənc şair 1905-ci ildən başlayaraq mətbuatda fəal çıxış etmiş, müxtəlif mövzularda şeirlər, felyetonlar yazmışdır. Onun satirik şeirlərindən ibarət ilk kitabı 1906-cı ildə nəşr olunmuşdur.

M.S.Ordubadi satirik əsərləri ilə çar hakimiyyətini tənqid etdiyi üçün 1913-cü ildə həbs edilib, Azərbaycandan Saritsına (indiki Volqoqrad) sürgün olunur. Şair sürgündə olarkən bir çox inqilabçılarla yaxından tanış olur.

O, 1918-ci ildə Saritsında ordu sıralarında xidmət edir. 1920-ci ildə Bakıya gəlir. Burada bir neçə qəzet və jurnalın redaktoru olur.

M.S.Ordubadi 1930-cu illərdən başlayaraq böyük əsərlər üzərində işləyir, bir-birinin ardınca “Dumanlı Təbriz”, “Gizli Bakı”, “Döyüşən şəhər”, “Qılnc və qələm” adlı tarixi romanlarını yazır.

M.S.Ordubadi bir sıra librettoların da müəllifidir. O, Ü.Hacıbəylinin

“Koroğlu”, Müslüm Maqomayevin “Nərgiz”, Ə.Bədəlbəylinin “Nizami” operalarına, F.Əmirovun “Ürəkaçanlar”, S.Rüstəmovun “Beş manatlıq gəlin” musiqili komediyalarına libretto yazmışdır.

O, eyni zamanda A.S.Puşkinin “Bağçasaray fontanı”, “Boris Qodunov”, Demyan Bedninin “Ziynətin andı” əsərlərini Azərbaycan dilinə tərcümə etmişdir.

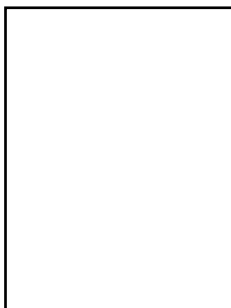
1938-ci ildə Moskvada keçirilən Azərbaycan İncəsənəti Ongünlüyündə iştirak etmişdir. Azərbaycan SSR Ali Sovetinin (I-III çağırış) deputatı və Ali Sovetin sədri (1938) seçilmişdir.

Ədəbiyyatın inkişafı yolunda xidmətlərinə görə Lenin ordeni, Qırmızı Əmək Bayrağı, “Şərəf nişanı” ordenləri və medallarla təltif edilmişdir. 1938-ci ildə ona Azərbaycan SSR-in Əməkdar incəsənət xadimi adı verilmişdir.

1950-ci il may ayının 1-də Bakıda vəfat etmiş, Fəxri Xiyabanda dəfn olunmuşdur. Xatirəsini əbədiləşdirmək üçün kitabxana, küçə, bir sıra idarə və müəssisəyə onun adı verilmişdir. Naxçıvanda büstü qoyulmuş, Bakıda və Ordubadda ev-muzeyi yaradılmışdır.

90 illiyi FƏTHİ XOŞGİNABI 1922-1989

Nasir

Həmzə Fəthi Əli oğlu Xoşginabi 1922-ci il mart ayının 22-də Təbriz şəhərinin 100 kilometrliyində yerləşən Xoşginab qəsəbəsində kəndli ailəsində anadan olmuşdur. İlk təhsilini mədrəsədə alan Həmzə Fəthi 1 il məktəbdə təhsil aldıqdan sonra on beş yaşında ailənin ağır vəziyyəti üzündən doğma yurdu tərk edib, İranın müxtəlif şəhərlərində fəhləlik etmişdir.

Ədəbi fəaliyyətinə gənc yaşlarından başlamışdır. 1941-ci ildən etibarən şeir və məqalələri dövrü mətbuatda dərc olunmağa başlamışdır.

1941-1946-cı illərdə Cənubi Azərbaycan milli hərəkat dövründə Xoşginabi Azərbaycan Demokrat Partiyasının fəal üzvü kimi Güney Azərbaycanın bir sıra şəhər və kəndlərində inqilab ideyalarını təbliğ etmiş, yerli təşkilatların yaradılmasında, partiya yeni üzvlərin cəlb edilməsində mühüm rol oynamışdır.

1945-1946-cı illərdəki inqilabi hərəkat Xoşginabının də yaradıcılığında yeni bir mərhələnin başlanğıcı olmuşdur.

Milli hökumətin süqutundan sonra Azərbaycana siyasi mühacirət edən Həmzə Fəthi Bakıda "Azərbaycan" qəzetində məsul redaktor vəzifəsində çalışmışdır. 1956-1958-ci illərdə Moskvada Ali Ədəbiyyat kurslarında təhsil aldıqdan sonra Bolqarıstanda, Tacikistanda fəaliyyət göstərmişdir. 1969-cu ildə Moskvaya qayıdaraq ömrünün sonunadək SSRİ Elmlər Akademiyası Şərqşünaslıq İnstitutunda baş elmi işçi vəzifəsində çalışmış və ədəbi fəaliyyətini də davam etdirmişdir.

1989-cu ildə Moskvada vəfat etmişdir. Bakıda dəfn olunmuşdur.

Bakıdakı küçələrdən biri onun adını daşıyır.

Ə d ə b i y y a t

Cənubi Azərbaycan Antologiyası [Mətn]: 4 cildə.- Bakı, 1988.- C. 3

Ata; İki qardaş [Mətn] / Həmzə Fəthi Xoşginabi.- Bakı: Yazıçı, 1989.- 288 s.

XX əsr Cənubi Azərbaycan ədəbiyyatında demokratik ideyalar : (1900-1985-ci illər) [Mətn] : məqalələr məcmuəsi.- Bakı, 1990.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.google.az

130
illiyi**ÇUKOVSKİ KORNEY
İVANOVIÇ
1882-1969***Rus yazıçısı*

Korney İvanoviç Çukovski (əsil adı və фамилиясы Nikolay Vasilyeviç) Korneyçukov 1882-ci il mart ayının 31-də Peterburqda anadan olmuşdur.

5-ci sinifə qədər Odessa gimnaziyasında təhsil alan Çukovskini aşağı təbəqədən olduğu üçün məktəbdən çıxardılar. Bundan sonra o, müstəqil yolla təhsil almışdır. 1901-ci ildən jurnalistliyə başlamış, əsasən rus yazıçıları haqqında oçerklər yazmışdır. 1916-cı ildə Maksim Qorki Çukovskini “Parus” nəşriyyatına işə dəvət etmiş, uşaqlar üçün yazdığı məsləhət görmüşdür.

Çukovskinin 1923-cü ildə yazdığı “Moydodır”, 1924-cü ildə yazdığı “Milçək-vizilçək”, 1925-ci ildə yazdı-

ğı “Barmaley”, 1929-cu ildə çap olunan “Aybolit” və s. əsərləri rus uşaq ədəbiyyatının qızıl fonduna daxil olmuşdur.

“Nekrasovun sənətkarlığı”, “Müasirlər”, “Çexov haqqında” və s. əsərləri, bir sıra tərcümələri vardır.

1957-ci ildə filologiya elmləri doktoru, 1962-ci ildən Oksford Universitetinin fəxri doktoru, 1962-ci ildə Lenin mükafatı laureatı adına layiq görülmüş, orden və medallarla təltif edilmişdir.

Çukovski Korney İvanoviç 1969-cu il oktyabr ayının 28-də Moskvada vəfat etmişdir.

İ n t e r n e t d ə
www.az.wikipedia.org
www.google.az

AZƏRBAYCANIN BMT-yə QƏBUL OLUNMASI 1992

Ə d ə b i y y a t

Azərbaycan BMT ailəsində [Mətn] / Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Kətibliyi.- Bakı, 2000.- 342 s.

Elmanoğlu S. Azərbaycanın milli maraqlarının etibarlı qorunduğu tribuna [Mətn]: Azərbaycanın BMT-yə tamhüquqlu üzvlüyündən 15 il keçir /S.Elmanoğlu // Azərbaycan.- 2007.- 3 mart.- S.6.

Məlikova N. BMT strukturlarında Azərbaycan diplomatiyasının xüsusiyyətləri [Mətn] /N.Məlikova; AMEA İnsan Hüquqları İnstitutu.- Bakı: Elm, 2007.- 147 s.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.google.az

1991-ci il oktyabr ayının 29-da Azərbaycan Respublikasının Ali Soveti Azərbaycanın müstəqilliyinin tanınması xahişi ilə BMT-yə müraciət qəbul edib.

BMT-nin Baş Assambleyası sovet respublikalarının təşkilata qəbulu məsələsini dekabrda müzakirəyə çıxarsa da, həmin vaxt yalnız üç Baltıyanı respublika üzvlüyə qəbul edilmişdi.

Azərbaycanın və keçmiş SSRİ-nin digər respublikalarının BMT- yə qəbulu 1992-ci il martın 2-də gerçəkləşmişdir.

1992-ci il mayın 6-da isə Azərbaycanın BMT nəzdində Daimi Nümayəndəliyi açılmışdır.

Azərbaycan BMT ilə əməkdaşlığın ilk günündən başlayaraq BMT platformasından beynəlxalq ictimaiyyətin diqqətini Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsinə cəlb etməyə və BMT-nin potensial imkanlarından yararlanaraq sülh sazişinin əldə olunmasına çalışmışdır.

Qeyd edək ki, Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Təhlükəsizlik Şurası 1993-cü ildə 822, 853, 874, 884 sayılı Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövlüyünün tanınmasına və işğal olunmuş Azərbaycan ərazilərinin qeyd-şərtsiz azad edilməsinə dair 4 qətnamə qəbul edib. Hazırda Azərbaycan BMT-nin bir çox xüsusi qurum və orqanları ilə fəal və səmərəli əməkdaşlıq edir. Bu sırada BMT-nin İnkişaf Proqramı (BMTİP), BMT-nin Qaçqınlar üzrə Ali Komissarı, BMT-nin Uşaq Fondu, BMT-nin Təhsil, Elm və Mədəniyyət Təşkilatı, Sənaye İnkişaf Təşkilatı, Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı, BMT-nin Qadınlar Fondu, Atom Enerjisi üzrə Beynəlxalq Agentlik, Nüvə Sı-

naqlarının Hərtərəfli Qadağan olunması haqqında Müqavilə Təşkilatı və s. qeyd etmək olar.

1992-1996-cı illərdə BMT-nin TŞ-nin sədri və BMT Baş Katibi Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövlüyünü, suverenliyini təsdiqləyən və münaqişənin sülh yolu ilə həll olunmasına yönələn ATƏT-in Minsk Qrupunun söylərini dəstəkləyən münaqişə üzrə bir sıra bəyanatlarla çıxış etmişdir. 1996-cı ildən başlayaraq BMT Baş Assambleyası “BMT və ATƏT arasında əməkdaşlıq haqqında” Qətnaməsində Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövlüyünü təsdiqləyir.

Ümummillî liderimiz Heydər Əliyevin 1994-cü ildə BMT Baş Məclisinin 49-cu sessiyasında çıxışı Azərbaycan həqiqətlərinin BMT səviyyəsində dünyaya çatdırılması baxımından mühüm hadisələrdən biri kimi yadda qalmışdır. Bu siyasəti davam etdirən Prezident İlham Əliyev də BMT tribunası vasitəsilə Azərbaycan həqiqətlərini dünyaya çatdırır. Prezident İlham Əliyev BMT Baş Məclisinin 59-cu sessiyasındakı çıxışında sülhün qorunması və münaqişələrin aradan qaldırılması istiqamətində BMT-nin rolunun artırılmasının vacibliyini vurğulamışdır.

Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə əlaqədar BMT-də sənədlərin qəbul olunması ölkəmizin uğurlarından biridir. Lakin buna baxmayaraq BMT TŞ-nin Ermənistan ordusunun Azərbaycan ərazilərindən çıxarılmasına dair qətnamələri bu günədək yerinə yetirilmir.

BEYNƏLXALQ QADINLAR GÜNÜ 1910

Ə d ə b i y a t

Adın şəərəflidir sənin ey qadın [Mətn]: (8 Mart qadınlar bayramı münasibətilə) // Xalq qəzeti.-2006.-8 mart.-S.3.

Bayramova, X. Azərbaycan qadını ağılı və zəkasiyla xalqımızı həmişə ucaldıb [Mətn] /X.Bayramova // Xalq qəzeti.-2006.-8 mart.-S.3.

Əliyev, İ. Beynəlxalq Qadınlar günü münasibətilə Azərbaycan qadınlarına təbrik [Mətn] /İ.Əliyev // Azərbaycan.-2006.- 8 mart.-S.1.

Торжественная церемония во дворце "Республика" посвященная Международному женскому дню – 8 Марта [Текст] //Бакинский рабочий.-2001.-10 марта.- С.1-2.

8 Mart Beynəlxalq Qadınlar Günü – iqtisadi-ictimai və siyasi bərabərlik uğrunda mübarizədə qadınların Beynəlxalq Həmrəylik günüdür. Beynəlxalq qadınlar gününün bayram edilməsi Klara Setkinin təklifi ilə 1910-cu ildə sosialist qadınların 2-ci Beynəlxalq Konfransında qərara alınmışdır. İlk dəfə 1911-ci ildə Almaniya, Avstriya, İsveç və Danimarkada keçirilmişdir. Rusiyada 1913-cü ildən, Azərbaycanda isə 1917-ci ildən qeyd edilmişdi. 1914-cü ilədək Beynəlxalq qadınlar günü martın müxtəlif günlərində keçirilirdi. Beynəlxalq qadınlar gününün 8 martda keçirilməsi Avstriya, Macarıstan, Almaniya, Niderland, Rusiya, ABŞ, İsveçrə və s. ölkə qadınlarının öz həmrəylik gününü məhz bu tarixdə qeyd edəndən sonra ənənə halını aldı.

Türk etnoslarında, Azərbaycanda – Oğuz ellərində qadın, ana müqəddəs sayılmış, ona böyük ehtiram göstərilmişdir. Ana haqqı tanrı haqqına bərabər tutulmuşdur. Uzaq səfərdən yurda dönən oğul əvvəlcə anasına təzim edib görüşməli, sonra isə atasına yaxınlaşmalı idi. Azərbaycan qadını qəhrəmanlıq göstərmiş, hökmranlıq etmiş, diplomat kimi fəaliyyət göstərmişdir. Massaget hökmdarı Tomris torpaqlarımıza qəsbkar yürüş etmiş Əhəməni hökmdarı II Kiri məğlub etmişdir. Eradan əvvəl 65-66-cı illərdə Azərbaycana hücum etmiş romalılar döyüşdə həlak olanların içərisində cəngavər geyimi olan çoxlu qadın meyiti görərək heyrətə gəlmişdilər. Ağqoyunlu hökmdarı Uzun Həsənin anası Sara xatın qonşu dövlətlərin hökmdarı ilə danışıqlar aparmış, siyasət və diplomatiya meydanında onlara qalib gəlmişdir. İgid Tuti Bikə

Dərbəndi hiylə ilə tutmaq istəyən qardaşının kələyinə inanmamış, şəhəri mərdliklə müdafiə edərək əri Fətəli xana sadiq qalmışdır. Bu gün Azərbaycanın birinci xanımı, Heydər Əliyev fondunun prezidenti, YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri Mehriban xanım Əliyeva beynəlxalq miqyaslı ictimai-siyasi xadim, təhsil və mədəniyyət təəssübkeşi kimi fəaliyyət göstərir.

İkinci Dünya müharibəsindən sonra gender hüquqları problemi (cinslərin bərabərliyi) aktual əhəmiyyət kəsb etdi. Qadınların kişilərlə hüquq bərabərliyi BMT-nin nizamnaməsində təsbit olunmaqla beynəlxalq hüquqi normaya çevrildi. BMT-nin Baş Məclisi 1979-cu ildə “Qadın Konvensiyası” adlı sənədi qəbul etdi. Azərbaycan 1995-ci ildə bu sənədi ratifikasiya etdi.

Azərbaycan qadını azadlıq əldə etdikdən sonra sürətlə özü də inkişaf etmiş və cəmiyyətin də inkişaf etməsinin səbəbkarı, fəal iştirakçısı olmuşdur. Ona görə də bu gün müstəqil Azərbaycan qadınlarının problemi ondan ibarətdir ki, onlara daha çox qayğı göstərilsin və onların qüvvəsindən daha da səmərəli istifadə etmək mümkün olsun.

Tarixi sınaqlardan alınacağıq, üzüağ çıxan Azərbaycan qadını bu gün müstəqil respublikamızda demokratik cəmiyyətin aparıcı üzvü kimi çıxış edir.

Bu gün Azərbaycan qadını doğma torpaqlarımızın bir qisminin işğal altında olduğu indiki dövrdə gəncləri vətənə sədaqət ruhunda tərbiyə edərək, onları xalqa, cəmiyyətə layiqli övlad kimi yetişdirmək sahəsində üzərinə düşən ağır işi şəərəflə yerinə yetirir.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI MİLLİ MƏCLİSİNİN KİTABXANASI 1995

Azərbaycan Respublikasının Parlament kitabxanası Milli Məclisin qərarı ilə 12 may 1995-ci ildə yaradılmışdır.

Milli Məclisin kitabxanası-19 mart 1997-ci ildən fəaliyyət göstərir. Bu kitabxana Türkiyə Böyük Millət Məclisinin Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinə bir hədiyyəsidir. Bütün inventar və avadanlıqları, kitab rəfləri, oxucu stolları və kompyuterləri Türkiyə Böyük Millət Məclisi hədiyyə etmişdir.

Kitabxananın kitab fondu 6600 nüsxə kitab və kitabçadan ibarətdir. Bunlardan 3500 nüsxə Azərbaycan dilində, 2200 nüsxə rus dilində olan çap məhsullarıdır. Kitab fondunun komplektləşdirilməsi məcburi nüsxələr və yeni ədəbiyyatın alınması yolu ilə aparılır. Kitabxana cari ildə 42 adda dövrü mətbuata, 77 adda jurnala abunə olmuşdur ki, bütün bu çap məhsulları oxucuların istifadəsinə verilmişdir. Kitabxana fondunun 80%-ni hüquqi ədəbiyyat, qanunvericilik aktları, sorğu ədəbiyyatı təşkil edir. Bundan başqa kitabxananın fondunda bədii ədəbiyyat da öz əksini tapmışdır. Kitab fondu elm sahələri üzrə düzülmüşdür.

Parlament kitabxanası Milli Məclisin rəhbərliyinə, millət vəkllərinə, aparatın əməkdaşlarına xidmət göstərir. Kitabxanaya daxil olan oxucu

sorğuları araşdırılır və operativ şəkildə öz həllini tapır. Kitabxana il ərzində 1000-1200 oxucu sorğusu ödəyir. Əlamətdar hadisələrlə əlaqədar burada tez-tez kitab sərgiləri, stendlər təşkil olunur.

Kitabxana İnternet şəbəkəsinə qoşulmuşdur. Bu məqsədlə oxucu zalında kompyuterlər onların istifadəsinə verilmişdir.

Parlament kitabxanası öz xarici əlaqələrini daima genişləndirir. Belə ki, MDB respublikaları parlament kitabxana müdirlərinin 2000-ci il may ayında Sankt-Peterburq şəhərində keçirilən konfransında MDB Parlamentlər Assambleyasının rəhbərliyinə "MDB dövlətləri parlament kitabxanaları arasında informasiya kitab mübadiləsinin təmini" üçün müraciət imzalamışlar. Bu məqsədlə MDB dövlətlərinin parlament kitabxanaları arasında rəsmi sənədlərin, kitab və digər çap məhsullarının mübadiləsi üçün koordinasiya mərkəzi yaradılmışdır.

Parlament Kitabxanası Rusiya Federasiyasının Duma kitabxanası, Ukrayna, Belorus, Moldova, Qazaxıstan, Tacikistan respublikalarının parlament kitabxanaları ilə rəsmi sənədlərin və çap əsərlərinin mübadiləsinə həyata keçirir.

Ə d ə b i y y a t

Baxşəliyev, Z. Azərbaycan Parlament Kitabxanası [Mətn]: yaranma tarixi və müasir vəziyyəti /Zöhrab Baxşəliyev //Kitabxana-şünaslıq və Biblioqrafiya: Elmi-nəzəri jurnal.- 2003.- № 1.- S.10-19.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.azeritest.com

AZƏRBAYCANLILARIN SOYQIRIMI GÜNÜ 1918

Azərbaycanda martın 31-i Azərbaycanlıların Soyqırımı Günü qeyd edilir. Azərbaycanlıların soyqırımı ermənilərin əli ilə müxtəlif xalqlar tərəfindən azərbaycanlılara qarşı aparılan bir qəddar siyasətdir. Soyqırım siyasətini həyata keçirmək üçün XIX-XX əsrlər ərzində öz dövlətlərinə malik olmayan ermənilər “Böyük Ermənistan” dövlətini yaratmaq üçün Rusiyanın imperiya siyasətindən alət kimi istifadə etmişdilər.

Azərbaycanlılara qarşı iki əsr davam edən soyqırım düşünülmüş şəkildə həyata keçirilmiş, genişmiqyaslı qanlı aksiya nəticəsində yüzlərlə yaşayış məntəqəsini yerlə-yeksan edib, minlərlə azərbaycanlı böyük qəddarlıqla qətlə yetirmişlər. Ermənilərin Azərbaycana qarşı uzun illər boyu apardığı ardıcıl etnik təmizləmə, soyqırım və təcavüzü nəticəsində minlərlə insan evindən-obasından didərgin düşmüşdür.

Ötən əsrdə dörd dəfə - 1905-1906, 1918-1920,

1948-1953 və 1988-1989-cu illərdə ermənilərin azərbaycanlılara qarşı törətdikləri soyqırımı və deportasiya siyasəti bu gün özünü Dağlıq Qarabağla bağlı məlum hadisələrdə büruzə verir, həm də onu göstərir ki, ermənilərin xalqımıza olan tarixi münasibəti dəyişməyib.

Ermənilər təkcə bu gün Ermənistan adlanan ərazi deyil, Bakı quberniyasının Bakı, Şamaxı, Quba şəhərlərində, Göyçay qəzasında, Qarabağda, Zəngəzurda, Naxçıvanda da vaxtaşırı xalqımıza qarşı qırğınlar, talanlar, yanğınlar, terror və digər zorakılıq aktları həyata keçirmişlər. Erməni faşistləri bu ərazilərdə on minlərlə dinc azərbaycanlı əhalini - qadını, uşağı, qocanı yalnız milli mənsubiyyətlərinə görə vəhşicəsinə qətlə yetirmiş, yaşayış yerlərini talan edərək yandıraraq viran qoymuş, xalqımızın milli mədəniyyət abidələrini, məscidləri dağıtmış və yandırmışlar.

1988-ci ildən başlayaraq yenidənqurma, aşkarlıq prosesi antiazərbaycan əhval-ruhiyyəsinin və ərazi iddialarının yeni dalğasını yaratdı. 1945-ci ildə sınaqdan çıxarılmış guya Ermənistanla Qarabağın iqtisadi cəhətdən bir-birinə bağlı olması barədə əsassız iddialarla erməni millətçiləri azərbaycanlıları Ermənistandan qovmağa, Qarabağı isə Azərbaycandan ayırmağa başladılar. 1988-ci ildən başlayaraq kütləvi hədə-qorxular, fiziki güc, ölüm, kəndlərin talan edilməsi, yandırılması həyata keçirilir.

1998-ci ildən etibarən Azərbaycan Respublikası 31 Martı dövlət səviyyəsində azərbaycanlıların genosidi günü kimi qeyd edir. Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyev 1998-ci ildə 31 Martı Azərbaycanlıların Soyqırımı Günü elan etməsi ilə bağlı fərman verməklə xalqımıza mənəvi təskinlik bəxş etdi, nahaq qanın yerdə qal-

mayacağına inamı artırdı.

XX əsrin birinci yarısında Zaqafqaziyada baş vermiş iki qırğın zamanı (1905-1907, 1918-1920) 2 milyona yaxın azərbaycanlı ermənilər tərəfindən qətlə yetirilmiş, öz ev-əşiyindən zorla qovulmuşdur.

Ən ağırlısı odur ki, 1918-ci ilin martında baş vermiş azərbaycanlıların soyqırımını məsələsini hələ də dünyanın diqqət mərkəzinə gətirə bilməmişik. Biz xalqımıza qarşı törədilən soyqırımını, tarixini və şəhidləri unutmamalı, başımıza gətirilənləri dünya ictimaiyyətinə çatdırmalıyıq. Çatdırmalıyıq ona görə ki, qoy bütün dünya üzəndən qonşularımızın, azğın ermənilərin kim olduğunu bilsin. Bu hadisələrin yalnız birinə - 1918-ci il mart qır-

ğınınə siyasi qiymət vermək cəhdi göstərilmişdir. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin varisi kimi Azərbaycan Respublikası bu gün onun axıra qədər həyata keçirə bilmədiyi qərarların məntiqi davamı olaraq soyqırım hadisələrinə siyasi qiymət vermək borcunu tarixin hökmü kimi qəbul edir.

31 Mart faciəsi tarixə qanlı bir ləkədir. Bu qanlı faciənin gözə çarpan obyektiv mənzərəsi sadəcə kökündən yıxılmaq istəyən böyük bir imreratorluğun çökməsindən ibarətdir.

Hər şeydən əvvəl, hamımızın birinci vəzifəsi millətimizin üzərindən bu qanlı ləkəni silmək, onları tarix önündə təsvir etmək və bu qanlı ləkəni bir daha təkrar etməmək, onların murdar və maskalı üzlərinə çırpmadır.

Bunları unutmaq olmaz!

1813-1828-ci illərə qədər Azərbaycan dövlətinin sahəsi təxminən 410 min kv.km. olmuşdur.

1813-1828-ci illərdə işğal edilmiş Azərbaycan əraziləri: İran əsarəti altındakı Cənubi Azərbaycan əraziləri: -sahəsi təxminən 280 min kv.km. olmuşdur.

Rusiya əsarəti altındakı Şimali Azərbaycan-sahəsi təxminən 130 min kv.km. olmuşdur.

1918-ci ildə Rusiyanın təzyiqi ilə ermənilərə verilmiş İrəvan xanlığı-sahəsi 9 min kv.km. olmuşdur.

Rusiya əsarəti altındakı Dərbənd xanlığı –sahəsi 7 min kv.km. olmuşdur.

1918-1920-ci illərdə Azərbaycan Demokratik Respublikasının qurulduğu ərazinin sahəsi-təxminən 114 min kv.km. olmuşdur.

Ermənistan Sovet Sosialist Respublikasının qismən nəzarətinə verilən Zəngəzur, Göyçə, Şərur, Dərələyəz, Dilican və Gürcüstan SSRİ-nin qismən nəzarətinə verilən Borçalı-birlikdə sahəsi 27,4 min kv.km. olmuşdur.

1920-1991-ci illərdə SSRİ əsarəti altında qalmış Azərbaycan SSR-nin ərazisi 86,6 min kv.km. olmuşdur.

Ermənistanda yaşamış azərbaycanlıların kütləvi şəkildə sonuncu deportasiya əməliyyatı 1988-ci ilin aprelində başlayıb. Ermənistanda yaşayan azərbaycanlılar öncə hissə-hissə, noyabrın sonu, dekabrın birinci ongünlüyündə isə kütləvi şəkildə deportasiyaya məruz qalıblar. Əməliyyat nəticəsində Ermənistan Respublikasında 8 min kvadrat kilometrlik ərazidə (172 yaşayış məntəqəsi) kompakt şəkildə yaşayan 200 mindən çox azərbaycanlı illərlə yaşadığı torpaqlardan didərgin düşüb.

75
illiyiVALENTİNA TEREŞKOVA
1937

Kosmonavt

Ə d ə b i y y a t

Paşayeva, Q. Tarixin gizlətdiyi sirlər [Mətn]: Yərə göydən baxan ilk qadın: Valentina Tereşkova // Paşayeva, Q. Tarixə adını yazan qadınlar: 3-cü cildə.- Bakı, 2011. - C.II. - S.317-336.

İ n t e r n e t d ə

www.ru.wikipedia.org

Valentina Vladimirovna Tereşkova 1937-ci il mart ayının 6-da Yaroslavl vilayətinin Tutayev rayonunun Maslennikovo kəndində kolxozçu ailəsində anadan olmuşdur. 1960-cı ildə Yaroslavl Yüngül Sənaye Texnikumunu, 1969-cu ildə N.Y.Jukovski adına Hərbi-Hava Mühəndisləri Akademiyasını bitirmişdir.

1955-1960-cı illərdə Yaroslavlın “Krasnı Perekop” texniki parça kombinatında işləmişdir. Yaroslavl aeroklubunda paraşüt idmanı ilə məşğul olmuş, 1962-ci ildən kosmonavtlar dəstəsində çalışmışdır.

1963-cü il iyunun 16-19-da “Vostok-6” gəmisində kosmosda uçuşda olmuş, 70 saat 41 dəqiqə müddətində yer ətrafına 48 dövrə vurmuşdur.

Tereşkova 1963-cü ildə Sovet İttifaqı Qəhrəmanı adına layiq görülmüşdür.

Valentina Tereşkova 1963-cü ildə Lenin ordeni ilə, 1971-ci ildə Oktaybr İnqilabı Ordeni, 1987-ci ildə İctimai fəallığına görə Qırmızı Əmək Bayrağı ordeni, Xalqlar Dostluğu ordeni, 2003-cü ildə Beynəlxalq elmi, mədəni və ictimai əlaqələrin inkişafı və möhkəmləndirilməsi sahəsindəki xidmətlərinə görə Şərəf ordeni, 2007-ci ildə Milli Kosmo-

navtikanın inkişafını öz xidmətləri ilə zənginləşdirdiyinə görə “Vətən qarşısında xidmətlərinə görə” II dərəcəli orden, uzun illər məhsuldar ictimai və dövlətçilik fəaliyyətinə görə, kosmik uçuşun həyata keçirilməsinin 45 illiyi münasibətilə idarə olunan kosmonavtikanın inkişafını şəxsi təcrübəsi ilə zənginləşdirdiyinə görə, kosmonavtikanın inkişafında, beynəlxalq elmi, mədəni əlaqələrin möhkəmləndirilməsində xidmətlərinə və uzunmüddətli vıdanlı əməyinə görə, Rusiya Federasiyası Hökumətinin Fəxri Fərmanı (16 iyun 2008, 12 iyun 2003, 3 mart 1997) –2009-cu ildə 2008-ci il humanitar fəaliyyət sahəsində əldə etdiyi nailiyyətlərə görə Rusiya Federasiyası Dövlət mükafatı ilə təltif edilib.

Doğma Maslennikova kəndinin bir neçə kilometrliyində xatirəsinə həsr olunmuş “Kosmos” muzeyi fəaliyyət göstərir.

Valentina Tereşkova Rusiya, Qazaxıstan, Belorusiya, Fransa, Böyük Britaniya, İtaliya, Bolqarıstan və s. kimi ölkələrin fəxri vətəndaşı adına layiq görülmüş əfsanəvi bir qadındır.

90
illiyiZƏHRA SALAYEVA
1922-2005

Həkim

Ə d ə b i y y a t

Ensefalitlər [Mətn]: [kitabçada beyin iltihabının bəzi formaları, onların gedişi, müalicə və profilaktikası məsələləri işıqlandırılmışdır] /Z.Salayeva.- Bakı: Azərnaşr, 1982.- 192 s.

Nevrologiyadan praktiki məşğələlər [Mətn]: [Tibb İnstitutu və orta tibb məktəbləri üçün dərs vəsaiti] /Z.Salayeva.- Bakı, 1980.- 84 s.

Sinir xəstəlikləri [Mətn]: [Tibb İnstitutu tələbələri üçün dərs vəsaiti] /Z.Salayeva.- Bakı: Maarif, 1983.- 282 s.

Nevroloji semiologiya [Mətn]: [məlumat kitabı] /Z.Salayeva, G.Hacıyev.- Bakı: Azərnaşr, 1982.-192 s.

İ n t e r n e t d ə

www.medekspert.az

www.insult-az.com

Zəhra Məmməd qızı Salayeva 1922-ci il mart ayının 15-də Bakı şəhərində anadan olmuşdur.

Tibb elminə böyük həvəs göstərən Zəhra xanım 1939-cu ildə Azərbaycan Tibb İnstitutunun müalicə-profilaktika fakültəsinə daxil olur və 1943-cü ildə oranı fərqlənmə diplomu ilə bitirir. Həmin ildən institutun Sinir xəstəlikləri kafedrasında ordinator vəzifəsinə təyin edilir və bir qədər sonra kafedranın assistenti vəzifəsinə qədər yüksəlir.

1953-cü ildə Zəhra xanım Azərbaycan Tibb İnstitutunda “Azərbaycanda neyromalyariya” mövzusunda dissertasiyanı müvəffəqiyyətlə müdafiə edərək tibb elmləri namizədi alimlik dərəcəsi alır.

1967-ci ildə Zəhra xanım sinir xəstəlikləri üzrə professor, N.Nərimanov adına Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutunun Sinir xəstəlikləri kafedrasının müdiri vəzifəsinə seçilir və bu vəzifədə 1989-cu ilə qədər fəaliyyət göstərir.

Professor Zəhra xanım Salayeva 160-a qədər elmi əsərin, 3 monoqrafiyanın, Azərbaycan nevropatologiya və neyrogenetika üzrə 4 dərslinin və bir neçə metodik tövsiyənin müəllifidir. Zəhra xanım Azərbaycanda neyroi-feksiyanın öyrənilməsi sahəsində Sinir xəstəlikləri kafedrasının ənənələrini davam etdirərək baş beynin iltihabı xəstəliklərinin daha tez-tez rast gəlinən formalarını özündə əks etdirən “Ensefalitlər” adlı iş və “Xoreya haqqında nə bilmək lazımdır?” adlı kitabça nəşr etdirmişdir. Baş beynin damar

patologiyasının təbabətində mühüm bir problem olduğunu nəzərə alan Zəhra xanım bu sahədə də bir sıra işlər görmüşdür ki, onlardan biri də “Beyin damarlarının xəstəlikləri və profilaktikası” adlı əsəridir.

Professor Salayeva dəfələrlə ümumitifaq nevropatoloqlar və psixiatrlar elmi cəmiyyətinin rəyasət heyətinin üzvü seçilmişdir. O, “Böyük Tibbi Sovet Ensiklopediyasının” redaktorlarından biri, “Nevropatologiya və psixiatriya” jurnalının, “Azərbaycan Tibb Jurnalının”, “Azərbaycan Sovet Ensiklopediyasının” redaksiya heyətlərinin, Azərbaycan Elmlər Akademiyasının terminoloji şöbəsinin üzvü, Respublikanın Tibbi Genetika Cəmiyyətinin sədri olmuşdur. Zəhra xanım Qafqaz regionunda ilk dəfə təşkil olunan İnsultla Milli Mübarizə Assosiasiyasının yaradıcısıdır.

Zəhra xanım Salayeva Azərbaycanda və müxtəlif xarici ölkələrdə keçirilən Beynəlxalq konqreslərin, qurultayların iştirakçısı olmuş, əmək fəaliyyətinə görə “Fədakar əməyə görə” medalı, “Səhiyyə əlaçısı” nişanı və Azərbaycan Səhiyyə Nazirliyinin Fəxri fərmanları ilə təltif olunmuşdur. 1981-ci ildə professor Salayeva Azərbaycan Respublikasının Əməkdar elm xadimi adına layiq görülmüşdür.

Azərbaycanın görkəmli nevropatoloqu, tibb elmləri doktoru, professor Zəhra Məmməd qızı Salayeva 2005-ci il noyabr ayının 28-də vəfat etmişdir.

60
illiyiPAŞA QƏLBİNUR
1952

Həkim

Paşa İsmayıl oğlu Musayev (Paşa Qəlbınur) 1952-ci il mart ayının 30-da Şəmkir rayonunun Çınarlı qəsəbəsində qulluqçu ailəsində anadan olmuşdur. 1968-ci ildə Müşfiq adına kənd orta məktəbini qızıl medalla bitirmişdir. 1968-ci ildə N.Nərimanov adına Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutunun Müalicə-profilaktika fakültəsinə daxil olmuşdur. 1975-ci ildə təhsilini başa vurduqdan sonra 1975-1977-ci illərdə Gəncə şəhər Göz Xəstəxanasında və 1 saylı uşaq poliklinikasında həkim-okulist işləmişdir. O, 1977-1978-ci illərdə N.Nərimanov adına Tibb İnstitutunun göz xəstəlikləri kafedrasında baş laborant olmuşdur.

1978-1981-ci illərdə İ.M.Seçenov adına 1-ci Moskva Tibb İnstitutunun Göz xəstəlikləri kafedrasının nəzdində əyani aspiranturada təhsil almışdır. 1981-1988-ci illərdə N.Nərimanov adına Tibb İnstitutunun göz xəstəlikləri kafedrasında assistent, həm də ictimai peşələr fakültəsində dekan müavini işləmişdir. 1988-ci ildən həmin kafedranın professoru, 1991-ci ildən kafedra müdürüdür.

Ədəbi fəaliyyətə 1978-ci ildə "Ulduz" jurnalının 4-cü sayında çap etdirdiyi "Xal", "Ay gecəyə hicran sızır", "Mən ilhamı gözlərimlə görmüşəm" şeirləri ilə başlamışdır. "Gözlər" adlı ilk şeirini 13 yaşında ikən yazmışdır. Dövri mətbuatda vaxtaşırı çıxış edir. "Gənclik" respublika ədəbi birliyinin üzvüdür.

Paşa Qəlbınur tibb elminə dair yüzdən çox elmi əsərin, on elmi kəşfin müəllifidir. On mindən çox cərrahiyyə əməliyyatı aparmış P.Qəlbınur Brüsseldə (Belçika) 51-ci Ümumdünya İxtiralar salonunda

"Brüssel Evrika 2002" sərgisində "Oftalmologiyada yeni dərman preparatı Aktirol"un kəşfi Böyük qızıl medala və Belçika Maliyyə Nazirliyinin xüsusi prizinə layiq görülmüşdür. 2002-ci ildə onun rəhbərliyi altında bacısı Sevinc və tələbəsi Olqa Stroyeva ilə birlikdə yeni dərman preparatını hazırlamışdır.

P.Qəlbınur 1989-cu ildən Azərbaycan Alimlər İttifaqı İdarə Heyətinin 1997-ci ildən Amerika və Dünya Türk Cümhuriyyətləri Oftalmoloji Birliyinin idarə heyətinin üzvüdür. 1996-cı ildən Azərbaycan üzrə Nobel İnformasiya Mərkəzinin nəzdində Fiziologiya bölməsinin ekspertidir. 2001-ci ildə Dünya Türk Cümhuriyyətləri Oftalmoloji Birliyi Bilimsəl qurumunun həmsədri seçilmişdir.

1999-cu ildə Yusif Məmmədəliyev adına mükafata, 2000-ci ildə "İman" izzət və iltifat diplomuna layiq görülmüşdür. ABŞ-ın Biblioqrafiya İnstitutunda keçirilən "2000 alim və intellektual" seçimində "İlin adamı" mükafatına layiq görülmüşdür. 1996-cı ildən "Araz" ali ədəbi mükafatın laureatıdır.

Aybəniz Əliyevanın 1996-cı ildə yazdığı "Paşa Qəlbınur", A.Məmmədovun 1999-cu ildə yazdığı "Qəlbınur poeziyası XXI əsrin astanasında" kitabları ona həsr edilmişdir. "Paşa Qəlbınur-50" biblioqrafik məlumat kitabı hazırlanıb nəşr edilmişdir. Dəfələrlə xarici ölkələrdə konfrans və elmi simpoziumlarda olmuşdur. 2008-ci ildən Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin həmsədridir.

Ə d ə b i y a t

Ağlıma gələnlar başıma gəldi [Mətn] /P.Qəlbınur.- Bakı: Ozan, 2003.- 656 s.

Hacıyev, T. Qələmlə bıçağın ünsiyyəti [Mətn] /T.Hacıyev //Ədəbiyyat qəzeti.-2010.-26 noyabr.- S. 5-6.

Qəlbınur Paşa – 50 [Mətn]: metodik vəsait /M.F.Axundov adına Milli Kitabxana.- Bakı, 2002.

Paşa Qəlbınur [Mətn]: biblioqrafik göstərici /tərt. Elica Atalı.- Bakı: "Mars Print", 2005.- 401s.

Səmədli, V. Dağların toyuna gedən şair [Mətn] /V.Səmədli //Təzadlar.- 2010.-30 sentyabr.- S.15.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.google.az

65
illiyiŞƏFIQƏ EYVAZOVA
1947

Kamança ifaçısı

Şəfiqə Alxas qızı Eyvazova 1947-ci il mart ayının 9-da Bakıda anadan olmuşdur.

O, 1971- ci ildə Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasını bitirmişdir.

Şəfiqə xanım 1963-1976-cı illərdə Azərbaycan Teleradio Verilişləri Şirkətinin Xalq Çalğı Alətləri Orkestri və Ə.Dadaşovun rəhbərlik etdiyi ansambılın solisti olmuşdur.

Şəfiqə xanım 1965-ci ildən solo konsertlərlə çıxış etmişdir. Onun repertuarına “Rast”, “Cahargah”, “Rahab”, “Şur”, “Şüştər” və s. muğamlar, Azərbaycan və xarici ölkə bəstəkarlarının əsərləri daxildir.

Şəfiqə Eyvazova SSRİ xalqlarının folklor musiqisi festivalında (1978-Bişkek; 1979-Moskva), musiqişünasların Beynəlxalq simpoziyunda (1987-Səmərqənd), eləcə də YUNESKO xətti ilə ABŞ-da keçirilən “Şərq

xalqlarının musiqi folkloru” festivalında (1988, A.Qasimov və R.Quliyevlə birgə) iştirak etmişdir.

O, 1967-ci ildən A.Zeynallı adına Azərbaycan Dövlət Musiqi Məktəbində müəllim kimi çalışır. Ş.Eyvazova həmçinin 1974-cü ildən Bakı Musiqi Akademiyasında dərs deyir. Azərbaycan Milli Konservatoriyasının professorudur.

O, bir çox xarici ölkələrdə (ABŞ, İsveçrə, Almaniya, Fransa, Polşa, Belçika, İtaliya, Əfqanıstan və s.) qastrolunda olmuşdur. Ş.Eyvazova 2003-cü ildən Türkiyənin “Tekfen-Kara Dəniz” simfonik orkestrinin solistidir. Onun ifasında “Şur”, “Şüştər”, “Rahab” və bir çox muğamların lent yazıları Azərbaycan Radiosu və Televiziyasının Qızıl Fondunda saxlanılır.

2000-ci ildə “Azərbaycan Xalq artisti” adına layiq görülmüşdür.

Ə d ə b i y y a t

Eyvazova Ş. Kamana 5-ci sim lazımdırımı? [Mətn]: [Xalq artisti Şəfiqə Eyvazova ilə söhbət] /Şəfiqə Eyvazova; söhbəti apardı Q.Ulduzə //Ekspress.- 2009.- 24 may.- S.31.

Eyvazova Şəfiqə Alxas qızı [Mətn] //Azərbaycan Qadını Ensiklopediyası.- Bakı, 2002.- S.92.

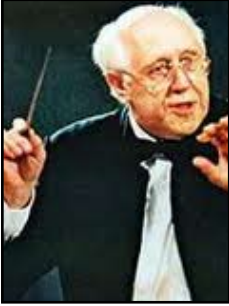
Özü də kaman kimi [Mətn]: [görkəmli kaman ustası Ş.Eyvazova haqqında] // Dəyişikliklərə cəsarəti çatan xanımlar.- Bakı, 2008.- S.97-98.

Şəfiqə Eyvazova: ustad sənətkarlarımız [Mətn] // Mədəni-maarif.- 2007.- №8.- S.45.

İ n t e r n e t d ə

www.adam.az

www.mugam.musiqi-dunya.az

85
illiyi**MSTİSLAV ROSTROPOVIÇ**
1927-2007*Dirijor***Ə d ə b i y y a t**

Allahverdiyeva, A.
Rostropoviçlər kimdir?
[Mətn] /A.Allahverdiyeva
//Respublika.- 2001.- 2
noyabr.

Kərimova, K. Bir-birinə
layiq ata və oğul [Mətn]
/K.Kərimova // Xalq qəzeti.-
2001.- 28 fevral.

Mstislav Rostropoviç
[Mətn]: *Bir ürəyin iki par-*
çası: 75 illiyi münasibətilə
//Azərbaycan.- 2002.- 23
mart.- S.3.

Şərif, A. Mstislav Rostropo-
viçin 80 illiyinə ithaf olunur
[Mətn] /A.Şərif //525-ci
qəzet.- 2007.-7 aprel.-S.20.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.google.az

Mstislav Leopoldoviç Rostropoviç 1927-ci il mart ayının 27-də Bakıda musiqiçi ailəsində anadan olmuşdur. O, 4 yaşında violonçel və pianoda ifa etməyi öyrənib, 8 yaşında isə ilk dəfə tamaşaçılar qarşısında çıxış etmişdir.

M. Rostropoviçin 9 yaşı olan-da onun ailəsi Bakıdan Moskvaya köçmüşdür. 1943-cü ildə o Moskva Dövlət Konservatoriyasına daxil olmuşdur. Müharibədən sonrakı illərdə M.Rostropoviç ən məşhur sovet musiqiçilərindən biri olmuşdur.

1969-cu ildə Mstislav Leopoldoviç yazıçı Aleksandr Soljenitsını müdafiə etdiyinə görə hakimiyyətin təqibinə məruz qalmış – 70-ci illərin sonunda həyat yoldaşı Qalina Vişnevski ilə birlikdə SSRİ-dən sürgün edilib və sovet vətəndaşlığından məhrum edilmişdir.

M.Rostropoviç 1962-ci ildə dirijor kimi debütünü etmişdir. Kamera musiqiçisi və pianist kimi bir sıra ansambllarda çıxış etmişdir. 1977-ci ildən Vaşinqton Milli Simfonik Orkestrinin rəhbəri və baş dirijoru olmuş və 17 il bu orkestrə rəhbərlik etmiş, müxtəlif konsert proqramları ilə dünyanın bir çox ölkəsində çıxış etmişdir.

O, məşhur dirijor və violonçel ifaçısı olmaqla yanaşı, ictimai xadim, insanların hüquq və mənəvi azadlıqlarının müdafiəçisi kimi tanınmışdır.

M.Rostropoviç xeyriyyəçilik tədbirləri ilə də məşhurlaşmışdır. O, uşaqlara tibbi yardım göstərən “Vişnevskaya-Rostropoviç Xeyriyyəçilik Fondu”nun prezidenti olmuşdur.

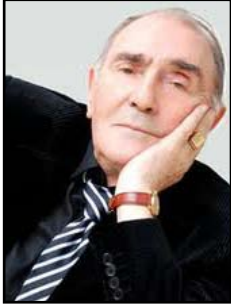
Maestro dünyaya göz açdığı Azərbaycanın musiqi həyatında da fəal iştirak etmişdir. Musiqiçi hər il Bakıya gəlir və tələbələr üçün master-klaslar verirdi, xəstə uşaqların, musiqiçilərin və qaçqınların dəstəyi üçün xeyriyyə aksiyaları keçirirdi. Azərbaycana qarşı xidmətlərinə görə Rostropoviç ölkənin bir neçə ali mükafatları ilə təltif edilib. Mstislav Rostropoviç 1998-ci il 13 iyunda “Şöhrət” ordeni, 2002-ci il mart ayında “İstiqlal” ordeni, 2007-ci il 28 martında isə “Heydər Əliyev” ordeni ilə təltif edilmişdir.

SSRİ Xalq artisti Rostropoviç bir çox ölkələrin mükafatlarına da layiq görülmüşdür. M.Rostropoviç dünyanın 50-dən artıq universitetinin fəxri doktoru, dövlət və beynəlxalq mükafatları laureatı adına layiq görülmüşdür. Həmyerlimiz 22 dəfə Qremmi mükafatına layiq görülüb. O, həmçinin Yaponiya, Böyük Britaniya, Fransa, Amerika Birləşmiş Ştatları da daxil olmaqla 44 dövlətin ordenini almışdır.

Dünya şöhrətli musiqiçi, məşhur violonçel ustası Mstislav Rostropoviç 27 aprel 2007-ci il aprel ayının 27-də Moskvada vəfat etmişdir.

85
illiyiNODAR ŞAŞIQOĞLU
1927

Aktyor

Ə d ə b i y a t

Kinomuzun canlı əfsanəsi Nodar Şaşıqoğlu [Mətn]: "Vaxtilə Azərbaycanda çəkilməyimə qadağa qoyulmuşdu" /müsah. apardı Samir //Həftə içi.- 2009.- 11-13 aprel.- S.7.
Aytək. Nodar Şaşıqoğlunun doğum gününə [Mətn]: [Azərbaycan Dövlət Rus Dram Teatrının aktyoru Nodar Şaşıqoğlu haqqında] /Aytək //Mədəniyyət.- 2009.- 1 aprel.- S.10.

Дадашева, А. Юбилей популярного актера [Текст]: [80-летие народного артиста России и Азербайджана Нодара Шашыгоглу] /А.Дадашева //Бакинский рабочий.- 2007.- 29 марта.- С.4.

Распоряжение Президента Азербайджанской Республики о награждении орденом "Слава" Н.Шашыгоглы [Текст] //Бакинский рабочий.- 2007.- 13 марта.- С.1.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org
www.azeriart.net

Nodar Şaşıqoğlu İzzətoviç 1927-ci il mart ayının 13-də Batumi şəhərində anadan olub. Milliyyətə acardır.

Orta təhsilini Tbilisidə almışdı. Tale ona aktyorluq istedadı bəxş etmişdi. Bəlkə də bu istedad ona dayısı, Azərbaycan teatrının ulduzlarından biri, aktyor Ülvi Rəcəbdən keçmişdi.

Nodar Şaşıqoğlu 1950-ci ildə Moskva Teatr Məktəbini bitirmiş, Leninqrad Akademik Dram Teatrında işləmişdir. O illərdə Nodar bir çox tamaşalarda, o cümlədən, "Nikbin faciə" tamaşasında Aleksey (V.Vişnevski), "Sevilya ulduzu"nda Sanço Ortis (Lope de Veqa), "Mariya Tüdor"da Cilberti (V.Hüqo) rollarında oynamışdır.

N.Şaşıqoğlunun kino yaradıcılığı Azərbaycanın adı ilə bağlıdır. O, ilk olaraq öz doğma Acariyasında yox, bu gün özünün doğma vətəni adlandırdığı Azərbaycanda teatr və kino aktyoru kimi tanınmışdır.

Nodar müəllimin yaradıcılıq bioqrafiyası həm də Rusiya ilə bağlı olmuşdur. O, Sankt-Peterburq, Moskva teatrlarında çalışmışdır. Amma "Azərbaycanfilm" kinostudiyasının dəvəti ilə mütəmadi olaraq filmlərə çəkilmişdir.

O, 1955-ci ildə Tofiq Tağızadə "Uzaq sahillərdə" filmi çəkərkən Sovet İttifaqı Qəhrəmanı Mehdi Hüseynzadə roluna aktyor Nodar Şaşıqoğlunu dəvət edir. Nodar Şaşı-

qoğlunu ilk dəfə kino üçün kəşf edən rejissor Tofiq Tağızadə sonralar bu seçimində yanılmadığına əmin olmuşdu. Mehdi bizim kinomuzun çox uğurlu qəhrəmanlarından. Onun filmdə ifası isə Nodar Şaşıqoğluna əsl şöhrət qazandırdı.

1961-ci ildə ekranlara çıxan "Səhər" filmində ona Əzizbəyovun rolu həvalə edilmişdi. O, bu rolu da özünəməxsus şəkildə ifa etmişdi.

"Leyli və Məcnun" filminə onu rejissor Lətif Səfərov dəvət etmişdi. Məcnun rolunu yaratmaq aktyordan güclü istedad, səriştə tələb edirdi. Nodar Qeysin (Məcnun) rolunu oynamağa ilkin olaraq ehtiyat etsə də, sonradan rolun bütün çalarlarını mənimsədi və Məcnunu məharətlə yaratdı. Məcnun onun ifasında əsl aşiq, öz qəlbini, ruhunu Leyliyə vermiş divanədir.

N. Şaşıqoğlunun yaradıcılığı dövlət tərəfindən yüksək qiymətləndirilib. Dəfələrlə müxtəlif təltiflər, mükafatlar alıb. O, 1983-cü ildə Azərbaycanın Xalq artisti fəxri adına layiq görülmüşdür.

Azərbaycanın Xalq artisti Nodar Şaşıqoğlu 2007-ci ildə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sərəncamı ilə Azərbaycan Respublikasının ən yüksək mükafatı - "Şöhrət" ordeni ilə təltif olunmuşdur.

100
illiyi**ƏNVƏR BEHBUDOV**
1912-1992*Rejissor***Ə d ə b i y a t**

Ənvər Behbudov//Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası [Mətn]: 10 cildə.- Bakı.- 1978.- II cild.- S. 129.

Ənvər Behbudov [Mətn].- Bakı: Işıq, 1974.- 8 s.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.google.az

Ənvər Məcid oğlu Behbudov 1912-ci il mart ayının 20-də Şuşa şəhərində anadan olmuşdur. Hələ uşaqkən anasının yaratdığı dram dərnəyi onda kiçik yaşlarından teatra maraq yaratmışdı. Teatra vurğunluğu onu Moskvaya gətirmişdi. 17 yaşlı gənc çətinliklərə baxmayaraq burada Dövlət Teatr Sənəti İnstitutunun rejissorluq fakültəsinə daxil olmuşdur. 1942-ci ildə Ümumittifaq Dövlət Teatr Sənəti İnstitutunun rejissorluq fakültəsinə bitirmişdir.

O, 1944-1946-cı illərdə Ulyanovsk, 1946-1948-ci illərdə Xabarovsk, 1948-1954-cü illərdə Novosibirsk teatrlarında rejissor və bədii rəhbər olmuşdur. 1954-1959-cu illərdə Kazanda, Kaçalov adına Böyük Dram Teatrında və 1959-1964-cü illərdə Rostovda M.Qorki adına Dram Teatrında baş rejissor işləmişdir. Bu illərdə N.Poqodinin "Tüfəngli adam", M. Şoloxovun "Oyanmış torpaq", N. Qoqolun "Ölü canlar", E. Radzinskiyinin "Məhəbbət haqqında 104 səhifə" və s. tamaşaların quruluşunu vermişdir. Görkəmli rejissor 1965-ci ildə RSFSR Xalq artisti fəxri adına layiq görülmüşdür.

Ənvər Behbudov 1966-cı ildən Azərbaycan Opera və Balet Teatrında baş rejissor işləmiş, dahi bəstəkar

Üzeyir Hacıbəylinin "Koroğlu" operasını tamaşaya qoymuşdur.

Ə.Behbudov 1969-cu ildən Azərbaycan Rus Dram Teatrının baş rejissoru olmuşdur. O, burada M. Şatrovun "Altı iyul", M. Dvoretzkiyinin "Kənar adam", R. İbrahimbəyovun "Öz yolunla", N.Xəzrinin "Sən yamasan", A. Vampilovun "Ötən yay Çulimskdə", A.Gelmanın "Bir iflasın protokolu" və s. əsərləri tamaşaya qoymuşdur.

Yaradıcılığına qiymət verilmədiyində rejissor Ənvər Behbudov ikinci dəfə Rusiyaya gedir. Lakin çox keçmir ki, o yenidən Bakıya, qardaşı Rəşid Behbudovun yaratdığı mədəniyyət ocağına - Mahnı Teatrına qayıdır. Bu teatrdə olduqca maraqlı tamaşalar hazırlayan baş rejissor burada özünü çox xoşbəxt sanır. Lakin bu çox uzun sürmür. Rəşid Behbudovun vəfatından sonra Ənvər müəllim birdəfəlik Moskvaya köçür.

Tanınmış rejissor 1965-ci ildə Azərbaycanın Xalq artisti adına layiq görülmüş, Qırmızı Əmək Bayrağı və "Şərəf nişanı" ordenləri, həmçinin, bir sıra medallarla təltif edilmişdir.

Ə. Behbudov 1992-ci il martın 28-də 80 yaşında Moskvada vəfat etmişdir.

95 YUSİF VƏLİYEV illiyi 1917-1980

Aktyor

Yusif Abdulla oğlu Vəliyev 1917-ci il mart ayının 22-də Dərbənddə doğulmuşdur. O, qeyri-adi səhnə danışıqına malik, dramatik-psixoloji rolların misilsiz ifaçısı, zəngin yaradıcılığı ilə Gənc Tamaşaçıları Teatrında aktyor məktəbi yaratmış bir sənətkardır.

Y. Vəliyev 1933-1936-cı illərdə Bakı Teatr Texnikumunda təhsil almışdır. Tələbəlik illərində Milli Dram Teatrının tamaşalarında kütləvi səhnelərə, sözsüz rollara çıxmaqla, eyni zamanda Yəhudi Dövlət Dram Teatrında işləyən aktyor yəhudi dilində də bir neçə rol ifa etmişdir.

Texnikumu bitirəndə yenidən açılan Mirzə Ələkbər Sabir adına Nuxa (indiki Şəki) Dövlət Dram Teatrına işləməyə göndərilən aktyor teatr bağlananadək, yəni 1949-cu ilədək orada işləyib, teatrın ən öncül sənətkarlarından biri olmuşdur. Aktyor Nəcəf bəy Vəzirovun "Hacı Qəmbər" əsərində Əşrəf bəy, Mirzə Fətəli Axundzadənin "Hacı Qara" əsərində Hacı Qara, "Molla İbrahimxəlil kimyagər"də İbrahimxəlil, Sabit Rəhmanın "Toy" komediyasında Surxay, "Xoşbəxtlər" komediyasında Sadıq, Cəfər Cabbarlının "Almaz" əsərində Şərif, "1905-ci ildə" general-qubernator, "Aydın" da Aydın, "Oqtay Eloğlu"da Oqtay, "Od gəlini"ndə Elxan, "Sevil" də Balas, "Solğun çiçəklər"də Bəhram, Səməd Vurğunun "Vaqif" əsərində Vaqif, Mirzə İbrahimovun "Həyat" əsərində Süleyman və b. tamaşalarda xaraktercə fərqli rollar yaratmışdır.

Yusif Vəliyev 1949-cu ilin yazında

Şəkidən Bakıya gələrək Rus Dram Teatrında aktyorluq edib. Yusif Vəliyevin əsas yaradıcılığı 1949-cu ilin axırlarından ömrünün sonunadək Gənc Tamaşaçıları Teatrı ilə bağlı olmuşdur. Aktyor onlarca bir-birindən fərqli, yaddaqalan rollar yaratmışdır.

Y.Vəliyev Gənc Tamaşaçıları Teatrının rus bölməsində hazırlanan Mixail Şatrovun "İnqilab naminə" pyesinin tamaşasında Lenin rolunu ifa etmişdir. Onun ifası sənətkarlıq baxımından rus həmkarlarının oyunlarından daha canlı və real alınmışdır.

Aktyor "Azərbaycanfilm" in kinolarında epizodik rollar oynasa da, çox maraqlı, yaddaqalan xarakterlər yaratmışdır. O, "Zirvə" (Bələdçi), "Sən nə üçün yaşayırsan?" (Balıqçı), "Nəsimi" (Teymurləng), "Qatır Məmməd" (Halvaçı), "Tütək səsi" (Qurban), "Arxadan vurulan zərbə" (Qurd Cəbrayıl), "Uşaqlığın son gecəsi" (İş icraçısı), və s. kinofilmlərində çəkilib. "Nə yaxşı ki, Səməd Vurğun var..." sənədli filmində Qacar rolunda "Vaqif"dən bir parça ifa etmişdir.

Uzunillik səhnə yaradıcılığında əldə etdiyi sənət nailiyyətlərinə, gənclərə örnək olan zəngin irs yaratdığına görə Yusif Abdulla oğlu Vəliyev 24 may 1960-cı ildə Azərbaycan Respublikasının Əməkdar artisti, 9 fevral 1979-cu ildə Xalq artisti fəxri adları ilə təltif olunmuşdur.

1980-ci il martın 18-də vəfat edən böyük sənətkar Bakıdakı yeni "Qurd qapısı" qəbiristanlığında dəfn olunmuşdur.

Ə d ə b i y y a t

Burcəliyeva, Ş. Onun möcüzəli sənət dünyası [Mətn] /Ş.Burcəliyeva // Mədəniyyət.- 2011.-30 mart.- S.11.

İki böyük sənətkarın ad günüdür [Mətn] // Mərkəz.- 2011.- 19 mart.- S.11.

Məhərrəmov, T. Lenin rolunu o qədər məharətlə ifa edib ki.... [Mətn] /T.Məhərrəmov //Kaspi.- 2010.-18 mart.- S. 15.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.google.az

Ə d ə b i y a t

“Xristianlıq: Tarix və fəlsəfə” adlı yeni kitab işiği üzü gör-dü [Mətn]: [Aydn Əlizadənin eyni adlı kitabı haqqında] /Z.Quluzadə // Elm.- 2007.- 2 oktyabr.- S.2.

Azərbaycan dövlətçilik konsepsiyası və Qafqaz Albaniyası tarixi “Kitabi-Dədə Qorqud” eposu işiğində [Mətn] /Z.Quluzadə //Elm.- 2009.- 26 noyabr.- S.5.

Quluzadə, Z. Gender Azərbaycanda [Mətn] /Z.Quluzadə; BMT-nin Əhali Fondu (UNFPA).- Bakı, 2006.- 328 s.

Quluzadə, Z. Heydər Hüseynovun ömür konsepsiyası [Mətn] /Z.Quluzadə //Elm.- 2009.- 15 iyul.- S.4-5.

Quluzadə, Z. Respublikada fəlsəfənin vəziyyəti və inkişaf perspektivləri [Mətn] /Z.Quluzadə //Elm.- 2007.- 29 dekabr.- S.14.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

Zümrüd Əliqulu qızı Quluzadə 1932-ci il mart ayının 17-də ziyalı ailəsində anadan olmuşdur. 1949-cu ildə orta məktəbi fərqlənmə ilə bitirmiş, S.M.Kirov adına Azərbaycan Dövlət Universitetinin Tarix fakültəsinin fəlsəfə şöbəsinə daxil olmuşdur. 1954-cü ildə universiteti fərqlənmə ilə bitirmişdir.

Z.Quluzadə 1954-cü ildən 1957-ci ilə kimi V.İ.Lenin adına Azərbaycan Pedaqoji İnstitutunun Fəlsəfə kafedrasının aspirantı olmuşdur. 1957-ci ildə aspiranturanı bitirdikdən sonra Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Fəlsəfə, Sosiologiya və Hüquq İnstitutunda işə düzəlmişdir. Hazırda həmin İnstitutun Fəlsəfə və İctimai fikir tarixi şöbəsinin müdiri vəzifəsində çalışır.

1970-ci ildə Zümrüd xanım “Antoqonist cəmiyyətdə üstqurumun rolu” namizədlük dissertasiyasını müdafiə etmişdir. Onun doktorluq işi isə Azərbaycan məkanında ən böyük fəlsəfi cərəyanlardan birinə – “Hürufilik və onun Azərbaycandakı nümayəndələri”nə həsr olunmuşdur.

Sonralar onun bu qəbildən olan tədqiqatları sırasına “Насими - философ и поет Востока” (1973), “Мировоззрение Касими Анвара” (1976), “Теоретические проблемы истории культуры Востока и низамиведение” (1987), “Из истории азербайджанской философии

VII-XVI вв.” (1992), “Проблемы физикуведения” (2006) kimi əsərlər daxil edildi.

Bundan başqa, Azərbaycan məkanında Qərb-Şərq problemi fəlsəfi aspektdə ilk dəfə Zümrüd Quluzadə tərəfindən “Закономерности развития восточной философии XIII-XVI вв.” və “Проблема Запад-Восток” (1984) monoqrafiyasında tədqiq olunmuşdur.

Zümrüd Quluzadə 1966-cı ildə çap olunan “Очерки по истории азербайджанской философии” kitabının redaksiya şurasının üzvü, 2002-2007-ci illərdə çoxcildli “Azərbaycan fəlsəfə tarixi” kitabının birinci və ikinci cildinin məsul redaktoru olmuşdur.

Zümrüd Quluzadənin elmi fəaliyyətində 1996-cı ildə onun təşəbbüsü və baş redaktorluğu ilə nəşr olunan “Şərq fəlsəfəsi problemləri” adlı beynəlxalq elmi-nəzəri jurnalın xüsusi yeri var. Azərbaycan, rus, ərəb, fars, türk, ingilis, alman və fransız dillərində geniş xülasələrlə dərc edilən jurnal Azərbaycan mədəniyyət tarixində fəlsəfəyə dair ilk jurnaldır. Jurnalın əhatə etdiyi problemlərə, adına görə müasir dünya mədəniyyətində analoqu yoxdur.

Zümrüd xanım 2001-ci ildə “Elmi professional qadınların məşvərət şurası”na üzv seçilmiş və “2000-ci ilin qadını” fəxri diplomu ilə təltif edilmişdir.

1 aprel
Gün çıxır 07:50
Gün batır 20:06

30 aprel
Gün çıxır 07:56
Gün batır 20:36

APREL

21 mart-20 aprel

Qoç bürcünün
Nişanəsi
oddur. Marsın
himayəsindədir.
Günəşin Qoç
bürcündən
keçdiyi dövrdə
doğulanlar
qüvvətli və çevik
olurlar.

B.	1
B.E.	2
Ç.A.	3
Ç.	4
C.A.	5
C.	6
Ş.	7
B.	8
B.E.	9
Ç.A.	10
Ç.	11
C.A.	12
C.	13
Ş.	14
B.	15
B.E.	16
Ç.A.	17
Ç.	18
C.A.	19
C.	20
Ş.	21
B.	22
B.E.	23
Ç.A.	24
Ç.	25
C.A.	26
C.	27
Ş.	28
B.	29
B.E.	30
Ç.A.	31

- Ümumdünya Gülüş Günü (01.04.1564)
- Kəlbəcər rayonunun işğal günü (02.04.1993)
- Ümumdünya Sağlamlıq Günü (07.04.1950)
- Ümumdünya Aviasiya və Kosmonavtika Günü (12.04.1962)
- Beynəlxalq Mədəniyyət Günü (15.04.1935)
- Ümumdünya Hemofiliya Günü (17.04.1964)
- Tarixi Abidələrin Mühafizəsi Günü (18.04.1983)
- Ümumdünya Yer Günü (22.04.1970)
- Beynəlxalq Kitab və Müəllif Hüquqları Günü (23.04.1996)

200 il M.F.Axundzadə 1812-1878

1834-cü ildə M.F.Axundzadə Tbilisiyə getmiş, Qafqaz canişininin baş dəftərxanasında mülki işlər sahəsində Şərq dilləri mütərcimi təyin olunmuş və ömrünün sonuna qədər bu vəzifədə çalışmışdır. 1873-cü ildə ona hərbi rütbə - polkovnik rütbəsi verilmişdir.

Milli ədəbiyyat

Əməkdar mədəniyyət işçisi, şair Cəfərov Ayaz Rza oğlunun (Ayaz Vəfəli) (01.04.1937) anadan olmasının 75 illiyi

Tənqidçi, ədəbiyyatşünas Əliyev Xeyrulla Salman oğlunun (02.04.1932) anadan olmasının 80 illiyi

Filologiya elmləri doktoru, professor Quliyeva Lalə Hüseyn qızının (05.04.1942) olmasının 70 illiyi

Ədəbiyyatşünas, folklorşünas, dramaturq, filologiya elmləri doktoru, professor Təhmasib Məmmədhüseyn Abbasqulu oğlunun (12.04.1907-05.10.1982) anadan olmasının 105 illiyi

Əməkdar jurnalist Mirzəyev Osman Mirzə Hüseyn oğlunun (13.04.1937-20.11.1991) anadan olmasının 75 illiyi

Nasir, tərcüməçi Qasimov Əli Camal oğlunun (Əli Səbri) (15.04.1892-19.02.1983) anadan olmasının 120 illiyi

Şair, publisist Əkbərov Əkbər Qurban oğlunun (Əkbər Məftun) (15.04.1912-14.09.1990) anadan olmasının 100 illiyi

Şərqşünas, filologiya elmləri doktoru Eyvazova Roza Hüseyn qızının (16.04.1937) anadan olmasının 75 illiyi

Xalq şairi, Əməkdar incəsənət xadimi Hüseynov Məmməd Rahim Abbas oğlunun (Məmməd Rahim) (20.04.1907-06.05.1977) anadan olmasının 105 illiyi.

Xarici ədəbiyyat

İsland yazıçısı, Nobel mükafatı laureatı Qudyonsson Haldour Gilyanın (Laksness) (23.04.1902-) anadan olmasının 110 illiyi

Tarixdə bu gün

Ümumdünya Gülüş Günü (01.04.1564)

Kəlbəcər rayonunun işğal günü (02.04. 1993)

Beynəlxalq Uşaq Kitabı Günü (02.04.1953)

Ümumdünya Sağlamlıq Günü (07.04.1950)

Ümumdünya Aviasiya və Kosmonavtika Günü (12.04.1962)

Azərbaycan Kitabxana işçilərinin I Qurultayının (12.04.1962) keçirilməsinin 45 illiyi

Beynəlxalq Mədəniyyət Günü (15.04.1935)

Ümumdünya Hemofiliya Günü (17.04.1964)

Tarixi Abidələrin Mühafizəsi Günü (18.04.1983)
Ümumdünya Yer Günü (22.04.1970)
Beynəlxalq Kitab və Müəllif Hüquqları Günü (23.04.1996)
Azərbaycan Yazıçılar İttifaqının yaradılmasının (23.04.1932) 80 illiyi
Azərbaycan Avropa Mədəniyyət Konvensiyasına qoşulub (25.04.1997)
Beynəlxalq Əqli Mülkiyyət Günü (26.04.2000)
Ümumdünya Əməyin Mühafizəsi Günü (28.04.1996)
Beynəlxalq Rəqs Günü (29.04.1982)
Opera və Balet Teatrında Üzeyir Hacıbəylinin şah əsəri olan “Koroğlu” operasının ilk tamaşasının keçirilməsinin (30.04.1937) 75 illiyi

Milli Qəhrəmanlar

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Eyvazov Qorxmaz Abış oğlunun (01.04.1967-10.02.1994) anadan olmasının 45 illiyi
Azərbaycanın Əməkdar jurnalisti, Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Mustafayev Alı Mustafa oğlunun (14.04.1952-19.11.1991) anadan olmasının 60 illiyi
Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Teymurov Rizvan Rəhman oğlunun (16.04.1967-09.12.1991) anadan olmasının 45 illiyi
Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı İbrahimov Rasim Səxavət oğlunun (18.04.1962-26.06.1992) anadan olmasının 50 illiyi
Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Cəbrayilov Mikayıl Əhmədiyyə oğlunun (27.04.1952-06.06.1992) anadan olmasının 60 illiyi

Coğrafiya. Geologiya

Geoloq, geologiya-minerologiya elmləri doktoru, professor Əlixanov Ənvər Nəzər oğlunun (17.04.1917) anadan olmasının 95 illiyi

Riyaziyyat. Fizika. Astronomiya

Əməkdar elm xadimi, riyaziyyatçı Cavadov Maqsud Əlisimran oğlunun (13.04.1902-25.05.1972) anadan olmasının 110 illiyi

Kimya. Biologiya. Tibb

Kimyaçı Qarayev Siyavuş Fərhad oğlunun (30.04.1942) anadan olmasının 70 illiyi

Musiqi. Opera. Balet

SSRİ Xalq artisti, müğənni Məmmədova Şövkət Həsən qızının anadan olmasının (18.04.1897-08.06.1981) 115 illiyi
Xalq artisti, bəstəkar Bədəlbəyli Əfrasiyab Bədəlbəy oğlunun (19.04.1907-06.01.1976) anadan olmasının 105 illiyi
Əməkdar incəsənət xadimi, musiqişünas İsmayılov Məmmədsaleh Cəmil oğlunun (22.04.1912-10.05.1994) anadan olmasının 100 illiyi
Xalq artisti, tarzən Quliyev Ramiz Əyyub oğlunun (30.04.1947) anadan

olmasının 65 illiyi

Teatr. Kino.Estrada.Sirk

Əməkdar artist, aktyor Dadaşov Məmmədağa Ağakərim oğlunun (12.04.1912-03.12.1996) anadan olmasının 100 illiyi

Xalq artisti, aktrisa Qədri Fatma Qədir qızının (14.04.1907-29.02.1968) anadan olmasının 105 illiyi

Xalq artisti, aktyor Osmanlı İsmayıl Osman oğlunun (24.04.1902-22.06.1978) anadan olmasının 110 illiyi

Xalq artisti, aktrisa Sadıqova Məhluqə Ələsgər qızının (28.04.1917-15.08.2003) anadan olmasının 95 illiyi

Rəssamlıq. Heykəltəraşlıq.Arxitektura

Xalq rəssamı, SSRİ Dövlət Mükafatı laureatı Axundov İsmayıl Hüseyn oğlunun (15.04.1907-13.09.1969) anadan olmasının 105 illiyi

İtalyan boyakarı Leonardo da Vinçinin (15.04.1452) anadan olmasının 560 illiyi

Mədəniyyət. Maarif. Təhsil

Publisist, maarifçi Nemanzadə Ömər Faiqin (24.04.1872-1941) anadan olmasının 140 illiyi

RSFSR, Azərbaycan, Dağıstan MSSR Əməkdar elm xadimi Əmirxanov Həbibulla İbrahim oğlunun (28.04.1907-1986) anadan olmasının 105 illiyi

75
illiyiAYAZ VƏFALI
1937

Publisist

Ə d ə b i y y a t

Bir əsrin dörrdə üçü
[Mətn] /Ayaz Vəfali //
Ədəbiyyat qəzeti.- 2009.- 9
yanvar.

Füzuli xəlqiliyi [Mətn] /
Ayaz Vəfali.- Bakı: Gənclik,
1994.

İntiqam almaq gərək
[Mətn] /Ayaz Vəfali //
Ədəbiyyat qəzeti.- 2010.- 2
sentyabr.

Özü oda yana-yana [Mətn]
/Ayaz Vəfali.- Bakı: Yazıçı,
1988.- 160 s.

Yarım əsrlik yol [Mətn] /
Ayaz Vəfali.- Bakı: Kitab
evi, 2010.- 554 s.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

Ayaz Rza oğlu Cəfərov (Ayaz Vəfali) 1937-ci il aprel ayının 1-də Azərbaycanın Astraxan-bazar (indiki Cəlilabad) rayonunun Sabirabad kəndində anadan olmuşdur. O, burada orta məktəbi bitirdikdən sonra 1954-1959-cu illərdə ADU-nun Filologiya fakültəsində təhsil almışdır.

Əmək fəaliyyətinə 1960-cı ildə “Ədəbiyyat və incəsənət” qəzeti redaksiyasında başlamışdır. Sonra texniki katib, ədəbi işçi, Tənqid və ədəbiyyatşünaslıq şöbəsinin müdiri, baş redaktorun müavini olmuşdur. 1996-cı ildən “Ədəbiyyat qəzeti”nin baş redaktorudur. 1967-ci ildən Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvüdür.

Ayaz Vəfali “Füzuli və folklor” mövzusunda elmi araşdırmalar aparmışdır. Azərbaycan EA Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunun qiyabi aspiranturasını bitirmişdir. 1972-ci ildə “Füzuli və folklor” mövzusunda namizədlik dissertasiyasını müdafiə etmişdir.

Bədii yaradıcılığa “Lenin tərbiyəsi uğrunda” çoxtirajlı universitet qəzetində çıxan ilk şeirləri ilə başlamışdır. O, mütəmadi olaraq dövrü mətbuatda şeirləri, tərcümələri və ədəbi-tənqidi məqalələri ilə çıxış edir.

Ayaz Vəfali müxtəlif illərdə “İllər və

nəsilər”, “Ürək və od”, “Turacın mahnısı”, “Özü oda yana-yana” şeirlər kitabının, “Füzuli öyrədir”, “Sənətkar və xalq”, “Füzuli xəlqiliyi” kimi elmi kitabların müəllifidir. O, həmçinin Nəvainin “Leyli və Məcnun” poemasını, T.Şevçenkonun “Kor qadın” poemasını, dünya xalqlarının atalar sözü və məsəllərindən ibarət “Atalar sözü – ağıl gözü” kitabını Azərbaycan dilinə tərcümə etmişdir.

Ayaz Vəfali yeni çapdan çıxmış “Yarım əsrlik yol” kitabında 1960-cı ildən “Ədəbiyyat və incəsənət” qəzeti səhifələrində çap olunmuş əsərləri toplanmışdır.

A.Vəfali 1984-cü ildə “Azərbaycanın Əməkdar mədəniyyət işçisi” fəxri adına layiq görülmüşdür.

Ayaz müəllim 1994-cü ildə bir qrup görkəmli Azərbaycan ziyalılarının dəstəyi ilə yaradılmış “Məhəmməd Füzuli” Beynəlxalq Ədəbi Əlaqələr Fondunun sədridir. O, həmçinin 1991-ci ildən Azərbaycan Yazıçılar Birliyi İdarə Heyətinin və 1997-ci ildən isə Yazıçılar Birliyi Məclisinin üzvü seçilmişdir.

75 illiyi OSMAN MİRZƏYEV 1937-1991

Jurnalist

Ə d ə b i y y a t

Adlarımız: A-Ş [Mətn] / Osman Mirzəyev.- Bakı: Qanun, 2007.- 266 s.

Qurbanlı, R. Son mənzili qəlb olanlar [Mətn] /R.Qurbanlı // Gün.- 2006.- 1-7 aprel.-S.24.

O dünyasını dəyişdi, biz də yaşayış yerimizi [Mətn] // Yeni Azərbaycan.-2003.- 20 noyabr.-S.6.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.google.az

Osman Mirzəhüseyn oğlu Mirzəyev 1937-ci il aprel ayının 13-də Bakının Keşlə qəsəbəsində anadan olmuşdur. Orta təhsilini 190 sayılı məktəbdə alan Osman Mirzəyev, 1956-cı ildə S.M.Kirov adına Azərbaycan Dövlət Universitetinin Filologiya fakültəsinin Jurnalistika şöbəsinə daxil olmuşdur.

Universiteti bitirdikdən sonra o, “Молодежь Азербайджана” qəzetində 7 il müddətində əmək fəaliyyətini davam etdirir. Bu müddətdə sırasıyla tərcüməçi kimi iş başlayan Osman Mirzəyev sonralar bu qəzetin məsul katibi vəzifəsində yüksəlmişdir.

1968-1990-cı illərdə “Вышка” qəzetində çalışan Osman Mirzəyev qəzetin ən mühüm şöbələrindən olan Partiya həyatı və təbliğat şöbəsinin müdiri vəzifəsindən məsul katib vəzifəsində böyük yaradıcılıq yolu keçmişdir. Daha sonra, 1978-ci ildə isə o, redaktor müavini vəzifəsinə təyin olunur.

O.Mirzəyevin peşəkar jurnalist bacarığı təkcə mətbuatda deyil, həm də televiziya da özünü büruzə verirdi. O, Azərbaycan televiziya məkanında ilk bədii-publisistik, ictimai-siyasi “Dalğa” verilşinin yaradıcılarından idi.

O.Mirzəyev Azərbaycanın ictimai-siyasi həyatında jurnalist, pedaqoq və publisist kimi fəal iştirak etməklə yanaşı, həm də 1991-ci ilin parlament seçkilərində iştirak etmişdi.

1990-cı ilin sentyabrında Osman Mirzəyev Azərbaycan Respublikası Prezident Aparatının şöbə müdiri vəzifəsinə

təyin olunur.

Osman Mirzəyev Azərbaycan xalqının tarixinə görkəmli jurnalist, publisist və yazıçı kimi daxil olmuşdur.

Yazıçı Mirzəyevin yazdığı kitablar da böyük uğur qazanmışdır. “Qartal uçuşda”, “Damla və göl”, “Bir dəfə yaşayırıq” oçerklər topluları, həmçinin “Adlarımız” kitabı onun qələminin məhsulu olaraq, bu gün də oxucuların stolüstü kitablarıdır. Xüsusilə “Adlarımız” kitabı müəllifin ən sevimli əsəri olmaqla, xalq arasında öz populyarlığını hələ də itirməmişdir.

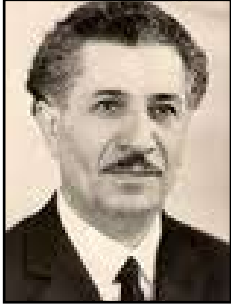
O.Mirzəyevin “Вышка” qəzetində dərc olunan “Мир твоему дому, брат-карабахец” və “Мадонна из Садарак” məqalələri cəmiyyətdə böyük əks-səda doğurdu və ölkə rəhbərliyinin təşvişinə səbəb oldu. Bu məqalələrdə müəllif Dağlıq Qarabağı Azərbaycandan ayıraraq, Ermənistanla birləşdirməkdə vasitəçi olan Moskvanın siyasətini kəskin tənqid atəşinə tutmuşdur.

Osman Mirzəyev Azərbaycan Jurnalistlər İttifaqının “Qızıl Qələm” mükafatı ilə təltif edilmiş, 1988-ci ildə isə mətbuat sahəsində göstərdiyi xidmətlərə görə Azərbaycan SSR-in “Əməkdar jurnalisti” fəxri adına layiq görülmüşdür.

Əməkdar jurnalist Osman Mirzəyev 1991-ci ildə Xocavənd rayonu yaxınlığında, bir sıra digər dövlət xadimləri ilə birgə içində olduğu “Mİ-8” vertolyotunun ermənilər tərəfindən vurulması nəticəsində şəhid olmuşdur.

100
illiyi**ƏKBƏR MƏFTUN**
1912-1990

YAZIÇI

Əkbər Qurban oğlu Əkbərov (Əkbər Məftun) 1912-ci il aprel ayının 15-də Naxçıvanın Ordubad şəhərində anadan olmuşdur. O, 1921-1926-cı illərdə Naxçıvan şəhərində beş sinifli ibtidai məktəbdə təhsil almış, sonra 1926-1930-cu illərdə pedaqoji texnikumu bitirmişdir. Əkbər Məftun 1930-1934-cü illərdə Nehrəm, Dırnıs, Əndəmic kəndlərində müəllim işləmişdir.

1934-1938-ci illərdə o, Azərbaycan Pedaqoji İnstitutunun Dil və ədəbiyyat fakültəsində təhsil almışdır. Bu illərdə Ə.Məftun eyni zamanda "Pioner" jurnalı redaksiyasında Bədii şöbə müdiri, "Azərbaycan pioneri" qəzeti və "Müəllimə kömək" jurnalı redaksiyasında ədəbi işçi, 1935-1941-ci illərdə Bakının 3 (6) nömrəli məktəbində müəllim işləmişdir.

O, İkinci Dünya müharibəsinin ilk günlərindən sovet ordusu tərkibində Kerç uğrunda döyüşlərdə iştirak etmiş, ağır yaralanmış, 1941-1942-ci illərdə Hərbi xəstəxanada müalicədən sonra tərxis olunmuşdur.

Əkbər Məftun sonralar Ordubad şəhər yeddiillik məktəbində müdir, orta məktəbdə müəllim, eyni zamanda "Ordubad işçisi" (indiki "Yeni Ordubad") qəzeti redaksiyasında məsul katib, redaktor, radio verilişləri qovşağında diktor, məsul katib, 1943-1954-cü illərdə M.S.Ordubadi adına şəhər Dövlət Dram Teatrında müvəqqəti müdir kimi çalışmışdır.

1954-1959-cu illərdə o, S.Vurğun adına Ordubad orta məktəbində müdir işləmişdir. Sonra ailəliklə Bakıya

köçmüşlər. Burada Azərbaycan Dövlət Universitetinin nəşriyyatında baş redaktor, "Maarif" nəşriyyatında baş redaktor işləmişdir.

Əkbər Məftun 1968-ci ildə "M.S.Ordubadinin poeziyası" mövzusunda namizədlik dissertasiyası müdafiə etmişdir. 1969-1985-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Universitetinin (indiki BDU) filologiya fakültəsində dosent işləmiş, 1985-ci ildə təqaüdə çıxmış və Ordubada köçmüşdür.

O, ədəbi fəaliyyətə "Təyyarəçi" adlı ilk şeiri ilə başlamışdır. Bu şeir 1935-ci ildə "Ədəbiyyat qəzeti"ndə dərc olunmuşdur. 1937-ci ildə ilk "Kiçik heykəltəraş" şeirlər kitabı çapdan çıxmışdır. Məftun 1943-cü ildən Yazıçılar Birliyinin üzvü seçilmişdir. Bundan sonra "Mənim baharım" (1972), "Şəfa bulağı" (1980) şeir topluları çap olunmuşdur. 1987-ci ildə "M.S.Ordubadi" adlı monoqrafiyası nəşr olunmuşdur.

Əkbər Məftun dövrü mətbuatda da müntəzəm çıxış etmişdir. "Vətən qızı" (1940), "Sevənlər" (1943), "Nəsimi" (1946), "Saray", "Şahin" və s. pyesləri qələmə almışdır.

Xidmətlərinə görə "Şərəf nişanı", "SSRİ Silahlı qüvvələrinin 70 illiyi" ordeni və doqquz medalla təltif olunmuşdur. 1981-ci ildə müharibə və əmək veteranı adına layiq görülmüşdür.

Şair, nasir, publisist, Yazıçılar Birliyinin üzvü, Naxçıvanın Əməkdar müəllimi Əkbərov Əkbər Qurban oğlu 1990-cı il sentyabrın 14-də Bakıda vəfat etmiş, Ordubadda dəfn olunmuşdur.

İ n t e r n e t d ə

www.google.azwww.kataloq.net

MƏMMƏD RAHİM
1907-1977

Şair

Məmməd Abbas oğlu Hüseynov (Rahim) 1907-ci il aprel ayının 20-də Bakıda anadan olmuşdur. İbtidai təhsilə Bakıdakı 5-ci rus-tatar məktəbində başlayan Rahim, sonra təhsilini 23 sayılı məktəbdə davam etmişdir.

M.Rahim 1928-ci ildə Azərbaycan Pedaqoji İnstitutunun Şərqsünaslıq fakültəsinə daxil olmuş, 1932-ci ildə institutu müvəffəqiyyətlə bitirdikdən sonra bir neçə il Bakının orta məktəblərində müəllimlik etmişdir.

Rahim şeir yazmağa hələ orta məktəbdə oxuduğu vaxtdan başlamışdır. Şairin ilk şeirləri 1926-cı ildə mətbuat səhifələrində çap olunmuşdur. Onun "Gördüm" adlı ilk şeiri 1926-cı ildə "Gənc işçi" qəzetində, sonra isə "Gənc qızıl qələmlər" adlı məcmuədə işıq üzü görmüşdür. 1930-cu ildə isə "Arzular" adlı ilk şeirlər kitabı nəşr edilmişdir.

30-cu illərdə M.Rahim "İkinci kitab", "Partizanın tüfəngi" (1937), "Nübar" (1937), "İldırımın kitabı" (1937) adlı əsərlərini çap etdirmişdir.

Şairin 40-cı illərdə yazdığı əsərləri bu illərdə çap olunmuş kitablarında: "Vətən sevgisi" (1942), "Şəhərin nəgməsi" (1943), "Ölməz qəhrəman" (1946), "Xəzər sahillərində" (1948), "Leninqrad göylərində" (1949) toplanmışdır.

M.Rahim 50-ci illərdə "İşıq", "İki qardaş", "Ögey ana" və s. poemalarını yazmış, "Sevgi" (1954), "Balaca bağbanlar" (1955), "Məhəbbətin baharı" (1957) kitablarını çap etdirmişdir. 1955-57-ci illərdə iki cildlik "Seçilmiş əsərləri" Azərənəşr tərəfindən nəşr olunmuşdur.

60-70-ci illəri M. Rahimin yaradıcılığında daha məhsuldar dövr adlandırmaq olar.

Həmin illərdə bir neçə poema, yüzlərlə şeir yazmış, 10-dan çox kitabını: "Şeirlər və poemalar", "Arzular gül açanda", "Tonqal başında", "Dayağım", "Məhəbbət dastanı" və s. çap etdirmişdir.

Görkəmli şairin bir çox əsərləri başqa xalqların dilinə tərcümə olunmuşdur.

1940-cı ildə Azərbaycanın Əməkdar incəsənət xadimi adına, 1948-ci ildə "Leninqrad göylərində" poemasına görə Stalin mükafatına, 1950-ci ildə isə "Lenin" ordeninə layiq görülmüşdür.

"Leninqrad göylərində" poeması şairə ümumittifaq şöhrəti qazandırmışdır. 1948-ci ildə çap olunmuş poema Azərbaycan ədəbiyyatında xüsusi yer tutan əsərlərdəndir. Poemada olduqca mənəvi bir motiv də vardır, o da Vətən yolunda həlak olanların ölməzliyidir.

Onun "Moskva", "Satqınlara cavab" şeirləri bilabəsətə sülh uğrunda mübarizəyə, müharibə qızıdıranların və irtica qüvvələrinin ifşasına həsr edilmişdir.

Satira və yumor M.Rahim yaradıcılığında aparıcı xətt olmasa da, hər halda özünəməxsus yer tutur.

1957-ci ildə anadan olmasının 50 illiyi münasibətilə şair "Qırmızı Əmək Bayrağı" ordeni ilə təltif olunmuşdur. 1964-cü ildə Azərbaycanın Xalq şairi fəxri adına layiq görülən M.Rahim böyük xidmətlərinə görə, anadan olmasının 60-cı ildönümündə (1967) ikinci dəfə "Lenin" ordeni, 70-ci il dönümündə (1977) isə "Oktyabr İnqilabı" ordeni ilə təltif edilmişdir.

M.Rahim 1977-ci il may ayının 6-da vəfat etmişdir.

Ə d ə b i y y a t

Seçilmiş əsərləri [Mətn]: 3 cildə /Məmməd Rahim.- Bakı, 1988.- C.I.-263 s.; C.II.-259 s.; C.III.-261 s.

Məmməd Rahim – 100 [Mətn]: metodik tövsiyələr /tərt. ed. S.Mehrəliyeva; M.F.Axundov adına kitabxana.- Bakı, 2006.-22 s.

Zeynallı A. Xalq şairi Məmməd Rahim [Mətn]: anadan olmasının 75 illiyi münasibətilə /A.Zeynallı, S.Salmanov.- Bakı, 1984.-60 s.

AZƏRBAYCAN YAZIÇILAR BİRLİYİ
1932

Azərbaycan Yazıçılar Birliyi 1932-ci il aprel ayının 23-də Azərbaycan Yazıçıları İttifaqı adı ilə yaradıldı.

O vaxta qədər Azərbaycan yazıçıları ayrı-ayrı ədəbi birliklərin və məclislərin tərkibində fəaliyyət göstərirdilər. 1923-cü ildə Azərbaycan yazıçılarının bir qrupunun təşəbbüsü ilə “İldırım”, “Türk ədib və şairlər ittifaqı dərnəyi” təsis olunmuşdur. “Qızıl qələmlər” ədəbi cəmiyyəti də təxminən bu dövrlərdə formalaşmış, öz ətrafına gənc ədəbi qüvvələri toplamışdı. 1925-ci il dekabrın 25-də bu cəmiyyət əsaslı və ədəbi təşkilat kimi Bakıda yaradıldı, ədəbi dərnəkləri öz ətrafında birləşdirdi. “Qızıl qələmlər” cəmiyyəti tez-tez müşavirələr, ədəbi gecələr, görüşlər, məruzələr təşkil edir, tədbirlər həyata keçirirdi. “Maarif və mədəniyyət” jurnalında (indiki “Azərbaycan” jurnalında), “Kommunist” və “Gənc işçi” qəzetlərində müntəzəm verilən ədəbi materiallar, “Qızıl qələmlər”, “Oktyabr alovları” almanaxları və ayrı-ayrı məcmuələr ədəbiyyatın təbliğinə, kütləvi surətdə yayılmasına xidmət edirdi. 1927-ci il iyul ayının əvvəllərində Azərbaycan yazıçılarının birinci ümumi yığıncağında bütün ədəbi qüvvələri bir təşkilat ətrafında birləşdirmək qərara alındı. Beləliklə, Azərbaycan Yazıçılar Cəmiyyətinin müvəqqəti idarə heyəti yarandı. Bakıda Ümumazərbaycan yazıçılarının birinci (13.01.1928) və ikinci qurultayı (20.X.1929) çağırıldı.

ÜİK(b)P MK-nın ədəbi-bədii təşkilatların yenidən qurulması haqqında 1932-ci il 23 aprel tarixli Qərarından sonra

Azərbaycan Yazıçılar Cəmiyyətinin yenidən qurulması haqqında təşkilati tədbirlər görüldü və Azərbaycan Yazıçıları İttifaqı yaradıldı. Təşkilatın ilk rəhbəri Məmməd Kazım Ələkbərli olmuşdur.

1934-cü il iyunun 13-də Bakıda Azərbaycan Yazıçılarının I Qurultayı keçirildi. Bu qurultayda Azərbaycan Yazıçıları İttifaqının Naxçıvan, Gəncə və bir çox digər bölmələri yaradıldı.

1934-cü il yanvarın 1-dən Azərbaycan Yazıçılar İttifaqının ilk orqanı olan “Ədəbiyyat və incəsənət” qəzeti nəşrə başladı.

Azərbaycan Yazıçılar İttifaqının sovet dövründə 8 qurultayı keçirilmişdir. Sonuncu qurultay 1988-ci ildə çağırılmışdır.

1991-ci ildə Azərbaycan dövlət müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra Azərbaycan Yazıçılar İttifaqı Azərbaycan Yazıçılar Birliyi adı ilə fəaliyyətini davam etdirir. Müstəqillik dövründə Azərbaycan yazıçıları 1991-ci ildə növbəti IX qurultayını, 1997-ci ildə isə X qurultayını, 2004-cü ilin may ayında isə XI qurultayını keçirdi. Son qurultayda Xalq yazıçısı Anar yenidən Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin sədri seçilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Prezidenti tərəfindən Azərbaycan Yazıçılar Birliyinə və onun üzvlərinə daim qayğı göstərilir. Onlar dövlətin fəxri adları ilə, orden və medallarla təltif olunurlar. Gənc yazarlar Prezidentin fərdi təqaüdü ilə mükafatlandırılmışlar.

Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin rəsmi saytı yaradılmışdır.

Ə d ə b i y y a t

Bayramova, S. AYB-ni yazarların məbədi hesab edirəm [Mətn] /S.Bayramova // Mərkəz.- 2011.- 2 mart.- S. 8.

Çiftçi, İ. Sözü 75 yaşlı çinari - Azərbaycan Yazıçıları Birliyi [Mətn] /İ.Çiftçi //525-ci qəzet.- 2010.- 6 fevral. - S.14.

Elçin. Yazıçılar Birliyi, ədəbiyyatımız və özümüz [Mətn] /Elçin //525-ci qəzet.- 2010.- 18 fevral. - S.4.

XX əsr Azərbaycan Yazıçıları [Mətn] : Ensiklopedik məlumat kitabı /tərt. ed. T.Əhmədov.-Bakı: Nurlan, 2004.- 983 s.

Qurultaydan-qurultaya [Mətn] /tərt. ed. A.Əbilov.- Bakı: Yurd, 2004.- 181 s.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.google.az

BEYNƏLXALQ ƏQLİ MÜLKİYYƏT GÜNÜ

Beynəlxalq Əqli Mülkiyyət Günü 2000-ci ilin sentyabr ayında Ümumdünya Əqli Mülkiyyət Təşkilatı (ÜƏMT) Baş Assambleyasının qərarı ilə təsis edilmişdir. Bu əlamətdar günün qeyd edilməsi üçün 26 aprel tarixinin seçilməsi isə təsadüfi deyil. Belə ki, ÜƏMT-in təsis edilməsi haqqında Konvensiya 1970-ci ilin məhz bu tarixində qüvvəyə minmişdir.

Qeyd edək ki, bu gün hər il fərqli deviz altında keçirilir.

Əqli mülkiyyət elm, texnika və mədəniyyətin inkişafının mühüm amilidir. Əqli mülkiyyətin mühafizəsi sahəsindəki dövlət siyasəti həm də ölkənin elmi-texniki potensialının saxlanması, qorunması üçün zəruridir.

Azərbaycan 1995-ci ildə ÜƏMT-nin təsis etdiyi Konvensiyaya, Avrasiya Patent Konvensiyasına, daha sonralar isə bir sıra saziş və müqavilələrinə qoşulub, Avropa Patent Təşkilatı ilə əməkdaşlıq əlaqələri yaradıb. Ölkənin

texniki və iqtisadi siyasətinin həyata keçirilməsində özünəməxsus rol oynayan, intellektual kapitaldan istifadənin genişləndirilməsi və texnoloji inkişafın stimullaşdırılması, kontrafakt malların dövriyyəsinə qarşı mübarizənin genişləndirilməsi və s. kimi sahələrdə işlərin yerinə yetirilməsinə yardım edən patent sistemi sahəsində dövlət siyasəti bu gün də davam etdirilir. Patent sistemi vasitəsilə sənaye mülkiyyəti obyektlərinə dair iddia sənədlərinin qəbulu və ekspertizası həyata keçirilir, dövlət reyestri aparılır, müvafiq mühafizə sənədləri verilir, bu sahədə hüquqların qorunmasına və beynəlxalq sistemlərə inteqrasiyaya təminat yaradılır, qanunvericiliyə uyğun digər işlər yerinə yetirilir. Azərbaycanda Ümumdünya Əqli Mülkiyyət Günü 2001-ci ildən etibarən geniş qeyd edilir, bu münasibətlə silsilə tədbirlər təşkil edilir.

Ə d ə b i y y a t

Beynəlxalq xüsusi hüquqda əqli mülkiyyət [Mətn] // Beynəlxalq xüsusi hüquq. - Bakı. - 2007. - S.321-381.

İ n t e r n e t d ə

www.anspress.com

www.rabita.az

www.copag.gov.az

45
illiyi**QORXMAZ EYVAZOV**
1967-1994*Milli Qəhrəman*

Qorxmaz Abış oğlu Eyvazov 1967-ci il aprel ayının 1-də Laçın rayonunun Güləbird kəndində anadan olmuşdur. O, 1984-cü ildə orta məktəbi bitirərək, 127 sayılı texniki-peşə məktəbinə daxil olmuşdur. 1985-ci ildə ordu sıralarına çağırılmış və Ukraynada hərbi xidmətdə olarkən 6 aylıq serjantlıq kursunu bitirmişdir. Xidmət müddətində fəxri fərmanlarla yanaşı, birinci dərəcəli idmançı vəsiqəsi almış və döş nişanı ilə də təltif edilmişdir.

Qorxmaz 1987-ci ildə əsgəri xidmətini başa vurub vətənə dönmüş və 1988-ci ildə Laçında yaradılmış partizan dəstəsinə qoşulmuşdur. 1992-ci ilin mart ayında Laçın rayon Polis şöbəsində işə qəbul edilmişdir. Sırası polis işçisi Q.Eyvazovun döyüş yolu öz doğma yurdundan Qazdərəsi, Suarası, Mazutlu kəndlərinə kimi uzanır. Qızartı dağı uğrunda gedən döyüşlər zamanı onun xüsusi fəallığı nəticəsində düşmənin bir tankı ələ keçirilir. 4 av-

qust 1992-ci ildə erməni quldurları Qızartı dağına yenidən ələ keçirmək üçün hücumu keçirlər. Cəsur döyüşçü bu vuruşda qolundan güllə yarası alır. O, sağalan kimi, qısa müddətdən sonra yenidən döyüşə atılır, Füzuli rayonu ərazisində gedən döyüşlərdə böyük şücaət göstərir. Horadiz əməliyyatı zamanı göstərdiyi igidliyə görə onu rota komandiri təyin edirlər.

10 fevral 1994-cü ildə Cəbrayıl rayonunun Cocuq Mərcanlı kəndində Qorxmazın son döyüşü oldu. O, düşmənin xeyli canlı qüvvəsini məhv etmiş və özü də bu döyüşdə həlak olmuşdur. Ailəli idi. İki övladı var.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 15 yanvar 1995-ci il tarixli 262 sayılı Fərmanı ilə Qorxmaz Abış oğlu Eyvazova ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir. Sumqayıt şəhərindəki Şəhidlər Xiyabanında dəfn edilmişdir. Laçın rayonunun Güləbird kənd xəstəxanası qəhrəmanın adını daşıyır.

Ə d ə b i y a t

Azərbaycan Respublikasının bir qrup hərbi qulluqçusuna və polis işçilərinə "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilməsi haqqında: [Eyvazov Qorxmaz Abış oğlu – Daxili İşlər Nazirliyi, starşına – Azərbaycan Respublikasının suverenliyi və ərazi bütövlüyünün qorunmasında, Vətənimizin torpaqlarının erməni işğalçılarından müdafiə edilməsində gedən döyüşlərdə qəhrəmanlıqla vuruşaraq göstərdiyi şəxsi igidlik və şücaətə, öz müqəddəs əsgəri və xidməti borcunun şərəflə yerinə yetirilməsindəki misilsiz xidmətlərinə görə] : Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 15 yanvar 1995-ci il [Mətn] //Azərbaycan.- 1995.- 17 yanvar.-

S. 1.- (ölümündən sonra).

Eyvazov Qorxmaz Abış oğlu [Mətn] : bibliografiya //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları /tərt. H.Həmidova; M.F.Axundov adına Azərbaycan Milli Kitabxanası.- Bakı, 2008.- S. 48.

Əsgərov, V. Eyvazov Qorxmaz Abış oğlu [Mətn] //V.Əsgərov Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2005.- S. 43.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

60
illiyi**ALI MUSTAFAYEV**
1952-1991*Milli Qəhrəman*

Alı Mustafa oğlu Mustafayev 1952-ci il aprel ayının 14-də Qazax rayonunun Qazaxbəyli kəndində fəhlə ailəsində doğulmuşdur. 1959-cu ildə Qazaxbəyli kənd səkkizillik məktəbinə getmiş, 1969-cu ildə Daş Salahlı kənd orta məktəbini bitirmişdir.

1971-1973-cü illərdə ordu sıralarında xidmətdə olmuşdur. 1976-cı ildə BDU-nin Jurnalistika fakültəsinə daxil olmuş, 1981-ci ildə təhsilini bitirib, Azərbaycan Dövlət Teleradio Şirkətinin “Xəbərlər” proqramında jurnalist kimi fəaliyyətə başlamışdır. Jurnalist kimi Qarabağ savaşlarında iştirak etmişdir.

Ədəbi-bədii yaradıcılığa tələbək illərindən başlamışdır. Onun lirik şeirləri və publisist yazıları dövrü mətbuatda müntəzəm çap edilmişdir.

Erməni faşist quldurlarının Azərbaycana hücumu dövründə Dağlıq Qarabağdan – qaynar nöqtələrdən, eləcə də yüksək dövlət səviyyəli rəsmi görüşlərdən hazırladığı müsahibə və

reportajlarla rəğbət qazanmışdır. 1989-1990-cı illərdə Moskva şəhərində Azərbaycan Respublikası Ali Məclisi tərəfindən parlament müxbiri olmuşdur.

1991-ci il noyabr ayının 19-da Dağlıq Qarabağın Qarakənd kəndi yaxınlığında sülh məramlı nümayəndələri aparan vertolyotun düşmən mərmisi tərəfindən vurulması nəticəsində şəhid olmuşdur.

Bakıda Şəhidlər Xiyabanında dəfn edilmişdir.

1991-ci ildə fəaliyyətinə görə “İlin ən yaxşı jurnalisti” mükafatına layiq görülmüşdür.

Ölümündən sonra ona Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 6 noyabr 1992-ci il tarixli 294 sayılı Fərmanı ilə “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” fəxri adı verilmişdir. Nərimanov rayonundakı 202 sayılı orta məktəb Alı Mustafayevin adını daşıyır.

Ə d ə b i y a t

Mustafayev, A. Dəli bir ağlamaq keçir könlümdən [Mətn]: şeirlər /A.Mustafayev.- Bakı: Nicat, 1992.- 152 s.

Əsgərov, V. Mustafayev Alı Mustafa oğlu [Mətn] // Əsgərov V. Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2005.- S.161.

İbrahimova, A. Vətən üçün ölüm həyatın davamıdır [Mətn] /A.İbrahimova // Hərbi and.- 2007.- 14 aprel.- S.7.

Nazim, N. Mustafayev Alı Mustafa oğlu [Mətn] // Nazim N. İstiqlal ulduzları: Azərbaycanın milli qəhrəmanları.- Bakı, 1995.- S.127-129.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.google.az

Milli Qəhrəmanlar

45
illiyi

RİZVAN TEYMUROV
1967-1991

Milli Qəhrəman

Rizvan Rəhman oğlu Teymurov 1967-ci il aprel ayının 16-da Şuşa rayonunun Quşçular kəndində ziyalı ailədə anadan olmuşdur. 1984-cü ildə doğma kəndlərində orta məktəbi bitirərək, 1985-ci ildə ordu sıralarına çağırılmışdır. Əsgəri xidmətini Omsk şəhərində başa vurduqdan sonra vətənə qayıdır. 1987-ci ildə Rusiyanın Arxangel'sk vilayətinə gedir. 1990-cı ildə yenidən vətənə qayıdır və Şuşa rayon DİŞ-nin Xüsusi Təyinatlı Polis Dəstəsi yarananda dəstənin üzvlərindən biri

də R. Teymurov olur. Bu dəstə Qaradağlı, Sırxavənd, Umudlu, Meşəli, Cəmilli kəndlərində erməni yaraqlılarına qarşı mübarizədə iştirak etmişdir. 1991-ci il 9 dekabrda Xankəndi və Kərkicahan ətrafında gedən qanlı döyüşdə qəhrəmancasına həlak olub.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 8 oktyabr 1992-ci il tarixli 264 sayılı Fərmanı ilə Teymurov Rizvan Rəhman oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" fəxri adı verilmişdir.

Şuşa şəhərinin Quşçular kəndində dəfn olunmuşdur. Bakının Nizami rayonundakı küçələrdən biri onun adını daşıyır.

Ə d ə b i y a t

Azərbaycan Respublikası Daxili işlər orqanlarının bir qrup əməkdaşına "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilməsi haqqında: [Teymurov Rizvan Rəhman oğlu – starşına – Azərbaycan Respublikasının suverenliyi və ərazi bütövlüyünün qorunmasında, dinc əhəlinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsində göstərdiyi şəxsi igidlik və şücaətə görə]: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 8 oktyabr 1992-ci il / [Mətn]/Azərbaycan.- 1992.- 9 oktyabr.- S.1.- (ölümündən sonra).

Əsgərov, V. Teymurov Rizvan Rəhman oğlu [Mətn] / V. Əsgərov //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2005.- S. 212.

Nazim, N. Teymurov Rizvan Rəhman oğlu: (1967-1991) [Mətn] /N. Nazim //İstiqlal ulduzları.- Bakı, 1995.- S. 166-168.

Seyidzadə, M. Teymurov Rizvan Rəhman oğlu [Mətn] / M. Seyidzadə // Milli qəhrəmanlar zirvəsi. - Bakı, 2010. - S. 216.

Zeynalov, R. Teymurov Rizvan Rəhman oğlu: (1967-1991) [Mətn] //Zeynalov, R. Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 1996.- S. 87.

İ n t e r n e t d ə

az.wikipedia.org

www.milliqahraman.az

www.adam.az

Ə d ə b i y y a t

*Əsgərov, V. İbrahimov
Rasim Cəlil oğlu [Mətn] //*
*Əsgərov, V. Azərbaycanın
Milli Qəhrəmanları.- Bakı,
2005.-S.100-101.*

*Qurbani, A. Dənizin
dibindən çıxarılan çörəklə
böyüyən igid [Mətn] //*
*Qurbani, A. Cilov adası
da səngərdir.- Bakı, 1997.-
S.54-94.*

*Məhərrəmli, Z. Hər oğula
qəhrəman demirlər [Mətn]
/Z.Məhərrəmli // Bakı.-
1996.- 12 aprel.*

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.google.az

Rasim Cəlil oğlu İbrahimov 1962-ci il aprel ayının 18-də Bakı şəhəri Əzizbəyov rayonunun Çilov adasında neftçi ailəsində anadan olmuşdur. 1969-cu ildə buradakı 131 saylı məktəbin birinci sinfinə getmiş və səkkizinci sinifədək həmin məktəbdə təhsil almışdır. 1977-ci ildə C.Naxçıvanski adına Hərbi Məktəbə daxil olan R.İsmayılov 1979-cu ilədək burada oxuyub. 1983-cü ildə Almaniyaya hərbi xidmətə göndərilib. 1988-ci ildə Bakıya qayıdan R.İsmayılov 1992-ci ildə Füzuli rayonunun cəsur oğulları ilə birlikdə könüllü özünümüdafiə taboru yaradıb. Bu tabor Füzuli rayonunun kəndlərini mərdliklə qoruyurdu. Onların taboru 1992-ci il 26 iyun Tuğ kəndi uğrunda döyüşə girir. Onlarla erməni quldurunu məhv edən döyüşçülər digər dəstənin

gəlib çatmamasından mühasirəyə düşürlər. Cəsur komandir R.İbrahimov döyüşçü dostlarını mühasirədən xilas edərkən özü düşmənin mühasirəsinə düşür. Ermənilərə təslim olmayan R.İsmayılov “Azərbaycan zabiti heç vaxt düşməne təslim olmayacaq!”,- deyərək özünü qumbara ilə partladır.

Ailəli idi, iki övladı qalıb. Oğlu bu gün atasının yolunu davam etdirir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 16 sentyabr 1994-cü il tarixli 203 sayılı Fərmanı ilə İbrahimov Rasim Səxavət oğlu ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adına layiq görülüb.

Bakı şəhərinin Şəhidlər Xiyabanasında dəfn edilmişdir. Çilov adasında abidəsi ucaldılıb, qəhrəmanımızın adına burada bağ salınıb.

60
illiyi**MİKAYIL CƏBRAYILOV**
1952-1992*Milli Qəhrəman*

Mikayıl Əhmədiyyə oğlu Cəbrayilov 1952-ci il aprel ayının 27-də Şəki rayonunun Oxut kəndində - Fransa partizan hərəkatının əfsanəvi döyüşçüsü Əhmədiyyə Cəbrayilovun ailəsində anadan olmuşdur. O, səkkizinci sinfə qədər doğulduğu kənddə oxumuş, sonra ilk təhsilini Şəki şəhər 5 saylı fəhlə-gənclər məktəbində davam etdirmişdir. Əmək fəaliyyətinə Şəki İpək İstehsalat Birliyində başlayıb, 1971-ci ildə Şəki şəhər Daxili İşlər şöbəsində milis nəfəri vəzifəsinə daxil edilib. 1976-cı ildə Milis məktəbinə göndərilib. 1978-ci ildə məktəbi müvəffəqiyyətlə bitirən Mikayıl leytenant rütbəsi alıb və sahə müvəkkili vəzifəsinə təyin edilib.

1990-cı il dekabrın 12-də baş leytenant Mikayıl Cəbrayilov dörd nəfər polis əməkdaşı ilə Qarabağa ezam olunur. Onlar Cəmilli kəndinin müdafiəsində iştirak etməli idilər. Bu o vaxt idi ki, erməni yaraqlıları Dağlıq

Qarabağın azərbaycanlılar yaşayan kəndlərinə, eləcə də digər Azərbaycan rayonlarına tez-tez hücum edir, dinc əhaliyə aman vermirdilər. Mikayıl dekabrın 15-də mühasirədə qalmış Cəmilli kəndinin əhalisi üçün ayrılmış 4 ton taxılı gətirmək üçün Kosalar kəndinə yola düşür. Onunla birlikdə 15 nəfər gedirdi. Cəmilli-Kosalar arasında ermənilər qəflətən hücumu keçir. Snayper gülləsi bir polis serjantını yaralayır. Az sonra Mikayıl Cəbrayilov da çiyindən yara alır. O, maşından yerə atılıb, yoldaşlarının həyatını xilas etmək üçün düşmənlə ölüm-dirim mübarizəsinə girir. Kənd sakinlərinə döyüş meydanını tərk etməyi əmr edən Mikayıl quldurlarla təkbətək qalır. Baş leytenant ermənilərin hücumunun qarşısını qəhrəmanlıqla alsa da, son anda döyüş meydanında həlak olur.

Ailəli idi. Bir övladı var.

Ölümündən sonra "Qırmızı Ulduz" ordeni ilə təltif edilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 6 iyun 1992-ci il tarixli 831 sayılı Fərmanı ilə Cəbrayilov Mikayıl Əhmədiyyə oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

Şəki rayonunun Oxut kəndində dəfn edilmişdir.

Adına Şəki şəhərində küçə var. Hələk olduğu kənd onun adını daşıyır.

Ə d ə b i y y a t

Azərbaycan Respublikası Daxili işlər orqanlarının bir qrupu əməkdaşına "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilməsi haqqında: [Cəbrayilov Mikayıl Əhmədiyyə oğlu – Şəki ŞDIŞ sahə inspektoru, milis baş leytenantı – Azərbaycan Respublikasının suverenliyi və ərazi bütövlüyünün qorunmasında, dinc əhəlinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsində göstərdiyi şəxsi igidlik və şücaətə görə]: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 6 iyun 1992-ci il [Mətn]// Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Məlumatı.-1992.-№13.-S.24.- (ölümündən sonra).

Cəmilzadə, H. Cəbrayilov Mikayıl Əhmədiyyə oğlu [Mətn] //Cəmilzadə, H. Azərbaycanın ilk Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 1993.- S. 59-66

Əsgərov, V. Cəbrayilov Mikayıl Əhmədiyyə oğlu [Mətn] // Əsgərov, V. Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2005.-S.37.

Zeynalov, R. Cəbrayilov Mikayıl Əhmədiyyə oğlu: (1952-1990) [Mətn] //Zeynalov, R. Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 1996.- S.41.

İ n t e r n e t d ə

www.adam.az

95
illiyi**ƏNVƏR ƏLİXANOV**
1917-1993*Geoloq*

Ənvər Nəzər oğlu Əlixanov 1917-ci il aprel ayının 17-də Bakı şəhərində fəhlə ailəsində anadan olmuşdur. 1931-ci ildə Bakı şəhəri Sabunçu qəsəbəsindəki texnikuma daxil olmuşdur.

1936-1941-ci illərdə Ə.Əlixanov Azərbaycan Sənaye İnstitutunun Kəşfiyyat-geologiya fakültəsinin tələbəsi olmuş, 1941-ci ilin mayında institutu bitirmişdir.

Ə.Əlixanov neftçi olduğu üçün 1942-ci ilin oktyabrında Dövlət Müdafiə Komitəsinin əmri ilə ordudan tərxis olunub Bakıya qayıdır. O, 1942-1945-ci illərdə Leninneft trestinin 7-ci mədəninə baş geoloq kimi çalışmışdır.

1950-1951-ci illərdə Ə.Əlixanov Azərbaycan KP MK-nın əvvəlcə Ağır sənaye şöbəsi müdirinin müavini, sonra isə müdiri olmuşdur.

Ə.Əlixanov 1950-1951-ci illərdə Azərbaycan Neft kəşfiyyatı birliyinin, 1951-1952-ci illərdə Azərdənizneft birliyinin rəisi, 1953-1954-cü illərdə Azərneft birliyi rəisinin əvvəlcə müavini, sonra isə birinci müavini, 1954-1955-ci illərdə Azərbaycan SSR Neft Sənayesi nazirinin müavini, 1955-1958-ci illərdə birinci müavini, 1958-1959-cu illərdə isə Azərbaycan SSR Neft Sənayesi naziri vəzifəsində işləmişdir.

1961-ci ildə bir qrup Azərbaycan neftçisi, o cümlədən Ə.Əlixanov Azərbaycanda dənizdə neft yataqları kompleksinin, əsasən Xəzərin dərinlik akvatoriyasının kəşf olunması və istismara verilməsi sahəsində əldə etdikləri nailiyyətlərə görə

Lenin mükafatına layiq görülmüşdür.

Ə.Əlixanov fəaliyyət göstərdiyi dövrdə istər adi istehsalat, istərsə də rəhbər partiya və dövlət işçisi olmasına baxmayaraq, həmişə elmi işləməşğul olmuşdur. O, 1957-ci ildə namizədlik dissertasiyası, 1965-ci ildə isə doktorluq dissertasiyasını müdafiə edərək geologiya-mineralogiya elmləri doktoru elmi dərəcəsinə yiyələnmişdir.

Ənvər Əlixanov 1959-1961-ci illərdə Azərbaycan KP MK katibi vəzifəsinə irəli çəkilməmiş, respublikanın təsərrüfat və ictimai həyatının qarşısında duran problemlərin həll olunmasında yaxından iştirak etmişdir.

Ə.Əlixanov 1962-1970-ci illərdə Azərbaycan SSR Nazirlər Sovetinin sədri olmuşdur. O, 1970-1976-cı illərdə Azərbaycan EA Geologiya İnstitutunun direktoru işləmişdir.

Ə.Əlixanov 1976-1990-cı illərdə Azərbaycan EA Təbii Ehtiyatların Kosmik Tədqiqi İnstitutunda dəniz geologiyası laboratoriyasına rəhbərlik etmiş, burada da öz əsas işini – Xəzərin neft-qazlı sahələrinin tədqiqini davam etdirmişdir.

O, iki dəfə Lenin ordeni, Qırmızı Əmək Bayrağı ordeni və medallarla mükafatlandırılmışdır. Azərbaycanın görkəmli dövlət xadimi, professor, geologiya-mineralogiya elmləri doktoru, Lenin mükafatı laureatı Ənvər Nəzər oğlu Əlixanov 1993-cü ildə Bakı şəhərində vəfat etmişdir.

Ə d ə b i y a t

Həmzəoğlu, K. Xalq üçün yaşanan ömür [Mətn]: Ənvər Əlixanov haqqında /K.Həmzəoğlu //525-ci qəzet. - 2005.- 16 aprel.- S. 22.

Ənvər Nəzər oğlu Əlixanov [Mətn] // Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası: 10 cildə.- Bakı, 1980.- C.IV.- S.183.

İ n t e r n e t d ə

www.proqres.com

www.google.az

105
illiyiFATMA QƏDRİ
1907-1968

Aktrisa

Ə d ə b i y y a t

Mehdixanlı, T. Zirvədən
eşidilən soraq [Mətn]:
Fatma Qədrİ - 100
/T.Mehdixanlı //Azərbaycan.-
2007.- 14 aprel.- S.8.

Rəhimli, İ. Fatma Qədrİ
[Mətn] //İ.Rəhimli
Azərbaycan teatr tarixi.-
Bakı, 2005.- S.323-325.

İ n t e r n e t d ə

www.anl.az

www.musiqi-dunya.az

Fatma Qədrİ qızı Qədrİ 1907-cı il aprel ayının 14-də Rusiyanın Odessa şəhərində doğulmuşdur. Rusca təhsil almış və yeniyetmə yaşlarında ailəsi ilə Bakıya köçən Fatma xanım Azərbaycan Pedaqoji İnstitutunu bitirmişdir.

1923-1926-cı illərdə Azərbaycan Teatr Texnikumunun ilk buraxılışında aktyor diplomu almışdır. Bakı Türk İşçi Teatrının məktub-tələbnaməsinə əsasən həmin kollektivə təyinat almışdır.

1933-cü ilin yanvarında Türk İşçi Teatrı ədalətsiz qərarla Gəncə şəhərinə köçürülmüşdür. Fatma Qədrİ bir müddət burada işləmiş və 1935-ci ilin yayında onu Milli Dram Teatrına dəvət etmişlər. Həmin ilin payızından başlayaraq Fatma Qədrİ ömrünün sonunadək bu kollektivdə işləmişdir. Klassik və çağdaş milli dramaturgiya nümunələrində yaratdığı obrazlar onun yaradıcılığında necə layiqli yer tutmuşsa, tərcümə əsərlərində ifa etdiyi səhnə surətləri də bir o qədər dəyərli olmuşdur.

Aktrisa Səməd Vurğunun “Vaqif” (Xuraman), “Fərhad və Şirin” (Şirin və Məryəm), “İnsan” (Amaliya), Əbdürrəhim bəy Haqverdiyevin “Pəri Cadu” (Hafizə), “Köhnə dudman” (Baş hərəm), Cəfər Cəbbarlıının “Od gəlini” (Solmaz), “Aydın” (Gültəkin), Mirzə Fətəli Axundzadənin “Lənkəran xanının vəzirİ” (Şölə xanım), Sabit Rəhmanın “Xoşbəxtlər” (Reyhan), Mirzə İbrahimovun “Kəndçi qızı” (Reyhan xanım), “Məhəbbət” (Məhəbbət), Mehdi Hüseynin “Cavanşir” (Zibəyde xatun), Abdul-

la Şaiqin “Nüşabə” (Nüşabə), Süleyman Rüstəmin “Qaçaq Nəbi” (Həcər), Vil-yam Şekspirin “Otello” (Emiliya), “Romeo və Culyetta” (Culyetta), “Kral Lir” (Reqana, Fridrix Şillerin “Orlean qızı” (İzabella), “Məkr və məhəbbət” (Luiza), Aleksandr Ostrovskinin “Tufan” (Kate-rina), “Cehizsiz qız” (Larisa), Aleksandr Puşkinin “Dubrovski” (Maşa), Mixail Ler-montovun “İki qardaş” (Vera Liqovskaya), Tsao Yuyun “Tayfun” (Lu Şi Pin), Lev Şeyninin “Gizli döyüş” (Osenina), Onore de Balzakin “Ögey ana” (Polina), Aleksandr Şteynin “Şəxsi iş” (Aleksandra Xlebnikova), Lope de Veqanın “Rəqs müəllimi” (Felistiana) dramlarının quruluşlarında iştirak etmişdir.

Fatma xanım 1933-cü ildə Gəncədən Bakıya qayıtdıqdan sonra Teatr texnikumunda, 1946-cı ildən isə Teatr institutunda aktyor sənətindən dərs demişdir. Pedaqoji fəaliyyəti dövründə onun rəhbərlik etdiyi sinifləri onlarca istedadlı gənc bitirmişdir. Onun Azərbaycanda aktyor və rejissor kadrlarının yetişməsində böyük xidmətləri olmuşdur.

Fatma Qədrİ aktyorluq nailiyyətlərinə görə 1 fevral 1936-cı ildə Azərbaycan Respublikasının Əməkdar artisti, 17 iyun 1943-cü ildə Xalq artisti fəxri adlarına layiq görülmüşdür. Qırmızı Əmək Bayrağı və “Şərəf nişanı” ordenləri ilə, həmçinin medallarla təltif edilmişdir.

Ömrünün sonuna qədər səhnədən ayrılmayan aktrisa 29 fevral 1968-ci ildə Bakıda vəfat etmişdir. Fəxri Xiyabanda dəfn olunmuşdur.

95
illiyi**MƏHLUQƏ SADIQOVA**
1917-2003*Aktrisa*

Məhluqə Ələsgər qızı Sadiqova 1917-ci il aprel ayının 28-də Şuşa şəhərində anadan olmuşdur. 1 sayılı qız məktəbində beş il oxumuşdur. 1930-cu ildə ailəsi Bakı şəhərinə köçmüş və Məhluqə xanım 6 sayılı Sovet məktəbində yeddinci sinifi, 1936-cı ildə isə Bakı Tibb Texnikumunun Dış texniki fakültəsini bitirmişdir. Texnikumda təhsil alanda eyni zamanda rəqs və dram dərnəklərində də məşğul olmuşdur. M.Sadiqova 1936-cı il sentyabr ayının 27-də Akademik Milli Dram Teatrına işə götürülmüşdür. Aktrisa 54 il bu teatrda çalışmışdır. 1992-ci ildə yenidən yaradılan Bakı Bələdiyyə Teatrında fəaliyyət göstərmişdir. 40 ildən çox radionun "Bulaq" folklor-etnoqrafik verilişinin əvəzsiz ifaçılarından biri olmuşdur. Sadiqova bədii

qiraət ustası kimi də tanınmışdır. Üslub və forma, məzmun və mahiyyət, estetik dəyər və psixoloji tutum baxımından bütün janrlarda hazırlanmış tamaşalarda iştirak etmişdir.

Aktrisa Sona, Gülüş, Yaxşı ("1905-ci ildə", "Sevil", "Almas", C.Cabbarlı), Tərən ("Həyat", M.İbrahimov), İntizar ("Vəfa", R.Rza), Zəhra ("Şeyx Sənan", H.Cavid), Sonya ("Van-ya dayı", A.Çexov) və s. rollarda məharətlə çıxış etmişdir.

Məhluqə Sadiqova 1949-cu il iyul ayının 21-də Azərbaycan Respublikasının Əməkdar artisti, 1978-ci il yanvar ayının 10-da Xalq artisti fəxri adlarına layiq görülmüşdür.

Lirik və xarakterik obrazların mahir ifaçısı M.Sadiqova 2003-cü il avqust ayının 15-də Bakıda vəfat etmişdir.

Ə d ə b i y a t

Məhluqə Ələsgər qızı Sadiqova [Mətn]: nekroloq //Azərbaycan.- 2003.- 16 avqust.-

S. 5.

Rəhimli, İ. Məhluqə Sadiqova [Mətn] //İ.Rəhimli Azərbaycan teatr tarixi.- Bakı, 2005.- S. 342-343.

Sadiqova Məhluqə [Mətn] //Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası: 10 cildə.- Bakı, 1984.- C.VIII.- S. 256-257.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

115
illiyi**ŞÖVKƏT MƏMMƏDOVA**
1897-1981*Opera müğənnisi***Ə d ə b i y y a t**

Rəhimli, İ. *Şövkət Məmmədova [Mətn] //İ.Rəhimli Azərbaycan Dövlət Akademik Opera və Balet Teatrı.- Bakı: "Nağıl Evi", 2008.- S. 77-78.*

Rəhimli, İ. *Şövkət Məmmədova [Mətn] //İ.Rəhimli Azərbaycan teatr tarixi.- Bakı: Çarşıoğlu, 2005.- S.530-535.*

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

Şövkət Həsən qızı Məmmədova 1897-ci il aprel ayının 18-də Tiflis şəhərində anadan olmuşdur.

Tiflis musiqi məktəbini bitirdikdən sonra təhsilini davam etdirmək üçün 1910-cu ildə İtaliyanın Milan şəhərinə getmiş, burada məşhur müğənni, uzun illər "La Skala" teatrında işləmiş Dotti Ambroziodan dərs almışdır. Bu dərslərin tamamında Şövkət xanım XVII və XVI-II əsr İtaliya bəstəkarları Montverdinin, Kovalenin, Krassiminin, Perqolezinin mürəkkəb əsərlərini məharətlə ifa edə bilirdi. O, maddi vəsaitin tükənməsi səbəbindən təhsilini yarımcıq qoyaraq Bakıya gəlmişdir.

1915-ci ildə müğənninin həyat yoldaşı Yakov İsayeviç Lyubarski Tiflisə gəlmiş, Ukraynanın Kiyev şəhərində Politexnik İnstitutunda təhsil almaq üçün yola düşəndə gələcəyin qüdrətli opera solisti də onunla getmişdi.

1917-1921-ci illərdə Məmmədova Kiyev konservatoriyasında oxumuş (A.Şperlinqin vokal sinifi üzrə), burada R.Qliyerlə birlikdə verdikləri konsertlərdə Azərbaycan musiqisini təbliğ etmişlər.

1921-ci ildə Şövkət Məmmədova Bakıya gəlmişdir. Üzeyir bəy Hacıbəyli, H. Sarabski, M. Maqomayev, Z. Hacıbəyov, M. Əliyev, Ə. Haqverdiyev, H. Cavid və C. Cabbarlı ilə yaradıcılıq ünsiyyəti onun geniş sənət yoluna çıxmasına zəmin yaratmışdır. 1926-cı ildə Azərbaycan Dövlət Opera və Balet Teatrının səhnəsində Ş.Məmmədova ilk dəfə Cüzeppe Verdinin "Traviata" operasında Violettanın

partiyasını ifa etmişdir.

1927-1929-cu illərdə ikinci dəfə İtaliyaya getmiş, burada peşəkarlıq səviyyəsini təkmilləşdirmişdir. O, Azərbaycan opera səhnəsində rus və dünya vokal sənətinin ən yaxşı ənənələrini milli musiqi xüsusiyyətləri ilə əlaqələndirmişdir.

Ş.Məmmədova Bakıda ilk not nəşriyyatını təsis etmişdir. 1939-1945-ci illərdə Mirzə Fətəli Axundov adına Azərbaycan Dövlət Opera və Balet Teatrında direktor vəzifəsində işləmişdir. Məhz onun təşəbbüsü ilə Əfrasiyab Bədəlbəylinin ilk Azərbaycan baleti "Qız qalası"nın ilk tamaşası 18 aprel 1940-cı ildə bayram təntənəsi ilə keçmişdir.

Məmmədova Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasında pedaqoji fəaliyyət göstərmiş, Vokal kafedrasının müdiri (1946-1947) və dekanı (1946-1950) olmuşdur. Bir çox müğənnilərin, o cümlədən Müslüm Maqomayev və Firəngiz Əhmədovanın yetişməsində böyük xidməti olmuşdur. Vokal təhsil sisteminin qurulmasında müstəsna xidmətləri olmuş və 2 iyul 1949-cu ildə professor adı almışdır. 2 dəfə Lenin ordeni, 2 Qırmızı Əmək Bayrağı və "Şərəf nişanı" ordenləri, həmçinin medallarla təltif edilmişdir.

Musiqi yaradıcılığındakı xidmətlərinə görə 17 aprel 1938-ci ildə Şövkət xanım Məmmədova SSRİ Xalq artisti fəxri adına layiq görülmüşdür.

Şövkət xanım Həsən qızı Məmmədova 8 iyun 1981-ci ildə Bakıda vəfat etmişdir.

105
illiyiƏFRASIYAB BƏDƏLBƏYLİ
1907-1976

Bəstəkar

Ə d ə b i y a t

Əfrasiyab Bədəlbəylinin 100 illik yubleyi haqqında: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı [Mətn]: 24 yanvar 2007-ci il // Azərbaycan . - 2007. - 25 yanvar. - S.1.

Quliyev, İ. Əfrasiyab Bədəlbəylinin yaradıcılığı XX əsr Azərbaycan musiqi incəsənətinin inkişafı kontekstində [Mətn] /İ.H.Quliyev; Bakı Musiqi Akademiyası.-Bakı, 2003.- 148 s.

Paşayeva, Y. Əfrasiyab Bədəlbəyli və Azərbaycan xalq musiqisi [Mətn] /Yaqut Paşayeva; AMEA, Memarlıq və İncəsənət İn-tu.- Bakı, 2004.- 189 s.

Rəhmanzadə, F. Bədəlbəylilər [Mətn] /Fazil Rəhmanzadə .-Bakı : Nurlan, 2006.-244 s.: şəkl.

Касымов, К. Афрасияб Бадалбейли [Текст]: // композиторы Азербайджана /К.Касымов, А.Исаева; сост. Ф.Амиров.- Баку, 1986.- С.203-250.

Əfrasiyab Bədəlbəy oğlu Bədəlbəyli 1907-ci ildə aprel ayının 19-da Bakıda anadan olmuşdur. O, 1938-ci ildə Lenin- qrad konservatoriyası nəzdində musiqi məktəbini bitirmişdir. 1939-cu ildən ömrünün sonunadək Azərbaycan Opera və Balet Teatrının dirijoru olmuşdur. Repertuarında Qərbi Avropa, rus, sovet, eləcə də Azərbaycan bəstəkarlarının əsərləri, o cümlədən “Aida” və “Riqoletto”, “Toska”, “Leyli və Məcnun”, “Sevil”, “Vaqif” operaları, “Sonalar gölü” baleti və başqa əsərlər geniş yer tutmuşdur.

Bədəlbəyli ilk milli Azərbaycan baleti “Qız qalası”nın müəllifidir. Bir çox dram tamaşasına musiqi bəstələmişdir. Bədəlbəyli “Bahadır və Sona”, “Söyüdlər ağlamaz” operalarının, “Qız qalası”, “Qaraca qız”, “Qızıl açar” baletlərinin librettosunu yazmışdır. Bədəlbəyli Azərbaycan musiqi sənətinin fəal təbliğçisi və publisist

kimi də tanınmışdır.

Görkəmli sənətkar Əfrasiyab Bədəlbəyli “Qırmızı Əmək bayrağı” və “Şərəf nişanı” ordenləri, həmçinin bir sıra medallarla təltif edilmişdir. 1940-cı ildə Əməkdar incəsənət xadimi, 1960-cı ildə Xalq artisti adlarını almışdır.

Ə.Bədəlbəyli Azərbaycan musiqisinin təkə tədqiqatçısı deyil, həm də təşkilatçısı idi. O, çoxşaxəli yaradıcılığa malik olan bir sənətkar idi. Yaradıcılığının 50 ili ərzində incəsənətin bir çox sahələri haqqında irili-xırdalı çoxlu yazılar dərc etdirmiş, qiymətli fikirlər söyləmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Xalq artisti, bəstəkar, dirijor, musiqişünas, librettoçu Əfrasiyab Bədəlbəylinin adı vətənimizdən çox-çox uzaqlarda da tanınmışdır. Əfrasiyab Bədəlbəy oğlu Bədəlbəyli 1976-cı il yanvar ayının 6-da vəfat etmişdir.

65
illiyiRAMİZ QULİYEV
1947

Tarzən

Ə d ə b i y a t

Azərbaycan bəstəkarlarının əsərləri [Mətn] /R.Quliyev.- Bakı, 2009.

Cəvahir. Ata-oğul 45-ci "Martişor" Beynəlxalq Musiqi Festivalında [Mətn] /Cəvahir //Mərkəz.- 2011.- 10 mart.-S.10.

İmamnəzərli, H. Oxu tar!: Ramiz Quliyevin ifasında tarı dinlərkən düşündüklərim [Mətn] /H.İmamnəzərli //Yaddaş.- 2007.- 17 may.- S.13.

Ramiz Quliyev "Qızıl Tar" mükafatına layiq görülüb [Mətn] //525-ci qəzet.- 2010.- 10 mart.-S.7.

İ n t e r n e t d ə

www.adam.az

www.az.wikipedia.org

www.google.az

Ramiz Əyyub oğlu Quliyev 1947-ci il aprel ayının 30-da Ağdam şəhərində anadan olub. O, 1954-cü ildə Ağdam şəhər 7 illik musiqi məktəbinə, 1960-cı ildə Ü.Hacıbəyov adına Ağdam orta ixtisas musiqi məktəbinə daxil olub.

O, 1964-1969-cu illərdə Ü.Hacıbəyov adına Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasının Tar və dirijorluq fakültəsində təhsil almışdır. 1964-1994-cü illərdə M.Maqomayev adına Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasının və Dövlət Konsert Birliyinin solisti olub.

1974-1992-ci illər ərzində Ü.Hacıbəyov adına Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasının Xalq çalğı alətləri kafedrasında tar ixtisası üzrə müəllim, baş müəllim, dosent, professor kimi pedaqoji fəaliyyət göstərmiş, 1992-2002-ci ildən həmin kafedraya rəhbərlik edir.

R.Quliyev bir sıra dərsləklərin, proqramların, elmi məqalələrin və metodiki tövsiyələrin müəllifidir.

R.Quliyev 1974-cü ildə musiqiçilərin Zaqafqaziya festivalında birinci mükafata, Moskvada keçirilən estrada artistlərinin V Ümumittifaq müsabiqəsində isə laureat adına layiq görülüb. Türkiyə, Əfqanıstan, Suriya, Hollandiya, İsveçrə, ADR, Pakistan, Əlcəzair, Tunis, AFR, Hindistan, ABŞ, Kanada, Danimarka, İran, İraq, Fransa, İngiltərə, İsrail, Norveç və s. ölkələrdə konsertlər verib. 1988-ci ildə YUNESKO xətti ilə ABŞ-da keçirilən Beynəlxalq folklor festivalında xüsusi diploma layiq görülüb. 1989-cu ildə "Böyük İpək Yolu" festivalı çərçivəsində Yaponiyanın 30-dan artıq şəhərlərində konsertlər verib. 1978-ci ildə Respubli-

ka Lenin komsomolu mükafatı laureatı, 1982-ci ildə Əməkdar artist, 1988-ci ildə Xalq artisti fəxri adlarına layiq görülmüşdür. 1994-cü ildə Türkiyənin İzmir şəhərinin Ege Universitetində, 1997-ci ildə İsrailin Yerusəlim şəhərində, 1999-cu ildə İsveçrədə keçirilən Beynəlxalq "Lütsern musiqi festivalı"nda Bern şəhərinin "La strimpellata" orkestri ilə uğurlu çıxışlar etmişdir.

2002-ci ilin avqust ayında Norveçin Stavanger şəhərində Beynəlxalq musiqi festivalında iştirak etmiş və konsertlər vermişdir.

2002-ci ildə Tehran Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetində "ustad dərsləri" verib. 1993-cü ildə "Humay" milli mükafatına, 2001-ci ildə Simurq Milli mükafat fondunun təsis etdiyi "XXI əsrin ilk laureatları" ali dərəcəli mükafatı - "İlin fədakar sənətçisi" fəxri adına layiq görülmüşdür.

"İncəsənət xadimləri üçün Azərbaycan Respublikası Prezidentinin mükafatının təsis edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 8 may 2002-ci il tarixli Fərmanına uyğun olaraq, uğurlu səhnə fəaliyyətinə görə Ramiz Quliyev 26 iyul 2002-ci və 5 iyul 2003-cü illərdə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin mükafatı ilə təltif olunmuşdur.

2007-ci ilin may ayında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin sərəncamı ilə Ramiz Quliyev musiqi sənətinin inkişafındakı xidmətlərinə görə ölkənin ən yüksək mükafatı "Şöhrət" ordeni ilə təltif olunmuşdur.

140
illiyi**ÖMƏR FAİQ NEMANZADƏ**
1872-1937*Publisist***Ə d ə b i y y a t**

*Seçilmiş əsərləri [Mətn] /
Ömər Faiq Nemanzadə.-
Bakı: Yazıçı, 1992.- 531 s.*

*Əsərləri [Mətn]: [məqalələr,
felyetonlar, xatirələr] /
Ömər Faiq Nemanzadə; red.
K.Məmmədov.- Bakı: Yazıçı,
1983.- 150 s.*

*Kəbutər. Məktəb əyan
oldumu... [Mətn]: Ömər
Faiq Nemanzadə haqqında /
Kəbutər //Yeni Azərbaycan.-
2002.-1 fevral.- S.3.*

*Vahabzadə, B. Ömər Faiq
Nemanzadə haqqında
[Mətn] //Vahabzadə, B.
Dərin qatlara işıq.-Bakı,
1986.- S.46-50.*

Ömər Faiq Nemanzadə 1872-ci il aprel ayının 24-də Gürcüstanın keçmiş Axalcux qəzasının Azquz kəndində Neman adlı ortabab bir kəndli ailəsində anadan olmuşdur. O, bir neçə il molla məktəbinə getsə də, sonradan rus məktəbinə daxil olmuşdur. Lakin dindar olan anasının təkidi ilə 1882-ci ildə İstanbula "Fateh" mədrəsəsinə göndərilir. Faiq təxminən 10 il burada təhsil alır. 1871-ci ildə Ömər Faiq məktəb şəhadətnaməsini alıb Qalata poçtxanasında işə başlayır. Daha sonra 1894-cü ilin payızında Azərbaycanın qədim şəhəri olan Şəkiddə müəllimlik edir. 1903-cü ilə qədər Şəki, Şamaxı, Gəncə, Axalsux, Tiflis şəhərlərində müəllimlik etmiş, xalqın hər bir ehtiyacına bələd olmuş, xalqa qaynayıb-qarışmışdır.

Şanlı mübarizə tariximizdə xalqımızın ictimai və milli şüurunun oyanması və formalaşmasında Ömər Faiqin xüsusi yeri və mövqeyi vardır. XX əsrin ilk illərindən başlayaraq Azərbaycan xalqının milli və mədəni dirçəlişi, azadlığı və xoşbətliliyi uğrunda cəsarətlə və ehtirasla mübarizə aparanlardan biri olmuşdur. O, vətəni və xalqı üçün döyünən hərarətli bir qəlb sahibi idi. Yalnız onu qeyd etmək kifayətdir ki, Ömər Faiq "Mollanəsrəddinçilər" adı ilə məşhur olan fikir cərəyanının

iki ideya rəhbərindən biri idi.

Ömər Faiqin "Molla Nəsrəddin" jurnalının yaranmasında böyük rolu olmuşdur. Bir publisist kimi yaradıcılığı ərzində 40-dan çox imza işlətməmişdir ki, bunların da əksəriyyəti "Molla Nəsrəddin" jurnalında dərc olunmuşdur. Ömər Faiq Cəlil Məmmədquluzadə ilə birləşərək xalqın gələcək inkişafı üçün vacib olan "Molla Nəsrəddin" jurnalını bina etmiş, həm özünün həyatında, həm də Azərbaycan tarixində "Molla Nəsrəddin" dünyası yaratmışdır. Jurnalın ilk nömrəsini Mirzə Cəlil və onun əməl dostu Ömər Faiq tək nəşr etdirmişdir.

Ömər Faiq elə bir cəmiyyət arzulayırdı ki, orada hamı xoş güzaran keçirsin, hamı azad nəfəs ala bilsin. Belə bir cəmiyyətin yaradılması uğrunda mübarizə onun bütün publisistik fəaliyyətinin əsasını təşkil edirdi.

Sırf bədii poetik yazılarına gəldikdə isə demək lazımdır ki, bu sahədə onun yazıları çoxdur. Təkcə "Şərqi-Rus" qəzetində onun imzalı-imzasız bir neçə əsər və şeirləri dərc olunmuşdur. Faiqin ən məşhur bədii əsəri "Həsən əminin şikayəti" hekayəsidir.

Ömər Faiqin əsərləri bu gün də xalqımız tərəfindən sevilə-sevilə oxunmaqdadır.

1 may
Gün çıxır 06:43
Gün batır 20:36

31 may
Gün çıxır 05:13
Gün batır 21:04

MAY

21 aprel-
21 may

Buğa bürcünün
Nişanı Yerdır.
Veneranın
himayəsindədir.
Güneşin Buğa
bürcündən
keçdiyi dövrdə
doğulanlar
təbiətçə
emosional
olurlar.

B.	1
B.E.	2
Ç.A.	3
Ç.	4
C.A.	5
C.	6
Ş.	7
B.	8
B.E.	9
Ç.A.	10
Ç.	11
C.A.	12
C.	13
Ş.	14
B.	15
B.E.	16
Ç.A.	17
Ç.	18
C.A.	19
C.	20
Ş.	21
B.	22
B.E.	23
Ç.A.	24
Ç.	25
C.A.	26
C.	27
Ş.	28
B.	29
B.E.	30
Ç.A.	31

- *Beynəlxalq Söz və Mətbuat Azadlığı Günü* (03.05.1993)
- *İnsan Alverinə Qarşı Mübarizə Günü* (06.05.2009)
- **Şuşa rayonunun işğalının 20-ci ildönümü** (08.05.1992)
- *Faşizm üzərində Qələbə Günü* (09.05.1945)
- *Ümummilli lider Heydər Əliyevin Doğum Günü* (10.05.1923-12.12.2003)
- *Beynəlxalq Ailə Günü* (15.05.1994)

200 il M.F.Axundzadə 1812-1878

M.F.Axundzadə adına bağ (bağça)

Şəhərin mərkəzində (Səbail rayonu, Mixail Lermantov küç.) kiçik bağda heykəli qoyulmuşdur. 1928-ci ildə Azərbaycan zəhmətkeşləri M.F.Axundzadənin ölümünün əlli illiyini geniş qeyd etdilər. Həmin ildə heykəlin bünövrəsinin əsası qoyuldu, onun rəsmi açılışı isə 2 may 1930-cu ildə baş verdi. Heykəltəraş P.Sabsaydır. Bağ bir neçə dəfə rekonstruksiya olunmuşdur – son işlər 2008-ci ildə aparılmışdır.

Milli ədəbiyyat

Tənqidçi, ədəbiyyatşünas Mirzəyev Knyaz İbrahim oğlunun (01.05.1947) anadan olmasının 65 illiyi

Yazıçı, maarifçi və teatr xadimi Adıgözəlov Əsgər ağa Haqverdi ağa oğlunun (Gorani) (03.05.1857-1910) anadan olmasının 155 illiyi

Əməkdar jurnalist, ədəbiyyatşünas Novruzov Şövqi Heydər oğlunun (03.05.1937-14.01.2000) anadan olmasının 75 illiyi

Nasir, tərcüməçi Bağırov Cəfər Səfər oğlunun (Cəfər Bağır) (05.05.1912-17.04.1983) anadan olmasının 100 illiyi

Şair, professor Axundzadə Cavad Məhəmmədəli oğlunun (Əhməd Cavad) (05.05.1892-12.10.1937) anadan olmasının 120 illiyi

Şair, satirik, ictimai xadim, mütəfəkkir Tahirzadə Mirzə Ələkbər Zeynalabdin oğlunun (Sabir) (30.05.1862-12.07.1911) anadan olmasının 150 illiyi

Əməkdar jurnalist, nasir Tarverdiyev Fuad Cəfər oğlunun (31.05.1932) anadan olmasının 80 illiyi

Xarici ədəbiyyat

Gürcü yazıçısı Seretelli Georgi Yefimoviçin (26.05.1842-24.01.1900) anadan olmasının 170 illiyi

Maarifçi-alimi, ictimai xadim Mirzə Məhəmmədəli xan Sadıq oğlu Tərbiyətin (26.05.1877-17.01.1940) anadan olmasının 135 illiyi

Tarixdə bu gün

Beynəlxalq Söz və Mətbuat Azadlığı Günü (03.05.1993)

İnsan Alverinə Qarşı Mübarizə Günü (06.05.2009)

Şuşa rayonunun işğalının 20-ci ildönümü (08.05.1992)

Faşizm üzərində Qələbə Günü (09.05.1945)

Beynəlxalq Ailə Günü (15.05.1994)

Ümumdünya İnformasiya Cəmiyyəti Günü (17.05.2006)

Beynəlxalq Muzeylər Günü (18.05.1977)

Laçın rayonunun işğalının 20-ci ildönümü (18.05.1992)

“Bəhlul” satirik jurnalının (19.05.1907) nəşrinin 105 illiyi

Ümumdünya Metrologiya Günü (30.05.1875)

Ümumdünya “Dialog və İnkişaf üçün Mədəni Müxtəliflik” Günü (21.05.2001)

Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi Əməkdaşlarının Peşə Bayramı Günü (23.05.2007)

Azərbaycan Dövlət Himninin qəbul olunmasının (27.05.1992) 20 illiyi
Respublika Günü (28.05.1918)

Ümumdünya Tütünlə Mübarizə Günü (31.05.1987)

Milli Qəhrəmanlar

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Şükürov Şahlar Əvəz oğlunun (17.05.1952-11.06.1990) anadan olmasının 60 illiyi

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Nəsibov Mərifət Əhməd oğlunun (22.05.1972-28.01.1992) anadan olmasının 40 illiyi

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Məmmədov Aytəkin İsrayıl oğlunun (29.05.1967-04.1991) anadan olmasının 45 illiyi

Siyasət. Hərbi iş

İctimai xadim Əlizadə Məsud Ağamehdi oğlunun (20.05.1932-27.07.1968) anadan olmasının 80 illiyi

Neft

Neft-qaz sənayesi sahəsində tanınmış alim, professor Orucov Sabit Atabala oğlunun (31.05.1912-1981) anadan olmasının 100 illiyi

Kimya.Biologiya.Tibb

Əməkdar həkim, Sosialist əməyi qəhrəmanı Qazıyeva Zəhra Kərim qızının (02.05.1912-1989) anadan olmasının 100 illiyi

Əməkdar həkim, tibb elmləri doktoru, professor Fərəcova Kübra Yəhya qızının (16.05.1907-1988) anadan olmasının 105 illiyi

Biologiya elmləri doktoru, professor Əbdürrəhmanov Yusif Ələkbər oğlunun (18.05.1912-30.11.1977) anadan olmasının 100 illiyi

Əməkdar elm xadimi, uroloq, tibb elmləri doktoru, akademik Cavadzadə Mirməmməd Cavad oğlunun (18.05.1927-07.08.2008) anadan olmasının 85 illiyi

Əməkdar elm xadimi, kimyaçı Zeynalov Bahadır Qasım oğlunun (20.05.1917-) anadan olmasının 95 illiyi

Əməkdar elm xadimi, akademik, Dövlət Mükafatı laureatı, kimyaçı Quliyev Əli Musa oğlunun (31.05.1912) anadan olmasının 100 illiyi

Teatr. Kino.Estrada.Sirk

Xalq artisti, aktyor Abbasov Ələddin Aslan oğlunun (05.05.1922) anadan olmasının 90 illiyi

Musiqi.Opera. Balet

Xalq artisti, tarzən Quliyev Əliğa Eyvaz oğlunun (09.05.1917-11.01.1998) anadan olmasının 95 illiyi

Xalq artisti, bəstəkar Rüstəmov Səid Əli oğlunun (12.05.1907-10.06.1983) anadan olmasının 105 illiyi

Xalq artisti, tarzən Bağırov Adil Kamil oğlunun (13.05.1937) anadan olmasının 75 illiyi

SSRİ Xalq artisti, bəstəkar Hacıyev Rauf Soltan oğlunun (15.05.1922-19.09.1995) anadan olmasının 90 illiyi

Xalq artisti, müğənni Rzayeva Həqiqət Əli qızının (20.05.1907-02.08.1969) anadan olmasının 105 illiyi

Xalq artisti, bəstəkar Əlizadə Aqşin Əliqulu oğlunun (22.05.1937) anadan olmasının 75 illiyi;

Əməkdar mədəniyyət işçisi, xormeystr Məmmədova Səidə Müslüm qızının (25.05.1942) anadan olmasının 70 illiyi

Xalq artisti, kamança ifaçısı Əliyev Həbil Mustafa oğlunun (28.05.1927) anadan olmasının 85 illiyi

Əməkdar incəsənət xadimi, bəstəkar Əlizadə Firəngiz Əliğa qızının (28.05.1947) anadan olmasının 65 illiyi

Xalq artisti Qədimova Sara Bəbiş qızının (31.05.1922-12.05.2005) anadan olmasının 90 illiyi

155
illiyi**ƏSGƏR AĞA GORANI**
1857-1910*Publisist*

Əsgər ağa Haqverdi bəy oğlu (Əsgər ağa Gorani) 1857-ci il may ayının 3-də Gəncənin (Yelizavetpol qəzasının) Goran-Boyəhmədli kəndində anadan olub. Bakı şəhər gimnaziyasını qızıl medalla bitirdikdən sonra, o, Moskvada Petrovski-Razumovski adına Əkinçilik Akademiyasına daxil olur. Tələbəlik illərində inqilabi hərəkatda iştirak etmiş, gizli "İmdadiyyə" Cəmiyyətinin üzvü olmuşdur.

1878-ci ildə Akademiyanı bitirəndən sonra vətənə dönməyə Ə.Gorani Quberniya katibi, kollec assessoru, mülki müşavir işləmiş, sonralar isə Yelizavetpol (Gəncə) quberniyası qəza hakiminin köməkçisi, Tiflis dairə məhkəməsinin prokuror nəzarət orqanlarında prokuror yoldaşı, beş il ərzində Gəncə bələdiyyə idarəsinin rəisi, Yelizavetpolda (Gəncədə) Mixaylovsk məktəbinin fəxri nəzarətçisi vəzifələrində işləyib.

Əsgər ağa Gorani Azərbaycan mədəniyyətində, teatr sahəsində öz yeri olan görkəmli simalardan biridir. Milli teatrımızın şərəfli tarixi ilk dəfə 1873-cü il martın 10-da Həsən bəy Zərdabinin rəhbərliyi ilə Bakıda realni məktəbinin yuxarı sinif şagirdlərinin hazırladığı "Lənkəran xanının vəziri" (Teymur ağa), bir ay sonra isə "Hacı Qara" (Hacı Qara) əsəri ilə başlamışdır.

Ə.Gorani gimnaziyanı qızıl medalla bitirib təhsilini davam etdirmək üçün Nəcəf bəy Vəzirovla birlikdə Moskvaya gedib, orada Əkinçilik Akademiyasına getmişlər. Orada da cəhalətdən, avamlıqdan yaxa qurtarmaq, millətinin savadlanması üçün

yollar axtarırdı.

Ə.Gorani "Əkinçi"nin ən fəal, dövrə, zamanəyə, hadisələrə dəqiq, doğru münasibətini bildiren müxbirlərindən olub. Qəzetin 17 nömrəsində müxtəlif imzalarla 39 məqaləsi dərc olunub. O, həmçinin maraqlı dram əsərlərinin müəllifidir. "Qocalıqda yorğalıq" pyesi müxtəlif teatrların repertuarından uzun illər düşməmişdi. Həmin əsər əsasında unudulmaz televiziya rejissoru Rauf Kazımovski tamaşa lentə almışdı.

Goraninin M.Lermontovun, A.S.Puşkinin dilimizə çevirdiyi şeirləri indi də oxucuların xoşladığı əsərlər sırasındadır.

Yazıçı Ağa Məhəmməd şah Qacarın Zaqafqaziyaya hücumundan bəhs edən "Qara yel" tarixi romanının, "Hənək, hənək, axırı dəyəmək" pyesinin, qadın hüquqsuzluğu əleyhinə yazılmış "Qocalıqda yorğalıq" vodevilinin müəllifidir. Onun "Qara yel" romanı dünya xalqlarının 20-dən artıq dilinə tərcümə olunub.

Əsgər ağa Gorani xeyriyyəçilik fəaliyyəti ilə də məşğul olmuşdur. Tikintisi XIII-XIV əsrlərə aid edilən Nizami məqbərəsi (türbəsi) vaxtilə Mirzə Adıgözəl bəy Qarabaği və Əsgər ağa Gorani tərəfindən təmir etdirilmişdir. Bundan başqa o, Gəncədə öz hesabına qız məktəbi açdırmışdır.

Azərbaycanın görkəmli yazıçısı, maarifçi-publisist Əsgər ağa Gorani ömrünün sonuna qədər Gəncədə ata-baba mülkündə yaşamışdır. 9 mart 1910-cu ildə qısa sürən xəstəlikdən sonra vəfat etmiş, Səbzekar qəbiristanlığında dəfn olunmuşdur.

Ə d ə b i y y a t

"Əkinçi"lər [Mətn]:
[görkəmli dramaturq Nəcəf bəy Vəzirov, şair Seyid Əzim Şirvani və tərcüməçi, jurnalist Əsgər ağa Gorani haqqında] // Şərq.- 2011.- 20,22 yanvar.- S. 11.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org.

120 illiyi

ƏHMƏD CAVAD

1892-1937

Şair

Ə d ə b i y y a t

Seçilmiş əsərləri [Mətn] / Əhməd Cavad. - Bakı : Şərq-Qərb, 2005. - 295 s.

Ələkbərli, N. Üç budaq: Əhməd Cavad, Mikayıl Müşfiq, Almazs İldırım [Mətn]: oçerklər /N.Ələkbərli.- Bakı : Şirvanəşr, 2007.- 224 s.

Mustafayeva, G. Qırx beş illik acı ömrün 23 ayı [Mətn] /G.Mustafayeva //Ədəbiyyat qəzeti.- 2007.-11 may.- S.3.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.google.az

Cavad Məhəmmədəli oğlu Axundzadə (Əhməd Cavad) 1892-ci il may ayının 5-də Gəncə qəzasının Şəmkir dairəsinin Seyfəli kəndində anadan olmuşdur. O, 1906-1912-ci illərdə Gəncə ruhani seminariyasında təhsil almışdır.

Ədəbi fəaliyyətə şeirlə başlamış və 1913-cü ildən çap edilmişdir. Yaradıcılığa lirik şeirlə başlayan şairin 1916-cı ildə "Qoşma" adlı ilk kitabı çapdan çıxmışdır. 1919-cu ildə isə "Dalğa" adlı kitabı nəşr olunmuşdur. Onun məşhur "İstiqlal uğrunda" şeirlər kitabı isə 1928-ci ildə İstanbulda buraxılmışdır.

Əsrin əvvəllərində Türkiyənin düşdüyü ağır vəziyyət bir türk övladı kimi Əhməd Cavadı ciddi narahat etmişdir. O, Abdulla Şaiqlə birlikdə könüllü əsgər kimi İstanbulda qurulan "Qafqaz könüllü hissəsi" sıralarına qatılır. Trakya cəbhəsində Türkiyənin müstəqilliyi uğrunda türk qardaşları ilə çiyin-çiyinə vuruşmuşdur.

1914-cü ildə Osmanlı dövlətinin müharibədə iştirak etməsindən həyəcanlanan Əhməd Cavad "Qara dəniz" şeirini yazmışdı .

Birinci Dünya müharibəsi zamanı, 1915-ci ildə Türkiyədə rus və erməni istilasına, özbaşnalığına qarşı çıxaraq "Azərbaycan xeyriyyə cəmiyyəti" vasitəsilə vaxtaşırı türk xalqına kömək göstərmişdir. Azərbaycan Cümhuriyyətinin qurulmasını sevinclə qarşılayan Ə.Cavad gecə-gündüz çalış-

mış, əməli işi, bədii yaradıcılığı ilə xalqının xoşbəxtliyi, azadlığı üçün əlindən gələni əsirgəməmişdir. Bakının erməni daşnaqlarından azad olunmasında iştirak edən Türk ordusu ilə birlikdə döyüşlərdə iştirak etmişdir.

1919-cu ildə böyük bəstəkar Üzeyir Hacıbəylinin, sözləri Əhməd Cavad tərəfindən bəstələnən Azərbaycanın Dövlət himninin mətni Əhməd Cavadındır.

O, 1922-1927-ci illərdə Azərbaycan Ali Pedaqoji İnstitutunun Tarix və filologiya fakültəsində təhsil almışdır.

Əhməd Cavad 1934-cü ildən Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvüdür.

Əhməd Cavadın tərcüməçilik fəaliyyəti də çox geniş olmuşdur. O, A.Puşkin, M.Qorki və bir sıra başqa dünya yazarlarının əsərlərini Azərbaycan dilinə tərcümə etmişdir. "Şeirlər" (1958), "Sən ağlama, mən ağlaram" (1991) kitablarının, Fransua Rablenin "Qarqantua və Pantaquiel" (1961), Vilyam Şekspirin "Otello", "Romeo və Culyetta" (1962), Şota Rustavelinin "Pələng dərisi geymiş pəhləvan" (1978) tərcümə kitablarının müəllifi də məhz o olmuşdur.

Azərbaycanı müstəqil, doğma xalqını xoşbəxt görmək istəyən Əhməd Cavad, haqsız olaraq həbs edilmiş, dəhşətli işgəncələrə məruz qalmış, 1937-ci il repressiyalarının qurbanı olmuşdur.

150
illiyiMİRZƏ ƏLƏKBƏR SABİR
1862-1911

Şair

Ə d ə b i y y a t

Hophopnamə [Mətn] : 2 cilddə / M.Ə.Sabir; tərt., izahların və lüğətin müəll. : filol. e.d., prof. Məmməd Məmmədov. - Bakı : Şərq-Qərb, 2004.

Cəfər. Ə. Mirzə Ələkbər Sabir şeirinin qafiyə lüğəti [Mətn] / Ə.Cəfər. - Bakı : Qanun, 2005.-130 s.

Избранные произведения [Текст] / М.А.Сабир. - Л.: Сов.писатель, 1983.- 303 с.

Керимова, Е. Внутренний мир М.А.Сабир [Текст]: / Е. Керимова, филол. очерк. - Баку, 1999.- 47 с.

Мирахмедов, А. Плачущий смех [Текст]: жизнь и творчество М.А.Сабир / пер. В.Богуславского. - Москва: Художественная литература, 1989.- 317 с.

Mirzə Ələkbər Zeynalabdin oğlu Tahirzadə 1862-ci il may ayının 30-da qədim Şamaxı şəhərində anadan olmuşdur. Balaca Ələkbərin 1874-cü ildə on iki yaşında ikən mollaxanadan çıxıb, məşhur şair və pedaqoq S.Ə.Şirvaninin dərs dediyi məktəbdə təhsilini davam etdirməsi onun həyatında və yaradıcılıq taleyində əlamətdar hadisə olmuşdur.

Yaradıcılığının ilk dövründə Sabir bəzi yumoristik və satirik parçalar istisna edilərsə, əsasən, mədhiyyə, növhə, mərsiyə yazmışdır. Bir müddət Aşqabad, Buxara, Səmərqənd, Mərv, Səbzəvar, Xorasan şəhərlərində yaşayıb, özbək və türkmən ziyalıları ilə yaxından tanış olması, həyat müşahidələrini, bilik və məlumatlarını zənginləşdirməsi, XIX əsrin axırı və XX əsrin əvvəllərində C.Məmmədquluzadə, F.Köçərli, A.Səhhət, S.M.Qənizadə və başqaları ilə dostluğu, qabaqcıl ictimai ideyaların təsiri onun yaradıcılıq inkişafına ciddi təkan vermişdir. Maarifpərvərlik ruhunda yazılmış ilk şeiri 1903-cü ildə “Şərqi-rus” qəzetində çap olunmuşdur.

1905-ci ildə yazdığı məşhur “Beynəlmiləl” şeiri xalqlar dostluğuna həsr edilmişdir. O zamandan Sabir “Həyat”, “İrşad”, “Zənbur”, “Dəbistan”, “Həqiqət” və s. mətbuat orqanlarında şeir və məqalələr çap etdirmişdir. “Molla Nəsrəddin” jurnalında iştirakı (1906-11) Sabir yaradıcılığının ən yetkin və məhsuldar dövrüdür. Cəlil Məmmədquluzadə ilə yaradıcılıq və məslək dostluğu Sabir üçün çox faydalı olmuşdur. Onlar “Niyə mən dərsdən qaçdım”, “Axundla keşişin vədi” və s. felyetonları birgə yazmışdılar. “Molla Nəsrəddin” jurnalında şairin “Hophop”, “Ağlar güləyən”, “Əbunəsr Şeybani”,

“Boynuburuq”, “Sudayi” və s. gizli imzalarla satirik şeirləri çap olunmuşdur. Sabir Azərbaycan ədəbiyyatı, ictimai və bədii fikrin ən böyük simalarındandır. “Bakı fəhlələrinə”, “Təraneyi-asılanə”, “Fəhlə özünü ...” kimi şeirlərində Sabir poeziyaya fəhlə surətləri gətirmiş, onların böyük tarixi mübarizəsinə dərin rəğbətini bildirmişdir.

Onun şeirləri kitab şəklində yalnız onun vəfatından sonra, başda Abbas Səhhət olmaqla qələm yoldaşları – C.Məmmədquluzadə, Ə.Haqverdiyev, F.Köçərli və başqa müasirlərinin köməyi ilə işıq üzü görmüşdür. Sabirin əsərləri 1912-ci ilin axırlarında “Hophopnamə” adı altında çapdan çıxmışdır. Kitab ad seçərkən A.Səhhət şairin “Molla Nəsrəddin”də işlətdiyi ilk gizli (Hophop) imzasını əsas götürmüşdür. Bu “Hophopnamə”nin ilk nəşri idi.

M.Ə.Sabir 1911-ci ildə qaraciyər xəstəliyindən vəfat etmiş, Şamaxıdakı “Şahi-Xəndan” xiyabanında dəfn olunmuşdur.

Şairin adı Azərbaycan xalqı tərəfindən əbədiləşdirilmişdir. Sabir yaradıcılığına həsr olunmuş bir sıra bədii əsərlərdə onun obrazı yaradılmışdır. H.Nəzərlinin “Sabir” pyesi, Mir Cəlalin “Yolumuz haradır?” romanı buna gözəl bir nümunədir. Sabirabad şəhərinə, respublikada bir sıra maarif və mədəniyyət ocağına onun adı verilmişdir.

1958-ci ildə Bakının mərkəzi küçələrindən birində heykəltəraş M.Qaryağdının yaratdığı M.Ə.Sabirin heykəli əvvəllər burada qoyulmuş abidəni əvəz etmişdir.

135
illiyi**MƏHƏMMƏDƏLİ XAN
SADIQ OĞLU TƏRBIYƏT**
1877-1940*Publisist***Ə d ə b i y y a t**

Mirzə Məhəmmədəli xan Sadiq oğlu Tərbiyət [Mətn] //Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası: 10 cildə.- Bakı, 1986.- IX cild.- S.254-255.

Mirzə Məhəmmədəli xan Sadiq oğlu Tərbiyət 1877-ci il may ayının 26-da Təbrizdə anadan olmuşdur. O, Təbrizdə yeni tipli “Tərbiyət” mədrəsəsi və eyni adlı kitabxana açmış, “Gəncine yi fünün” jurnalını nəşr etdirmiş, “İttihad” qəzetinin redaktoru olmuşdur.

M.Tərbiyət Yaxın Şərq və Avropa ölkələrinə səfər etmiş, bir müddət Bakıda iranlıların “İttihad” məktəbində müdir işləmişdir.

O, İran inqilabının fəal iştirakçısı olmuş, onun məğlubiyyətindən sonra Berlində və İstanbulda mühacirətdə yaşamışdır.

M.Tərbiyət 1921-ci ildə vətənə qayıtmış, Cənubi Azərbaycan Maarif İdarəsinin rəisi, Təbrizin bələdiyyə rəisi olmuş, bir neçə dəfə İran Milli Məclisinə deputat seçilmişdir.

“İran və fars mətbuatı dəftərindən

səhifələr” əsərində XX əsrə qədərki Cənubi Azərbaycan mətbuat və mətbəə tarixi işıqlandırılır.

Onun qədim dövrlərdən XX əsrin 30-cu illərinədək yazıb-yaratmış Azərbaycan şair, yazıçı, rəssam, nəqqaş, xəttat, musiqiçi, alim, jurnalist, və digər mədəniyyət xadimləri haqqında geniş məlumat verilmiş “Danışmandani Azərbaycan” əsəri Azərbaycan ədəbiyyatı və mədəniyyəti tarixinə dair mühüm mənbədir.

M.Tərbiyətin Cənubi Azərbaycanın coğrafiyasına dair əsərləri də var. O, ərəb, fars, fransız və ingilis dillərini mükəmməl bilirdi. Firdovsinin 1000 illik yubileyində Bakıda olmuşdur.

Alim, maarifçi demokrat, ictimai xadim Mirzə Məhəmmədəli xan Sadiq oğlu Tərbiyət 1940-cı il yanvarın 17-də vəfat etmişdir.

170
illiyi**SERETELLİ GEORGI
YEFİMOVIÇ**
1842-1900*Gürcü yazıçısı***Ə d ə b i y y a t**

Əsərləri [Mətn]: Asmat / Seretelli Georgi Yefimoviç; tərc. ed. Ə.Aslanov.- Bakı: Azərnaşr,1951.- 100 s.

Hekayələr [Mətn] /Seretelli Georgi Yefimoviç; tərc. ed. R.Şixəmirov; red. R.Salamova.- Bakı: Gənclik, 1976.- 94 s.

Seretelli Georgi Yefimoviç 1842-ci il may ayının 26-da Gürcüstan SSR-nin Saçxere rayonunun Qorisa kəndində anadan olub. 1860-cı ildə Peterburq Universitetinin Fizika-riyaziyyat fakültəsinə daxil olmuşdur. Universitet illərində tələbə iğtişələrində iştirakına görə həbs olunaraq, bir neçə ay Kronştadt qalasında saxlanılmışdır.

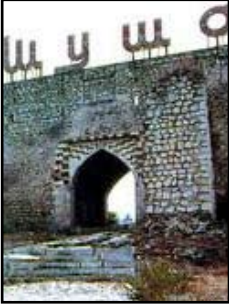
O, 1863-cü ildə vətənə qayıtmış və 1860-70-ci illər gürcü inqilabi-demokratik hərəkatının “Meore-dasi”nin fəal xadimlərindən olmuşdur. 1893-cü

ildən nəşr etdirdiyi “Kvali” qəzeti 1897-ci ildən “Mesame-dasi”nin orqanı idi.

Yazıçı “Qulkan”, “İlk addım” romanlarında, povest və hekayələrində gürcü həyatının sosial ziddiyyətlərini, təhkimçiliyin iflasını realistcəsinə təsvir etmiş, əməkçi xalqa dərin rəğbətini göstərmişdir.

Gürcü yazıçısı, publisist, tənqidçi, ictimai xadim 1900-cü il yanvar ayının 24-də vəfat etmişdir.

ŞUŞASIZ 20 il 1992

Ərazisi – 0.29 min kv.km
Əhalisinin sayı – 29,0 min nəfər
İnzibati mərkəzi – Şuşa
İşğal tarixi – 8 may 1992

1992-ci il may ayının 8-nə keçən gecə erməni birləşmələri Şuşa şəhərinin işğalı ilə başa çatan əməliyyat keçirdi. Erməni hərbi birləşmələri keçmiş sovet ordusunun 366-cı alayının 40 zirehli texnikasının bilavasitə iştirakı və köməyi ilə səhər saat 6-dək şəhəri kütləvi şəkildə artilleriya atəşinə tutdu. Uzun sürən artilleriya atəşindən sonra düşmənin minə yaxın əsgəri üç tərəfdən şəhərə hücumu keçdi və Şuşa işğal edildi.

Qeyd etmək lazımdır ki, Şuşaya hücumdan bir neçə saat öncə Tehrandə İran Prezidentinin vasitəçiliyi ilə Ermənistan və Azərbaycan dövlət başçıları Qarabağ münaqişəsinin dinc yolla həllinə dair saziş imzalamışdı.

Azərbaycanın dilbər guşəsi, musiqi, mədəniyyət ocağı olan Şuşa şəhəri dünyanın bəzi aparıcı dövlətlərinin məzlum xalq kimi tanıdıqları, əslində nəinki xalqımıza, bütün insanlığa qarşı terror siyasəti həyata keçirən məkrli ermənilər tərəfindən işğal olunub. 289 kvadrat kilometr ərazisi olan Şuşa şəhərində həmin dövrdə 24.900 əhali yaşayıb. İşğalı zamanı 200-ə yaxın insan qətlə yetirilib, 600 nəfər yaralanıb, 150 nəfər əlil olmuş, 552 körpə yetim qalmış, 20 mindən artıq əhali isə məcburi köçkün vəziyyətinə düşmüş-

dür.

İşğal nəticəsində Şuşadakı bir sıra tarixi-mədəniyyət abidələri düşmən tərəfindən talan edildi. Beş minə yaxın eksponatı olan Şuşa Tarix muzeyi, Dövlət Xalça muzeyinin filialı və Xalq Təbiiqi Sənəti muzeyi, Qarabağ Dövlət Tarix muzeyi, həmçinin Laçın rayonundakı Ağoqlan məbədi, dünya əhəmiyyətli arxeoloji abidə sayılan paleolit dövrünə aid Azıx mağarası, Xocalıdakı Əsgəran qalası, Kəlbəcər tarix muzeyinin və digər mədəniyyət ocaqlarının, rəsm qalereyalarının bənzərsiz ekspozisiyaları dağıdılıb və talan olunub, müqəddəs məbəd və məscidlər təhqir edilib, kitabxanalar yandırılıb, misilsiz əlyazma nümunələri məhv edilib.

Bu siyahıya Xan mağarası, Qaxal mağarası, Şuşa qalası da olmaqla bütövlükdə 279 dini, tarixi və mədəni abidə daxildir. Ermənilər Azərbaycana məxsus olan bir çox abidənin məhv edilməsinə və ya onların erməniləşdirilməsinə nail olublar. Onlar Şuşada 7 məktəbəqədər uşaq müəssisəsini, 22 ümumtəhsil məktəbini, mədəni-maarif, kənd təsərrüfatı texnikumlarını, 8 mədəniyyət evini, 14 klubu, 20 kitabxanayı, 2 kinoteatrı, 3 muzeyi, Şərqi musiqi alətləri fabrikinə dağıdıblar.

Artıq Şuşanın işğalından 20 il ötür. Yəqin ki, bu illərin üstünə illər əlavə olunmayacaq. Allah bütün şəhidlərə rəhmət eləsin!

Ə d ə b i y y a t

Haşimi, Abdulla Əmir. Bir neçə söz [Mətn] / Abdulla Əmir Haşimi. - Germany; Stockholm : [s.n.], 2009. -134 s

Nərimanoğlu, M. Şuşa qalalar şəhəri, muzeylər məskəni idi: Şuşanın işğalından 18 il keçir [Mətn] / M.Nərimanoğlu // Azərbaycan.-2010. -7 may.-S. 11.

Şirinova, A. Şuşasız 19 il... : Şuşada 480 nəfər soydaşımız qətlə yetirilib, 600 nəfər yaralanıb, 22 min nəfər didərgin düşüb [Mətn] / A.Şirinova // Xalq cəbhəsi.-2011.- 7 may.- S. 10.

Uğur. Düşmən tapdağı altında qalan Şuşa: Bura Azərbaycan türklərinin sevimli şəhəri, yurd yeri olub, yenə də olacaq... // Xalq cəbhəsi.- 2011.-6 may.- №80.- S. 14.

İ n t e r n e t d ə

www.anl.az

www.az.wikipedia.org

www.voanews.com

LAÇININ İŞĞALINDAN 20 İL ÖTÜR 1992

Ə d ə b i y a t

Ağamirzə, T. Ermənilər həmişə Laçına yiyələnmək arzusunda olmuşlar // Vətən səsi. - 2011. - 13 may. - S.3

Cəbrayilov, R. Laçınlılar tezliklə yurda dönəcəklərinə inanırlar // Xalq qəzeti. - 2011. - 18 may. -

№106. - S. 9.

Alioğlu, S. Laçın Azərbaycanın əzəli və əbədi torpağıdır // Respublika. - 2011. - 18 may. - №103. - S.7.

İ n t e r n e t d ə

www.fenomen.az

www.pearl.az

www.milli.az

www.avciya.az

Ərazisi – 1,84 min kv.km
Əhalisinin sayı – 73,1 min nəfər
İnzibati mərkəzi – LAÇIN
İşğal tarixi – 18.05.1992

Bu gün Azərbaycanın strateji cəhətdən mühüm əhəmiyyət kəsb edən Laçın rayonunun işğalından 20 il keçir.

1992-ci il may ayının 18-də erməni işğalçıları rayonun yüzlərlə mədəni-mişət obyektini, onlarla qəsəbə, kənd və tarixi abidələrini dağıdaraq talan edib. İşğal nəticəsində 63 min 341 Azərbaycan vətəndaşı öz yurdundan didərgin düşüb. 1835 kvadrat kilometr ərazisi olan rayonun 121 kəndi var. İşğal zamanı 300-dən artıq hərbi və mülki şəxs həlak olub və itkin düşüb. İşğal altında 8950 bina, o cümlədən 7 sənaye və tikinti müəssisəsi, 471 xidmət idarəsi, 154 məktəb, yüzlərlə tarix-mədəniyyət abidəsi qalıb.

1992-ci il mayın 8-də Şuşa şəhəri Ermənistan tərəfindən işğal olunduqdan sonra erməni silahlı qüvvələri intensiv şəkildə ağır artilleriyadan rayon mərkəzini atəşə tutub.

Şuşa şəhərinin Turşsu deyilən ərazisindən və Ermənistan istiqamətindən hücum keçən düşmən mayın 18-də Laçını işğal edib. Əhəmiyyətli geostrateji mövqeyə malik olan Laçının işğalı Azərbaycan iqtisadiyyatına ciddi ziyan vurub.

Təbii sərvətlərlə zəngin olan Laçın rayonunda Turşsu, Qaladərəsi, Ağanus, Xırmanlar, Tiqiq, Turş-tiqiq, Nurəddin, Nağdalı, Hacıxanlı kimi müalicəvi əhəmiyyətli bulaqlar mövcuddur.

Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin rayonun işğalı ilə bağlı yaydığı məlumatda bildirilib ki, Laçın rayonu

ərazisində ümumi ehtiyatları 1124 ton olan 3 civə (Narzanlı, Çilgəzçay, Sarıbulaq), ehtiyatları 4457 min ton olan və əhəng istehsalına yararlı Laçın əhəngdaşı, ehtiyatları 2533 min kubmetr olan və istismara cəlb edilən üzlük daşı istehsalına yararlı Qoçaz mərmərlənmiş əhəngdaşı, mişar daşı istehsalına yararlı 2 tuf (Ağoğlan, Əhmədli), 2 əlvan bəzək daşı, vulkan külü və digər təbii sərvətləri var.

Laçın rayonundakı Qaragöl Dövlət Təbiət Qoruğu və Dövlət Təbiət Yasaqlığı da hal-hazırda işğal altındadır. Ümumi sahəsi 240 hektar olan qoruda 68 növdən və 27 ailədən ibarət bitki örtüyü var. 1961-ci ilin noyabr ayında heyvan və quşları qoruyub saxlamaq və artırmaq məqsədi ilə yaradılan Dövlət Təbiət Yasaqlığının ərazisində cüyür, qaya keçisi, çöl donuzu, ayı, turac, kəklik, qaratoyuq kimi nadir fauna növləri məskunlaşıb. 1989-cu ildə yasaqlıqda aparılan yoxlama zamanı dağ keçisi (bezoar keçisi) 96, qaban 360, cüyür 320, ayı 110 baş, eləcə də çoxlu sayda canavar, porsuq, dələ, qırqovul, kəklik qeydə alınıb.

İşğalçı dövlət beynəlxalq hüquq normalarına, zəbt olunan Azərbaycan torpaqlarından Ermənistan qoşunlarının qeyd-şərtsiz çıxarılmasına dair BMT-nin qətnamələrinə məhəl qoymayaraq hazırda Laçında qanunsuz məskunlaşma aparır.

Bu gün onların hər biri Qarabağın işğal altından qurtulacağı günü gözləyir. Onların hər biri illər əvvəl uzaq düşmüş istəklərinin, arzularının cücərəcəyi anla yaşayırlar.

Qarabağa böyük qayıdışın olacağına hamımız inanırıq.

ÜMUMDÜNYA DIALOQ VƏ İNKİŞAF NAMİNƏ MƏDƏNİ MÜXTƏLİFLİK GÜNÜ

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının təşəbbüsü ilə may ayının 21-i Ümumdünya Dialoq və İnkişaf naminə Mədəni Müxtəliflik Günü kimi qeyd olunur. Qeyd edək ki, 2001-ci ilin noyabrında YUNESKO-nun Mədəniyyətlərin Müxtəlifliyinə dair ümumi Bəyannaməsi qəbul edildikdən sonra Baş Assambleya bu sənədi və onun həyata keçirilməsi üçün Fəaliyyət Planının əsas istiqamətlərini alqışlayıb və 21 may tarixini Ümumdünya Dialoq və İnkişaf naminə Mədəni Müxtəliflik Günü elan edib. Bir sözlə, bu gün mədəni müxtəlifliyin dəyərləri haqqında anlayışımızı artırmağa və daha səmərəli şəkildə yanaşı yaşamağı öyrənməyə imkan yaradır.

Hazırda mədəniyyətlərarası və sülh naminə dialoqa hazır olan, ərazisində yaşayan milli azlıqların hüquqlarına hörmətlə yanaşan Azərbaycanda da Mədəni Müxtəliflik Günü yüksək səviyyədə qeyd olunur, BMT-nin Azərbaycandakı nümayəndəliyinin təşəbbüsü ilə bu münasibətlə müxtəlif mədəniyyət tədbirləri keçirilir. Təsadüfi deyil ki, BMT-nin İctimai İnformasiya Departamentinin Azərbaycandakı nümayəndəsi Envera Selimoviç deyir “Nəzərə alsaq ki, incəsənətə mədəniyyətlərarası dialoq üçün qlobal dil kimi baxıla bilər, müxtəlif ölkələrdən olan rəssamlar öz əsərləri ilə bizə bir daha xatırladır ki, bəşəriyyətin fundamental sərvəti onun müxtəlifliyidir. Qeyd etmək lazımdır ki, müxtəlif mədəniyyətlərin birləşdiyi və eyni zamanda öz tolerantlığı ilə məşhur olan bir məkan baxımından Azərbaycandan daha qnaətbəxş yer yoxdur”.

Hazırda Azərbaycanda rus, ukraynalı, kürd, lak, ləzgi, tat, tatar, gürcü, ingiloy, talış, avar, məshəti türkləri, yəhudi, alman, yunan və başqa xalqların 20-dən çox müxtəlif mədəni cəmiyyətləri fəaliyyət göstərir. Üç dini cəmiyyətin – islam, xristian və iudaizmin nümayəndələri bütün dövlət tədbirlərində iştirak edirlər. Mədəni müxtəlifliyin dəstəklənməsi və qorunması Azərbaycan Respublikasının dövlət siyasətində də öz əksini tapıb.

Azərbaycan tolerant bir dövlətdir, ölkədə bütün xalqların və dinlərin nümayəndələri eyni hüquqa malikdirlər: “Bu müddəalar Azərbaycan Konstitusiyasında da təsbit olunub. Hər bir Azərbaycan vətəndaşı mədəniyyətin müxtəlif sahələrindən bərabər səviyyədə istifadə edə bilər və bu da “Mədəniyyət haqqında” qanunda öz əksini tapıb.

Azərbaycanın effektiv dövlət siyasəti ona gətirib çıxarı ki, ölkə yavaş-yavaş beynəlxalq aləmdə mədəni müxtəlifliyin ixracçısına çevrilir. Bundan əlavə, Azərbaycan Avropa Şurası, İslam Konfransı Təşkilatı və İSESKO-ya üzv olan yeganə dövlətdir. Bundan çıxış edən Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi bu yaxınlarda böyük mədəniyyətləri və sivilizasiyaları yaxınlaşdırmaq üçün “Mədəniyyətlərarası dialoq dair Bakı Prosesi”nin təşəbbüsçüsü oldu.

Azərbaycan Respublikası mədəni müxtəlifliyə və mədəniyyətlərarası dialoq məsələsinə böyük diqqət ayırır, xalqlar arasında sülhün və qarşılıqlı anlayışın əldə olunmasında bütün beynəlxalq təşəbbüsləri dəstəkləyir.

Ə d ə b i y y a t

Mehparə. Bəşəriyyətin fundamental sərvəti onun müxtəlifliyidir [Mətn] / Mehparə //Mədəniyyət.- 2009.- 22 may.- S. 9.

İ n t e r n e t d ə

www.anl.az

www.azerworld.info

www.icmal.az

www.medeniyyet.az

www.timeturk.com

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ DÖVLƏT HİMNİ 1992

Azərbaycan Respublikasının Dövlət himni Azərbaycan dövlətinin, onun müstəqilliyinin və milli birliyinin müqəddəs rəmzidir.

28 may 1918-ci il tarixdə Azərbaycan istiqlaliyyəti elan olunduqdan sonra Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin Dövlət bayrağı və gerbi ilə bərabər Dövlət himninin də yaradılması və qəbul edilməsi məsələsi qarşıya çıxmışdı.

1920-ci il yanvarın 30-da Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin Nazirlər Şurası Cümhuriyyətin milli himninin hazırlanması haqqında qərar qəbul etdi və bu məqsədlə Xalq Maarif Nazirliyi tərəfindən müsabiqə elan edildi.

Bununla əlaqədar bəstəkar Üzeyir Hacıbəyli və şair Əhməd Cavad “Azərbaycan marşı” adlı əsər yazırlar və müsabiqəyə təqdim edirlər. Lakin 1920-ci il aprelin 28-də Xalq Cümhuriyyətinin süqutu Azərbaycanın milli himnini qəbul etməyə imkan vermədi.

1991-ci ildə ölkəmiz yenidən müstəqillik əldə etdikdən sonra Azərbaycan Respublikasının Dövlət himninin qəbulu məsələsi öndəmə çıxır. 1992-ci il mayın 27-də Milli Məclis “Azərbaycan Respublikasının Dövlət himni haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Qanunu qəbul edir. Qanuna əsasən, 1919-cu ildə musiqisi böyük bəstəkar Üzeyir Hacıbəyli və sözləri Əhməd Cavada məxsus olan “Azərbaycan marşı” Azərbaycan Respublikasının Dövlət himni kimi təsdiq edildi.

1993-cü il Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin 2 mart tarixli qərarı ilə Azərbaycan Respublikası Dövlət himni haqqında əsasnamə təsdiq edilmiş-

dir. Azərbaycan Respublikasının Dövlət himninə dərin ehtiram bəsləmək hər bir vətəndaşın borcudur.

Əsasnaməyə əsasən Azərbaycan Respublikasının Dövlət himni aşağıdakı hallarda ifa olunur:

a) dövlət bayramlarına həsr olunmuş təntənəli yığıncaqların və iclasların açılışı və bağlanması zamanı;

b) Hər gün Azərbaycan Respublikası Milli Televiziya və Radio verilişlərinin əvvəlində və axırında;

c) Azərbaycan xalqının və dövlətinin həyatında çox mühüm tarixi hadisələr münasibətilə, Azərbaycanın görkəmli siyasi, dövlət, hərbi xadimlərinin, milli qəhrəmanlarının, elm, ədəbiyyat və incəsənət xadimlərinin şərəfinə abidələrin və lövhələrin açılışı zamanı;

ç) Dövlət və ictimai orqanlar, müəssisələr, idarələr və təşkilatlar tərəfindən keçirilən mərasimlər və digər təntənəli tədbirlər zamanı Azərbaycan Respublikasının Dövlət bayrağı qaldırılarkən;

d) Azərbaycan Respublikasına rəsmi görüşə gələn xarici ölkələrin dövlət və hökumət başçıları qarşılanarkən və yola salınarkən – müvafiq ölkənin Dövlət himni ifa olunduqdan sonra.

Azərbaycan Respublikasının Dövlət himni “Azərbaycan Respublikasının Dövlət himni haqqında” Azərbaycan Respublikasının 1992-ci il 27 may tarixli Qanunu ilə təsdiq edilmiş mətnə və musiqi redaksiyasına tam müvafiq surətdə ifa olunmalıdır. Azərbaycan Respublikasının Dövlət himni ayaq üstə dinləməli və ya oxunmalıdır.

Ə d ə b i y y a t

Dövlət himni [Mətn] // Azərbaycan Milli Ensiklopediyası: 25 cildə.- Bakı, 2007.- Azərbaycan cildi.- S.6.

Məmmədova, S. Mədəniyyətşünaslıq [Mətn]: (dərs vəsaiti) /S.K.Məmmədova.- Bakı: Kooperasiya, 2001.- 202 s.

İ n t e r n e t d ə

www.meclis.gov.az

www.az.wikipedia.org

60
illiyi**ŞAHLAR ŞÜKÜROV**
1952-1990*Milli Qəhrəman*

Şahlar Əvəz oğlu Şükürov 1952-ci il may ayının 17-də Kəlbəcər rayonunun Zülfüqarlı kəndində anadan olmuşdur. Orta məktəbi bitirdikdən sonra Azərbaycan Xalq Təsərrüfatı İnstitutuna daxil olmuşdur. 1972-ci ildə təhsilini başa vuraraq, ordu sıralarına yollanmışdır.

Ordudan tərxis olunduqdan sonra Bakıda İslah Əmək müəssisələrinin birində işləmişdir. Daha sonra fəaliyyətini Ucar rayon Daxili İşlər şöbəsində davam etdirmişdir.

1986-cı ildə Rostov Ali Polis Akademiyasını bitirmiş, 1987-ci ildə Zərdab rayon DİŞ-də əməliyyat işləri üzrə rəis müavini vəzifəsinə təyin edilmişdir. Polis mayoru rütbəsinə qədər

yüksələn Ş.Şahlar 1990-cı ildə Tərtər-Kəlbəcər yolu ilə hərəkət edən maşın karvanı Ağdərə ərazisindən keçərkən düşmənin qəfil hücumu ilə qarşılaşır. Qeyri-bərabər döyüşdə qəhrəmanlıq nümayiş etdirərək həlak olur.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 8 oktyabr 1992-ci il tarixli 264 sayılı Fərmanı ilə polis mayoru Şükürov Şahlar Əvəz oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" fəxri adı verilmişdir.

Kəlbəcər rayonunun Zülfüqarlı kəndində dəfn edilmişdir.

Zərdab rayonunda adına küçə var. Məktəblərin birinə onun adı verilmişdir.

Ə d ə b i y y a t

Əsgərov, V. Şükürov Şahlar Əvəz oğlu [Mətn] //Əsgərov, V. Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2005.- S.210.

Fəxri, Z. Yaza və yoza bilmədiyim yuxu [Mətn] /Z.Fəxri.- Bakı : Adiloğlu, 2005.- 94 s.

Nazim, N. Şükürov Şahlar Əvəz oğlu [Mətn] //Nazim, N. İstiqlal ulduzları.- Bakı, 1995.-S.161-163.

Zeynalov, R. Şükürov Şahlar Əvəz oğlu [Mətn] //Zeynalov, R. Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı , 1996.- S.109.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.google.az

Milli Qəhrəmanlar

40 illiyi
MƏRİFƏT NƏSİBOV
1972-1992

Milli Qəhrəman

Mərifət Əhməd oğlu Nəsimov 1972-ci il may ayının 22-də Qazax rayonunun Məzəm kəndində dünyaya gəlib. İlk təhsilini 1979-cu ildə doğma kəndlərində almış, 1989-cu ildə Aşağı Əskipara kənd orta məktəbini bitirmişdir.

1990-cı ildə hərbi xidmətə çağırılmış, bir il sovet ordusu sıralarında xidmət etmişdir. Vətənə qayıdan M. Nəsimov Milli Ordu sıralarına çağırılır. Döyüş zamanı həmişə öndə olmağa üstünlük verir, şəxsi igidlik göstərirdi.

Qazax rayonunun Ermənistanla sərhəd kəndlərini cəsur bir əsgər kimi qoruyurdu. 1992-ci il yanvarın 28-də Qazax rayonunun Quşçu Ayrım kəndində gedən mövqə döyüşləri zamanı qəhrəmancasına həlak olur.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 7 iyul 1992-ci il tarixli 833 sayılı Fərmanı ilə Nəsimov Mərifət Əhməd oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" fəxri adı verilmişdir.

Qazax rayonunun Məzəm kəndində dəfn edilmişdir. Qazax rayonundakı Heydər Əliyev parkında adına bulaq tikilmişdir.

Ə d ə b i y a t

Azərbaycan Respublikasının Müdafiə Nazirliyinin hərbi qulluqçularına "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilməsi haqqında: [Nəsimov Mərifət Əhməd oğlu – sırası – Azərbaycan Respublikasının suverenliyi və ərazi bütövlüyünün qorunmasında, dinc əhalinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsində göstərdiyi şəxsi igidlik və şücaətə görə]: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 7 iyun 1992-ci il / [Mətn]/Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Məlumatı.- 1992.- № 13.- S.25.- (ölümündən sonra).

Əsgərov, V. Nəsimov Mərifət Əhməd oğlu // Əsgərov, V. Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2005.- S. 169.

Seyidzadə, M. Nəsimov Mərifət Əhməd oğlu [Mətn] //Seyidzadə, M. Milli qəhrəmanlar zirvəsi. - Bakı, 2010. - S. 173.

Zeynalov, R. Nəsimov Mərifət Əhməd oğlu: (1972-1992) [Mətn] //Zeynalov, R. Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 1996.- S. 101.

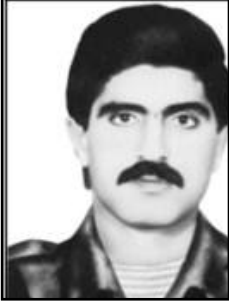
İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.milliqahraman.az

www.zengilan.com

www.adam.az

45
illiyi**AYTƏKİN MƏMMƏDOV**
1967-1991*Milli Qəhrəman*

Aytəkin İsrayıl oğlu Məmmədov 1967-ci il may ayının 29-da Gədəbəy rayonunun Göyəli kəndində anadan olmuşdur. 1974-cü ildə orta məktəbə daxil olur və 1984-cü ildə orta təhsilini başa vurmuşdur.

Həmin il texniki-peşə məktəbində rəngsaz peşəsinə yiyələnir. 1985-ci ildə hərbi xidmətə çağırılır. Əfqanıstan müharibəsində iştirak edir. Ermənilər tərəfindən ölkəmizdə elan olunmamış müharibə başlayanda, 1991-ci ilin fevralında DİN-nin Xüsusi Təyinatlı Polis Dəstəsinə daxil olur. Həmin ilin aprel ayında Xanlar rayonunun Quşçu

kəndi uğrunda gedən döyüşdə rəşadət göstərir.

Əhalinin təhlükəsizliyini təmin edərək döyüşdə ağır yaralanır. Onun həyatını xilas etmək mümkün olmur. Məmmədov Aytəkin 1991-ci ildə qəhrəmancasına həlak oldu.

Subay idi.

Göyəli kənd qəbristanlığında dəfn edilmişdir.

Göyəli kənd orta məktəbi onun adını daşıyır. Büstü qoyulmuşdur.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 8 oktyabr 1992-ci il tarixli 264 sayılı fərmanı ilə Məmmədov Aytəkin İsrayıl oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

Ə d ə b i y y a t

Azərbaycan Respublikası Daxili işlər orqanlarının bir qrup əməkdaşına "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilməsi haqqında : [Məmmədov Aytəkin İsrayıl oğlu – polis nəfəri – Azərbaycan Respublikasının suverenliyi və ərazi bütövlüyünün qorunmasında, dinc əhalinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsində göstərdiyi şəxsi igidlik və şücaətə görə]: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 8 oktyabr 1992-ci il [Mətn] //Azərbaycan.- 1992.- 9 oktyabr.- S.1.- (ölümündən sonra).

Əsgərov, V. Məmmədov Aytəkin İsrayıl oğlu [Mətn] //Əsgərov, V. Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2005.- S. 138.

Nazim, N. Məmmədov Aytəkin İsrayıl oğlu: (1967-1991) [Mətn] //Nazim, N. İstiqal ulduzları.- Bakı, 1995.- S. 108-110.

Seyidzadə, M. Məmmədov Aytəkin İsrayıl oğlu [Mətn] //Seyidzadə, M. Milli qəhrəmanlar zirvəsi. - Bakı, 2010. - S. 139.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.milliqahraman.az

www.gedebey.net

www.adam.az

SABİT ORUCOV
1912-1981*Professor***Ə d ə b i y a t**

Aslanov, V. Nəsillərə nümunə olan görkəmli şəxsiyyət [Mətn] /V.Aslanov //Xalq qəzeti.- 2009.-16 iyul.- S.5.

Fəcri, F. Od oğullar [Mətn] /F.Fəcri.- Bakı : Mütərcim, 2004.- 144 s.

Hacızadə, A. Sabit Orucovun xatirəsi Moskvada ehtiramla yad edildi [Mətn]: [S. Orucovun anadan olmasının 90 illiyi ilə əlaqədar] /A.Hacızadə //Azərbaycan.- 2002.-4 iyun.-S.8

Мамедов, Р. Соотечественники [Текст] /Р.Мамедов.- Баку: Зия-Нурлан, 2009.- 279 с.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

Sabit Atabala oğlu Orucov 1912-ci il may ayının 31-də Bakı şəhərində anadan olmuşdur.

Orta təhsilini Bakıda almış alim 1929-1931-ci illərdə orta məktəbdə dərs demiş, 1931-1936-cı illərdə Azərbaycan Sənaye İnstitutunda (indiki Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası) oxumuşdur.

S.Orucov 1936-1946-cı illərdə Kompresor təsərrüfatında mexanik, neftçıxarma ustası, Suraxanı mədənlərində direktor olmuşdur. O, “Orcenikidzeneft”in idarə rəisi, “Azərneftkombinat”da qazma üzrə rəis müavini, “Azneftdə” baş mühəndis işləmişdir. Xəzər dəniz neft yataqlarında, xüsusilə də Neft Daşlarında neft çıxarılmasına böyük əmək sərf etmişdir. Bütün bu xidmətlərinə görə o, 1964-cü ildə Azərbaycan SSR Əməkdar elm və texnika xadimi fəxri adına layiq görülmüşdür.

S.Orucov 1946-1947-ci illərdə SSRİ Neft Sənayesi Nazirliyində şöbə müdiri, 1947-1949-cu illərdə “Krasnodarneft” Birliyində rəisin birinci müavini – baş mühəndis, 1949-1953 və 1955-1957-ci illərdə SSRİ Neft Sənayesi nazirinin müavini, 1957-1959-cu illərdə Azərbaycan Xalq Təsərrüfatı Şurasının sədri, Nazirlər Soveti sədrinin müavini, 1959-62-ci illərdə Azərbaycan Nazirlər Sovetinin SSRİ Nazirlər Sovetindəki

nümayəndəsi, 1962-1965-ci illərdə SSRİ Dövlət Plan Komitəsində neft və qaz sənayesi məsələləri ilə məşğul olmuş, 1965-1972-ci illərdə SSRİ Neft Sənayesi nazirinin birinci müavini, SSRİ Neft Komitəsinin sədri və Dünya Neft konqreslərinin sədr müavini seçilmişdir.

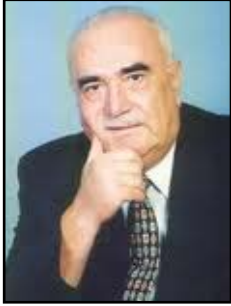
S.Orucov 1972-1981-ci illərdə SSRİ Qaz Sənayesi naziri olmuşdur. Onun SSRİ qaz sənayesinin inkişafında böyük xidmətləri olmuşdur. Xüsusilə Sibirdə qaz sənayesinin inkişafına diqqət yetirmişdir.

Texnika elmləri doktoru, professor S.Orucov elmi fəaliyyətini də davam etdirir. O, “Yüksəkdərlikli iribloklı dəniz neft buruqları özülləri”, “İranın neft sənayesi”, “Qaz sənayesi inkişaf yolunda” kimi əsərlərin müəllifidir.

S.Orucov 1950-1951-ci illərdə SSRİ Dövlət mükafatı laureatı, 1970-ci ildə Lenin mükafatı, 1980-cı ildə Sosialist Əməyi Qəhrəmanı adına layiq görülmüşdür.

Sabit Orucov 3 dəfə Lenin ordeni, Oktyabr İnqilabı ordeni, 4 Qırmızı Əmək Bayrağı ordeni, medallarla təltif olunmuşdur. O dəfələrlə Azərbaycan və SSRİ Ali Sovetinə deputat seçilmişdir.

Sabit Atabala oğlu Orucov 1981-ci ildə Moskvada vəfat etmişdir.

85
illiyi**MİRMƏMMƏD CAVADZADƏ**
1927-2008*Akademik***Ə d ə b i y a t**

Xroniki böyrək çatışmazlığı: etiopatogenezi klinikası, diaqnostika və müalicəsi [Mətn]: monoqrafiya: praktiki həkimlər üçün vəsait /M.Cavadzadə.- Bakı: Çayıoğlu, 2007.- 175 s.

Qəlblərdə yaşayan insan [Mətn]: [Zərifə Əliyeva haqqında] /M.Cavadzadə //Respublika.- 2008.- 27 aprel.- S.5.

Kərimov, S. Dünya şöhrətli uroloq-cərrah [Mətn] /S.Kərimov //Azərbaycan.- 2009. - 20 may.- S. 6.

Kərimov, S. İnsanların sağlamlığına həsr olunmuş ömür [Mətn] /S.Kərimov //Respublika.- 2005. -12 yanvar.- S.3.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.google.az

Mirməmməd Cavad oğlu Cavadzadə 1927-ci il may ayının 18-də Lənkəran şəhərində anadan olmuşdur. 1943-cü ildə 1 saylı Lənkəran şəhər orta məktəbini, 1948-ci ildə ADTI-nin Müalicə-profilaktika fakültəsini bitirmişdir.

1951-ci ildə II Moskva Tibb İnstitutundakı Urologiya kafedrası aspiranturasında oxumuş, 1954-cü ildə namizədlik dissertasiyasını müdafiə etmişdir. 1954-cü ildən 1957-ci ilə qədər Kırım Tibb İnstitutunda assistent, sonra urologiya üzrə dosent olmaqla, Kırım vilayətinin baş uroloqu işləmişdir. 1962-ci ildə doktorluq dissertasiyasını müdafiə edərək tibb elmləri doktoru adı almışdır. 1963-cü ildə Bakıya dəvət olunmuş və müsabiqə yolu ilə Ə.Əliyev adına Azərbaycan Dövlət Həkimləri Təkmilləşdirmə İnstitutunun Urologiya və operativ nefrelogiya kafedrasına müdir seçilmişdir.

Azərbaycana qayıtdıqdan sonra o, yüksək səviyyəli elmi-klinik müəssisə yaratmış və bununla da müasir klinika məktəbinin və urologiya elmində yeni istiqamətin təməlini qoymuş-

dur. M.Cavadzadənin rəhbərliyiylə bir neçə xəstəxananın urologiya şöbələri birləşdirilmiş və respublikada urologiya və onunla əlaqədar elmlərin inkişafına təkan verilmişdir.

M.C.Cavadzadənin elmi tədqiqatları xarici ölkələrdə geniş şöhrət tapmışdır. O, dəfələrlə ölkəmizi dünyanın bir çox ölkələrində keçirilən elmi simpozium və konfranslarda təmsil etmiş, beynəlxalq forumlarda çıxışlar etmişdir.

Mirməmməd Cavadzadə 1964-cü ildən professor, 1967-ci ildən Əməkdar elm xadimi adına layiq görülmüşdür. O, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü olmuşdur.

M.C.Cavadzadə tibb elminin inkişafındakı xidmətlərinə görə 18 may 2007-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Sərəncamı ilə "İstiqlal" ordeni ilə təltif edilmişdir.

Tanınmış həkim-uroloq, akademik, Cavadzadə Mirməmməd Cavad oğlu 2008-ci il avqust ayında vəfat etmişdir.

100
illiyiƏLİ QULİYEV
1912-1989

Akademik

Ə d ə b i y y a t

Əli Musa oğlu Quliyev
[Mətn] //Azərbaycan Sovet
Ensiklopediyası: 10 cildə.-
Bakı, 1979.- C.III.- S.267.

İ n t e r n e t d ə

www.press.bsu.edu.az

www.library.adau.edu.az

Əli Musa oğlu Quliyev 1912-ci il may ayının 31-də Gəncə şəhərində anadan olmuşdur.

O, 1931-ci ildə Bakı Pedaqoji Texnikumunu bitirdikdən sonra bir sıra kənd məktəblərində müəllimlik etmişdir. 1934-1939-cu illərdə S.M.Kirov adına Azərbaycan Dövlət Universitetinin Kimya fakültəsinin tələbəsi olmuşdur. Sonrakı illərdə o, Azərbaycan Elmi-Tədqiqat Neft Emalı Sənayesi İnstitutunda, Respublika Elmlər Akademiyasının Neft Kimyası Prosesləri İnstitutunda işləmişdir.

1987-ci ilə qədər onun həyatı və elmi fəaliyyəti respublika Elmlər Akademiyasının Aşqarlar Kimyası İnstitutu ilə bağlı olmuşdur. Ə.M.Quliyev institutun yaradıldığı gündən ona başçılıq etmişdir.

Böyük Vətən müharibəsi illərində Ə.M.Quliyev ordunun döyüş qabiliyyətinin möhkəmləndirilməsinə, mühüm əczaçılıq preparatları yaradılmasına yönəldilən işlərə rəhbərlik

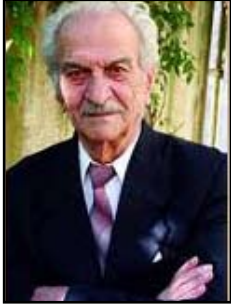
etmişdir.

Ə.M.Quliyevin tədqiqatları geniş şöhrət qazanmış, bir çox dərsliklərə və monoqrafiyalara daxil edilmişdir. Görkəmli alim 800 elmi əsər yazmışdır, o cümlədən ixtiraları üçün 170 müəllif şəhadətnaməsi almışdır.

Onun rəhbərliyi altında 70-dən çox doktorluq və namizədlik dissertasiyası müdafiə edilmişdir. O, respublikanın ictimai və elmi həyatında yaxından iştirak edirdi.

Uzun illər S.M.Kirov adına ADU-da dərs demiş və 1951-60-cı illərdə Üzvi kimya kafedrasının müdiri olmuşdur. Əli Quliyev neft məsələlərinə dair keçirilən konqres və simpoziumlarda məruzələrlə çıxış etmişdir. İki dəfə SSRİ Dövlət Mükafatı laureatı, 2 Qırmızı Əmək Bayrağı və 3 “Şərəf nişanı” ordeni və medallarla təlif olunmuşdur.

Akademik Əli Musa oğlu Quliyev 1989-cu ilin yanvar ayının 31-də 77 yaşında vəfat etmişdir.

90
illiyi**ƏLƏDDİN ABBASOV**
1922**Aktyor****Ə d ə b i y y a t**

Ağaoğlu, T. Arzularına çatan sənətkar [Mətn] /T.Ağaoğlu //Azərbaycan.- 2008.- 4 oktyabr.-S.6.

İsmayılova, P. "Dəli Kür" də səhvlər var [Mətn] /P.İsmayılova //Həftə içi.- 2011.- 6 yanvar.-S.6.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.google.az

Ələddin Aslan oğlu Abbasov 1922-ci il may ayının 5-də qədim Gəncə şəhərində anadan olmuşdur. Sənətə olan böyük həvəsi onu 1937-ci ildə Gəncə Dövlət Dram Teatrının nəzdindəki aktyor studiyasına gətirib çıxarmışdır. Studiyadakı iki illik təhsil müddətində o, teatrın yardımçı heyətində çalışıb, tamaşalarda kütləvi səhnələrdə iştirak edib.

Ələddin Abbasov 1939-cu ildən Gəncə Dövlət Dram Teatrı truppasının üzvü olmuş və ömrünün sonuna qədər bu kollektivdə çalışmışdır. O, Böyük Vətən müharibəsi iştirakçısı olmuşdur. Müharibədən sonra doğma kollektivə qayıdaraq aktyorluq fəaliyyətini davam etdirmişdir. Tamaşaya qoyulan əsərlərin demək olar ki, əksəriyyətində baş rollarda çıxış etmişdir. O, lirik-psixoloji üslublu tamaşalarda məhəbbət qəhrəmanlarını bacarıqla oynayıb. Xarakterik səs tembrli, ifadəli sifət cizgiləri, cazibəli

səhnə görkəmi olan aktyor tamaşaçıların böyük məhəbbət və rəğbətini qazanmışdır.

Sənət uğurlarına görə Ələddin Abbasov 1958-ci ildə Əməkdar artist, 1971-ci ildə isə Pespublikanın Xalq artisti fəxri adına layiq görülmüşdür.

Ələddin Abbasov teatrdakı fəaliyyəti ilə yanaşı, "Azərbaycanfilm" kinostudiyasının istehsal etdiyi bir çox filmlərdə çəkilməmişdir. İsmayıl Şıxlının ssenarisi əsasında rejissor Hüseyin Seyidzadənin çəkdiyi "Dəli Kür" filmində Cahandar ağa rolu ilə əsl Azərbaycan "kişi"sinin obrazını yaratmışdır. O, "Mən ki, gözəl deyildim" (İmran), "Özgə ömrü" (Ata), "Qatır Məmməd" (Məşədi Göyüş) və sairə bədii filmlərdə bir çox uğurlu obrazlar yaratmışdır.

Ələddin Aslan oğlu Abbasov Teatr Xadimləri İttifaqının üzvüdür, Prezident təqaüdçüsüdür.

Ə d ə b i y a t

Tar məktəbi [Mətn]: dərslik /S.Rüstəmov.- Bakı: İnkişaf Şirkəti MMC, 2008.- 143 s.

Əfəndiyeva, İ. Gözəl və təkrarolunmaz mahnıların müəllifi [Mətn]: Səid Rüstəmov-100 /İ.Əfəndiyeva //Musiqi dünyası.- 2007.- № 1-2.- S. 39-41.

Kazımov, N. Səid Rüstəmov [Mətn]: dərs vəsaiti /N.Kazımov.- Bakı: Çaşıoğlu, 2007.- 92 s.

Novruzov, A. Səid Rüstəmovun tar məktəbinə yeni bir baxış [Mətn] /A.Novruzov //Konservatoriya.- 2009.- № 1.- S. 59.

Quliyeva, A. Səid Rüstəmovun folkloristika sahəsində fəaliyyəti [Mətn] /A.Quliyeva //Musiqi dünyası.- 2006.- № 1-2.- S. 188.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

Səid Əli oğlu Rüstəmov 1907-ci il may ayının 12-də İrəvanda anadan olmuşdur. 1919-cu ildə Rüstəmovlar ailəsi Bakıya köçür və Səid Müəllimlər seminariyasına daxil olur. Həmin məktəbdə musiqi dərsləri keçilirdi. Səid burada truba çalmağı öyrənir. Səidin musiqi istedadı müəllimlərdən birinin diqqətini cəlb edir. O, Səidi Üzeyir Hacıbəylinin yanına aparır. Bu da Səidin taleyini həll edir. S. Rüstəmov 1924-cü ildə musiqi məktəbinin Xalq çalğı alətləri şöbəsinə qəbul olunur.

Səid Rüstəmov 1926-cı ildə Müəllimlər Seminariyasını bitirdikdən sonra Süleyman Sani Axundovun müəllimi olduğu 19 nömrəli birinci dərəcəli məktəbə müəllim təyin olunur. 1932-ci ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutunu bitirir. Səid Rüstəmovu digər sənətkarlardan, sənət dostlarından fərqləndirən cəhətlərdən biri də odur ki, o, pedaqoji fəaliyyətə ümumtəhsilin əsaslarını öyrədən məktəbdə başlayıb.

Musiqi məktəbləri üçün “Not savadı” dərsliyinin əsas tərtibçilərindən biri olanda da, ilk “Tar məktəbi” dərs vəsaitini yazanda da, 1931-ci ildə respublikamızda notla çalan ilk xalq çalğı alətləri orkestrinin bədii rəhbəri və baş dirijorunun köməkçisi, sonralar isə orkestrin bədii rəhbəri və baş dirijoru, Fioletov adına klubun mahnı və rəqs ansamblının (1945), Azərbaycan Dövlət mahnı və rəqs ansamblının (1951) rəhbəri vəzifəsində çalışanda da öyrətmək məharəti ilə tanınan pedaqoq kimi nəzərə çarpmışdır.

S. Rüstəmovun pedaqoji fəaliyyətinin mühüm bir dövrü Ü. Hacıbəyov adına Azərbaycan Dövlət Konservatoriyası ilə bağlı olmuşdur. O, bu mötəbər ali musiqi təhsili ocağında Xalq musiqisi kafedrasının yaradıldığı vaxtdan istedadlı tarzənlərin yoluna işıq tutmuşdur. Dahi Üzeyir Hacıbəylinin vəfatından sonra Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının sədri seçilməsi və 1953-cü ilədək tutduju v'zif'dustad müəllimin adına layiq çalışması, həm də onun ictimai xadim kimi yetişməsini göstərirdi.

1937-ci ildən 1953-cü ilə qədər S. Rüstəmov 20-dən artıq səhnə əsərlərinə musiqi bəstələmişdir. M.F. Axundovun “Hacı Qara”, S. Vurğunun “Vaqif”, C. Cabbarlının “Od gəlini” və “Almaz”, S. Rəhmanın “Toy”, M. Hüseynin və İ. Əfəndiyevin birgə yazdıqları “İntizar”, A. Şirvanzadənin “Namus” və digər səhnə əsərlərinin musiqisi S. Rüstəmov aiddir.

Səid Əli oğlu Rüstəmovun geniş, çoxcəhətli fəaliyyəti, gərgin əməyi layiqincə qiymətləndirilmişdir. O, 1938-ci ildə Əməkdar incəsənət xadimi, 1957-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Xalq artisti fəxri adlarına, 1951-ci ildə isə SSRİ Dövlət Mükafatına layiq görülmüşdür. İki dəfə Qırımızı Əmək Bayrağı ordeni, Xalqlar Dostluğu ordeni və bir sıra medallarla təltif olunmuşdur.

Səid Rüstəmov 1983-cü ilin iyun ayında 76 yaşında vəfat etmişdir.

Ə d ə b i y a t

Mükərrəmoğlu, M. Görkəmli bəstəkarın xatirəsinə [Mətn]: [R.Hacıyev – 80] /M.Mükərrəmoğlu // Xalq qəzeti.-2002.- 25 dekabr .- S.6.

Zöhrabov, R. Rauf Hacıyev [Mətn]: monoqrafiya /R.Zöhrabov.-Bakı : Şur, 1993.-24 s.

Мирзоева, Э. Рауф Гаджиев [Текст]: очерк о жизни и творчестве /Э.Мирзоева.- Москва: Сов. Композитор, 1988.- 111 с.

Rauf Sultan oğlu Hacıyev 1922-ci il may ayının 15-də Bakı şəhərində dünyaya göz açmışdır.

Yeddi yaşında ikən Rauf Hacıyev Orta İxtisas musiqi məktəbinin fortepiano sinfinə daxil olmuşdur. Görkəmli musiqişünas, pedaqoq Kövkəb xanım Səfəraliyevadan dərs alıb. O, hələ təhsil illərində fortepiano üçün bir sıra instrumental pyeslər – “Tarantella”, “Dağıstan”, “Ləzgihəngi” kimi əsərlər yazmışdır.

R. Hacıyev 1938-ci ildə Bakı Orta İxtisas musiqi məktəbinin nəzəri-bəstəkarlıq şöbəsinə daxil olmuşdur.

1940-cı ildə 18 yaşında olarkən Mustafa Mərdanovun librettosu əsasında “Tələbələrin kələyi” adlı musiqili komediyasını yazmışdır.

1941-ci ildə R. Hacıyev Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasına daxil olmuşdur.

1948-ci ildə O, yenidən Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasına daxil olmuş və bir müddət sonra Moskva Dövlət Konservatoriyasına göndərilmişdir. Bakıya qayıtdıqdan sonra R.Hacıyev böyük bəstəkarımız Qara Qarayevin rəhbərliyi altında öz sənətini daha da təkmilləşdirmiş, Niyazi ilə birlikdə “Kolxoz” süitəsini yazmışdır. Bu əsərlə bəstəkarın kantata-oratorial janrlara olan marağı üzə çıxır. O, 1950-ci ildə S.Rüstəmin, S.Vurğunun və M.Rahimin sözlərinə “Bahar” kantatasını bəstələmişdir.

Müxtəlif illərdə R.Hacıyev 150-dən artıq mahnı yazmışdır. “Mənim

Azərbaycanım”, “Sevgilim”, “Lirik mahnı”, “Leyla”, “Bahar gəlir”, “Ancaq sən”, “Sevimli şəhər” və s. kimi mahnılar nadir sənət nümunələri hesab olunur.

R.Hacıyev 15-dən artıq bədii və sənədli filmə musiqi bəstələmişdir. 60-cı illərdə bəstəkarı daha çox operetta janrı özünə cəlb etmişdir. Bəstəkarın yazdığı yeddi operettadan beşi “Romeo mənim qonşumdur”, “Kuba, məhəbbətim mənim”, “Qafqaz əsəri”, “Ana mən evlənirəm”, “Yolayıcı” Moskva Dövlət Operetta Teatrının səhnəsində tamaşaya qoyulmuşdur. “Romeo mənim qonşumdur” “Azərbaycanfilm” kinostudiyasında rejissor S.Mahmudbəyovun quruluşunda ekranlaşdırılmışdır.

R.Hacıyevin axıncı operettası Üzeyir Hacıbəylinin anadan olmasının 100 illiyinə həsr olunmuş “Ordanburdan” əsəridir.

Bəstəkar “Üç inqilab”, “Alov” və “Hürriyyət” adlı baletlərin müəllifidir.

Rauf Hacıyev 80-ci illərdə simfonik musiqi sahəsində səmərəli işlər görmüş, 1982-ci ildə kamera orkestri üçün ikinci simfonyasını, simfonik orkestr üçün “Şeyx Sənan”, 1983-cü ildə “Səbuhi”, 1984-cü ildə isə “Həzi Aslanov” simfonik poemalarını yazmışdır.

1978-ci ildə SSRİ Xalq artisti adına layiq görülmüşdür. “Lenin” ordeni, “Qırmızı Əmək Bayrağı” və “Şərəf nişanı” ordenləri ilə təltif edilmişdir.

Rauf Hacıyev 1995-ci il sentyabr ayının 19-da Bakıda vəfat etmişdir.

Ə d ə b i y a t

Dastan, qədim oyunlar, portret [Mətn] /A.Əlizadə.- Bakı : Şur, 1994.- 38 s.

Musiqi dövlətin ən önəmli silahlarından biridir [Mətn] /A.Əlizadə //Xalq cəbhəsi.- 2007.-8 noyabr.-S.14.

Yaratdığım musiqilər xalqımız, sabahımız üçündür [Mətn] /A.Əlizadə // Qobustan.-2007.-№ 4.- S.26-29.

Dadaşzadə, Z. Aqşin Əlizadə [Mətn] /Z.Dadaşzadə.- Bakı : Şur,1992.- 32 s.

Hüseynova, L. Aqşin Əlizadənin musiqi dünyası düşüncə və mülahizələrdə [Mətn] /L.Hüseynova // Qobustan.- 2007.- №4.- S.21-25.

Xatun. Muğamı anlamaq üçün Azərbaycanda doğulmaq gərəkdir [Mətn] /Xatun //Ayna.-2010.- 20 noyabr.- S.20.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.google.az

Aqşin Əliqulu oğlu Əlizadə 1937-ci il may ayının 22-də Bakıda anadan olub. O, 1962-ci ildə Ü.Hacıbəyov adına Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasında Cövdət Hacıyevin bəstəkarlıq sinifini bitirib.

1963-cü ildən həmin təhsil ocağının bəstəkarlıq kafedrasında dərs deyir. Hal-hazırda da Akademiyanın professorudur.

1990-cı ildən professordur. Müxtəlif illərdə Y.Məmmədəliyev adına Naxçıvan Universitetində və Türkiyənin Van şəhərindəki “Yüzüncü Yıl Universiteti”ndə pedaqoji fəaliyyət göstərən bəstəkarın gənc musiqiçilər nəslinin yetişməsində böyük xidmətləri var.

A.Əlizadə 1979-1985-ci illərdə Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqı İdarə heyətinin katibi, 1985-1990-cı illərdə Birinci katibi olub. Azərbaycan bəstəkarlarının sonuncu VIII qurultayında (2007) o, İttifaqın katibi seçilib.

Əsərləri ABŞ, İngiltərə, İsveçrə, Kuba, Fransa, Türkiyə, keçmiş SSRİ-

nin bir çox respublikalarında ifa olunub.

Aqşin Əlizadənin “Babək” baleti, “Natəvan” baleti, 5 simfoniya, xor üçün “Bayatı”, “Pastoral”, “Aşıqsayağı”, “Cəngi”, “Kənd süitəsi”, “Dastan”, “Qədim oyunlar”, “Portret”, xoreoqrafik simfoniya və s. məşhur əsərlərindəndir. O, 40-dan çox filmə və tamaşaya musiqi yazmışdır.

1988-ci ildən o, “Unudulmuş qəhrəman” (2005); “Bağ yerində” (2007); “Məhkumlar” (2007); “Təxəllüsü “Mixaylo”” (2008) və s. filmlərinin musiqisini bəstələmişdir.

Aqşin Əlizadə musiqi sənətinin inkişafındakı xidmətlərinə görə 1978-ci ildə Respublika Dövlət Mükafatı laureatı, 1982-ci il 15 iyulda “Azərbaycan Əməkdar incəsənət xadimi”, 1987-ci ildə Azərbaycanın Xalq artisti fəxri adları, 1997-ci il 22 mayda isə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı ilə ölkənin ən yüksək mükafatı “Şöhrət” ordeni ilə təltif olunmuşdur.

Ə d ə b i y a t

H.M.Əliyevin "İstiqlal" ordeni ilə təltif edilməsi haqqında: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı, 19 oktyabr 2007-ci il [Mətn]//Azərbaycan.-2007.- 20 oktyabr.- S.1.

Prezident İlham Əliyev Ağdaşda Habil Əliyev adına Musiqi Məktəbi ilə tanış olmuşdur : Prezident İlham Əliyevin Ağdaş rayonunun səfəri çərçivəsində [Mətn]//Azərbaycan.-2010. - 13 fevral.- S. 1.

Hacıxəlil, H. "Xalqımın qarşısında xəcalətli deyiləm" : Habil Əliyev: "Mən Azərbaycan musiqisində tam ayrı bir yol qoymuşam. Bunu heç kəs bacarmayıb": [Mətn] [Ağdaş rayonunda Habil Əliyevin adını daşıyan musiqi məktəbinin açılışı haqqında] /H.Hacıxəlil // Kəspi.- 2010. - 19 fevral.- S.13.

Kərimov, Y. "Virtuoz sənətkarlarımız" dəftərindən [Mətn]: [Habil Əliyev və Alim Qasimov haqqında] /Y.Kərimov // Kəspi.-2009.- 13 mart.- S.11.

www.habilaliyev.az

www.az.wikipedia.org

Habil Mustafa oğlu Əliyev 1927-ci il may ayının 28-də Ağdaş rayonunun Üçqovaq kəndində anadan olub. Yeddi yaşında ikən rayon mərkəzindəki 3 saylı yeddiillik Ağdam musiqi məktəbinə daxil olub. Elə həmin vaxtdan da meylini kamana salıb. Yeddinci sinifi və həm də musiqi məktəbini bitirəndən sonra Habil Əliyev Ağdaş Pedaqoji məktəbində təhsil alır.

Habil Əliyev 1952-ci ildə Bakıya gəlib Asəf Zeynallı adına orta ixtisas Musiqi Məktəbinin kamança şöbəsinə daxil olur. Görkəmli tarzən Qurban Pirimovdan və məşhur müğənni Xan Şuşinskidən muğam sənətinin sirlərini öyrənməyə başlayır.

Habilin ifaçılığı bəstəkar Soltan Hacıbəyovun da diqqətindən yayınmamışdı. Bəstəkar, onun potensial imkanlarını nəzərə alıb Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasında işləməyi məsləhət görür. Beləliklə, Habil Əliyev 1953-cü ildə M.Maqomayev adına Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasında əvvəlcə rəqs ansamblında müşayiətçi, sonra isə trioda kamança ifaçısı kimi fəaliyyətə başlayır.

Seyid Şuşinski, Həqiqət Rzayeva, Xan Şuşinski, Zülfü Adıgözəlov, Mütəllim Mütəllimov, Şövkət Ələkbərova, Sara Qədimova, Fatma Mehrəliyeva kimi sənətkarların konsertlərində müşayiətçi olan Habil Əliyev həvəslə onların ölməz irsindən bəhrələnir, daha səylə çalışır, saatlarla məşqdən yorulmurdu.

Habil Əliyev "Segah", "Bayatı-

Qacar", "Bəstəniqar", "Bayatı-Şiraz", "Rahab", "Bayatı-Kürd", "Cahargah", "Rast", "Zabul" muğamlarına yeni kamança həyatı vermişdir. Beləliklə, Habil Əliyev əllinci illərin sonu, altmışıncı illərin əvvəllərində mahir kamança ustası kimi formalaşmış el arasında geniş şöhrət tapdı. Habil Əliyevin virtuoz çalğısını musiqi biliciləri, tez-tez Nikkolo Paqanininin ifaçılığı ilə müqayisə edirlər.

Ustad sənətkar virtuoz ifaçılığı ilə yanaşı gözəl mahnıların da müəllifidir. Onun bəstələdiyi 15-dən artıq mahnı bu gün də tanınmış musiqiçilər tərəfindən sevilə-sevilə ifa olunur.

Sənətkarın dünyanın böyük dövlətləri olan ABŞ, Fransa, Yaponiya, İtaliya və Yunanıstanda Azərbaycan muğamlarından və xalq mahnılarından ibarət kompakt diskləri də buraxılıb.

Habil Əliyev sənətdə göstərdiyi xidmətlərinə görə 29 iyun 1964-cü ildə "Əməkdar artist", 11 yanvar 1978-ci ildə isə "Xalq artisti" fəxri adlarına layiq görülmüşdür. Dövlət tərəfindən dəfələrlə müxtəlif orden və medallarla, döş nişanları və fəxri fərmanlarla təltif olunmuşdur. Respublika Prezidentinin Fərdi təqaüdcüsüdür. 2007-ci il oktyabrın 19-da isə Azərbaycan Respublikası Prezidenti İlham Əliyevin fərmanı ilə Azərbaycan musiqi mədəniyyətinin inkişafındakı böyük xidmətlərinə görə kaman ustası Habil Əliyev "İstiqlal" ordeninə layiq görülmüşdür.

65
illiyiFİRƏNGİZ ƏLİZADƏ
1947

Bəstəkar

Firəngiz Əliğa qızı Əlizadə 1947-ci il may ayının 28-də Bakı şəhərində anadan olmuşdur. İlk musiqi təhsilini Bül-bül adına orta-ixtisas musiqi məktəbinin fortepiano sinfində aldıqdan sonra o, Ü.Hacıbəyov adına Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasında təhsilini davam etdirib. Firəngiz Əlizadə konservatoriyanı iki ixtisas üzrə - 1970-ci ildə fortepiano və 1972-ci ildə bəstəkarlıq üzrə professor Q.Qarayevin sinfini bitirib.

Müstəqil yaradıcılıq yoluna qədəm qoyduqdan sonra bəstəkar müxtəlif musiqi janrlarına müraciət etmiş və maraqlı əsərləri ilə daima musiqi ictimaiyyətinin diqqətini cəlb etmişdir. O, "Qarabağnamə" operasının, "Ağatlı haqqında əfsanə" bir aktlı operasının, "Boş beşik" baletinin, "Ölümsüzlüyə səyahət" oratoriyasının, instrumental konsertlərin, müxtəlif tərkibli kamera ansambları üçün bir sıra əsərlərin müəllifidir.

1983-cü ildə müasir musiqinin ənənəvi "Varşava payızı" festivalında Firəngiz Əlizadənin "Habilsayağı" əsəri böyük müvəffəqiyyət qazanmışdır. 1989-cu ildə ABŞ-ın Los-Anceles şəhərində bəstəkarın müəllif konserti keçirilmişdir. 1993-cü ildə Türkiyənin Mersin şəhərində "Boş beşik" baleti tamaşaya qoyulmuşdur. Avropanın müxtəlif ölkələrində məşhur kollektivlər, ifaçılar Firəngiz Əlizadənin əsərlərini öz repertuarlarına daxil edirlər.

Son illər Avropanın bir sıra ölkələrində, xüsusilə, Almaniyada geniş fəaliyyət göstərən Firəngiz Əlizadənin yaradıcılığı yüksək qiymətləndirilir. O, 1999-cu ildə Almaniyanın Akademik Qarşılıqlı Mübadilə Xidmətinin təqaüdcüsü, İsveçrənin Beynəlxalq musiqi seminarında bi-

rinci qadın bəstəkar-rezidenti, 2001-ci ildə Bonn şəhərinin "Bethovenxalle" orkestrinin bəstəkar-rezidenti seçilmişdir. 2003-cü ildə Kembric Bioqrafiya Mərkəzi tərəfindən medal və diplomla təltif olunan Firəngiz Əlizadə "XXI əsrin görkəmli intellektualları" siyahısına daxil edilmişdir. Alman rejissorları onun haqqında "Azərbaycanlı maestro" adlı film çəkmişlər.

Firəngiz Əlizadə bəstəkarlıqla yanaşı virtuoz texnikaya malik, yüksək səviyyəli pianoçudur. Onun ifasında ilk dəfə Messianın, Keycin, Krambin əsərləri səslənmişdir. O, Şönberqin əsərlərinin ən yaxşı təfsirçisi hesab edilir. Firəngiz Əlizadə Azərbaycanda müasir musiqinin fəal təbliğatçısıdır. Onun təşəbbüsü ilə ilk dəfə Bakıda müasir musiqi festivalları keçirilmişdir.

Firəngiz Əlizadə habelə geniş pedaqoji fəaliyyət göstərir. O, müxtəlif illərdə Bakı Musiqi Akademiyasında, həmçinin Türkiyənin Mersin şəhərində müəllim işləmişdir.

Firəngiz Əlizadənin musiqi tənqidçisi, publisist kimi fəaliyyəti də diqqətəlayiqdir. O, "Qara Qarayev" və "Azərbaycan simfonik musiqisi" kitablarının, 150-dən artıq məqalənin müəllifidir. Görkəmli bəstəkar, pianoçu, ictimai musiqi xadimi, respublikanın Xalq artisti, "Şöhrət" ordenli professor Firəngiz Əlizadənin yaradıcılığı milli musiqi mədəniyyətimizin dünya miqyasında tanınmasında mühüm rol oynayır.

2007-ci ildə Firəngiz Əlizadəyə YUNESKO tərəfindən "Sülh naminə incəsənət xadimi" fəxri titulu verilmişdir.

Ə d ə b i y a t

Rəcəbov, O. Musiqi [Mətn]: ümumtəhsil məktəblərinin 3-cü sinfi üçün dərslik /O.Rəcəbov, N.Kazımov, O.İmanova; elmi məsləhətçi F.Əlizadə; F.Bədəlbəyli.- Bakı: Təhsil, 2010.- 63 s.

Vəzir, M. Dəyişikliklərə cəsarəti çatan örnək xanımlar [Mətn] /Mehriban Vəzir; Rasional inkişaf uğrunda Qadınlar Cəmiyyəti.- Bakı: İlay, 2008.- 136 s.

90
illiyiSARA QƏDİMOVA
1922-2005

Xanəndə

Sara Bəbiş qızı Qədimova 1922-ci il may ayının 31-də Bakıda anadan olub. Əslən Ağdamın Abdal-Gülablı kəndindəndir. Səsi lirik-koloratur sopranoudur. Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasının solisti (1941-ci ildən) olmaqla yanaşı, 1957-1962-ci illərdə ADOBT-nin da aparıcı səhnə ustası olub. Oxuduğu bəzi təsniflərin musiqisi özünə məxsusdur.

Əmək fəaliyyətinə 1941-ci ildə Müslüm Maqomayev adına Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasının solisti kimi başlayan Sara Qədimova nadir istedadı sayəsində qısa müddət ərzində müğənni kimi tanınıb, dinləyicilərin böyük məhəbbətini qazanıb. İkinci Dünya müharibəsi illərində dahi Üzeyir Hacıbəyovun və Səməd Vurğunun yaratdığı və müğənninin cəbhədə azərbaycanlı əsgərlər qarşısında oxuduğu “Şəfqət bacısı” mahnısı qəhrəman Azərbaycan qadınının təcəssümünə çevrilib.

Sara Qədimovanın sənətkar kimi yetişməsində Hüseynqulu Sarabski, Xan Şuşinski, Seyid Şuşinski kimi qüdrətli ustadların böyük təsiri olub. O, öz sələflərinin layiqli davamçısı olaraq ömrünün sonuna kimi klassik ifaçılıq ənənələrinə sadıq qalıb.

Azərbaycan Dövlət Opera və Balet Teatrında aparıcı partiyalarda çıxış edən Sara Qədimovanın adı opera səhnəsində yaratdığı Leyli və Əsli obrazları ilə yadda qalıb. Onun oxuduğu “Bayatı-Şiraz”, “Şur”,

“Şahnaz”, “Qatar”, “Mahur-hindi”, “Xaric segah” muğamları, müxtəlif Azərbaycan xalq mahnıları ifaçılıq sənəti tariximizə qızıl hərflərlə yazılıb. Müğənninin ifasında “Qarabağ şikəstəsi” isə Azərbaycan musiqisi tarixində özünəməxsus yer tutur. Xalq musiqisinin incəliklərinə dərinləndən yiyələnmiş Sara Qədimova ifa üslubu ilə milli musiqi xəzinəmizi zənginləşdirən böyük sənətkarlardan olub, dərin tarixi köklərə və ənənələrə malik Azərbaycan xanəndəlik məktəbində layiqli yer tutaraq onun inkişafına öz töhfəsini verib. Müğənninin altmış ildən artıq bir dövrü əhatə edən yaradıcılığının başlıca qayəsi Azərbaycan mədəniyyətinə xidmət göstərmək olub. Sara Qədimovanın milli musiqimizə hədsiz sədaqətlə səciyyələnən həyat yolu gənc xanəndələr nəsli üçün daim örnək olacaq.

Milli mədəniyyətimizi dəfələrlə xarici ölkələrdə böyük uğurla təmsil etmiş Sara Qədimova Azərbaycan xalq musiqisini müxtəlif xalqların nümayəndələrinə sevdirə bilib və çıxış etdiyi ən mötəbər səhnələrdə dərin rəğbətlə qarşılanıb.

Müğənni 1963-cü ildən Azərbaycan Respublikasının Xalq artisti fəxri adına layiq görülmüşdür. 1978-ci ildə Azərbaycan Dövlət Qastrol-Konsert birliyinin solisti olub. Azərbaycanın “Şərəf nişanı”, “Şöhrət” ordeni ilə təltif olunmuşdur. Sara Bəbiş qızı Qədimova 2005-ci il may ayının 12-də Bakı şəhərində vəfat etmişdir.

Ə d ə b i y a t

Elsevər; S. Yaddaşımızdakı səs... [Mətn] : [Xalq artisti, xanəndə Sara Qədimova haqqında] /S.Elsevər //Ekspress.- 2011.- 19-21 fevral.- S. 14; 26-28 fevral.- S.12; 5-7 mart.- S.18.

Həsənqızı, F. El ruhunda [Mətn] /H.Həsənqızı .- Bakı : Azərbaycan, 1993.- 112 s.

Naxçıvanlı, Ə. Düşəydi [Mətn] : Xalq artisti Sara Qədimovanın əziz xatirəsinə: [Şeirlər] /Ə.Naxçıvanlı // Ədəbiyyat qəzeti.-2007.- 16 mart.- S.6.

Səhnəmizin Leylisi [Mətn]: [Üzeyir bəyin bəyənədiyi qız sonradan böyük xanəndə oldu] //Şərq .- 2011.- 8,10 mart.- S. 11.

Təranə. Şirin səsin sahibi [Mətn] /Təranə //Mövqe.- 2009.- 30 may-1 iyun.- S. 13.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.kataloq.net

www.azeriart.net

1 iyun

Gün çıxır 06:12

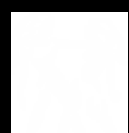
Gün batır 21:05

30 iyun

Gün çıxır 06:10

Gün batır 21:15

İYUN

Əkizlər
bürcünün
Nişanı Havadır.
Merkurinin
himayəsindədir.
Günəşin
Əkizlər
bürcünün
keçdiyi dövrdə
doğulanlar
çox ağıllı
olub, hər şeyi
bilməyə həvəs
göstərir, şəraitə
asanlıqla
uyğunlaşırlar.

- Uşaqların Beynəlxalq Müdafiə Günü (01.06.1950)
- Azərbaycanda Mülki Aviasiya İşçilərinin Peşə Bayramı Günü (02.06.2006)
- Azərbaycanın YUNESKO-ya üzv qəbul edilməsinin (03.06.1992) 20 illiyi
- Radio və Televiziya verilişləri Komitəsinin yaradılmasının (04.06.1957) 55 illiyi
- Ətraf Mühitin Mühafizəsi Günü (05.06.1972)
- Beynəlxalq Qan Donor Günü (14.06.2001)
- Milli Qurtuluş Günü (15.06.1993)
- Ümumdünya Qaçqınlar Günü (20.06.2000)

- C. 1
Ş. 2
B. 3
B.E. 4
Ç.A. 5
Ç. 6
C.A. 7
C. 8
Ş. 9
B. 10
B.E. 11
Ç.A. 12
Ç. 13
C.A. 14
C. 15
Ş. 16
B. 17
B.E. 18
Ç.A. 19
Ç. 20
C.A. 21
C. 22
Ş. 23
B. 24
B.E. 25
Ç.A. 26
Ç. 27
C.A. 28
C. 29
Ş. 30

200 il M.F.Axundzadə 1812-1878

M.F.Axundzadə adına Milli Kitabxanada büstü

1939-cu il iyun ayının 1-də Azərbaycan SSR Ali Sovetinin Rəyasət Heyəti Azərbaycan Dövlət Ümumi Kitabxanasına görkəmli mütəfəkkir, filosof, dramaturq M.F.Axundzadənin adını verməyi qərara aldı. 1939-cu ilin iyulundan kitabxana M.F.Axundov adına Azərbaycan Dövlət Ümumi Kitabxanası (Hazırda M.F.Axundzadə adına Milli Kitabxana) adlandırılmağa başlandı.1962-ci ildə kitabxanada (heykəltəraş İ.Zeynalov) büstü qoyulub.

Milli ədəbiyyat

Yazıçı-publisist Vəliyeva Afaq Məsud qızının (03.06.1957) anadan olmasının 55 illiyi

Dramaturq, ədəbiyyatşünas Qasimov Həsən Məmməd oğlunun (05.06.1912-08.05.1977) anadan olmasının 100 illiyi

Şair Ağayev Eldar Baxış (Eldar Baxış) oğlunun (22.06.1947-22.05.1996) anadan olmasının 65 illiyi

Azərbaycanın maarif xadimi, görkəmli mütəfəkkir, publisist Məlikov Həsənbəy Səlimbəy oğlunun (Həsənbəy Zərdabi) (28.06.1842-28.11.1907) anadan olmasının 170 illiyi

Nasir, dramaturq Mustafayev Firuz Qədimalı (Firuz Mustafa) oğlunun (30.06.1952) anadan olmasının 60 illiyi

Azərbaycanın yazıçı-dramaturqu, materialist filosofu, ictimai xadim, Azərbaycan dramaturgiyasının banisi Axundov (Axundzadə) Mirzə Fətəli Məhəmmədağlı oğlunun (30.06.1812-10.03.1878) anadan olmasının 200 illiyi

Xarici ədəbiyyat

SSRİ Dövlət Mükafatı laureatı, rus şairi Rojdestvenski Robert İvanoviçin (02.06.1932-1994) anadan olmasının 80 illiyi

Türkiyənin dünya şöhrətli yazıçısı, Nobel Mükafatı laureatı Orhan Pamukun (07.06.1952) anadan olmasının 60 illiyi

Tarixdə bu gün

Uşaqların Beynəlxalq Müdafiə Günü (01.06.1950)

Azərbaycanda Mülki Aviasiya İşçilərinin Peşə Bayramı Günü (02.06.2006)

Azərbaycanın YUNESKO-ya üzv qəbul edilməsinin (03.06.1992) 20 illiyi
Radio və Televiziya verilişləri Komitəsinin yaradılmasının (04.06.1957) 55 illiyi

Ətraf Mühitin Mühafizəsi Günü (05.06.1972)

Beynəlxalq Qan Donor Günü (14.06.2001)

Milli Qurtuluş Günü (15.06.1993)

Səhiyyə İşçiləri Günü (17.06.2001)

İnsan Hüquqları Günü (18.06.2007)

Ümumdünya Qaçqınlar Günü (20.06.2000)

Azərbaycanın BMT-nin Uşaq hüquqları Konvensiyasına qoşulmasının

(21.06.1992) 20 illiyi

Beynəlxalq Olimpiya Günü (23.06.1967)

Dövlət Qulluqçularının Peşə Bayramı (23.06.2006)

“Televiziya və Radio yayımı haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu qəbul edilmişdir (25.06.2002)

Milli Silahlı Qüvvələr Günü (26.06.1918)

Narkomaniyaya və Narkobiznesə qarşı Beynəlxalq Mübarizə Günü (26.06.)

Milli Qəhrəmanlar

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Məmmədov Mövsüm Şahin oğlunun (06.06.1967) anadan olmasının 45 illiyi

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Şahverdiyev İsrafil Şahverdi oğlunun (11.06.1952-13.01.1994) anadan olmasının 60 illiyi

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Əsədov Malik Hamil oğlunun (27.06.1962-08.10.1992) anadan olmasının 50 illiyi

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Fərəcov Ənvər Səyyad oğlunun (28.06.1952-11.09.1991) anadan olmasının 60 illiyi

Mühəndis işi. Texnika

Əməkdar memar Zeynalova Şəfiqə Mikayıl qızının (26.06.1922-11.05.1979) anadan olmasının 90 illiyi

Əməkdar mühəndis, artilleriya general-leytenantı Rəsulbəyov Hüseyn Cümşüd oğlunun (26.06.1917-17.09.1984) anadan olmasının 95 illiyi

Kimya. Biologiya. Tibb

Əməkdar həkim, tibb elmləri doktoru, professor Quliyeva Səmayə Əli qızının (01.06.1927) anadan olmasının 85 illiyi

Əməkdar həkim Mahmudbəyova Məhbubə Kərim qızının (11.06.1902-13.01.1976) anadan olmasının 110 illiyi

Riyaziyyat. Fizika. Astronomiya

Azərbaycanda nəzəri nüvə fizikası üzrə ilk professor qadın Əbdülvahabova Sacidə Qafar qızının (02.06.1947) anadan olmasının 65 illiyi

Musiqi. Opera. Balet

Xalq artisti, müğənni Haşımova Şahnaz Həsən qızının (02.06.1957) anadan olmasının 55 illiyi

Əməkdar incəsənət xadimi, musiqişünas, sənətşünaslıq doktoru, professor Səfərova Zemfira Yusif qızının (10.06.1937) anadan olmasının 75 illiyi

Əməkdar artist, kamança ustası Bakıxanov Tələt Soltan oğlunun (13.06.1927-30.05.2000) anadan olmasının 85 illiyi

Xalq artisti, müğənni Qasımova Fidan Əkrəm qızının (17.06.1947) anadan olmasının 65 illiyi

Xalq artisti, SSRİ Dövlət Mükafatı laureatı, bəstəkar Hacıyev Əhməd

Cövdət İsmayıl oğlunun (18.06.1917-18.01.2002) anadan olmasının 95 illiyi
SSRİ Xalq artisti, SSRİ Dövlət Mükafatı laureatı Məmmədov Murtuza
Məşədi Rza (Bülbül) oğlunun (22.06.1897-26.09.1961) anadan olmasının
115 illiyi

Teatr. Kino.Estrada.Sirk

Xalq artisti Drozdov Aleksandr Aleksandroviçin (11.06.1892-15.06.1968)
anadan olmasının 120 illiyi

Xalq artisti Bağirov Hacıbaba Ağarza oğlunun (12.06.1932) anadan
olmasının 80 illiyi

Xalq artisti, aktrisa Hacıyeva Sona Salman qızının (25.06.1907-24.12.1979)
anadan olmasının 105 illiyi

Mədəniyyət. Maarif. Təhsil

Şərqsünas, maarifçi Mirzə Məhəmməd Əli Hacı Qasım (Kazım Bəy)
oğlunun (22.06.1802-27.11.1870) anadan olmasının 210 illiyi

55 illiyi AFAQ MƏSUD 1957

YAZIÇI

Ə d ə b i y y a t

Duyğuların imperiyası
[Mətn] /Afaq Məsud //525-ci
qəzet.- 2009.- 9 may.- S.19.

Xoşbəxtlik mən özüməm
[Mətn] /Afaq Məsud //
Zaman.- 2011.- 24-25 fev-
ral.- S. 7.

II İohann [Mətn] /Afaq
Məsud.- Bakı: Mütərcim,
2009.- 58 s.

İnsan – dünyanın yamağı
[Mətn] /Afaq Məsud //
Ədalət.- 2010.- 25 dekabr.-
S. 12-13.

*İbrahimova, K. "Dünya-
nın gözəlliyi onun...sirridir*
[Mətn] /K.İbrahimova //
Hərbi And.- 2007.- 10 fev-
ral.- S.15.

Qadın yazıçıların triumfu
[Mətn]: [M.F.Axundov adına
Milli Kitabxanada Günel
Anarqızı, S.Mürvətqızı və
Afaq Məsudun "II İohann"
kitabının təqdimatı olub]
//525-ci qəzet.- 2010.- 12
yanvar.- S.7.

Vətən nədən başlayır [Mətn]
//525-ci qəzet.-2009.- 21, 27
noyabr; 5,12, 19 dekabr.-
S.19.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

Afaq Məsud qızı Vəliyeva (Afaq Məsud) 1957-ci il iyun ayının 3-də Bakıda anadan olub. O, 1979-cu ildə Azərbaycan Dövlət Universitetinin Jurnalistika fakültəsini bitirib.

Afaq Məsud 1979-1986-cı il-
lərdə "Azərbaycanfilm" kinostu-
diyasında redaktor, redkollegiya-
nın üzvü, 1986-1988-cu illərdə
"Azərbaycantelefilm"də direktor
vəzifələrində çalışıb.

1981-ci ildən Azərbaycan Yazıçılar
Birliyinin üzvü, 1990-cı ildən Res-
publika Tərcümə və Ədəbi Əlaqələr
Mərkəzinin sədri, "Xəzər" dünya
ədəbiyyatı jurnalının baş redaktoru-
dur.

"Üçüncü mərtəbədə" (1976),
"Şənbə gecəsi" (1980), "Keçid"

(1984), "İzdiham" (1991), "Subbot-
niy vəçer" (Moskva 1984) "Azadlıq"
(1997), "Yazı" (2005) kitabları nəşr
edilib. "Can üstə", "O məni sevir",
"Yol üstə" pyeslərinin müəllifidir.

Əsərləri rus, ingilis, fransız, alman,
fars, özbək dillərinə tərcümə və nəşr
edilib.

Əsərləri əsasında "Sərçələr", "Qo-
naqlıq", "Gecə", "Cəza" televiziya
filmləri çəkilib.

2003-cü ildə Vyana Universitetində
A.Məsud yaradıcılığını tədqiq edən
doktorluq işi müdafiə edilib (Dohan,
S. "Avropa şərqşünaslığında qadın ya-
zarlar").

Afaq Məsud bir sıra mükafatlara la-
yiq görülüb.

65
illiyiELDAR BAXIŞ
1947-1996

Şair

Eldar Baxış oğlu Ağayev 1947-ci il iyun ayının 22-də Qubadlı rayonunun Diləli Müşkanlı obasında kəndli ailəsində doğulmuşdur. Burada ibtidai məktəbi, Qubadlıda isə onbirillik məktəbi bitirib Azərbaycan Dövlət Universitetinin Tarix fakültəsində təhsil almışdır.

Bakı kəndlərində müəllimlik etmiş, əsgəri xidmətdə olmuşdur. Azərbaycan Dövlət Televiziya və Radio verilişləri Şirkətində kiçik redaktor, redaktor (1972-1988), televiziyanın ədəbi-dram verilişləri baş redaksiyasının televiziya tamaşaları şöbəsinin böyük redaktoru (1988-1990) vəzifələrində çalışmışdır. O, "Səs" və "Nəfəs" qəzetlərini yaratmış, onlardan birinin ("Səs") baş redaktoru olmuşdur.

Eldar Baxış 1992-1993-cü illərdə yenidən Azərbaycan Televiziya və Radio Şirkətində Gənclik Yaradıcılıq Birliyinin İctimai-Siyasi şöbəsinin müdiri işləmişdir.

1993-cü ildən radionun Bilgi və Uşaq dünyası verilişləri Baş redaksiyasının baş redaktoru olmuşdur.

Eldar Baxış 1981-ci ildən Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvüdür. "Köynək" adlı ilk şeiri 1966-cı ildə "Azərbaycan gəncləri" qəzetində dərc olunmuşdur. Həmin vaxtdan dövrü mətbuatda müntəzəm olaraq çıxış etmişdir. Əsərləri SSRİ və xarici ölkə xalqlarının dillərinə tərcümə olunmuşdur. 1985-ci ildə Vladivostokda

keçirilən Ümumittifaq poeziya festivalında iştirak etmişdir.

Bir çox xalqların ədəbiyyatından seçmə nümunələri doğma dilimizə çevirmişdir. 1982-ci ildə Kukla teatrinin "Məlikməmməd" pyesini tamaşaya qoymuşdur. Bu pyes Mərdəkan Xalq Teatrı aktyorlarının ifasında Praqada nümayiş etdirilmişdir. Eyni zamanda Xalq Teatrlarının Tbilisidə keçirilən Ümumittifaq baxışında yüksək mükafata layiq görülmüşdür. 1981-ci ildə "Azərbaycan" jurnalında çap etdirdiyi "Qaravun dərənin dükançası" onun ilk nəsr əsəridir. "Uzun Həsən" pyesi Şuşa Dövlət Teatrında tamaşaya hazırlansa da erməni təcavüzü üzündən oynanılmamışdır. Eldar Baxış 1992-ci ildə Özbəkistanın "Ürək dostları" klubunun fəxri üzvü seçilmişdir.

Eldar Baxış əsasən böyüklər üçün yazan istedadlı şairlərimizdən biri olmuşdur. Onun poeziyasında uşaq dünyasına çox yaxın olan gözəl bir xüsusiyyət vardır. Şair həmişə ən sadə görünən məsələlərdən yazmışdır. Amma bu sadə əhvalatların arxasında onun ciddi, maraqlı fikirləri dayanır. Bu sadəlik Eldar Baxışı uşaqlar üçün də əsər yazmağa sövq etmişdir.

Gözəl insan, istedadlı şair Eldar Baxış 1996-cı il mayın 22-də Bakıda vaxtsız vəfat etmiş və Xırdalan qəbiristanlığında dəfn olunmuşdur.

Ə d ə b i y y a t

Atlı oğlanlar [Mətn] /Eldar Baxış.- Bakı : Gənclik, 1990.- 160 s.

Deyə bilmədiyim şeirlər [Mətn] /Eldar Baxış.- Bakı : Yazıçı, 1988.- 80 s.

Ölüsü ilə ərəbcə, dirisi ilə rusca [Mətn] /Eldar Baxış.- Bakı : Yazıçı, 1994.- 128 s.

Qara ilə Qaracanın nağılı [Mətn] /Eldar Baxış.- Bakı : Gənclik, 1986.- 96 s.

Əhmədli, N. Şair Eldar Baxışın xatirəsinə [Mətn]: (şeir) /N.Əhmədli //Yeni Azərbaycan.-2002.- 3 may.- S.12.

170
illiyi**HƏSƏN BƏY ZƏRDABI**
1842-1907*Maarif xadimi***Ə d ə b i y y a t**

Bədəni salamat saxlamaq düsturüləməli [Mətn]: (gigiyena) /Həsən bəy Məlikov Zərdabi; ön söz: X.Kazımlı; tərtibçi: T.Aydınoğlu; red. Ə.Bayramov.- Bakı: Adiloğlu, 2006.- 72 s.

Həsən bəy Zərdabi və "Əkinçi" [Mətn]: bioqrafik məqalələr, məktublar, xatirələr, tədqiqatlar / red. heyəti: M.Yaqub, T.Aydınoğlu, V.Toftqılı, N.Zöhrəbli; burax. məs. V.Toftqılı] .-Bakı, 2010.- 225 s.

Nağıyeva, C. Həsən bəy Zərdabi arxivinin təsviri [Mətn] /C.Nağıyeva; red. M.Məmmədova AMEA Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutu.- Bakı: Nurlan, 2008.- 91 s.

İ n t e r n e t d ə

www.wikipedia.org

Həsən bəy Məlikov (Zərdabi) 1842-ci il iyun ayının 28-də keçmiş Göyçay qəzasının Zərdab kəndində anadan olmuşdur. Həsən bəy ilk təhsilini mollaxanada almış, sonra Şamaxı qəza məktəbində oxumuş, orta təhsilini isə Tiflisdə tamamlamışdır. 1861-ci ildə Moskva Universitetinə daxil olan Həsən bəy Zərdabi dörd il sonra həmin universitetin təbiət-riyaziyyat fakültəsini bitirmişdir.

Bir müddət Tiflisdə qulluq edəndən sonra Qubada məhkəmədə işləyən Zərdabi daha sonra Bakıya gələrək burada rusca orta məktəbdə təbiətdən dərs deməyə başladı.

O zaman Azərbaycanın mərkəzi şəhəri kimi Bakının sürətli inkişafı milli mətbuatımızın yaranması zərurətini doğurdu. Doğma ana dilində qəzetə böyük ehtiyac olduğunu dərk edən Həsən bəy Zərdabi qəzet çap etmək üçün hökumətə müraciət etdi. Bununla əlaqədar böyük mütəfəkkir əzab-əziyyətdən sonra 1875-ci ilin 22 iyulunda Bakıda qubernatorun mətbəəsində Azərbaycan dilində "Əkinçi" qəzetinin nəşrinə müvəffəq oldu. Bu mətbu orqanla milli mətbuatımızın əsası qoyuldu.

1875-ci ilin 22 iyulundan 1877-ci ilin 29 sentyabrına qədər çapını davam etdirən "Əkinçi" ayda iki dəfə 300-400 tirajla nəşr olunurdu. Bu illər ərzində qəzetin 56 nömrəsi çıxmışdır. "Əkinçi" qəzetində Nəcəf bəy Vəzirovun, Əsgər ağa Goraninin Moskvadan, Məhəmmədağa Əlizadə Şirvaninin Şamaxıdan, Heydərinin Dərbənddən göndərdikləri məktublar, Seyid Əzim Şirvaninin şeirləri və Mirzə Fətəli Axundovun "Vəkili-namələri millət" imzası ilə məqalələri dərc olu-

nurdu. Həsən bəy Zərdabinin yaratdığı "Əkinçi" qəzetinin dəsti-xətti əsasən bir ideya üzərində qurulmuşdu. Zərdabi və onunla birlikdə bu qəzetdə çalışan bir sıra maarifpərvər, demokratik nəşirlər Şərqi geriliyini, ətalət və süstlüyünü həqiqi azadlığın olmamasında görürdülər.

1880-ci ildən başlayaraq Həsən bəy doğma kəndi Zərdabda yaşamağa başladı. O, kənd təsərrüfatı sahəsində kəndlilərə yaxşı məsləhətlər verir, məqamı yetişəndə yerli camaata öz maarifpərvər, demokratik ideyalarını da çatdırırdı. Bakıdan kənarda yaşamasına baxmayaraq Zərdabi yenə də mətbuatda fəal iştirak edirdi. Belə ki, 1880-1890-cı illərdə nəşirin Bakıda və Tiflisdə çıxan "Ziya", "Kəşkül", "Kaspi", "Novoye obozreniye" və s. qəzetlərdə Azərbaycan və rus dillərində çoxlu elmi-kütləvi məqalələri nəşr olunmuşdur.

Həyatının son illərində Zərdabi Bakı şəhər Dumasında maarif şöbəsində rəsmi vəzifədə çalışaraq Bakı və ətraf kəndlərdəki məktəblərə başçılıq edirdi. 1906-cı ildə Bakıda keçirilən Azərbaycan müəllimlərinin birinci qurultayında fəal nümayəndələrdən biri də qocaman maarif xadimi, görkəmli mütəfəkkir Zərdabi olmuşdur.

Gərgin elmi fəaliyyətlə məşğul olan Həsən bəy Zərdabi iflic xəstəliyinə tutuldu və 1907-ci il noyabr ayının 28-də vəfat etdi. O, 1907-ci ildə köhnə Bibiheybət məscidinin yaxınlığında dəfn olunsada, 1937-ci ildə həmin ərazi dağıdıldı. Sümütlərini bir neçə il ailəsi saxlayıb. Nəhayət, Həsən Bəy Zərdabinin 50 illik yubleyi qeyd olunarkən onun sümükləri Fəxri Xiyabanda dəfn olunmuşdur.

200
illiyi**MİRZƏ FƏTƏLİ AXUNDZADƏ**
1812-1878*İctimai xadim*

Mirzə Fətəli Məhəmmədağa oğlu Axundzadə (Axundov) 1812-ci il iyun ayının 30-da Nuxa (indiki Şəki) şəhərində anadan olmuşdur.

Fətəlinin ruhani olmasını istəyən Axund Hacı Ələsgər (anasının əmisi) 1832-ci ildə onu Gəncəyə aparır. Gənc Fətəli burada məntiq və fiqh elmlərini, habelə dahi Azərbaycan şair və filosofu Mirzə Şəfi Vazehdən xəttatlıq sənətini öyrənmişdir.

Dövrünün müasir elmlərilə maraqlanan Fətəli 1833-cü ildə Şəkiddə açılmış rus məktəbinə daxil olur və bir il burada təhsil alır.

1834-cü ildə o, Qafqazın baş hakimi baron Rozenin dəftərxanasında Şərq dilləri üzrə mütərcim şagirdi vəzifəsinə düzəlmişdir. Həmin ildən ta ömrünün sonuna qədər baş dəftərxanada əvvəl mülki, sonralar hərbi işlər üzrə mütərcim vəzifəsində çalışan M.F. Axundzadə Rusiya və İran ilə Türkiyə dövlətləri arasında aparılan bir sıra mühüm diplomatik danışıqlarda fəal iştirak etmişdir. Zaqafqaziya daxilində hökumətin bəzi vacib dövlət tədbirlərinə cəlb olunmuşdur. 1873-cü ildə ona hərbi rütbə - polkovnik rütbəsi verilmişdir.

1851-ci ildə Rus Coğrafiya Cəmiyyəti Qafqaz şöbəsinə üzv seçilən Axundzadə sonralar Qafqaz Arxeoqrafiya Komissiyasında tədqiqat işlərinə cəlb olunur. Axundzadə “Əkinçi” qəzetinin nəşrinə böyük əhəmiyyət vermiş, onun səhifələrində “Vəkili Milləti-Naməlum” imzası ilə məqalələr dərc etdirmişdir.

1857-ci ildə M.F.Axundzadə ərəb

əlifbası əsasında yeni əlifba tərtib edib, həmin əlifba layihəsini dövrünün məşhur dilşünas alimlərinə, şərqşünaslarına göndərmiş, bu məsələ ilə əlaqədar dəfələrlə Türkiyəyə səfər etmiş, əlifba islahatı uğrunda fəal mübarizəyə başlamışdır. Lakin onun bu arzusu həyata keçməmişdir.

M.F.Axundzadə bədii yaradıcılığa “Səbuhi” təxəllüsü ilə yazdığı “Zəmanədən şikayət” adlı şeirlə başlamışdır. O, 1837-ci ildə A.S.Puşkinin vəfatı ilə əlaqədar “Puşkinin ölümünə Şərq poeması”nı yazır.

M.F.Axundzadə 1850-ci ildə yazdığı “Hekayəti-Molla İbrahimxəlil kimyagər” əsəri ilə Azərbaycan ədəbiyyatında dramaturgiyanın əsasını qoymuşdur. Sonra bir-birinin ardınca “Hekayəti-Müsyö Jordan həkimi-nəbatat və dərviş Məstəli şah caduküni-məşhur” (1850), “Hekayəti-xırs quldurbasan” (1851), “Sərgüzəşti-mərdixəsis” (“Hacı-Qara”) (1852) və “Mürəfiə vəkillərinin hekayəti” (1855) adlı komediyalarını yazmışdır.

1857-ci ildə o, Azərbaycan nəsrinin ilk nümunəsi olan “Aldanmış kəvakib” adlı povestini, 1865-ci ildə “Kəmalüddövlə məktubları” adlı məşhur fəlsəfi əsərini yazmışdır.

O, bədii yaradıcılıqla yanaşı bir çox tənqidi məqalələr də yazmışdır.

Mirzə Fətəli Axundzadə 1878-ci il fevralın 27-də (yeni təqvimlə martın 10-da) vəfat etmişdir. Dahi sənətkarın öz vəsiyyətinə görə o, Tiflisdə müsəlman qəbiristanlığında, sadıq müəllimi və dostu M.Ş.Vazehin qəbri yaxınlığında dəfn olunmuşdur.

Ə d ə b i y y a t

Əsərləri [Mətn]: 3 cildə / Mirzə Fətəli Axundzadə.- Bakı : Şərq-Qərb, 2005.- C.I.- 296 s.; C.II.-376 s.; C.III.- 296 s.

Mirzə Fətəli Axundzadənin 200 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında : Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı, 13 aprel 2010-ci il [Mətn]// Azərbaycan.- 2010.- 14 aprel.- S.2.

Abbasslı, T. Azərbaycan teatrının banisi [Mətn] /T.Abbasslı //Mədəniyyət.- 2010.- 21 may.- S.13.

Həsənoğlu, R. Sübhün səfiri [Mətn] /R.Həsənoğlu //Mədəniyyət.-2011.- 8 aprel.- S. 11.

Tagizadə, C. M.Ф.Ахундов и Европа [Текст] /С.Тaqizadə.- Баку, 1991.- 50 с.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

80
illiyi**ROJDESTVENSKİ
ROBERT İVANOVIÇ
1932-1994***Rus şairi*

Rus şairi Rojdestvenski Robert İvanoviç 1932-ci il iyun ayının 2-də Altay ölkəsinin Kosixa kəndində anadan olub. O, 1943-cü ildə hərbi musiqi məktəbində oxuyub.

Ədəbi fəaliyyətə 1950-ci ildə başlamışdır. İlk şeirləri “Za rubejom” adlı jurnalında dərc olunmuşdur.

Şair 1951-ci ildə Litva İnstitutuna qəbul olunur. 1956-cı ildə həmin institutu bitirdikdən sonra R. Rojdestvenski Moskvaya gəlir.

R.Rojdestvenski 1972-ci ildə Lenin komsomolu mükafatı, 1974-cü ildə Dövlət Mükafatı laureatı adına layiq görülüb.

Şair “Bahar bayraqları”, “İzdihamlı xiyaban”, “Yaşadıma”, “Təsir dairəsi”, “Xətt” və s. şeir və poema kitablarının müəllifidir. Bir sıra şeirlərinə, “Rekviyem” poemasına musiqi

bəstələnmişdir.

Onun həmçinin Azərbaycanca həsr olunmuş şeir və məqalələri vardır. “Azərbaycan – şairlər diyarıdır”, “Əgər sən Bakını görməmişsən...” və s. şeirləri buna gözəl nümunədir. Onun Azərbaycan haqqında yazdığı “Çox sağ ol” adlı şeirlər kitabı respublikamızda nəşr olunmuşdur. Azərbaycan poeziyasından etdiyi tərcümələri də vardır. Şeirləri bir çox dünya xalqlarının dilinə tərcümə olunmuşdur.

R.Rojdestvenski rus ədəbiyyatında özünəməxsus yer tutan Evqeni Yevtuşenko, Bella Axmadulina, Andrey Voznesenski kimi görkəmli şairlərlə bir sırada durur.

Robert Rojdestvenski 1994-cü il avqustun 19-da Moskvada vəfat etmişdir.

Tarixdə bu gün

UŞAQLARIN BEYNƏLXALQ MÜDAFİƏSİ GÜNÜ 1950

1950-ci il iyun ayının 1-də BMT Baş Assambleyası tərəfindən təşkil olunan “Qadınların Beynəlxalq Konfransı”nda uşaq hüquqlarının təmin edilməsi ilə bağlı təkliflər səsənib və elə həmin tədbirdə də 1 iyun tarixini uşaqların beynəlxalq müdafiəsinə həsr etmək qərara alınıb. Bundan sonra iyunun 1-i Uşaqların Beynəlxalq Müdafiəsi Günü kimi tarixə düşüb. Dünyanın əksər ölkələrində olduğu kimi, bu gün Azərbaycanda da qeyd edilir. Bütün demokratik dövlətlərdə olduğu kimi, Azərbaycanda da insan haqlarının qorunmasına xüsusi önəm verilir. Təbii ki, uşaq hüquqları da insan haqlarının ən mühüm və ayrılmaz hissələrindən biridir. Nəzərə alsaq ki, uşaqlar bizim gələcəyimizdir və ölkəmizin gələcəyi onların əlindədir, onların müdafiəsinə hamılıqla qoşulmaq bizim borcumuzdur. Azərbaycanda möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyev cənablarının diqqət və qayğısı sayəsində uşaq problemlərinin həllinə xüsusi önəm verilir, bu istiqamətdə mühüm tədbirlər gerçəkləşdirilir. Möhtərəm Prezidentimizin rəhbərliyi altında uşaq hüquqlarının müdafiəsi və onlara dövlət qayğısı bu gün də yetərinə təmin olunur. Ölkədə uğurla həyata keçirilən sosial-iqtisadi siyasət ailələrin rifahının yaxşılaşdırılmasına, uşaq və yeniyetmələrin həm fiziki, həm də mənəvi cəhətdən güclü nəsil kimi formalaşdırılmasına, onların sosial müdafiəsinin gücləndirilməsinə, milli genofondumuzun möhkəmlənməsinə xidmət edir.

Bu baxımdan xüsusilə fərəhlidir ki, Azərbaycanın birinci xanımı, millət vəkili Mehriban xanım Əliyeva ailə, qadın və uşaq məsələlərinə böyük diqqət göstərir. Onun rəhbərlik etdiyi Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü ilə uşaqların hərtərəfli inkişafı istiqamətində görülən tədbirlər-məktəblərin yenidən qurulması və inşası, sağlamlıq və tərbiyə müəssisələrinin bərpası, xüsusi qayğıya ehtiyacı olan uşaqlara həssas münasibət bütün cəmiyyəti, hər bir dövlət qurumunu vahid ideya ətrafında məqsədyönlü fəaliyyətə səfərbər edir.

Ölkəmiz uşaq hüquq və maraqlarının təmin edilməsi baxımından beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərini özünə əks etdirən bir çox beynəlxalq sənədləri ratifi-

kasiya etmiş, bu sahədə əhəmiyyətli qanunlar qəbul edilmişdir. Azərbaycan 1992-ci ildə BMT-nin “Uşaq Hüquqları Haqqında” Konvensiyasına, 2002-ci ildə isə Konvensiyanın iki əlavə protokoluna qoşulmuşdur. Konvensiya uşaqların iqtisadi, sosial, mədəni və hətta siyasi hüquqlara malik olmasını vurğulayır. 1999-cu ildə ölkəmizdə BMT-nin “Uşaq Hüquqları Haqqında” Konvensiyasının müddəalarını özündə əks etdirən “Uşaq Hüquqları haqqında” Qanun qəbul edilmişdir. Hökumət tərəfindən “Uşaq Hüquqları Haqqında” Konvensiyanın müddəalarına uyğun olaraq öhdəliklərin yerinə yetirilməsi ilə bağlı mütəmadi olaraq hər 5 ildən bir dövrü hesabat hazırlanır.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 6 fevral 2006-cı il tarixli Fərmanı ilə ailə, qadın və uşaq problemləri ilə iş sahəsində dövlət siyasətini və tənzimlənməsini həyata keçirmək məqsədilə Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi yaradılmışdır. Komitə tərəfindən uşaqların müdafiəsi 4 əsas istiqaməti əhatə edir:

İnkişaf hüquqları - uşaqların öz potensiallarının tam inkişafına olan ehtiyaclarının təmin edilməsi. Həmçinin təhsil almaq, oynamaq və istirahət etmək, mədəni tədbirlərə cəlb edilmə və iştirak etmə, məlumat əldə etmək, azad fikir və dini hüquqların təmin edilməsi.

Müdafiə hüquqları - uşaqların müxtəlif növ zorakılıq və istismardan qorunması, məsələn, qaçqın uşaqlara qayğının göstərilməsi, zorakılıq, cəzalandırma, hərbi munaqişələrə cəlb edilmə, uşaq əməyinin istismarı, narkotik maddələrin istifadəsi və seksual istismar kimi məsələlərə xüsusi diqqətin yetirilməsi.

İştirak hüquqları – uşaqlara yaşadıkları cəmiyyətdə fəal iştirak etməyə imkanın yaradılması - azad fikir söyləmək, onların həyatlarına təsir göstərən hallarda öz sözlərini demək, birləşmək və assosiasiyalar əmələ gətirmək hüquqlarının təmin edilməsi.

Yaşamaq hüquqları – uşaqların yaşamaq və bunun üçün lazımı tələbatları əldə etmək hüquqlarının təmin edilməsi.

AZƏRBAYCAN YUNESKO-nun ÜZVÜDÜR 1992

Ə d ə b i y y a t

*Azərbaycan və YUNESKO
[Mətn]. - Bakı: Əbilov,
Zeynalov və oğulları, 2002.-
47 s.*

İ n t e r n e t d ə

www.health.gov.az

www.mfa.gov.az

www.unesco.org

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Elm, Təhsil və Mədəniyyət üzrə təşkilatı olan YUNESKO 1945-ci il noyabr ayının 16-da yaranıb. Təşkilatın nizamnaməsi 1945-ci ildə London konfransında qəbul edilib, 1946-cı il noyabrın 4-də qüvvəyə minib. Hal-hazırda 191 ölkə bu təşkilatın üzvüdür. İrqindən, cinsindən, dilindən və dinindən asılı olmayaraq təhsil, elm və mədəniyyət sahələri üzrə xalqların əməkdaşlığını genişləndirmək yolu ilə sülhün və təhlükəsizliyin möhkəmlənməsinə kömək etmək YUNESKO-nun əsas məqsədidir. 1972-ci ildə YUNESKO ümumdünya mədəni və təbii irsin qorunması haqqında konvensiya qəbul edib. Azərbaycan 1992-ci il iyunun 3-də YUNESKO-ya üzv qəbul edilib, 1996-cı ildə isə YUNESKO ilə Azərbaycan arasında əməkdaşlıq sahəsində memorandum imzalanıb. Həmin vaxtdan etibarən Azərbaycanla YUNESKO arasında əlaqələr inkişaf etməyə başlayıb.

Bu illər ərzində Azərbaycan bu təşkilatın bir sıra konvensiyalarına qoşulub. YUNESKO-nun himayədarlığı ilə Azərbaycanda elm, təhsil, və mədəniyyət sahəsində bir sıra layihələr həyata keçirilib. Bakı şəhərinin tarixi mərkəzi olan İçəri şəhər memarlıq kompleksi 2000-ci ilin dekabr ayında Ümumdünya İrs siyahısına salınıb. Lakin təşkilatın İçərişəhərlə bağlı tövsiyələri tam yerinə yetirilmədiyinə görə o, 2004-cü ilin iyulunda YUNESKO-nun təhlükədə olan abidələr siyahısına daxil edilib. 2000-ci ildə Azərbaycanda Beynəlxalq Sülh Mədəniyyəti ili geniş qeyd edilib, “Manifest – 2000” adı altında seminarlar, sərgilər, konsertlər təşkil edilib. Azərbaycan muğamları qurumu-

nun “Şah əsərləri”, Qobustan abidələri “Ümumdünya mədəni irs” siyahılarına daxil edilib. Azərbaycanda YUNESKO ilə birlikdə təhsilin, mədəniyyətin ayrı-ayrı sahələrini əhatə edən beynəlxalq miqyaslı tədbirlər təşkil olunub.

YUNESKO-nun İcra Şurasının 177-ci sessiyasında təşkilat tərəfindən 2008-2009-cu illər üçün əlamətdar tarixlərin qeyd edilməsi məsələsinə baxılıb. Şura Azərbaycanın elm və ədəbiyyat tarixində özünəməxsus yer tutmuş Mir Cəlal Paşayevin, məşhur rəssam Səttar Bəhlulzadənin 100 illik yubileylərinin və Şərq dünyasının ilk operası hesab edilən “Leyli və Məcnun”un səhnəyə qoyulmasının 100 illiyinin YUNESKO çərçivəsində qeyd olunması barədə qərar qəbul edilib.

2004-cü il avqustun 13-də Azərbaycanın şifahi xalq ədəbiyyatının və musiqi irsinin qorunub saxlanması və inkişaf etdirilməsi sahəsində yorulmaz səylərinə görə Milli Məclisin üzvü, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyeva YUNESKO-nun Xoşməramlı Səfiri adına layiq görülüb. Məhz bundan sonra bu təşkilatla Azərbaycan arasında əlaqələr daha da sürətlə inkişaf etməyə başlayıb.

28 iyul 2010-cu ildə YUNESKO-nun baş direktoru İrina Bokova Azərbaycana rəsmi səfər edib. O, Bakıda Azərbaycanın YUNESKO üzrə Milli Komissiyasının təşkilatçılığı ilə dəyirmi masada iştirak edib. Xoşməramlı səfir “Azərbaycan mədəniyyətlərarası dialoq və yaxınlaşmada unikal yerə malikdir” kimi əhəmiyyətli bəyanat vermişdir.

SƏHIYYƏ İŞÇİLƏRİ GÜNÜ 2001

17 iyun ölkəmizdə Səhiyyə Nazirliyinin yarandığı tarixdir və bu günün səhiyyə işçilərinin peşə bayramı kimi qeyd olunması da elə bu amillə bağlıdır.

İnsan üçün çox qiymətli olan, lakin çox vaxt qayğısına qalmadığı ən böyük sərvət sağlamlıqdır. İnsan sağlamlığını qoruyan qədim peşə sahibləri isə həkimlərdir. Hələ lap qədim zamanlardan insanın sağlamlıq problemləri elmi adamları çox maraqlandırır. Qədim Misir kahinləri həm də tibb elminə bələd idilər. Onlar fironların və əyanların meyitlərini mumiyalamaq üçün onların bədənini yarıb və insan orqanizminin quruluşu ilə tanış olurdular. Arxeoloji qazıntılar zamanı tapılmış cərrahiyyə alətləri də bunu sübut edir. Qədim şumerlər, hindlilər, çinlilər və başqa xalqlara da tibbi biliklər məlum idi. Şərq müdriki, böyük türk alimi İbn Sinanın tibb kitabları uzun illər boyu Avropa alimlərinin stolüstü kitabı olmuşdur.

Ümumilikdə isə “Loğmanlar ölkəsi” adlandırılan Azərbaycanda səhiyyənin tarixi çox qədimdir. Belə ki, yerli təbiətin dərman bitkiləri ilə zəngin olması ölkədə təbabətin inkişafına əlverişli şərait yaradıb. Xidmətinin bünövrəsi təbii müalicəvi üsullarla qoyulan səhiyyəmiz getdikcə təkmilləşərək bugünkü inkişaf səviyyəsinə çatıb. Beləliklə də, Azərbaycanda ilk iri müalicə müəssisəsi yaranıb ki, bu da XIX əsrin sonlarına təsadüf edir. 1870-ci ildə Bakı şəhərinin ilk xəstəxanası - Mixaylov adına xəstəxana açılıb və cəmi 25 çarpayıdan ibarət olub. Burada çalışan ilk həkimlər isə Larionov və Medvani soyadlı tibbi işçiləri idi. XIX əsrin sonu - XX əsrin əvvəllərində neft şirkətlərinin rəhbərləri fəhlələrin sağlamlığına nəzarət üçün öz vəsaitləri hesabına xəstəxanalar tikdiriblər. Balaxanı, Sabunçu, Ramanadakı xəstəxanalar məhz neftçilər üçün nəzərdə tutulmuşdu.

Azərbaycanda tibbin inkişafı daha çox XX əsrlə bağlıdır. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti yaradıldıqdan sonra onun həyata keçirdiyi sosial-mədəni tədbirlərdən biri də sağlamlığı mühafizə ilə bağlı idi. Bununla əlaqədar olaraq Nazirlər Şurasının 17 iyun 1918-ci il

tarixli Sərəncamı ilə Səhiyyə Nazirliyi təşkil olundu. İlk Səhiyyə naziri Xudadat bəy Rəfibəyli oldu. Yeni təşkil olunmuş nazirliyin qarşısında o vaxtlar geniş yayılmış vəba, taun, qızılca, vərəm, malyariya kimi keçici xəstəliklərin qarşısını almaq, xəstəxanalar və feldşer məntəqələri açmaq, ixtisaslı həkimlər və tibb bacıları hazırlamaq kimi vəzifələr dururdu. Bu məqsədlə Azərbaycan hökumətinin xarici ölkələrə oxumaq üçün göndərdiyi 100 nəfər istedadlı gənc arasında həkimlik ixtisasına yiyələnənlər də var idi.

Sovet dövründə də Azərbaycanda səhiyyə dövlətin nəzarətində olan və daimi inkişaf edən bir sahə olub. Belə ki, bu illərdə tibb işçilərinin sayı xeyli artıb, müxtəlif rayon və kəndlərdə tibbi xidmətin səviyyəsi yüksəlib. Azərbaycanlı tibb işçiləri isə biliklərini artırmaq üçün adətən Rusiyaya - Moskvaya göndəriliblər. Bildirək ki, bu ənənə indi də davam etdirilir və səhiyyənin müxtəlif sferalarında çalışan azərbaycanlı kadrlar təkmilləşdirilmələri üçün Rusiya da daxil olmaqla dünyanın bir çox ölkəsinə göndərilirlər. Bundan əlavə, Azərbaycan tibbi ümumdünya səhiyyəsi ilə əlaqələr qurur, ölkəmizdə vaxtilə çətin hesab olunan cərrahiyyə əməliyyatları gerçəkləşdirilir. Əhaliyə göstərilən tibbi xidmətdə aparılan dəyişikliklərin ən yaddaqalanı isə 2008-ci il fevralın 1-dən dövlət tibb müəssisələrində pulsuz tibbi xidmətin tətbiqini göstərmək olar.

XX-XXI əsrin həddində insanın sağlamlığı daha çox diqqət mərkəzindədir. Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının (ÜST) Nizamnaməsində sağlamlıq insanın ən əsas hüquqlarından hesab edilir.

İndi Azərbaycanda öz sənətinin sirlərinə dərinləndirən bələd olan, insanların sağlamlığı keşiyində duran minlərlə səhiyyə işçisi vardır. Azərbaycan Respublikası Prezidenti Heydər Əliyevin 4 iyun 2001-ci il tarixli Sərəncamına əsasən 17 iyun Səhiyyə İşçiləri Günü kimi qeyd olunur.

NARKOMANİYAYA VƏ NARKOBİZNESƏ QARŞI BEYNƏLXALQ MÜBARİZƏ GÜNÜ

Ə d ə b i y a t

Cəfərov, R. Azərbaycan və hüquqi islahatlar [Mətn]: məqalələr və çıxışlar toplusu /Ramiz Cəfərov.- Bakı, 2005.- 208 s.

Narkomaniya IV/QİÇS [Mətn] /Sağlam İnkişaf və Maarifləndirmə İctimai Birliyi; Azərb. Resp. Gənclər və İdman Nazirliyi; tərt. ed. İ.Əsədli; layihənin rəhbəri: A. Xəlilov.- Bakı : Müəllim, 2009.- 39 s.

İ n t e r n e t d ə

www.narkomaniya.narod.ru

www.az.wikipedia.org

Bu gün bəşəriyyəti düşündürən və rahatsız edən ən ağır problemlərdən biri də cəmiyyətin ciddi bəlasına, xalqın, millətin təhlükə mənbəyinə çevrilən narkomaniya və geniş anlamda narkotizmdir.

Narkomanlığın tarixi çox qədimdir. Hələ eramızdan əvvəl narkotik tərkibli vasitələr haqqında məlumatlara yunan, roma, ərəb alim və həkimlərinin əsərlərində rast gəlinir. Ümumiyyətlə, tiryekli preparatlar Orta əsrlərdə təbabətdə geniş yayılmış, tiryəkdən hazırlanan dərmanlardan ruhi xəstələri sakitləşdirmək, əzabları azaltmaq, spazma və sarsıntıları götürmək, pozulmuş əsəb-sinir sistemini bərpa etmək kimi müalicə işlərində istifadə olunub.

Son illər respublikamızda narkotik vasitələrə və bihüşedici maddələrə qarşı mübarizə xeyli güclənmiş, bu sahəyə cavabdeh olan dövlət orqanları ilə yanaşı, ictimai təşkilatlar da fəallığı xeyli artırmışlar. Rəsmi statistikaya görə son beş ildə Azərbaycanda narkomanların sayı 10 dəfə artıb. Son məlumatlara əsasən respublikada narkomanların rəsmi sayı 22 min nəfərdən artıqdır. Azərbaycanda daha geniş istifadə olunan narkotiklər tiryək, heroin, çətənə, həşiş, ekstazi, kokain və LSD-dir.

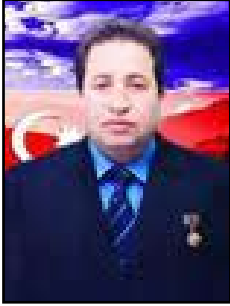
Azərbaycan Respublikası mühüm tranzit məntəqəsidir, xüsusən Əfqanıstandan Rusiya və Avropaya heroin nəqlində Azərbaycan Respublikasında narkotik maddələrin daxili istehlakı artmaqda davam edir. Ölkəmizdə tələbələr narkomanların üçdə birindən çoxunu 30-35% təşkil edir. Heroin istifadəçilərinin əksəriyyəti 64,6% iri şəhərlərdə Bakı, Sumqayıt,

Gəncə və Lənkəranda cəmlənib.

Narkomanlıq cəmiyyətin özəyi olan ailəni dağıdır, qeyri stabil şəraitin yaranmasına səbəb olur. Narkomaniya təhlükəsinə qarşı mübarizəni gücləndirmək məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti 26 avqust 1996-cı ildə “Narkomaniya və narkotika dövryyəsinə qarşı tədbirlər haqqında” Fərman vermişdir. 1999-cu ildə Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi tərəfindən “Narkotik vasitələr psixotrop maddələrin qanunsuz dövryyəsi haqqında” qanun qəbul etmişdir.

Bu fərman əsasında ölkəmizdə 2000-ci ilədək narkomanlığın yayılmasına, narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz dövryyəsinə qarşı mübarizə üzrə Ümummilli Proqram hazırlanmış, Narkomanlığa və Narkotik Vasitələrin Qanunsuz Dövryyəsinə Qarşı Mübarizə üzrə Dövlət Komissiyası yaradılmış, 18 iyun 1999-cu ildə isə Milli Məclis tərəfindən “Narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin qanunsuz dövryyəsinə qarşı mübarizə haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanunu qəbul olunmuşdur. Bu Qanunun başlıca əhəmiyyəti ondan ibarətdir ki, Azərbaycanda narkotik tərkibli bitkilərin kultivasiyası, narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin istehsalı, dərman preparatlarının və xammalın hazırlanması qanunla qadağan edilmişdir.

Narkomanlıq cinayətkarlığı, zorakılığı və korrupsiyanı yaradır, QİÇS-in sürətlə artmasına təkan verir, sosial-iqtisadi inkişafı səngidir, ailə və icmaları dağıdır, sosial partlayışlara sürükləyir.

45
illiyi**MÖVSÜM MƏMMƏDOV**
1967*Milli Qəhrəman***Ə d ə b i y a t**

Mövsüm Şahin oğlu Məmmədova "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilməsi haqqında : Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 25 fevral 1997-ci il [Mətn]// Azərbaycan.- 1995.- 26 fevral.- S.1.

Əsgərov, V. Məmmədov Mövsüm Şahin oğlu [Mətn] //Əsgərov, V. Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı ,2005.- S.243.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.google.az

Mövsüm Şahin oğlu Məmmədov 1967-ci il iyun ayının 6-da Xocalı rayonunun Kosalar kəndində dünyaya göz açmışdır.

Canhəsən kənd ibtidai məktəbini bitirdikdən sonra orta təhsilini 1984-cü ildə doğma kəndində başa vurmuşdur.

1985-ci ildə ordu sıralarına çağırılmışdır. 1987-ci ildə ordudan tərxis olunaraq Vətənə dönmüşdür. O, 1988-ci ildə Şuşa elektrik Şəbəkəsi Birliyində ilk əmək fəaliyyətinə başlayır.

M. Məmmədov 1990-cı ildən həyatını Daxili İşlər orqanlarına bağlayır. 1992-93-cü illərdə ağır döyüş

əməliyyatlarında fəal iştirak edir. 1994-cü ildə Şuşa Rayon Polis şöbəsinin Post-Patrol Xidməti bölüyünə komandir təyin edilmişdir.

1995-ci ildə PPX-nin komandiri vəzifəsinə irəli çəkilir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 25 fevral 1997-ci il tarixli 553 sayılı Fərmanı ilə Məmmədov Mövsüm Şahin oğluna "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" fəxri adı verilmişdir.

1998-ci ildə DİN-nin Polis Akademiyasını bitirmişdir.

Şuşa Rayon Polis Şöbəsinin xidmət üzrə rəis müavini vəzifəsində çalışmışdır.

60
illiyi**İSRAFİL ŞAHVERDİYEV**
1952-1994*Milli Qəhrəman*

İsrafil Şahverdi oğlu Şahverdiyev 1952-ci il iyun ayının 11-də Laçın rayonunun Unannovu kəndində anadan olmuşdur. 1959-cu ildə Unannovu kənd orta məktəbinə getmiş, 1969-cu ildə həmin məktəbi bitirmişdir. 1971-1974-cü illərdə ordu sıralarında olmuşdur. 1975-ci ildə Laçın rayon Daxili İşlər şöbəsində milis nəfəri kimi əmək fəaliyyətinə başlamışdır.

Yağı düşmən torpaqlarımıza basqın edən vaxtdan, bir polis işçisi kimi əhalinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsində və quldurların tutulub zərərsizləşdirilməsində yaxından iştirak etmiş, fədakarlıqlar göstərmişdir. Onun şücaəti nəticəsində Qaladərəsi kəndini keçməyə cəhd edən iki erməni cəsusunu yaxalanmışdır. Salatın Əsgərovanın həyatına qəsd edən quldurların ələ keçirilməsində də onun böyük əməyi olmuşdur.

1991-ci ilin yazında Qaladərəsi kəndini erməni quldurlarından təmizləmək məqsədilə plan hazırlanır.

Gecədən səhərə kimi davam edən ağır döyüşdə erməni yaraqlıları güclü müqavimətlə rastlaşdılar və geri çəkilməyə məcbur oldular.

İsrafil Şahverdiyev öz rotası ilə 1992-ci il sentyabrın 19-dan noyabrın 17-nə qədər Hocaz qayası və Hocaz kəndi uğrunda gedən döyüşlərdə iştirak etmişdir. O, dəfələrlə kəşfiyyətə getmiş, düşmənin yerinin təyin olunmasında qəhrəmanlıq göstərmişdir. 6 yanvar 1994-cü il... Onun rotası Füzuli rayonunun kəndlərini erməni işğalından azad etmək üçün döyüşə gəlir. Rota Horadiz qəsəbəsini, eləcə də digər 4 kəndi azad edir.

İgid komandirin son döyüşü 13 yanvar 1994-cü ildə olur. Rota bir neçə istiqamətdən hucuma keçərək, düşmənin əsas qüvvəsini sarsıdır. Düşmənin müqaviməti qırılmaqda idi. Cəsur komandir yaralı döyüşçülərinə kömək etmək üçün pulemyotun arxasına keçir. Bu an qarşı tərəfdən atılan mərmilə onun həyatına son qoyur.

Ailəli idi. Üç övladı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 15 yanvar 1995-ci il tarixli 262 sayılı Fərmanı ilə Şahverdiyev İsrafil Şahverdi oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" fəxri adı verilmişdir.

Bakı şəhərinin Şəhidlər Xiyabanında dəfn edilib.

Laçın rayon orta məktəblərindən biri qəhrəmanın adını daşıyır.

Ə d ə b i y a t

Azərbaycan Respublikasının bir qrup hərbi qulluqçusuna və polis işçilərinə "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilməsi haqqında : [Leytenant Şahverdiyev İsrafil Şahverdi oğlu – Azərbaycan Respublikasının suverenliyi və ərazi bütövlüyünün qorunmasında, Vətənimizin torpaqlarının erməni işğalından müdafiə edilməsində gedən döyüşlərdə qəhrəmanlıqla vuruşaraq göstərdiyi şəxsi igidlik və şücaətə, öz müqəddəs əsgəri və xidməti borcunun şərəflə yerinə yetirilməsindəki misilsiz xidmətlərinə görə]: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 15 yanvar 1995-ci il [Mətn]// Azərbaycan.-1995.-17 yanvar.-S.-1. (ölümündən sonra).

Əsgərov, V. Şahverdiyev İsrafil Şahverdi oğlu [Mətn] //Əsgərov, V. Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2005.- S. 207.

Şahverdiyev İsrafil Şahverdi oğlu //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları: bibliografiya /tərt. ed. H.Həmidova; M.F.Axundov adına Azərbaycan Milli Kitabxanası.- Bakı, 2008.- S.193.

Milli Qəhrəmanlar

50
illiyi

MALİK ƏSƏDOV
1962-1992

Milli Qəhrəman

Malik Hamil oğlu Əsədov 1962-ci il iyun ayının 27-də Yevlax rayonunun Havarlı kəndində doğulmuşdur. 1979-cu ildə orta məktəbi bitirmiş, sonra ordu sıralarına çağırılmışdı. Qazaxıstanda hərbi xidmətini başa vurduqdan sonra Mingəçevir şəhər 45 sayılı Müstəqil Hərbi təhsiləndirilmiş Yanğından Mühafizə Hissəsində əmək fəaliyyətinə başlamışdır.

Qarabağ hadisələri başlayanda o, əsgər paltarı geyinərək Xocalıda, Əsgəranda, Ağdamda, Şuşada gedən ağır döyüslərdə iştirak edir. Çox keçmir ki, onu bölmə müdiri təyin edirlər. Göstərdiyi əla xidmətlərə görə bir neçə dəfə DİN-nin Fəxri Fərmanlarına və mükafatlarına layiq görülür.

1992-ci il yanvar ayının 12-də onu Mingəçevirdən 20 nəfərlə birlikdə Şuşa şəhərinə göndərdilər. Onlar burada mühafizə məqsədilə postlarda dururdular. Sonra isə onları Daşaltı kəndinin yaxınlığındakı Nəbilər kəndinə göndərdilər. Yanvarın 18-də

ermənilər kəndə hər tərəfdən hücumla keçmişdilər. Yaraqlıların sayı yüzə yaxın idi. Onlar isə cəmi 6 nəfər idilər. Polislər geri çəkilməyə məcbur oldular. Malik Əsədov bir neçə yara almışdı. Amma o, yenə də cəsarətlə döyüşürdü. Şuşa polisinin əməkdaşları özlərini onlara yetirdilər. Lakin artıq gec idi. Malik gözlərini əbədi yummuşdu, erməni faşistləri onu qəddarlıqla qətlə yetirmişdilər. Ancaq Malik də son məqamında belə borclu qalmamışdı, ətrafda onlarla düşmən cəsədi yerə sərilmişdi.

Ailəli idi. Üç övladı var.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 8 oktyabr 1992-ci tarixli 264 sayılı Fərmanı ilə Əsədov Malik Hamil oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" fəxri adı verilmişdir.

Havarlı kəndində dəfn edilmişdir.

Təhsil aldığı Havarlı kənd orta məktəbi onun adını daşıyır. Həmin məktəbdə və Mingəçevir şəhərində – işlədiyi idarənin önündə qəhrəmanın büstü qoyulmuşdur.

Ə d ə b i y a t

Azərbaycan Respublikası Daxili işlər orqanlarının bir qrup əməkdaşına "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilməsi haqqında : [Əsədov Malik Hamil oğlu – daxili xidmət serjantı – Azərbaycan Respublikasının suverenliyi və ərazi bütövlüyünün qorunmasında, dinc əhəlinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsində göstərdiyi şəxsi igidlik və şücaətə görə] : Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 8 oktyabr 1992-ci il [Mətn]//Azərbaycan.- 1992.- 9 oktyabr.- S. 1.- (ölümündən sonra).

Əsədov Malik Hamil oğlu [Mətn]: bibliografiya //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları /tərt. ed. H.Hərifət; M.F.Axundov adına kitabxana.- Bakı, 2008.- S. 68-69.

Əsədov Malik Hamil oğlu [Mətn] /V.Əsgərov //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2005.- S. 67.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

Ənvər Səyyad oğlu Fərəcov 1952-ci il iyun ayının 28-də Goranboy rayonunun Sarov kəndində doğulmuş, 1968-ci ildə Sarov kənd orta məktəbini bitirmişdir. Sonra Azərbaycan Kənd Təsərrüfatı İnstitutuna daxil olmuşdur. 1990-cı ildə Özbəkistan Milis Akademiyasını bitirərək Azərbaycan DİN-nin sərəncamına göndərilir.

18 avqust 1991-ci il. Ənvər Fərəcov yoldaşlarını mühasirədən çıxartmaq üçün qeyri-bərabər döyüşə girir. Ermənilərin mühasirəsini yararaq po-

lis əməkdaşlarını itkisiz azad edirlər. Bu əməliyyata görə bölmə rəisi DİN tərəfindən mükafatlandırılır. 11 sentyabr 1991-ci ildə yağlı düşmən böyük qüvvə ilə Goranboy rayonunun Erkəç, Mənəşli, Buzluq kəndlərinə hücum keçmişdi. Bu, Ənvər Fərəcovun son döyüşü idi. O, bu döyüşdə qəhrəmancasına həlak oldu.

Ailəli idi. Bir oğlu, bir qızı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 8 oktyabr 1992-ci il tarixli 214 sayılı Fərmanı ilə Fərəcov Ənvər Səyyad oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" fəxri adına layiq görülmüşdür.

Goranboy rayonunda dəfn edilmişdir və büstü qoyulmuşdur.

Ə d ə b i y a t

Azərbaycan Respublikası Daxili işlər orqanlarının bir qrup əməkdaşına "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilməsi haqqında : [Fərəcov Ənvər Səyyad oğlu – Goranboy polis şöbəsinin Todan PB-nin rəisi – Azərbaycan Respublikasının suverenliyi və ərazi bütövlüyünün qorunmasında, dinc əhəlinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsində göstərdiyi şəxsi igidlik və şücaətə görə]: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 8 oktyabr 1992-ci il [Mətn]// Azərbaycan.- 1992.- 9 oktyabr.- S.1.- (ölümündən sonra).

Əsgərov, V. Fərəcov Ənvər Səyyad oğlu [Mətn] /V.Əsgərov //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2005.- S. 71.

Nazim, N. Fərəcov Ənvər Səyyad oğlu: (1952-1991) [Mətn] /N.Nazim //İstiqlal ulduzları.- Bakı, 1995.- S. 52-53.

Seyidzadə, M. Fərəcov Ənvər Səyyad oğlu [Mətn] /M.Seyidzadə //Milli qəhrəmanlar zirvəsi.- Bakı, 2010. - S. 77.

Zeynalov, R. Fərəcov Ənvər Səyyad oğlu [Mətn] /R.Zeynalov //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 1996.- S. 76.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.milliqahraman.az

www.adam.az

Hüseyn Cümşüd oğlu Rəsulbəyov 1917-ci il iyun ayının 26-da Dərbənd şəhərində anadan olmuşdur.

O, 1936-cı ildə Leninqrad Elektro-texniki Rabitə İnstitutuna daxil olmuşdur. 1938-ci ildə həmin institutdan Moskvanın F.E.Derjinski adına Hərbi Artilleriya Akademiyasının 3-cü kursuna köçürülmüşdür və 1941-ci ildə oranı bitirmişdir.

H.Rəsulbəyov 1938-ci ildən sovet ordusunda xidmət etmişdir. O, Böyük Vətən Müharibəsində Hava Hücümündən Müdafiə dairəsi qoşunları tərkibində briqada, diviziya birləşmələri qərargahında müxtəlif mühəndis vəzifələrində çalışmış, Odessa, Kerç, Sevastopol və Şimali Qafqazın (Krasnodar, Novorossiysk, Tuapse) müdafiəsində iştirak etmişdir. Müharibədən sonra Qırmızı Bayraq ordenli Bakı HHM dairəsi qoşunlarında məsul hərbi vəzifələrdə xidmətdə olmuşdur.

H.Rəsulbəyov 1960-1965-ci illərdə Bakı HHM dairəsi hərbi hissələrində komandan müavini, 1966-1975-ci illərdə hərbi hissə komandanı

işləmişdir.

Hüseyn Rəsulbəyov 1968-ci ildə artilleriya general-leytenantı rütbəsini almışdır. 1978-ci ildə SSRİ-nin fəxri radisti, 1966-cı ildə Azərbaycan SSR Əməkdar mühəndisi adına layiq görülmüşdür.

O, zenit artilleriyası sahəsində bir sıra səmərələşdirici təkliflərin və əsərlərin müəllifidir. Ehtiyata çıxandan sonra 1975-ci ildə Azərbaycan SSR Rabitə naziri vəzifəsində işləmişdir.

Hüseyn Rəsulbəyov Lenin ordeni, 2-ci dərəcəli Vətən müharibəsi, Qırmızı Əmək Bayrağı, Ulduz ordenləri və medallarla təltif edilmişdir.

Artilleriya general-leytenantı, Azərbaycanın Əməkdar mühəndisi Hüseyn Cümşüd oğlu Rəsulbəyov 1984-cü ildə Bakı şəhərində vəfat etmişdir.

2000-ci ildə onun xatirəsini əbədiləşdirmək məqsədi ilə Heydər Əliyevin sərəncamı ilə Hüseyn Cümşüd oğlu Rəsulbəyovun yaşadığı binaya xatirə lövhəsi vurulmuşdur.

Ə d ə b i y a t

Hüseynov, Ö. Yaddaşlarda qaldı... [Mətn]: [General, rabitə təşkilatçısı Hüseyn Rəsulbəyov haqqında] /Ö.Hüseynov //Xalq qəzeti. -1997.-21 fevral.- S.5.

Rəsulbəyov məktəbi [Mətn]: [General Hüseyn Rəsulbəyov haqqında xatirələr].- Bakı: İsmayıl NPM, 1997.- 40 s.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

80 illiyi HACIBABA BAĞIROV 1932-2006

Aktyor

Ə d ə b i y y a t

Ağaoğlu, T. Zəmanəsinin gülüş ustası [Mətn] /T.Ağaoğlu //Azərbaycan .- 2008.- 13 iyun.- S. 6 .

Fərəcova, Z. Sev məni dəlilə kimi... [Mətn]: [Arzu Bağirova həyat yoldaşı Hacibaba Bağirov haqqında] //El.- 2009.- № 74.- S.16-25.

Komik obrazların mahir ifaçısı [Mətn]: Hacibaba Bağirov //Mədəniyyət .- 2010.- 11 iyun.- S. 14.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

Hacibaba Ağarza oğlu Bağirov 1932-ci il iyun ayının 12-də Bakı şəhərində fəhlə ailəsində anadan olmuşdur. 1947-ci ildə orta məktəbi bitirəndən sonra, kiçik yaşlarından teatr sənətinə olan böyük həvəsi onu Azərbaycan Dövlət Akademik Dram Teatrı nəzdindəki aktyor studiyasına gətirib çıxarmışdır. Orada sənət korifeylərindən dərs alan Hacibaba Bağirov 1950-ci ildə Lənkəran Dövlət Dram Teatrında ilk müstəqil yaradıcılıq fəaliyyətinə başlamışdır.

H.Bağirov 1953-cü ildə Azərbaycan Dəmiryol Məktəbini bitirmiş, bir müddət Biləcəri deposunda maşinist köməkçisi işləmişdir. 1959-1960-cı illərdən isə Daxili İşlər Nazirliyinin Klubuna rəhbərlik etmişdir.

O, 1960-cı ildə C.Cabbarlı adına Gəncə Dövlət Dram Teatrının aktyor truppasına qəbul olmuşdur. Bu kollektivdə Fuad (Almas), Şahsuvar (Komsomol poeması), Rəşid (Anacan) kimi müxtəlif səpkili rollar oynayan Hacibaba 1962-ci ildə Musiqili Komediya Teatrına dəvət almışdır. Burada fəaliyyət göstərdiyi 26 il ərzində yaratdığı 50-dən çox rolun onun gülüş ustası kimi püxtələşməyində və populyar olmağında böyük təsiri olmuşdur.

Hacibaba Bağirovun iştirak etdiyi - Üzeyir Hacıbəyovun "Arşın mal alan"ında Soltan bəy, "O olmasın, bu olsun"da Məşədi İbad, Z.Hacıbəyovun "50 yaşında cavan"ında Orduxan, S.Ələsgərovun "Həmişəxanım"ında Cəbi Cüməzadə, "Hardasan, ay subaylıq"da Novruzəli, Ə.Abbasovun "Həyətim mənim – həyatım mənim"də Qulam, E.Sabitoğlunun

"Hicran"ında Mitoş, "Nəğməli Könül"də Fərzəli, V.Adıgözəlovun "Nənəmin şahlıq quşu"nda Cəsarət, S.Hacıbəyovun "Qızılgül"ündə Nadir, A.Məşədibəyovun "Toy kimindir?"ində Uzun, E.Sabitoğlu, T.Vəliyevanın "Bankir Adaxlı", "Sizinlə gülə-gülə", "Bildirçinin bəyliyi", "92 dəqiqə gülüş" trilogiyasında Sonqulu, "Məhəbbət oyunu"nda Nuruş, "On min dollarlıq keyf"də Fərzəli kimi rolları tamaşaçıların dərin rəğbətini qazanmışdır.

H.Bağirovun teatrla yanaşı kino sahəsində də fəaliyyəti uğurlu olmuşdur. "Ulduz"da Möhsün, "Mehman"da Arif, "Onun bəlalı sevgisi"ndə Qaraxalov, "Alma-almaya bənzər"də Məmmədəli, "Şirbalanın məhəbbəti"ndə Şirbala rolları kino həvəskarları tərəfindən maraqla qarşılanmışdır.

Hacibaba Bağirov 1989-cu ildə "Tənqid-Təbliğ" Teatrını yaratmış, burada 1996-cı ilədək teatrın direktoru və bədii rəhbəri vəzifələrində çalışmışdır. 1996-cı ildən isə Ş.Qurbanov adına Azərbaycan Dövlət Musiqili Komediya Teatrının direktoru, bədii rəhbəri olmuşdur. O, 2001-ci ildə E.Sabitoğlu ilə T.Vəliyevanın yazdığı "Bankir adaxlı" tamaşasına görə "Qızıl Dərviş" mükafatına layiq görülmüşdür.

Onun teatr və kino sahəsindəki uğurlu fəaliyyəti dövlət tərəfindən qiymətləndirilmiş – 1974-cü ildə Respublikanın Əməkdar artisti, 1982-ci ildə Azərbaycanın Xalq artisti fəxri adlarına layiq görülmüşdür.

Hacibaba Ağarza oğlu Bağirov 6 oktyabr 2006-cı il tarixində Bakıda vəfat etmişdir.

75
illiyiZEMFİRA SƏFƏROVA
1937

Musiqişünas

Ə d ə b i y a t

Əfəndiyev, R. Musiqi elmimizin fədası [Mətn] /R.Əfəndiyev.- Bakı: Elm, 2010.- 54 s.

Müstəqillik dövründə Azərbaycan musiqisinə bir baxış [Mətn] // Qobustan.- 2009.- №2.- S.12-14.

Nəbiyev, B. Musiqi tariximizin yorulmaz tədqiqatçısı [Mətn] /B.Nəbiyev.- Bakı: Elm, 2010.- 47 s.

Şərq və Qərbin möhtəşəm vəhdəti [Mətn] // Musiqi dünyası.-2009.-№3-4.-S.22-24.

Tahirzadə, Ü. Zemfira Yusif qızı Səfərova [Mətn]: bibliografik göstərici /Ü.Tahirzadə.- Bakı: Elm, 2010. - 61 s.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

Zemfira Yusif qızı Səfərova 1937-ci il iyun ayının 10-da Bakıda ziyalı ailəsində anadan olmuşdur.

Z.Səfərova 1960-cı ildə Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasının Nəzəriyyə fakültəsini bitirmişdir.

Görkəmli musiqişünas alim Zemfira Səfərova 1962-ci ildə AMEA-nin Memarlıq və İncəsənət İnstitutunun aspiranturasına daxil olmuş, kiçik elmi işçi vəzifəsindən şöbə müdiri vəzifəsinədək yüksəlmiş və 1980-ci ildən bu günədək “Azərbaycan musiqisinin tarixi və nəzəriyyəsi” şöbəsinə rəhbərlik edir.

20-dən çox kitab, 150-dən artıq elmi əsərin müəllifi olan Z.Səfərovanın yaradıcılığı ən qədim yazılı abidəmiz olan “Dədə Qorqud”un musiqi dünyasına, orta əsrlərin musiqi elminə, Azərbaycan bəstəkarlıq məktəbinin klassikləri Üzeyir Hacıbəyli və Qara Qarayevə, müasir yaradıcılıq prosesi və ifaçılıq sənətinə həsr edilmişdir.

Z.Səfərova qədim və orta əsr Azərbaycan musiqi tarixini tədqiq etmiş, Səfiəddin Urməvi, Əbdülqadir əl-Marağainin, eləcə də XIX əsrin

görkəmli musiqişünası Mir Möhsüm Nəvvabın və b. yaradıcılığını dərindən tədqiq etmiş və “Azərbaycanın musiqi elmi (XIII-XX əsrlər)” adlı fundamental monoqrafiyasını yazmışdır.

O, bir sıra beynəlxalq elmi simpozium və konqreslərdə müasir musiqişünaslığın mühüm və aktual problemləri mövzusunda çıxış etmişdir.

Uzun illər Bəstəkarlar İttifaqının üzvü olan Z.Səfərova hal-hazırda İttifaqın “Musiqişünaslıq və tənqid” bölməsinin rəhbəri, “Musiqi dünyası” jurnallarının redaksiya heyətinin, elmi şuranın üzvüdür.

Z.Səfərova 1989-cu ildə Əməkdar incəsənət xadimi, 1996-cı ildə sənətsünaslıq doktoru, 1998-ci ildə isə professor adı almışdır. Zemfira xanım həmçinin “Humay ilahəsi – 96” mükafatı laureatıdır.

Professor Zemfira Yusif qızı Səfərova hal-hazırda Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Ali Attestasiya Komissiyasının sənətsünaslıq və memarlıq üzrə ekspert komissiyasının sədridir.

65
illiyiFİDAN QASIMOVA
1947

Opera müğənnisi

Ə d ə b i y a t

Cabbari, R. Fidan və Xuraman Qasimovaların konsert fəaliyyətləri [Mətn] /R.Cabbari //Mədəni-maarif.-2011.-№ 2.-S.48-50.

Əliyeva, F. Azərbaycandan böyük məhəbbətlə [Mətn] /F.Əliyeva //Azərbaycan-İrs.-2002. №13.- S.26-41.

Сюрприз от Фидан и Хураман Гасимовых [Текст] //Каспий.-2011.-11 марта.-С.8.

Музыка возвышающая, облагораживающая [Текст] //Бакинский рабочий.-2011.-10 марта.-С.8.

Микаладзе, Г. Музыкальный подарок Фидан Касимовой [Текст] //Г.Микаладзе //Азербайджанские известия.- 2009.- 25 июня.- С. 4.

Оперные дивы [Текст] //Бакинский рабочий.- 2009.- 9 июля.- С. 4.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

Fidan Əkrəm qızı Qasimova 1947-ci il iyun ayının 17-də Bakı şəhərində ziyalı ailəsində anadan olmuşdur.

Hələ uşaq yaşlarından musiqi sənətinə, müğənniliyə böyük həvəs göstərən Fidan Qasimova ilk musiqi təhsilini Bakı şəhərindəki Bülbül adına Musiqi məktəbində almışdır. O, 1966-cı ildə Üzeyir Hacıbəyov adına Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasının əvvəlcə simli alətlər, sonra isə dünya şöhrətli maestro Niyazinin məsləhəti ilə vokal sinifinə daxil olur. Burada o professional musiqi nəzəriyyəçilərindən kamil təhsil alır, simli alətlər üzrə professor Sərvər Qəniyevin, vokal üzrə isə dosent İ.A.Lvoviçin sinifində oxuyur.

Fidan Qasimova 1971-ci ildə skripka simli alətləri, 1972-ci ildə isə vokal sənəti üzrə ali təhsilini başa vurmuşdur. O, 1972-1973-cü illərdə P.Çaykovski adına Moskva Dövlət Konservatoriyasının aspiranturasında təhsil almış və 1974-cü ildə oranı bitirmişdir.

F.Qasimova tələbəlik illərində vokal müsabiqələrində fəal iştirak etmiş, Vokalçıların Zaqafqaziya festivalında birinci yer, 1973-cü ildə Cenevrədə keçirilən II Beynəlxalq müsabiqədə gümüş medala layiq görülmüş, 1975-ci ildə Niderlandda Hertogenbosda yenə də Beynəlxalq müsabiqədə diplomla mükafatlandırılmışdır.

Fidan xanım Beynəlxalq müsabiqələr laureatı adına layiq görülmüş ilk azərbaycanlı qadın müğənnidir.

1974-cü ildən başlayaraq Fidan Qasimova Azərbaycan Dövlət Opera və Balet Teatrının aparıcı solisti kimi milli və dünya opera sənətinin repertuarlarına daxil olan əsərlərdəki partiyaların mahir ifaçısı kimi şöhrət qazanmışdır.

Fidan Qasimovanın ən böyük uğurlarından biri 1986-cı ildə Moskvada Böyük Teatrın səhnəsində P.Çaykovskinin "Yevgeni Onegin" operasında Tatyana rolunda çıxış etməsidir.

F.Qasimova 1974-cü ildən Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasında dərs deyir. 1990-cı ildən konservatoriyanın, 1992-ci ildən isə İstanbul Dövlət Universiteti Konservatoriyasının professorudur.

Dünyanın bir çox səhnələrində (ABŞ, Çexiya, Almaniya, Danimarka, Portuqaliya, Belçika, Rumıniya, Hollandiya, Türkiyə və s.) konsert proqramları ilə çıxış etmişdir.

Fidan Qasimova 1982-ci ildə Respublikanın Xalq artisti, 1988-ci ildə SSRİ Xalq artisti fəxri adlarına layiq görülmüşdür. 1984-cü ildə isə Azərbaycan Respublikasının Dövlət Mükafatını almışdır. Fidan xanım 1997-ci ildə Azərbaycan Respublikası Prezidenti Heydər Əliyevin Fərmanı ilə "Şöhrət" ordeni, 2010-cu ildə isə Prezident İlham Əliyevin Fərmanı ilə "Şərəf nişanı" ordeni ilə təltif edilmişdir.

95
illiyiCÖVDƏT HACIYEV
1917-2002

Bəstəkar

Ə d ə b i y a t

*Onu zaman seçib [Mətn]:
[poema] /C.Hacıyev,
F.Ləman; red. və tərc. ed.
S.Əhmədli.- Bakı: Qanun,
2008.- 62 s.*

*Hacıyev, İ. Onlar bir-
birlərini dəlicəsinə
sevirdilər [Mətn]:
[Əməkdar incəsənət xadimi
İsmayıl Hacıyev ilə rəqqasə
Əminə Dilbazi və bəstəkar
Cövdət Hacıyev haqqında]
müsahibə /İ.Hacıyev //
Ekspress.- 2009.- 21-23
noyabr.- S. 18.*

*Məmmədova, H. Q. Qarayev
və C.Hacıyevin "Vətən"
operasının dramaturji
inkişafında xorların rolu
[Mətn]: musiqişünaslıq
/H.Məmmədova //Musiqi
dünyası.- № 3-4.- 2010.-
S.45-50.*

*Tağızadə, A. Cövdət Hacı-
yev [Mətn]: monoqrafiya
/A.Tağızadə.- Bakı: Şur,
1992.- 17 s.*

Əhməd Cövdət İsmayıl oğlu Hacıyev 1917-ci il iyun ayının 18-də Şəki şəhərində anadan olmuşdur.

O, 1935-1938-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasında L.M.Rudolfun bəstəkarlıq sinfində, 1938-1941 illərdə Moskva Konservatoriyasında A.N.Aleksandrovun sinfində oxumuşdur. 1947-ci ildə isə D.D.Şostakoviçin sinfində təhsilini başa vurmuşdur.

Onun ilk böyük əsəri "Simfoniya"nı 1936-cı ildə yazmışdır. O, tələbəlik illərində "Sosialist Azərbaycanı" (1936-cı ildə), A.S.Puşkinin ölümünün 100 illiyinə həsr etdiyi "Sibirə məktub" (1937-ci ildə) simfonik poemalarını, üç hissəli "Azərbaycan süitəsi"ni, simli kvartet və s. bəstələmişdir.

1947-ci ildən o, Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasında dərs demiş, 1957-1969-cu illərdə oranın rektoru, 1963-cü ildən isə professor işləmişdir.

Cövdət Hacıyev 8 saylı simfoniya-sını hörmət və ehtiram əlaməti olaraq ümummillilərimiz Heydər Əliyevə həsr etmişdir.

O, 1985-ci ildən Bəstəkarlar İttifaqı İdarə Heyətinin katibi olmuşdur.

Onun Azərbaycan milli simfo-

nik musiqisinin inkişafında əvəzsiz xidmətləri olmuşdur.

Azərbaycan bəstəkarlarından Nazim Əliverdibəyov, Nəriman Məmmədov, Fəridə Quliyeva, Aqşin Əlizadə, Ramiz Mirişli, Oleq Felzer və başqaları onun yetişdirmələridir.

Cövdət Hacıyev 1945-ci ildə Qara Qarayevlə birlikdə Böyük Vətən müharibəsinə həsr olunmuş "Vətən" operasını bəstələmiş, bu əsərə görə 1946-cı ildə SSRİ Dövlət Mükafatına, 1952-cı ildə simfonik musiqi sahəsindəki xüsusi xidmətlərinə görə ikinci dəfə SSRİ Dövlət Mükafatı laureatı, 1960-cı ildə Azərbaycanın Xalq artisti adına, Oktyabr İnkilabı, Qırmızı Əmək Bayrağı və "Şərəf nişanı" ordenləri ilə, eləcə də medallarla, 1998-ci ildə isə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin Fərmanı ilə "Şöhrət" ordeni ilə təltif edilmişdir.

Əhməd Cövdət İsmayıl oğlu Hacıyev 2002-ci il yanvar ayında Bakı şəhərində vəfat etmişdir.

115
illiyi**MURTUZA MƏMMƏDOV**
1897-1961*Opera müğənnisi***Ə d ə b i y a t**

Quliyeva, G. Bülbül [Mətn]: fotokitab / mətnin müəll. və tərt. ed. G.Quliyeva; xüs. red. G.Məmmədova.- Bakı : İşiq, 1983.- 36 s.

Şuşinski, F. Bülbül [Mətn] /F.Şuşinski; Azərbaycan xalq musiqiçiləri.- Bakı, 1985.-S.406-426.

Vəlizadə, M. Bülbülün Azərbaycan muğamları və Avropa musiqisinin sintezində rolu [Mətn] /M.Vəlizadə //Mədəni-maarif işi. - 2005.- №12.- S.4-6.

Rza, P. О Бюль-Бюле [Текст] //Рза, Р. Поет, поэзия и творчество.- Москва, 1978.- С.191-200.

İ n t e r n e t d ə

www.musiqi-dunya.az

www.azeri-art.net

Bülbül (Murtuza) Məşədi Rza oğlu Məmmədov 1897-ci il iyun ayının 22-də Şuşa şəhərində dabbaq ailəsində anadan olmuşdur.

Bülbülün teatr səhnəsində ilk çıxışı M.C.Əmirovun 1916-cı ildə Gəncədə tamaşaya qoyulmuş "Seyfəlmülk" operası ilə bağlıdır. Bülbül 1920-ci ildən Birləşmiş Dövlət Teatrının Opera truppasının (1924-cü ildən Azərbaycan Opera və Balet teatrı) solisti olmuş, ilk illərdə Ü.Hacıbəylinin "Leyli və Məcnun", "Əsli və Kərəm", Z.Hacıbəyovun "Aşıq Qərib" operalarında İbn Səlam, Kərəm, Qərib rollarını oynamışdır.

Bülbül 1927-ci ildə Bakı Konservatoriyasını bitirmiş, həmin ildə vokal texnikasını daha da təkmilləşdirmək üçün dövlət tərəfindən Milana göndərilmişdir (İtaliyada birinci dəfə 1924-cü ildə olmuşdur). 1931-ci ilədək burada Delliponti və P.Qranidən dərs almışdır. 1931-ci ildən Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasında dərs demişdir. Geniş diapazonlu, gözəl, məlahətli, axıcı səsi olan müğənni böyük aktyorluq istedadına malik idi.

O, yaratdığı obrazların xarakterini, daxili aləmini tamaşaçılara realist boyalarla çatdırma bilmişdir. Əsas partiyaları: Koroğlu - "Koroğlu", Əsgər - "Arşın mal alan", Qərib - "Şahsənəm", Əliyar - "Nərgiz", Nizami - "Nizami", Fərhad - "Xosrov və Şirin", Aslan - "Vətən" və s. olmuşdur. Koroğlu partiyası Bülbülün opera yaradıcılığının əlçatmaz zirvəsidir, o, romantik ruhlu xalq qəhrəmanının daxili aləmini hərtərəfli açma bilmişdir. Bülbülün ifasında Koroğlu partiyası müasir Azərbaycan musiqi teatrı tarixində mühüm bir mərhələ təşkil edir.

Bülbül Azərbaycan xalq mahnılarını, təsnifləri böyük sənətkarlıqla ifa etmişdir. ("Süsən-sünbül", "Yaxan düymələ", "Qara gözlər", "Çal oyna", "Segah təsnifləri" və s.). Böyük Vətən müharibəsinin ağır günlərində Bülbül xalqın ümumi işinə fədakarlıqla kömək etmişdir. O, sovet ordusu hissələri ilə İranda, Qafqaz və Bryansk cəbhələrində olmuş, eyni zamanda ölkənin hərbi xəstəxanalarında öz konsertləri ilə yaralı döyüşçüləri mübarizəyə, fədakarlığa ruhlandırmışdır.

Bülbülün yaradıcılığı Azərbaycan vokal sənətinin inkişafında mühüm rol oynamışdır. Geniş səs imkanlarına malik olan Bülbülün ifaçılığında milli vokal üslubu ilə İtalyan vokal məktəbi ənənələri üzvi şəkildə birləşmişdir.

Bülbülün redaktəsi ilə "50 Azərbaycan el mahnısı" (1938) və "Azərbaycan xalq mahnıları" (1956, 1958) topluları çap edilmişdir. Bülbül dünyanın bir çox ölkələrində qastrolda olmuşdur. Hal-hazırda Azərbaycan Dövlət Konservatoriyası nəzdindəki orta ixtisas musiqi məktəbi Bülbülün adını daşıyır. Bakı prospektlərindən birinə Bülbülün adı verilmişdir.

Bülbül dövlətin ən yüksək mükafatları və adlarıyla təltif olunmuşdu: Ona SSRİ Xalq artisti adı və Lenin ordeni verilmişdir. O, Stalin mükafatı laureatı adına layiq görülmüş, Ali Sovetin deputatı seçilmiş, professor adı almışdır.

Bülbül 1961-ci il sentyabr ayının 26-da əbədiyyətə qovuşmuşdur.Fəxri Xiyabanda dəfn edilmişdir.

1 iyul

Gün çıxır 06:11
Gün batır 21:15

31 iyul

Gün çıxır 06:48
Gün batır 20:57

İYUL

Xərçəngin
Nişanı sudur. Ayın
himayəsindədir.
Günəşin Xərçəng
bürcündən
keçdiyi dövrdə
doğulanlar daha
çox açıq xasiyyətli,
xəyalpərəst olurlar.

B.	1
B.E.	2
Ç.A.	3
Ç.	4
C.A.	5
C.	6
Ş.	7
B.	8
B.E.	9
Ç.A.	10
Ç.	11
C.A.	12
C.	13
Ş.	14
B.	15
B.E.	16
Ç.A.	17
Ç.	18
C.A.	19
C.	20
Ş.	21
B.	22
B.E.	23
Ç.A.	24
Ç.	25
C.A.	26
C.	27
Ş.	28
B.	29
B.E.	30
Ç.A.	31

- Azərbaycan Polisi Günü (02.07.1998)
- Bakı-Sabunçu-Suraxanı xəttində SSRİ-də ilk dəfə olaraq elektrik qatarının hərəkət etməsinin (06.07.1926) 85 illiyi
- Azərbaycanın milli valyutasının-manatın dövriyyəyə buraxılması barədə Prezident fərman imzalamışdır (15.07.1992)
- Milli Mətbuat və Jurnalistika Günü (22.07.1875)
- Ağdam rayonunun işğalı (23.07. 1993) günü

200 il M.F.Axundzadə 1812-1878

Şəkidə M.F.Axundzadənin ev-muzeyi

M.F.Axundzadənin ev-muzeyi - onun dünyaya göz açdığı indiki M.F.Axundzadə küçəsi, 1 saylı ünvanda yerləşən binada 1940-cı ildə yaradılmışdır. Bu binanın 1800-cü ildə tikildiyi təxmin edilir. Sonralar M.F.Axundzadənin ev-muzeyi genişləndirilmiş, onun eksponatlarının bir hissəsi əlavə tikilmiş binada yerləşdirilmişdir. Beləliklə, M.F.Axundzadənin ev-muzeyi 2 binadan: həyat və yaradıcılığına həsr olunmuş ekspozisiya zalından və ədibin anadan olduğu evdən ibarətdir. Muzeydə 248 sayda eksponat nümayiş etdirilir.

Milli ədəbiyyat

Yazıçı Şahbazi Tağı Abbas (Simurğ) oğlunun (02.07.1892-1937) anadan olmasının 120 illiyi

Əməkdar incəsənət xadimi, şairə Ağayeva Kəmalə Ağa qızının (10.07.1937) anadan olmasının 75 illiyi

Əməkdar elm xadimi, ədəbiyyatşünas, filologiya elmləri doktoru, professor Rüstəmovna Azadə Cəfər qızının (18.07.1932) anadan olmasının 80 illiyi
Tərcüməçi, tənqidçi Əliyev Fərhad Qəmbər oğlunun (30.07.1942-09.09.1996) anadan olmasının 70 illiyi

Xarici ədəbiyyat

Fransız yazıçısı Düma Aleksandrın (Düma-ata) (24.07.1802-05.01.1870) anadan olmasının 210 illiyi

Tarixdə bu gün

Azərbaycan Polisi Günü (02.07.1998)

Azərbaycanın milli valyutasının-manatın dövriyyəyə buraxılması barədə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti fərman imzalamışdır (15.07.1992)

Milli Mətbuat və Jurnalistika Günü (22.07.1875)

Ağdam rayonunun işğalı (23.07. 1993) günü

“Azərbaycan Respublikasının Dövlət Sərhəd Xidmətinin yaradılması haqqında” Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Fərman (31.07.2002) imzalamışdır

Milli Qəhrəmanlar

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Qənbərov Ramiz Bulud oğlunun (02.07.1962-29.04.1992) anadan olmasının 50 illiyi

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Bağirov Tahir Əminəğa oğlunun (14.07.1957-05.02.1993) anadan olmasının 55 illiyi

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Ocaqverdiyev Sərxan Surxay oğlunun (16.07.1967-05.05.1992) anadan olmasının 45 illiyi

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Məhərrəmov Asif Yusif oğlunun (26.07.1952-31.12.1991) anadan olmasının 60 illiyi

Siyasət. Hərbi iş

İtaliyanın Xalq qəhrəmanı Qaribaldi Cüzeppeinin (04.07.1807-02.06.1882) anadan olmasının 205 illiyi

Azərbaycanın Tank Qoşunları general-mayoru Bərsadlı Valeh Əyyub

oğlunun (06.07.1927-1998) anadan olmasının 85 illiyi
Cənubi Azərbaycan inqilabi hərəkatının görkəmli xadimi Cavadzadə
Pişəvəri Seyidcəfər Seyidcavad (Xalxali) oğlunun (07.07.1892-11.06.1947)
anadan olmasının 120 illiyi
Səfəvilər dövlətinin banisi, görkəmli dövlət xadimi Şah İsmayıl
Əbülmüzəffər oğlu Şeyx Heydər oğlu Şeyx Cüneyd Səfəvinin (Şah İsmayıl
Xətai) (17.07.1487-23.05.1524) anadan olmasının 525 illiyi
Azərbaycanın istiqlal tarixində önəmli rol oynayan Türkiyənin görkəmli
hərbi və dövlət xadimi Kazım Karabəkir Paşanın (22.07.1882-1946) anadan
olmasının 130 illiyi

Mühəndis işi. Texnika

Elektrotexnik, texnika elmləri doktoru, professor Qədimov Yaqub Bala
oğlunun (20.07.1917) anadan olmasının 95 illiyi

Riyaziyyat. Fizika. Astronomiya

İngilis fiziki, Nobel mükafatı laureatı Breqq Uilyam Henrinin (02.07.1862-
12.03.1942) anadan olmasının 150 illiyi
Akademik, Əməkdar elm xadimi Şahtaxtinski Məhəmməd Həbibulla
oğlunun (10.07.1932) anadan olmasının 80 illiyi

Kimya. Biologiya. Tibb

Kimyaçı, geologiya-mineralogiya elmləri doktoru, professor Əfəndiyev
Heydər Xəlil oğlunun (01.07.1907-24.01.1967) anadan olmasının 105 illiyi
SSRİ-nin fəxri kimyaçısı Süleymanova Elmira Teymur qızının (17.07.1937)
anadan olmasının 75 illiyi
Mikrobioloq, tibb elmləri doktoru, professor Bayramova Roza Əli qızının
(17.07.1927) anadan olmasının 85 illiyi
Azərbaycan Dövlət Mükafatı laureatı, kimyaçı Ağayeva Sima Mirzəağa
qızının (18.07.1922-24.06.1978) anadan olmasının 90 illiyi
Avstriya təbiətşünası Mendel Qreqor İohannın (22.07.1822-06.01.1884)
anadan olmasının 190 illiyi

Rəssamlıq. İncəsənət. Heykəltəraşlıq

Fransız boyakarı və qrafiki Şaqal Mark Zaxaroviçin (07.07.1887-
28.03.1985) anadan olmasının 125 illiyi
Əməkdar incəsənət xadimi, Xalq rəssamı, heykəltəraş Məmmədov Tokay
Həbib oğlunun (18.07.1927) anadan olmasının 85 illiyi

Kitabxana işi. Kitabxanaşünaslıq

Rus kitabşünası, biblioqraf Rubakin Nikolay Aleksandroviçin (13.07.1862-
23.11.1946) anadan olmasının 150 illiyi

120
illiyiTAĞI ŞAHBAZI SİMURĞ
1892-1937

Yazıçı

Ə d ə b i y y a t

*Seçilmiş əsərləri [Mətn] /
Tağı Şahbazi Simurğ.- Bakı
: Şərq-Qərb, 2006.- 168 s.*

*Qayçı [Mətn]: hekayə /
Tağı Şahbazi Simurğ.- Bakı:
Gənclik, 1998.- 16 s.*

*Tağı Şahbazi Simurğ
[Mətn]: yazıçı, həkim, ic-
timai xadim //Mədəniyyət.-
2010.- 2 iyul.- S.14.*

*Zeynalova, Ş. Tağı
Şahbazi Simurğ [Mətn]
/Ş.Zeynalova.- Bakı : Yazıçı,
1997.- 118 s.*

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.google.az

Tağı Abbas oğlu Şahbazi Simurğ 1892-ci il iyul ayının 2-də Bakıda anadan olmuşdur. İbtidai təhsilini mollaxanada almışdır. 1902-1905-ci illərdə İçərişə- hərdə 9-cu məktəbdə, sonra Həbibbəy Mahmudbəyovun mü- dir olduğu birinci rus-tatar məktəbində təhsilini davam etdirmişdir.

Realnı məktəbi bitirdikdən bir il sonra 1913-cü ildə Bakıda Üçüncü Gimnaziya da latın dilindən imta- han verib şəhadətnamə almış, onun əsasında həmin il Xarkov Darülfünun- nun Fizika və riyaziyyat fakültəsinin Təbiyyat şöbəsinə daxil olmuşdur. Tələbəlik həyatı inqilabi hadisələr mühitində keçmişdir. 1914-cü ildə Da- rülfünunun Tibb şöbəsinə keçməsi onu inqilabçı tələbələrə daha da yaxınlaş- dırmışdır.

O, 1915-ci ildə “Sosial-Demokrat Bolşevik Fırqəsi”nin tələbə fraksiyasına daxil olmuşdur. 1917-ci ildə Bakıda “Hümmət” təşkilatında, 1918-ci ildə Xarkovda “Cənub türk-tatar işçisi” hərəkatında fəal çalışmışdır.

Tağı Şahbazi 1919-cu ildə Ukray- na K(b)P MK yanında “Hümmət” müsəlman bürosunun sədri, RSFSR Xalq Milli İşlər Komissarlığı Zaqaf- qaziya müsəlmanları şöbəsinin katibi, Şərq Xalqları Kommunist təşkilatları bürosunda məlumat şöbəsinin müdiri olmuşdur.

Simurğ 1922-1923-cü illərdə Azər- baycan Xalq Maarif Komissarının müavini, “Maarif və mədəniyyət”

jurnalının redaktoru, 1923-1926-cı illərdə Azərbaycan MİK katibi, 1926-1929-cu illərdə Azərbaycan Dövlər Universitetinin rektoru, 1930-1937- ci illərdə Azərbaycan Xalq Səhiyyə Komissarının müavini vəzifələrində çalışmışdır.

T.Şahbazi bədii yaradıcılığa in- qilabdan əvvəl başlamışdır. “Quş- lar kimi azadə”, “İyi aləm”, “Südcü qız”, “Şəkərli çoban”, “Aclar” və s. hekayələrində istismar dünyası, dini fanatizm, xalqa yad “ziyalılar” tənqid olunmuşdur.

Sovet dövrü əsərlərində yeni həyat quruculuğu, qadın azadlığı mövzu- ları əsas yer tutur. Bunlar “Haqsızlıq dünyası”, “Hacı Salman”, “Ağanın kənizi”, “Məşədi Qədimin evində bədbəxtlik”, “Azadlıq üçün cinayət”, “Zərifə”, “Küləkli bir axşam” və s. hekayələrində öz əksini tapmışdır. 1932-ci ildə yazdığı “Düşmənlər” povesti kollektivləşmə dövründə kənddə gedən sinfi mübarizədən bəhs edir. “Ağanın kənizi” (1926), “Azad- lıq üçün cinayət” (1928), “Aldanmış ümid” (1926), “Əzab qorxusu” (1926), “Seçilmiş əsərləri” (1983) və s. kitab- ların müəllifi olmuşdur.

O, 1934-cü ildə Azərbaycan Yazı- cılar Birliyinin üzvü olmuşdur.

Repressiya olunmuş Tağı Şahba- zi Simurğ 1937-ci ildə Bakıda vəfat etmişdir. Bakıdakı küçələrdən biri onun adını daşıyır.

75
illiyiAğayeva Kəmalə
1937

Şair

Kəmalə Ağayeva qızı Ağayeva 1937-ci il iyul ayının 10-da Naxçıvan şəhərində anadan olmuşdur. Burada 2 saylı şəhər orta məktəbini bitirdikdən sonra, 1953-1957-ci illərdə Azərbaycan Pedaqoji Xarici Dillər İnstitutunun Fransız dili fakültəsində təhsil almışdır.

Kəmalə xanım 1957-1961-ci illər ərzində Naxçıvanın Şıxmahmud kənd orta məktəbində, Naxçıvan 1 saylı orta məktəbdə fransız dili müəllimi işləmişdir.

Sonralar o, C.Məmmədquluzadə adına Naxçıvan Dövlət Musiqili Dram Teatrında ədəbi hissə müdiri, 2002-ci ildən “Ümid çırağı” jurnalının baş redaktoru işləmişdir.

İlk “Hilal olaydım” adlı şeiri 1957-ci ildə “Azərbaycan” jurnalında dərc edilmişdir.

Yaradıcılığını əsasən mənəvi saflığa həsr edən Kəmalə xanım həm də dramaturq kimi tanınmışdır. Şairə 15 şeir kitabının, 200-ə qədər oçerk və bədii yazıların müəllifidir. O, 1958-ci

ildən Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvüdür.

Kəmalə xanım həm də 15 mənzum pyesin müəllifidir. “Məhsəti”, “İsmət”, “Apardı sellər Saranı”, “O, bizim dağların oğludur”, “Mənim tanrım” “Göyçək Fatma”, “Məlikməmməd” və s. səhnə əsərləri müxtəlif teatrlarda müvəffəqiyyətlə tamaşaya qoyulmuşdur.

O, 1971-ci ildən Teatr Xadimləri İttifaqının üzvüdür.

Xalq tərəfindən sevilən şairə müxtəlif fəxri fərman və medallarla təltif olunmuşdur.

1984-cü ildə K.Ağayeva “Azərbaycanın Əməkdar mədəniyyət işçisi” fəxri adına layiq görülmüşdür.

Ümummillə lider Heydər Əliyevin Fərmanı ilə 2002-ci il 24 dekabrda Azərbaycan mədəniyyətinin inkişafındakı xidmətlərinə görə Ağayeva Kəmalə Ağayeva qızı “Əməkdar incəsənət xadimi” fəxri adı almışdır. Prezident təqaüdəçüsüdür.

Ə d ə b i y y a t

Göylərin qoynuna ucalan bayraq [Mətn]: şeir / Kəmalə Ağayeva // Azad Azərbaycan.-2011.-12 yanvar.- S. 7.

Qələbə tonqalı [Mətn]: şeir / Kəmalə Ağayeva // Azad Azərbaycan.- 2010.- 4 aprel.- S.7.

Məhsəti [Mətn]: pyeslər / Kəmalə Ağayeva.- İstanbul, 2001.- 418 s.

Səni yad edirik [Mətn]: şeir / Kəmalə Ağayeva // Azad Azərbaycan.- 2010.- 12 may.- S.6.

Vətənə sevdalıyam [Mətn] / Kəmalə Ağayeva.- Bakı : Nurlan, 2004.- 130 s.

Əhmədov, T. Kəmalə [Mətn] // Əhmədov, T. XX əsr Azərbaycan yazıçıları: ensiklopedik məlumat kitabı.- Bakı , 2004.- S.473-474.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.google.az

Azadə Cəfər qızı Rüstəmovə 1932-ci il iyul ayının 18-də Bakı şəhərində anadan olmuşdur. O, 1947-ci ildə Bakı şəhəri 132 sayılı məktəbi qızıl medalla bitirmişdir. 1951-ci ildə Bakı Dövlət Universitetinin Şərqşünaslıq fakültəsini fərqlənmə diplomu ilə başa vurmuşdur. Universitetdə beş il ərzində Məmmədəğa Sultanov, Əli Azəri, Mübariz Əlizadə kimi görkəmli alimlərdən fars dili və ədəbiyyatını, Şərq mədəniyyət tarixini mükəmməl öyrənmişdir.

Azadə xanım 1953-1956-cı illərdə Moskva şəhərində SSRİ EA-nın Şərqşünaslıq İnstitutunun aspiranturasında təhsil almışdır. Görkəmli şərqşünas, SSRİ EA-nın müxbir üzvü Y.E.Bertelsin elmi rəhbərliyi altında Füzulinin "Leyli və Məcnun" poeması mövzusunda namizədlik dissertasiyası müdafiə etmişdir. Filologiya elmləri namizədi kimi ilk iş yeri Azərbaycan Elmlər Akademiyasının Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutu olur.

Azadə xanım Rüstəmovə 1971-ci ilin may ayında "XII-XVII əsrlərdə Azərbaycan epik şeirinin inkişaf yolları" mövzusunda doktorluq dissertasiyası müdafiə etmişdir. 1986-1991-ci

illərdə Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunun "Nizami" şöbəsinin müdiri vəzifəsində çalışmışdır. 1990-cı ildə professor adını almışdır. Elə həmin ildə görkəmli şərqşünas Y.E.Bertelsin anadan olmasının 100 illiyinə həsr olunmuş "Şərq xalqları mədəniyyəti və müasirlik" mövzusunda Moskvada keçirilən Ümumittifaq konfransında "Nizami Gəncəvi irsi Y.E.Bertelsin tədqiqində" mövzusunda məruzəsi ilə çıxış etmişdir.

A.Rüstəmovə 1992-2000-ci illərdə Azərbaycan Respublikası Prezident Aparatı nəzdində Dövlət Ali Attestasiya Komissiyası Ekspert Şurasının üzvü olmuşdur.

Alim 2001-ci ildən AMEA-nın müxbir üzvü seçilmişdir.

Şərqşünas 1971-ci ildə "Şərəf nişanı" ordeni ilə təltif edilmiş, 1982-ci ildə isə "Əməkdar elm xadimi" fəxri adına layiq görülmüşdür.

Azadə xanım bütün Azərbaycan elmi ictimaiyyəti içərisində həm də gözəl bir insan və ziyalı mücəssəməsi kimi böyük məhəbbət və nüfuz qazanmışdır.

Ə d ə b i y y a t

Azərbaycan ədəbiyyatı
[Mətn]: müxtəsər
oçerk: [xaricdə yaşayan
azərbaycanlılar üçün] /
Azadə Rüstəmovə,
B.Nəbiyev, Y.Qarayev; red.
Teymur Kərimli; AMEA
Nizami adına Ədəbiyyat
İnstitutu.- Bakı : Elm,
2003.- 376 s.

Əlibəyli, G. R. Azadə [Mətn]
//Əlibəyli, G. Çırpınan
dünyamız.- Bakı, 2000.-
S.105- 108.

Məmmədəliyeva, S. Azadə
Rüstəmovə – 75 [Mətn]:
[AMEA Nizami adına
Azərbaycan Ədəbiyyatı
Muzeyinin təşəbbüsü ilə
keçirilən elmi seminar haq-
qında] /S.Məmmədəliyeva //
Elm.- 2007.- 3 may.- S.7.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.google.az

Ə d ə b i y y a t

Qraf Monte-Kristo [Mətn]: roman / Aleksandr Düma.- Bakı: Altun Kitab, 2008.- 127 s.

Üç müşketyor [Mətn]: roman / Aleksandr Düma.- Bakı: Altun Kitab, 2009.- 128 s.

Три мушкетера [Текст]: роман / А. Дюма.- СПб.: Издательский Дом "Нева", 2006.- 830 с.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

Aleksandr Düma (Düma-ata) 1802-ci il iyul ayının 24-də Paris şəhərinin yaxınlığında Villa-Kortre şəhərciyində anadan olmuşdur.

O, əmək fəaliyyətinə notariat kontorunda xidmətlə başlamış, lakin bu iş onu qane etmədiyindən meylini teatra salmışdır. Teatra marağının ədəbi fəaliyyətinin başlanğıcını müəyyənləşdirmiş və o, yaradıcılığa 1825-ci ildə dramaturq kimi başlamışdır. "III Henrix və onun sarayı" (1829), "Antoni" (1831), "Nel qülləsi" (1832), "Kin" (1836) pyesləri romantik teatr tarixində mühüm yer tutur. Dümanı məşhurlaşdıran "Üç müşketyor" (1844), "İyirmi ildən sonra" (1845), "Vikont de Brajelon" (1848-1850), "Kraliça Marqo" (1845), "Xanım Monsoro" (1846), "Qırx beş" (1847-1848), "Qraf Monte-Kristo" (1845-1846) tarixi macəra romanları olmuşdur. Həmin əsərlərdə tarixi hadisələrə sərbəst yanaşılmış, onlar bir çox hallarda şəxsi münafişlərə izah edilmişdir.

Onun romanları maraqlı və dinamik süjet xəttinə malikdir. Romanlarda olan qəhrəmanlar nikbin, cəsur və hər cür maneələri dəf etməyə qadirdirlər. Bunlar Dümanın yaradıcılığına dünya şöhrəti qazandırmışdır. Düma 1858-ci

ildə Rusiyada, Qafqazda, o cümlədən Tbilisidə və Bakıda olmuş, bu münasibətlə "Parisdən Həştərxana" və "Qafqaz" kitablarını nəşr etdirmişdir. Ehtimala görə, Tbilisidə Mirzə Fətəli Axundovla görüşmüşdür. O, həm də Şamaxının ən məşhur, varlı adamlarından olan Mahmud ağanın qonağı olmuşdur. Xurşidbanu Natəvanla görüşmüş və şairə öz əl işlərindən Dümaya hədiyyə vermişdir. Fransız ədibinin bu səyahətdən aldığı təəssüratın məhsulu olan "Qafqaz" kitabında Bakının tarixi və mədəni abidələrindən, Bakı neftindən, azərbaycanlıların adət-ənənələrindən, qonaqpərvərliyindən geniş bəhs olunur. "Üç müşketyor" (2004), "Qraf Monte-Kristo" (2009) romanları Azərbaycan dilinə tərcümə edilmiş, "Qanlı qala" pyesi Azərbaycan səhnəsində tamaşaya (1924) qoyulmuşdur. Düma həyatda çox bədxərc insan olmuş, nəticədə müflisləşmişdir. Ağır vəziyyəti və dalınca düşən kreditorlar onu Belçikaya qaçmaq məcburiyyətində qoymuşdur. Bu vəziyyətdə ikən övladları – qızı və məşhur dramaturq olan oğlu Aleksandr Düma ona dayaqları olmuşlar.

Aleksandr Düma 1870-ci il dekabr ayının 5-də vəfat etmişdir.

85
illiyiVALEH BƏRŞADLI
1927-1999

Hərbi xadim

Ə d ə b i y y a t

Mən hamıya demək istəyirəm – sizin general-larınız Azərbaycanlıdır... [Mətn]: [Naxçıvanski adına Hərbi məktəbin rəisi, general-leytenant Valeh Bərsədli ilə müsahibə] / Valeh Bərsədli //Aydınlıq. - 1993. - 23 aprel. - S. 7.

Müdafiə Nazirliyindən uzaqlaşdırılmağım ermənilərin çox xoşuna gəldi [Mətn] /Valeh Bərsədli // Azərbaycan. - 1993. - 9 oktyabr. - S.4

Qurbani, A. Ömrün davamı [Mətn]: sənədli povest /A.Qurbani.- Bakı: Əbilov, Zeynalov və oğulları, 2000.- 124 s.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.google.az

Valeh Əyyub oğlu Bərsədli 1927-ci il iyul ayının 6-da Qubadlı rayonunun Eyvazlı kəndində dünyaya gəlmişdir. 14 yaşında könüllü hərbi xidmətə getmiş, 18 yaşında iki hərbi təhsil ocağını: 1944-cü ildə Bakı Zenit Artilleriyası Məktəbini və 1948-ci ildə isə Qırmızı Bayraqlı Kiyev Özüyəriyən Artilleriyası Məktəbini bitirmişdir. O, 1956-cı ildə Zirehli Tank Qoşunları Akademiyasının komandirlik fakültəsini bitirmişdir. 1969-cu ildə sovet ordusunda xidmət edən ilk azərbaycanlı zabit kimi SSRİ Silahlı Qüvvələri Baş Qərargahının Hərbi Akademiyasını bitirmişdir.

Valeh Bərsədli 50 yaşında sovet ordusunda general-leytenant rütbəsi almış ilk azərbaycanlıdır. Müstəqil Azərbaycanın 1991-ci ildə ilk Müdafiə

naziri olmuşdur. 1992-ci ildə tutduğu vəzifədən istefa vermişdir. Elə həmin ildə də xüsusi səlahiyyətlə Silahlı Qüvvələrin Baş Qərargah rəisi təyin olunub və Azərbaycan tarixində ilk müvəffəqiyyətli Goranboy və Ağdərə əməliyyatlarını həyata keçirmişdir.

Valeh Bərsədli 43 il SSRİ Silahlı Qüvvələrində xidmət etmiş, taqım komandirliyindən ən nəhəng ordu-lardan – Almaniya Demokratik Respublikasında yerləşən sovet qoşun birləşmələrindən birinin müavinliyinə qədər yüksəlmişdir. Ömrünün sonlarında isə Cəmşid Naxçıvanski adına hərbi liseyin rəisi olub.

Valeh Əyyub oğlu Bərsədli 1999-cu il may ayının 15-də vəfat etmişdir.

120
illiyi**SEYİDCƏFƏR PİŞƏVƏRİ**
1892-1947*Siyasi xadim***Ə d ə b i y y a t**

Seçilmiş əsərləri [Mətn] / Seyid Cəfər Pişəvəri; tərt. və tərc. ed.: Ə.Əminzadə, T.Musəvi.- Bakı: Azər nəşr, 1984.- 430 s.

Xatirələr (1941-1945) [Mətn]: "21 Azər" hərəkətinin 60 illiyinə həsr olunur / Seyid Cəfər Pişəvəri; tərt. ed. Y.Kənanı.- Bakı, 2005.- 394 s.

Əhmədov, S. Seyidcəfər Pişəvəri [Mətn] /S.Əhmədov //Azərbaycan tarixindən yüz şəxsiyyət.- Bakı, 2006.- S.224-226.

Məmmədli, P. Cənubi Azərbaycan mətbuatı tarixi [Mətn]: dərslik /P.N.Məmmədli.- Bakı: Elm, 2009.- 199 s.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.ayna.az

Pişəvəri Seyidcəfər Seyidcavad (Xalxali) oğlu Cavadzadə 1892-ci il iyul ayının 7-də Cənubi Azərbaycanın Xalxal vilayətinin Zeyvə kəndində anadan olmuşdur. 1905-ci ildə Pişəvərinin ailəsi Bakıya köçmüşdür. Burada pedaqoji təhsil aldıqdan sonra iş axtarmağa başlayan Pişəvəri 1913-1917-ci illərdə Xırdalan kəndində müəllimlik etmişdir.

Rusiya imperiyası və onun tərkibində olan Şimali Azərbaycanda cərəyan edən siyasi hadisələr Pişəvəridən də yan keçməmişdir. O, 1917-ci ildə siyasi fəaliyyətə qoşulmuş və tədricən kommunist ideologiyasına inanmağa başlamışdır.

1918-ci ildə Pişəvəri Bakıda "Ədalət" kommunist təşkilatına daxil olmuşdur. Elə həmin ildə Pişəvəri Cənubi Azərbaycana qayıtmışdır. O, İranın iri şəhərlərində "Ədalət" in yerli təşkilatlarının yaradılmasında yaxından iştirak etmişdir. Həmin illərdə o, "Ədalət" partiyasının rəsmi orqanı "Hürriyyət" qəzetinin redaktoru olmuşdur.

1920-ci ilin iyununda Pişəvəri Ənzəlində İran Kommunist Partiyasının yaradıcılardan biri olmuşdur.

Ümumiran inqilabı ideyasını həyata keçirməyə cəhd göstərən Pişəvəri 1921-1922-ci illərdə Tehrandə çıxan ilk marksist qəzetinin redaktoru olmuşdur. İsfahan "Vətən" toxuculuq fabriki fəhlələrinin tətillər hərəkatına rəhbərlik etmişdir.

1930-cu ilin dekabrında həbs edilən Pişəvəri Tehranın "Qəsre Qacar" həbsxanasına salınmış, lakin o yolundan dönməmişdi. Öz həyat təcrübəsini

ümumiləşdirərək o belə qənaətə gəlmişdi ki, inqilabı tədricən keçirmək lazımdır.

1940-cı ildə Pişəvəri həbsdən buraxılır, lakin Kaşan şəhərinə sürgünə göndərilir. 1941-ci ildə Tehrandə "Ajr" qəzetinin redaktoru işləmiş Pişəvəri ingilis və sovet qoşunları yeridiləndə Cənubi Azərbaycana qayıtmışdır.

1941-ci ilin sentyabr ayından Təbrizdə kortəbii çıxış və mitinqlər keçirilmişdir. Lakin onlar yalnız yaradılmış partiya və ictimai təşkilatların, çoxlu qəzet və jurnalların fəaliyyəti nəticəsində getdikcə mütəşəkkil bir şəkldə düşmüşdülər. Cənubi Azərbaycanda ən çox tanınan "Azərbaycan cəmiyyəti" və onun qəzeti "Azərbaycan" idi.

1945-ci il sentyabrın 3-də Pişəvərinin iştirakı ilə Azərbaycan Demokrat Fırqəsi (ADF) yaradılmış, Pişəvəri onun Mərkəzi Komitəsinin sədri seçilmişdir. ADF-in oktyabrın 2-4-də keçirilən qurultayında demokratik islahatların keçirilməsi bəyan edilmişdi.

1945-ci il dekabrın 12-də Təbrizdə çağırılmış Azərbaycan Milli Məclisinin tapşırığı ilə Pişəvəri hökumət təşkil etmiş və o, Azərbaycan Milli Hökumətinin Baş naziri olmuşdu.

Pişəvəri 1947-ci il iyunun 11-də müəmmalı şəkildə avtomobil qəzasında həlak olmuşdu. Əvvəlcə onu 1947-ci il iyunun 13-də Bakı ətrafında, Buzovnadakı "Yaşıl bağ" ("Nobel bağı") adlanan yerdə dəfn ediblər. 1965-ci il dekabrın 12-də isə onun məzarı oradan Fəxri Xiyabana köçürülüb.

525
illiyi**ŞAH İSMAYIL XƏTAİ**
1487-1524*Dövlət xadimi*

I İsmayıl Səfəvi, Şah İsmayıl Əbülüzəffər oğlu Şeyx Heydər oğlu Şeyx Cüneyd Səfəvi – Şah İsmayıl Xətai 1487-ci il iyul ayının 17-də Ərdəbil şəhərində anadan olmuşdur. O, Şeyx Səfiəddin nəslindəndir, atası Şeyx Heydər, anası Ağqoyunlu hökmdarı Uzun Həsənin qızı Aləmşah bəyimdir.

1488-ci ildə atası Şeyx Heydər döyüşdə öldürüldükdən sonra, İsmayıl anası və qardaşları – Sultanəli və İbrahim ilə birlikdə İstəxr qalasında (Şiraz) həbsdə saxlanılır. Onda İsmayılın hələ iki yaşı tamam olmamışdı. Bir müddətdən sonra Uzun Həsənin oğlu Rüstəm Mirzə hakimiyyət uğrunda mübarizədə qardaşlardan istifadə etmək məqsədilə onları həbsdən azad edir. Lakin döyüş zamanı İsmayılın böyük qardaşı Sultanəlinin və “qızılbaşlar”ın necə şücaət göstərdiyini görüb qorxuya düşür, özünü və sülaləsini gələcək təhlükələrdən qurtarmaq üçün Şeyx Cüneyd nəslinə son qoymaq qərarına gəlir. O, 1495-ci ildə Şeyx Sultanəlinin üzərinə qoşun göndərərək Şəməsi döyüşündə onu öldürtdürür. Ölümündən öncə Şeyx Sultanəli Ərdəbilə göndərdiyi İsmayılı özünün varisi elan etmişdi Sultanəlinin ölümündən sonra tərəfdarları İsmayılı bir müddət Ərdəbildə, daha sonra Rəştə gizlədirlər.

Sonra onu Lahicana, Gilan hakimi Mirzə Əlinin sarayına gətirirlər. Gilana gələndə İsmayıl yeddi yaşında olur. Burada o, Həsən xanın himayəsi altında Lələ Hüseyn tərəfindən tərbiyə olunur. İsmayıl təqribən 6 il burada

qalaraq, tanınmış əmir və alimlərin rəhbərliyi altında özünün dini, dünyəvi və hərbi təlimlərini davam etdirir.

Şah İsmayıl Xətai 1499-cu ilin avqust ayında 13 yaşında özünün yaxın tərbiyəçisi və məsləhətçisi olan bir neçə qızılbaş tayfa başçısı ilə birlikdə qoşun toplamaq üçün Ərdəbilə yollanır, ancaq şəhər hakimi tərəfindən təqib olunur. O, 1500-cü ilin yazında Şamlı və Rumlu tayfalarından, habelə Qaradağ və Talış əhalisindən ona qoşulmuş 2 minə yaxın qızılbaşla Qarabağ, Çuxursəd, Şuragil, Kağızman, Tircan yolu ilə Ərzincana gəlir.

Ərzincanda keçirilən müşavirədə Səfəvilərin iki düşməni Şirvanşah Fərrux Yasarla müharibəyə başlamaq qərara alındı və əmirlərinin Gürcüstan və Ermənistan bir neçə basqınından sonra İsmayıl Anadoluda topladığı təqribən 7 min nəfərlik tərəfdarı ilə 1500-cü ilin axırlarında Şirvana hücum edir. Cabanı döyüşündə Fərrux Yasar məğlub edildi və Şirvanşah öldürüldü. İsmayıl üç gün düşərgədə qaldıqdan sonra Şamaxıya daxil oldu. Burada onu seyidlər, qazılar, rəislər və şəhər əyanları qarşıladı. Şamaxıya girən İsmayıl şəhərdə yalnız bir-cə gün qaldı. Burada öyrəndi ki, Şirvanşahın döyüş meydanından qaçıb canını qurtarmış oğlu II Şeyx İbrahim (Şeyxşah) Xəzər dənizinin sahilindəki Şəhrinou qalasındadır və atasının qoşunlarının salamat qalmış hissələrini ətrafına toplamışdır. İsmayıl sərkərdəsi Hülafə bəyi qoşunla oraya göndərdi, duruş gətirə bilməyəcəyini görən Şeyxşah yaxın adamları ilə birlikdə qaçdı.

Ə d ə b i y y a t

Seçilmiş əsərləri [Mətn] / Şah İsmayıl Xətai.- Bakı : Oka Ofset, 2005.- 342 s.

Külliyyatı [Mətn]: qəzəllər, qəsidələr, nəsihətnamə, dəhnamə, qoşmalar /Şah İsmayıl Xətai.- Bakı : Əlhudə, 2004.- 534 s.

Qəzəllər [Mətn] /Şah İsmayıl Xətai //Azərbaycan.- 2006.- № 7.- S.3.

Şah İsmayıl Xətai [Mətn]: məqalələr toplusu /Azərb. SSR Elmlər Akad. Nizami ad Ədəbiyyat İn-tu; red. A. Rüstəmov, O. Əfəndiyev.- Bakı: Elm, 1988.

Qasımlı, M. Şah İsmayıl Xətəinin poeziyası [Mətn] /M.Qasımlı.- Bakı : Elm, 2002.- 176 s.

Məmmədova, G. "Vəhdət gülizarının bülbulü..." [Mətn]: Xətai özünü belə adlandırır /G.Məmmədova //Hərbi and.- 2006.- 16 iyul.

Zöhrablı, N. Şah İsmayıl Xətai adına internet saytı açılıb [Mətn] /N.Zöhrablı //Azadlıq.- 2001.- 17-19 noyabr.- S.12.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.google.az

Müqavimətə rast gəlməyən Hülafə bəy, Şəhrinouda düşərgə saldı. Ertəsi gün İsmayıl özü buraya gəldi. İsmayıl Şəhrinounu tutduqdan sonra Mahmudabada qışlağa getdi. Burada ona məlum oldu ki, Bakı şəhərinin əhalisi qalalarının möhkəmliyinə bel bağlayaraq xərac verməkdən imtina edir və müqavimət göstərirlər. İsmayıl uzun çəkməyən mühasirədən sonra 1501-ci ilin baharında Bakını aldı.

İsmayıl Bakını aldıqdan sonra Güllüstan qalasını tutmağa getdi. İsmayıl öz qoşunu ilə Naxçıvan istiqamətində hərəkət edir. 1501-ci ilin ortalarında Əlvənd Mirzə onları Şərur düzündə qarşılayır. Şərur döyüşündə Əlvənd Mirzənin 30 minlik ordusu İsmayılın 7 minlik qoşunu tərəfindən darmadağın edilir. İsmayıl bu döyüşdə də öz yaşına görə qeyri-adi dərəcədə sərkərdəlik qabiliyyəti və şəxsi igidlik nümunəsi göstərir. O özü şəxsən Ağqoyunlu qoşununun sayılan əmirlərindən Karçıqay bəyi qılınc döyüşündə məğlub edir.

1501-ci ilin payızında Təbrizə daxil olan İsmayıl özünü şah elan etdi. Bununla da paytaxtı Təbriz olan

Azərbaycanda Səfəvilər dövlətinin əsası qoyuldu.

I Şah İsmayılın tabe olmaq təklifini rədd edən Ağqoyunlu hökmdarı Sultan Muradla 1503-cü il iyunun 21-də Həmədan yaxınlığında döyüş Şah İsmayılın qələbəsi ilə nəticələndi və Ağqoyunlu dövləti süqut etdi.

Çox qısa müddətdə Şah İsmayıl Şeybani xanın özbək dövlətindən tutmuş Osmanlı imperiyasının sərhədlərinə qədər uzanan möhtəşəm bir dövlət yarada bilir.

Bütün Şabran, Xorasan vilayəti şah İsmayılın hakimiyyəti altına keçir. Sonrakı illərdə Şah İsmayıl bütün İrən, İraqi-Ərəbi Səfəvilər dövlətinə qatdı. Onun dövründə Səfəvilər dövləti Yaxın Şərqi qüdrətli dövlətlərindən birinə çevrildi. Səfəvi dövləti öz yüksəlişinin zirvə nöqtəsinə çatır. Onun ərazisinin sahəsi 2 milyon 800 min kvadrat kilometrə qədər idi.

Şah İsmayıl Xətai 1524-cü il may ayının 23-də Cənubi Azərbaycanın Ərdəbil şəhərində vəfat etmişdir. Şeyx Səfi kompleksində dəfn olunmuşdur.

Ə d ə b i y a t

Ərtoğrul. Hər bir azərbaycanlının qəlbində Kazım Qarabəkir Paşa [Mətn] /Ərtoğrul //Kaspi.- 2010.- 28 dekabr.-S. 12.

Ərtoğrul. Qəlbimizdəki Kazım Qarabəkir Paşa [Mətn] /Ərtoğrul //Kaspi.- 2010.- 24 dekabr.- S.13.

Kazım Qarabəkir Paşa [Mətn] //Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti ensiklopediyası.- Bakı, 2005.- S. 77-78

Məmmədova, G. Qarabəkir əfsanəsi [Mətn]: sənədli roman /G.Məmmədova.- Bakı : Zaman, 2001.- 488 s.

Musayev, İ. Azərbaycanın Naxçıvan və Zəngəzur bölgələrində siyasi vəziyyət və xarici dövlətlərin siyasəti [Mətn]: (1917-1921) /İ.Musayev.- Bakı : Elm, 1996.- 312 s.

Səfərli, F. Kazım Qarabəkir Paşa və Naxçıvanın erməni təcavüzündən müdafiəsi [Mətn] /F.Səfərli //Naxçıvan jurnalı.- 2001.- № 5.- S. 23.

Kazım Karabəkir Paşa 1882-ci il iyul ayının 22-də İstanbulda anadan olub. Türkiyənin görkəmli hərbi və dövlət xadimi Kazım Karabəkir Paşa Atatürkün yaxın silahdaşlarından biri olmuşdur. Ali hərbi təhsil aldıqdan sonra (1912-1913) Birinci dünya müharibəsində iştirak etmişdir (1914-1918). Hərbi sahədəki xidmətlərinə görə 1918-ci ildə diviziya generalı, sonra ordu generalı rütbəsinədək yüksəlmiş, “paşa” fəxri tituluna layiq görülmüşdür.

Kazım Qarabəkir Paşa Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün təmin olunmasında, onun ayrılmaz tərkib hissəsi olan Naxçıvan bölgəsinin erməni silahlı süvarilərinin təcavüzündən müdafiəsində mühüm xidmətlər göstərmişdir. Həmin ərazilərin müdafiəsi Osmanlı ordusunun onun komandanlıq etdiyi I Qafqaz korpusuna həvalə olunmuşdu.

Kazım Qarabəkir Paşa Türkiyənin istiqlal savaşında (1918-1923) fəal iştirak etmiş, Şərqi cəbhəsinin komandanı kimi bir sıra əzəli türk torpaqlarının geri qaytarılmasında, erməniləri sülh bağlamağa məcbur etməsində əvəzsiz xidmətlərinə görə “İstiqlal ordeninə” layiq görülmüşdür. Azərbaycanda baş verən hadisələrlə daim yaxından ma-

raqlanmış, Qars konfransında (1921) iştirak etmişdir.

Naxçıvanın mədəni həyatında yaxından iştirak edən Kazım Qarabəkir Paşa şəhərdə teatrın fəaliyyətini bərpa etmiş, Naxçıvan teatrında türk yazıçılarının dram əsərlərini tamaşaya qoymuş, tədris müəssisələri açmış, məktəblər üçün Türkiyədən çoxlu sayda dərsliklər gətirtmişdir. Hərbi vətənpərvərlik tər-biyəsinə böyük əhəmiyyət verən və nizami ordu quruculuğunun vacibliyini nəzərə alan Kazım Qarabəkir Paşa bu işi öyrənmək üçün bir qrup gənci Türkiyə məktəblərinə oxumağa göndərmişdir. Türk xalqının istiqlal mücadiləsi başa çatdıqdan sonra ordudan tərxis olunan Kazım Qarabəkir Paşa millət vəkili kimi fəaliyyət göstərmiş, 1946-cı ildə Türkiyə Böyük Millət Məclisinin başçısı seçilmişdir.

Kazım Karabəkir Paşa 1948-ci il dekabr ayının 26-da ankarada vəfat etmişdir.

Kazım Qarabəkir Paşanın xatirəsinə Naxçıvan şəhərində Türkiyə Dəyanət İşləri Vəqfi tərəfindən məscid inşa edilmişdir. Ümummilli lider Heydər Əliyev, Kazım Qarabəkir Paşanın qızı Timsal Qarabəkir məscidin açılış mərasimində çıxış etmişlər.

MİLLİ MƏTBUAT VƏ JURNALİSTİKA GÜNÜ 1875

22 iyul - Azərbaycanda Milli mətbuat və Jurnalistika günü kimi qeyd edilir. Azərbaycan mətbuatının banisi Həsən bəy Zərdabi böyük çətinliklərdən sonra Bakıda Azərbaycan dilində “Əkinçi” qəzetinin çap olunmasına nail olmuş və qəzetin ilk nömrəsi 1875-ci il iyulun 22-də işıq üzü görmüşdür.

“Əkinçi” qəzetinin nəşri bütün Qafqazda əks-səda doğurmuşdu. 1875-1877-ci illər ərzində fəaliyyət göstərmiş qəzetin 56 nömrəsi çap edilmişdir. “Əkinçi” qəzeti xalqımızın milli oyanışında, milli birliyinin möhkəmlənməsində böyük rol oynamışdır. Qəzetin mütərəqqi ideyaları Rusiya hakim dairələrini narahat etmiş və iki il sonra qəzet bağlanmışdı.

Azərbaycan mətbuatının ilk müjdəçisi “Əkinçi”dən sonra bu sahədə xeyli irəliləyişlər olmuşdu. XIX əsrin sonlarında “Ziya”, (1879),

“Kəşkül” (1880), “Kaspi” (1880-1890-cı illər) qəzetləri nəşrə başlamışdı.

XX əsrin əvvəllərində C. Məmmədquluzadə, M. Şahmurov, S. Hüseyn, Ö. Faiq Nəmanzadə, Ü. Hacıbəyov və başqaları yeni demokratik mətbuatın yaranması uğrunda mübarizə aparırdılar. Bu gərgin mübarizə öz nəticəsini verdi. “Şərqi-rus” (1903), “Həyat” (1905), “Açıq söz” (1915), “Azərbaycan “ (1918) kimi demokratik ruhlu, milli qayəli qəzetlər meydana çıxdı. 1906-cı ildə “Molla Nəsrəddin” jurnalının nəşrə başlanması ilə Azərbaycan mətbuatında siyasi satiranın əsası qoyuldu. Redaktoru Xədicə xanım Əlibəyova olan “İşiq” jurnalının bütün əməkdaşları qadınlardan ibarət idi.

Sovet hakimiyyəti dövründə bütün sovet respublikalarında olduğu kimi Azərbaycanda da mətbuat sovet ideologiyasının rüporuna çevrilmişdi. Azad və demokratik mətbuatdan söhbət belə gedə bilməzdi. Yalnız bolşevik rejiminin, kommunist ideyalarının təbliği ilə məşğul olan qəzet və jurnallar nəşr olunurdu. Mətbuat üzərində ciddi senzura hökm sürürdü. Kommunist Partiyasının orqanı olan “Pravda” (bu qəzetin dilimizə tərcüməsi “Həqiqət” olsa da, səhifələri qərb demokratiyasına qarşı iftirlərlə, ictimai və iqtisadi-siyasi həyatın müxtəlif sahələrinə aid yalan informasiyalarla dolu idi) qəzetinin ilk nömrəsinin çapdan çıxdığı gün - 5 may Mətbuat Günü kimi qeyd olunurdu.

Azərbaycan öz müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra bir çox milli-mənəvi dəyərlərə qayıdış mətbuat sahəsində də özünü göstərdi. Bu gün ölkəmizdə yüzlərlə mətbu orqan - qəzet və jurnal fəaliyyət göstərir. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin sərəncamı ilə “Əkinçi” qəzetinin nəşrə başladığı gün - 22 iyul Milli Mətbuat və Jurnalistika Günü kimi qeyd olunmağa başladı.

50
illiyi**RAMİZ QƏMBƏROV**
1962-1992*Milli Qəhrəman***Ə d ə b i y a t**

Vətən Ramiz kimi igidlərlə var olur [Mətn]: Ramizin könüllü batalyonu // Azadlıq.- 2011.- 19 mart.- S.13.

Əsgərov, V. Qəmbərov Ramiz Bulud oğlu [Mətn] // Əsgərov, V. Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2005.- S.118.

Nazim, N. Qəmbərov Ramiz Bulud oğlu [Mətn] //Nazim, N. İstiqlal ulduzları.- Bakı, 1995.- S.93-95.

Ramizqızı, B. Ramiz vətən uğrunda ölməyin nə demək olduğunu göstərdi [Mətn] /B.Ramizqızı //Yeni Müsavat.- 2004.- 8 may.- S.4.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.google.az

Ramiz Bulud oğlu Qəmbərov 1962-ci il iyul ayının 2-də Şuşa şəhərində anadan olmuşdur.

O, 1979-cu ildə H.Hacıyev adına Şuşa şəhər orta məktəbini bitirmişdir. 1980-ci ildə hərbi xidmətə çağırılmış, 1982-ci ildə ordudan tərxis olunaraq Şuşaya qayıtmışdır. 1986-cı ildə Azərbaycan İnşaat Mühəndisləri İnstitutuna daxil olmuşdur. Amma təhsilini başa çatdırma bilməmişdir. Erməni təcavüzkarlarının başladığı Qarabağ müharibəsi minlərlə qeyrətli Azərbaycan oğulları kimi Ramiz Qəmbərovu da torpaqlarımızın müdafiəsinə qalxmağa məcbur etmişdi. Ramiz 1988-ci ildən xalq hərəkətinə qoşulmuşdu. O, 1992-ci ildə könüllü özünümüdafiə batalyonu yaratmış və bu batalyonun başçısı olmuşdur. Onun taboru Şuşa şəhərinin, Kərkicahan, Kosalar, Nəbilər, Qaybalı, Malıbəyli, Quşçular, Göytala

kəndlərinin müdafiəsində mərdliklə vuruşmuşdur.

29 aprel 1992-ci ildə erməni işğalçıları Kosalar və Kərkicahan kəndləri yaxınlığındakı postlara hücum edən zaman Ramiz Qəmbərovun taboru döyüşə atılmış və bu döyüşdə cəsur komandir ağır yaralanmışdır. Bir gün sonra 30 aprel 1992-ci ildə dünyasını dəyişmişdir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 7 iyun 1992-ci il tarixli 833 sayılı Fərmanı ilə Qəmbərov Ramiz Bulud oğlu ölümündən sonra Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı fəxri adına layiq görülmüşdür.

Ramiz Qəmbərov Şuşa şəhərində dəfn edilmişdir.

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Ramiz Bulud oğlu Qəmbərovun xatirəsi əbədiləşdirilmiş – Bakı şəhərindəki küçələrdən birinə onun adı verilmişdir.

Tahir Əminəğa oğlu Bağirov 1957-ci il iyul ayının 14-də Türkmənistan Respublikasının Krasnovodsk (indiki Türkmənbaşı) şəhərində anadan olmuşdur. Milliyyətçə azərbaycanlıdır. Əli Bayramlı şəhərində 1974-cü ildə 8-ci sinifi bitirmiş, həmin ildə sürücülük sənətinə yiyələnmişdi. 1977-ci ilin may ayından 1979-cu ilin sentyabr ayınadək keçmiş sovet ordusu sıralarında həqiqi hərbi xidmətdə olmuşdur. Ordudan tərxis olunduqdan sonra Azneft-1 istehsalat birliyində İES-də nəqliyyat sexində işləmişdir.

Tahir Bağirov Milli Ordu hissələri təşkil edilməyə başlananda onun sı-

ralarına qoşulmuşdu. 1992-ci ilin 1 mart tarixində 843-cü hərbi hissənin komandirinin əmri ilə Tahir təlim komandirinin müavini təyin olunmuş, sonra isə Azərbaycan Respublikası Hərbi Hava Qüvvələrinin Mİ-24 helikopterində bort atıcısı vəzifəsinə keçirilmişdi. Qarabağda Ermənistan ekspedisiya korpusuna qarşı keçirilən hərbi əməliyyatlarda iştirak etmişdir.

1992-ci il 11 oktyabrda gedən döyüşlərdə baş çavuş T. Bağirov qəhrəmancasına həlak olmuşdur.

Ailəli idi. İki oğlu yadigar qaldı.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 9 fevral 1993-cü il tarixli Fərmanı ilə Tahir Əminəğa oğlu Bağirova Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Fəxri adı verilmişdir.

Bakı şəhərində Şəhidlər Xiyabanında dəfn edilib.

Şirvan şəhərində yaşadığı küçəyə və 11 saylı orta məktəbə onun adı verilib.

Ə d ə b i y y a t

Azərbaycan Respublikasının Müdafiə Nazirliyinin hərbi qulluqçularına "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilməsi haqqında: [Bağirov Tahir Əminəğa oğlu – baş serjant – Azərbaycan Respublikasının suverenliyi və ərazi bütövlüyünün qorunmasında, dinc əhalinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsində şəxsi igidlik və şücaət göstərdiyinə görə]: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 5 fevral 1993-cü il [Mətn]//Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Məlumatı.-1993.- №3.- S.11.- (ölümündən sonra).

Əsgərov, V. Bağirov Tahir Əminəğa oğlu [Mətn] //Əsgərov, V. Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- B., 2005.- S. 34.

Əyyubova, B. Üç səma qartalından biri: [Milli Qəhrəman Bağirov Tahir Əminəğa oğlu] [Mətn] //Əyyubova, B. Qızıl qan.- Bakı, 1997.- S. 3-5.

Faxralı, R. Tahir Bağirov [Mətn] //Faxralı, R. Ömrün üfüqləri.- Bakı, 1996.- S. 119-120.

Seyidzadə, M. Bağirov Tahir Əminəğa oğlu [Mətn] //Seyidzadə, M. Milli qəhrəmanlar zirvəsi.- Bakı, 2010.- S. 37.

Zeynalov, R. Bağirov Tahir Əminəğa oğlu: (1957-1992) [Mətn] //Zeynalov, R. Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 1996.- S. 14.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.milliqahraman.az

www.adam.az

www.canbaku.net

45
illiyi**SƏRXAN OCAQVERDİYEV**
1967-1992*Milli Qəhrəman*

Sərxan Surxay oğlu Ocaqverdiyev 1967-ci il iyul ayının 16-da Goranboy rayonunun Şəfikürd kəndində anadan olmuşdur. 1985-ci ildə Tatarlı kənd orta məktəbini bitirdikdən sonra Xabarovsk şəhərində hərbi xidmətdə olmuşdur. 1988-ci ildə hərbi xidmət borcunu yerinə yetirib Vətənə dönmüş və Gəncə Maşınqayırma Texnikumuna daxil olmuşdur. 1991-ci ildə təhsilini uğurla başa vurub, Gəncə Maşınqayırma Zavodunda əmək fəaliyyətinə başlamışdır.

10 yanvar 1992-ci ildə Goranboy özünümüdafiə batalyonuna üzv yazılır, Şəfəq, Zeyvə, Tap-Qaraqoyunlu kəndlərinin müdafiəsi zamanı qanlı döyüslərdə iştirak edir. Sərxan Ocaqverdiyev az müddətdə düşmənin xeyli canlı qüvvəsini məhv edərək, əsl Azərbaycan əsgəri kimi yüksək döyüş nümunəsi göstərir.

Goranboyun Talış kəndi ermənilərə

ərazicə ən yaxın kənd hesab olunurdu. Onlar bu kəndə aramsız hücumlar edirdilər. Lakin Goranboyun mərd oğulları sinələrini düşmənin qarşısında sipərə çevirmişdilər.

5 may 1992-ci il... Erməni faşistləri növbəti dəfə Talış kəndinə hucuma keçdilər. Qeyri-bərabər döyüş gərdirdi. Vətənin qeyrətli oğlu Sərxan Ocaqverdiyev bu qanlı döyüşdə qəhrəmancasına həlak oldu.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 7 iyun 1992-ci tarixli 833 sayılı Fərmanı ilə Ocaqverdiyev Sərxan Surxay oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

Şəfikürd kəndində dəfn edilmişdir.

Təhsil aldığı Tatarlı kənd orta məktəbi onun adını daşıyır. Goranboy rayonunda büstü qoyulmuşdur.

Ə d ə b i y a t

Azərbaycan Respublikasının Müdafiə Nazirliyinin hərbi qulluqçularına "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilməsi haqqında : [Ocaqverdiyev Sərxan Surxay oğlu – sırası –Azərbaycan Respublikasının suverenliyi və ərazi bütövlüyünün qorunmasında, dinc əhalinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsində göstərdiyi şəxsi igidlik və şücaətə görə]: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 7 iyun 1992-ci il [Mətn]//Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Məlumatı.-1992.- № 13.-S.25.- (ölümündən sonra).

Əsgərov, V. Ocaqverdiyev Sərxan Surxay oğlu [Mətn] //Əsgərov, V. Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2005.- S.176.

Quliyeva, N. Ocaqverdiyev Sərxan Surxay oğlu [Mətn] //Quliyeva, N. Ölməzliyə gedən yol.-Bakı, 1996.- S.7.

Ocaqverdiyev Sərxan Surxay oğlu [Mətn] //Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları: bibliografiya /tərt.ed. H. Həmidova; M.F.Axundov adına Azərbaycan Milli Kitabxanası.- Bakı, 2008.- S.176.

Asif Yusif oğlu Məhərrəmov 1952-ci il iyul ayının 26-da Ağdam şəhərində doğulmuşdur. 1969-cu ildə Ağdam şəhər 1 sayılı orta məktəbini bitirmişdir.

Ermənilərin 1988-ci ildə başlayan təcavüzünə qarşı Ağdam rayonunun Abdal-Gülablı, Xıdırlı, Əmirallar, Şırxavənd, Bağbanlar, Əhmədavar kəndlərində dayaq dəstələri yaradılırdı. Hərəkət böyüdükcə Asif Qarabağın digər rayonları ilə də sıx əlaqə saxlayırdı. 1990-cı ildə o, Ağdam könüllü özünümüdafiə dəstəsini yaradır və torpaqlarımızın qorunmasında yaxından iştirak edir. 1991-ci il noyabrın 15-də isə dövlət tərəfindən ilk könüllü tabor yaradılır.

1991-ci il dekabrın 31-də Xramort kəndinin azad edilməsində rəşadət göstərir. Xocalı faciəsi zamanı uşaq və qadınların xilas olunmasında canını əsirgəmir.

A.Məhərrəmov 1992-ci ilin mart

ayının 7-də 859 sayılı hərbi minaaxtaranlar hissəsinin komandiri təyin edilir.

10 mart 1992-ci ildə məhz onun köməyi nəticəsində Aranzəmin, Pircamal, Dəhraz kəndləri düşməndən azad edilir. 1992-ci il martın 20-də öz dəstəsi ilə kömək etmək üçün Füzuli rayonuna gedir və erməni quldurlarını böyük itkilərə məruz qoyur. 24 iyun 1992-ci ildə Naxçıvanik yolunda ağır yaralanır. Bir müddət müalicə olunur və yenidən cəbhəyə qayıdır. 1993-cü il fevralın 22-də Şelli uğrunda gedən döyüşlərdə iştirak edir. 1993-cü il oktyabrın 27-də Asifin səhhəti ağırlaşır. O, hərbi hissəni təhvil verib müalicəsini davam etdirmək məcburiyyətində qalır. 1994-cü ildə bu məqsədlə Yaltaya gedən polkovnik-leytenant A. Məhərrəmov həmin il iyulun 1-də vəfat edir.

Ailəli idi. Bir qızı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 7 dekabr 1992-ci il tarixli 350 sayılı Fərmanı ilə Məhərrəmov Asif Yusif oğluna "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" fəxri adı verilmişdir. "General Məhəmməd Əsədov" mükafatına layiq görülmüşdür.

Bakı şəhəri 2-ci Şəhidlər Xiyabanında dəfn edilmişdir. Bakı şəhərində adına küçə var.

Ə d ə b i y a t

Azərbaycan Respublikasının Müdafiə Nazirliyinin hərbi qulluqçularına "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilməsi haqqında: [Məhərrəmov Asif Yusif oğlu – taqım komandiri – Azərbaycan Respublikasının suverenliyi və ərazi bütövlüyünün qorunmasında, dinc əhalinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsində göstərdiyi şəxsi igidlik və şücaətə görə]: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 7 dekabr 1992-ci il [Mətn] //Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Məlumatı.- 1992.- № 24.- S.50.- (Ölümündən sonra).

Çəmənəmimli M. Fred Asif: Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı podpolkovnik Asif Məhərrəmovə həsr olunmuş sənədli povest.- Bakı: Gənclik, 1996.- 170 s.

Abbasoğlu B. Od sənər, ad yox... //Abbasoğlu B. Ölərkən dünyaya gələn oğullar.- Bakı, 2004.- S. 54-72.

Məhərrəmov Asif Yusif oğlu //Əsgərov V.Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2005.- S. 133-134.

Zeynalov R. Məhərrəmov Asif Yusif oğlu (Fred Asif) //Zeynalov R. Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- B., 1996.-S. 48.

80
illiyi**MƏHƏMMƏDƏMİN
ŞAHTAXTİNSKİ
1932-2011***Akademik***Ə d ə b i y y a t**

Şahtaxtinski Məhəmməd Həbibulla oğlu [Mətn]: ensiklopedik məlumat //ASE: 10 cildə.- Bakı, 1987.- C.X.- S.480.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.google.az

Məhəmmədəmin Həbibulla oğlu Şahtaxtinski 1932-ci il iyul ayının 10-da Bakı şəhərində anadan olmuşdur. O, akademik, kimya elmləri doktoru H.B.Şahtaxtinski oğludur.

M.Şahtaxtinski 1956-cı ildə Moskva Energetika İnstitutunun Radiotexnika fakültəsini bitirmişdir. O, 1961-1967-ci illərdə Azərbaycan Milli EA Fizika İnstitutunda elmi və baş elmi işçi, 1968-1987-ci illərdə laboratoriya müdiri işləmişdir. 1987-ci ildən institutun Bərk cisimlər elektronika şöbəsinin rəhbəridir. Elmi tədqiqatları bərk cisimlər fizikasına aiddir.

1970-ci ildə M.Şahtaxtinski fizika-riyaziyyat elmləri doktoru, 1971-ci ildə isə professor adı almışdır.

M.Şahtaxtinski rəhbərliyi ilə yüksək keyfiyyətli, iqtisadi cəhətdən sərfəli poladlar yaradılmış, böyük sürətlə işləyən etibarlı və sərfəli, sağlamlıq üçün zərərsiz çapətmə metodikası işlənib hazırlanmışdır.

O, 1972-ci ildə Fransada keçirilən

Kristalların yetişdirilməsi üzrə Beynəlxalq konfransda məruzə ilə çıxış etmişdir. Bu məruzə elm aləmində çox yüksək səviyyədə qəbul edilmişdir.

1989-cu ildə professor Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının akademiki seçilmişdir.

M. Şahtaxtinski 1991-ci ildə Azərbaycan Respublikasının “Əməkdar elm xadimi” adına layiq görülmüş, Azərbaycan Fizika Cəmiyyətinin prezidenti və Avropa-Asiya Fizika Cəmiyyətinin vitse-prezidenti seçilmişdir.

Akademik, Əməkdar elm xadimi M.Şahtaxtinski 2004-cü ildə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərmanı ilə “Şöhrət” ordeni ilə təltif edilmişdir.

Şahtaxtinski Məhəmmədəmin Həbibulla oğlu 2011-ci il aprel ayının 23-də Bakı şəhərində vəfat etmişdir.

85
illiyiTOKAY MƏMMƏDOV
1927

Heykəltəraş

Ə d ə b i y a t

T.N.Məmmədovun "Şöhrət" ordeni ilə təltif edilməsi haqqında [Mətn]: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı // Azərbaycan.- 2002.- 8 avqust.- S.1.

Abdullayeva, F. Adi daş sənət əsərinə çevrildə [Mətn] /F.Abdullayeva // Mədəniyyət.- 2011.- 18 fevral.- S.11.

Sadiqov, S. Daşlarda canlanan həyatın yaradıcısı [Mətn] /S.Sadiqov //Kaspi.- 2008.- 6 iyun.- S. 12.

Şeyxov, Y. Qranitdə donan musiqi [Mətn]: Tokay Məmmədov - 80 /Y.Şeyxov //Mədəniyyət.-2007.- 13 iyul.- S.3.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.google.az

Tokay Həbib oğlu Məmmədov 1927-ci il iyul ayının 18-də Bakıda anadan olmuşdur. 1942-ci ildə yeddinci sinfi bitirdikdən sonra Tokay Məmmədov Bakı Rəssamlıq Məktəbinə imtahan verir. O zaman Bakı Rəssamlıq Məktəbinin nəzdində heykəltəraşlıq şöbəsi yenidən təşkil edilmişdi. P.Sabsay, F.Əbdürrəhmanov, C.Qaryağdı həmin heykəltəraşlıq şöbəsində fəaliyyət göstərirdilər. Tokay bilavasitə ilk milli heykəltəraşımız F.Əbdürrəhmanovdan dərs almağa başlayır. Leningrad Rəssamlıq Akademiyasını bitirmiş F.Əbdürrəhmanov öz şagirdlərini dünya klassik incəsənətinin ən mütərəqqi ənənələri ilə tanış edirdi.

1945-ci ildə Tokay Məmmədov Əzim Əzimzadə adına Bakı Rəssamlıq Məktəbinin üçüncü kursunu bitirərək Leningrad şəhərinə gedir və İ.E.Repin adına Rəssamlıq Akademiyasının Heykəltəraşlıq fakültəsinə qəbul olur. Ali təhsil aldığı dövrdə, yəni 1947-ci ildə Azərbaycanın xalçaçı rəssamı Lətif Kərimovun portret büstünü hazırlayır. Bu portretin yaradılması təsadüfi deyildi. Lətif Kərimovu uşaq vaxtlarından tanıyan heykəltəraş müstəqil şəkildə ilk dəfə görkəmli alimin portretini canlandırır.

1960-cı ildə o, Üzeyir Hacıbəyovun Bakı Musiqi Akademiyasının önündə ucaldırılmış heykəlini yaratmışdır.

Tokay Məmmədov ali təhsilini bitirdikdən sonra Leningradda heykəltəraş kimi işə başlayır və Leningrad Rəssamlar İttifaqının üzvü seçilir. Heykəltəraş Bakıya qayıtdıqdan sonra Əzim Əzimzadə adına Rəssamlıq Məktəbində pedaqo-

yi fəaliyyətə başlayaraq burada yetişən gənc rəssamlara həm rəsm, həm də heykəltəraşlıqdan dərs deyərək onlara sənətin sirlərini öyrədir.

Heykəltəraşın yaratdığı "Nizami Gəncəvi" portreti 1955-ci ildə Varşavada Gənclərin Beynəlxəq Ümumdünya sərgisində uğurla nümayiş etdirilib. Əsər şairin adını daşıyan Ədəbiyyat Muzeyində qorunub saxlanılaraq nümayiş olunur.

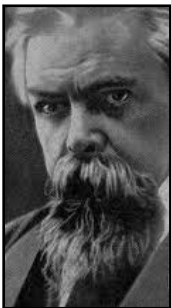
Heykəltəraş monumental sahədə həmçinin Azərbaycan şairi "İmaməddin Nəsimi" və "XI qızıl ordu" abidələrini yaradıb.

Tokay Məmmədov yaradıcılığının ilk günlərindən başlayaraq heykəltəraşlığın qabartma sahəsində bir çox insanın surətlərini canlandırır. Bu qabartmalardan ən dəyərlisi Sovet İttifaqı Qəhrəmanı Mehdi Hüseynzadənin portretidir. Mərmərdən yaradılan bu qabartmada qəhrəman bir əlində qumbara tutmuş vəziyyətdə təsvir edilib. Bu əsər heykəltəraşın gənclik illərində yaratdığı və ona uğur qazandırdığı əsərlər sırasında durur. Əsər bir çox beynəlxəq sərgidə uğurla nümayiş etdirilərək yüksək qiymətə layiq görülüb.

Tokay Məmmədov 1978-ci ildə SSRİ Dövlət Mükafatı, 1982-ci ildə Azərbaycan Dövlət Mükafatına layiq görülüb. O, həmçinin "Şərəf nişanı", "Xalqlar dostluğu", 2002-ci ildə isə ümum-milli lider Heydər Əliyevin fərmanı ilə "Şöhrət" ordenləri ilə təltif olunub. 85 yaşlı heykəltəraş Azərbaycan Dövlət Rəssamlıq Akademiyasında yetişən gənc heykəltəraşlara sənətin sirlərini onlara öyrədir.

150
illiyiNİKOLAY ALEKSANDROVIÇ
RUBAKİN
1862-1946

Bibliograf

Ə d ə b i y a t

Bayramov, Ə. *Psixologiya [Mətn]: dərslik / Ə.S.Bayramov, Ə.Ə.Əlizadə. - Bakı, 2009. - 620 s.*

Əjdərov, E. *Nikolay Rubakinin yaradıcılığında bibliopsixologiya nəzəriyyəsi və kitabxanaşünaslıq [Mətn] / E.L.Əjdərov // Kitabxanaşünaslıq və informasiya. - 2010. - № 3. - S.91-98.*

Hacıyev, Z. *Fəlsəfə [Mətn]: dərslik / Z.Hacıyev. - Bakı: Adiloğlu, 2001. - 639 s.*

Xələfov, A. *İnformasiya cəmiyyətinin formalaşmasında kitabxanaların vəzifələri [Mətn] // Xələfov, A.A. Kitabxanaşünaslıq və bibliografiya. - Bakı, 2005. - №2. - 152 s.*

Рубакин, Н. *Библиологическая психология [Текст] / Н.А.Рубакин. - Москва: Академический Проект Трикста, 2006. - 800 с.*

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.google.az

Nikolay Aleksandroviç Rubakinin 1862-ci il iyul ayının 13-də Oraniyenbaum (indiki Lomonosov şəhərində) tacir ailəsində anadan olmuşdur. Atası Oraniyenbaum şəhərinin başçısı olmuşdur.

O, on iki yaşında olarkən məcərə pomanı və pyes yazmış, on üç yaşında “Стрела” əlyazma jurnalını çap etdirmiş, on altı yaşında isə “Uşaq mütaliəsi” adlı ilk məqaləsi nəşr olunmuş və bu məqalədən qonorar da almışdı.

N.A.Rubakin Peterburq Universitetinin 3 fakültəsini – tarix-filologiya, təbiətşünaslıq və hüquq fakültələrini bitirmişdir. Lakin buna baxmayaraq öz həyatını kitabxana işinə həsr etmişdir. Nikolay Aleksandroviçin XIX əsrdə Rusiya kitabxana-nəşriyyat işinin inkişafında çox böyük əməyi olmuşdur. Belə ki, A.Rubakin O.A.Popova, U.D.Sitina nəşriyyat firmasının və “Издатель” Birliyinin rəhbəri olmuşdur. O, həmçinin Rusiya Savadlanma Komitəsinin katibi kimi də uzun müddət fəaliyyət göstərmişdir.

N.A.Rubakin 1905-1907-ci illərdə

Rusiya inqilabında yaxından iştirak etmişdir. Siyasi baxışlarına görə təqib olunmuş və bu səbəbdən də 1907-ci ildə İsveçrəyə köçmüş və ömrünün sonunadək burada yaşamışdır. Həmin illərdə Rubakin Rusiyada çapdan çıxmış kitabları toplayaraq İsveçrədə “Nadir Rus Kitabxanası” təşkil etmişdir.

O, kitab təbliği problemlərini işləmiş, bibliopsixologiya nəzəriyyəsinə yaratmışdır.

Maarif sahəsindəki xidmətlərinə görə Sovet hökuməti A.N.Rubakinə 1930-cu ildən fərdi pensiya təyin etmişdir.

Rus kitabşünası, bibliograf, yazıçı, Beynəlxalq Bibliopsixologiya İnstitutunun yaradıcılarından biri olan Nikolay Aleksandroviç Rubakin 1946-cı il noyabr ayının 23-də Lozanna şəhərində vəfat etmiş, Moskva şəhərində dəfn olunmuşdur.

Vəsiyyətinə görə İsveçrədə təşkil etdiyi “Nadir Rus Kitabxanası” Rusiya Milli Kitabxanasının fonduna verilmişdir.

1 avqust

Gün çıxır 06:49
Gün batır 20:56

31 avqust

Gün çıxır 06:31
Gün batır 20:15

AVQUST

22 iyul-
23 avqust

Şirin Nişanəsi
oddur. Ulduzlar
padşahı olan
Günəşin
himayəsindədir.
Günəşin şir
bürcündən keçdiyi
dövrədə doğulanlar
hökmli və daxili
aləmləri zəngin
olur.

Ç.	1
C.A.	2
C.	3
Ş.	4
B.	5
B.E.	6
Ç.A.	7
Ç.	8
C.A.	9
C.	10
Ş.	11
B.	12
B.E.	13
Ç.A.	14
Ç.	15
C.A.	16
C.	17
Ş.	18
B.	19
B.E.	20
Ç.A.	21
Ç.	22
C.A.	23
C.	24
Ş.	25
B.	26
B.E.	27
Ç.A.	28
Ç.	29
C.A.	30
C.	31

- Azərbaycan Əlifbası və Azərbaycan Dili Günü (01.08.2001)
- Azərbaycan Kinosu Günü (02.08.1898)
- Hərbi Donanma Günü (05.08.1992)
- Beynəlxalq Gənclər Günü (12.08.1999)
- Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinə Yardım Fondu yaradılıb (17.08.1942)
- Azərbaycan Sərhəd Qoşunlarının Yaranması Günü (18.08.1994)
- Cəbrayıl rayonunun işğalı günü (23.08. 1993)
- Füzuli rayonunun işğalı günü (23.08. 1993)

200 il M.F.Axundzadə 1812-1878

M.F.Axundzadə adına Respublika Dövlət mükafatları

1965-ci ildə ədəbiyyat və incəsənət sahəsində ən görkəmli əsərlər yaradılmasına həvəs oyatmaq məqsədilə M.F.Axundzadə adına 3 Respublika Dövlət mükafatının təsis edilməsi haqqında qərar qəbul edilmişdir. Mükafatların hər birinin məbləği 2500 manat idi. Bu qərar Azərbaycanda Sovet hakimiyyəti qələbəsinin 45-ci ildönümündə qəbul edilmişdir. M.F.Axundzadə adına mükafata layiq görülən şəxslərə "M.F.Axundov adına mükafat laureatı" adı, döş nişanı və diplom verilir. Mükafatın ilk laureatları Mirzə İbrahimov "Kəndçi qızı" pyesinə, Azərbaycan qrafiki, Respublikanın Xalq rəssamı Maral Rəhmanzadə "Azərbaycan" və "Vətənim" adlı rəngli linoqravyuralar silsiləsinə, M.Əzizbəyov adına Azərbaycan Dövlət Dram Teatrı səhnəsində tamaşaya qoyulmuş "Antoni və Kleopatra" tamaşasının quruluşçu rejissoru Tofiq Kazımov, rəssamı Tahir Salahov, bəstəkarı SSRİ Xalq artisti Qara Qarayev, aktyorlar SSRİ Xalq artisti Hökümə Qurbanova və Azərbaycanın Xalq artisti Əli Zeynalov olmuşlar.

Milli ədəbiyyat

Tənqidçi, ədəbiyyatşünas, filologiya elmləri doktoru, professor Hacıyev Aqıl Cəfər Xəndan oğlunun (10.09.1947) anadan olmasının 65 illiyi
 Şairə Natəvan Xurşidbanu Mehdiquluxan qızının (15.08.1832-02.10.1897) anadan olmasının 180 illiyi
 Azərbaycanın Xalq şairi, Əməkdar mədəniyyət işçisi Dilbazi Mirvarid Paşa qızının (19.08.1912-12.07.2001) anadan olmasının 100 illiyi
 Ədəbiyyatşünas, tənqidçi, nasir, filologiya elmləri doktoru Ağayev İslam Məmməd oğlunun (20.08.1932) anadan olmasının 80 illiyi
 Şair, publisist Nəsibov Davud Məcid oğlunun (Davud Nəsib) (25.08.1942-26.03.2003) anadan olmasının 70 illiyi
 Filologiya elmləri doktoru, professor, ədəbiyyatşünas Paşayev Qəzənfər Məmməd oğlunun (27.08.1937) anadan olmasının 75 illiyi

Tarixdə bu gün

Azərbaycan Əlifbası və Azərbaycan Dili Günü (01.08.2001)
 Azərbaycan Kinosu Günü (02.08.1898)
 Hərbi Donanma Günü (05.08.1992)
 Beynəlxalq Gənclər Günü (12.08.1999)
 Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinə Yardım Fondu yaradılıb (17.08.1942)
 Azərbaycan milli manatının dövriyyəyə buraxıldığı gün (15.08.1992)
 Azərbaycan Sərhəd Qoşunlarının Yaranması Günü (18.08.1994)
 Beynəlxalq Humanitar Yardım Günü (19.08.2003)
 Ramazan bayramı günü (20.08.2012)
 Xüsusi Dövlət Mühafizə Xidməti Əməkdaşlarının Peşə Bayramı Günü (23.08.2008)

Cəbrayıl rayonunun işğal günü (23.08. 1993)

Füzuli rayonunun işğal günü (23.08. 1993)

Azərbaycan Demokratik Fırqəsi müstəqil fəaliyyətə başlamışdır (24.08.1917)

Azərbaycanda Konstitusiyaya dəyişikliklərlə bağlı referendum keçirilib (24.08.2002)

Beynəlxalq Azərbaycan Muğamı Günü (26.08.2010)

Türkiyə Cümhuriyyətinin Zəfər Bayramı Günü (30.08.1922)

Qubadlı rayonunun işğal günü (31.08.1993)

Milli Qəhrəmanlar

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Əliyev Ehtiram İsrayıl oğlunun (01.08.1972-

23.08.1993) anadan olmasının 40 illiyi
Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Əliyev Rövşən Nəriman oğlunun
(30.08.1972-13.05.1992) anadan olmasının 40 illiyi
Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Nəcəfov Yunis İsa oğlunun (31.08.1967-
24.08.1992) anadan olmasının 45 illiyi

Siyasət. Hərbi iş

Cənubi Azərbaycan demokratik hərəkatının rəhbəri Səttarxan Hacı Həsən oğlunun (15.08.1867-09.11.1914) anadan olmasının 145 illiyi

Mühəndis işi. Texnika

Əməkdar mühəndis, dövlət xadimi Seyidov Həsən Nemət oğlunun (16.08.1932) anadan olmasının 80 illiyi

Kimya. Biologiya. Tibb

Azərbaycanın Əməkdar həkimi və Əməkdar elm xadimi Mirsəlimov Mirmehdi Mirmövsum oğlunun (11.08.1897-05.03.1957) anadan olmasının 115 illiyi

Tarix. Din

Tarixçi jurnalist və publisist Nəzərli Şəmistan Əmiraslan oğlunun (12.08.1942) anadan olmasının 70 illiyi
Tarixçi, tarix elmləri doktoru, professor Quliyev Əlövsət Nəcəfqulu oğlunun (23.08.1922-06.11.1969) anadan olmasının 90 illiyi
Akademik, şərqşünas-alim Məmmədəliyev Vasim Məmmədəli oğlunun (27.08.1942) anadan olmasının 70 illiyi

Teatr. Kino. Estrada. Sirk

Əməkdar incəsənət xadimi, Azərbaycanın xalq artisti, Teatr Xadimləri İttifaqının İdarə Heyətinin sədri, teatr rejissoru Nemətov Azərpaşa Zəfər oğlunun (13.08.1947) anadan olmasının 65 illiyi

Musiqi. Opera. Balet

Azərbaycanın Xalq artisti, xanəndə Quliyeva Qəndab Nəbi qızının (10.08.1947) anadan olmasının 65 illiyi
Xalq artisti, xanəndə Qasimov Alim Həməzə oğlunun (14.08.1957) anadan olmasının 55 illiyi
SSRİ Xalq artisti, Maqomayev Müslüm Məhəmməd oğlunun (17.08.1942-25.10.2008) anadan olmasının 70 illiyi
SSRİ Xalq artisti, SSRİ Dövlət Mükafatı laureatı, dirijor Hacıbəyov-Tağızadə Niyazi Zülfüqar oğlunun (Niyazi) (20.08.1912-1984) anadan olmasının 100 illiyi

Ə d ə b i y y a t

Hacıyev Aqil Cəfər Xəndan oğlu [Mətn] //Dədə Qorqud Ensiklopediyası: 2 cildə.- Bakı, 2002.- II cild.- S. 139

Hacıyev Aqil Cəfər Xəndan oğlu [Mətn] //XX əsr Azərbaycan yazıçıları: ensiklopedik məlumat kitabı.- Bakı, 2004.-S. 51

Hacıyev Aqil Cəfər Xəndan oğlu [Mətn]: bibliografiya.- Bakı: Çarşıoğlu, 2007.- 64 s.

Aqil Cəfər Xəndan oğlu Hacıyev 1947-ci il avqust ayının 10-da Azərbaycanın Şuşa şəhərində Azərbaycan ədəbiyyatşünası, tənqidçisi, şair və tərcüməçi, filologiya elmləri doktoru, professor Cəfər Xəndanın ailəsində anadan olmuşdur.

Bakıda 6 saylı orta məktəbi bitirdikdən sonra ADU-nun (indiki BDU-nun) Filologiya fakültəsində təhsilini davam etdirmişdir. (1965-1970). Sonra M.V.Lomonosov adına Moskva Dövlət Universitetinin Rus ədəbiyyatı tarixi kafedrasına məqsədli aspiranturaya göndərilmiş və 1973-cü ildə "A.S.Puşkinin "Ərzuruma səyahət əsəri" və "XIX əsrin 20-30-cu illərinin rus oçerki" namizədlik dissertasiyasını müdafiə etmişdir.

1973-cü ilin dekabrında Azərbaycan Dövlət Universitetinin Rus ədəbiyyatı kafedrasında işə götürülür. Burada müəllim (1974-1976), baş müəllim (1976-1981), dosent (1981-1983) vəzifələrində çalışır. Hələ 35 yaş tamam olmayan Aqil Hacıyev 1982-ci ildə Tbilisi Dövlət Universitetində filologiya elmləri doktoru elmi dərəcəsi almaq üçün "XIX əsrin I yarısı rus ədəbiyyatında şərq motivləri, rus-Qafqaz ədəbi əlaqələri" mövzusunda doktorluq dissertasiyası müdafiə

edir. 1983-cü ildə Rus ədəbiyyatı tarixi kafedrasının professoru, 1984-cü ildə həmin kafedranın müdiri seçilir. 1982-1984-cü illərdə o, təbiət elmləri fakültələri üçün Rus dili kafedrasının müdiri, 1990-1992-ci illərdə isə filologiya fakültəsinin dekanı olub.

Aqil Hacıyev 1987-ci ildən Yazıçılar İttifaqının üzvü seçilmişdir. Türk folkloruna dair silsilə araşdırmalarına görə 1993-cü ilin sentyabrında Ankaradakı Türkiyə folklor qurumunun fəxri, rus-Qafqaz qarşılıqlı münasibətləri problemlərinin tədqiqinə görə 2003-cü ildə Tbilisidəki Beynəlxalq sosial-iqtisadi Elmlər Akademiyasının həqiqi, rus ədəbiyyatı tarixi problemlərinə həsr olunmuş əsərlərinə görə isə 2003-cü ildə Sankt-Peterburq Elm və İncəsənət Akademiyasının müxbir üzvü seçilib.

Müxtəlif illərdə Azərbaycan Attestasiya Komissiyasının eksperti və humanitar-ictimai elmlər şöbəsinin müdiri, Tələbə Qəbulu üzrə Dövlət Komissiyasının ekspert şurasının sədri və rus ədəbiyyatı müəllimləri seminarının rəhbəri, Azərbaycan dili və ədəbiyyatı ixtisası üzrə müdafiə şurasının sədri, rus dili və ədəbiyyatı ixtisası üzrə müdafiə şurasının sədr müavini olub.

Natəvan Xurşidbanu Mehdiquluxan qızı 1832-ci il avqust ayının 15-də Şuşada anadan olmuşdur. Xurşidbanu Natəvan Qarabağın sonuncu hakimi Mehdiqulu xan Cavanşirin qızı, İbrahimxəlil xanın nəvəsidir. O, ana tərəfdən Gəncə hakimi Cavad xanın nəslindəndir. Anası Bədircahan bəyim isə Ziya xanın nəvəsi Uğurlu bəyin qızıdır.

Mehdiqulu xan qızına öz anası Xurşidbanunun adını vermişdir. Xurşidbanu ailənin yeganə övladı, həm də Qarabağ xanlıqlarının sonuncu vərəsəsi olduğu üçün, onu sarayda “Dürrü yekta” (Tək inci), el arasında isə “Xan qızı” çağırmışlar.

Balaca Xurşidbanunun ilk tərbiyəçiləri sarayın təcrübəli dayə və mürəbbiyələri olmuşdular. Məktəb yaşına çatdıqda isə evdə dövrün alim və sənətkarlarından dərs almağa başlamışdır. Məşğələ zamanı Xurşidbanu “Quran” ayələrini və dini ehkamları əzbərləməklə yanaşı, dünyəvi elmlərlə də tanış olmuşdur. XIX əsrdə kübar ailələrin uşaqlarına bir qayda olaraq doğma dili ilə bərabər, ərəb və fars dili, onun sərfi-nəvi təlim edildiyindən, Xan qızı bir çox dilləri öyrənmiş, onların vasitəsilə klassik şeirin qayda-qanunlarını mənimsəmişdir. O, lazımı dərəcədə bilik əldə etdikdən sonra müntəzəm surətdə mütaliə ilə məşğul olmuşdur. Dahi şərq şairlərinin nadir kitabları, qiymətli əlyazmaları Xurşidbanunu klassik ədəbiyyata bağlamışdır.

Natəvanın dünyagörüşünün, bədii zövqünün formalaşmasında yaxın və uzaq qohumlarının əməyi az olmamışdır. Qasım bəy Zakir, Mirzə Cavan, Mirzə Adıgözəl, Əhməd bəy Cavanşir kimi

hörmətli və tanınmış şəxsiyyətlər öz yaradıcılıqları, ədəbi söhbət və mübahisələri, eləcə də ağıllı məsləhətləri ilə Xurşidbanuda şeirə və sənətə olan şövq və həvəsi qüvvətləndirmişlər.

O, yaradıcılığa 50-ci illərin əənəvi şərq mövzusu və şeirlərlə başlamışdır. Qəzəllərində məhəbbət, təbiət gözəllikləri (“Gülün”, “Qərənfil” və s.) tərənnüm olunmuşdur. 16 yaşlı oğlunun ölümündən sonra Natəvan bədbin ruhlu şeirlər yazmışdır.

Natəvanın yaradıcılıq fəaliyyəti təkcə şeirlə bitmir. Natəvan həm də istedadlı rəssam olmuşdur. Onun bədii tikmələri “Gül dəftəri” (1886) adlı albomundakı rəsmlər buna sübutdur.

Natəvan poeziyası professional Azərbaycan bəstəkarlarının əsərlərində də öz əksini tapmışdır. Bunun parlaq nümunəsi tanınmış bəstəkar Xalq artisti, professor Vasif Adıgözəlovun Natəvanın sözlərinə yazılmış məşhur “Qərənfil” mahnı-romansı və “Xan qızı Natəvan” operası ola bilər. Xurşidbanu Natəvan zəmanəsinin görkəmli şəxsiyyətlərindən olmuş, təkcə Azərbaycanda deyil, bütün Zaqafqaziyada xeyirxahlığı və mesənətliliyi ilə tanınmışdır. O, kasıblara əl tutmuş, Şuşaya su kəməri çəkmişdir.

Məmməd Rahimin “Natəvan poeması”, İ.Əfəndiyevin “Natəvan” pyesi şairəyə həsr olunmuşdur.

Xurşidbanu Natəvan 1897-ci il oktyabr ayının 1-də vəfat etmişdir. Ağdamın “İmarət” qəbiristanlığında dəfn olunmuşdur. Adına küçə, klub, kitabxana və məktəb vardır. Xan qızının əlyazmaları, şəxsi geyim və əşyaları nadir eksponat kimi arxiv və müzeylərimizdə saxlanılır.

Ə d ə b i y y a t

Əsərləri [Mətn] /Xurşidbanu Natəvan. - Bakı: Lider nəşriyyatı, 2004.- 87 s.

33 qəzəl [Mətn] /Xurşidbanu Natəvan. - Bakı: Gənclik, 1981.- 36 s.

Məmmədov, B. Xurşidbanu Natəvan [Mətn] /B.Məmmədov. - Bakı: Yazıçı, 1983.- 158 s.

Natəvanın şair qohumları [Mətn]. - Bakı: Azərənşir, 1989.- 84 s.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.elibrary.az

100
illiyiMİRVARİD DİLBAZI
1912- 2001

Şairə

Ə d ə b i y y a t

Seçilmiş əsərləri [Mətn] / Mirvarid Dilbazi .- Bakı: Lider nəşriyyatı, 2004.- 278 s.

Abşeron bağlarında [Mətn]: hekayələr, kiçik və orta yaşlı məktəblilər üçün /Mirvarid Dilbazi.- Bakı: Gənclik, 1984.- 96 s.

Çiçəkdən-çiçəyə [Mətn] / Mirvarid Dilbazi .- Bakı: Gənclik, 1991.- 287 s.

Durnalar ötüşəndə [Mətn]: şeirlər və poemalar /Mirvarid Dilbazi.- Bakı: Gənclik, 1989.-272 s.

Əliyev, H. Xalq şairi Mirvarid Dilbazinin 85 illiyinə həsr olunmuş təntənəli yubiley gecəsində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin nitqi [Mətn] //Azərbaycan.- 1998.- 25 aprel.- S.2-4.

Şahsevənli, Z. Gözü yaşlı bənövşə [Mətn] : [Xalq şairi Mirvarid Dilbazi haqqında] /Z.Şahsevənli // Günay.- 2005.- 6 sentyabr.- S.10.

Mirvarid Paşa qızı Dilbazi 1912-ci il avqust ayının 19-da Qazax rayonunun Musaköy kəndində anadan olmuşdur.

Mirvarid Dilbazi Azərbaycan poeziyasında böyük xidmətləri olan görkəmli şairələrimizdən biridir.

Şairə ədəbi yaradıcılığa 1927-ci ildə “Oktyabr alovları” adlı məcmuədə dərc edilmiş “Qadınların hüriyyəti” adlı şeiri ilə başlamışdır. Burada şairənin 20-ci illərin axırlarında yazılmış Azərbaycan qadınlarının yeni həyat yollarını tərənnüm edən “Zəhra”, “Qurtuluş”, “Qadın” kimi şeirləri dərc olunmuşdur. Bunlar gənc şairənin yaradıcılığını alışıdır ilk qığılıcı oldu. 1929-cu ildə Mirvarid Dilbazi Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutunun Ədəbiyyat-İctimaiyyat Fakültəsinə daxil olmuşdur. Artıq o, tez-tez mətbuat səhifələrində çıxış edir, qadın azadlığı məsələsinə dair bir çox şeirlərin müəllifi kimi tanınırdı.

Yazıb-yaratmaq həvəsi ilə institutu bitirdikdən sonra gənc şairə Quba Partiya Məktəbinə ədəbiyyat müəllimi təyin olunmuşdur. İki ildən sonra Bakıya qayıdan Mirvarid xanım bir müddət Azərbaycan SSR Elmlər Akademiyasının Əlyazmaları fondunda işləmiş, az sonra 1938-ci ilə qədər şöbə müdiri vəzifəsində çalışmışdır.

M. Dilbazinin “Bizim səsimiz” adlı ilk kitabı 1934-cü ildə çap olunmuşdur. Şairənin mövzu dairəsi ildən-ildə, kitabdan-kitaba genişlənmiş,

kamilləşmiş, şeirləri geniş oxucu kütləsinin rəğbətini qazanmış və onu xalqımızın mahir söz ustaları sırasına çıxartmışdır.

Böyük Vətən müharibəsi illərində bir çox sənətkarlarımızda olduğu kimi, M. Dilbazi yaradıcılığında da vətəni müdafiə mövzusu əsas yer tutmuşdur. Bu illərdə şairənin yeddi kitabı çap olunmuşdur ki, bunların altısı Vətən müharibəsinə həsr edilmişdir. “Döyüş mahnıları” (1941), “Kamal” (1942), “Ağarzayev” (1942), “Neft” (1942), “Vətən eşqi” (1942), “Qoçaq ataların qoçaq övladlarına” (1942), “Xatirələr” (1945) əsərləri buna parlaq misaldır. Mirvarid Dilbazi gözəlliklər aşiqi olduğu üçün incəsənətə də ürəkdən bağlı idi. Bunu onun şeirə, təsviri sənətə, musiqiyə və teatra olan sonsuz həvəsi ilə izah etmək olar. Bəstəkarlardan Süleyman Ələsgərov, Tofiq Quliyev, Fikrət Əmirov, Şəfiqə Axundova, Ağabacı Rzayeva və başqaları şairənin sözlərinə bir çox mahnı, romans və oratoriyalar bəstələmişlər.

Yaradıcılığı dövlət tərəfindən yüksək qiymətləndirilmiş və ona Azərbaycanın Əməkdar mədəniyyət işçisi (1976), Azərbaycanın Xalq şairi (1979), iki dəfə “Şərəf nişanı” ordeni, “Qırmızı Əmək Bayrağı”, “İstiqlal” ordeni və medallarla təltif edilmişdir.

Görkəmli şairə 2001-ci il iyul ayının 13-də Bakıda vəfat etmişdir.

Ə d ə b i y y a t

Çağdaş İraq şeirindən seçmələr [Mətn]
/Q.Paşayev, Ə.Bəndəroğlu.- Bakı : Elm, 2001.-108 s.

Ədəbiyyatşünaslıq elmi-mizin patriarxı [Mətn]
/Q.Paşayev.- Bakı : Ozan, 2010.- 104 s.

İraq bizə iraq deyil [Mətn]
/Q.Paşayev.- Bakı , 2002.- 64 s.

Kərkük folklorunun janrları [Mətn] /Q.Paşayev.- Bakı : Elm, 2003.- 318 s.

Nəsimi haqqında araşdırmalar [Mətn] /Q.Paşayev.- Bakı : Qarabağ, 2010.- 168 s.

Bu sevdə öluncədi [Mətn]
: [Q.Paşayevin həyat və fəaliyyəti haqqında].- Bakı : Oskar, 2001.-50 s.

Qəzənfər Məhəmməd oğlu Paşayev 1937-ci il avqust ayının 27-də Tovuz rayonunun Düzdırxlı kəndində anadan olmuşdur. Orta təhsilini 1946-1956-cı illərdə doğma kəndində alıb.

1962-ci ildə Azərbaycan Dillər İnstitutunun İngilis-Azərbaycan dilləri fakültəsini bitirmişdir.

Əmək fəaliyyətinə Şirvan rayonunun Vladimirovka kəndində ingilis dili müəllimi kimi başlamış, sonra isə İraqda ingilis və rus dilləri üzrə tərcüməçi işləmişdir.

Q.Paşayev 1964-1989-cu illərdə Azərbaycan Pedaqoji Dillər İnstitutunda fəaliyyət göstərmiş, institutun ingilis dili fakültəsində dosent, dekan müavini, 1972-1989-cu illərdə isə xarici dillər kafedrasının müdiri olmuşdur. O, 1989-1999-cu illərdə ADU-nun Qərbi Avropa dilləri kafedrasında çalışmışdır.

Q.Paşayev 1993-cü ildə filologiya elmləri doktoru, 1995-ci ildən isə professor adına layiq görülmüşdür.

Qəzənfər müəllim 2001-2005-ci illərdə AMEA-nın Nizami adına Azərbaycan Ədəbiyyatı Muzeyində "Beynəlxalq əlaqələr" şöbəsinin müdiri olmuşdur.

O, 1990-2003-cü illərdə Azərbaycan-İraq Dostluq Cəmiyyətinin sədr müavini, 1997-ci ildən bu günə kimi Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin nəzdində fəaliyyət göstərən Elmi-Dini Şuranın üzvü, 2004-cü ildən isə Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin Təftiş komissiyasının sədridir.

Qəzənfər Məhəmməd oğlu Paşayev 1976-cı ildə İraq Respublikasının "Əməkdə fərqlənməyə görə" medalı ilə, Azərbaycan Təhsil Nazirliyinin Fəxri fərmanı ilə, eləcə də , 1999-cu ildə Kərkük Vəqfinin, 2003-cü ildə isə İraq Türkmən Cəbhəsinin yüksək diplom və ödüllərinə layiq görülmüşdür.

40
illiyi
EHTİRAM ƏLİYEV
1972

Milli Qəhrəman

Ehtiram İsrayıl oğlu Əliyev 1972-ci il avqust ayının 1-də Ucar rayonunun Qazyan kəndində anadan olmuşdur. 1987-ci ildə doğma kəndində səkkizinci sinfi bitirdikdən sonra Bakı Maşınqayırma Texnikumuna daxil olmuşdur.

1992-ci ildə texnikumu bitirmiş və Milli Ordu sıralarına çağırılmışdır. Xidmət etdiyi hərbi hissədən Naxçıvan Muxtar Respublikasına göndərilmiş, Sədərək, Batabat yaylalarında, erməni silahlı birləşmələrinə qarşı gedən döyüşlərdə iştirak etmişdir.

1993-cü ildə E.Əliyevin xidmət etdiyi hərbi hissə Ağdama göndərilmişdir. O, Ağdam, Füzuli, Tərtər və Cəbrayıl rayonlarında aparılan hərbi əməliyyatlarda rəşadət göstərmişdir. 1994-cü ildə Ehtiram

Əliyev döyüşlərin birində yaralanmış, müalicə olunduqdan sonra yenidən orduya qatılmışdır. 1994-cü ildə Tərtər bölgəsinə göndərilmişdir. 1996-cı ildə isə o, ordudan tərxis olunmuşdur. 1997-1998-ci illərdə Sabunçu rayon polis idarəsində işləmişdir. 2000-ci ildə Təfəkkür Universitetinə daxil olmuşdur. Hazırda Bakı Beynəlxalq və Şəhərlərarası Avtovağzalda sərnişin-daşıma şöbəsində çalışır. Ailəlidir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 4 aprel 1995-ci il tarixli 307 sayılı Fərmanı ilə Əliyev Ehtiram İsrayıl oğluna "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

Ə d ə b i y y a t

Azərbaycan Respublikasının hərbi qulluqçularının və polis işçilərinin bir qrupuna "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilməsi haqqında: [Əliyev Ehtiram İsrayıl oğlu – Müdafiə Nazirliyi, baş çavuş – Azərbaycan Respublikasının Kostitutsiya dövlət quruluşunun müdafiəsi, onun müstəqilliyinin qorunub saxlanması və dövlət çevrilişi cəhdinin qarşısının alınması zamanı şəxsi qəhrəmanlıq və şücaət göstərdiyinə görə]: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 4 aprel 1995-ci il //Azərbaycan.- 1995.- 5 aprel.- S.1.

Əsgərov, V. Əliyev Ehtiram İsrayıl oğlu [Mətn] //Əsgərov, V. Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2005.- S.321-323.

Seyidzadə, M. Əliyev Ehtiram İsrayıl oğlu [Mətn] //Seyidzadə, M. Milli qəhrəmanlar zirvəsi.- Bakı, 2010.- S. 54.

40
illiyi**RÖVŞƏN ƏLİYEV**
1972-1992*Milli Qəhrəman*

Rövşən Nəriman oğlu Əliyev 1972-ci il avqust ayının 30-da Bakı şəhərində anadan olmuşdur. 1989-cu ildə Xətai rayonundakı 254 sayılı orta məktəbi bitirdikdən sonra Azərbaycan Dövlət Politeknik İnstitutunun, Maşınqayırma fakültəsinə daxil olmuşdur.

1990-cı il yanvarın 20-də baş verən faciə Rövşəndə düşmənlərə qarşı nifrət oyatdı və o 1991-ci ilin mayında könüllü olaraq orduya yazıldı. Ağdamın Sırxavənd, Qazançı kəndlərinin düşməndən azad edilməsində igidlik göstərmişdir.

Erməniləri 1992-ci il mayın 13-də Dəhraz kəndindən çıxarmaq məqsədilə Abdal kəndinə hücum keçmişdilər. Kənd R.Əliyev kimi qəhrəmanların mübarizəsi nəticəsində düşməndən azad edilmişdi. 1992-ci ildə düşmən yenidən böyük qüvvə ilə Dəhraz

kəndinə hücum edir. Əsgərlərimiz mühasirəyə düşür. Rövşən yaralı yoldaşlarının düşmən əlinə keçməməsi üçün böyük şücaət göstərərək, onları döyüş meydanından uzaqlaşdırmağa müvəffəq olur. Növbəti dəfə komandirini xilas edərkən başından yaranır. Bir neçə dəqiqədən sonra gözlərini əbədi yumur.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 7 dekabr 1992-ci il tarixli 350 sayılı Fərmanı ilə Əliyev Rövşən Nəriman oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" fəxri adı verilmişdir. Bakı şəhərində, Şəhidlər Xiyabanında dəfn edilmişdir.

Vaxtilə təhsil aldığı 254 sayılı orta məktəbə və Bakı şəhərindəki küçələrdən birinə qəhrəmanın adı verilmişdir.

Ə d ə b i y y a t

Azərbaycan Respublikası Müdafiə Nazirliyinin hərbi qulluqçularına "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilməsi haqqında [Mətn]: [Əliyev Rövşən Nəriman oğlu – sırası – Azərbaycan Respublikasının suverenliyi və ərazi bütövlüyünün qorunmasında, dinc əhəlinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsində göstərdiyi şəxsi igidlik və şücaətə görə]: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 7 dekabr, 1992-ci il //Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin məlumatı.- 1992.- № 24.-S.50

Əsgər, B. Koroğlu ruhlu Rövşən [Mətn] : [həyatı, təhsili və döyüş şücaəti haqqında] //Əsgər, B. Ağrıdağlı qəhrəmanlar.- Bakı , 2004.- S.54-56.

Əsgərov, V. Əliyev Rövşən Nəriman oğlu [Mətn] //Əsgərov, V. Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı: Respublika Xatirə kitabı redaksiyası, 2005.- S.59.

Həsənov, E. Əliyev Rövşən Nəriman oğlu [Mətn] //Həsənov, E. Şəhid tələbələr.- Bakı , 1994.- S. 32.

Seyidzadə, V. Əliyev Rövşən Nəriman oğlu [Mətn] //Seyidzadə, V. Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı: CBS, 2010.- S.65.

45
illiyi**YUNIS NƏCƏFOV**
1967-1992*Milli Qəhrəman*

Yunis İsa oğlu Nəcəfov 1967-ci il avqust ayının 31-də Kəlbəcər rayonunda anadan olmuşdur.

1985-ci ildə Goranboy rayonunun Qaraqucaq kənd orta məktəbini bitirmişdir. Bakı Ali Hərbi Komandirlər məktəbinə daxil olmuş, ikinci kursdan sonra təhsilini Çelyabinsk Tank məktəbində davam etdirərək, 1989-cu ildə leytenant rütbəsini alır və oradakı hərbi hissələrin birində qulluq etməyə başlayır.

1990-cı il 20 yanvar hadisələri ilə bağlı siyasi çıxışlarına görə hərbi sahədən uzaqlaşdırılır. O, Bakıya qayıdır və Biləcəri dəmiryol idarəsində çalışmağa başlayır. Burada bir müddət mühəndis işləyir.

1991-ci ildə könüllü olaraq cəbhəyə yollanır və 701 sayılı hərbi hissədə bölük komandiri kimi xidməti vəzifəyə başlayır. Cəsur döyüşü Kərckicahan,

Malıbəyli kəndlərinin, Şuşa şəhərinin müdafiəsində iştirak edir. Bir müddət sonra onu, döyüşə yeni əsgərlər hazırlamaq məqsədilə Bakıya göndərirlər.

O, Kəlbəcər rayonunun müdafiəsində iştirak edir, bir neçə kəndin geri qaytarılmasında igidlik göstərir. Baş leytenant Y.Nəcəfovun son döyüşü 24 avqust 1992-ci ildə olur. O, Vəng kəndinin azad olunması uğrunda gedən döyüşlərdə rəşadət göstərərək şəhid olur.

Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin 7 dekabr, 1992-ci il tarixli 350 sayılı Fərmanı ilə baş leytenant Nəcəfov Yunis İsa oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" fəxri adı verilmişdir. Goranboy rayonunun Qaraqucaq kəndində dəfn edilmiş, Görənboy rayonunda və Biləcəri qəsəbəsində büstü qoyulmuşdur.

Ə d ə b i y y a t

Azərbaycan Respublikası Müdafiə Nazirliyinin hərbi qulluqçularına "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilməsi haqqında : [Nəcəfov Yunis İsa oğlu – süvari – Azərbaycan Respublikasının suverenliyi və ərazi bütövlüyünün qorunmasında, dinc əhəlinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsində göstərdiyi şəxsi igidlik və şücaətə görə]: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 7 dekabr, 1992-ci il [Mətn]//Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin məlumatı.- 1992.- № 24.-S.50

Əsgərov, V. Nəcəfov Yunis İsa oğlu [Mətn] //Əsgərov, V. Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2005.- S.167.

Seyidzadə, V. Nəcəfov Yunis İsa oğlu [Mətn] //Seyidzadə, V. Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2010.- S.176.

145
illiyi**SƏTTARXAN**
1867-1914*Siyasi xadim*

Səttarxan 1867-ci il avqust ayının 16-da Cənubi Azərbaycanın Qaradağ vilayətinin Məmmədخانlı mahalında dünyaya göz açmışdır.

1905-1911-ci illərdə İran inqilabının və Cənubi Azərbaycanda demokratik hərəkatın rəhbərlərindən olmuşdur. O, gənc yaşlarında şah üsul idarəsinə qarşı vuruşmuş və silahlı partizan dəstəsi yaratmışdır. Səttarxan 1905-ci ildə İranda, o cümlədən Cənubi Azərbaycanda genişlənən inqilabi hərəkata qoşulmuş, 1906-cı ildən Təbrizin Əmirəgiz məhəlləsi mücahidlərinin başçısı və “Həqiqət” əncüməninin üzvü olmuşdur.

1908-ci il iyunun 23-də Təbriz üsyanını boğmağa cəhd edən 40 minlik şah qoşunu və irticaçı qüvvələr şəhərə daxil oldu. Əmirəgiz məhəlləsində küçə vuruşmaları zamanı Səttarxanın rəhbərliyi altında fə dai dəstələri əksinqilabi qüvvələrə ağır zərbə vuraraq onları Təbrizdən qovdular. On bir ay davam edən vuruşmada xalq müdafiəsini təşkil edən Səttarxan inqilabi hərəkatın rəhbərlərindən birinə çevrildi. Təbriz üsyanı zamanı inqilabi hökumət – hərbi şura yaradıldı. Tərkibinə Səttarxan, Bağırxan, Əli

Müsyö daxil idi. 1909-cu ilin aprelində şah qoşunu Təbrizə girdi. Üsyan yatırıldıqdan sonra Səttarxan Təbrizdə qaldı. İyulda mülkədar burjua dairələri öz hökumətlərini yaratdılar.

1910-cu ilin aprelində yeni burjua hökumətinin dəvəti ilə başda Səttarxan və Bağırxan olmaqla 100 nəfərlik fə dai dəstəsi Tehrana getdi. Tehran əhalisi Səttarxanı böyük təntənə ilə qarşıladı. Lakin irtica qüvvələri Təbriz üsyanının qəhrəmanlarına qəsd hazırlamışdılar.

1910-cu il avqustun 7-də hökumətin qoşunları və Tehran polisi qəfil hücumla Səttarxanın fə dai dəstələrini tərkisilah etdilər. Atışma zamanı Səttarxan ağır yaralanır və uzun sürən xəstəlikdən sonra 1914-cü il noyabrın 9-da vəfat edir. Xalq və vətən qarşısındakı xidmətlərinə görə Cənubi Azərbaycan əyalət əncüməni Səttarxanı “Sərdari milli” (Millətin sərkərdəsi) adlandırmış, döyüşdə fərqlənənləri təltif etmək üçün “Səttarxan” medalı təsis etmişdir.

Səttarxana dastan, roman, şeir, nəğmə, hekayə, oçerk və s. həsr edilmişdir. Onun xatirəsini əbədiləşdirmək üçün Təbrizdə heykəli qoyulmuş və küçələrin birinə adı verilmişdir.

Ə d ə b i y y a t

Görkəmli inqilabçı Səttarxan [Mətn]. - Bakı, 1972.- 125 s.

Makulu, A. Səttarxan [Mətn] : roman /A.Makulu.- Bakı : Azər nəşr, 1983.- 334 s.

Həsənov, N. Oyanmış Təbriz və Səttarxan [Mətn] /N.Həsənov.- Bakı: Azər nəşr, 1986.- 192 s.

Qabiloğlu, E. Səttarxanın ölümündən 95 il ötdü [Mətn] /E.Qabiloğlu /Xalq cəbhəsi.-2009.- 17 noyabr.- S. 14.

Ə d ə b i y y a t

General Yadigarov qar-
daşları [Mətn] /Şəmistan
Nəzirli .- Bakı : Şirvanşəsr,
2004.- 87 s.

Vurğun keçib bu yerlərdən
[Mətn] /Şəmistan Nəzirli.-
Bakı : Gənclik, 1978.- 120 s.

Bayramov, Ə. Hərb tarixi-
mizin yorulmaz tədqiqatçısı
[Mətn] /Ə.Bayramov //
Azərbaycan.- 2007.- 26
avqust.- S.5.

Şəmistan Nəzirli [Mətn] //
XX əsr Azərbaycan yazıçı-
ları: ensiklopedik məlumat
kitabı.- Bakı : Nurlar, 2004.-
S. 840.

Şəmistan Əmiraslan oğlu Nəzirli 1942-ci il avqust ayının 12-də Qərbi Azərbaycanın Lori nahiyəsinin Yuxarı Körpülü kəndində anadan olmuşdur. Burada kənd məktəbinin 8-ci sinfini bitirdikdən sonra o, ailəsi ilə birlikdə Azərbaycana köçmüşdür. Dəvəçidə orta məktəbi bitirdikdən sonra 5 saylı Bakı texniki-peşə məktəbinə daxil olmuşdur.

1962-1965-ci illərdə sovet ordu-
su sıralarında xidməti borcunu yerinə
yetirdikdən sonra 1967-1972-ci illərdə
ADU-nun (indiki BDU-nun) Jurnalisti-
tika fakültəsində təhsilini davam etdir-
mişdir.

Ədəbi fəaliyyətə 1958-ci ildə “So-
vet Ermənistanı” qəzetində çıxan kiçik
bir məqaləsilə başlamışdır. Lakin 60-cı
illərdən dövrü mətbuatda oçerk, hekayə
və publisist məqalələri ilə müntəzəm
çıxış edir. Səməd Vurğun dünyası
və azərbaycanlı sərkərdələrin tale-
yi onun ədəbi-publisist fəaliyyətinin
əsas mövzudur. Onun tərtib etdiyi
general-leytenant Əliağa Şıxlinski-
nin “Xatirələrim” kitabı 1984-cü ildə
Azərbaycan dilində kütləvi tirajla bu-
raxılmışdır.

Şəmistan Nəzirli əmək fəaliyyətinə
Azərbaycan Pedaqoji İnstitutunun
“Gənc leninçi” qəzetinin redaksiyasın-

da ədəbi işçi kimi başlamışdır. 1973-
1990-cı illərdə Azərbaycan Dövlət Te-
leviziya və Radio Verilişləri şirkətində
hərbi vətənpərvərlik redaksiyasında
redaktor, şöbə müdiri, Azərbaycan
Dövlət Ensiklopediyasında “Xatirə”
redaksiyasının şöbə müdiri (1991-
1992), Respublika Müdafiə Nazirliyi-
nin Hərbi-Elmi Tədqiqatlar və Tarix
İdarəetmə şöbəsinin müdiri (1992-
1996), Dövlət Radio və Televiziya
Verilişləri şirkətində “Hərbi proqram-
lar və salnamə” baş redaksiyasının baş
redaktoru (1996-1998) vəzifələrində
işləmişdir.

Hazırda Azərbaycan Respublika-
sı Müdafiə Nazirliyində Hərbi Elmi
Mərkəzin Hərb Tarixi şöbəsinin baş
elmi işçisidir.

Şəmistan Nəzirli Xalq şairi Səməd
Vurğun haqqında silsilə əsərlərinə görə
Jurnalistlər İttifaqının “Səməd Vur-
ğun” fəxri xatirə diplomuna (1996),
“Qacarlar” əsərinə görə İran dostluq
cəmiyyətinin birinci dərəcəli mükafa-
tına (1955), Hərbi vətənpərvərlik möv-
zusunda tarixi publisistik əsərlərinə
görə “General Həzi Aslanov” və Qa-
zax xeyriyyə cəmiyyətinin təsis etdiyi
“General Əliağa Şıxlinski” mükafatı-
na (1995) layiq görülmüşdür.

Ə d ə b i y a t

Axundova, E. Ələvsət Quliyev [Mətn]: O, tarix yazırdı / E.Axundova, H.Hüseynzadə.- Bakı: Azərnaşr, 2003.- 348 s.

Cavadov, S. Tarixdə iz qoyan alimi unutsaq unudularıq [Mətn] /S.Cavadov //Azərbaycan.- 2009.- 12 dekabr.-S. 15.

Kərimov, M. Görkəmli tarixçi alim və elm fədəisi Ələvsət Quliyev – 80 [Mətn] /M.Kərimov //Azərbaycan.- 2002.- 12 noyabr.- S.3.

Maqsudov, F. Böyük tədqiqatçı alim [Mətn] /F. Maqsudov //Azərbaycan.- 1997.- 23 avqust.- S. 3.

Ələvsət Nəcəfqulu oğlu Quliyev 1922-ci il avqust ayının 23-də Salyan rayonunun Qızılağac kəndində anadan olmuşdur.

1930-cu ildə Ələvsət Quliyev kənd məktəbini vaxtından əvvəl bitirir. Elə həmin il Salyan Pedaqoji məktəbinin hazırlıq kursuna daxil olur. O, 1939-cu ildə pedaqoji məktəbi bitirdikdən sonra ADU-nun (indiki BDU-nun) Tarix fakültəsinə daxil olmuş və 1944-cü ildə fərqlənmə diplomu ilə bitirmişdir.

Azərbaycan tarixi kafedrasının tövsiyyəsi ilə həmin kafedrada müəllim kimi saxlanılmış, eyni zamanda Azərbaycan tarixi üzrə universitetin aspiranturasına daxil olmuşdur.

1945-ci ilin dekabrında Respublika Ali məktəb və elmi idarə işçilərinin Həmkarlar ittifaqına sədr seçilmiş və 1950-ci ilin iyul ayınadək fasiləsiz olaraq bu vəzifədə çalışmışdır.

ADU-nun Azərbaycan tarixi, SSRİ tarixi kafedralarında müəllim, baş müəllim, dosent, 1948, 1950-1952-ci illərdə isə yenə orada Tarix fakültəsinin dekanı vəzifəsində çalışmışdır.

1952-ci ildə Tarix və Fəlsəfə İnstitutunun direktoru kimi Az. SSR EA-na işə göndərilir.

1958-1965-ci illərdə baş elmi işçi, 1965-1967-ci illərdə Azərbaycan SSR Elmlər Akademiyasının Tarix İnstitutunun direktoru vəzifələrində

işləmişdir.

Alim Azərbaycan tarixini uzun müddət tədqiq etmişdir. 1961-ci ildə “Azərbaycan XIX əsrin II yarısında XX əsrin əvvəllərində” mövzusunda doktorluq dissertasiyasını müdafiə edib.

1962-ci ildə alimə “Azərbaycan tarixi” ixtisası üzrə professor elmi adı verilir.

1968-ci ildə isə Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü seçilib. Onun əsərləri başlıca olaraq Azərbaycanın sosial-iqtisadi tarixinə, Bakı proletariyatının inqilabi mübarizəsinin tədqiqinə həsr olunmuşdur. Bu gün də tarixin bir sıra problemlərinin araşdırılmasında tutarlı mənbə sayılan “Azərbaycan tarixi (1958-1963)”, Dünya xalqları seriyasından “Qafqaz xalqları” (1962), SSRİ tarixi (1966-1968), “Rusiya neft sənayesində inhisarçı kapital (1984-1914)” (1961), iki cildlik “Azərbaycanda fəhlə hərəkatı (1910-1914)” (1967) və s. əsərlərin müəllifindən, redaksiya heyəti üzvlərindən və redaktorlarından biri olmuşdur.

Ələvsət Quliyev elmdə və ictimai həyatdakı fəaliyyətinə görə orden və medallarla təltif olunmuşdur. 1969-cü ildə 47 yaşında kəskin leykoz xəstəliyindən vəfat emiş və Fəxri Xiyabanda dəfn edilmişdir.

Ə d ə b i y a t

Azərbaycan dilinin ərəb qrafikası ilə ifadəsi [Mətn] /Vasim Məmmədliyev .- Rəbbat, 2000.

Ərəb dilçiliyi [Mətn] /Vasim Məmmədliyev .- Bakı : Maarif, 1985.- 288 s.

Ərəb ədəbi dilində feilin zaman şəxs və şəkil kateqoriyaları [Mətn] /Vasim Məmmədliyev .- Bakı , 1992.

Kufə qrammatika məktəbi [Mətn] /Vasim Məmmədliyev.- Bakı , 1988.

Əzizov, E. Mənalı ömrün anları [Mətn] /E.Əzizov.- Bakı : BDU nəşr.- 2002.- 78 s

Vasim Məmmədli oğlu Məmmədliyev 1942-ci il avqust ayının 27-də Bakı şəhərində anadan olmuşdur. Azərbaycan Dövlət Universitetinin (indiki BDU) Şərqsünaslıq fakültəsini (1964) və aspiranturasını (Tiflisə ezam olunmaqla, 1967) bitirmişdir. 1968-ci ildən BDU-nun Ərəb filologiyası kafedrasında müəllim, dosent (1979-1991, institutun humanitar fakültələr üzrə prorektoru (1991-1992) vəzifələrində çalışmışdır.

1991-ci ildən Ərəb filologiyası kafedrasının müdiri, 1993-cü ildən, eyni zamanda, İlahiyyat fakültəsinin dekanıdır. Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi Şərqsünaslıq üzrə elmi-metodik şürasının sədri (1983-1997), “Bakı Universiteti Xəbərləri” jurnalının redaktoru olmuşdur (1992-1997). 1997-ci ildən Qafqaz Müsəlmanları İdarəsi Elmi-dini şürasının sədridir.

Vasim Məmmədliyev ərəb filologiyası və islamşünaslıq sahəsində görkəmli mütəxəssisdir. İlk dəfə olaraq ərəb qrammatika məktəblərinin təşəkkül və inkişaf mərhələlərinə, nəzəri əsaslarına, feil kateqoriyalarına, onların Azərbaycan və ərəb dillərində müqayisəli-filoloji təhlilinə, ərəb ədəbiyyatına dair sanballı tədqiqatların, o cümlədən 10-dan çox monoqrafiya, dərslik və kitabın, 250-

dən çox elmi məqalənin müəllifidir. Akademik Ziya Bünyadovla birlikdə “Qurani-Kərim”i ilk dəfə müasir Azərbaycan dilinə çevirmiş, onun ilk nəşrinə (1991) geniş ön söz yazmışdır. Cəlil Məmmədquluzadənin “Saqqallı uşaq” hekayələr toplusunu və digər əsərləri ərəb dilinə tərcümə etmişdir. Əsərləri Misir, İraq, Suriya, Səudiyyə Ərəbistanı, Mərakeş kimi ərəb ölkələrinin dillərinə tərcümə edilmiş, Türkiyədə, İranda, Pakistanda, Rusiyada, Gürcüstanda da nəşr olunmuşdur. Misir, İran, İraq, Türkiyə, Səudiyyə Ərəbistanı, ABŞ, Rusiya, Polşa, İndoneziya və s. ölkələrdə beynəlxalq elmi məclislərdə məruzələr etmişdir. Elmi kadrların hazırlanmasında da Vasim Məmmədliyevin böyük xidmətləri var.

Şərqsünas, dilçi, ilahiyyatçı, filologiya elmləri doktoru (1974), professor (1979), Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü (2001), Azərbaycan Respublikasının Əməkdar elm xadimi (1992), İraq Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü (1989), İslam Konftansı Təşkilatının Müsəlman Hüququ Akademiyasının həqiqi üzvü (1994), Suriyanın Ərəb Filologiyası və İslam Elmləri Akademiyasının həqiqi üzvüdür (1995).

65
illiyiAZƏRPAŞA NEMƏTOV
1947

Rejissor

Ə d ə b i y a t

*Azərpaşa Nemətov [Mətn]
//Həbiboglu, V. Azərbaycan
Milli Ensiklopediyası.-
Bakı, 2003.- S.578-580.*

*Şöhrət və yaxud işgüzar
adam [Mətn] //Mədəniyyət
dünyası.- №1.- 2008.- S.
112-115.*

Azərpaşa Nemət oğlu Nemətov 1947-ci il avqust ayının 13-də anadan olmuşdur. O, Gənc Tamaşaçılar Teatrında fəaliyyət göstərmiş, yüzdən artıq tamaşaya quruluş vermiş, ad-san qazanmış rejissor Zəfər Nemətovun ailəsində dünyaya göz açıb.

Azərpaşa Nemətovun uşaq çağlarından musiqiyə güclü duyumu, marağı olub. Valideynləri onu Bülbül adına orta musiqi məktəbinə aparıblar. Sonra Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasında, dünya şöhrətli bəstəkar Qara Qarayevin sinfində təhsil alıb. Tələbəlik illərində mahnılar da bəstələyib, amma gözlənilmədən qənaətini dəyişib.

1965-ci ildə Teatr İnstitutunun Rejissorluq fakültəsinə daxil olub. Məşhur rejissor Mehdi Məmmədovun kursunu bitirərək iki il sonra onun yanında assistent-müəllim işləyib. Diplom işi “Qardaşım klarnet çalır” (A.Aleksin, Robert Rojdestvenski və Oleq Feltsman) Gənc Tamaşaçılar Teatrının rus bölməsində göstərilib.

1972-ci ildə GTT-də əvvəl rejissor assistenti, sonra quruluşçu rejissor işləyib. 1974-1977-ci illərdə Sankt-Peterburq teatrında, 1977-ci ildə Bakıya qayıdaraq GTT-də rejissor və baş rejissor (1983-1990) işləyib.

1990-cı il aprel ayının 20-dən Azər-

baycan Dövlət Akademik Milli Dram Teatrının quruluşçu rejissorudur.

1991 və 1996-cı illərdə isə Teatr Xadimləri İttifaqı İdarə Heyətinin sədri seçilib.

Andrey Popov adına SSRİ Ümumittifaq müsabiqəsinin laureatıdır (1985). Onun tamaşaları İstanbulda, Aşqabadda, Moskvada keçirilmiş festival və müsabiqələrdə uğur qazanıb. Rejissor Akademik Milli Dram Teatrında “Biganələr oteli” (1984) (Rüstəm İbrahimbəyov), “Tufandan əvvəl” (1987) (Arif Süleymanov), “Ah, Paris, Paris!..” (1997) (Elçin), “Mənim sevimli dəlim” (1998) (Elçin), “Diaqnoz D” (1999) (Elçin), “Mənim ərim dəlidir” (1999) (Elçin), “Hamlet” (2002) (Uilyam Şekspir) kimi əsərləri tamaşaya qoymuşdur.

O, bir çox festivalların, müsabiqələrin laureatıdır. Elə həmin ildə YUNESKO-nun tərkibində Beynəlxalq Teatr İnstitutunun müxbir üzvü seçilmişdir. Azərpaşa Nemətov Azərbaycan rejissorları arasında yeganə şəxsdir ki, Popov adına mükafata layiq görülmüşdür. A.Nemətov 1987-ci ildə Əməkdar incəsənət xadimi, 2002-ci ildə Xalq Artisti fəxri adlarına layiq görülmüşdür.

55
illiyiALİM QASIMOV
1957

Xanəndə

Ə d ə b i y a t

Sayılov, Ə. Alim deyil, aləmdi bu [Mətn]
/Ə.Sayılov.- Bakı, 2002.-
160 s.

Təhmirazqızı, S. Alimin
muğam aləmi [Mətn]
/S.Təhmirazqızı //
Mədəniyyət.- 2010.- 27
avqust.- S. 7.

Натаван, Ф. Алим [Текст]
.- Баку, 2007.- 112 с.

Имя Алима Касумова
включено в список
номинантов конкурса "50
великих голосов" [Текст]
//Эхо.- 2009.- 27 ноября.-
С. 12.

Алим Касумов [Текст]
//Каспий.- 2008.- 12
августа.- С.8.

Alim Həmzə oğlu Qasimov 1957-ci il avqust ayının 14-də Şamaxı rayonu Nabur kəndində anadan olmuşdur.

Alim Qasimov musiqi təhsilini 1978-80-ci illərdə A.Zeynallı adına Bakı Musiqi məktəbində xanəndə Ağaxan Abdullayevin muğam sinfində almışdır. O, eyni zamanda Seyid Şuşinski, Hacıbaba Hüseynov və Azərbaycanın digər görkəmli xanəndələrinin muğam ifaçılığı ənənələrini mənimsəyərək özünəməxsus dəst-xəttini yarada bilmişdir. Tərzən Bəhram Mansurovla birgə çıxışları da onun üçün əsl sənət məktəbi olmuşdur.

1983-1989-cu illərdə M.Əliyev adına Azərbaycan Dövlət İncəsənət İnstitutunda (indiki ADMİU) təhsil almışdır.

1989-2001-ci illərdə Avropada 10 diski buraxılıb.

Geniş diapozona malik, səsinə və ifa manerasına görə bir çox xanəndələrdən fərqlənən Alim Qasimov Cabbar Qaryağdıoğlu adına Xanəndələrin I Respublika müsabiqəsinin (1986) ilk qalibidir. Xanəndə həmçinin bir çox beynəlxalq musiqi festivallarının iştirakçısı və qalibi olmuş, dünyanın nüfuzlu musiqi təşkilatları tərəfindən bir sıra medallarla və fəxri adlarla təltif olunmuşdur.

Alim Qasimovun səhnə fəaliyyətində ən dəyərli uğurlardan biri onun 1989-cu ildə Opera və Balet Teatrının səhnəsindəki çıxışı ilə bağlıdır. Həmin il o, dahi Üzeyir Hacıbəylinin "Leyli və Məcnun" operasında Məcnun rolunu məharətlə ifa edir. 1990-cı ildə böyük qəzəlxan Əliağa Vahid haqqında çəkilən filmdə xanəndə rolu Alim Qasimova həvalə olunur. 1997-ci ildə sənətkar Avropa Türk İslam Birliyi mükafatına layiq görülür. 1998-ci ildə Almaniyada kompakt disk buraxılır və sənətkar bu ölkədə beynəlxalq folklor festivalında iştirak edir. Alim Qasimovun dünyanın müxtəlif ölkələrində qazandığı bu uğurların ən yüksək mərhələsi ona 1999-cu ildə YUNESKO Musiqi Şurasının ali mükafatının təqdim olunmasıdır. Xanəndə, Xalq artisti (1993), "Şöhrət ordeni" (2007) ilə təltif olunmuşdur.

Muğam sənətini böyük məharətlə təbliğ edən Alim Qasimov həm də gözəl müəllimdir. Azərbaycan Milli Konservatoriyasında muğam sinfində gənc xanəndələr nəslinin yetişməsində xidməti olan xanəndənin həm tələbəsi, həm də qızı Fərqanə xanımı xüsusi qeyd etmək olar.

70
illiyi**MÜSLÜM MAQOMAYEV**
1942-2008*Müğənni***Ə d ə b i y a t**

Əliyev, H. Görkəmli müğənni və bəstəkar M.Maqomayevin 60 illiyi münasibətilə keçirilən rəsmi qəbulda : Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyevin nitqi [Mətn]//Azərbaycan.- 2002.- 10 sentyabr.-S.6.

Müslüm Maqomayevin "İstiqlal" ordeni ilə təltif edilməsi haqqında : Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı [Mətn]//Azərbaycan.- 2002.- 18 avqust.-S.1.

Nə demişdir doğma ölkəm [Mətn] //Mədəni-maarif.- 2002.- № 8.-9.- S.8-14.

Великий Ланца [Текст] .- Москва: Музыка, 1993.- 208 с.

Любовь моя – мелодия [Текст] .- Москва: Вагрус, 1999.- 316 с.

Müslüm Məhəmməd oğlu Maqomayev 1942-ci il avqust ayının 17-də Bakıda anadan olmuşdur. O, bəstəkar M.Maqomayevin nəvəsidir. M.Maqomayev Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasını bitirmişdir.

1963-cü ildən Azərbaycan Opera və Balet Teatrının solistidir.

1964-1965-ci illərdə Milanın "La Skala" teatrında təcrübə keçmişdir. Milanın opera səhnəsində ifa etdiyi Fiqaro ("Sevilya bərbəri", C. Rossini) ona geniş şöhrət qazandırmışdır. Müğənninin repertuarında həmçinin "Koroğlu" (Ü. Hacıbəyov), "Şah İsmayıl" (M. Maqomayev), "Toska" (C. Puççini), "Aleko" (S. Raxmaninov) və s. operalardan ariyalar mühüm yer tutur.

Gözəl və yumşaq tembrli gur səsə malik olan Maqomayevin ifası təsirliliyi, ruh yüksəkliyi və ifadəliliyi ilə seçilir. Haqqında "Oxuyur Müslüm Maqomayev" (1971) adlı film çəkilmişdir.

Bir çox Sovet bəstəkarlarının, o cümlədən A.Paxmutova, P.Bülbüloğlu, T.Xrennikov və başqalarının mahnılarının populyarlaşmasında Maqomayevin xidmətləri böyükdür. Onun repertuarında italyan mahnıları da geniş yer tutur.

Dünya şöhrətli Azərbaycan müğənnisi M.Maqomayev 1969-cu ildə Sopot və Kannada keçirilən Beynəlxalq mahnı müsabiqələrinin laureatıdır. Eyni zamanda o, estrada mahnılarının müəllifi kimi də tanınmışdır.

Bəstəkar-müğənni dünyanın bir çox ölkələrində konsert proqramları ilə müvəffəqiyyətlə çıxış etmişdir. M.Maqomayev 10-cu çağırış Azərbaycan SSR Ali Sovetinin deputatı olmuşdur. "Xalqlar dostluğu" və "Qırmızı Əmək Bayrağı" ordenləri ilə təltif edilmişdir. Onun iştirakı ilə "Nizami" adlı bədii film çəkilmişdir. İllərlə dinləyicilərin sevgisini qorumağı bacarmış Müslüm Maqomayev SSRİ Qırmızı Əmək Bayrağı və Xalqlar Dostluğu ordenləri ilə təltif edilmiş, SSRİ-nin Xalq artisti adına layiq görülmüşdür.

Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin 2002-ci il 17 avqust tarixli sərəncamı ilə o, anadan olmasının 60 illiyi münasibətilə "İstiqlal" ordeni, Rusiya Prezidenti Vladimir Putinin fərmanına əsasən "Şərəf" ordeni ilə təltif olunmuşdur.

Müslüm Maqomayev 25 oktyabr 2008-ci ildə vəfat edib, Bakıdakı birinci Fəxri Xiyabanda dəfn olunub.

100
illiyiNİYAZI
1912-1984

Dirijor

Ə d ə b i y a t

Kərimov, S. Niyazi [Mətn]: həyat və yaradıcılığı haqqında /S.Kərimov.- Bakı : Yazıçı, 1982.- 88 s.

Maestro Niyazi [Mətn]: kataloq.- Bakı : Elm, 2000.- 126 s.

Şərif, A. Maestro [Mətn]: O, dahi idi /A.Şərif //Yeni mədəni maarif.- №12.- 2008.- S.31-33.

Təhmirazqızı, S. Maestro Niyazi [Mətn] /S. Təhmirazqızı //Mədəniyyət.- 2010.- 20 avqust.- S. 4.

Niyazi Zülfüqar oğlu Tağızadə-Hacıbəyov 1912-ci il avqust ayının 20-də Tiflisdə dünyaya göz açmışdır.

Orta təhsilini başa vuran Niyazi 1926-cı ildə Moskvada Qnesinlər adına Musiqi texnikumuna daxil olur. 1931-ci ildə bu texnikumu bitirdikdən sonra o Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasının aspiranturasında oxumuşdur. Niyazinin musiqiçi kimi formalaşmasında Üzeyir Hacıbəylinin, P.B.Ryazanovun, A.M.Rudolfun, M.F.Qnesin və başqalarının böyük rolu olmuşdur.

Niyazi Azərbaycan Dövlət Simfonik Orkestrinin təşkilində fəal iştirak etmiş, 1938-ci ildən fasilələrlə orkestrin bədii rəhbəri və baş direktoru olmuşdur. O, Opera və Balet Teatrının dirijoru (1937-1948), (1951-1952) direktoru, bədii rəhbəri və baş dirijoru (1958-1959); (1961-1965), 1961-ci ildə Leninqrad Opera və Balet Teatrının baş direktoru, 1979-cu ildə isə Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasının direktoru olmuşdur. Niyazinin repertuarında Qərbi Avropa, rus və digər xarici ölkə bəsrəkarlarının əsərləri mühüm yer tutur. Azərbaycan ifaçılıq sənətinin inkişafında, milli musiqinin təbliğində Niyazinin xidmətləri böyükdür. Azərbaycan musiqisində ilk simfonik əsərlərin müəlliflərindən olan Niyazi milli simfoniyanızın təşəkkülü və inkişafında əhəmiyyətli rol oynamışdır. Onun "Rast" simfonik muğamı (1949) güclü emosional təsiri, zəngin melodiyası, xüsusilə harmonik dilinin əlvanlığı və ifadəliliyi ilə fərqlənir. Nizaminin "Xosrov və Şirin" poemasının motivləri əsasında yazdığı eyni adlı operası musiqi dramaturgiyasının çoxplanlı olması, psixoloji gərginliyi, xor səhnələri və orkestr epizodlarının ifadəliliyi ilə fərqlənir. R. Taqorun "Çit-

raqonda" fəlsəfi dramı üzrə yazdığı "Çit-raq" baletində hind xalq musiqisinin ritm və intonasiyasından, orkeströvədə hind musiqi alətlərinin səslənməsini xatırladan tembr çalarlarından istifadə edilmişdir. Bundan başqa "Zaqatala süitəsi", "Konsert valsı" əsərlərinin, "Vətən haqqında mahnı", "Arzu", "Dağlar qızı", "Ləzgi həngi" dram tamaşalarını yazmış, "Kəklik", "Qaragilə", "Xumar oldum", "Küçələrə su səpmişəm" və s. xalq mahnılarını sinif orkestri üçün işləmiş, 1935-ci ildə "Rast" və "Şur" muğamlarını nota köçürmüşdür.

Azərbaycan bəstəkarlarının bir çox əsərlərinin ilk ifaçısı olmuşdur. Opera və Balet Teatrında tamaşaya hazırladığı "Nərgiz" (Müslüm Maqomayev), "Vətən" (Qara Qarayev və Cövdət Hacıyev), "Sevil" (Fikrət Əmirov), və s. əsərlər xüsusi maraqla qarşılanmışdır.

Maestro musiqi sahəsindəki xidmətlərinə görə bir sıra fəxri adlar almış və medallarla təltif olunmuşdur. Belə ki, 1946-cı ildə SSRİ Dirijorlarının Ümum ittifaq baxışının laureatı, 1951-ci ildə SSRİ Dövlət Mükafatı laureatı, 1952-ci ildə Üzeyir Hacıbəyov adına Azərbaycan SSR Dövlət Mükafatı laureatı, 1982-ci ildə Sosialist Əməyi Qəhrəmanı, 1974-cü ildə Beynəlxalq Nehru mükafatına layiq görülmüşdür.

Niyazi Azərbaycan SSR Ali Sovetinin deputatı olmuş, 2 dəfə Lenin ordeni, Oktyabr inqilabı, Qırmızı Əmək bayrağı, "Şərəf nişanı" ordenləri, xarici ölkələrin orden və medalları ilə təltif edilmişdir.

1984-cü ilavqust ayının 2-də Bakı şəhərində vəfat etmişdir.

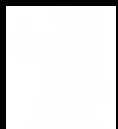
1 sentyabr

Gün çıxır 06:33
Gün batır 20:14

30 sentyabr

Gün çıxır 06:06
Gün batır 19:25

SENTYABR

24 avqust-
23 sentyabr

Qız bürcü Nişanəsi
yerdür. Günəşin
Qızlar bürcünün
keçdiyi dövrdə
doğulanlar hər işdə
aydınlıq, dəqiqliyin
olmasını istəyirlər.

Ş.	1
B.	2
B.E.	3
Ç.A.	4
Ç.	5
C.A.	6
C.	7
Ş.	8
B.	9
B.E.	10
Ç.A.	11
Ç.	12
C.A.	13
C.	14
Ş.	15
B.	16
B.E.	17
Ç.A.	18
Ç.	19
C.A.	20
C.	21
Ş.	22
B.	23
B.E.	24
Ç.A.	25
Ç.	26
C.A.	27
C.	28
Ş.	29
B.	30

- Bilik Günü (15.09.2004)
- Milli Musiqi Günü (18.09.1995)
- Heydər Əliyev adına Bakı-Tbilisi-Ceyhan əsas ixracat boru kəmərinin təməli qoyulmasının (18.09.2002) 10 illiyi
- Neftçilər Günü (20.09.1994)
- Beynəlxalq Sülh Günü (21.09.1981)
- Beynəlxalq Turizm Günü (27.09.1970)
- Dövlət Dili haqqında Qanunun (30.09.2002) 10 illiyi

200 il M.F.Axundzadə 1812-1878

Tiflisdəki ev-muzeyi

1834-cü ildə görkəmli yazıçı bu binanı satın alıb və ömrünün sonuna kimi bu mənzildə yaşayıb-yaratmışdır. M.F.Axundzadənin vaxtilə yaşadığı ev hazırda M.F.Axundzadə adına Azərbaycan Mədəniyyəti Muzeyidir. Bir vaxtlar Musiqi Alətləri muzeyi olan binada 1983-cü ildə M.F.Axundzadənin ev-muzeyi və Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzi açılmışdır. 2007-ci ilin əvvəlindən hər iki ad ləğv olunaraq M.F.Axundzadə adına Azərbaycan Mədəniyyəti Muzeyi olmuşdur.

Milli ədəbiyyat

Şair, dramaturq Rəsul Rza adına beynəlxalq mükafatın laureatı Nağıyev Ramiq Muxtar oğlunun (Ramiq Muxtar) (05.09.1942) anadan olmasının 70 illiyi

Yazıçı, publisist Mustafayev Mustafa Şura oğlunun (Mustafa Çəmənli) (10.09.1947) anadan olmasının 65 illiyi

Azərbaycan yazıçısı Vəzirov Yusif Mirbaba oğlunun (Çəmənəminli Yusif Vəzir) (12.09.1887-03.01.1943) anadan olmasının 125 illiyi

Şair, publisist Alməmmədov Rüstəm Hidayət oğlunun (Rüstəm Behrudi) (14.09.1957) anadan olmasının 55 illiyi

Xarici ədəbiyyat

Rus yazıçısı Tolstoy Aleksey Konstantinoviçin (05.09.1817-10.19.1875) anadan olmasının 195 illiyi

Tarixdə bu gün

Bilik Günü (15.09.2004)

Milli Musiqi Günü (18.09.1995)

Heydər Əliyev adına Bakı-Tbilisi-Ceyhan əsas ixracat boru kəmərinin təməli qoyulmasının (18.09.2002) 10 illiyi

Neftçilər Günü (20.09.1994)

Beynəlxalq Sülh Günü (21.09.1981)

Beynəlxalq Turizm Günü (27.09.1970)

Dövlət Dili haqqında Qanunun (30.09.2002) 10 illiyi

Milli Qəhrəmanlar

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Seyidov Məhərrəm Mirəziz oğlunun (07.09.1952-16.01.1990) anadan olmasının 60 illiyi

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Senyuşkin Sergey Aleksandroviçin (15.09.1957-29.02.1992) anadan olmasının 55 illiyi

Siyasət. Hərbi iş

Görkəmli sərkərdə, hərbi nəzəriyyəçisi Aslanbəyov İbrahim bəy Allahverdi oğlunun (10.09.1822-07.12.1901) anadan olmasının 190 illiyi

Dövlət xadimi Hacıyev Hüsü Hüseyinli oğlunun (26.09.1897-18.05.1931) anadan olmasının 115 illiyi

Kimya. Biologiya. Tibb

Azərbaycan kimyaçısı, professor Babayev Əbülfəz İsmayıl oğlunun (20.09.1947) anadan olmasının 65 illiyi

İlk kimyaçı alim Xanlarov Mövsüm bəy Məhəmməd bəy oğlunun (24.09.1857-23.02.1921) anadan olmasının 155 illiyi

Riyaziyyat. Fizika.Astronomiya

Nobel Mükafatı laureatı, fransız fiziki Jolio-Küri İrenin (12.09.1897-17.03.1956) anadan olmasının 115 illiyi

Rus alimi Siolkovski Konstantin Eduardoviçin (17.09.1857-19.09.1935) anadan olmasının 155 illiyi

Azərbaycanın Əməkdar elm xadimi, akademik, riyaziyyatçı Hüseynov Əşrəf İsgəndər oğlunun (20.09.1907-26.08.1981) anadan olmasının 105 illiyi

Musiqi.Opera.Balet

Azərbaycanın Xalq artisti, tarzən Bakıxanov Əhmədخان Məmmədrza oğlunun (05.09. 1892-26.03.1973) anadan olmasının 120 illiyi

Xalq artisti Əlixanova Firuzə Məmmədqulu qızının (09.09.1917-23.11.1994) anadan olmasının 95 illiyi

70 illiyi RAMİQ MUXTAR 1942

Publisist

Ə d ə b i y y a t

*Seçilmiş əsərləri [Mətn] /
Ramiq Muxtar. - Bakı:
"Azərbaycan" nəşriyyatı,
2007.- 264 s.*

Ramiq Muxtar oğlu Nağıyev 1942-ci il sentyabr ayının 5-də Naxçıvan şəhərində ziyalı ailəsində anadan olmuşdur. On bir yaşından bədii yaradıcılıqla məşğul olaraq öz şeirləri ilə dövrü mətbuatda tez-tez çap olunmuşdur. "Üfüqlər qızaranada", "Müdirin aqibəti", "Əlvida köhnə dünya", "Əgər sevirənsən", "Şəhərli kürəkən", "Doğma səmanın ulduzları", "Qıl körpü" pyesləri Bakı, İrəvan, Naxçıvan, Ağdam, Qazax Dövlət Dram Teatrlarında

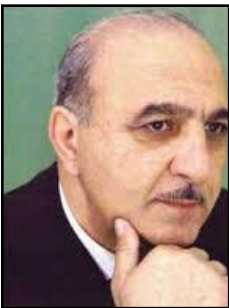
uğurla tamaşaya qoyulmuşdur.

Şair-dramaturq Ramiq Muxtar həmçinin 1992-ci ilin sonlarında Yeni Azərbaycan Partiyasının ilk yaradıcılarından biri olmuşdur.

Ramiq Muxtar yaradıcılığı həmişə ümummillə liderimiz Heydər Əliyev tərifindən yüksək qiymətləndirilmişdir. O, prezident təqaüdəsüdü.

65 illiyi MUSTAFA ÇƏMƏNLİ 1947

Publisist

Ə d ə b i y y a t

"Leyli və Məcnun" 100 il səhnədə [Mətn] /Çəmənli Mustafa. - Bakı: E.L., 2008.- 429 s.

Məcnunun Məcnunu [Mətn] /Çəmənli Mustafa. - Bakı: Təhsil, 2010.- 237 s.

Muğam dünyasının xanı [Mətn]: (xatirələr) /Çəmənli Mustafa. - Bakı: Gənclik.- 2001.-271 s.

Mübariz [Mətn] /Çəmənli Mustafa. - Bakı: Təhsil, 2010.- 79 s.

Səsin ruhu [Mətn]: (xatirələr) /Çəmənli Mustafa. - Bakı: Gənclik, 2003.- 288 s.

Mustafa Şura oğlu Mustafayev 1947-ci il sentyabr ayının 10-da Ağdamın Çəmənli kəndində anadan olmuşdur. İlk təhsilini kənd məktəbində almışdır. Əmək fəaliyyətinə Mingəçevir Maşın hissələri təmiri zavodunda qələbçi kimi başlamışdır (1966-1970).

Bakıda "Kommunist" nəşriyyatında çarçı köməkçisi, "Paris Kommunası" adına Gəmitəmiri zavodunda qələbçi

olmuşdur (1970-1972).

ADU-nun Jurnalistika fakültəsində təhsil almışdır. 1977-1988-ci ilədək təyinatla göndərildiyi "Yazıçı" nəşriyyatında redaktor, böyük redaktor, "Klassik ədəbiyyat və folklor" redaksiyasının müdiri, 1988-1992-ci illərdə nəşriyyatın Nəsr redaksiyasının müdiri vəzifəsində çalışmışdır. Hazırda "Gənclik" nəşriyyatında baş redaktor işləyir.

125
illiyiYUSİF VƏZİR
ÇƏMƏNZƏMİNLI
1887-1943

Yazıçı

Ə d ə b i y y a t

Əsərləri [Mətn]: 3 cildə. / Yusif Vəzir Cəmənzməinli; tərt.ed. M.Axundova, red. T.Hüseynoğlu.- Bakı: Avrasiya Press, 2005.- C.I.- 360 s.; C.II.- 664 s.; C.III.- 440 s.

Axundlu, Y.İ. Ədəbi portretlər [Mətn] /İ.Y.Axundlu.- Bakı: Adiloğlu.- 2004.- 240 s.

Məcidqızı, L. Cəmənzməinli və rus mədəniyyəti [Mətn] /L.Məcidqızı.- Bakı: Azərnaşr, 2002.-152 s.

İ n t e r n e t d ə

www.anl.az

www.azerbaijan.az

www.az.wikipedia.org

Yusif Vəzir Məşədi Mirbaba Mirabdulla oğlu Vəzirov (Yusif Vəzir Cəmənzməinli) 1887-ci il sentyabr ayının 12-də Şuşa şəhərində bəy ailəsində anadan olmuşdur.

Ağdamda rus məktəbi olmadığı üçün Yusif Muradbəylidəki rus məktəbinə getmiş, bir il bu məktəbdə oxuyandan sonra 1896-cı ildə Şuşa realni məktəbinə daxil olmuşdur. Təhsilini rus dilində aldığı üçün 1904-cü ildə həyatından şikayət tərzində yazılmış “Jaloba” adlı ilk şeirini rusca yazmışdı.

1915-ci ildə Kiyev Universitetinin hüquq fakültəsini bitirmişdir. Y.V. Cəmənzməinli universiteti bitirdikdən sonra Simferopol, Odessa, Saratov, İstanbul və Parisdə yaşamışdır.

On bir dil bilmişdir.

Yusif Vəzir 1912-ci ildə “Yeddi hekayə”, 1913-cü ildə isə “Həyat səhifələri” adlı kitablarını Kiyevdə çap etdirmişdir.

O, 1919-cu ildə yeni yaranmış Azərbaycan Demokratik Cümhuriyyətinin Türkiyədə ilk səfiri olmuşdur. Yusif Vəzir İstanbulda dövlət işlə məşğul olmaqla yanaşı, öz ədəbi fəaliyyətini də davam etdirmişdir. Belə ki, Azərbaycanı və Azərbaycan ədəbiyyatını türk aləminə tanımaq üçün elmi müşahidələrlə zəngin olan “Azərbaycan ədəbiyyatına bir nəzər”, “Tarixi-coğrafi və iqtisadi Azərbaycan” adlı kitablarını yazıb, 1921-ci ildə onları İstanbulda çap etdirmişdir. “Ağsaqqal”, “Qoz ağacı”, “Cənnətə vəsiqə”, “Şahqulunun xeyriyyə işi” və s. hekayələri “Keçmişin səhifələri” adlı topluda sonralar çap olunmuşdur. 1926-cı ilin aprel ayında həmişəlik olaraq mühacirətdən vətəninə

qayıtmış Yusif Vəzir ilk əvvəl “Bakı işçisi” nəşriyyatında bədii şöbənin redaktoru, sonralar Dövlət Plan Komitəsinin ictimai-mədəni bölməsində ixtisası üzrə vəkil işləmiş və eyni zamanda müəllimliklə də məşğul olmağa başlamışdı. Eyni zamanda Yusif Vəzir Ruhulla Axundovun redaktəsi ilə çıxmış “Rusca-Azərbaycanca lüğət”in müəlliflərindən biri olmuşdur. Azərbaycan dilində terminologiyanın yaradılmasında da Yusif Vəzir Cəmənzməinlinin böyük xidməti olmuşdur.

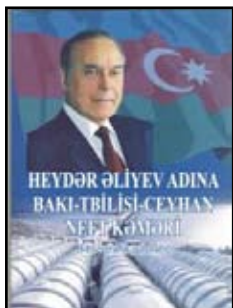
“Qızlar bulağı”, “Studentlər”, “1917-ci il” adlı romanlarını çap etdirmişdir.

O, 1935-ci ildə “Həzrəti-Şəhriyar” adlı komik pyesini bitirmişdir. 1936-1937-ci illərdə “Qan içində” və 1961-ci ildə çap olunmuş “İki od arasında” əsərlərini yazmışdır. Onun əsərləri Parisdə, İstanbulda nəşr olunmuşdur. Yusif Vəzir tərcümələr üzərində də işləmişdir. O, L.Tolstoyun, I.Turgenevin, A.Neverovun, N.Qoqolun, B.Lavrenevin, L.Seyfulinanın, V.Hüqonun və s. bir neçə əsərlərini rus dilindən Azərbaycan dilinə tərcümə etmişdi.

O, kino-ssenarilərin tərcüməsi işində də fəal iştirak etmişdi. Azərbaycan dilində ilk səsli film olan məşhur “Çapayev” filminin ssenarisini də Azərbaycan dilinə 1936-cı ildə Y.V.Cəmənzməinli tərcümə etmişdi.

Yusif Mirbaba oğlu Vəzirov Stalin repressiyasının qurbanı olmuş, 1940-cı ildə həbs olunaraq Qorki vilayətinin Suxobezvodnoye həbs düşərgəsinə göndərilmiş, 1943-cü ildə orada vəfat etmişdir. Bakıda və Şuşada küçə, məktəb, kitabxana, respublikada bir sıra başqa mədəni-maarif müəssisələri onun adı ilə adlandırılmışdır.

HEYDƏR ƏLİYEV ADINA BAKİ-TBİLİSİ-CEYHAN NEFT KƏMƏRİ 2002

Ə d ə b i y a t

Heydər Əliyev adına Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəməri [Mətn]: bibliografik göstərici; M.F.Axundov adına Milli Kitabxana.- Bakı, 2009.- 238 s.

Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəmərinin beynəlxalq və regional əhəmiyyəti [Mətn]: beynəlxalq konfrans: 6-7 iyun 2002-ci il. Tezislər.- Bakı: Adiloğlu, 2002.- 232 s.

Заславиший и Дело труба Баку-Тбилиси-Джейхан и казахстанский выбор на Каспии [Текст].- Москва: Европа, 2005.-177 с.

Heydər Əliyev adına Bakı-Tbilisi-Ceyhan Əsas İxrac Boru Kəməri “Əsrin müqaviləsi” çərçivəsində Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda hasil olunacaq xam neftin dünya bazarına çıxışını təmin etmək üçün inşa edilmiş boru nəqliyyat vasitəsidir. Kəmərin uzunluğu 1767 kilometrdir, onun 443 km-i Azərbaycanın, 248 km-i Gürcüstanın, 1076 km-i isə Türkiyənin ərazisindən keçir. Kəmərin istismar müddəti 40 il, orta ötürücülük qabiliyyəti ildə 10 milyon barel nəzərdə tutulub.

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkəti BTC layihəsində iştirak etmək məqsədi ilə AzBTC Co. Törəmə şirkətini yaratmış və bu şirkət layihənin iştirakçıları olan neft şirkətlərinin konsorsiumu tərəfindən yaradılmış BTC Company şirkətində 25%-lik paya məlikdir. AzBTC Co. Şirkəti daxil olmaqla layihənin bütün iştirakçıları layihənin dəyərinin 30%-lik hissəsini öz vəsaitləri hesabına, qalan 70%-lik hissəni isə beynəlxalq maliyyə institutlarından, ixrac kredit agentliklərindən və kommersiya banklarından cəlb edilmiş kredit vəsaitləri hesabına maliyyələşdirirlər. Azərbaycan dövləti adından Azərbaycan BTC Co. Şirkətindəki 80%-lik payın təmsilçisi kimi Azərbaycan Respublikasının İqtisadi İnkişaf Nazirliyi (İİN) çıxış edir, bu payın maliyyələşdirilməsi isə Dövlət Neft Fondu tərəfindən həyata keçirilir. BTC layihəsində Azərbaycan Respublikasının iştirakının təmin edilməsi ilə bağlı öhdəliklərin yerinə yetirilməsi, o cümlədən ölkənin iştirak payının maliyyələşdirilməsi ilə bağlı məsələlər “Bakı-Tbilisi-Ceyhan Əsas İxrac Boru Kəməri layihəsində Azərbaycan

Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin iştirak payının maliyyələşdirilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 30 iyul 2002-ci il tarixli Fərmanı ilə tənzimlənir.

2002-ci ildən 1 fevral 2007-cı il tarixinədək olan dövr ərzində ümumilikdə 298 mln. AZN məbləğində vəsait Heydər Əliyev adına Bakı-Tbilisi-Ceyhan Əsas İxrac Boru Kəməri layihəsində Azərbaycan Respublikasının iştirak payının maliyyələşdirilməsinə yönəldilmişdir.

BTC Neft İxrac Boru Kəməri Xəzər dənizindəki neft yataqlarından hasil olunan xam nefti Aralıq dənizinin Türkiyə sahilinə nəql edir və oradan da tankerlərə yüklənərək Avropa bazarlarına yola salınır.

Boru kəmərinin diametri Azərbaycanda və Türkiyədə əsasən 42 düymdür. Gürcüstan ərazisində boru kəmərinin diametri 46 düymdür. Boru kəmərinin diametri Türkiyədə Ceyhan dəniz terminalına enən axırncı eniş boyu hissədə 34 düymədək azalır. Boru kəmərinin ötürmə qabiliyyəti gündə bir milyon barel neftdir. BTC boru kəmərlərinin obyektlərinə daxildir:

8 nasos stansiyası (Azərbaycanda 2, Gürcüstanda 2, Türkiyədə 4); 2 aralıq ərsinburaxma stansiyası; 1 təzyiqaşaltma stansiyası; 101 kiçik siyirtmə .

Bakı-Tbilisi-Ceyhan Boru kəməri Kompani (BTC Ko) şirkəti bütövlüklə boru kəmərinin tikintisinə və istismarına cavabdehdir. Bu, 11 səhmdar tərəfindən təşkil olunaraq korporasiya kimi qeydə alınmış birgə müəssisədir, şirkətin ən böyük səhmdarı olan BP tərəfindən idarə olunur.

BEYNƏLXALQ SÜLH GÜNÜ

1981

Bu günün dəyərini bəlkə də hər birimiz anlamırıq, lakin düşünməyə dəyər. Biz bu dünyada yaşayırıq, onun bizə bəxş etdikləri ilə qidalanır, gözəllikləri ilə həyatımızı rəngarəng edirik, lakin təşəkkür olaraq əvəzində ona nə bəxş edirik?! Ümumiyyətlə, necə ki, bir-birimizə qarşı münasibət bəsləyiriksə, eynisini də yaşadığımız planetə qarşı edirik. Boş eqoizmdən qurtulmaq və qlobal düşünmək üçün heç olmazsa, özünüə bir gün ayırın. Dəyərimi bütün bunlara, düşünün?! Təəssüflər olsun ki, bəzi insanlara bir dünya azlıq edir. Dünya – stabil həyatın əsasıdır. Bu, bütün ölkələrə və onların vətəndaşlarına aiddir. Sülh olduğu zamanda biz təhsil ala və işləyə bilirik, həm maddi, həm də ki, mənəvi cəhətdən inkişaf edə bilirik. Material narahatlıq hiss etmədən sağlam ailə qura bilirik.

21 Sentyabr tarixində bütün dünyada Beynəlxalq Sülh Günü qeyd olunur. Bu gün-

nün əhəmiyyəti çox böyükdür. Beynəlxalq Sülh Günü BMT-nin 30 noyabr 1981-ci ildəki qərarı ilə bütün dünyada qeyd olunur. Dünyanın 192 ölkəsi yekdil olaraq bu qərarın lehinə səs vermişdir. 1999-cu ildə rejissor Ceremi Cilli insan cəmiyyətinin əsas problemləri və nisbətən təcili həll olunmalı olan məsələlər barəsində “Peace one day”i yaratdı. Onun əsas cəhd etdiyi o idi ki, heç olmasa ildə bir-cə gün bütün dünyada insan zorakılığının baş verməsinin qarşısını alsın, atəşkəs olsun.

21 Sentyabr nəinki yalnız xalqlar arasında, həmçinin, ailələrdə, məktəblərdə köklü zorakılığa qarşı mübarizənin əldə olunmasına nail olmaq üçün bir gündür. Bu səbəbdən də 21 Sentyabr bütün planet insanları üçün çox vacibdir.

Bugünkü gün üçün əsas məqsədlərdən biri 2012-ci ilə kimi 3 milyard insanı bu günə cəlb etməkdir, bu səbəbdən də yaşından, irqindən, milliyətindən, dinindən və cinsindən asılı olmayaraq, sülhə nail olmaq istəyən hər kəsin yardımına ehtiyac var.

“Peace one day” çalışır ki, praktiki olaraq, 21 Sentyabrı qeyd edən, zorakılığa etiraz edən, bütün dünyada sülhün lehinə olan cəmiyyətin bütün sektorlarını, rəhbərlik də daxil olmaqla, Birləşmiş Millətlər Təşkilatına daxil olan bütün idarəedici təşkilatları, regional və qeyri-hökumət təşkilatlarını bu işə cəlb etsinlər.

İçimizdə olan İnsanlıq və Bəşəri Sevginin əməllərimizlə üzə çıxaraq, o zaman dünya həqiqətən yaşanmalı və gözəl olacaq, inanın mənə...

Milli Qəhrəmanlar

60
illiyi

MƏHƏRRƏM SEYİDOV
1952-1990

Milli Qəhrəman

Məhərrəm Seyidov Mirəziz oğlu 1952-ci il sentyabr ayının 7-də Şərur rayonunda anadan olmuşdur. 1969-cu ildə burada N.Nərimanov adına orta məktəbi bitirmişdir. Məhərrəm Bakı Xüsusi Milis Məktəbini də bitirmişdi. Milis kapitanı Məhərrəm Şərur rayonunda baş inspektor işləyirdi.

1990-cı ildə Sədərək rayonu da başqa rayonlar kimi erməni yaraqlılarının hücumlarına məruz qalırdı. 18 yanvar 1990-cı il ermənilər Kərki kəndinə hücum edərək evləri yandırır, silahsız, günahı olmayan dinc sakinləri min bir vəhşiliklərlə qətlə yetirirdilər. Şərur

rayon Daxili İşlər şöbəsi məlumatı alan kimi polis işçilərini hadisə yerinə göndərir, qanlı döyüşlərdə hər iki tərəfdən xeyi ölənlər və yaralananlar var idi. 19 yanvar polis kapitanı Azər mühasirəyə düşmüşdü... Məhərrəm onu xilas etmək tapşırığını öz üzərinə götürdü, o, vuruşaraq polis kapitanının yanına çata bildi, ama o özü də mühasirəyə düşdü, son nəfəsinə qədər vuruşaraq döyüşçü dostlarını xilas edən Məhərrəm qəhrəmancasına həlak oldu.

Ailəli idi, dörd övladı qalıb.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 6 iyun 1992-ci il tarixli 831 sayılı Fərmanı ilə kapitan Seyidov Məhərrəm Mirəziz oğlu ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" fəxri adına layiq görülmüşdür.

Şərur rayonunun Şəhidlər Xiyabanında dəfn edilib.

Şərur şəhərində qəhrəmanımızın adına küçə var, tuncdan büstü qoyulub. Buradakı 2 sayılı orta məktəb Məhərrəm Seyidovun adını daşıyır.

Ə d ə b i y y a t

Azərbaycan Respublikası Daxili işlər orqanlarının bir qrup əməkdaşına "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilməsi haqqında : [Seyidov Məhərrəm Mirəziz oğlu Naxçıvan MR Şərur RDİŞ nəzdində mühafizə şöbəsinin baş inspektoru, milis kapitanı – Azərbaycan Respublikasının suverenliyi və ərazi bütövlüyünün qorunmasında, dinc əhalinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsində göstərdiyi şəxsi igidlik və şücaətə görə]: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 6 iyun 1992-ci il [Mətn] //Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Məlumatı.- 1992.- №13.- S. 24.- (ölümündən sonra).

Cəmilzadə, H. Mənim qəhrəmanlığımı el biləcəyəm [Mətn] //Cəmilzadə, H. Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 1993.- S. 12-26.

Əsgərov, V. Seyidov Məhərrəm Mirəziz oğlu [Mətn] //Əsgərov, V. Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2005.- S. 198.

Seyidzadə, M. Seyidov Məhərrəm Mirəziz oğlu [Mətn] //Seyidzadə, M. Milli qəhrəmanlar zirvəsi.- Bakı, 2010. - S. 205.

Yusifov, İ. Kapitan Seyidov küçəsində [Mətn] //Yusifov, İ. Ölümü tanrıdan gələn: - Bakı, 1999.- S. 8-9.

Zeynalov, R. Seyidov Məhərrəm Mirəziz oğlu: (1952-1990) [Mətn] //Zeynalov, R. Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 1996.- S. 60.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.milliqahraman.az

www.adam.az

www.zengilan.com

Milli Qəhrəmanlar

SENYUŞKİN SERGEY ALEKSANDROVIÇ 1957-1992

Milli Qəhrəman

Senyuşkin Sergey Aleksandroviç 1957-ci il sentyabr ayının 15-də Samara vilayətinin Sızran şəhərində doğulmuşdur. 1974-cü ildə 21 sayılı Sızran şəhər orta məktəbini bitirdikdən sonra, Sızran Politeknik İnstitutuna daxil olmuşdur. 1975-ci ildə təhsilini Ali Hərbi Təyyarəçilər Məktəbində davam etdirmişdir, 1979-cu ildə həmin məktəbi bitirərək, Belarusiya Hərbi Dairəsinə göndərilir. 1989-cu ildə Zaqafqaziya Hərbi Dairəsindəki hərbi hissələrdən birinə komandir müavini vəzifəsinə təyin edilir. 1992-ci ildən isə xidmətini Azərbaycanda davam etdirir.

843 sayılı hərbi hissənin Təlim məşq mərkəzinin təyyarəçi təlimatçısı vəzifəsinə təyin olunmuşdur. Qarabağ-

da aparılan döyüş əməliyyatlarında fəal iştirak etmişdir. Əhalinin təhlükəsiz yerlərə daşınmasında müstəsna xidmətləri olmuşdur.

Senyuşkin Sergey Aleksandroviç 1992-ci il ayının 29-da qəhrəmancasına həlak olur.

Ailəli idi. İki qızı var.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 14 sentyabr 1992-ci il tarixli 204 sayılı Fərmanı ilə Senyuşkin Sergey Aleksandroviçə ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" fəxri adı verilmişdir.

Öz vətəninə - Samara Vilayətinin Sızran şəhərində dəfn edilmişdir. Bakının Xətai rayonunda adına küçə var.

Ə d ə b i y y a t

Ənsər, B. Səma qartallarından biri [Mətn] /B.Ənsər // Azərbaycan ordusu.- 1993.- 24 iyul.- S.2.

Əsgərov, V. Senyuşkin Sergey Aleksandroviç [Mətn] // Əsgərov, V. Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2005.- S.196.

Faxralı, R. Sergey Senyuşkin [Mətn] // Faxralı, R. Ömrün üfüqləri.- Bakı, 1996.- S.128.

Zeynalov, R. Senyuşkin Sergey Aleksandroviç (1957-1992) [Mətn] // Zeynalov, R. Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 1996.- S.13.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.google.az

190
illiyi**İBRAHİM BƏY
ASLANBƏYOV
1822-1901***Siyasi xadim*

İbrahim bəy Allahverdi oğlu Aslanbəyov 1822-ci il sentyabr ayının 10-da Bakı şəhərində zadəgan ailəsində doğulmuşdur. Tədqiqatçıların fikrincə, onun atası Allahverdi bəy Bakı xanları nəslinə mənsub olmuşdur.

Oğlunu hərbi görmək istəyən Allahverdi bəy onu Peterburqa aparır və Hərbi Dəniz Korpusuna qəbul etdirir. Bu məktəbdə Rusiya imperiyasının ən mötəbər ailələrinin uşaqları, o cümlədən imperator nəslindən olanlar təhsil alırdı.

İbrahim bəyin adı 1837-ci ildə korpusun “ Qırmızı lövhə”sinə yazılmaqla oranı bitirir. Peterburq şəraitində müsəlman gəncin “ Qafqaz tatarı” adlandırılan azərbaycanlının kurs müdavimlərini qabaqlayaraq hərbi məktəbi fərqlənmə ilə bitirməsi onun istedad və qabiliyyətindən xəbər verir.

Təyinatını Baltik donanmasına alan Aslanbəyov freqat yelkənli, sürətli hərbi gəmilərdə zabit kimi xidmət etmişdir.

1842-ci ildə o, donanmanın ən yaxşı zabitləri sırasında Dənizçilik Məktəbi zabit sinfinə göndərilir. Buranı da fərqlənmə ilə bitirən Aslanbəyov Qara dəniz hərbi donanmasında “El-burus” hərbi gəmisinin kapitanı vəzifəsinə təyin edilir. Bilikli dənizçi Aslanbəyov donanmanın komandanı məşhur rus admiralı P.Naximovun diqqətini cəlb edir.

1853-cü ildə Krım müharibəsi başlayanda Aslanbəyov öz gəmisi ilə vəcib və təhlükəli tapşırıqları layiqincə yerinə yetirir. Müharibədən sonra 1856- cı ildə Aslanbəyov Qara dəniz

donanmasının Nikolayev limanındakı 36- cı donanma ekipajının komandiri təyin edilir.

1861-ci ildə o, “Sokol” korvet gəmisinin kapitanı kimi Aralıq dənizində fəaliyyətə başlayır.

1872-ci ildə Rusiyada I Pyotrun anadan olmasının 200 illiyi ilə əlaqədar keçirilən yubiley tədbirlərində Aslanbəyov dəniz paradında imperatorun avarlı gəmi dəstəsinin kapitanı kimi iştirak etmişdir.

1878-ci ildə İ. Aslanbəyov kontradmiral rütbəsinə layiq görülür və 8-ci donanma ekipajına rəis təyin olunur. 1879- cu ildə isə o, beş kreyserdən ibarət eskadranın komandiri təyin edilir. “Minin”, “Knyaz Poyarski”, “Hersoq Edinburqski”, “Asiya” və “Afrika” gəmilərindən ibarət bu eskadra 1879-1882- ci illərdə dövr- aləm səyahətinə çıxır.

Səyahət zamanı Aslanbəyov təcürübədən yeni-yeni taktiki fəndlər keçirir və ilk dəfə olaraq “ uçan eskadra” ideyasını irəli sürür. Səyahətdən qayıdandan sonra Aslanbəyov məşhur rus admiralı A.A. Popovun əmri ilə ideyasını nəzəri cəhətdən əsaslandırmışdır. Sonralar onun ideyası 1904-1905-ci illər Rus-yapon müharibəsində tətbiq edilmişdir. Məlumdur ki, bu müharibədə ənənəvi fəndlər tətbiq edən rus hərbi donanması Port- Artur və Susima dəniz döyüşlərində məğlub edilmişdi.

Zirehli eskadranı Sakit okeana gətirən Aslanbəyov 1882- ci ildə burada bir neçə kəşf etmişdir. Aslanbəyov tərəfindən Saxalin adasında kəşf

Ə d ə b i y y a t

Əhmədov, S. Azərbaycan tarixindən yüz şəxsiyyət [Mətn] / S.Əhmədov.- Bakı: Ayna Mətbu evi, 2006.- 267 s.

Nəzirli, Ş. Arxivlərin sirri açılır [Mətn] / Şəmistan Nəzirli .- Bakı, 1999.- S.22-30.

Nəzirli, Ş. İlk azərbaycanlı admiral [Mətn] / Şəmistan Nəzirli // Xalq qəzeti.- 2008.- 24 iyun.-S.8.

Sənətə həsr olunmuş ömür [Mətn] .- Bakı: Araz, 2003.- S.356.

Vəfa, Z. İlk azərbaycanlı vitse-admiral [Mətn] / Zeynal Vəfa // Azərbaycan.- 2010.- 31 yanvar.- S.7.

edilən bir yarımada və Oxot dənizində bir körfəz indiyədək də onun adını daşıyır. Müasir xəritələrdə belə onlar “Aslanbəyov yarımadası” və “Aslanbəyov körfəzi” kimi işarələndirilir.

Donanmanı komandanlığı İbrahim bəy Aslanbəyovu 1884-cü ildə Baltik donanmasının kiçik flaqmanı təyin edir. Ömrünün sonuna yaxın vitse-admiral Aslanbəyov Sevastopol dəmir yolunun çəkilməsi işlərinə başçılıq etmişdir.

Aslanbəyov Rusiya dənizçilərinin ən populyar jurnalı olan “ Dəniz toplusu” (“Morskoy sbornik”) jurnalında silsilə məqalələrlə çıxış edir.

1889-cu ildə Sankt-Peterburqda “Vitse-admiral Aslanbəyovun yarımməsrlik yubileyi” adlı əsər çap edilmişdir. Fəaliyyətinə görə Aslanbəyov Rusiyanın “ Ağ qartal”, “Müqəddəs Anna”, “Müqəddəs Vladimir”, “Müqəddəs Stanislav” ordenlərinin bütün dərəcələri, qızıl qılınc, həmçinin Serbiyanın “Takova”, Yaponiyanın “Günəşin doğması”, Havay dövlətinin “Kalakua” ordenləri ilə təltif olunmuşdur.

İbrahim bəy Aslanbəyov 1901- ci il dekabrın 7- də Peterburqda vəfat etmişdir. Ölümünə qədər müsəlman və azərbaycanlı olması heç kimdə şübhə doğurmamışdır.

Lakin ölümündən sonra maraqlı hadisələr baş verməyə başladı. Belə ki, məşhur Brokqauz və Efron ensiklopediyasında Aslanbəyov soyadı “Aslanbeqov” formasında göstərildi.

Daha sonra Sevastopol şəhər muzeyində onun portretini asıb, altında “ Aslanbeqov A.B. 1820-1900- cü illər” yazıblar. Tədqiqatçı Ş. Nəzirlinin araşdırmaları sübut etdi ki, sənədləri Sevastopol şəhər panoram- muzeyinin arxivində saxlanılan Aslanbəyovun tam adı, soyadı, milliyyəti və dini əqidəsi göstərilən sənəddə rəsmi məlumatların üstündən xətt çəkilərək mürəkkəb qələmlə “ Aslanbeqov Avramiy Boqdanoviç, 1820-1900-cu illər, pravoslavny” sözləri yazılmışdır.

Bu o deməkdir ki, ermənilər azərbaycanlı vitse-admiral İbrahim bəy Aslanbəyovu erməniləşdirmək fikrindədirlər.

115
illiyi**JOLIO-KÜRİ İREN**
1897-1956*Fransız fiziki*

Jolio-Kürü İren 1897-ci il sentyabr ayının 12-də Parisdə anadan olmuşdur.

O, iki Nobel mükafatçısının ailəsində dünyaya göz açmışdı. Amma tarixə öz adını yazdı. Elmi nailiyyətləri, misilsiz kəşfləri ilə...

O, həyat yoldaşı ilə birlikdə elmdə inqilab etdi. "Süni radioaktivlik" adlanan mühüm kəşf məhz onlara məxsusdur.

Onun həyat yoldaşı ilə birlikdə tədqiqatları alimlərə atom nüvəsini parçalayıb atom enerjisi almağın yolunu göstərdi.

O, hələ 1947-ci ildə, əcnəbi olmasına baxmayaraq, SSRİ Elmlər Akademiyasının xarici nümayəndəsi seçilmişdi!

Belçika Kral Akademiyasının, Hindistan Elmlər Akademiyasının diplomlarına, Edinburq, Oslo və başqa Universitetlərin fəxri doktoru adlarına layiq görülmüşdü.

1940-cı ildə mühüm elmi xidmətlərinə görə Kolumbiya Universiteti tərəfindən ona Barnard qızıl medalı təqdim olunub.

O, qadınların hüquqlarının qorunması və onların layiq olduqları yeri tutması işinin fəal mübarizlərindən, Fransanın Fəxri legion ordenli kavaləri idi.

Bu qadın Nobel mükafatı laureatları, dünyaca məşhur alimlər Mariya Skladovskaya Kürü və Pyer Kürinin böyük qızı, Nobel mükafatı laureatı, böyük alim Frederik Jolionun həyat

yoldaşı və Nobel mükafatı laureatı İren Jolio Kürüdür!

Kürilər ailəsi ən çox Nobel mükafatı qazanmış ailə kimi adlarını tarixə yazıblar. Nobel tarixində bu qədər məşhur ikinci ailə hələlik yoxdur. Nə az, nə çox – bu ailənin düz 5 üzvü Nobel mükafatı laureatıdır!

Həyat yoldaşı Frederik Jolio-Kürü atom fizikası sahəsində işlərini davam etdirdi, İren isə radiokimyaya sadıq qaldı: onun çalışmaları yeni elm sahəsi – atom kimyasının problemlərini işıqlandırır.

Radioaktivlik, radiokimyaya və atom fizikası sahələrinin görkəmli alimi, 50-dən artıq elmi əsərin müəllifi olan İren Jolio-Kürü Fransada və başqa ölkələrdə kifayət qədər məşhur idi. Bir çox xarici akademiyalar, elmi institutlar onu üzv seçirdilər.

Anası kimi, İren də Paris Elmlər Akademiyasına üzv seçilmədi. Ana və qızın yaşadığı tarixi dövrləri ayıran onilliklər Fransanın yüksək elm təsisatındakı ənənəni – akademik dərəcələrə layiq qadın alimlərə yanlış münasibəti dəyişdirə bilmədi.

İren Jolio-Kürü kimi insanlar əməlləri, araşdırmaları, elmə gətirdikləri yeniliklər, kəşflər, ixtiralarla bütün sərhədləri aşaraq yalnız məxsus olduqları ailənin, millətin, ölkənin deyil, bəşəriyyətin fəxr edəcəyi, qürur duyacağı, heç zaman unutmayacağı şəxsiyyətə çevrilir!

J.İ.Kürü 1956-cı il mart ayının 17-də Parisdə vəfat etmişdir.

Ə d ə b i y y a t

Mirzəyev M.A. Nobelçi [Mətn] / M.A.Mirzəyev.- Bakı, "Nasir" nəşriyyatı, 2004.- 96 s.

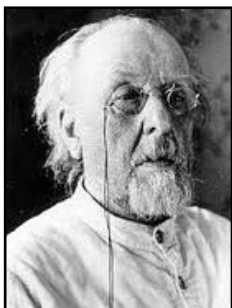
Ирен и Фредерик Жолио-Кюри [Текст] .- Москва, 1963.-12 с.

İ n t e r n e t d ə

www.lent.az

KONSTANTİN EDUARDOVIÇ SİOLKOVSKI 1857-1935

Rus alimi

Ə d ə b i y y a t

*İsmayilov M. Siolkovski
və müasir raket texnikası
[Mətn] /M.Y.İsmayilov.-
Bakı, 1961.*

Konstantin Eduardoviç Siolkovski 1857-ci il sentyabr ayının 17-də Ryazan quberniyası Spask qəzasının Sjevski kəndində meşəçi ailəsində anadan olmuşdur.

Siolkovskinin uşaqlıq illəri çox ağır keçmişdir. 9 yaşında ikən o, skarlatina xəstəliyinə tutulmuş və eşitmə qabiliyyətini itirmişdi. 14 yaşından başlayaraq Siolkovski atasının kiçik kitabxanasından istifadə edərək təbiət elmlərini və riyaziyyatı müstəqil öyrənməyə başlayır. 16 yaşında ikən Siolkovski texniki biliyini tamamlamaq sənaye ilə tanış olmaq üçün Moskvaya gəlir. 3 il Moskvada qaldıqdan sonra o, kəndlərinə qayıdaraq xüsusi dərs verməklə məşğul olur. Siolkovski 1879-cu ildə müəllim adı almaq üçün ekstern üsulu ilə imtahan verir və Moskva quberniyasının Borovski qəzasında hesab və həndəsə müəllimi təyin olunur.

1881-ci ildən K.E.Siolkovski müstəqil olaraq qazların ginetik nəzəriyyəsini işləyir. Onun bu işi dahi

rus kimyaçısı D.İ. Mendeleeyevin rəhbərlik etdiyi Peterburq fizika-kimya cəmiyyətində yaxşı qiymətləndirilir. Siolkovskinin yazdığı “Heyvan orqanizminin mexanikası” elmi işi məşhur fizioloq Seçenov tərəfindən bəyənilir və o, bir səsle fizika-kimya cəmiyyətinə üzv seçilir.

K.E.Siolkovski 1885-ci ildə hava nəqliyyatı məsələləri ilə ciddi məşğul olmağa başlayır. Onun yazmış olduğu “Aepostaten nəzəriyyəsi və təcrübəsi” əsərində metal örtüklü drjablın quruluşu nəzəri olaraq əsaslandırılmışdır.

1897-ci ildə Siolkovski Kaluqada, Rusiyada ilk olaraq alrodinamik boru qurur. O, borunun təsviri və ilk təcrübi nəticələrini Rusiya Elmlər Akademiyasına göndərir. Akademiya Siolkovskinin təcrübi nəticələrinin əhəmiyyətli olduğunu qeyd edir və havanın müqavimətinə aid təcrübələrini davam etdirilməsinə lazım sayır.

K.E. Siolkovski 1935-ci il sentyabr ayının 19-da Kaluqada vəfat etmişdir.

120
illiyi**ƏHMƏDXAN BAKIXANOV**
1892-1973*Tarzən*

Əhməd xan Məmməd rza oğlu Bakixanov 1892-ci il sentyabr ayının 5-də Bakı şəhərində anadan olmuşdur.

1920-ci ildən pedaqoji fəaliyyətə başlamışdır. Bakixanov 20-30-cu illərdə bir sıra ansambllar yaratmış, 1941-ci ildə Azərbaycan Xalq Çalğı Alətləri Ansamblını təşkil etmiş və ömrünün sonunadək onun rəhbəri olmuşdur. Azərbaycan SSR Nazirlər Sovetinin Dövlət Televiziya və Radio Verilişləri Komitəsinin 1973-cü il tarixli, 61 sayılı əmrinə əsasən rəhbərlik etdiyi Xalq Çalğı Alətləri Ansamblına Əhməd xan Bakixanovun adı verilmişdir. Azərbaycan xalq musiqisinin, xüsusilə muğamların təbliğində Bakixanovun böyük xidməti olmuşdur. Bakixanov eyni zamanda respublika musiqi məktəbləri üçün muğamat proqramını tərtib etmişdir. Əhməd xan Bakixanov xalqımızın zəngin musiqi nəslinin yetişməsində önəmli rol oynayaraq muğamların, təsniflərin, rənglərin, mahnıların, rəqs melodiylarının nota köçürülərək ifa olunmasına xidmət edərək milli musiqimizi təkmilləşdirərək inkişaf etməsində müstəsna rol oynamışdır.

Onu da qeyd etmək lazımdır ki, Ə.Bakixanov bir sıra musiqi əsərlərinin, dəramədlərin, rənglərin, təsniflərin, oyun havalarının müəllifidir. “Azərbaycan xalq rəngləri” (1964), “Azərbaycan ritmik muğamları” (1968), “Muğam, mahnı, rəng” (1975) əsərlərinin müəllifidir.

Əhməd xan Bakixanov 45 illik

müəllimlik və 60 illik ifaçılıq fəaliyyəti zamanı böyük bir ifaçı nəslini yetişdirmişdir. Ə.Bakixanov Bakı Mərkəzi Musiqi Məktəbi Xalq çalğı alətləri şöbəsinin müdiri kimi respublikanın müxtəlif regionlarında yerləşən musiqi məktəblərinə gedər və oradakı istedadlı şagirdlərə öz dəyərli məsləhətlərini verərdi.

Ə.Bakixanov bir sıra teatr tamaşalarına musiqi tərtibini verib. O, 1930-cu illərdə Azərbaycan Dövlət Dram Teatrında tamaşaya qoyulan “Şahnamə” pyesi üçün bir neçə musiqi parçası tərtib edib. Bunların içərisində “Salami”, “Mahur”, “Cahargah” muğam əsasında bəstələnmiş rəngləri və bir neçə rəqs havaları var. O, M.S.Ordubadinin “Dumanlı Təbriz” pyesinin musiqi tərtibatı işində yaxından iştirak etmişdir.

Ə.Bakixanov tarzənlər arasında müstəsna olaraq mizrabı sol əlində tutur (“Solaxay çalır”). Böyük sənət fədaisi Ə.Bakixanovun ölməz irsi, zəngin Azərbaycan mədəniyyətinə gətirdiyi yeniliklər, onun yetişdirdiyi böyük bir ifaçı nəslini tərəfindən inkişaf etdirilərək yaşadıdır. Ə.Bakixanov xalqına göstərdiyi misilsiz xidmətlərinə görə dövlətimiz tərəfindən fəxri adlara, Azərbaycan SSR Xalq artisti (1973), Azərbaycan SSR Əməkdar müəllimi (1943), Azərbaycan SSR Əməkdar incəsənət xadimi (1964) və “Şərəf nişanı” ordeninə layiq görülmüşdür.

Ə.Bakixanov 1973-cü il mart ayının 26-da Bakı şəhərində vəfat etmişdir.

Ə d ə b i y y a t

*Mahir muğam ustadı
Əhməd Bakixanov [Mətn] //
Respublika.- 2008.- 8 iyul.-
S.7.*

*Rəhmətov, Ə. Əhməd Bakixanov [Mətn] /Ə.Rəhmətov.-
Bakı : Işıq, 1977.- 46 s.*

*Səfərov, C. Azərbaycan xalq çalğı alətləri ansamblı [Mətn] /C.Səfərov.- Bakı ,
1971.*

*Sənətə həsr olunmuş ömür [Mətn].- Bakı : Avaz, 2003.-
356 s.*

95 FİRUZƏ ƏLİXANOVA illiyi 1917-1994

Opera müğənnisi

Firuzə Məmmədqulu qızı Əlixanova 1917-ci il sentyabr ayının 9-da Ordubadda doğulub. Buradakı şəhər səkkizillik məktəbində təhsil alıb və Naxçıvan Kənd Təsərrüfatı Texnikumuna daxil olub. Şəhərin bayram tədbirlərində şən mahnılar oxuyan Firuzənin ifaçılıq istedadı Səməd Mövləvinin diqqətini cəlb edib. Onun səyi ilə tələbə qız 1932-ci ildə Naxçıvan teatrına aktrisa dəvət olunub. Bu kollektivdə şərəfli və şöhrətli yaradıcılıq yolu keçib.

İlk dəfə səhnəyə 1932-cü ildə Asya rolunda ("Arşın mal alan", Ü.Hacıbəyli) çıxmışdır. Yaradıcılığı C. Məmmədquluzadə ad. Naxçıvan Dövlət Musiqili Dram Teatrı ilə bağlıdır. Dram tamaşaları ilə yanaşı, musiqili əsərlərdə də yaddaqalan səhnə obrazları yaratmışdır. Rolları: Almaz ("Almaz", C.Cabbarlı), Şirin ("Fərhad və Şirin", S.Vurğun), Həcər ("Qaçaq Nəbi", S.Rüstəm), Kruçinina ("Günahsız müqəssirlər", A. Ostrovski), Leyli ("Leyli və Məcnun", Ü. Hacıbəyli), Gülçöhrə və Cahan xala ("Arşın mal alan", Ü.Hacıbəyli), Şahsənəm ("Aşıq qərib", Z. Hacıbəyli), Cənnət ("Qayı-nana", M. Şamxalov), Beatriça ("İki ağanın bir nökrəri", K. Qoldoni), Tükəz ("Hacı Qara", M.F.Axundov), Hafizə

xanım ("Pəri-cadu", Ə.Haqqverdiyev), Zəhrabəyim ("Anamm kitabı", C. Məmmədquluzadə) və s.

Firuzə Əlixanovanın ifa etdiyi rollar xarakter əlvanlığı ilə də seçiliblər. Üzeyir Hacıbəylinin "Leyli və Məcnun" (Leyli), "Əsli və Kərəm" (Əsli), "Ər və arvad" (Minnət xanım), "Məşədi İbad" (Gülnaz), "Arşın mal alan" (Gülçöhrə), Zülfüqar Hacıbəyovun "Aşıq Qərib" (Şahsənəm), Süleyman Rüstəm və Səid Rüstəmovun "Durna" (Lalə), Şıxəli Qurbanov və Süleyman Ələsgərovun "Özümüz bilərik" (Şölə xanım) opera və operettalarında əsas partiyaların mahir ifaçısı olan aktrisa həmçinin qəhrəman və əsasən, xarakterik tiplərə səhnə həyatı verib. O, hərəkət, sifət və danışiq ifadə vasitələrindən həm ayrılıqda, həm də sintez şəklində məharətlə istifadə edərək yaradıcılıq salnaməsinə çeşidli obrazlar daxil edib.

Səhnə xidmətlərinə görə 17 oktyabr 1964-cü ildə Azərbaycan Respublikasının Əməkdar artisti və 15 noyabr 1974-cü ildə Xalq artisti fəxri adları ilə və "Şərəf nişanı" ordeni ilə təltif edilmişdir.

1994-cü il noyabr ayının 23-ü Naxçıvanda vəfat edib.

Ə d ə b i y a t

Firuzə Əlixanova [Mətn] // Azərbaycan qadını Ensiklopediyası.- Bakı, 2002.- S.108.

Səfərov, C. Təbrik edirik [Mətn]: Qırx beş il səhnədə: [Azərbaycan Xalq artisti Firuzə Əlixanovaya açığı məktub] Cabir Səfərov // Ədəbiyyat və incəsənət qəzeti.- 1978.- 1 yanvar.- S.6.

İ n t e r n e t d ə

www.google.az

www.adam.az

www.kinozal.az

www.azerbajjan-news.az

1 oktyabr

Gün çıxır 06:47
Gün batır 19:24

31 oktyabr

Gün çıxır 06:38
Gün batır 17:40

OKTYABR

24 sentyabr-
23 oktyabr

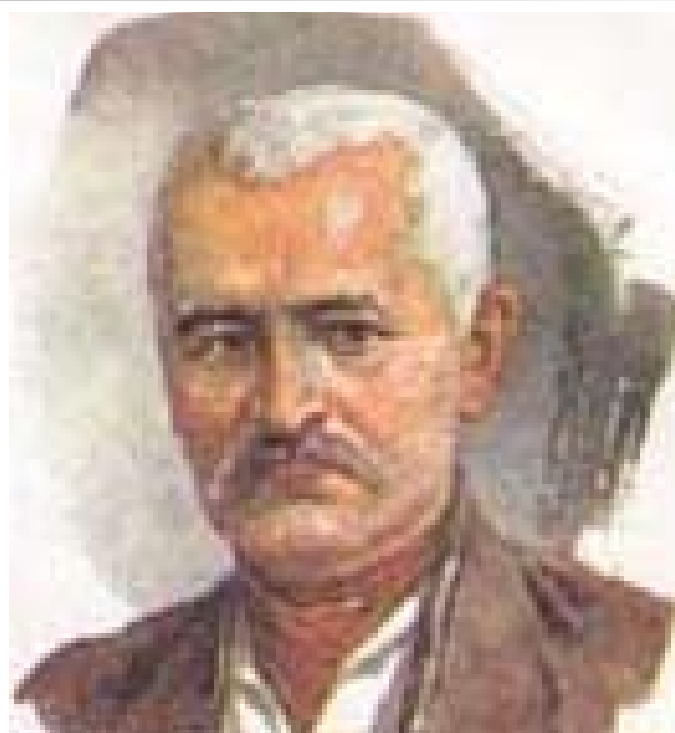
Tərəzi bürcü
Nişanı havadır.
Veneranın
himayəsindədir.
Günəşin Tərəzi
bürcündən keçdiyi
dövrədə? doğulanlar
yumşaq xasiyyətli,
parlaq zəkali
olurlar.

B.E.	1
Ç.A.	2
Ç.	3
C.A.	4
C.	5
Ş.	6
B.	7
B.E.	8
Ç.A.	9
Ç.	10
C.A.	11
C.	12
Ş.	13
B.	14
B.E.	15
Ç.A.	16
Ç.	17
C.A.	18
C.	19
Ş.	20
B.	21
B.E.	22
Ç.A.	23
Ç.	24
C.A.	25
C.	26
Ş.	27
B.	28
B.E.	29
Ç.A.	30
Ç.	31

- *Beynəlxalq Ahıllar Günü (01.10.1992)*
- **Xocavənd rayonunun işğalının 20-ci ildönümü (02.10.1992)**
- *Beynəlxalq Müəllimlər Günü (05.10.1966)*
- *Milli Televiziya və Radio Şurası yaradılmışdır (05.10.2002)*
- *Dövlət Müstəqilliyi Günü (18.10.1991)*
- *Yeni Azərbaycan Partiyası (YAP) yaradılmışdır (21.10.1992)*
- **Zəngilan rayonunun işğal günü (30.10.1993)**

200 il M.F.Axundzadə 1812-1878

Haqqında onlarla məqalələr, poemalar, dram əsərləri, monoqrafiyalar yazılmışdır. Azərbaycanın bir çox şəhərlərində küçə, məktəb və mədəniyyət ocaqlarına onun adı verilmişdir. Tiflisdə qəbri üstündə abidəsi qoyulmuş, ev muzeyi açılmışdır. Bakı kinostudiyasında haqqında "Səbuhi" (1941), Azərbaycanfilm" in istehsalı olan M. F. Axundov (1962) kinoçerək, "Mirzə Fətəli Axundov" (1972), "Mirzə Fətəli Axundov" (1982), sənədli filmləri, "Sabahın elçisi. Mirzə Fətəli Axundzadə", (2010) "Sübhün səfiri", (2011 çəkilib) adlı bədii filmlər çəkilmişdir. Əsərləri dəfələrlə səhnəyə qoyulmuş, filmə çəkilmişdir.

Milli Ədəbiyyat

Şair Baxışov Hafiz Həbib oğlunun (Hafiz Baxış) (15.10.1932-04.09.1989) anadan olmasının 80 illiyi

Xalq şairi, Əməkdar incəsənət xadimi Xəlilov Xəlil Rza oğlunun (Xəlil Rza Ulutürk) (21.10.1932-22.06.1994) anadan olmasının 80 illiyi

Şair Rasizadə Hüseyn Abdulla oğlunun (Hüseyn Cavid) (24.10.1882-5.12.1941) anadan olmasının 130 illiyi

Ədəbiyyatşünas, filologiya elmləri doktoru, professor Quluzadə Mirzəəğa Yüzbaşı oğlunun (25.10.1907) anadan olmasının 105 illiyi

Əməkdar mədəniyyət işçisi Əfəndiyev Adil Ələddin oğlunun (29.10.1907-08.02.1973) anadan olmasının 105 illiyi

Xarici ədəbiyyat

Fransız yazıçısı Araqon Luinin (03.10.1897-24.12.1982) anadan olmasının 115 illiyi

İspan yazıçısı Servantes Saavedra Migel denin (09.10.1547-23.04.1616) anadan olmasının 465 illiyi

Tarixdə bu gün

Prokurorluq İşçiləri Günü (01.10.1998)

Beynəlxalq Ahıllar Günü (01.10.1992)

Xocavənd rayonunun işğalının 20-ci ildönümü (02.10.1992)

Beynəlxalq Müəllimlər Günü (05.10.1966)

Milli Televiziya və Radio Şurası yaradılmışdır (05.10.2002)

Ümumdünya Poçt Günü (09.10.1970)

Bakı şəhərində "Azadlıq" meydanında Azərbaycan Milli Ordusunun ilk hərbi paradı keçirilib (09.10.1992)

Dövlət Müstəqilliyi Günü (18.10.1991)

Yeni Azərbaycan Partiyası (YAP) yaradılmışdır (21.10.1992)

Birləşmiş Millətlər Təşkilatı Günü (24.10.1945)

Qurban bayramı (27-28.10)

Zəngilan rayonunun işğal günü (30.10. 1993)

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Heydər oğlu Əliyevin andiçmə günü (31.10.2003)

Milli Qəhrəmanlar

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Allahverdiyev Namiq Müslüm oğlunun (05.10.1967-09.07.1992) anadan olmasının 45 illiyi

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Əsədov Rəfael Əvəz oğlunun (27.10.1952-12.11.1992) anadan olmasının 60 illiyi

Siyasət. Hərbi iş

Dövlət xadimi Qayıbov İsmət İsmayıl oğlunun (08.10.1942-20.11.1991) anadan olmasının 70 illiyi

Türkiyə Respublikasının 8-ci Prezidenti Turqut Özalın (Halil Turgut Özal) (13.10.1927-17.04.1993) anadan olmasının 85 illiyi

Görkəmli hərbi xadim, artilleriya generalı Mehmandarov Səmədbəy Sadiqbəy oğlunun (16.10.1857-12.02.1931) anadan olmasının 155 illiyi
İctimai xadim, 1-ci dərəcəli müşavir-diplomat Abutalıbov Ramiz Abutalıb oğlunun (27.10.1937) anadan olmasının 75 illiyi

Riyaziyyat. Fizika.Astronomiya

Riyaziyyatçı, professor Əhmədov Qoşqar Teymur oğlunun (24.10.1917-13.02.1975) anadan olmasının 95 illiyi

Kimya. Biologiya. Tibb

Azərbaycanın Əməkdar elm xadimi, oftalmoloq Musabəyova Umnisə Süleyman qızının (09.10.1902-15.11.1974) anadan olmasının 110 illiyi

Musiqi. Opera. Balet

Xalq artisti, müğənni Ələkbərova Şövkət Feyzulla qızının (20.10.1922-07.02.1993) anadan olmasının 90 illiyi

Xalq artisti, opera müğənnisi Ağalarov İdris Fərhad oğlunun (20.10.1917-04.05.1975) anadan olmasının 95 illiyi

İtalyan skripkaçısı, bəstəkar Paqanini Nikkolonun (27.10.1782-27.05.1840) anadan olmasının 230 illiyi

Xalq artisti, dirijor Abdullayev Rauf Cahanbaxış oğlunun (29.10.1937) anadan olmasının 75 illiyi

Rəssamlıq. Heykəltəraşlıq.Arxitektura

Əməkdar incəsənət xadimi, heykəltəraş Abdullayeva Həyat Həmdulla qızının (14.10.1912) anadan olmasının 100 illiyi

Xalq rəssamı, Əməkdar incəsənət xadimi Əfqanlı Bədurə Məlikağa qızının (25.10.1912-06.05.2002) anadan olmasının 100 illiyi

Rus rəssamı Veraşşaqin Vasili Vasilyeviçin (26.10.1842-13.04.1904) anadan olmasının 170 illiyi

Holland boyakarı Vermer van Delft Yanın (31.10.1632-15.12.1675) anadan olmasının 380 illiyi

Hafiz Həbib oğlu Baxışov 1932-ci il oktyabr ayının 15-də Zəngəzur mahalı Qafan bölgəsinin yuxarı Kirətağ kəndində müəllim ailəsində anadan olmuşdur. Orta məktəbi Qafan bölgəsinin Şəhərcir kəndində bitirmişdir (1950). Sonra Azərbaycan Dövlət Teatr İnstitutunun Teatr və kino aktyorluğu fakültəsində təhsil almışdır.

Sumqayıt şəhərində tərbiyəçi, Pionerlər evinin və Mədəniyyət sarayının direktoru vəzifəsində, Azərbaycan Dövlət Radio və Televiziya Verilişləri Komitəsində rejissor köməkçisi, rejissor vəzifələrini tutmuşdur.

İlk qələm təcrübələri, “Sosialist Sumqayıtı” qəzetində dərc olunmuşdur. “Samur-Dəvəçi kanalına” adlı ilk şeiri də həmin qəzetin 1957-ci il 9 fevral tarixli sayında dərc olunmuşdur.

Hafiz Baxış lirik şair idi, nəğməkar yazar kimi tanınmışdır. Ələkbər Tağıyev, Cahangir Cahangirov, Emin Sabitoğlu, Cavanşir Quliyev və b. onlarla populyar mahnıları şair Hafiz Baxışın nəğmə mətnləri əsasında bəstələnmişdir. Onun bu günə qədər dörd poeziya toplusu işıq üzü görmüşdür: “Azərbaycan oğluyam” (1980), “Sona bülbüllər” (1983), “Eşqimi sönməyə qoymaram” (1989), “Dağlar üçün darıxmışam” (2001).

O, mənfur ermənilərin Bərgüşad dağlarını, Yuxarı Girətağ kəndini zəbt etdikdən sonra bu dərdə dözmədi. Hafiz Baxış 1989-cu ildə sentyabrın 4-də ürək tutmasından qəflətən vəfat etmişdir.

Ə d ə b i y y a t

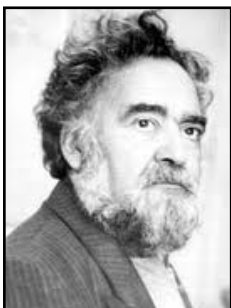
Bu torpağa bağlıyam [Mətn]: (nəğmələr, şeirlər və poemalar) / Hafiz Baxış.- Bakı: İqtisad Universiteti, 2002.- 218 s.

Hafiz Baxış [Mətn] //Əhmədov. T. XX əsr Azərbaycan yazıçıları /T.Əhmədov.- Bakı, Nəşriyyat-poliqrafiya mərkəzi, 2004.- S. 349-350.

Musağolu, C. Bircə haqsızlığa dözümdən başqa!.. [Mətn] : Hafiz Baxış-65 /C.Musağolu, R.Təhməzoğlu //Yeni Azərbaycan.- 1997.- 15 noyabr.- S.3.

80
illiyiXƏLİL RZA
1932-1994

Şair

Xəlil Rza oğlu Xəlilov 1932-ci il oktyabr ayının 21-də Salyan rayonunun Pirəbbə kəndində dünyaya gəlmişdir.

İlk mətbu şeiri “Kitab” 1948-ci ildə “Azərbaycan pioneri” qəzetində dərc olunmuşdur. 1949-cu ildə Xəlil Azərbaycan Dövlət Universitetinin Filologiya fakültəsinin jurnalistika şöbəsinə daxil olmuşdur.

1954-cü ildə Azərbaycan Dövlət Universitetini bitirən Xəlil Rza əmək fəaliyyətinə “Azərbaycan qadını” jurnalı redaksiyasında başlamışdır. O, burada ədəbi işçi vəzifəsində çalışdığı iki ildə (1955-1957) dövrü mətbuatda çap etdirdiyi məqalə və şeirlərlə ədəbi ictimaiyyətin diqqətini cəlb etmişdir. 1957-ci ildə ilk şeirlər toplusu – “Bahar gəlir” kitabı nəşr olunmuşdur. Azərbaycan Yazıçılar İttifaqı tərəfindən 1957-ci ilin avqust ayında Xəlil Rza Moskvaya, M.Qorki adına Dünya Ədəbiyyat İnstitutu nəzdində olan ikiillik Ali ədəbiyyat kurslarına göndərilmişdir.

1959-cu ildə Xəlil Rza Bakıya qayıtdıqdan sonra Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutunun aspiranturasında təhsilini davam etdirmişdir. O, 1963-cü ildə “Müharibədən sonrakı Azərbaycan sovet ədəbiyyatında poema janrı (1945-1950)” mövzusunda yazdığı dissertasiyanı uğurla müdafiə etmiş, filologiya elmləri namizədi elmi dərəcəsinə layiq görülmüşdür.

O, Azərbaycan Elmlər Akademiyasının Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutuna dəvət olunmuş və burada bütün qüvvəsini elmi-tədqiqat işinə və bədii yaradıcılığa həsr etmişdir. 1985-ci ildə “Maqsud Şeyxzadənin bədii yaradıcılığı” və “Azərbaycan-özbək ədəbi əlaqələrinin aktual problemləri” mövzusunda doktorluq

dissertasiyası müdafiə etmiş, 1986-cı ildə Azərbaycan ədəbiyyatının inkişafındakı xidmətlərinə görə ona Əməkdar incəsənət xadimi fəxri adı verilmişdir. 40 illik ədəbi-bədii yaradıcılığı dövründə öz əsərlərini “Xəlil Xəlilov”, “Xəlil Xəlilbəyli”, “Xəlil Odsevər”, “Xəlil Rza” təxəllüsləri ilə çap etdirmişdi. “Xəlil Rza Ulutürk” təxəllüsü isə şairin keçdiyi mübarizə yolunun, ədəbi-mənəvi axtarışlarının məntiqi nəticəsi idi. 80-ci illərin axırlarında xalq azadlıq hərəkatı genişləndiyi zaman Xəlil Rzanın gur səsi Azərbaycanın bütün regionlarında eşidilmişdi. O, bütün varlığı ilə xalq hərəkatına qoşulmuş, hər yerdə rus şovinist siyasətini, Dağlıq Qarabağ torpağına təcavüz edən erməni daşnaklarını odlu-alovlu çıxışları ilə ifşa etmişdir. Xəlil Rza “şübhəli şəxs” kimi təqib olunmuş, 1990-cı il yanvarın 26-da SSRİ Dövlət Təhlükəsizliyi əməkdaşları tərəfindən həbs edilərək Moskvaya – Lefortovo həbsxanasına göndərilmişdir. 1990-cı il oktyabrın 9-da Moskvadan Bakıya gətirilən Xəlil Rza, bir ay davam edən məhkəmə prosesindən sonra azadlığa buraxılmışdı. 1991-ci il mayın 6-da şair “Türk milləti mükafatı laureatı” fəxri adına layiq görülmüşdür. Bir ildən sonra, 1992-ci ildə ona Azərbaycan Respublikasının Xalq şairi fəxri adı verilmişdir.

1994-cü il iyunun 22-də Xəlil Rza Ulutürk vəfat etmiş, Fəxri Xiyabanda dəfn olunmuşdur.

Azərbaycan xalqının milli mübarizə sində xüsusi xidmətlərinə görə Xalq şairi Xəlil Rza Ulutürk (ölümündən sonra) “İstiqlal” ordeni ilə təltif edilmişdir.

Ə d ə b i y y a t

Seçilmiş əsərləri [Mətn] / Xəlil Rza Ulutürk; toplayan, tərt. ed. F.Ulutürk; red. Z. Şahsevənli.-Bakı: Gənclik, 2001.-621 s.

Seçilmiş əsərləri [Mətn]: 2 cildə /X.R.Ulutürk; tərt.ed. F. Ulutürk; ön sözün müəll. B.Nəbiyev.- Bakı : Şərq-Qərb, 2005.- C.I.- 296 s.; Bakı: Şərq-Qərb, 2005.-C. II c.- 248 s.

Ə d ə b i y y a t

Cavid, H. Əsərləri [Mətn]: 5 cildə /H. Cavid; tərt. ed. T. Cavid; red. T. Kərimli. - Bakı: Lider, 2005.

Axundov, B. Əzablı yolların fədakar yolçusu [Mətn] /B. Axundov //Xalq qəzeti.- 2009.- 4 iyun.- S.5.

Əliyev, H. Yaxın keçmişdən uzaq gələcəyə [Mətn] /H. Əliyev //Mədəniyyət.- 2009.-10 iyun.-S.7.

Əliyev, K. Hüseyn Cavid [Mətn]: həyatı və yaradıcılığı /K. Əliyev.- Bakı: Elm, 2008.- 322 s.

Hüseyn Cavid taleyi və sənəti [Mətn]: (məqalələr).- Bakı: Nurlan, 2007.- 140 s.

Джафаров Мамед Джафар [Текст]: [о Гусейн Джавиде]: Гусейн Джавид-поет и драматург /Мамед Джафар Джафаров.- Баку: Язычы, 1982.- С.21.

Hüseyn Molla Abdulla oğlu Rasizadə 1882-ci il oktyabr ayının 24-də Naxçıvanın Şahtaxtı kəndində dünyaya göz açdı. İlk təhsilini mollaxanada alan, 5 il ərzində ilahiyyatı, fars, ərəb dillərini öyrənən Hüseyn, 14 yaşında ikən XIX yüzilliyin görkəmli maarifçilərindən olan Məhəmmədətağı Sidqinin təşkil etdiyi “Məktəbi-tərbiyə”yə daxil olur. 1898-ci ildə isə burada təhsilini başa vurduqdan sonra Təbrizə gedərək oradakı “Talibiyyə” mədrəsəsində oxuyur. Yaradıcılığa erkən başlayan Hüseyn ilk şeirlərini “Gülçin”, “Arif”, “Salik” təxəllüsü ilə qələmə alır.

Cavid İstanbul Universitetinin Ədəbiyyat şöbəsini bitirmiş (1909), Naxçıvanda, sonra isə Gəncə və Tiflisdə, 1915-ci ildən isə Bakıda müəllimlik etmişdir.

Hüseyn Cavid klassik Azərbaycan ədəbiyyatının ən yaxşı ənənələrini inkişaf etdirən sənətkarlardandır. O, XX əsr Azərbaycan mütərəqqi romantizminin banilərindən biri olmuşdur. Hüseyn Cavid sənəti janr və forma cəhətdən zəngindir. O, lirik şeirlərin, lirik-epik, epik poemaların, Azərbaycan ədəbiyyatında ilk mənzum faciə və dramların müəllifidir. “Keçmiş günlər” adlı ilk şeir kitabı 1913-cü ildə çap olunmuşdur.

Onun fəlsəfi və tarixi faciələri, ailəməişət dramları üslub, yazı ədası, forma yeniliyi baxımından Azərbaycan dramaturgiyasında yeni bir mərhələ yaratdığı kimi, milli teatr mədəniyyətinin inkişafına da qüvvətli təsir göstərmiş, “Cavid teatri” kimi səciyyələndirilmişdir. Azərbaycan ədəbiyyatında ilk mənzum faciə olan “Şeyx Sənan” (1914) əsərində xalqları bir-birinə qovuşdurmaq üçün ümumbəşəri

din ideyasını ortaya atmışdır.

Yaradıcılığında mühüm yer tutan “İblis” (1918) mənzum faciəsində dövrün bütün mürtəce qüvvələri - “insan insana qurddur” fəlsəfəsinin tərəfdarları, “iyirminci əsrin mədəni vəhşiləri” olan dairələri İblis surətində ümumiləşdirilmiş, işğalçı müharibələrə lənət yağdırmışdır.

20-30-cu illərdə Hüseyn Cavid bir sıra tarixi dramlar yazmışdır. “Peyğəmbər” (1922) və “Topal Teymur” (1925) əsərlərindən sonra yazdığı “Səyavuş” (1933), “Xəyyam” (1935) tarixi dramları Hüseyn Cavidin tarixə, tarixi şəxsiyyətlərə baxışında ciddi dönüş oldu. Cənubi Azərbaycandakı soydaşlarımızın “şahənşahlıq” üsuli-idarəsi əsarəti altında əzab çəkməsi, ən adi insan hüquqlarından məhrum edilməsi də vətənpərvər şair kimi Hüseyn Cavidə düşündürürdü (“Telli saz” dramı, 1930; “Kor Neyzən” poeması, 1930).

1937-ci ilin repressiyalar dalğası başlayanda Cavid ilk həbs olunanlar sırasında idi. O, Sibir buzlaqlarına sürgün edilmiş və 1941-ci il dekabr ayının 5-də İrkutsk vilayətində vəfat etmişdir.

Şairin xatirəsi xalqımız tərəfindən həmişə əziz tutulub. Hüseyn Cavidin 100 illik yubileyilə əlaqədar 1982-ci ildə ümummilliyə Heydər Əliyevin təşəbbüsü və himayəsi ilə cənazəsinin qalıqları İrkutskdan Naxçıvana gətirildi və ev-muzeyinin yaxınlığında dəfn edildi. 1996-cı ildə Naxçıvanda böyük Azərbaycan şairi və dramaturqu Hüseyn Cavidin qəbri üzərində möhtəşəm memarlıq-xatirə kompleksi “Hüseyn Cavid məqbərəsi” ucaldıldı.

XOCAVƏNDİN İŞĞALININ 20-Cİ İLDÖNÜMÜ

Ərazisi – 1,46 min kv.km
Əhalinin sayı – 41,8 min nəfər
İşğal tarixi - 02.10.1992-ci il

Xocavənd rayonu 1992-ci il oktyabr ayının 2-də Ermənistan Respublikası tərəfindən işğal olunub.

Ümumi sahəsi 25,5 min hektar olan Xocavənd meşəsində palıd ağacları qırılaraq ermənilər tərəfindən daşınıb, Xocaşın çayının kənarlarında bitən təbii meşə məhv edilib.

Azərbaycan Respublikası Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin “İşğal olunmuş Azərbaycan ərazilərində ətraf mühitə və təbii sərvətlərə dağıdıcı təsiri müəyyənləşdirən (izləyən) operativ mərkəz”in əldə etdiyi məlumatlara əsasən, rayon ərazisində əkilib-beçirilən narkotik vasitələr müxtəlif ölkələrə satılır, ərazilər mütəmadi yandırılaraq fauna və flora tamamilən məhv edilir, içlik materialına yararlı ağaclar qırılaraq Ermənistanı aparılır və digər ölkələrə satılır.

Rayon Ağdam-Füzuli avtomobil yolu kənarında, dağətəyi düzənlikdədir. Relyefi əsasən dağlıqdır. Hündürlüyü təqribən 500 metrdən 2725 metrə (Böyük Kirs dağı) qədərdir.

Ərazisi alçaq dağlıq və düzənlikdən ibarət olan Xocavənd rayonunun ümumi sahəsi 145647 hektardır. Rayon 2 şəhər tipli qəsəbə və 38 kənddən ibarətdir: Qaradağlı, Xocavənd, Ömrallar, Muğanlı, Kuropatkin, Tuğ, Haxulu, Salaketin, Günəşli, Xətai. Dağ yamaclarına səpələnmiş beş-on Qarabağ obası. Məşhur Tuğ kəndi...

Qədim yaşayış məskənlərindən sayılan Xocavəndin ərazisi təbii sərvətlərlə - tikinti materialları və faydalı qazıntılarla, meşə zolaqları və şirin su ehtiyatları ilə zəngindir. Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyindən verilən məlumata görə, Xocavənd rayonunun Qırmızıbazar qəsəbəsində diametri 600 sm, hündürlüyü 25 m olan 1 ədəd 1000 və 1 ədəd 2000 il yaşlı Şərq çinarları qədim təbiət abidəsi kimi qorunurdu. Rayonun

Qarakənd kəndində “Qırmızı kitab”a düşən, üçüncü dövrün relikt növü olan, orta diametri 24 sm, hündürlüyü 12 metr, yaşı 100 illik azat ağacları da mühafizə edilirdi.

Azərbaycanı qədim yaşayış məskəni kimi dünyada tanınan abidələrdən biri, dəniz səviyyəsindən 900 metr hündürlükdə yerləşən, uzunluğu 190 metr, əhəng daşları oksfordkimeric dövrünə aid olan Azıx mağarası Xocavəndin Füzuli rayonuna yaxın, Azıx kəndinin 1 kilometr cənubi-şərqində yerləşir. Həmin rayonun Mets-Tağlar kəndindən cənubda, dəniz səviyyəsindən 850 m hündürlükdə yerləşən, uzunluğu 22 metr, əhəng daşları oksfordkimeric dövrünə aid olan Tağlar mağarası da tarixi abidə kimi xüsusi əhəmiyyətə malikdir. Xocavənd ərazisində istifadəyə yararlı yeraltı su ehtiyatlarını qiymətləndirmək məqsədilə bir vaxtlar kompleks hidrogeoloji tədqiqatlar aparılıb. Nəticədə 9 perspektiv sahə seçilib və həmin sahələr üzrə IV dövr, Təbaşir və Yura sulu komplekslərinin 83 min kubmetr/gün həcmində yeraltı su ehtiyatları aşkarlanıb. Bundan başqa bulaq axımı moduluna əsasən 7,34 min kubmetr/gün həcmdə yeraltı su ehtiyatları hesablanıb. Beləliklə, rayonun ərazisində istifadəyə yararlı yeraltı sular 90,34 min kubmetr/gün təşkil edir.

İşğal altında olan Xocavəndin ərazisi bütövlükdə ekoloji terrora məruz qalıb. Azıx mağarasını ermənilər silah anbarına çeviriblər. Rayonun ərazisində yerləşən və ümumi sahəsi 25,5 min hektar olan meşədəki palıd ağacları qırılaraq daşınıb, Xonaşen çayının kənarlarında bitən təbii meşə isə tamamilə məhv edilib. Xocavəndin Yelli Gədik sahəsində Füzuliyə gedən yolun sağ və sol tərəflərində avtomobil yollarının mühafizəsi məqsədilə əkilən ağaclar da kəsilib.

Ermənilər beynəlxalq konvensiyaların tələblərinə məhəl qoymadan ümumdünya əhəmiyyətli təbiət və tarixi abidələrimizi məhv etməkdə davam edirlər.

BEYNƏLXALQ MÜƏLLİMLƏR GÜNÜ 1996

5 oktyabr - Bu tarixin qeyd edilməsinə dair qərarı ilk dəfə 1966-cı il oktyabrın 5-də YUNESKO verib. Bu təşkilat tərəfindən müəllimlərin statusunun artırılması ilə bağlı tövsiyə xarakterli sənəd qəbul edilib. İndi dünyanın 100-dən çox ölkəsində oktyabrın 5-də müəllimlər peşə bayramını qeyd edir. Hər il oktyabrın 5-i bütün dünyada Müəllim Günü kimi qeyd olunur. Bu gün müəllimlər öz peşə bayramlarını keçirirlər.

Məhz Azərbaycan müstəqillik əldə etdikdən sonra da bu peşə bayramı hər il oktyabr ayının birinci bazar günündə ölkə ictimaiyyəti tərəfindən qeyd olunur. Xüsusilə, həmin bayram günü şagirdlər və tələbələr öz sevimli müəllimlərini təbrik edirlər.

Hər kəs özünün ibtidai məktəbdə, birinci sinifdə oxuduğu illəri xoş xatirə kimi anır və bu xatirələrdə ən əziz yeri, əlbəttə ki, ona sevgi və qayğı ilə qələm tutmağı, yazı yazmağı, kitab oxumağı öyrədən müəllim tutur.

Müəllimlik dünyada ən çətin, eyni zamanda ən şərəfli və ən gözəl peşədir.

Bu gözəl və şərəfli işin dəyərini bilən əcdadlarımız həmişə müəllimə hörmətlə yanaşmışlar.

Müəllimlər şagirdlərin dərin və hər tərəfli bilik almaları, yaşadıkları dövrün problemlərindən baş çıxarmaları üçün bütün bilik və bacarıqlarını sərf edirlər. Valideynlə bərabər, bəlkə də, ondan daha çox, uşağın hər cür şıltaqlığına, əziyyətinə dözmək, kədəri ilə kədərlənib, sevinci ilə sevinmək müəllimlərin üzərinə düşən ağır yüküdür.

Müəllim əməyinin nəticəsində cəmiyyət formalaşır, savadlı, bilikli, geniş dünyagörüşlü, nümunəvi əxlaqə malik insanlar yetişir. Bu insanlar isə cəmiyyəti daha da inkişaf etdirir. Hazırda dövlətimizin müstəqilliyinin möhkəmlənməsində fəal iştirak edən insanlar məhz müəllim əməyinin yetirmələridir.

Müəllimlər yeni cəmiyyət quruculuğunun mezarlarıdır. Hər birimizin layiqli vətəndaş kimi yetişməyində müəllimlərimizin əvəzsiz xidmətləri olmuşdur.

Ümummilli liderimiz Heydər Əliyev həmişə müəllim əməyini yüksək qiymətləndirmiş, müəllim haqqında xoş sözlər söyləmişdir. O, öz müəllimlərini minnətdarlıqla xatırlayar, onların xidmətləri haqqında ürəkdolusu danışardı. Heydər Əliyev ölkəmizə rəhbərlik etdiyi bütün dövrlərdə həmişə müəllimə hörmət və ehtiramla yanaşmış, onların maddi vəziyyətinin, rifah halının yaxşılaşdırılması qayğısına qalmışdır. O, deyirdi: "Hər birimizdə müəllimin hərərətli qəlbinin bir zərrəciyi vardır. Məhz müəllim doğma yurdumuzu sevməyi, hamının rifahı namınə vicdanla işləməyi müdrikliklə və səbirlə bizə öyrətməmiş və öyrədir".

DÖVLƏT MÜSTƏQİLLİYİ GÜNÜ 1991

XX yüzilliyin sonlarında Sovetlər Birliyinin süquta uğraması ilə yaranan əlverişli tarixi şərait və taleyin bəxş etdiyi imkan nəticəsində Azərbaycan xalqı XX yüzillikdə ikinci dəfə müstəqillik bayrağını qaldırdı. Bu, xalqımızın siyasi tarixində XX əsrdəki ikinci parlaq qələbəsi idi.

Rusiyada demokratik qüvvələrin fəaliyyəti nəticəsində respublikalarda da mərkəzdən qaçma, öz suverenliyinə qovuşmaq istəkləri qarşısızalmaz həddə çatdı. Belə şəraitdə Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin xalqın tələbi ilə çağırılmış növbədənənar sessiyasında 1991-ci il avqustun 30-da Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyini bərpa etmək haqqında bəyannamə qəbul edildi.

Azərbaycan Respublikasının Ali Sovetinin həmin ilin 18 oktyabr tarixli sessiyasında “Azərbaycan Respublikasının Dövlət müstəqilliyi haqqında” Konstitusiyaya Aktı yekdilliklə qəbul edildi. Beləliklə, 1991-ci ilin bu günü Azərbaycan respublikası 1918-1920-ci illər Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin davamçısı, varisi elan olundu. Ötən əsrin əvvəllərində cəmi 23 ay müstəqil olan Azərbaycan yenidən azadlığa qovuşdu.

1991-ci il dekabr ayının 29-da Azərbaycan Respublikasında ümumxalq səsverməsi - referendum keçirildi. Referendum bülletenlərində yalnız bir sual vardı: “Siz “Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyi haqqında” Konstitusiyaya aktına tərəfdarsınız mı?”

Azərbaycan xalqı dövlət müstəqilliyinin lehinə səs verdi.

1992-ci ilin mayında Milli Məclis (parlament) Azərbaycan Respublikasının Dövlət himnini (musiqisi Üzeyir Hacıbəylinin, sözləri Əhməd Cavadındır), bir müddət sonra isə Dövlət bayrağı və üzərində alov dilləri olan səkkizguşəli ulduz təsvir edilmiş Dövlət gerbini təsdiq etdi.

Bütün təbii sərvətlərin xalqa mənsubluğu haqqında qərar qəbul edildi. Elə həmin aktdan bəri Azərbaycan bütün sahələrdə beynəlxalq sazişlərə imza atmağa başladı, müstəqil inkişaf yoluna qədəm qoydu. Konstitusiyaya aktı həm də siyasi və iqtisadi münasibətlərin yeni fundamental prinsiplərini müəyyən etdi.

Müstəqil Azərbaycan dövlətinin qarşısında duran ən mühüm vəzifə Ermənistan-Azərbaycan münasibətlərinin və Dağlıq Qarabağ probleminin həll edilməsi, işğal olunmuş torpaqlarımızın azad olunması, ərəzi bütövlüyümüzün bərpası, didərgin düşmüş vətəndaşlarımızın öz yurdlarına qaytarılması, respublikamızın iqtisadi tərəqqisinə nail olunması, əhalinin həyat səviyyəsinin yüksəldilməsi, iqtisadi islahatların və demokratik proseslərin daha da dərinləşdirilməsidir.

Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi xalqımızın tarixi nailiyyətidir və hər birimizin borcu onu qorumaq, yaşatmaq, inkişaf etdirmək və dünyanın qabaqcıl dövlətləri səviyyəsinə qaldırmaqdan ibarətdir.

YENİ AZƏRBAYCAN PARTİYASININ YARANMASI GÜNÜ 1992

1991-ci ilin oktyabr ayının 18-də Azərbaycan SSR Ali Soveti tərəfindən Müstəqillik haqqında Konstitusiya Aktının qəbul edilməsi ilə Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi bərpa edildi. Yeni Azərbaycan Partiyası Azərbaycan tarixinin son dərəcə ağır və keşməkeşli günlərində, ölkənin ciddi sınaqlara məruz qaldığı bir dövrdə Azərbaycan ziyalılarının təşəbbüsü və fəal iştirakı ilə yaranmışdır.

Sovet rejiminin və Kommunist Partiyasının süqutundan sonra müstəqillik əldə etmiş respublikalardan biri kimi Azərbaycanda da müxtəlif siyasi partiyalar və digər qurumlar təşəkkül tapmağa başlamışdı. Lakin yaradılan partiyalar ölkəni düşdüğü ağır iqtisadi, siyasi, mənəvi böhrandan nəinki qurtara bilmədi, əksinə, hakimiyyətdə olan və bir-birini əvəz edən siyasi qüvvələr respublikadakı vəziyyəti daha da ağırlaşdıraraq təhlükəli böhran vəziyyətinə çatdırdılar. Ölkəni bürümüş dərin siyasi, iqtisadi, sosial böhran xalqın qabaqcıl hissəsi olan ziyalıları, tanınmış insanları son dərəcə narahat edirdi. Bu zaman Azərbaycanın taleyini düşünən insanlar ölkəni böhrandan çıxara biləcək yeni bir partiya yaratmaq təşəbbüsü ilə çıxış etdilər və bu məqsədlə xalqın sınanmış lideri və müdrik oğlu Heydər Əliyevin şəxsiyyəti ətrafında birləşdilər. Məhz belə bir vaxtda 91 nəfər Azərbaycan ziyalısının imzası ilə Naxçıvana, Heydər Əliyevə müraciət göndərildi. Bu müraciətdə Heydər Əliyevdən yeni yaradılacaq siyasi partiya rəhbərlik etmək xahiş olunurdu.

Heydər Əliyev xalqın müraciətini qəbul etsə də, onun Bakıya gəlməsinə o

zamankı hakimiyyətin maneələr yaratması ucbatından partiyayı yaratmaq istəyən insanların bir hissəsi – 550 nəfərdən ibarət təşəbbüs qrupu Naxçıvana gedərək partiyanın təsis konfransını orada keçirməyə nail oldular.

1992-ci il noyabrın 21-də Heydər Əliyevin sədrliyi ilə Azərbaycanın bütün regionlarından seçilmiş nümayəndələrin təmsil olunduğu konfrans keçirildi. Təsis konfransı Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradılması haqqında qərar, partiyanın Proqram və Nizamnaməsini qəbul etdi. Konfransda Heydər Əliyev yekdilliklə partiyanın sədri seçildi. Beləliklə, müstəqil Azərbaycan tarixində öz üzərinə böyük tarixi missiya götürən və xalqımızın həyatında mühüm hadisəyə çevrilən Yeni Azərbaycan Partiyası yarandı.

YAP Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası və qanunvericiliyi çərçivəsində, özünün Nizamnaməsi və Proqramı əsasında fəaliyyət göstərən, öz sıralarında Azərbaycanda hüquqi dövlət, sabit və sosialyönümlü iqtisadiyyat, vətəndaş cəmiyyəti qurmaq ideyalarını qəbul edən vətəndaşları birləşdirən sağ mərkəzyönümlü siyasi partiyadır.

Yeni Azərbaycan Partiyasının Proqramında irəli sürülmüş əsas vəzifələr dövlət müstəqilliyinin möhkəmləndirilməsi, demokratik, hüquqi, dünyəvi dövlətin qurulması, vətəndaşların dinc və firəvan həyatının təmin edilməsidir. Yeni Azərbaycan Partiyası 1992-ci il dekabr ayının 18-də Ədliyyə Nazirliyində qeydiyyata alınmış və Azərbaycanın bütün rayonlarında qısa müddətdə rayon təşkilatları və özəkləri yaradılmışdır.

Ə d ə b i y a t

Həsənov, Ə. Yeni Azərbaycan Partiyası [Mətn] : (yaranması, formalaşması və əsas fəaliyyət istiqamətləri) /Əli Həsənov, Əli Mirzəzadə.- Bakı: Azərbaycan, 2002.- 200 s.

Hüseynli, N. Yeni Azərbaycan Partiyası Milli Birliyi təmin edən siyasi qüvvədir [Mətn] /N.Hüseynli //Azərbaycan.- 2001.- 13 dekabr.- S.1-2.

Yeni Azərbaycan Partiyası [Mətn] : Azərbaycanın dünəni, bu günü və gələcəyi [Mətn] .- Bakı: Azərbaycan, 2002.- 467 s.

Yeni Azərbaycan Partiyası 10 il [Mətn] : (1992-2002).- Bakı: Azərbaycan, 2002.- 215 s.

При организационной поддержке ПЕА состоялось конференция под названием "10 лет XXI века [Mətn]: стратегия развития Азербайджана //Бакинский рабочий.- 2010.- 25 декабря.- С.6.

45
illiyi**NAMİQ ALLAHVERDİYEV**
1967-1992*Milli Qəhrəman*

Namiq Müslüm oğlu Allahverdiyev 1967-ci il oktyabr ayının 5-də Beyləqan rayonunda anadan olmuşdur. 1984-cü ildə 1 sayılı orta məktəbi bitirmişdir.

1985-ci ildə hərbi xidmətə çağırılmış, 1987-ci ildə hərbi xidmətini Moskva ətrafında başa vuraraq vətənə dönmüşdür. 1988-ci ildə ermənilərin təcavüzkarlığına dözməyən Namiq könüllü olaraq Vətənin müdafiəsinə qalxmışdır.

Onun ilk döyüş yolu 1990-cı ildə Qubadlı rayonundan başlanmışdır. Namiq 1991-ci il avqust ayının 31-də DİN-in XTP dəstələrinə daxil olmuş və yenidən döyüş meydanına atılmışdır. O, Laçın, Əsgəran, Füzuli, Goranboy rayonlarının müdafiəsi uğrunda gedən döyüşlərdə iştirak etmişdir. Sonuncu döyüşü Tərtər rayonunda olmuşdur. Marquşevan, Kəsənqaya, Malalan,

Birinci və İkinci Çaylı kəndlərinin düşməndən azad edilməsində xüsusi fəallıq göstərmişdir.

9 iyul 1992-ci ildə erməni yaraqlıları Cəmilli yüksəkliyinə hücum edərkən, Namiq düşməni qabaqlamaq üçün döyüşçü yoldaşları ilə yüksəkliyə qalxmış və orada əlverişli mövqe tutmuşdur. Lakin tanklardan atılan mərmilərin onun həyatına son qoymuşdu. Namiq Bakıdakı Şəhidlər Xiyabanında dəfn edilmişdir.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 8 oktyabr 1992-ci il tarixli 264 sayılı Fərmanı ilə Allahverdiyev Namiq Müslüm oğlu ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" fəxri adına layiq görülmüşdür.

Beyləqan şəhər 1 sayılı orta məktəb onun adını daşıyır. Rayon mərkəzində büstü qoyulmuşdur.

Ə d ə b i y y a t

Namiq Müslüm oğlu
Allahverdiyev [Mətn] //
Əsgərov, V. Azərbaycan
Milli Qəhrəmanları.- Bakı,
2005.- S.22

Namiq Müslüm oğlu
Allahverdiyev //M.Seyidzadə
. Milli qəhrəmanlar zirvəsi
[Mətn] .- Bakı, 2010.- S.26.

*..İnamsız bir qartalın qanadları gərilməz,
Döyüşsüz azadlığın meyvələri dərilməz,
Şəhidsiz bir millətin vətən ruhu dirilməz
Oğullar ola-ola, necə deyim mərdim yox.
Ordum varsa, yurdum var,
Ordum yoxsa, yurdum yox!*

Ə d ə b i y y a t

Əsədov Rəfael Əvəz oğlu [Mətn] //Əsgərov, V. Azərbaycan Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2005.- S.68.

Rəfael Əvəz oğlu Əsədov //Quliyeva, N. Ölməzliyə gedən yol [Mətn] /N.Quliyeva.- Bakı, 1996.- S.44-48.

Rəfael Əvəz oğlu Əsədov //Seyidzadə, M. Milli Qəhrəmanlar zirvəsi [Mətn] /M.Seyidzadə.- Bakı, 2010.- S.69.

Rəfael Əvəz oğlu Əsədov 1952-ci il oktyabr ayının 27-də Gəncə şəhərində dünyaya göz açmışdır. 1969-cu ildə orta məktəbi bitirdikdən sonra Tbilisi Ali Artilleriya Məktəbinə daxil olmuşdur. O, 1973-cü ildə hərbi məktəbi bitirərək, təhsilini Sankt-Peterburq Hərbi Artilleriya Akademiyasında davam etdirmişdir. R.Əsədov ali təhsilini başa çatdırdıqdan sonra SSRİ Silahlı Qüvvələrinin məhdud kontingenti tərkibində Macarıstan, Vyetnam və Əfqanıstanda qulluq etmiş, leytenant rütbəsindən polkovnik rütbəsinədək yüksəlmişdir.

1991-ci il Azərbaycanın başının üstünü qara buludlar almışdı, gənc zabit qəlbinin hökmü ilə vətənə qayıtdı, öz taleyini təzəcə yaranmaqda olan Milli Ordu ilə bağladı. Artilleriyanın təkmilləşdirilməsində, müasir zenit batareyalarının yaradılmasında bilik və bacarığını əsirgəmədi. Polkovnik Rəfael Əsədov artilleriya korpusunun komandiri təyin edildi. O, Ağdam, Goranboy, Tovuz və Gədəbəy döyüş bölgələrində aparılan hərbi əməliyyatların təşkilatçısı və fəal iş-

tirəkçisi oldu. Onun apardığı döyüş əməliyyatlarının əksəriyyəti uğurla nəticələndi.

Cəsur komandır 12 noyabr 1992-ci ildə Ağstafa bölgəsində növbəti əməliyyata hazırlıq zamanı döyüş mövqələrinə nəzarət edərkən yaxınlıqda partlayan mərmilə qəlpələrindən həlak olmuşdur.

Evli idi, iki övladı var.

Polkovnik Əsədov Rəfael Əvəz oğlu Azərbaycan Respublikasının suverenliyinin və ərazi bütövlüyünün qorunmasında, Vətənimizin torpaqlarının erməni işğalçılarından müdafiə edilməsində gedən döyüşlərdə qəhrəmanlıqla vuruşaraq göstərdiyi şəxsi igidlik və şücaətə, öz müqəddəs əsgəri və xidməti borcunu şəərəflə yerinə yetirilməsində göstərdiyi misilsiz xidmətinə görə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 16 sentyabr 1994-cü il tarixli 202 sayılı Fərmanı ilə ölümündən sonra "Azərbaycan Milli Qəhrəmanı" fəxri adına layiq görülmüşdür.

Bakı şəhərinin Şəhidlər Xiyabanında dəfn edilmişdir.

Vətən üçün yaşamaq, vətənin tərəqqi və gələcəyi üçün çalışmaq da vətən üçün ölmək qədər şərəflidir. Vətən sevgisi imandan gəlir.

Hz. Məhəmməd

70
illiyiİSMƏT QAYIBOV
1942-1991

Siyasi xadim

Ə d ə b i y y a t

Fariz , T. *Doğma eldən başlanır vətən [Mətn] : [İsmət Qayıbov haqqında] /T.Fariz.- Bakı, 2007.- S.132-133.*

DQMV-də Ermənistanla sərhəd rayonlarda vəziyyətə dair [Mətn] //Ədalət.-1991.- 4 iyul.-S.4.

Qanunun bir üzü olmalıdır [Mətn] //Azərbaycan.- 1991.- 20 iyun.- S.3.

Ağla, Vətən, ağla! [Mətn] : [Vértolyotda 23 nəfərin həlak olması haqqında] // İnşaatçı.-1992.- 23 noyabr.- S.5.

Гасан гызы, Н. Он был прокурором, погиб же бойцом [Текст]: [к 4-й годовшине гибели генерал-прокурора Азербайджанской Республики Исмета Гаубова в Карабахе] /Н.Гасан гызы //Бакинец.- 1995.- 1-10 декабрь.- С.1,2.

İsmət İsmayıl oğlu Qayıbov 1942-ci il oktyabr ayının 8-də anadan olmuşdur. Əslən Qazax mahalında məşhur olan Qayıbovlar nəslindəndir. 1950-1961-ci illərdə Gəncə şəhərindəki 2 saylı orta məktəbdə oxumuşdur.

1961-67-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Universiteti Hüquq fakültəsinin axşam şöbəsində təhsil almışdır.

1963-cü ildə Ümumittifaq Elmi-Tədqiqat Neft Maşınqayırması Layihə-Texnologiya İnstitutunda texnik, sonra isə baş texnik olmuşdur.

1966-cı ildə Respublika DİN-in xüsusi xidmət müfəttişi, 1966-67-ci illərdə Bakı şəhər Komsomol Komitəsində işləmişdir.

1975-76-cı illərdə Bakı şəhər Prokurorluğunda Məhkəmədə cinayət işlərinə nəzarət şöbəsində, 1976-78-ci illərdə Bakı şəhər Prokurorluğunda Ümumi nəzarət şöbəsinin rəisi olmuşdur.

1978-1982-ci illərdə təyinatla İsmayılı rayon prokuroru işləyib. 1982-1984-cü illərdə Əli Bayramlı şəhər prokuroru olub. 1984-cü ildə İstintaq

İdarəsi – Respublika Prokurorluğunda Daxili orqanlara nəzarət şöbəsinin rəisi təyin olunur.

1987-1990-cı illərdə Sumqayıt şəhərinin prokuroru kimi fəaliyyət göstərmiş, 1990-1991-ci illərdə Azərbaycan Respublikasının Baş prokuroru vəzifəsində çalışmışdır.

Onun xidmətləri bir çox mükafatlara layiq görülüb. “Şərəf nişanı” ordeni, “Rəşadətli əməyə görə” medalı ilə təltif edilmişdir.

1990-cı ildə Azərbaycan KP MK-nin üzvü olub. Respublika Prezidenti yanında Milli Təhlükəsizlik şurasının, SSRİ Hüquqşünaslar İttifaqının üzvü, Sumqayıt şəhərinin deputatı olmuşdur.

1991-ci ilin 20 noyabrında Dağlıq Qarabağın Qarakənd kəndi yaxınlığında vertolyotun ermənilər tərəfindən vurulması nəticəsində yüksək vəzifəli dövlət xadimləri ilə birlikdə həlak olmuşdur.

I Fəxri Xiyabanda dəfn edilmişdir.

85 illiyi TURQUT ÖZAL 1927-1993

Dövlət xadimi

Ə d ə b i y a t

Ölkəni idxalatçıdan ixracatçıya çevirən prezident Turqut Özal [Mətn] // Zaman.- 2007.- 3-4 may.- S.14.

Şahinoğlu, E. Özal özəllikləri [Mətn]: Türkiyə Cümhur başqanı Turqut Özalın vəfatının 13-cü ildönümü ilə əlaqədar /E.Şahinoğlu //Gün.- 2006.- 22-28 fevral.- S.19.

Türkiyə. Turqut Özal “İqtisadi möcüzələr...” [Mətn].- Bakı : Şərq-Qərb, 1990.- 64 s.

Türk dünyası. Kültür Atlası [Mətn] //Türkiye Cumhuriyeti: Bölüm IV.- Türk kültürünün hizmet vakfı.- İstanbul, 2006.- Cilt.1.- S.168-179.

Туркут Озал //Большая универсальная энциклопедия [Текст]: в 20 томах.- М: АСТ-Астрель, 2010.- Т.12.- С.773-774.

Turqut Özal 1927-ci il oktyabr ayının 13-də Şərqi Türkiyənin Malatya şəhərində torpaq damlı evi olan kəsib bir ailədə anadan olmuşdur. Atası Məhmət Siddik bəy kənd təsərrüfatı bankında azmaaşlı bir məmur, anası Hafizə xanım isə ibtidai məktəb müəllimi idi. Mühəribələrin yaralrı təzə-təzə sağalmağa başlamışdı. Məhəmməd Siddik bəyin məmurluq, Hafizə xanımın müəllimlik maaşı ilə ailə qənaət və sıxıntılar içində çətinliklə dolanı.

Atasını erkən itirən Turqut Özal anasının köməyi sayəsində İstanbul Texniki Universitetində təhsil almış, 1950-ci ildə həmin universiteti mühəndis-elektrik ixtisası üzrə bitirmiş və elektrotexnika sahəsində magistr elmi dərəcəsini almışdır. Dövləti xidmətə Türkiyənin Energetika və Təbii Ehtiyatlar Nazirliyində başlayan Turqut Özal 1958-1959-cu illərdə ilk iqtisadi və sosial inkişaf planının hazırlanmasında iştirak etmişdir.

O, 1960-1961-ci illərdə Müdafiə Nazirliyinin elmi-məsləhətçisi, 1965-ci ildə isə Süleyman Dəmirəl başda olmaqla Ədalət Partiyası qalib gəldikdən sonra 2 il Baş nazirin məsləhətçisi ol-

muşdur. Eyni zamanda o, Orta Doğu Texniki Universitetində dərs demişdir. 1971-ci ildə isə ABŞ-a getmiş, 1973-cü ilə qədər Beynəlxalq Bərpa və İnkişaf bankında işləmişdir.

1973-cü ildə Türkiyəyə qayıdaraq, Sabançı Holdinqdə baş koordinator olmuşdur, 1983-cü ilin may ayından Ana Vətən partiyasının sədri olmuş, 1983-cü ilin dekabr ayında Ana Vətən Partiyası Türkiyə Böyük Millət Məclisi seçkilərində qələbə qazanaraq, bu hökumətə Baş nazir seçilmişdir. O, xarakteri etibarlı ilə 50-ci illərin Cəlal Bayarını xatırladırdı. O, Türkiyəni Dəmirəlin dediyi kimi “70 sentə möhtac olmaqdan” qurtararaq, onu dünya siyasi səhnəsində öz imici olan bir dövlətə çevirir.

1989-cu ilin noyabr ayında Turqut Özal Türkiyə Respublikasının 8-ci və 1960-cı ildən sonra ilk mülki prezident seçildi və ölənə kimi ölkəyə uğurla rəhbərlik etdi. Onun rəhbərliyi dövründə Türkiyə ən şanlı dövrlərindən birini yaşadı.

Turqut Özal 1993-cü ilin 17 aprelində vəfat edib. Onun ölüm səbəbi indiyə qədər mübahisə predmetidir.

SƏMƏD BƏY MEHMANDAROV 1857-1931

Hərbi xadim

Ə d ə b i y a t

General Səməd bəy Mehmandarov Port-Artur döyüşlərində // Şəmistan Nəzirli "1920-ci ildə Qarabağ döyüşləri". - Bakı, 2009. - S.95.

Əhmədov, S. Səməd bəy Mehmandarov [Mətn] // Əhmədov, S. Azərbaycan tarixindən yüz şəxsiyyət. - Bakı, 2006. - S. 130-133.

Quliyev, V. Port Arturun azərbaycanlı qəhrəmanı / V. Quliyev // Qarabağ. - 2006. - 15-28 dekabr. - N21. - S. 11-12.

Səməd bəy Mehmandarov haqqında [Mətn]//Nəzirli, Ş. Cümhuriyyət generalları. - Bakı, 1995. - S. 113-136.

Абасов, А. Генерал Мехмандаров [Текст] /А.Абасов.- Баку, [Б.И.], 1974.- С.80.

Səməd bəy Mehmandarov 1857-ci il oktyabr ayının 16-da Lənkəranda anadan olmuşdur. Bakıda gimnaziya təhsili almış, 16 yaşında Peterburqda yerləşən II Konstantinovka Artilleriya məktəbinə daxil olmuşdur. 1875-ci ilin dekabrında podporuçik rütbəsi almış və üçüncü dərəcəli "Müqəddəs Stanislav" ordeni ilə təltif edilmişdir. 1890-cı ildə kapitan, 1898-ci ildə podpolkovnik, 1901-ci ildə polkovnik, 1904-cü ildə general-mayor rütbəsi almışdır. Rus-Yapon müharibəsində böyük rəşadət göstərmiş S.Mehmandarova 1908-ci ildə tam artilleriya generalı rütbəsi verilmişdir ki, bu da general-polkovnik rütbəsinə bərabərdir.

I Dünya müharibəsi başlanarkən general S.Mehmandarov Varşava ətrafında xidmət etmişdir.

1915-ci ildə general S.Mehmandarov korpus komandiri təyin edilmişdi. 1917-ci ilin əvvəlində Rusiyanın bütün hərbi ordenləri ilə, eləcə də İngiltərənin, Fransanın, Rumıniyanın bir neçə hərbi ordenləri ilə təltif edilmişdi.

1917-ci il fevral burjua inqilabı baş verərkən S.Mehmandarov Qafqazda idi. Həmin ilin aprel ayında o, vəzifəsini həmişəlik tərk edib istefaya çıxmış, bir müddət Vladıqafqaz şəhərində yaşamış, sonra Azərbaycana gəlmişdir.

General S.Mehmandarov Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti hökumətində 1918-ci ilin 25 dekabrından Hərbi nazir vəzifəsini tutmuş və müstəqil Azərbaycanın qısa müddətdə 30 minlik ordusunu yaratmağa nail olmuşdu. Müstəqil Azərbaycan döv-lətinin ərazisi Rusiyanın XI Ordusu tərəfindən zəbt edildikdən sonra S.Mehmandarov öz xalqının müqəddəratına biganə olmayaraq, Nəriman Nərimanovun şəxsi zəmanəti əsasında hərbi fəaliyyətini davam etdirmiş və Azərbaycanda yaradılmış hərbi komandirlər məktəbində 1921-1928-ci illərdə müəllimlik etmişdir.

General Səməd bəy Mehmandarov 1924-1927-ci illərdə Azərbaycanda hərbi sahədə aparılan geniş islahatlarda və tədbirlərdə fəal iştirak etmişdir.

1928-ci ildə general S.Mehmandarov səhhətinə görə orduda xidmətdən tərxis olunmuş və ona fərdi dövlət təqaüdü verilməsi müəyyən edilmişdi.

General-polkovnik S.Mehmandarov dövrünün görkəmli şəxsiyyətlərindən biri olmuşdur. O, türk və fars dillərini yüksək səviyyədə bilirdi. Ömrünün son üç ilində islam tarixi və fəlsəfə ilə məşğul olmuşdur.

General Səməd bəy Mehmandarov 1931-ci il fevral ayının 12-də Bakıda vəfat etmişdir.

Ə d ə b i y y a t

Hacızadə, A. Hamımız əslən bir böyük ölkədənik [Mətn] / A. Hacızadə //Azərbaycan.- 2005.- 9 iyun.- S. 7.

Həmkarımız Ramiz Abutalıbovu 70 illik yubileyi münasibəti ilə təbrik edirik [Mətn] //Diplomatiya aləmi.- 2007.- №17.- S. 55.

Nəsiboğlu, N. Moskvanın yeni azərbaycanlısı [Mətn] / N.Nəsiboğlu //Ədəbiyyat.- 2007.- 19 yanvar.- S.3.

"Parisli azərbaycanlı"nın çəkilişləri başa çatıb [Mətn] //525-ci qəzet.- 2009.- 11 aprel.- S. 23.

Ramiz Abutalıbov oğlu Abutalıbov 1937-ci il oktyabr ayının 27-də Gəncə şəhərində anadan olmuşdur.

Orta təhsili bitirdikdən sonra 1960-cı ildə Azərbaycan Dövlət Universitetini (indiki Bakı Dövlət Universiteti), daha sonra 1971-ci ildə Moskva Ümumittifaq Xarici Ticarət Akademiyasını, 1984-cü ildə Sovet İttifaqının Kommunist Partiyasının MK yanında İctimai Elmlər Akademiyasını bitirmişdir.

1962-65-ci illərdə Azərbaycan Elmi Tədqiqat İşlərinin Əlaqələndirmə Komitəsində elmi katib, baş mütəxəssis, 1965-68-ci illərdə Respublika Nazirlər Sovetinin elm və texnika şöbəsində baş referent, Parisdə 1971-79-cu illərdə YUNESKO katibliyinin əməkdaşı, 1980-84-cü illərdə Azərbaycan Kommunist Partiyasının Mərkəzi Komitəsinin Xarici əlaqələr şöbəsinin müdiri, 1984-85-ci illərdə Respublika Xarici Turizm Baş İdarəsinin rəisi, 1985-92-ci illərdə YUNESKO katibliyinin idarə rəisi vəzifələrində işləmişdir.

1993-2003-cü illərdə Azərbaycan Respublikası XİN-də xüsusi tapşırıqlar üzrə səfir, YUNESKO məsələləri üzrə Azərbaycan Milli Komissiyasının Baş katibi vəzifəsində çalışmışdır. 1980-84-cü illərdə Azərbaycan SSR-nin Ali Sovetinin deputatı olmuşdur.

"Asiya cəmiyyəti" təşkilatının üzvüdür. "Fransa Azərbaycan dostluq cəmiyyəti"nin baş katibi olmuşdur. Ceyhun Hacıbəyli və Hüseyin

Azərməhd ilə birlikdə Parisdə 1992-ci ildə "Azərbaycan evi" cəmiyyəti yaratmışdır. Müasir dövrün mühüm ictimai-siyasi məsələlərinə dair Fransa, Böyük Britaniya, Almaniya və Rusiyada dərc olunmuş məqalələrin müəllifidir. 1918-20-ci ildən mövcud olmuş Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 20-ci ildən sonra mühacirətdə yaşamış Azərbaycanın siyasi xadimlərinin – C.Hacıbəyli, Ə. Topçubaşov və başqalarının həyat və fəaliyyətinə dair sənədlərin və tarixi ədəbi əhəmiyyətə malik materialların aşkara çıxarılmasında, Azərbaycana gətirilib nəşr olunmasında böyük xidməti var.

Xarici ölkələrdə çap edilmiş "Dağlıq Qarabağ tarixi sənədlərdə"(1989-cu ildə fransız və ingilis dillərində), "Qafqaz bürosu Dağlıq Qarabağ", "Qarabağ keçmiş və gələcək arasında" (fransız dilində), "M.S.Ordubadı. Qanlı illər" (azərbaycanca ərəb əlifbası ilə), "Azərbaycan-Fransa. Birlikdə XXI əsrə doğru" (fransız dilində) və başqa kitabların tərtibçisi, eyni zamanda nəşridir. 1990-cı ildə Jorj de Molevilin "1915-ci il erməni faciəsi" əsərini müəllifin razılığı ilə Bakıda rus dilində nəşr etdirmişdir. 1990-cı ildə "Beynəlxalq əlaqələr aləmində kim kimdir?" Britaniya ensiklopediyasına adı düşmüş 269 keçmiş SSRİ diplomatı arasında yeganə azərbaycanlıdır. Fransanın "Fəxri legion" ordeni ilə təltif edilmişdir.

110
illiyi**UMNİSƏ MUSABƏYOVA**
1902-1974*Oftalmoloq*

Umnisə Süleyman qızı Musabəyova 1902-ci il oktyabr ayının 9-da Qəbələ rayonunda anadan olub.

O, Azərbaycan EA-nın ilk qadın müxbir üzvlərindən biri, tibb elmləri doktoru, professor, dünya şöhrətli oftalmoloq olub. U.Musabəyova zəngin elmi və ictimai fəaliyyətlə bütün dünyada tanınmışdır.

1945-ci ildən ömrünün sonunadək N.Nərimanov adına Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutunun Göz xəstəlikləri kafedrasına başçılıq etmişdir.

Tədqiqatı əsasən traxoma, qlaukoma xəstəliklərinə, görmə sinirinin patalogiyasına və s. həsr edilmişdir.

Ümumdünya Oftalmoloqlar (Brüssel 1958), Afrika-Asiya ölkələri göz həkimlərinin 1-ci (Qahirə 1958), 2-ci

(Tunis 1960), 3-cü (İstanbul 1964), 4-cü (Beyrut 1968) konqreslərinin iştirakçısı, Sovet Sülhü Müdafiə Komitəsinin (1955-1974), Sovet Qadınlar Komitəsinin (1963-1974) üzvü, Azərbaycan SSR Oftalmoloqlar Cəmiyyətinin sədri (1957-1974) olmuşdur.

U.Musabəyova tibb elmləri doktoru (1936), professor (1943), Azərbaycan EA-nın müxbir üzvü (1962), Əməkdar elm xadimi (1957) adlarını almışdır.

SSRİ Ali Sovetinə (5-6 çağırış), Azərbaycan SSR Ali Sovetinə (4-cü çağırış) deputat seçilmişdir. Lenin ordeni ilə təltif edilmişdir.

Görkəmli alim 1974-cü ildə Bakıda vəfat etmişdir.

Ə d ə b i y a t

Göz xəstəlikləri [Mətn] /U.Musabəyli.- Bakı: Maarif, 1972.- 187 s.

Məhyəddinqızı, Ş. Qəbələ Qafqazın incisi [Mətn]: [Umnisə Musabəyova haqqında] /S.Məhyəddinqızı.- Bakı, 2009.- S.120-121.

Məmmədov, S. Ömürdən səhifələr [Mətn]: [Umnisə Musabəyova haqqında] /S.Məmmədov.- Bakı, 1973.- S.102-103.

Одна из трех тысяч [Текст] : [о профессоре Умнисе Мусабековой, д-ре мед. наук, первой женщине, получившей ученную степень] //Заря востока.- 1960.- 24 апреля.- С.3.

Bədurə Məlik qızı Əfqanlı 1912-ci il oktyabr ayının 25-də Bakı şəhərində dünyaya göz açmışdır. Atası Məlik Ağamalov dövlət qulluğunda çalışıb, geniş dünyagörüşlü və tanınmış ziyalılardan olub. Rəsm çəkməyi sevib, boş vaxtlarında övladlarına ədəbiyyatdan, incəsənətdən danışar və onlarda bu sahəyə maraq oyadarmış. Təsadüfə deyil ki, sonralar böyük qızı Səyyarə memar-heykəltəraş, kiçik qızı Bədurə isə rəssam olub.

O, əvvəlcə 1929-cu ildə Bakı Pedaqoji Texnikumuna daxil olur, lakin rəssam olmaq həvəsi 1931-ci ildə onu Bakı Rəssamlıq məktəbinə gətirir, qrafika şöbəsində oxuyur. Teatr rəssamı olmaq qərarına gələn Bədurə xanımın diplom işinin mövzusu V.Şekspirin "Otello" faciəsi olur. Çəkdiyi eskizlər, qurduğu kompozisiyalar, tapdığı yeni rəng çalarları onun özünəməxsus sənət duyumunu göstərir. Diplom işini uğurla başa vurur.

İlk tərtibat verdiyi səhnə əsəri Rza Əfqanlının (Bədurə Əfqanlının həyat yoldaşı) quruluşçu rejissor olduğu "Qaçaq Kərəm" tamaşası olub. Onlar uzun illər birgə çalışıb, bir çox tamaşalara uğurlu səhnə həyatı veriblər. Birgə hazırladıqları tamaşalardan "Şeyx Sənan" faciəsini, "Aşıq Qərib" operasını, "1905-ci il", "Sevil" pyeslərini qeyd etmək olar.

Hər iki sənətkar bir müddət Türkmənistanda, Aşqabad Dram Teatrında çalışırlar. Sonra yenidən Bakıya qayıdırlar, yaradıcılıq işlərinə doğma şəhərdə davam

edirlər.

Bədurə Əfqanlı 1937-ci ildə Azərbaycan Dövlət Dram Teatrına dəvət alır. 1960-cı ilədək bu kollektivdə tərtibatçı və geyim üzrə rəssam olaraq çalışır. Həmçinin Azərbaycan Dövlət Rus Dram Teatrının bir sıra tamaşalarına geyim eskizləri çəkir. Mütəxəssis Bədurə Əfqanlının rəssam kimi fəaliyyətindən danışarkən onun istedadı ilə yanaşı, əməksevərliyini, hər zaman axtarmaq həvəsini, peşəkarlığını xüsusi qeyd edirlər. Rejissorlar, dramaturqlar həmişə onunla həvəslə işləyiblər.

Sənətkar 1960-cı ildən "Azərbaycanfilm" kinostudiyasında geyim üzrə rəssam işləyib. "Koroğlu", "Leyli və Məcnun", "Dəli Kür", "Böyük dayaq", "Dədə Qorqud", "O qızı tapın", "Qatır Məmməd" kimi ekran əsərlərinə geyim eskizləri çəkib. Bu gün onun bir çox əsəri Azərbaycan Dövlət Teatr Muzeyi və A.A.Baxruşin adına Rusiya Mərkəzi Teatr Muzeyində (Moskva) saxlanılır.

Görkəmli sənətkarın çeşidli yaradıcılığı həmişə diqqət mərkəzində olub, ölkə rəhbərliyi tərəfindən layiqincə qiymətləndirilib. 1974-cü ildə Xalq artisti fəxri adına layiq görülüb. "Şərəf "nişanı" ordeni ilə təltif edilib.

Sənətkar özündən sonra gələcək nəsillər üçün zəngin bir irs qoyub gedib. İlk azərbaycanlı qadın teatr rəssamımız Bədurə Əfqanlı 2002-ci il mayın 7-də dünyasını dəyişib.

Ə d ə b i y y a t

Fərəcov, S. İlk azərbaycanlı qadın teatr rəssamı: Bədurə Əfqanlı [Mətn]/S.Fərəcov // Azərbaycan.- 2010.- 14 mart.- S.6.

Xəlilzadə, F. Rənglərlə süslənmiş ömür yolu [Mətn] /F.Xəlilzadə //Mədəniyyət.- 2011.- 11 mart.-S.12.

Səfərəliyeva, D. Əfqanlı Bədurə [Mətn] /D.Səfərəliyeva.- Bakı: İşıq, 1986.- 80 s.

100 HƏYAT ABDULLAYEVA illiyi 1912-2007

Heykəltəraş

Ə d ə b i y a t

*Həyat Abdullayeva [Mətn]
//Azərbaycan Qadını ensiklopediyası.- Bakı, 2002.-
S.16-17.*

*Məsimli E. Sənətdə və
ürəklərdə əbədiləşən
sənətçilər: [Mərhum
heykəltəraş Həyat Ab-
dullayeva haqqında] //
Mədəniyyət.- 2007.- 20
aprel.- S. 8.*

*Nəsimli E. Əbədiyaşar
sənətkar: [Azərbaycan
Respublikasının İncəsənət
xadimi, heykəltəraş Həyat
Abdullayevanın söhbəti] //
Mədəni-maarif.- 2007.- №
7.- S. 21-26.*

*Гусейнов, Г.
Энциклопедия города
Дербента [Текст]
/Г.Гусейнов.- Москва,
2002.-С.12-13.*

Həyat Həmdulla qızı Abdullayeva 1912-ci il oktyabr ayının 14-də Dərbənd şəhərində anadan olmuşdur. O, məşhur balıq sənayeçisi Həmdulla Abdullayevin qızıdır.

Atasının güllənməsindən sonra 1930-cu ildə anası ilə birlikdə Qazaxıstana sürgün edilmişdir. 1942-ci ildə Repin adına Leninqrad Rəssamlıq, Heykəltəraşlıq və Memarlıq İnstitutuna daxil olmuşdur. Həmin illərdə Həyat xanım “Tutu xanım”, “Həsən bəy Zərdabi” kimi əsərlərini yaratmışdır.

Həyat Abdullayeva dəzgah heykəltəraşlığı sahəsində ilk ali təhsilli heykəltəraş qadın olmuşdur.

Təhsilini başa vurduqdan sonra o, Bakıya qayıdır və Bakı Rəssamlıq Texnikumunda dərs deyir. O, Əzim Əzimzadə adına Rəssamlıq Texnikumunda sənətin sirlərini P.Sapsayın emalatxanasında alır.

Həyat xanımın yaratdığı ilk işi “Gənc oğlan”ın portretidir.

1950-ci ildən heykəl portretlərin, monumentlərin və kiçik formalı plastik əsərlərin – “Ana” (1955), “Yeddi gözəl” (1957) heykəlcikləri, “Həcər” (1959), “Gənclik” (1960), “Lay-lay” (1963) heykəl-kompozisiyaları, Molla Pənah Vəqifin abidəsi (1957), “İki qız” (1967), “Vəcihə Səmədovanın portreti” (1970), “Sənsiz” (1972), “Şah İsmayıl”, “Natəvan” və s. kimi yaddaqalan əsərlərin müəllifidir. “Lay-lay” kompozisiyasında körpəsinə ayaqları üstündə lay-lay çalan gənc qadın – ana təsvir olunub. Bu əsər naturadan işlənib. Böyük uğur qazanan bu əsər incəsənətimizin qızıl fonduna daxil olub.

H.Abdullayeva heykəltəraşlıq sənətinin inkişafında öz-dəsti xətti olan təkrarolunmaz sənətkardır. 1950-ci ilin ortalarında kiçik formada kompazisiyalı Nizami Gəncəvinin “7 gözəl” əsəri (forforda) tətbiqi sənət sahəsində ən baxımlı işdi: Nizaminin 7 gözəl və Bəhram poemasının motivləri əsasında yaranmış heykəllər silsiləsi. Bu işlər müəllifin qadın portretində rəgarəngliyə, psixoloji təmliyə cəhd etməsindən xəbər verir. hər bir millətin özünün müsbət, kəskin xarakterini, geyimini, düşüncə tərzini, incəliyini böyük ustalılıqla verə bilmişdi. “7 gözəl” əsərində olduğu kimi heykəltəraş da müsbət surətlərin aydınlığı ilə təsvir etmişdi.

Həyat xanımın uşaqlara həsr olunmuş məzmunlu kompazisiyaları yaradıcılığında xüsusi yer tutur. Uşaqların sadə təmiz mənəviyyatının təsvirinə, xarakteristikasına tamaşaçıların diqqətini cəlb etmişdi.

Sovet ədəbiyyatının banisi “Maksim Qorki”nin heykəlini yaratmışdır. Heykəl M.F.Axundov adına Milli Kitabxananın fasadında qoyulub.

Həyat Abdullayeva Azərbaycan rəssamlıq sənətində xüsusi yer tutur. Onu başqalarından fərqləndirən cəhətlərindən biri də bir şəxsiyyət kimi əsərləri ilə özü arasındakı yaxınlıq, böyüklük və səmimilikdir.

Azərbaycanın görkəmli heykəltəraşına 1964-cü ildə Əməkdar incəsənət xadimi adı verilmişdir.

2007-ci ildə Bakıda vəfat edib.

VASİLİ VASILYEVİÇ VEREŞŞAGİN 1842-1904

Rus rəssamı

Vasili Vasilyevič Vereşşagin 1842-ci il oktyabr ayının 26-sı Novqorodda dünyaya göz açmışdır.

Realist rus rəssamı, batalist Peterburq Rəssamlıq Akademiyasında 1860-63-cü illərdə oxumuş, daha sonra 1864-65-ci illərdə Parisdə təhsil almışdır. Rəssam Rusiyanı gəzmiş, Qərbi Avropa ölkələrinə səyahət etmiş, eləcə də Suriya, Fələstin, Hindistan, Yaponiya, ABŞ-a səyahət etmiş, Orta Asiyanın istilasında 1877-78-ci illərdə, Rusiya-Türkiyə və Rusiya-Yaponiya müharibələrində iştirak etmişdir. Vereşşagin əsərlərini başlıca olaraq naturada çəkmişdir.

Əsərlərini mövzu dairəsinə görə qruplaşdırmışdır. “Türkiyə”, “Balkan” silsiləsi, Vətən müharibəsi mövzusunda silsilə əsərləri vardır. Demokratik istiqaməti ilə Vereşşagin yaradıcılığı peredviyniklərə yaxın olmuşdur. Rus batal janrında hərbi döyüş səhnələri ilk dəfə məhz Vereşşagin əsərlərində fəlsəfi planda verilmişdir. O, batal boyakarlığının akademik şərtlilərdən uzaqlaşaraq əsərlərində qanlı müharibə səhnələrini dərin dramatizimlə təsvir etmişdir. “Müvəffəqiyyətsizlikdən sonra məğlublar”, “Hücumdan sonra Plevnə yaxınlığında sorğu məntəqəsi” və s. əsərlərində işğalçılıq müharibələrini demokratik mövqedən kəskin tənqid

etmişdir.

Batal boyakarlığı tarixində ilk dəfə olaraq Vereşşagin sadə əsgəri müharibənin bütün ağırlığını çiyində daşıyan əsas qüvvə kimi təsvir etmişdir. 1878-79-cu illərdə “Şinkada sakitlikdir!” əsəri çəkilmişdir. Bu əsərin yeri məlun deyil.

“İngilislərin hind üsyanını yatırtması” 1884-cü ildə çəkilmiş əsərdir. Vətən müharibəsi mövzusunda çəkdiyi silsilə əsərlərində qəsbkarlıq müharibələrinə qarşı çıxır, feodal vəhşiliklərini, dini fanatizmi, müstəmləkəçiliyi ifşa edir və bir sıra mənzərə, etnoqrafik, məişət səhnələri də təsvir edir.

Vereşşagin Azərbaycan xalqının həyat və məişətini, memarlıq abidələrini əks etdirən rəsmləri “Şuşada müsəlmanların dini mərasimi” (1865-ci ildə) kompozisiyası, portretləri, habelə Azərbaycan xalqı və şəhərləri haqqında maraqlı yazıları var. Vereşşagin “Mehriban kirvələr” və “Yapon qızları gəzintidə” tabloları R. Mustafayev adına Azərbaycan Dövlət İncəsənət Muzeyində saxlanılır.

Vereşşagin Vasili Vasilyevič 1904-cü il aprel ayının 13-də Çerepovestdə Port-Artur “Petropavlovski” zirehli gəmisinin partlayışı nəticəsində həlak olmuşdur.

Ə d ə b i y y a t

Vereşşagin Vasili Vasilyevič [Mətn] // Azərbaycan Sovet ensiklopediyası: 10 cildə. - Bakı, 1978. - C. II. - S. 445.

Лебедев, А. В. В. Верещагин [Текст] / А. К. Лебедев. - М., 1972. - 395 с.

90
illiyi**ŞÖVKƏT ƏLƏKBƏROVA**
1922-1993*Müğənni*

Şövkət Feyzulla qızı Ələkbərova 1922-ci il oktyabr ayının 20-də Bakı şəhərində anadan olmuşdur. 1942-ci ildə Asəf Zeynallı adına Bakı Musiqi Məktəbini bitirdikdən sonra yaradıcılığına Bakıda "Kəndlilər evində" bədii özfəaliyyətlə başlamışdır. Şövkət xanım 1938-1945-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Mahnı və Rəqs ansamblının, 1945-1978-ci illərdə M.Maqomayev adına Azərbaycan Dövlət Filarmoniyaşının, 1978-1993-cü illərdə Azərbaycan Dövlət Qastrol-konsert Birliyinin solisti olmuşdur.

Şövkət Ələkbərova Musiqi texnikumunda Azərbaycan müğənnisi H.Sarabskinin sinfini bitirmişdir. O, bir sıra muğamların və Azərbaycan xalq mahnılarının, eləcə də mahnı və romansların mahir ifaçısı kimi tanınmışdır.

Üzeyir Hacıbəyli tərəfindən 15 yaşlı Şövkətin Azərbaycan Dövlət Xoruna dəvət olunması ilə Şövkət Ələkbərova böyük səhnəyə gəlmiş oldu.

Şövkət xanım müxtəlif dəst-xətli ansamblların, orkestrlərin müşayəti ilə

oxuya bildiyi üçün, ilk növbədə Üzeyir bəyə, onun yaratdığı dördsəsli xora borclu olduğunu bildirdi.

İfaçılıqla müəllimlik fəaliyyətini məharətlə uzlaşdıran Şövkət xanım yeni müğənnilər nəslinin yetişməsində önəmli rol oynamışdır. "Bülbüllər" qrupunun rəhbəri Aybəniz Haşımova, Azərbaycanın Əməkdar artisti Aygün Bayramova, Könül Xasıyeva və başqaları onun tələbələri olmuşdur.

Şövkət Ələkbərova fenomeni bir ulduz kimi Azərbaycan səhnəsində yarı əsrdən çox şölə saçmış və bu gün də parlamaqdadır.

Oxu, gözəl, oxu,

Qoy səsin, ürəklərdə kaman kimi titrəsin!

Deyirlər bu məşhur sətirləri Səməd Vurğun Şövkət xanıma həsr etmiş, Səid Rüstəmov bəstəsini yazmış, nəticədə böyük üçlüyün misilsiz töhfəsi nəsillərə yadigar qalmışdır.

Şövkət Ələkbərova 1993-cü il fevralın 7-də Bakı şəhərində vəfat etmişdir.

Ə d ə b i y a t

Bayramova, A. Şövkət Ələkbərova oxuyurdu [Mətn] /A. Bayramova // Mədəniyyət.- 2010.- 16 iyul.- S. 6.

Çəmənli, M. Oxu gözəl [Mətn] /M.Çəmənli.- Bakı : Nağıl evi, 2006.- 288 s.

Köçərli, İ. Musiqi dolu sətirlər [Mətn] /İ.Köçərli.- Bakı : Səda, 2010.- 171 s.

Mehdixanlı, T. Oxuma bülbül, qızıl güllər solub [Mətn] /T.Mehdixanlı // Azərbaycan.- 2004.- 14 noyabr.- S. 8.

Nəsirova, S. Xalq mahnıları milli sərvətimizdir [Mətn] /S.Nəsirova //Yeni mədəni maarif.-2008- №6- S.64-687

230
illiyi**NİKKOLO PAQANİNİ**
1782-1840*İtalyan skripkaçısı*

Paqanini Nikkolo 1782-ci il oktyabr ayının 27-də anadan olmuşdur. Baxmayaraq ki, onun yaşadığı XIX əsr bir neçə dahi skripkaçının şahidi olmuşdu, amma Paqanininin ustalığı həmkarlarının ustalığını üstələyirdi. Müasirləri onun bu istedadını qəlbini şeytana satması müqabilində aldığı haqqında şayələr yayırdılar.

Nikkolo Paqanini xırda tacir ailəsində doğulmuşdur. Gənc bəstəkar on bir yaşında ikən müstəqil konsert vermişdir. Daha sonra İtaliyanın şimalında çıxış etmiş və müxtəlif şəhərlərdə yaşamış və yaradıcılıqla məşğul olmuşdur. Paqanini solo skripka üçün “24 kapriççio”, sonatalar, simli kvartetlər yazmışdır. Tam yaradıcılığa 1808-ci ildən başlamış, həyatını ifaçılığa həsr etmişdir. Paqanininin 1828-ci ildən Avropa ölkələrində verdiyi konsertlər musiqi xadimləri tərəfindən yüksək qiymətləndirilmişdir. Paqanini misilsiz virtuoz kimi şöhrət qazanmışdır, hələ gənc yaşlarından atasının ciddi nəzarətindən qurtulan skripkaçı coşğun həyat tərzini keçirmişdir ki, bu da onun həm sağlamlığına, həm də ad-sanına mənfi təsir göstərmişdir. Paqanininin qeyri-adi xarici görünüşü, romantik tərcümeyi-halı onun haqqında fantastik əfsanələrin yaranmasına səbəb olmuşdur. Musiqidə romantizmin banilərindən biri sayılan Paqanininin ifasının yüksək pafosu, parlaq

neotik obrazları, geniş fantaziyası, dramatik təzadları, qeyri-adi virtuozluğu ilə dinləyiciləri cəlb etmişdir. Konsert zamanı notsuz çalmağı tətbiq edən ilk skripkaçılardan olmuşdur. Paqanini müasir skripka texnikasının əsasını qoymuşdur, pianoçuluq və instrumentovka sənətinin inkişafına təsir göstərmişdir. Gorkəmli bəstəkar olan Paqanini skripka ilə orkestr üçün iki konsertin, skripka üçün müxtəlif pyes və variasiyaların, gitara üçün əsərlərin instrumental ansambllarının müəllifidir. Katolik din xadimləri Nikkolo Paqanininin antiklerikal fikirlərinə, karbonarilərə rəğbətində görə izləmişlər.

Paqanini 1840-cı ilin 25 mayında Fransanın Nitsa şəhərində vəfat edir. Gorkəmli bəstəkar və skripkaçının 1840-cı il 27 mayda ölümündən sonra Papa kuryasının onun İtaliyada dəfn edilməsinə icazə verməmişdir. Uzun illərdən sonra Paqanininin cənazəsinin qalıqları Parmaya köçürülmüşdür.

Şopen, Göte, Heyne, Berlioz və başqaları Paqanininin yaradıcılığını yüksək qiymətləndirmişlər. Bir ənənə olaraq, 1954-cü ildən Genuyada skripkaçıların Paqanini adına beynəlxalq müsabiqəsi keçirilir. 1982-ci ildə skripkaçı haqqında “Nikkolo Paqanini” çoxseriyalı televiziya filmi çəkilmişdir.

Ə d ə b i y y a t

Qoşqarlı, N. Paqanini faciəsi [Mətn] /Nazim Qoşqarlı //Kredo.- 2010.- 28 avqust.- S.6,14.

Paqanini – bəşəriyyətin heyrətamiz skripkaçısı [Mətn] //Bizim yol.- 2007.- 3 noyabr.- S.13.

Тибальди, К. Паганини [Текст] /К.М.Тибальди.- Москва, 1981.- 381 с.

Ямпольский, И. Никколо Паганини [Текст] /И.Ямпольский.- Москва: Музыка, 1968.- 448 с.

75
illiyiRAUF ABDULLAYEV
1937

Dirijor

Ə d ə b i y a t

Cəmaləddinqızı. Bir ruh çirpintisi [Mətn] / Cəmaləddinqızı .- Bakı: Azərbaycan, 2003.- 216 s.

Dirijorun əlində böyük qüvvə var [Mətn] //Azadlıq.- 2010.- 21 dekabr.- S.13.

İlyasoğlu, R. Mənalı ömrün pıçılısı [Mətn] /R.İlyasoğlu //Respublika.- 2010.- 11 fevral.- S. 7.

Rauf Cahanbaxış oğlu Abdullayev 1937-ci il oktyabr ayının 29-da Bakı şəhərində anadan olmuşdur. 1945-ci ildə Azərbaycan Dövlət Konservatoriyası nəzdində onillik musiqi məktəbinə daxil olmuşdur. Daha sonra Ü.Hacıbəyov adına Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasına T.Quliyevin fortepiano sinfinə daxil olmuşdur. Konservatoriyanı fərqlənmə ilə bitirmiş və 1960-cı ildə N.A.Rimski-Korsakov adına Leninqrad Dövlət Konservatoriyasının opera və dirijorluq sinfinə qəbul olunur.

1968-ci ilin oktyabr ayında M. F.Axundov adına Azərbaycan Dövlət Opera və Balet Teatrına baş dirijor təyin edilir. 1969-cu ildə Q.Qarayevin “Yeddi gözəl”, C. Verdinin “Traviata” operasının yeni tamaşasını idarə edir. Q. Qarayevin “Leyli və Məcnun” və T.Qarayevin “Qobustan kölgələri” baletinin premyerasına dirijorluq edir. Bir çox tanınmış məşhur insanlarla çıxış etmiş, təzə opera və baletlərin yeni premyerasının tamaşasını qoymuşdur.

1990-cı ildə İsveçrədə (Luqano, Bazel, Bern), Misirdə (Qahirə, Mənsuriyə, Sureyş) şəhərlərində Azərbaycan Simfonik Orkestrinin kamera heyəti ilə çı-

xış etmişdir. 1991-ci il yanvar ayında Ankara Opera və Balet Teatrının baş dirijoru təyin edilir.

Azərbaycan Dövlət Opera və Balet Teatrının və Ü.Hacıbəyov adına Azərbaycan Dövlət Simfonik Orkestrinin fəaliyyətindəki uğurlu mərhələlərdən biri də baş dirijor və bədii rəhbər kimi məhz Rauf Abdullayevin adı ilə bağlıdır.

Rauf Abdullayevin musiqidəki böyük istedadı və həyatdakı qeyri-adi təvəzökarlığı, hətta özü üçün də hər hansı bir kompromisə getmək istəməməsi və eyni zamanda istər orkestr üzvləri olsun, istərsə də dirijor həmkarları, yaxud da gənc solistlər, bu insanların taleyində səmimi iştirak etməsi, ünsiyyətdə olarkən ziyalılığı və mülayimliyi və eyni zamanda işdə ciddiliyi və qəddarlığı, bəzən hətta diktatorluğu hər dəfə adamı həm sevincdirir, həm də heyrtləndirir.

Azərbaycan musiqi mədəniyyətinin inkişafındakı xidmətlərinə görə Rauf Abdullayev 1970-ci il may ayının 21-də Azərbaycanın Əməkdar incəsənət xadimi fəxri adına və 1997-ci il dekabr ayının 6-da “Şöhrət” ordeni ilə təltif edilmişdir.

1 noyabr

Gün çıxır 6:49
Gün batır 17:38

30 noyabr

Gün çıxır 05:29
Gün batır 17:45

NOYABR

24 oktyabr-
22 noyabr

Əqrəbin Nişanı
sudur.Marsın
və Neptunun
himayəsindədir.
Günəşin Əqrəb
bürcündən keçdiyi
dövrə doğulanlar
güclü xarakterli
olurlar.

C.A.	1
C.	2
Ş.	3
B.	4
B.E.	5
Ç.A.	6
Ç.	7
C.A.	8
C.	9
Ş.	10
B.	11
B.E.	12
Ç.A.	13
Ç.	14
C.A.	15
C.	16
Ş.	17
B.	18
B.E.	19
Ç.A.	20
Ç.	21
C.A.	22
C.	23
Ş.	24
B.	25
B.E.	26
Ç.A.	27
Ç.	28
C.A.	29
C.	30
Ş.	31

- Televiziya və Radio İşçiləri Günü (06.11.)
- Bakı metropoliteninin işə düşməsinin (06.11.1967) 45 illiyi
- Azərbaycan Bayrağı Günü (09.11.2009)
- Konstitusiya Günü (12.11.1995)
- Ümumdünya Diabet Günü (14.11.1991)
- Milli Dirçəliş Günü (17.11.1988)
- Ümumdünya Salam Günü (21.11.1973)
- Ədliyyə İşçilərinin Peşə Bayramı Günü (22.11.1999)
- Qadın Zorakılığına Qarşı Beynəlxalq Mübarizə Günü (25.11.1999)

200 il M.F.Axundzadə 1812-1878

Mənim məqsədim islam xalqlarını sarsıdan cəhaləti ortadan qaldırmaq, elmləri, sənətləri inkişaf etdirmək, xalqımızın azadlığı, rifahı və sərvətinin artması üçün, vətənin abadlaşdırılması üçün və islamiyyətdən əvvəl babalarımızın malik olduğu şan və şövkətin bərpa edilməsi üçün ədalətə rəvac verməkdir.

M.F.Axundzadə

Milli ədəbiyyat

Əməkdar incəsənət xadimi Seyidzadə Mehdi Həsən oğlunun (11.11.1907-30.08.1976) anadan olmasının 105 illiyi
 Əməkdar jurnalist Məmişov Əli İldırım (Əli İldırımoglu) oğlunun (17.11.1927) anadan olmasının 85 illiyi
 Xalq yazıçısı, Əməkdar incəsənət xadimi Abbaszadə Hüseyn Abbas oğlunun (22.11.1922-12.12.2007) anadan olmasının 90 illiyi
 Dilçi-türkoloq Mirzəyev Həsən İbrahim oğlunun (Həsən Mirzə) (26.11.1927) anadan olmasının 85 illiyi

Xarici ədəbiyyat

Belarus yazıçısı Konstantin Mixayloviç Mitskeviç Kolas Yakubun (03.11.1882-13.08.1956) anadan olmasının 130 illiyi
 Gürcü yazıçısı Çavçavadze İlya Qriqoryeviçin (08.11.1837-12.09.1907) anadan olmasının 175 illiyi
 Rus şairi Marşak Samuel Yakovleviçin (22.11.1887-04.07.1964) anadan olmasının 125 illiyi
 İspan dramaturqu Karpıyo Feliksin (Lope de Veqa) (25.11.1562-27.08.1635) anadan olmasının 450 illiyi

Tarixdə bu gün

Televiziya və Radio İşçiləri Günü (06.11.)
 Bakı metropoliteninin işə düşməsinin (06.11.1967) 45 illiyi
 Azərbaycan Bayrağı Günü (09.11.2009)
 Konstitusiyaya Günü (12.11.1995)
 Ümumdünya Diabet Günü (14.11.1991)
 Milli Dirçəliş Günü (17.11.1988)
 Ümumdünya Salam Günü (21.11.1973)
 Ədliyyə İşçilərinin Peşə Bayramı Günü (22.11.1999)
 Qadın Zorakılığına Qarşı Beynəlxalq Mübarizə Günü (25.11.1999)
 Rusiyada Böyük Oktyabr Sosialist inqilabı qələbə çalmışdır (25.10.1917)
 Beynəlxalq İnformasiya Təhlükəsizliyi Günü (30.11.1988)

Milli Qəhrəmanlar

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Güləliyev Oqtay Güləli oğlunun (10.11.1962-19.09.1992) anadan olmasının 50 illiyi

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Sayadov Mehman Qəzənfər oğlunun (21.11.1972-09.05.1992) anadan olmasının 40 illiyi

Siyasət. Hərbi iş

Hindistanın siyasi xadimi Qandi İndiranın (19.11.1917-31.10.1984) anadan olmasının 95 illiyi

Hərbi xadim, general-mayor Əliyərbəyov Tərən Abdulla oğlunun (28.11.1892-15.02.1956) anadan olmasının 120 illiyi

Mühəndis işi. Texnika

Sosialist Əməyi Qəhrəmanı, SSRİ Dövlət Mükafatı laureatı, akademik, kosmik tədqiqatlar sahəsində general-leytenant Kərimov Kərim Abbasəli oğlunun (14.11.1917-19.03.2003) anadan olmasının 95 illiyi

Kimya. Biologiya. Tibb

Tibb elmləri doktoru Əmiraslanov Əhliman Tapdıq oğlunun (17.11. 1947) anadan olmasının 65 illiyi

Rus genetik Vavilov Nikolay İvanovicin (25.11.1887-26.01.1943) anadan olmasının 125 illiyi

Riyaziyyat. Fizika. Astronomiya

Nobel mükafatı laureatı, fizik və kimyaçı Sklodovskaya-Küri Mariyanın (07.11.1867-04.07.1934) anadan olmasının 145 illiyi

Tarix. Din

RSFSR-in Əməkdar elm xadimi, tarixçi, şərqşünas İsgəndərov Əhməd Əhməd oğlunun (23.11.1927) anadan olmasının 85 illiyi

Fəlsəfə .İqtisadiyyat.Hüquq

Akademik, Əməkdar elm xadimi, Dövlət Mükafatı laureatı Məlikov Firuz Əli oğlunun (07.11.1902-12.11.1965) anadan olmasının 110 illiyi

Niderland filosofu Spinoza Benediktin (24.11.1632-21.02.1677) anadan olmasının 380 illiyi

Musiqi. Opera. Balet

Əməkdar incəsənət xadimi, bəstəkar Mahmudov Emin Sabit Rəhman

oğlunun (Sabitoğlu) (02.11.1937-18.11.2000) anadan olmasının 75 illiyi
Xalq artisti, bəstəkar Quliyev Tofiq Ələkbər oğlunun (07.11.1917-
05.10.2000) anadan olmasının 95 illiyi

Xalq artisti, baletmeyster Zülfüqarova Xumar Rza qızının (15.11.1927)
anadan olmasının 85 illiyi

SSRİ Xalq artisti, SSRİ Dövlət Mükafatı laureatı, bəstəkar Əmirov Fikrət
Məşədi Cəmil oğlunun (22.11.1922-20.11.1984) anadan olmasının 90 illiyi
Əməkdar artist, opera müğənnisi Cabbarova Rəhilə Muxtar qızının
(24.11.1922-02.12.2002) anadan olmasının 90 illiyi

Teatr. Kino.Estrada.Sirk

Respublikanın Xalq artisti, aktyor Musayev İsa Həsən oğlunun (27.11.1912-
08.02.1976) anadan olmasının 100 illiyi

Rəssamlıq .Heykəltəraşlıq.Arxitektura

Xalq rəssamı, Əməkdar incəsənət xadimi Tağıyev Tağı Əzizağa oğlunun
(07.11.1917-1993) anadan olmasının 95 illiyi

İdman

SSRİ-nin Əməkdar idman ustası, Dağıstan MSSR-nin Əməkdar mədəniyyət
işçisi Əliyev Əli Zurkarnayeviçin (29.11.1937) anadan olmasının 75 illiyi

Ə d ə b i y y a t

Seçilmiş əsərləri [Mətn]: 2 cildə /Mehdi Seyidzadə.- Bakı: Azərənəşr, 1966.- C.I - 363 s.; C.II - 363 s.

Ağacların şikayəti [Mətn]: (şeirlər; təmsillər; poemalar) /Mehdi Seyidzadə.- Bakı: Gənclik, 1987.- 86 s.

Xatırlayarsan məni [Mətn] /Mehdi Seyidzadə.- Bakı: Gənclik, 1978.- 260 s.

Xəyyam, Ö. Rübailər [Mətn] /Ö.Xəyyam; tərc. ed. M.M.Seyidzadə.- Bakı: Lider, 2004.- 102 s.

Yusifli, V. Ağanı unutmaq olarmı? [Mətn]: [Mehdi Seyidzadə haqqında] /V.Yusifli //Panorama.- 1998.- 22 yanv.- S.6.

Звёзды рассыпаются [Текст]: стихи и сказки /Мехти Сеидзаде; пер. А.Ахундова.- Москва: Детская литература, 1969.- 32 -с.

Родник красоты [Текст] /Мехти Сеидзаде; пер. с азерб. А.Балина.- Москва: Советский писатель, 1974.- 86 с.

Mehdi (Mirmehdi) Həsən oğlu Seyidzadə 1907-ci il noyabr ayının 11-də Türkmənistanın Aşqabad şəhərində dənizçi ailəsində anadan olmuşdur. İbtidai təhsilini İranda Məşhəd şəhərində almışdır. 1920-ci ildə ailəliklə Bakıya köçmüş, burada 1921-1925-ci illərdə Pedaqoji texnikumda təhsil almışdır.

Ədəbi yaradıcılığa 1925-ci ildə “Şərq qadını” jurnalında çap etdirdiyi “Kənd qızı” adlı ilk şeirilə başlamışdır.

1926-1930-cu illərdə Qubadlı və Şəmkir rayon komsomol komitələrində bir il işlədikdən sonra Bakıda kitabxana müdiri olmuşdur. 1930-1932-ci illərdə isə Maarif işçiləri kitabxanasına rəhbərlik etmişdir.

Mehdi Seyidzadənin 1932-ci ildə ayrıca kitabca şəklində nəşr edilən və mükafata layiq görülən “Şanlı gün” poeması məktəblilər üçün sevimli əsər olmuşdur. Sonralar Bakıda onun bir sıra başqa kitabları, o cümlədən “Balaca təyyarəçi”, “Ceyran”, “Neft haqqında”, “Kim güclüdür”, “And” kitabları çıxmışdır.

O, müasir mövzuda uşaq şeirləri və nəğmələri, “Zirək Səməd” mənzum nağılını yazmışdır. Onun “Nərgiz”, “Ayaz”, “Qızılquş”, “Elsevər” və sairə mənzum pyesləri tamaşaya qoyulmuş,

bir neçə şeirlərinə isə mahnılar bəstələnmişdir.

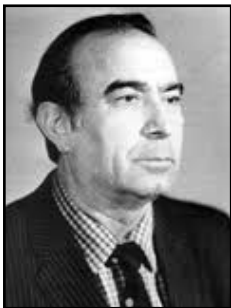
Azərbaycan Pedaqoji İnstitutunun qiyabi şöbəsində təhsil almış yazıçı 1932-1939-cu illərdə Azərənəşrdə redaktor, şöbə müdiri işləmişdir. 1938-1939-cu illərdə yenidən təşkil olunmuş Uşaqgəncnəşrdə Bədii ədəbiyyat şöbəsinə rəhbərlik etmişdir.

1941-ci ildə sovet ordusunun tərkibində İranda “Qızıl əsgər” qəzeti redaksiyasında xüsusi müxbir işləmişdir. Xəstəliyinə görə ordudan tərxis olunmuş, Azərbaycan Radio Verilişləri Komitəsində məsul redaktor, bir ildən sonra Azərənəşrdə şöbə müdiri təyin olunmuşdur (1944).

Yazıcının Ömər Xəyyam, A.S.Puşkin, Jukovski, Krılov və başqa şairlərdən tərcümələri indi də oxucular tərəfindən sevilə-sevilə oxunur.

Azərbaycan Yazıçılar İttifaqının üzvü, Azərbaycan Əməkdar incəsənət xadimi Mehdi Seyidzadə Azərbaycan Ali Soveti Rəyasət heyətinin Fəxri Fərmanı və bir sıra medallarla təltif olunmuşdur.

Mirmehdi Həsənoğlu Seyidzadə 1976-cı il avqust ayının 30-da Bakıda vəfat etmişdir.

Hüseyn Abbas oğlu Abbaszadə 1922-ci il noyabr ayının 22-də Bakı şəhərində fəhlə ailəsində anadan olmuşdur. İkinci Dünya müharibəsi başlananda orta məktəbi bitirmiş, dərhal orduya səfərbərliyə alınmışdır. Zaqafqaziya cəbhəsində kursant, Şimali Qafqaz cəbhəsində radist-kəşfiyyatçı, Bakı hərbi məktəbində kursant, Leninqrad, I, IV Ukrayna cəbhəsində topçu zabiti kimi döyüşlərdə iştirak etmişdir (1941-1945). Ağır yaralanmış, müalicədən sonra tərxis olunub, Bakıya qayıtmışdır.

M.A.Əliyev adına Azərbaycan Dövlət Teatr İnstitutunda Teatrşünaslıq fakültəsində təhsil almışdır (1945-1950). “Pioner” jurnalı redaksiyasında şöbə müdiri, məsul katib (1948-1950), “Göyərçin” jurnalı redaksiyasında məsul katib (1958-1964), baş redaktor (1964-1966), “Ədəbiyyat və incəsənət” qəzeti redaksiyasında baş redaktor (1966-1971), yenidən “Göyərçin” jurnalı redaksiyasında baş redaktor

(1972-1975) işləmişdir.

1975-1991-ci illərdə Azərbaycan Yazıçılar İttifaqının katibi seçilmişdir. Ədəbi fəaliyyətə müharibə illərində cəbhə qəzetlərində çap etdirdiyi şeirləri ilə başlamışdır. Rus ədəbiyyatından bədii tərcümələri də vardır. Əsərləri keçmiş SSRİ və xarici ölkə xalqlarının dillərinə tərcümə olunmuşdur. “Qırmızı Ulduz”, “Qırmızı Əmək Bayrağı”, I dərəcəli “Böyük Vətən müharibəsi”, “Şöhrət” ordenləri, 10-dan çox medal-larla təltif edilmişdir.

Abbaszadə Hüseyn 1948-ci ildən Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü, Azərbaycanın Əməkdar incəsənət xadimi (1979), 1984-cü il Azərbaycan Dövlət Mükafatı laureatı, SSRİ Yazıçılar İttifaqının və ÜİHİŞ-nin mükafatı laureatı (1988), Azərbaycanın Xalq yazıçısıdır (1991).

H.Abbaszadə 2007-ci ildə dekabr ayının 12-də Bakı şəhərində vəfat etmişdir.

Ə d ə b i y y a t

Seçilmiş əsərləri [Mətn]: 2 cildə /Hüseyn Abbaszadə.- Təkrar nəşr.- Bakı: Şərq-Qərb, 2006.

Dünyadan gör necə insanlar gedib [Mətn] /Hüseyn Abbaszadə.- II nəşr.- Bakı: Gənclik, 2000.- 406 s.

Qayıdanlardan biri [Mətn] : (roman, povestlər, hekayələr) /Hüseyn Abbaszadə.- Bakı: Nurlan, 2003.- 600 s.

Генерал [Текст]: роман /Гусейн Аббасзаде; пер. и предис. Н Третьякова.- Баку: Язычы, 1987.- 266 с.

Хрустальная чернильница и синие “Жигули” [Текст]: рассказы /Гусейн Аббасзаде; пер. с азерб. Б. Войскунский.- Москва: Правда, 1982.- 48 с.

Четыре воскресенья [Текст] : повести и рассказы /Гусейн Аббасзаде; пер. с азерб. Б. Войскунского.- Москва: Советский писатель, 1975.- 286 с.

130 YAKUB KOLAS
illiyi 1882-1956

Belarus şairi

Yakub Kolas 1882-ci il noyabr ayının 3-də Stolbtsov yaxınlığında torpaqsız kəndli ailəsində anadan olmuşdur.

O, kiçik yaşlarından atasına kömək etmiş, eyni zamanda oxumağa, biliyə səy göstərmişdir.

Kupla kimi Kolasın yaradıcılığını da 1905-ci il inqilabının ağır illərində xalqın ruh yüksəkliyindən ayrıca başa düşmək olmaz. 1906-cı ildə Yakub Kolasın təşəbbüsü ilə inqilabi əhvalruhiyyəli müəllimlərin gizli qurultayı çağırılmışdır. Polis yığıncağı aşkara çıxarmış və Yakub Kolas məhkəməyə verilmiş və üç il həbs cəzasına məhkum edilmişdir. Minsk yaxınlığında cəzasını çəkən Yakub Kolasın iradəsini qıra bilmədilər. Həbsxanada o, görkəmli epik əsəri olan “Yeni torpaq” poeması üzərində işləməyə başlamışdı. Onun lirikası əvvəllər olduğu kimi, yenə də xalq inqilabi gücünü tərənnüm edirdi.

Yakub Kolas yalnız 1911-ci ildə həbsxanadan çıxmışdır. Ona müəllim işləməyi qadağan etmişdilər. Təsadüfi əmək haqqı ilə yaşayır, ədəbi-bədii yaradıcılıqla məşğul olurdu. Öz yaradıcılığının 50 ili ərzində Yakub Kolasın

yaratdığı obrazlar xəyalən bir sıraya düzülərsə, onda gözümlərin qarşısında böyük bir aləm canlanır və adamların əzab çəkərək mübarizə apardıqlarını, kədərləndiklərini, amma heç bir vaxt ümidlərini kəsmədiklərini, insana hörmət və ədalət əsasında ən yaxşı həyat qurmağa cəhd etdiklərini göstərmək olar.

Onun 1943-1944-cü illərdə yazdığı “İntiqam” poeması Belarus xalqının qəhrəmanlığından bəhs edir. Yakub Kolas bu poemadan sonra ilk dəfə Dövlət Mükafatına layiq görülmüşdür.

XX əsrin əvvəllərindən ədəbiyyat sahəsinə qədəm qoymuş Yakub Kolas görkəmli pedaqoq, alim, ictimai xadim idi. Öz yaradıcılığı ilə Belarus ədəbiyyatı tarixində yeni səhifə açmışdır. Belarus ədəbiyyatının mükəmməl ədəbi dilinin banilərindən olmuşdur.

Yakub Kolas 1928-ci ildə Belarusiya Elmlər Akademiyası yarandığı vaxtdan vəfat etdiyi günədək Belarusiya SSR Elmlər Akademiyası prezidentinin müavini və Belarusiya SSR Ali Sovetinin deputatı olmuşdur.

1956-cı ildə vəfat etmişdir.

Ə d ə b i y y a t

*Xalq nəğməkarı [Mətn]:
(Yakub Kolas) //Ədəbiyyat
və incəsənət.- 1982.- 5
noyabr.- C.3.*

*Родионов, В. Якуб
Колас – педагог [Текст]
/В.Н.Родионов.- Минск:
Изд-во БГУ им.
В.И.Ленина, 1981.- 141 с.*

*Науменко, И. Из глубин
народной жизни [Текст]
/И.Я.Науменко.- Минск:
Наука и Техника, 1981.- 63
с.*

175
illiyi**İLYA QRİQORYEVIÇ
ÇAVÇAVADZE**
1837-1907*Gürcü yazıçısı***Ə d ə b i y y a t**

Çavçavadze, İ. Seçilmiş əsərləri [Mətn] /İlya Qriqoryeviç Çavçavadze.- Bakı, 1957.- 184 s.

Çavçavadze, İ. Erməni alimləri və fəryad edən daşlar [Mətn] /İlya Qriqoryeviç Çavçavadze.- Bakı: Azərbaycan, 1995.- 79 s.

Abaşidze, Q. Böyük sələfimiz İ.Çavçavadzenin anadan olmasının 150 illiyi münasibəti ilə [Mətn] /Q.Abaşidze //Azərbaycan kommunisti.- 1987.- №10.- S.98-101.

İlya Qriqoryeviç Çavçavadze 1837-ci il noyabr ayının 8-də Kbareli kəndində knyaz ailəsində doğulmuşdur. Peterburq Universitetinin Hüquq fakültəsində oxumuş (1857-61), rus inqilabçı demokratları Belinski, Çernişevski və Dobrolyubovun ideyalarının tələbələr arasında təbliğ etdiyinə görə universitetdən çıxarılmışdır. 60-cı illərin əvvəllərindən Gürcüstanda geniş ictimai və ədəbi fəaliyyət göstərmişdir. Mütərəqqi “Terqdaley-lebi” hərəkatının təşkilatçılarından biri, “İvekiya” qəzetinin redaktoru olmuşdur (1877-1902). 1906-cı ildə Dövlət şurasının üzvü seçilmiş, burada mütərəqqi burjuva xadimləri ilə yaxınlaşmışdır.

Çavçavadze inqilabi-demokratik gürcü ədəbiyyatının başçılarından idi. Ədəbi irsi janrcə (şeir, poema, hekayə, povest, publisistika) rəngarəngdir. Lirik şeirlərində (“Əkinçi”, “Ana və oğul”, “Müşə” (hambal) və “Xəyal”

(1859), “Qaçaq Keko” (1860) poemalarında, “Dar ağacı yanında” hekayəsində, “Dilənçinin hekayəti” (1859-62) povestində əməkçi xalqın hüquqsuzluğunu, təhkimçiliyini ürək ağrısı ilə təsvir etmişdir.

Çavçavadze azərbaycanlılar haqqında yüksək fikirlər söyləmiş, onların açıqürəkli, müdrik və hünərli olduqlarını xüsusi ilə qeyd etmişdir. “Bahar” şeiri hələ 1887-ci ildə Azərbaycan dilinə tərcümə edilmişdir. Abdulla Sur gürcü ədəbiyyatına həsr olunmuş silsilə məqalələrində Çavçavadzenin yaradıcılığını yüksək qiymətləndirmişdir. 1907-ci ildə Tiflisdən Saquramoya gedərkən yolda çar xəfiyyəsinin muzzdlu qatilləri tərəfindən öldürülmüşdür. Kbareli kəndi ilə Saquramodakı malikanəsində, Tiflisdə xatirə muzeyləri açılmış, heykəli qoyulmuşdur.

**MARŞAK SAMUİL
YAKOVLEVIÇ
1887- 1964***Rus şairi***Ə d ə b i y y a t**

*Həzin nağıllar [Mətn] /
Samuil Marşak.- Bakı,
1987.- 52 s.*

*Собрание сочинений
[Мəтн] / Самуил Яковлевич
Маршак.- Москва, 1990.-
525 с.*

*Жизнь и творчество
Самуила Яковлевича
[Мəтн] .- Москва, 1975.-
495 с.*

Marşak Samuil Yakovleviç 1887-ci il noyabr ayının 22-də Voronej şəhərində anadan olmuşdur. Uşaq yaşlarından şeir yazmağa başlamışdır. 1902-ci ildə V.V.Stasov onu M.Qorki ilə tanış etmişdir. 1904-1906-cı illərdə Marşak Yaltada M.Qorkinin mənzilində yaşamışdır. Əsərləri 1907-ci ildən çap olunmuşdur.

1912-1914-cü illərdə London Universitetinin İncəsənət fakültəsində mühazirələr dinləmişdir. Marşak sovet uşaq ədəbiyyatının yaradıcılarından biridir. Balacalar üçün yazdığı şeir, poema, nağıl, tapmaca, povest və pyeslərində mühüm ictimai məzmunlu mətləblərdən uşaq dilinə və psixologiyasına uyğun canlı, şən, maraqlı və anlaşılıq bir tərzdə bəhs edilir.

Böyük Vətən müharibəsi dövründə və sonrakı illərdə antifaşist plakat və karikaturalar, satirik mətnlər yazmışdır.

Marşak S. lirik şair kimi də tanın-

mışdır. Onun 1962-ci ildə "Seçilmiş lirika" və lirik epigramlar toplusu dərc olunmuşdur. 1960-cı ildə "Həyatın astanasında" adlı avtobioqrafik povesti, 1962-ci ildə isə "sözlə tərbiyə" adlı məqalə və qeydlər toplusu nəşr edilmişdir.

V.Şekspirin sonetlərini, R. Berns, U. Bleyk, U.Vorsvort, R. Kiplinq və b. mahnı və balladalarını, eləcə də sovet xalqları şairlərinin əsərlərini tərcümə etmişdir.

Əsərləri SSRİ xalqları dillərinə, o cümlədən Azərbaycan dilinə bir çox xarici dilə tərcümə olunmuşdur.

Rus sovet şairi Marşak tərcüməçi, Lenin mükafatı laureatı (1963), SSRİ Dövlət mükafatı laureatı (1942, 1946, 1949, 1951) adlarına layiq görülmüşdür. İki dəfə Lenin ordeni, və başqa orden və medallarla təltif edilmişdir.

Marşak Samuel Yakovleviç 1964-cü il iyul ayının 4-də Moskvada vəfat etmişdir.

45
illiyiBAKİ METROPOLİTENİ
1967

Ə d ə b i y a t

Əhmədov, T. Bakı metropoliteni ulu öndərimizin diqqət və qayğısı sayəsində indiki səviyyəyə çatmışdır [Mətn] /T.Əhmədov //Respublika . - 2008. - 27 aprel. - S.3.

Əhmədov, T. Heydər Əliyev və Bakı metropoliteni [Mətn]: Bakı metropoliteninin 35 illiyinə həsr olunur /tərt. ed. T.Əhmədov; red.: Zülfüqar Şahsevənlı, Təranə Dadaşova. - Bakı : Azərbaycan , 2003.

İ n t e r n e t d ə

www.metro.gov.az

az.wikipedia.org

www.dejure.az

XX əsr 30-cu illərin əvvəllərində Bakı təkcə Qafqazın deyil, həm də bütün keçmiş SSRİ-nin əhalisi çox olan sənaye, mədəni və elmi mərkəzlərindən birinə çevrilmişdi. Buna görə də Moskva və Leninqrad şəhərlərində metropoliten tikintisindən sonra, 1932-ci ildə Bakı şəhərinin inkişafının Baş Planının ilkin variantlarında metropolitenin tikintisi qərara alındı. Bununla da yerüstü nəqliyyatın işini yüngülləşdirmək və şəhərin dar-darısqal küçələrini nəqliyyatdan təmizləmək mümkün olacaqdı.

1949-cu ildə metropolitenin tikinti bazasının yaradılması başlanır, 1954-ci ildə isə birinci xəttin texniki layihəsi təsdiq olunur və metropolitenin 12,1 km-lik xəttinin inşası başlanır. Baş yolun xətləri dəniz sahilindən 500-700 m aralı keçərək buxtaya paralel sürətdə uzanıb gedirdi.

1966-cı ildə tərkibində hərəkət, hərəkət qatarları, yol və tunel qurğuları, sanitariya texnikası və elektromexanika, işarəvermə və rabitə, material-texniki təminat xidmətləri kimi 6 xidməti olan Bakı Metropoliteni İdarəsi yaradılır.

1967-ci il noyabrın 6-da Bakı şəhərində metropolitenin 5 stansiyası - Bakı Soveti, 26 Bakı Komissarı, 28 Aprel, Gənclik və Nəriman Nərimanov stansiyaları və 9,2 km-lik yeraltı xətləri olan I növbəsi istismara verilir, həmin stansiyalardan 4-ü böyük dərinlikdə idi ki, bunlardan da birisi Qara şəhər adlanan ərazidə yerləşən "Xətai" stansiyası idi.

28 May stansiyasına keçid kimi tikilmiş Cəfər Cabbarlı stansiyası 1993-cü ildə istismara verilmişdir.

2002-ci ildə istismara verilən Həzi Aslanov adına stansiyanın başa çatdırılması

üçün Avropa Birliyi 4.1 milyon avro ayırmışdır.

2006-cı ildən etibarən köhnə jeton ödəmə sisteminin əvəzinə yeni RFID kartlar tətbiq edilməyə başlanmışdır. 2007-ci ildə tam olaraq bu kartlara keçilmişdir.

2008-ci il oktyabrın 9-da Nəsimi stansiyası, 2009-cu ildə isə dekabrın 30-da Azadlıq prospekti, 29 iyun 2011-ci ildə Dərnəgül stansiyası istifadəyə verilmişdir.

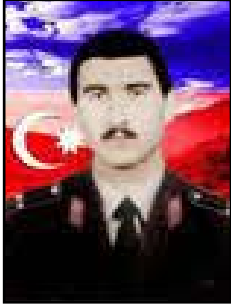
Gələcəkdə Bakı metropoliteni xətlərinin uzunluğu qoşaxətli hesabdan 52 kilometrə, stansiyaların sayı isə 32-yə çatdırılması planlaşdırılır.

Ümumiyyətlə 1967-ci ildə istifadəyə verilmiş Bakı Metropoliteninin hazırda 22 stansiyası və 1 deposu var. Bakı metropoliteninin 20 illik inkişaf proqramı çərçivəsində daha 40 yeni stansiyanın inşası planlaşdırılır.

28 oktyabr 1995-ci ildə "Ulduz" və "Nərimanov" stansiyaları arasındakı tuneldə qatarın alışıması nəticəsində 300 adam həlak olub, 400 nəfər isə xəsarət alıb. Bu qəza "Ginnesin Rekordlar Kitabı"na ən dəhşətli metro qəzası kimi düşüb. Prezident Heydər Əliyevin göstərişi ilə ölkədə 3 gün matəm elan edilib. Beləliklə ilk dəfə 1967-ci ildə "Ginnesin Rekordlar Kitabı"na Şərqdə ilk metro kimi düşən Bakı metropoliteni, bu dəfə faciənin böyüklüyünə görə tarixə düşdü. Birinci göstərici dəyişməyən rekordlar siyahısına daxildir. Üçüncü rekord da müstəqillik dövrünə təsadüf edir. Bakı Metrosu bu dəfə dünyada ən ucuz dəmiryol nəqliyyatı şəbəkəsi kimi böyük bir "uğura" imza atıb və təqribən 15 ilə yaxın müddətdə "keçici bayrağı" heç kimə verməyib.

50 illiyi OQTAY GÜLƏLİYEV 1962-1992

Milli Qəhrəman

Ə d ə b i y a t

Əsgərov, V. Güləliyev Oqtay Güləli oğlu [Mətn] // Əsgərov, V. Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.-Bakı, 2005.- S.76-77.

Həsənoğlu, V. Laçının Laçın oğlu [Mətn] //V.Həsənoğlu //Xalq qəzeti.- 1994.- 12 aprel.- S.2.

Kürdoğlu, H. Sən ki, millətin qəhrəmanısan [Mətn]: (şeir) //Kürdoğlu, H. Hər şəhid bir qəhrəmandır.-Bakı,1999.- S.53.

Seyidzadə, M. Güləliyev Oqtay Güləli oğlu [Mətn] // Seyidzadə, Mirbəşir. Milli Qəhrəmanlar zirvəsi.- Bakı, 2010.- S.79.

Oqtay Güləli oğlu Güləliyev 1962-ci il noyabr ayının 10-da Laçın rayonunun Xaçınyalı kəndində anadan olmuşdur. 1982-ci ildə orta məktəbi bitirmiş və hərbi xidmətə çağırılmışdır.

O, 1984-cü ildə Poltava Kooperativ İnstitutunun Bakı filialına daxil olmuşdur. 1989-cu ildə institutun İqtisadiyyat fakültəsini fərqlənmə diplomu ilə bitirərək, Laçın rayon Daxili İşlər şöbəsində pasport bölməsində baş inspektor, sonra isə polis rotasının komandiri təyin olunmuşdur. Məlum “Daşaltı əməliyyatı” zamanı onun rotası mühasirəyə düşmüşdür. O, 80 nəfər əsgərimizi təhlükəsiz zonaya çıxarmağa nail olmuşdur. Pircahan kəndi yaxınlığında yaralanan Oqtay qospitalda müalicə olunduqdan sonra yenidən cəbhəyə qayıtmışdır.

1992-ci il sentyabrın 19-da Oqtay Güləliyev Laçın dəhlizini götürmək üçün əməliyyat planını hazırlayır.

Əvvəlcə Həcaz kəndini, sonra isə Nərgiz yüksəkliyini ələ keçirmək planı hazırlayaraq, rotası ilə birlikdə düşmənin canlı və hərbi texniki qüvvəsini məhv etmişdir. Sus və Qızılca kəndlərindən keçib yenidən Həcaz kəndinə dönərkən mühasirəyə düşmüşdür. Oqtay Güləliyev yoldaşlarını çətin vəziyyətdən xilas edərək, onları təhlükəsiz yerə keçirsə də, özü qəhrəmancasına həlak olmuşdur. Bakı şəhərindəki Şəhidlər Xiyabanında dəfn edilmişdir.

Ailəli idi. İki övladı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 11 may 1993-cü il tarixli 599 sayılı Fərmanı ilə Güləliyev Oqtay Güləli oğlu ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” fəxri adına layiq görülmüşdür.

Laçın şəhərində və Piçənis kəndində adına məktəb var.

40 **MEHMAN SAYADOV**
illiyi **1972- 1992**

Milli Qəhrəman

Mehman Qəzənfər oğlu Sayadov 1972-ci il noyabr ayının 21-də Qərbi Azərbaycanın Vardenis rayonunun Günəş kəndində anadan olmuşdur. Yeddinci sinfə qədər doğma kəndində oxumuş, erməni millətçilərinin 1988-ci ildə azərbaycanlıları deportasiya etdikləri zaman ailəsi ilə birlikdə Samux rayonuna gəlmişdir.

Sovet ordusu sıralarına çağırılan M.Sayadov 6 ay Sverdlovskidə xidmət etdikdən sonra vətənə qayıtmışdır.

1992-ci ildə “Azərbaycan bayrağı” könüllü batalyonuna üzv yazılaraq cəbhəyə yollanmış, Şuşa şəhərinin bir sıra kəndlərinin müdafiəsində qəhrəmanlıq nümayiş etdirmişdir.

1992-ci il mayın 9-da Nəbilər kəndinin müdafiəsi zamanı qəhrəmancasına həlak olmuşdur. Cansız bədəni döyüş meydanında qalmış və onun ətrafında onlarla düşmən meyiti səpələnmişdi. Bu, onun əsl qəhrəmanlığından xəbər verirdi.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 7 iyun 1992-ci il tarixli 833 sayılı Fərmanı ilə Sayadov Mehman Qəzənfər oğlu ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” fəxri adına layiq görülmüşdür.

Bütün cəhdlərə baxmayaraq qəhrəmanımızın cəsədini döyüş meydanından çıxarmaq mümkün olmamışdır.

Ə d ə b i y y a t

Ənsər, B. *Günəşlinin qəhrəman oğlu [Mətn]: [həyatı, təhsili və döyüş şücaəti haqqında]* //Ənsər, B. *Ağrıdağlı qəhrəmanlar.- Bakı, 2004.- S.24-26.*

Əsgərov, V. *Sayadov Mehman Qəzənfər oğlu [Mətn]* // Əsgərov, V. *Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.- Bakı, 2005.- S.195.*

Seyidzadə, M. *Sayadov Mehman Qəzənfər oğlu [Mətn]* //Seyidzadə, Mirbəşir. *Milli qəhrəmanlar zirvəsi.- Bakı, 2010.- S.197.*

Kərim Abbas oğlu Kərimov 1917-ci il noyabr ayının 14-də Bakı şəhərində anadan olmuşdur. O, 1942-ci ildə Azərbaycan Sənaye İnstitutunu bitirdikdən sonra SSRİ Artilleriya Akademiyasında ali təhsilini davam etdirmişdir.

1941-1945-ci illər müharibəsindən sonra K.Kərimov SSRİ Müdafiə Nazirliyi aparatında 20 il xidmət etmiş, orada böyük mühəndislikdən Kosmik Vəsitələr idarəsinin rəisi vəzifəsinə kimi yüksəlmişdir. 1966-cı ildə isə Kosmik Uçuşlar üzrə Dövlət Komissiyasının sədri vəzifəsinə təyin olunmuşdur.

Bütün ömrünü kosmik raket texnikasının inkişaf etdirilməsinə həsr edən Kərim Kərimovun fəaliyyəti XX əsrdə kosmosun fəth olunması tarixinin ayrılmaz hissəsini təşkil edir.

25 il ərzində Kosmik Uçuşlar üzrə Dövlət Komissiyasına başçılıq etmiş K.Kərimovun adı keçmiş SSRİ-də kosmosun öyrənilməsi sahəsində bir çox nadir elmi-texniki layihələrin həyata keçirilməsi ilə sıx bağlı olmuşdur. K.Kərimov hələ 1946-cı ildən ballistik raketlərin radioölçmə sistemlərinin yaradılması istiqamətində işlər aparmışdır. Onun elmi texniki araşdırmaları nəticəsində raketlərin daxili parametrlərinə nəzarət edən "Don" radioölçmə sistemi ya-

radılmış və kosmik raketlərdə tətbiq olunmuşdur.

Keçən əsrin 50-ci illərində kosmosa uçuşların intensivləşdirilməsində, süni peyklərin yaradılmasında, Günəş sistemi planetlərinin və Ayın avtomat qurğularvəinsantərəfindən öyrənilməsi işinin təşkil edilməsində bir alim və mütəxəssis kimi Kərim Kərimovun böyük xidmətləri olmuşdur. Kosmik fəzanın tədqiq edilməsi məqsədilə güclü "Soyuz" raketdaşıyıcılarının yaradılması, "Solyut" orbital stansiyasının qurulması bilavasitə onun rəhbərliyi altında həyata keçirilmişdir. Məhz bu layihənin davamı kimi kosmik fəzada çox modullu "Mir" orbital stansiyası yaradılmışdır.

K.Kərimovun kosmik raket texnikasının inkişaf etdirilməsi sahəsində göstərdiyi misilsiz xidmətləri yüksək qiymətləndirilmişdir. O, Sosialist Əməyi Qəhrəmanı, "Lenin" və Dövlət Mükafatları laureatı adlarına layiq görülmüş, bir çox orden və medallarla təltif olunmuşdur. K.Kərimov Azərbaycan Respublikasının ali mükafatı "Şöhrət" ordeni ilə təltif edilmişdir.

Görkəmli hərbi xadim, alim K.Kərimov 2003-cü il mart ayının 29-da Moskva şəhərində vəfat etmiş və orada dəfn olunmuşdur.

Ə d ə b i y a t

Eyniyev, M. Kadr arxasından eşidilən səs [Mətn]: [Kosmik Uçuşlar üzrə Dövlət Komissiyasının sədri Kərim Kərimov haqqında] //Xalq qəzeti.- 2004.- 11 aprel.- S. 5.

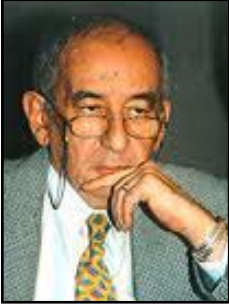
Nikolski, A. Kosmik səfərlər xeyir-duaçası general Kərim Kərimov [Mətn].- Bakı: Gənclik, 1991.- 47 s.

Дорога в космос [Текст].- Баку: Азербайджан, 1995.- 352 с.

Нурiev, Ф. Встреча с прославленным соотечественником [Текст]: [с генерал-майором Керимом Керимовым, азербайджанцев, проживающих в Москве] //Ф.Нурiev //Бакинский рабочий.- 1998.- 9 октября.- С.4.

75
illiyiEMİN SABİTOĞLU
1937-2000

Bəstəkar

Ə d ə b i y y a t

*Emin Sabitoğlu xatirələrdə
[Mətn] //Pəncərə.- 2007.-
№6.- S 24-32.*

*Xəlifədə, C. Ürəklərdə
yaşayan bəstəkar [Mətn]
/C.Xəlifədə //Azərbaycan.-
2007.- 27 oktyabr.- S. 7.*

Emin Sabit Rəhman oğlu Mahmudov 1937-ci il noyabr ayının 2-də Bakı şəhərində doğulmuşdur.

Emin Sabitoğlu Bakı Konservatoriyasında böyük Qara Qarayevin sinfində təhsil alıb. Təhsilini bitirdikdən iki il sonra elə Q. Qarayevin tövsiyəsi ilə o, Moskva konservatoriyasına professor Y. Şaporinin sinfinə daxil olub.

Emin Sabitoğlu orta nəsill Azərbaycan bəstəkarları arasında ən istedadlılarından biri olub. Yaradıcılığında əsas yeri mahnı janrı tutur. Onun Xəyyam Mirzəzadə ilə birgə yazdığı "Azərbaycanın rəngləri" simfonik kantatası xüsusi qeyd olunmalıdır. Bu əsər hələ 1961-ci ildə Dövlət Simfonik Orkestri tərəfindən ifa olunmuşdur. Bundan əlavə Emin Sabitoğlunun yazdığı "Dərələr", "Bakı sabahın xeyir", "Gilavar", "Çay", "Kəpənək" və s. mahnılarının da çox böyük populyarlıq qazandığını qeyd etmək lazımdır.

Bəstəkar eyni zamanda Azərbaycan filmləri, dram tamaşaları və musiqili komediyaların, simfonik əsərlərin və s. müəllifidir. Emin Sabitoğlu iki operetta yazıb, onlardan "Hicran" operettası bəstəkarın atası Sabit Rəhman

tərəfindən yazılmışdır. E. Sabitoğlunun digər operettası "Nəğməli Könül"də kifayət qədər populyar idi. Bu operetta Azərbaycanla yanaşı Özbəkistanda da səhnəyə qoyulmuşdur.

Ümumilikdə E. Sabitoğlu 20-yə yaxın bədii və sənədli filmlərə musiqi yazıb. On iki pyes, o cümlədən Anarın "Şəhərin yay günləri" nə yazılan musiqinin müəllifi də E. Sabitoğludur.

Emin Sabitoğlu müxtəlif dövrlərdə "Azərbaycanfilm" kinostudiyasında baş musiqi redaktoru vəzifəsində çalışıb. Bundan başqa Filarmoniyanın bədii rəhbəri olub. Bakı konservatoriyasının professoru olan Emin müəllim beş il Türkiyədə, İstanbul Texniki Universitetinin nəzdindəki konservatoriyada çalışıb.

Fəaliyyəti dövlətimiz tərəfindən yüksək qiymətləndirilib. O, Azərbaycanın Əməkdar incəsənət xadimi, Azərbaycanın Xalq artisti, Respublika Dövlət Mükafatı laureatı adlarına layiq görülüb.

Görkəmli bəstəkar 2000-ci ildə vəfat etmişdir.

95 TOFIQ QULİYEV illiyi 1917-2000

Bəstəkar

Ə d ə b i y a t

Süleymanlı, B.
Əbədiyaşarlar [Mətn]
/B.Süleymanlı.- Bakı, 2010.

Şərif, A. XX əsr
*Azərbaycanın yaradıcı
nəsiləri [Mətn]* /A.Şərif.-
Bakı, 2007.- 120 s.

Tofiqqızı, S. Nəğməli ömür
[Mətn] /S. Tofiqqızı //Musiqi
dünyası.- № 1-2.- 2010.- S.
106-108.

Кафаров, Н. Вечное
живые мелодии Топфика
Кулиева [Текст]
/Н.Кафаров //Баку.- 2002.-
8-14 декабря.- С.3.

Мамедова, И. Бессмертие
музыки [Текст]
/И.Мамедова //Каспий.-
2007.- 5 июня.- С.8.

Tofiq Əkbər oğlu Quliyev 1917-ci il noyabr ayının 7-də Bakı şəhərində anadan olmuşdur.

1954-1958-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasında orkestr sinfinə rəhbərlik etmişdir. 1958-1959-cü Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasının bədii rəhbəri, 1961-1964-cü illərdə direktoru olmuşdur.

Tofiq Quliyevin musiqi dili sadə, aydın və milli koloritlidir. Bakı konservatoriyasında eyni vaxtda iki fakültədə fortepiano və bəstəkarlıq üzrə təhsil alan bəstəkarın bu bacarığı nadir hal kimi qiymətləndirilirdi. Bəstəkar erkən yaşlarında saz musiqisinə də həvəs göstərmişdir. Quliyevin yaradıcılığında lirik mahnılar (“Sənə də qalmaz”, “İlk bahar”, “Sevgilim”, “Sən mənim, mən sənin”, “Axşam görüşlərinə”, “Bəxtəvər oldum” və s.) əsas yer tutur. Bəstəkar müasir estrada və saz musiqisinin əsasını qoyanlardan biri olmaqla yanaşı, həm də pianoçu, dirijor, bir çox simfonik əsərlərin, kantataların, fortepiano musiqilərinin müəllifi olub.

Tofiq Quliyevin yaradıcılığının böyük bir hissəsi Azərbaycan kinosunun inkişafı ilə bağlı olub, bir sıra yaddaqalan filmlərə musiqi bəstələyib. O, kinofilmlərə, dram əsərlərinə 50-dən artıq musiqi, 3 simfonik əsəri, 4 musiqili komediya yazıb. “Bəxtiyar”, “Görüş”, “Ögey ana”, “Telefonçu qız”, “Nəsimi” və s. filmlərdə bəstəkarın

musiqiləri səslənib. Hərdən elə olurdu ki, film və tamaşalar unudulsa da, orada səslənən mahnılar müstəqil sürətdə öz həyatları ilə yaşayırdılar. Mahnılarının sayı isə müxtəlif hesablamalara görə yüzlərlədir. “Sənə də qalmaz”, “Bakı”, “Üzüyümün qaşığı firuzəyəndir”, “Alagöz Zibeydə” və s. bir-birindən gözəl mahnılar məhz Tofiq Quliyevin istedadının məhsuludur. Quliyev vals, fortepiano üçün prelüd və variasiyalar, bir sıra Azərbaycan xalq mahnı və rəqslərini, həmçinin ərəb, hind, bolqar mahnılarını işləmiş, “Rast” və “Zabul” muğamlarını tarzən Mansur Mansurovun ifasından nota salmış və bunlar muğamın ilk not nəşrləri kimi musiqi tarixinə daxil olmuşdur.

Azərbaycan SSR Ali Sovetinin (6-cı çağırış) deputatı olmuşdur.

Tofiq Quliyevin fəaliyyəti dövlətimiz tərəfindən yüksək qiymətləndirilib. Bəstəkar Azərbaycan SSR Əməkdar incəsənət xadimi, Xalq artisti fəxri adı ilə yanaşı 2 Qırmızı Əmək Bayrağı ordeni və ulu öndərimiz Heyhər Əliyev tərəfindən “Şöhrət ordeni” ilə də mükafatlandırılmışdır.

T.Quliyev 2000-ci il oktyabrın 4-də Bakı şəhərində vəfat etmişdir.

Hal-hazırda Bakı şəhərinin Səbail rayonu 12 saylı musiqi məktəbi Tofiq Quliyevin adını daşıyır.

85
illiyi**XUMAR ZÜLFÜQAROVA**
1927*Xoreoqraf*

Xumar Rza qızı Zülfüqarova 1927-ci il noyabr ayının 15-də Bakı şəhərində anadan olmuşdur. O, 1945-ci ildə Bakı Xoreoqrafiya məktəbini bitirmişdir. Azərbaycan Opera və Balet Teatrının solisti (1945-1966), Azərbaycan Dövlət Mahnı və Rəqs Ansamblının (1966-1971) baletmeysteri, Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasının, Azərbaycan Dövlət Rəqs Ansamblının baş baletmeysteri (1971-1978) olmuşdur. 1978-ci ildən Azərbaycan Konsert Qastrol Birliyinin baletmeysteridir. Xarakterik rəqslərin ifaçısı olan Zülfüqarova bir sıra opera və baletlərdə – “Koroğlu” (Ü.Hacıbəyli), “Yeddi

gözəl” (Q.Qarayev) və s. çıxış etmişdir. Bir sıra filmlərdə rəqs səhnələrinə çəkilmişdir. 1950-ci ildən Bakı Xoreoqrafiya məktəbində dərs deyir.

Zülfüqarovanın fəaliyyəti dövlətimiz tərəfindən yüksək qiymətləndirilib. O, 1979-cu ildə Azərbaycan SSR Xalq artisti adına layiq görülüb.

2009-cu ildə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin sərəncamı ilə Azərbaycanda xoreoqrafiya sənətinin inkişafındakı xidmətlərinə görə Xumar Zülfüqarova “Şöhrət” ordeni ilə təltif olunmuşdur.

Ə d ə b i y a t

Xumar Zülfüqarova //Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası [Mətn]: 10 cildə.- Bakı, 1980.- C.IV.- S.350.

Həsəni, V. Rəqslərdə yaşayan ömür [Mətn] : [Azərbaycan SSR Xalq artisti rəqqasə Xumar Zülfüqarova haqqında] /M.Həsəni //Ulduz.- 1979.- №9.- S.49-54.

Ə d ə b i y a t

*Simfonik rəqslər [Not]:
metodik tövsiyələr /Fikrət
Əmirov.- Bakı, 2009.*

*Əfəndiyev, T. Azərbaycan
mədəniyyəti və incəsənəti
[Mətn] /T.Əfəndiyev.- Bakı.-
2008.- 208 s.*

*Fikrət Əmirov. Bibli-
oqrafiya [Mətn] /İart.
ed.: T.Məmmədova,
A.Novruzova.- Bakı, 2009.-
271 s.*

*Qasımova, S. Fikrət Əmirov
[Mətn] /S.Qasımova; red.
S.Mahmudova.-Bakı: Nağıl
evi, 2004.- 208 s.*

*Шариф, А. Создатель
восточного симфонизма
[Текст] //Шариф, А.
Творческие династии
Азербайджана XX века.-
Баку, 2007.*

*Шарифова-Алиханова, В.
Фикрет Амиров [Текст]
: [Жизнь и творчество]
/Вазифа Шарифова-
Алиханова.- Баку: Сада,
2005.- 240 с.*

Fikrət Məşədi Cəmil oğlu Əmirov 1922-ci il noyabr ayının 22-də Gəncə şəhərində məşhur tarzən və xanəndə ailəsində anadan olmuşdur. Azərbaycanı dünyada tanıdan milli bəstəkarlıq məktəbinin ən layiqli nümayəndələrindən biri olan F.Əmirov sağlığında ölməzlik qazanmış sənətkarlardandır. Onun yaradıcılığı XX əsr Azərbaycan musiqi tarixinin ən parlaq səhifələrindəndir.

Bəstəkarın yaradıcılıq ideyaları, geniş dinləyici auditoriyasına ünvanlanmışdır. F.Əmirovun əsərləri təkcə ölkəmizdə deyil, həm də Rusiya, Amerika Birləşmiş Ştatları, Almaniya, İngiltərə, Fransa, Meksika, İran, Türkiyə, Misir, İsveç, Mərakeş və başqa ölkələrdə böyük müvəffəqiyyətlə səslənmiş və dinləyicilərin böyük rəğbətini qazanmışdır.

F.Əmirov lirik bəstəkardır. Onun musiqisində ideya, forma, məzmun baxımından asılı olmayaraq lirika həmişə aparıcı amil olmuş, bəstəkarın bütün yaradıcılığına sirayət etmişdir.

Onun əsərlərində dramatik, epik obrazlar, fəlsəfi düşüncələr belə lirik planda verilmişdir. F.Əmirov Azərbaycan musiqi tarixinə əsl novator, yeni şair, yeni movzular gətirmiş

bir sənətkar kimi daxil olmuşdur.

F.Əmirovun simfonik yaradıcılığı rəngarəngdir. Fəlsəfi mahiyyət kəsb edən “Nizami” (1947) simli simfoniya lirizmi, təsirliliyi, aydın və incə musiqi üslubu ilə fərqlənir. F.Əmirov simfonik müğam janrının yaradıcısıdır. Onun “Şur”, “Kürd-ovşarı”, “Gülüstən – Bayatı Şiraz” simfonik muğamları, “Azərbaycan” süitası, “Sevil” operası, “Min bir gecə” baleti, “Azərbaycan kapriçciosu”, “Nəsimi” xoreoqrafik poeması, “Simfonik rəqslər”, vokal-instrumental əsərləri dünya musiqi mədəniyyəti xəzinəsinə dəyərli töhvə olmuş, musiqimizin fonduna daxil edilmişdir.

Azərbaycanın musiqi mədəniyyətinin inkişafında göstərdiyi misilsiz xidmətlərinə görə Fikrət Əmirov SSRİ və Azərbaycan Xalq artisti, SSRİ və Dövlət Mükafatları laureatı, Sosialit Əməyi Qəhrəmanı fəxri adına layiq görülmüş, iki dəfə Qırmızı Əmək Bayrağı ordeni ilə təltif olunmuşdur.

Fikrət Əmirov 1984-cü ildə Bakıda vəfat etmiş və Fəxri Xiyabanda dəfn olunmuşdur.

95
illiyiTAĞI TAĞIYEV
1917- 1993

Rəssam

Ə d ə b i y y a t

Mehdiyev, R. Həmkarlarımı
unuda bilmirəm [Mətn] / Rə-
fiq Mehdiyev // Azərbaycan
.- 2008.- 26 oktyabr.- S. 8.

Наджафов, М. Таги Тагиев
[Текст] / М.Наджафов.-
Москва, 1959.- 67 с.

Tağı Əzizağa oğlu Tağıyev 1917-ci il noyabr ayının 7-də Bakı şəhərində anadan olmuşdur.

Tağı Tağıyev 1931-1935-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Rəssamlıq Texnikumunda, daha sonra isə 1940-1941-ci illərdə Moskva Rəssamlıq İnstitutunda oxumuşdur.

O, əsasən tematik tablolar, nəturmort, portret, mənzərə və məişət səhnələrinin müəllifidir. Azərbaycanda realist boyakarlığının yaradıcılarından olan Tağıyev portret ustası kimi daha məşhurdur. Yaradıcılığında tarixi mövzular və tarixi şəxsiyyətlərin təsviri, əmək adamlarının obrazı və əməyin tərənnümü, doğma təbiətin təsviri mühüm yer tutur. Məsələn olaraq “Koroğlu dəsgahı”, “Poladəridən”, “Qaynaqçı”, “Göy-göl”, “Qarlı yollar”ı qeyd etmək olar. Tağı Tağıyev bir çox xarici – Türkiyə, Yunanıstan, İtaliya, Fransa, İspaniya və s. ölkələrdə olmuş və onların həyatına dair tablolar çəkmişdir.

Rəssamın ən yaxşı əsərləri “Uşaqlıq xatirələri”, “Abşeron silsiləsi”, “El gözəli”, “Qarayanız qız” və bir çox rəsm əsərləri Praqa, Pekin, Dakar, Bağdad və s. ölkələrdə nümayiş etdi-

rilmişdir.

T. Tağıyevin yaratdığı “Qara Qarayev” və “Səttar Bəhlulzadə” tabloları dünyanın bütün sərqi salonlarında uğurla nümayiş olunub.

O, 1954-cü ildə Avropa, Afrika ölkələrinə səyahətə getmiş, dinindən, dilindən asılı olmayaraq insanları, onların ideyalarını, arzularını bədii boyalarla təsvir etmişdi. Həmin səfərdən sonra yaratdığı “Afrikalı qız” və “Salam, yeni dünya” əsərlərinə bu gün də maraqla baxılır. Bu əsərlərdə zülmə, təcəlliyə, əsarətə dözməyənlərin duyğuları ustalıqla təsvir olunub. Tağı Tağıyevin əsərləri Şərqi Xalqları İncəsənəti Muzeyi (Moskva), R. Mustafayev adına Azərbaycan Dövlət İncəsənət Muzeyi, Azərbaycan Dövlət Şəkil Qalereyası və s. muzeylərdə saxlanılır.

Yaradıcılıq xidmətlərinə görə onun əməyi yüksək qiymətləndirilmişdir. Əməkdar incəsənət xadimi, respublikanın Xalq rəssamı fəxri adlarına layiq görülmüşdür.

1993-cü ildə vəfat etmişdir.

1 dekabr

Gün çıxır 07:08
Gün batır 17:15

31 dekabr

Gün çıxır 06:26
Gün batır 17:24

DEKABR

23 noyabr-
21 dekabr

Oxatanın Nişanı
oddur. Yupiterin
himayəsindədir.
Günəşin Oxatan
bürcündən keçdiyi
dövrə doğulanlar
təmkinli, fəal
olurlar. Kişilər
qadınların xoşuna
gəlirlər.

Ş.	1
B.	2
B.E.	3
Ç.A.	4
Ç.	5
C.A.	6
C.	7
Ş.	8
B.	9
B.E.	10
Ç.A.	11
Ç.	12
C.A.	13
C.	14
Ş.	15
B.	16
B.E.	17
Ç.A.	18
Ç.	19
C.A.	20
C.	21
Ş.	22
B.	23
B.E.	24
Ç.A.	25
Ç.	26
C.A.	27
C.	28
Ş.	29
B.	30
B.E.	31

- QİÇS-ə Qarşı Mübarizə Günü (01.12.1996)
- Beynəlxalq Əlillər Günü (03.12.1992)
- Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Sahəsi İşçilərinin Peşə Bayramı (06.12.2006)
- Uşaqların Beynəlxalq Televiziya və Radio Verilişləri Günü (12 dekabr)
- Sərhəd Qoşunları Günü (16.12.2000)
- **Xankəndinin işğalı günü (26.12.1991)**
- Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Günü (31.12.1991)

200 il M.F.Axundzadə 1812-1878

Vaxtilə Tiflisin qədim məhəllələrindən olan Hamamlar məhəlləsində M.F.Axundzadə adına kitabxana mövcud idi. Hazırda həmin məhəllədə onun adını daşıyan küçə vardır. Tiflis şəhərində ən qədim Azərbaycan orta məktəblərindən biri olan 73 saylı açıq məktəb M.F.Axundzadənin adını daşıyır. 2011-ci il iyun ayının 30-da Azərbaycanın Gürcüstandakı səfirliyinin və Tbilisi şəhər bələdiyyəsinin təşəbbüsü ilə paytaxtda onun adını daşıyan 73 saylı Azərbaycan orta məktəbinin binası qarşısında böyük mütəfəkkir Mirzə Fətəli Axundzadənin büstü qoyulmuşdur.

Milli ədəbiyyat

Əməkdar mədəniyyət işçisi, yazıçı Əlibəyov Cəmil Adil oğlunun (05.12.1927) anadan olmasının 85 illiyi

Şair, tərcüməçi Qənbərov Əhəd Muxtar (Əhəd Muxtar) oğlunun (12.12.1937-23.05.1998) anadan olmasının 75 illiyi

Filologiya elmləri doktoru, professor, tənqidçi, ədəbiyyatşünas Əlimirzəyev Xəlid Əlimirzə oğlunun (16.12.1932-) anadan olmasının 80 illiyi

Əməkdar mədəniyyət işçisi, ədəbiyyatşünas Seyidov İmran Sultan oğlunun (16.12.1922-10.05.2001) anadan olmasının 90 illiyi

Əməkdar müəllim, tənqidçi Əbilov İmamverdi Xankişi oğlunun (19.12.1927) anadan olmasının 85 illiyi

Əməkdar elm xadimi, ədəbiyyatşünas Məmmədov Kamran Dadaş oğlunun (21.12.1922-06.04.1989) anadan olmasının 90 illiyi

Ədəbiyyatşünas, mətnşünas, filologiya elmləri doktoru, professor Səfərli Əlyar Qurbanəli oğlunun (28.12.1937) anadan olmasının 75 illiyi

Şair Abbasov Bəhmən Kalış (Bəhmən Vətənoğlu) oğlunun (31.12.1932-2009) anadan olmasının 80 illiyi

Yazıçı Ağayev Eynulla Xankişi oğlunun (31.12.1907-05.11.1978) anadan olmasının 105 illiyi

Xarici ədəbiyyat

Alman yazıçısı, Nobel mükafatı laureatı Böll Teodor Henrixin (21.12.1917-16.07.1985) anadan olmasının 95 illiyi

Türk şairi Tofiq Fikrətin (24.12. 1867-19.08.1915) anadan olmasının 145 illiyi

Rus yazıçısı Aleksey Nikolayeviç Tolstoyun (29.12.1882-23.02.1945) anadan olmasının 130 illiyi

Tarixdə bu gün

QİÇS-ə Qarşı Mübarizə Günü (01.12.1996)

Beynəlxalq Əlillər Günü (03.12.1992)

Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Sahəsi İşçilərinin Peşə Bayramı (06.12.2006)

Uşaqların Beynəlxalq Televiziya və Radio Verilişləri Günü (12 dekabr)

Sərhəd Qoşunları Günü (16.12.2000)

Ümummilli lider Heydər Əliyev “1948-1953-cü illərdə azərbaycanlıların Ermənistan SSR ərazisindəki tarixi etnik torpaqlarından kütləvi surətdə deportasiyası haqqında” fərman imzalayıb (18.12.1997)

SSRİ Nazirlər Soveti “Ermənistanın SSR-də yaşayan azərbaycanlıların Azərbaycan SSR-in Kür-Araz ovalığına köçürülməsi haqqında” 4083 sayılı qərar qəbul edib (23.12.1947)

“Azad Azərbaycan” televiziyası fəaliyyətə başlamışdır (25.12.2002)

Xankəndinin işğal günü (26.12.1991)

Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Günü (31.12.1991)

Milli Qəhrəmanlar

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Əliyev Əliyar Yusif oğlunun (14.12.1957-03.10.1992) anadan olmasının 55 illiyi

Siyasət. Hərbi iş

Dövlət xadimi, publisist Ağamalıoğlu Səməd ağa Həsən oğlunun (27.12.1867-06.10.1930) anadan olmasının 145 illiyi

Coğrafiya.Geologiya

Kristalloqraf, geologiya-mineralogiya doktoru, professor Məmmədov Xudu Suxay oğlunun (14.12.1927-15.10.1988) anadan olmasının 85 illiyi

Fəlsəfə.İqtisadiyyat.Hüquq

Akademik, torpaqşünas, Əməkdar elm xadimi, Dövlət Mükafatı laureatı Əliyev Həsən Əlirza oğlunun (15.12.1907-02.02.1993) anadan olmasının 105 illiyi

Tarix.Din

Dövlət Mükafatı laureatı, tarix elmləri doktoru, professor Quliyev Cəmil Bahadır oğlunun (16.12.1927) anadan olmasının 85 illiyi
Tarixçi, etnoqraf Abbasov Arif Akim oğlunun (22.12.1937) anadan olmasının 75 illiyi

Kimya. Biologiya. Tibb

Azərbaycan infeksiyonisti İmaməliyeva Gülzar Manaf qızının (05.12.1907-1997) anadan olmasının 105 illiyi

Əməkdar elm xadimi, zooloq Rüstəmov Ənvər Göyüş oğlunun (17.12.1917-2005) anadan olmasının 95 illiyi

Əməkdar elm xadimi, həkim Qədirova Törə Qədir qızının (31.12.1927-04.08.1997) anadan olmasının 85 illiyi

Mühəndis işi. Texnika

SSRİ-nin fəxri energetiki, Sosialist Əməyi Qəhrəmanı Salmanov Sarvan Qarakişi oğlunun (21.12.1927-2003) anadan olmasının 85 illiyi

SSRİ-nin Əməkdar ixtiraçısı, Azərbaycanın Dövlət Mükafatı laureatı Süleymanova Fatma Həməzə qızının (23.12.1912-02.12.1978) anadan olmasının 100 illiyi

Azərbaycanın Əməkdar həkimi Baxşiyev Bahadur Ələkbər oğlunun (26.12.1932) anadan olmasının 80 illiyi

Azərbaycan kimyaçısı Sadıqzadə Sadıq İsmayıl oğlunun (29.12.1917-03.11.1988) anadan olmasının 95 illiyi

Musiqi. Opera. Balet

Xalq artisti, aktrisa Vinqradova Larisa Afanasyevnanın (07.12.1947) anadan olmasının 65 illiyi

Xalq artisti Hüseynov Elxan Ağahüseyn oğlunun (08.12.1942) anadan olmasının 70 illiyi

Əməkdar incəsənət xadimi, bəstəkar Rzayeva Ağabacı İsmayıl qızının (15.12.1912-04.07.1975) anadan olmasının 100 illiyi

SSRİ Xalq artisti, pianoçu Şedrin Rodion Konstantinoviçin (16.12.1932) anadan olmasının 80 illiyi

SSRİ Xalq artisti, Azərbaycanın Dövlət Mükafatı laureatı, pianoçu Bədəlbəyli Fərhad Şəmsi oğlunun (27.12.1947) anadan olmasının 65 illiyi

Xalq artisti, Əməkdar incəsənət xadimi, bəstəkar Kazımov (Kazımi) Oqtay Məmməd oğlunun (27.12.1932-09.08.2010) anadan olmasının 80 illiyi

Xalq artisti, bəstəkar Məmmədov Nəriman Həbib oğlunun (28.12.1927) anadan olmasının 85 illiyi

Əməkdar artist, opera müğənnisi Mehdiyev Firudin Mehdi oğlunun (31.12.1927-01.02.2006) anadan olmasının 85 illiyi

Rəssamlıq. Heykəltəraşlıq. Arxitektura

Əməkdar incəsənət xadimi, boyakar və teatr xadimi Şərifzadə Sadıq Hüseyn oğlunun (05.12.1912-02.01.1986) anadan olmasının 100 illiyi

Əməkdar incəsənət xadimi, heykəltəraş Eldarov Ömər Həsən oğlunun (21.12.1927) anadan olmasının 85 illiyi

Folklor

Aşıq-şair Nəbiyev Əhməd Mustafa oğlunun (21.12.1932-) anadan olmasının 80 illiyi

85
illiyiCƏMİL ƏLİBƏYOV
1927

Yazıçı

Ə d ə b i y y a t

Əxlaq söhbətləri [Mətn] / Cəmil Əlibəyov.- Bakı: "Elm və həyat" nəşriyyatı, 1996.- 301 s.

Qış macərası [Mətn] / Cəmil Əlibəyov.- Bakı: Yazıçı, 1994.- 400 s.

Mənim analı dünyam [Mətn] : romanlar / Cəmil Əlibəyov.- Bakı: Yazıçı, 1988.- 701 s.

Abdin, T. Həmişə hafizəmdə olan bir ad [Mətn]: [C.Əlibəyov haqqında xatirələr] //525-ci qəzet.- 2006.- 25 fevral.- S. 41.

Испытание [Текст]: роман и повесть / Джамиль Алибеков.- Москва: Советский писатель, 1974.- 360 с.

Три сестры [Текст]: [рассказ о трёх представительницах поколений азербайджанских женщин] / Джамиль Алибеков.- Баку: Ишыг, 1974.- 73 с.

Cəmil Adil oğlu Əlibəyov 1927-ci il dekabr ayının 5-də Füzuli rayonunun Dədəli kəndində anadan olmuşdur. Burada ibtidai təhsil almışdır. Füzuli şəhərində yeddi illik və pedaqoji məktəblərdə oxumuşdur.

1944-1949-cu illərdə ADU-nun Şərq-şünaslıq və Tarix fakültəsində təhsil almışdır. 1949-1953-cü illərdə "Azərbaycan gəncləri" qəzeti redaksiyasında ədəbi işçi, Təbliğat və təşviqat şöbəsinin müdiri olmuşdur. "Azərbaycan bədən tərbiyəsi" və "Azərbaycan qadını" jurnallarında tərcüməçi və ədəbi işçi işləmişdir.

Ədəbiyyata 50-ci illərdə gələn yazıçı nəsrimizdə vacib məsələlərə toxunmuş, ömrünü-günü torpağa bağlayan, insanların mənəvi aləmini, düşüncəsini, istək və arzularını bacarıqla qələmə almışdır. Yazıçının bədii və publisistik əsərləri – "İlk addımlar", "Araz mənim anamdır", "Şəhəri yaradanlar", "Dörd qitədə evim var" və b. roman və povestləri oxucu kütləsinin hörmət və rəğbətini qazanmışdır. Ədibin uzaq Sibir torpağında igidlik göstərən azərbaycanlıların həyatından bəhs edən "Sınaq" romanı xalqlar dostluğunun bədii tərənnümü kimi qiymətləndirilmiş və mükafata layiq görülmüşdür. Məhəbbətlə qələmə aldığı "Mənim analı dünyam" trilogiyası nəsrimizdə ana haqqında yazılmış dolğun əsərlərdən biridir.

Cəmil Əlibəyov həmçinin Azərbaycan mətbuatı sahəsində də çalışmış, istedadlı jurnalist kimi uzun müddət "Azərbaycan gəncləri" qəzetinə rəhbərlik etmiş, respublikada bacarıqlı jurnalist kadrların

yetişdirilib tərbiyə olunması sahəsində səmərəli işlər görmüşdür. Cəmil Əlibəyov 1970-1974-cü illərdə Azərbaycan Dövlət Televiziya və Radio Verilişləri Komitəsinin sədr müavini, 1974-1984-ci illərdə C.Cabbarlı adına "Azərbaycanfilm" kinostudiyasının direktoru, 1984-1988-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatının baş redaktoru, 1988-1990-cı illərdə "Kommunist" qəzetinin redaktoru, 1990-1992-ci illərdə "Yazıçı" nəşriyyatının baş redaktoru, 1992-1994-cü illərdə isə "Novruz" qəzetinin baş redaktoru və "Azərbaycan dünyası" nəşriyyatının baş redaktoru vəzifələrində çalışmışdır.

O, həmçinin 1994-1995-ci illərdə "Vahid" qəzetinin baş redaktoru işləmişdir. 1995-ci ildən isə "Elm və həyat" nəşriyyatının təsisçisi və direktoru olmuşdur.

İctimaiyyətimiz Cəmil Əlibəyovu həmçinin işinə məsuliyyətlə yanaşan tərcüməçikimi də tanıyır. O, Ç. Aytmatovun "Ana tarlası", "İlk müəllim", J. Sandın "İndiana" və bir sıra başqa əsərləri dilimizə tərcümə etmişdir.

Müasir Azərbaycan nəsrinin, publisistikasının istedadlı nümayəndəsi olan Cəmil Əlibəyovun ədəbi və ictimai fəaliyyəti həmişə yüksək qiymətləndirilmiş və o, publisistik yazılarına və mətbuat sahəsindəki xidmətlərinə görə "Qızıl qələm" mükafatı ilə və bir çox orden və medallarla təltif edilmiş, "Azərbaycanın Əməkdar mədəniyyət işçisi" fəxri adına layiq görülmüşdür.

90 illiyi İMRAN SEYİDOV 1922 – 2001

YAZIÇI

İmran Sultan oğlu Seyidov 1922-ci il dekabr ayının 16-da Azərbaycanın Quba şəhərində anadan olmuşdur. Orta təhsilini Bakıdakı 1 saylı məktəbdə almış, 1945-ci ildə M.Əzizbəyov adına Azərbaycan Dövlət Sənaye İnstitutunun Energetika fakültəsini bitirmişdir. İ.Seyidov 1945-1946-cı illərdə Azərbaycan EA-nın Energetika İnstitutunda kiçik elmi işçi, sonra Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunda kiçik elmi işçi, 1959-1987-ci illərdə “Sovetskaya türkologiya” jurnalı redaksiyasında baş redaktorun müavini işləmişdir.

1987-ci ildə Azərbaycanın EA-nın Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunda baş elmi işçi 1995-ci ildə Azərbaycan EA-nın Milli Münasibətlər İnstitutunda baş elmi işçi vəzifələrində çalışmışdır.

Ədəbi fəaliyyətə 1939-cu ildən “Molodoy raboçiy” (Gənc fəhlə) qəzetində çap olunan “Yeni iliniz mübarək” şeiri ilə başlamışdır. Ondan

sonra dövrü mətbuatda müntəzəm çıxış etmişdir.

1966-cı ildən Azərbaycan Yazıçılar İttifaqında rus bölməsinin rəhbəri idi. Onun şeirləri, hekayə, oçerk və məqalələri Bakı, Moskva, Penza, Minsk, Tbilisi və s. şəhərlərdə nəşr olunan rus dövrü mətbuatında vaxtaşırı çap olunur. Əsərlərini rus dilində yazırdı. Külli miqdarda tərcümələri vardı. “Koroğlu” eposunu Azərbaycan dilindən rus dilinə tərcümə etmişdir. Xidmətlərinə görə Şərəf nişanı ordeni, Əmək veteranı və digər medallarla, Azərbaycan SSR Ali Soveti Rəyasət Heyətinin Fəxri fərmanı ilə təltif edilmişdir.

Kamil sənətkar, gənclərin hərbi-vətənpərvəlik tərbiyəsində fəal iştirakına görə fəxri diplomlara və “Qızıl qələm” mükafatına layiq görülmüşdür.

İmran Seyidov 2001-ci il may ayının 10-da vəfat etmişdir.

Ə d ə b i y y a t

Rus şairləri Azərbaycan haqqında [Mətn] / tərt. ed. İ. Seyidov. - Bakı: Azərənəşr, 1955. - 156 s.

Hicran, F. Qarabağda talan var [Mətn] / F.Hicran; tərc. ed. İ.Seyidov. - Bakı: Gənclik, 1992. - 157 s.

Xalid Əlimirzə oğlu Əlimirzəyev 1932-ci il dekabr ayının 16-da Azərbaycanın Qəbələ rayonunun Qəmərvan kəndində anadan olmuşdur.

Bakı Dəmir yolu texnikumunda (1947-1951), ADU-nun Filologiya fakültəsində (1951-1956) təhsil almışdır.

Qəbələ rayonunun Hajallı kənd orta məktəbində tədris hissə müdiri, müəllim, 1957-1964-cü ildə ADU-nun Filologiya fakültəsində aspirant, müəllim, baş müəllim, dosent olmuşdur. 1964-cü ildə “Cəlil Məmmədquluzadənin ədəbi-tənqidi görüşləri” mövzusun-

da namizədlik, 1972-ci ildə “Cəlil Məmmədquluzadənin dramaturgiyası” mövzusunda doktorluq dissertasiyasını müdafiə etmişdir, filologiya elmləri doktoru, professordur.

500-dən yuxarı elmi-nəzəri, publisistik məqalənin, 8 monoqrafiyanın, 7 kitabın müəllifidir. 2 doktor, 16 namizəd yetişdirmişdir.

1992-1993-cü illərdə Azərbaycan Xalq Təhsili nazirinin birinci müavini işləmişdir. 1974-ci ildən bu günə kimi Bakı Dövlət Universitetinin Filologiya fakültəsinin professorudur.

Ə d ə b i y y a t

Bələdçi [Mətn]: povest və hekayələr /Xalid Əlimirzəyev.- Bakı: Adioğlu, 2008.- 599 s.

Dramaturgiya, teatr və səhnə [Mətn] /Xalid Əlimirzəyev.- Bakı: Nurlan, 2004.- 184 s.

Ədəbiyyatşünaslığın elmi-nəzəri əsasları [Mətn] /Xalid Əlimirzəyev.- Bakı: Nurlan, 2008.- 431 s.

Klassiklərimizin ideal və poetik sənət dünyası [Mətn]: 2 cildə /Xalid Əlimirzəyev.- Bakı: Elm və təhsil, 2009.- C.I.- 554 s.; C. II.- 667 s.

Mənəvi bərc [Mətn]: [Mir Cəlal haqqında xatirələr] /Xalid Əlimirzəyev.- Bakı: Nurlan, 2006.- 191 s.

İmamverdi Xankişioğlu Əbilov 1927-ci il dekabr ayının 19-da Azərbaycanın Neftçala rayonunun Qoltuq kəndində balıqçı ailəsində anadan olmuşdur. İlk təhsilini kənd yeddiillik məktəbində almışdır. İkinci Dünya müharibəsi illərində balıq vətəgəsində fəhlə, sonra Qoltuq kənd məktəbində pioner baş dəstə rəhbəri işləmişdir. Onu qəsəbə məktəbinə müəllim göndərmişdilər.

Üç ildən sonra Neftçala şəhərindəki 1 saylı orta məktəbə dəyişilmişdir. Bu vaxtadək orada ədəbiyyat müəllimi işləyir. “Ananın tələbi” adlı ilk şeiri “Bolşevik” qəzetində (1944) dərc olunmuşdur. Dövri mətbuatda şeir, məqalə və rəyləri vaxtaşırı çap edilir.

1960-cı ildə “Ədəbiyyat və incəsənət” qəzetində çıxan “Həyatla səsləşən poeziya” məqaləsi onun yaradıcılıq yolunu qəti müəyyən etdi. Müasir ədəbi prosesi ardıcıl izləyir, öz mülahizə və təəssüratlarını müntəzəm çap etdirirdi.

ADU-nun Filologiya fakültəsində qiyabi təhsil almışdır (1950-1955). “Rəsul Rzanın yaradıcılıq yolu” mövzusunda namizədlik dissertasiyası-

nı müdafiə etmişdir. 1977-ci ildən metodist-müəllimdir.

Azərbaycan Ağsaqqallar Şurasının pedaqoji cəmiyyət heyətinin Beynəlxalq “Xatirə” irs komissiyasının üzvü, Neftçala rayon Ziyalılar İttifaqı və Ağsaqqallar Şurasının sədri seçilmişdir. Xidmətlərinə görə 4 medalla təltif olunmuşdur.

Azərbaycan Yazıçılarının VIII qurultayında təftiş komissiyasının və IX qurultayda isə Yazıçılar Birliyi İdarə Heyətinin üzvü seçilmişdir. Dəfələrlə kənd, qəsəbə, rayon sovetlərinin deputatı olmuşdur. SSRİ Maarif Nazirliyi, ÜLKGİ MK-nın və “Bilik” cəmiyyətinin fəxri fərmanları, Səməd Vurğun xatirə diplomu ilə təltif edilmişdir. Rəsul Rza mükafatı laureatıdır (1998).

Xalq təhsili işçilərinin Ümumittifaq qurultayına nümayəndə seçilmişdir (1986). Moskva, Tehran, Təbriz, Bağdad, Bakı şəhərlərində keçirilən təhsil, elm, ədəbi toplantılarda, qurultay və simpoziumlarda məruzə ilə çıxış etmişdir.

Ə d ə b i y y a t

Əsərləri [Mətn] /İmamverdi Əbilov.- Bakı: Vektor nəşrlər evi, 2006-2007.- I cild.- 244 s.; 2007.- C.II.- 445 s.

Xələfli, Ə. Dağ var dağdan yuxarı [Mətn] /Ə.Xələfli // Kredo.- 2010.- 13 noyabr.- S.1.

Nəbiyev, B. El ağsaqqalı, elm fədaisi [Mətn] : [İ.Əbilov haqqında] /B.Nəbiyev.- Bakı: Vətən nəşr, 2007.- 32 s.

Nəzərli, İ. Nadir səs arxivinin sahibi haqda könül yazısı [Mətn] /İ.Nəzərli // Yaddaş.- 2007.- 26 aprel.- S.10.

Sailov, S. Seçilmiş əsərləri [Mətn] : [İ.Əbilov haqqında] /S.Sailov.- Bakı: Araz, 2010.- C.III.- S.138.

Əliyər Qəzənfər oğlu Səfərli 1937-ci il dekabr ayının 28-də Ordubad rayonunun Anabad kəndində anadan olmuşdur. 1955-ci ildə Ordubad orta məktəbini, 1960-cı ildə Azərbaycan Dövlət Universitetinin Şərqsünaslıq fakültəsinin İran filologiyası şöbəsini bitirmişdir. Tələbəlik illərində Tələbə elmi cəmiyyətinin rəhbəri olmuşdur.

Əmək fəaliyyətinə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunun qədim və orta əsrlər Azərbaycan ədəbiyyatı şöbəsində başlamışdır (1960-1968). Bu dövrlərdə klassik Azərbaycan ədəbiyyatının tədqiqi ilə məşğul olmuşdur.

1960-1968-ci illərdə Azərbaycan Elmlər Akademiyasının Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunun elmi işçisi olmuşdur. Uzun müddət BDU-nun Filologiya fakültəsində tədrislə məşğul olub.

1986-1994-cü illərdə Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi kafedrasının müdiri işləmişdir. Həmin kafedranın professorudur.

Əliyər Səfərli orta əsrlər Azərbaycan ədəbiyyatının tanınmış tədqiqatçılarından biridir. O, Məsihinin (17-ci əsr)

həyat və yaradıcılığına, 17-18-ci əsrlər Azərbaycan epik şeirinə dair tədqiqatların müəllifidir.

Mətnşünaslıq sahəsində də ciddi nəticələri vardır. Bir sıra unudulmuş ədəbi abidələri aşkara çıxarmış, ilk anadilli poema olan "Dastani Əhməd Hərəmi"ni, Qazi Bürhanəddinin "Divan"ını, Məhəmməd Füzulinin "Həqiqət üs-süəda" əsərini (şərikli), Məsihinin "Vərqa və Gülşa" poemasını, "Şəhriyar" dastanını, habelə Nəsimi, Əmani və başqalarının əsərlərini tərtib və nəşr etdirmişdir.

Uzun illər Azərbaycan Təhsil Nazirliyində "Ədəbiyyatşünaslıq" bölməsinin rəhbəri olmuş, orta və ali məktəblər üçün dərslük, dərs vəsaiti və proqramların hazırlanmasında bilavasitə yaxından iştirak etmişdir. Əsərləri xarici ölkələrdə nəşr edilmişdir.

Əliyər Səfərli diplomatik sahədə də fəaliyyət göstərmişdir. 1994-1998-ci illərdə Azərbaycan Respublikasının İran İslam Respublikasında fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri olmuş, ölkəmizi Beynəlxalq İqtisadi Təşkilatda (EKO) təmsil etmişdir.

Ə d ə b i y y a t

Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi: qədim və orta əsrlər tarixi [Mətn]: ali məktəblər üçün dərslük /Əliyər Səfərli.- Bakı : Ozan, 2008.- 695 s.

Bölmüş Azərbaycan: böyük elçinin düşüncələri [Mətn] /Əliyər Səfərli.- Bakı : Ozan, 2010.- 254 s.

Ədəbiyyat [Mətn] . dərslük /Əliyər Səfərli.- Bakı : Təhsil, 2003.- 384 s.

Qədim və Orta əsrlər Azərbaycan ədəbiyyatı [Mətn] /Əliyər Səfərli.- Bakı : Ozan, 1998.- 632 s.

Азербайджанская эпическая литература XVII-XVIII вв [Текст] / Алияр Сафарли.- Баку : Язычы, 1986.- 283 с.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.adam.az

www.gunaz.tv

130
illiyi**ALEKSEY NİKOLAYEVIÇ
TOLSTOY
1882-1945***Rus yazıçısı*

Aleksandr Nikolayevič Tolstoy 1882-cü il dekabr ayının 29-da Nikolayevski şəhərində (indiki Puqaçov) anadan olmuşdur. Uşaqlıq dövrünü Samaranın yaxınlığındakı Sosnovka kəndində A. Bostromun evində keçirmişdir. Anası Aleksandra Leontyevna Turgeneva uşaq yazıçısı idi.

A.N. Tolstoy Samara realnı məktəbini qurtarıqdan sonra 1901-ci ildə Peterburq Texnoloji İnstitutuna daxil oldu, lakin bədii ədəbiyyata daha çox həvəs göstərdiyinə görə 1907-ci ildə diplom müdafiəsi ərafəsində institutu tərk etdi. Hələ 1905-ci ildə vətəndaşlıq poeziyası ruhunda yazdığı ilk şeirlərini dövrü mətbuatda çap etdirən gənc şair 1907-ci ildə "Lirika" adlı şeirlər məcmuəsi çap etdirdi. 1908-ci ildə o, "Köhnə qala" adlı ilk hekayəsini, bunun ardınca isə "Sağsağan nağılları" (1910) adlı hekayələr məcmuəsi "Mavi çaylar arxasında" (1911) şeirlər kitabını çap etdirir. 1909-1911-ci illərdə o, zadəgan tifaqlarının dağılması, ziyalıların təbəqələşməsi mövzusunda yazdığı realist hekayə və povestləri ilə çıxış edir. "Qədim cökələr altında", "Baməzə adamlar" (1911), "Topal mülkədar" (1912) və

s. bura daxildir. İlk dəfə olaraq o, tarixi mövzulara 1918-ci ildə "Vəsbusə", "Pyotr günü" (1918) hekayələrini yazır. 1918-ci ildən o, əvvəlcə Fransada, sonra isə Almaniyada mühacirətdə olur. Tolstoy mühacirətdə olarkən bir sıra əsərlərini, mühacirlərdən bəhs edən bir sıra hekayələrini yazmışdır. "Nikitanın uşaqlığı" povestini, "Aelita" fantastik romanı bu mövzuda yazılmış əsərləridir. Onun bu mövzuda "Birinci Pyotr" tarixi romanını da qeyd etmək lazımdır. "Birinci Pyotr" romanı sovet ədəbiyyatının görkəmli əsərlərindən biridir.

1930-cu illərdən başlayaraq A.Tolstoyun əsərləri Azərbaycan dilinə tərcümə edilir və çap olunur. B.Musayev yazıçının "Birinci Pyotr" romanını (1936), M.Hacıyev "Aelita" romanını (1956), H. Məmmədخانlı və T. Haşımova "Əzablı yollarla" roman epopeyasını (1961), Əsəd Zeynalov "Nikitanın uşaqları" əsərini, M. Rzaquluzadə Tolstoyun məşhur "Mühəndis Qarinin hiberbolondi" elmi fantastik romanını 1964-cü ildə tərcümə etmişlər.

A.N.Tolstoy 1945-ci il fevral ayının 23-də Moskvada vəfat etmişdir.

Ə d ə b i y y a t

*Seçilmiş əsərləri [Mətn]
/Aleksy Nikolayevič
Tolstoy.- Bakı: Şərq-Qərb,
2006.- 336 s*

*.Rus Sovet ədəbiyyatı tarixi
[Mətn] /Aleksy Nikolayevič
Tolstoy.- Bakı: Maarif,
1976.- 416 s.*

*Варламов, А. Алексей
Толстой [Текст] /А.Н.
Варламов.- Москва:
Молодая гвардия, 2008.-
589 с.*

*Детство Никиты [Текст]
/Алексей Николаевич
Толстой .- Москва: ОЛМА
ПРЕСС Гранд, 2006.- 413
с.*

*Эмигранты [Текст] /
Алексей Николаевич
Толстой .- Москва: АСТ:
Хранитель, 2007.-315 с.*

Ə d ə b i y a t

Nərimanoğlu, N.
Dağlar oğlu [Mətn]
/N.Nərimanoğlu.- Bakı :
İşıq, 1994.- 56 s.

Quliyev, D. Əliyər Yusif
oğlu Əliyev (1957- 1992)
[Mətn] // Quliyev, D. Şəhid
idmançılar.- Bakı, 1995.- S.
19-22.

Seyidzadə, M. Əliyev
Əliyər Yusif oğlu [Mətn]
// Seyidzadə, M. Milli
qəhrəmanlar zirvəsi.- Bakı,
2010.- S.56.

Əliyər Yusif oğlu Əliyev 1957-ci il dekabr ayının 14-də Qubadlı rayonunun Qazyan kəndində doğulmuşdur.

1975-ci ildə orta məktəbi əla qiymətlərlə bitirmiş, həmin il Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi İnstitutuna daxil olmuşdur. 1979-cu ildə institutu fərqlənmə diplomu ilə bitirərək bir müddət Qubadlı rayonunun Donqarlı kənd orta məktəbində idman müəllimi işləmişdir.

1980-ci ildə hərbi xidmətə getmişdir. 1982-ci ildə ordudan tərxis olunmuşdur. Sonra Saransk Dövlət Universitetində müəllim işləmişdir. 1983-cü ildə yenidən doğma yurda qayıtmışdır. 1985-ci ildən Könüllü Bədən Tərbiyəsi və İdman Cəmiyyəti Rayon Şurasının sədri seçilmişdir. O, dəfələrlə klassik güləş üzrə respublika, ümumittifaq və beynəlxalq yarışlarda qalib gəlmişdir. Gənc pəhlivan eyni zamanda respublika və SSRİ çempionları yetişdirmişdir.

Ə.Əliyev respublikamızda baş verən ictimai-siyasi hadisələrdə yaxından iştirak edirdi. O, rayonda xalq hərəkatına rəhbərlik edir, yüksək təşkilatçılıq

qabiliyyəti nümayiş etdirirdi. Ermənistan ölkəmizə qarşı təcavüzə başlayanda cəbhəyə gedən könüllülərdən biri olmuşdur. 1990-cı ilin aprel ayında düşmənin Başarat kəndinə böyük qüvvə ilə hücum edəcəyi gözlənilirdi. Dan yeri sökülməmiş Topağac yüksəkliyi toplardan şiddətli atəşə tutuldu. Ə.Əliyevin başçılıq etdiyi dəstə hücumu qətiyyətlə dəf etdi. Döyüş tam qələbə ilə başa çatdı.

1992-ci il oktyabrın 3-də Sunumbası yüksəkliyindəki qanlı döyüşlərdə Ə.Əliyevin taboru "Tikanlı zəmi" deyilən dağa qədər irəliləmişdi. Lakin o, yüksəkliyə çata bilmədi, düşmən gülləsinə tuş gələrək şəhid oldu.

Evli idi. Üç övladı var.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 10 noyabr, 1992-ci il tarixli 301 sayılı Fərmanı ilə mayor Əliyər Yusif oğlu Əliyev ölümündən sonra Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı adına layiq görülmüşdür. Qubadlı rayonunun Qazyan kəndində dəfn edilmişdir.

*Doğulandan vətən dedim el dedim,
Vətən üçün mən nələrdən keçmədim.
Heyif heyif çox arzuma yetmədim
El yolunda şəhidliyə gedirəm
Şəhid olub ucalara gedirəm.*

Əhməd Abdullayev

85
illiyiXUDU MƏMMƏDOV
1927-1988

Kristalloqraf

Ə d ə b i y a t

*Elm köməyin olsun [Mətn]
/Xudu Məmmədov.- Bakı ,
2002.- 121 s.*

*Kalsium silikatları və hidro-
silikatlarının kristallokimya-
sı [Mətn] /Xudu Məmmədov
.- Bakı , 1960.- 128 s.*

*Qoşa qanad [Mətn] /Xudu
Məmmədov.- Bakı : Gənclik,
1974.- 107 s.*

*Aydınoglu, T. "Xudu
zirvəsi" nə düşən işıq
[Mətn] : [İ.Bəxtiyarlıının
X.Məmmədova həsr etdiyi
"İşıqlı zirvə" elmi pub-
lisistik kitabı haqqında]
/T.Aydınoglu //Xalq qəzeti.-
2005.- 20 mart.- S. 7.*

Xudu Surxay oğlu Məmmədov 1927-ci il dekabr ayının 14-də Ağdam rayonunun Mərzili kəndində anadan olmuşdur.

X. Məmmədov 1951-ci ildə Bakı Dövlət Universitetini bitirdikdən sonra SSRİ Elmlər Akademiyası Kristalloqrafiya İnstitutunun aspiranturasına daxil olmuşdur. Onun "Maddələrin kristal strukturunun öyrənilməsinə və şifrinin açılması"na həsr edilmiş ilk elmi əsərləri ictimaiyyət tərəfindən yüksək qiymətləndirilmişdir.

X.Məmmədov 1970-ci ildə Geologiya-mineralogiya elmləri doktoru, 1973-cü ildə professor elmi adını və elmi dərəcəsinə almışdır. 1976-cı ildə Azərbaycan SSR EA-nın müxbir üzvü seçilmişdir.

X.Məmmədovun bütün əmək fəaliyyəti qeyri-üzvi və Fizika-Kimya institutu ilə bağlı idi. Burada o, laborantlıqdan laboratoriya rəhbəri vəzifəsinədək yüksəlmişdir. Azərbaycan kristal kimyaçıları məktəbinin yaradıcısıdır. Onun tədqiqatlarının nəticələri 250-dən artıq elmi əsərdə və 5 monoqrafiyada öz əksini tapmışdır.

X.Məmmədov dünya kristalloqraf-

ları və kristallokimyaçıları tərəfindən tanınmış və qəbul edilmiş bir çox ciddi elmi yeniliklərin, o cümlədən TFFY-nin müəllifi, qayğıkeş müəllim, minnətdar tələbə və nəhayət, publisist və ictimai xadim kimi böyük nüfuz qazanmışdır.

X.Məmmədov səmərəli elmi fəaliyyətilə yanaşı yüksək ixtisaslı kadrlar hazırlanmasına və elmin təbliğinə böyük qüvvə sərf edirdi. Onun rəhbərliyi altında onlarca elmlər doktoru və elmlər namizədləri hazırlanmışdır. Əsl ziyalı olan Xudu Məmmədov çox geniş biliyə malik olmuşdur, Azərbaycan ədəbiyyatına, musiqisinə, incəsənətinə yaxşı bələd idi. Azərbaycan incəsənəti və ədəbiyyatı problemlərinin hərtərəfli təhlilinə aid bir sıra sanballı əsərlər yazmışdır. O, xalqını ürəkdən sevmiş, var qüvvəsini və biliyini xalq işinə sərf etmişdir. X. Məmmədovun xidmətləri "Qırmızı Əmək Bayrağı" və "Şərəf nişanı" ordenlərinə layiq görülmüşdür.

Görkəmli alim, 1988-ci il oktyabr ayının 15-də Bakı şəhərində vəfat etmişdir.

105
illiyi**HƏSƏN ƏLİYEV**
1907-1993*Akademik***Ə d ə b i y a t**

Təbiətin keşiyində [Mətn] / Həsən Əliyev.- Bakı : Maarif, 1993.- 309 s.

Təbiətin yaşıl libası [Mətn] / Həsən Əliyev.- Bakı : Gənclik, 1988.- 180 s.

Budaqov, B. Çay kimi çağlayan ömür [Mətn]: [Akademik Həsən Əliyev haqqında].- Bakı : "İsmayıl NPM", 2002.- 119 s.

Elin oğlu [Mətn]: [Akademik Həsən Əliyev haqqında xatirələr].- Bakı : "İsmayıl NPM", 2002.- 135 s.

Həsən Əlirza oğlu Əliyev [Mətn] : bibliografiya.- Bakı : "İsmayıl NPM", 2002.- 127 s.

Почвы Большого Кавказа [Текст] / Гасан Алиев.- Баку, 1994.- 308 с.

Тревожный сигнал [Текст] / Гасан Алиев.- Баку: Азернешр, 1983.- 164 с.

Həsən Əlirza oğlu Əliyev 1907-ci il dekabr ayının 15-də Qərbi Azərbaycanın Zəngəzur qəzasının Comərdli kəndində anadan olmuşdur.

Həsən Əliyev 1924-30-cu illərdə Naxçıvan şəhərində axşam məktəbində oxumuş, 1930-32-ci illərdə isə Azərbaycan Kənd Təsərrüfatı İnstitutunun tələbəsi olmuşdur. Sonra isə Azərbaycan Elmi-Tədqiqat Pambıqçılıq İnstitutunun aspiranturasında təhsil almışdır.

Görkəmli alim 1941-43-cü illərdə Böyük Vətən müharibəsində iştirak etmişdir. 1944-cü ildə böyük müvəffəqiyyətlə namizədlik dissertasiyasını müdafiə etmiş, 1944-49-cu illərdə AMEA-nın Torpaqsünaslıq və Aqrarkimya İnstitutunun Elmi hissə üzrə direktor müavini və Azərbaycan Pedaqoji İnstitutunda baş müəllim işləmişdir.

Həsən Əliyev 1949-52-ci illərdə AMEA-nın Botanika İnstitutunun direktoru vəzifəsində çalışmışdır. 1952-ci ildə Azərbaycan SSR Kənd Təsərrüfatı nazirinin birinci müavini olmuşdur. O, 1952-ci ildən EA-nın akademikidir.

Böyük alim 1965-ci ildə kənd təsərrüfatı elmləri doktoru alimlik dərəcəsi almaq üçün "Böyük Qafqazın torpaqları və ondan səmərəli istifadə yolları" mövzusunda doktorluq dissertasiyası müdafiə etmişdir. 1968-ci ildən ömrünün sonuna kimi AMEA-nın Coğrafiya İnstitutunun direktoru vəzifəsində çalışmışdır.

Həsən Əliyevin əsas tədqiqatı meşə torpaqlarının coğrafiyasına, respublika torpaq xəritəsinin və Azərbaycan SSR-də

Beynəlxalq Bioloji proqramın hazırlanmasına, ətraf mühitin qorunmasına, torpaq və su ehtiyatlarından səmərəli istifadəyə həsr edilmişdir. Həsən Əliyev EA-nın Nəbatat İnstitutuna rəhbərlik edən zaman 8 cildlik "Azərbaycan florası" kitabının hazırlanmasına və çapına hərtərəfli qayğı göstərmiş, böyük əmək sərf etmişdir.

Həsən Əliyev bununla yanaşı 1975-ci ildən "Azərbaycan təbiəti" məcmuəsinin baş redaktoru, Azərbaycan SSR Təbiəti Mühafizə Cəmiyyətinin sədri, Azərbaycan SSR Coğrafiya Cəmiyyətinin prezidenti olmuşdur. Dəfələrlə Polşa, ABŞ, İsveçrə, Yunanıstan və s. ölkələrdə keçirilən Beynəlxalq Konqreslərdə elmi məruzələr etmişdir.

Respublikada yüksək ixtisaslı kadrın hazırlanmasında H. Əliyevin böyük xidmətləri olmuşdur. Görkəmli alim 1977-ci ildə Azərbaycanın Əməkdar elm xadimi adına, 1978-ci ildə isə Dövlət Mükafatına layiq görülmüşdür. Həsən Əliyev 10-cu çağırış Azərbaycan SSR Ali Sovetinin deputatı olmuşdur. Alim dəfələrlə orden və medallarla təltif olunmuşdur.

O, 1994-cü ilin fevral ayında Dövlət Ekologiya və Təbiətdən İstifadəyə Nəzarət Komitəsinin mükafatına layiq görülmüşdür. Akademik Həsən Əliyev 1993-cü il fevral ayının 2-də Bakı şəhərində vəfat etmiş Fəxri xiyabanda dəfn edilmişdir.

Həmin il Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti alimin xatirəsinin əbədiləşdirilməsi haqqında qərar vermişdir. Bakı şəhərindəki küçələrdən biri Həsən Əliyevin adını daşıyır.

Sarvan Qarakişi oğlu Salmanov 1927-ci il dekabr ayının 21-də İsmayilli rayonunun Zoğallıq kəndində anadan olmuşdur. Ailədə dörd uşaq olublar. Körpəlikdən çətinliklər içərisində böyüyən Sarvan Salmanov 8 yaşında olarkən atasını itirir. Dul qalan anası dörd uşağı böyük çətinliklərlə ərşəyə çatdırır. Artıq Sarvanın 18 yaşı tamam olurdu. Bu zaman ikinci dünyaya müharibəsi yenidən qurtarmışdı. Ölkədə quruculuq işləri başlanmışdı. Elə Azərbaycanda da sənayeni, kənd təsərrüfatını inkişaf etdirmək lazım idi. Bununla əlaqədar SSRİ Nazirlər Sovetinin qərarı ilə Kür çayının üstündə su elektrik stansiyası tikilməli idi. SES – Kür çayının Boz dağı ikiyə ayırdığı sahədə – Mingəçevir boğazı deyilən yerdə qurulmalı idi. Həmin stansiyanın tikilib qurtarmasından sonra eni 618 km, uzunluğu 80 km olan 16 milyard kub metr su tutumlu böyük Mingəçevir dənizi yaradılmalı idi. Dənizin qarşısında 93 metr hündürlüyündə bənd tikmək nəzərdə tutulurdu. Bunlarla əlaqədar olaraq komsomol təşkilatının

Mərkəzi Komitəsi qərar çıxardı ki, bu tikintidə komsomolçular da iştirak etsinlər. 1945-ci il avqustun 1-də komsomolçuların çağırışı ilə Azərbaycanın komsomolçu gəncləri Mingəçevir tikintisinə gəlməyə başladılar. S. Salmanov da komsomolun üzvü idi. O, İsmayilli rayonundan 25 nəfər gəncə birlikdə tikintidə işləməyə gəldi. Burada bir neçə gün saman qatılmış torpaqdan kərpic kəsməklə məşğul olan S. Salmanov briqadanı atıb dülğərliklə məşğul olmağa başlayır. Qısa müddət ərzində bu sənətdə də irəliləyir. Əmək fəaliyyətinə 1945-ci ildə Mingəçevir SES-da başlamış və burada müxtəlif vəzifələrdə çalışmışdır.

İnşaatçı, Sosialist Əməyi Qəhrəmanı (1971), SİKP-nın üzvü (1951), SSRİ-nin və Azərbaycanın fəxri energetikidir. SİKP-nın 24-cü qurultayının numayəndəsi olaraq 2 dəfə Lenin ordeni və medallarla təltif edilmişdir. Azərbaycanın Xalq şairi Səməd Vurğunun “Muğan” poemasında Sarvan Salmanovun obrazı yaradılmışdır.

Ə d ə b i y y a t

Sarvan Salmanov // Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası [Mətn]: 10 cildə.- Bakı.- 1984.- VIII cild.- S. 274.

İ n t e r n e t d ə

<http://mingechevir-ih.gov.az>

<http://bizimasr.media-az.com>

85 illiyi CƏMİL QULİYEV 1927

Akademik

Cəmil Bahadır oğlu Quliyev 1927-ci il dekabr ayının 16-da Şuşada anadan olmuşdur. 1944-cü ildə Ağdamda orta məktəbi bitirmiş, həmin ildə Azərbaycan Dövlət Universitetinin Tarix fakültəsinə daxil olmuşdur.

1946-cı ildən təhsilini M.V.Lomonosov adına Moskva Dövlət Universitetində davam etdirmişdir. 1949-cu ildə Tarix fakültəsini bitirdikdən sonra aspiranturada saxlanılmış və 1952-ci ildə namizədlik dissertasiyasını müdafiyyə edərək xüsusi təqdimatla Bakıya göndərilmişdir. C.Quliyev 1952-ci ildən BDU-nun Siyasi Tarix kafedrasında dosent, Partiya Tarixi İnstitutunda Elmi işlər üzrə direktor müavini (1958-1972-ci illər) işləmişdir. 1971-ci ildə doktorluq dissertasiyasını müdafiyyə etmiş, professor adını alaraq həmin ildən AMEA-da fəaliyyətə başlamışdır.

1972-1978-ci illər ərzində Tarix İnstitutunun direktoru vəzifəsində çalışmışdır. 1976-1990-cı illərdə AMEA-nın vitse-prezidenti; 1975-1988-ci illər Azərbaycan Sovet Ensiklopediyasının

baş redaktoru;

1989-1990 illər Azərbaycan Dövlət Universitetinin rektoru; 1976-1991, 1997-2004-cü illər AMEA-nın Rəyasət Heyətinin üzvü olub. Cəmil Quliyev 1972-ci ildə AMEA-nın müxbir üzvü, 1980-cı ildən isə həqiqi üzvü seçilmişdir.

Akademik C.B.Quliyev bir neçə sanballı monoqrafiya, 300-dən çox məqalənin müəllifidir. C.B.Quliyev 7 cildlik "Azərbaycan tarixinin" hazırlanmasına rəhbərlik etmiş, onun redaktorluğu ilə "Naxçıvan ensiklopediyası" 2002-ci ildə nəşr olunmuşdur.

C.B.Quliyev beynəlxalq forumlarda Azərbaycan elmini dəfələrlə təmsil etmiş, bir sıra hökumət və ictimai təşkilatların rəhbər orqanlarının üzvü olmuş, dövlət tərəfindən orden və medallara layiq görülmüşdür. Əməkdar elm xadimi, Dövlət Mükafatı laureatıdır. 1997-ci ildə Prezident H.Ə.Əliyev tərəfindən "Şöhrət" ordeni ilə təltif edilmişdir.

Ə d ə b i y y a t

Aprəl 1920 – iyun 1941
[Mətn] /Cəmil Quliyev.-
Bakı: Elm, 2008.- 567 s.

Elmi-texniki potensial
[Mətn] : əsas inkişaf
meylləri və problemləri /
Cəmil Quliyev.- Bakı: Elm,
2005. – 324s.

*Tarix, düşüncələr,
mühahizələr, qeydlər*
(1953-2003) [Mətn]/Cəmil
Quliyev.- Bakı: Elm, 2004.-
763 s.

*Bünyadov, T. Ürəkdən ürəyə
cığırılar [Mətn] /T.Bünyadov*
//Elm.- 2008.- 25 yanvar.-
S.14.

*Kərimov, M. Azərbaycan
tarixşünaslığına dəyərli
töhfə verən alim [Mətn]*
/M.Kərimov //Azərbaycan. –
2007. – 15 dekabr. – S.6.

*Советская Нахичевань /
Джамиль Кулиев [Текст]*
. – Баку: Азернешр, 1984.
– 145 с.

100
illiyi**AĞABACI RZAYEVA**
1912 – 1975*Bəstəkar***Ə d ə b i y a t**

Rzaeva Aqabacı [Mətn] // Azərbaycan Qadın Ensiklopediyası.- Bakı, 2002.- S.339.

Xəlilzadə, F. Azərbaycanın ilk qadın bəstəkarı [Mətn] /F.Xəlilzadə // Azərbaycan.- 2002.- 15 dekabr.- S.5.

Qəlblərdə qaldı [Mətn] // Azərbaycan.- 2001.- 26 yanvar.- S.6.

Ağabacı İsmayıl qızı Rzaeva 1912-ci il dekabr ayının 15-də Bakı şəhərində anadan olmuşdur. 1920-ci ildə 33 saylı məktəbə, 1927-ci ildə isə Bakı Pedaqoji Texnikumuna daxil olmuşdur.

Ağabacı Rzaeva sənətə gəldiyi gündən istedadlı gənclərə atalıq qayğısı göstərən dahi bəstəkarımız Üzeyir bəy Hacıbəyliylə tanış olmuşdur. Konservatoriyada oxuduğu illərdə ölməz sənətkarımızdan bəstəkarlıq dərsi almış və 20 il A.Zeynallı adına orta ixtisas musiqi məktəbində dərs demişdir.

Azərbaycanın ilk qadın bəstəkarlarından olan Ağabacı Rzaevanın yaradıcılığında mahnı və romanslar mühüm yer tutur. “Neftçi Qurban”, “Çoban Qara”, “Oxuma gözəl”, “Afəti Cansan”, “Səni sevirəm”, “Qəlbimdəsən” və s.

A.Rzaevanın 1965-ci ildə İ.Quliyevlə birgə yazdığı “Höcət

eləmə” musiqili komediyası da uzun illər teatrlarımızın repertuarında xüsusi yer tutmuşdur.

A.Rzaeva həmçinin, xalq çalğı alətləri orkestri, həm də simli kvartet üçün pyeslərin müəllifidir. Dahi Azərbaycan şairi Nəsiminin sözlərinə 7 romans bəstələmişdir. A.Rzaeva ictimai işlərdə də fəal çalışmışdır. O, 6-cı çağırış Azərbaycan SSR Ali Sove-tinin deputatı olmuşdur.

40 ildən çox yaradıcılıq illərində, onun gərgin əməyi hökumətimiz tərəfindən dəfələrlə orden və medal-lara, fəxri fərman və təşəkkürlərə layiq görülmüşdür. O, iki dəfə Qırmızı Əmək Bayrağı ordeni ilə təltif edilmişdir.

A.Rzaeva 1975-ci il iyul ayının 4-də Bakı şəhərində vəfat etmişdir.

Fərhad Şəmsi oğlu Bədəlbəyli 1947-ci il dekabr ayının 27-də Bakı şəhərində görkəmli incəsənət xadimi, Azərbaycanın və SSRİ-nin Xalq artisti Şəmsi Bədəlbəylinin ailəsində dünyaya gəlmişdir.

Fərhad Bədəlbəyli 1965-69-cu illərdə Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasının fortepiano ixtisasını bitirmişdir. 1969-71-ci illərdə isə P. Çaykovski adına Moskva Dövlət Konservatoriyasının aspiranturasında həmyerlimiz professor B. Davidoviçin sinfində təhsilini davam etdirmişdir. Fərhad Bədəlbəylinin adı B. Smetana adına (Çexoslovakiya, 1967, III mükafat və Smetana əsərinin ən yaxşı ifaçısı mükafatı) və Viana da Mota adına (Portuqaliya, 1968, I mükafat) beynəlxalq müsabiqələrdəki uğurlu çıxışlarından sonra məşhurlaşmışdır. F. Bədəlbəyli fəal konsert yaradıcılığı ilə də məşğul olmuşdur. Ölkəmizi dünyanın bir çox ölkəsində təmsil edən Fərhad Bədəlbəylinin qastrol səfərləri bir çox ölkələri əhatə edir. Bunlardan – Bolqarıstan, Almaniya, Yunanıstan, Danimarka, İsrail, İtaliya, Kuba, Norveç,

Portuqaliya, Tunis, Türkiyə, Finlandiya, Fransa, Çexoslovakiya, İsveçrə, Yuqoslaviya, Yaponiya və b. göstərmək olar.

Fərhad Bədəlbəyli beynəlxalq musiqi laureatı olmuş ilk azərbaycanlı pianoçudur. Onun fəaliyyətinin bir qolu da musiqi-təşkilatçılıq və maarifçilik işi ilə bağlıdır. 1986-89-cu illərdə o, Azərbaycan Musiqi Cəmiyyətinin idarə heyəti sədrinin birinci müavini olmuşdur. Odur ki, 1989-cı ildə F. Bədəlbəyli tərəfindən Musiqi Xadimləri Cəmiyyəti yaradıldı. 1987-1996-cı illər arasında isə o, elə özü tərəfindən yaradılan Bakı İncəsənət Mərkəzinə rəhbərlik etmişdir.

F. Bədəlbəyli 1972-ci ildə Azərbaycan SSRİ-nin Əməkdar artisti, 1978-ci ildə Azərbaycanın Xalq artisti, 1990-cı ildə SSRİ-nin Xalq artisti, 1995-ci ildən “Mədəniyyət dostları” fondunun üzvüdür. Professor F. Bədəlbəyli 1991-ci ildən Üzeyir Hacıbəyov adına Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasının rektorudur.

Ə d ə b i y a t

Bədəlbəyli, F. Mən nikbinəm və respublikamızın xoş gələcəyinə inanıram [Mətn] : [Bakı Musiqi Akademiyasının rektoru, professor ilə müsahibə] / Fərhad Bədəlbəyli; müsah. apardı Zümriüdə Bayramova // Səs.- 1995.- 9 mart.

Бадалбейли, Ф. Музыка – это культура: в академии должны учиться люди, знающие не только спецпредметы [Текст] : [интервью Нар. арт. СССР, ректора Бакин. Муз. Академии, пианиста] / Фархад Бадалбейли // Каспий.- 2008.- 30 апреля.- С.8.

Бадалбейли, Ф. “Я всегда выступаю на концертах с маленьким Кораном, который подарил мне великий маэстро Ниязи [Текст] Бадалбейли, Ф//Эхо.- 2008.- 26 апреля.- С.23.

Сеидов, Т. Поэт фортепиано [Текст]: творческий портрет Ф.Бадалбейли: [о Народном артисте СССР и Азербайджана, ректоре Бак. Муз. Академии Ф. Бадалбейли] /Тарлан Сеидов //Каспий.- 2007.- 1 декабря.- С.6-7.

80
illiyiOQTAY KAZIMOV
1932-2010

Bəstəkar

Ə d ə b i y a t

Süleymanova, R.
O.Kaziminin teatr musiqisi
[Mətn] : [Azərbaycan Respublikasının Əməkdar artisti
O. Kaziminin dram tamaşalarına yazdığı musiqilər haqqında] /Ruqiyyə Süleymanova //Mədəni-maarif.- 2006.- №2.- S.51-54.

Агаев, А. До новых песен,
Октай Кязимов [Текст]
: [о композиторе] /Акиф
Агаев //Баку.- 1970.- 16
сентября.- С.3.

Oqtay Məmməd oğlu Kazimov 1932-ci il dekabr ayının 27-də Astara şəhərində anadan olub. Orta məktəbi Astarada bitirən O. Kazimov A. Zeynallı adına orta ixtisas musiqi məktəbinin Xor-dirijorluq fakültəsinə daxil olur və burada Hacı Xanməmmədovun sinfində təhsil alır. Uşaqlıqdan musiqiyə meyli olan bəstəkar musiqi məktəbində oxuyarkən, "Bəxtəvər uşaqlar" adlı ilk mahnısını bəstələyir. Musiqiyə olan məhəbbəti onu 1957-ci ildə Üzeyir Hacıbəyov adına Konservatoriya-ya gətirir. Burada Bəstəkarlıq fakültəsinə daxil olub, Cövdət Hacıyevin sinfində mükəmməl təhsil alır.

1966-67-ci illərdə Sumqayıt Musiqi Texnikumunda müəllim, sonra isə dərş hissə müdiri kimi fəaliyyət göstərmişdir. Sumqayıtda çalışdığı illərdə o, "Eksperiment" estrada orkestrini yaradır. Sonralar filarmoniyada musiqi redaktoru vəzifəsində çalışır və həm də A. Zeynallı adına musiqi məktəbinin Xalq çalğı alətləri fakültəsində dərş demişdir. Bəstəkarın mahnıları uzun illər "Dan ulduzu" ansamblının repertuarında xüsusi yer almışdır. Görkəmli bəstəkarın mahnılarını R.Bəhbudov, Z.Xanlarova, Ş. Ələkbərova, E.Axundov, F.Kərimova, Y.Rzazadə, İ.Quliyeva, O. Ağayev, M. Bağırzadə və

digər korifey müğənnilər ifa etmişdilər. Onun xalq çalğı alətləri üçün konsertləri, Azərbaycanın Prezidenti H. Əliyevə həsr etdiyi "Millətin oyaq gecəsi" vokal simfonik poeması, "Qarabağ rapsodiyası", təntənəli üverturaları, 60-a qədər teatr tamaşalarına bəstələdiyi musiqiləri (Akademik Dram Teatrında səhnəyə qoyulmuş "Büllur sarayda", "Qılnc və qələm", "Fitnə", "Ümid", "Ədirmə fəthi" və s.), Rus Dram Teatrında səhnələşdirilmiş "Şeyx Sənan", Kamera Teatrında səhnəyə qoyulmuş "İtlər", Musiqili Tamaşa Teatrında səhnələşdirilmiş "Qızıl toy", "Danabaş kəndinin əhvalatları", "Dəli dünya" operettaları dillər əzbəri olmuş, müxtəlif səpgili mahnıları Azərbaycan incəsənətinin məzmununa füsunkar töhfə verməklə yanaşı tarixilik baxımından əhəmiyyətliyi ilə fərqlənmişdir.

Oqtay Kazimovun yaradıcılığı dövlət tərəfindən yüksək qiymətləndirilmişdir. 1992-ci ildə Əməkdar incəsənət xadimi, 2006-cı ildə Azərbaycan Respublikası Xalq artisti fəxri adı almış və Prezident təqaüdünə layiq görülmüşdür.

Bütün ömrünü Azərbaycan musiqisinin inkişafına həsr edən Xalq artisti 2010-cu ilin avqust ayının 9-da 78 yaşında dünyasını dəyişdi.

Ə d ə b i y y a t

Muğamın nota salınması tarixindən [Mətn] /Nəriman Məmmədov //Vəfa.- 2004.- № 4.- S.9-14.

Bakıxanov, T. İstedadlı bəstəkar, qayğıkeş müəllim [Mətn] : Nəriman Məmmədov – 75 /Tofik Bakıxanov // Respublika.- 2003.- 14 yanvar.- S.5.

Керимов, С. Творческий поиск, творческая зрелость [Текст] : [о композитора Наримана Мамедова] / С. Керимов // Баку.- 1984.- 10 апреля.- С.3.

Садых-заде, Г. Памят бережет историю [Текст] / Н. Мамедова "Умай" по мотивам "Комсомольской" поэмы С. Вургуня / Г.Садых-заде //Советская культура.- 1982.- 27 августа.- С.4.

Nəriman Həbib oğlu Məmmədov 1927-ci il dekabr ayının 28-də Naxçıvan şəhərində anadan olmuşdur. Hələ kiçik yaşlarından musiqi vurğunu olan N. Məmmədov Asəf Zeynallı adına Bakı Musiqi texnikumunun Xalq çalğı alətləri və musiqi nəzəriyyəsi şöbəsini bitirmişdir. Elə bu illər xalq çalğı alətləri üçün "Süita"sını bəstələyir. Süita görkəmli bəstəkar və dirijor Səid Rüstəmovun rəhbərlik etdiyi Xalq Çalğı Alətləri orkestrinin ifasında səslənib. O, təhsilini davam etdirərək Ü. Hacıbəyov adına Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasının tarix-nəzəriyyə, sonralar isə bəstəkarlıq şöbələrini uğurla bitirmişdir. Burada C. Hacıyevdən dərs almışdır.

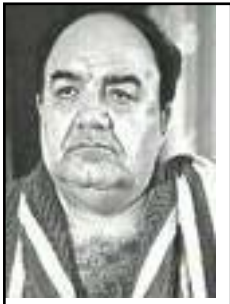
N. Məmmədov 7 simfoniyanın müəllifi olmuşdur. Bunlardan 2-si proqramlı əsərlərindəndir. 3-cü simfoniya orqan üçün yazılmış və Riqada müvəffəqiyyətlə səslənmişdir. 4-cü simfoniya Hüseyn Cavidə, 7-ci simfoniya Xocalı faciəsinə həsr olunmuşdur. Onun 7 konsertindən 4-ü fortepiano ilə simfonik orkestr, 7-ci konsert fleyta ilə orkestr üçün yazılmışdır. Forteplano üçün yazdığı konsertlərin ikisi Moskva

radiosunun fondunda saxlanılır. Bundan başqa N. Məmmədov muğamları instrumental və vokal-instrumental şəkildə nota salmış və çap etdirmişdir.

Nəşr olunan muğamları "Azərbaycan muğamları Çahargah və Humayun" (Bakı, 1962), "Azərbaycan muğamları Bayatı-Şiraz və Şur"(Moskva, 1962), "Azərbaycan muğamları Rast və Şahnaz" (Bakı, 1963), "Azərbaycan muğamları Segah-zabul və Rəhab" (Bakı, 1965), "Azərbaycan muğamı Çahargah" (Moskva, 1970), "Azərbaycan muğamı Rast" (Moskva, 1978) və s. olmuşdur.

Azərbaycan incəsənətində mühüm yer tutan bəstəkar N. Məmmədov Azərbaycanın Əməkdar incəsənət xadimi (1982), Azərbaycanın Xalq artisti (2005), Naxçıvan Muxtar Respublikasının Əməkdar incəsənət xadimi (1974), professor (2006) fəxri adları almışdır.

Bəstəkar ADMM-də, AMEA-nın Mİİ-da çalışmışdır. O, BMA-nın Azərbaycan xalq musiqisinin tarixi və nəzəriyyəsi kafedrasında çalışır.

85
illiyi**FİRUDİN MEHDİYEV**
1927-2006*Opera müğənnisi*

Firudin Mehdi oğlu Mehdiyev 1927-ci il dekabr ayının 31-də anadan olub. Dramatik tenordur. 1957-ci ildən Azərbaycan Dövlət Opera və Balet Teatrında işləyib. Valideynlərini erkən itirən F.Mehdiyev Leytenant Şmidt adına zavodda fəaliyyətə başlayıb. Boş vaxtlarını zavod dərnişində keçirirdi. Zavodda işlədiyi zaman teatr texnikumunda təhsil almağa başlayır. Gündüzlər teatr texnikumunda təhsil alır, axşamlar müxtəlif teatrlarda kütləvi səhnələrə çıxmaq və epizodik rollarda oynamaqla təcrübə toplayırdı. Bu minvalla o, 1943-cü ildən Əzizbəyov teatrında rollar oynamaqla böyük səhnəyə addımlayır. F.Mehdiyev 1945-ci ildən texnikumu bitirənə qədər Musiqili Komediya Teatrında işləyir. Firudin Mehdiyev yaratdığı bir çox obrazlarla sevilmişdir. O, C.Verдинin "Otello", "Aida" və Bizenin "Karmen" operalarının tamaşalarında (Otello, Radames, Xoze), habelə Leonkovallo-

nun "Məzhəkəçi"sində (Kanio), Çaykovskinin "Qaratoxmaq qadın"ında (German), Üzeyir Hacıbəyovun "Leyli və Məcnun"unda (Leylinin atası), M.Maqomayevin "Şah İsmayıl"ında (Vəzir) və başqa opera tamaşalarında ustalıqla çıxış etmişdir. Əsas rolları: Həmzə bəy ("Koroğlu"), Babakişi ("Sevil"), Xan ("Gəlin qayası", Şəfiqə Axundova), Əziz ("Söyüdlər ağlamaz"), Rəşid bəy ("Xanəndənin taleyi", Cahangir Cahangirov), Van Qoqun qardaşı ("Van Qoq", Nevit kodallı), Spalanitsani ("Hofmanın nağılları", Jak Offenbax), Radames ("Aida"), kanio ("Məzhəkəçilər"), Birinci əsir ("İnsanın taleyi") və s. ifa etmişdir.

Aktyor Azərbaycan Respublikasının Əməkdar artisti fəxri adına layiq görülmüşdür.

F.Mehdiyev 2006 cı ildə vəfat etmişdir.

İ n t e r n e t d əwww.kinozal.azaz.wikipedia.org

100
illiyiSADIQ ŞƏRİFZADƏ
1912-1986

Rəssam

Ə d ə b i y y a t

Qasımova, E. *Həyatla xasiyyətdə [Mətn] / Elmira Qasımova // Ədəbiyyat və incəsənət. - 1988. - 30 sentyabr. - S.5.*

Mehdiyev, İ. *Gözləyək görək... [Mətn]: [rəssam, Əməkdar incəsənət xadimi S.Şərifzadənin yaradıcılığı haqqında] // Ədəbiyyat və incəsənət. - 1975. - 18 yanvar. - S.9.*

Nəsiminin surəti [Mətn] / Sadiq Şərifzadə // *Qobustan. - 1979. - №2. - S.41-44.*

Габиров, Н. Садыг Шарифзаде [Текст]: [Засл. деят. искусство Аз.ССР] Н.Габиров. - Баку: Азернешр, 1973. - 33 с.

Sadiq Hüseyn oğlu Şərifzadə 1912-ci il dekabr ayının 5-də Cənubi Azərbaycanın Ərdəbil şəhərində anadan olmuşdur. S.Şərifzadə 1932-ci ildə Azərbaycan Dövlət Rəssamlıq Texnikumunu bitirmişdir. Sonradan təhsilini artırmaq üçün Kiyev Rəssamlıq İnstitutuna daxil olmuş (1936-1939) və Moskva Rəssamlıq İnstitutunda (1939-40) oxumuşdur.

O, Azərbaycan Sovet boyakarı və teatr rəssamıdır. Böyüklüyün müxtəlif janrlarında əsərlər yaratmışdır. 1939-cu il "Üzüm yığıcı" əsəri yaradıcılığının parlaq səhifəsidir. S.Şərifzadə teatrdekorasiya sənəti sahəsində fəaliyyət göstərmiş, Gənc Tamaşaçılar Teatrı ilə bağlı olmuşdur. "Fitnə", "Qaraca qız", "Bir gəncin manifesti" kimi tamaşalara bədii tərtibat vermişdir. Sonralar S.Şərifzadənin Azərbaycan Dövlət Dram Teatrında yaradıcılıq fəaliyyəti daha müvəffəqiyyətli olmuşdur. "Sevilya ulduzu", "Qaçaq Nəbi", "Cavanşir", "Babək" kimi tarixi dramlara tərtibat vermişdir.

"Üzüm yığıcı" (1939), "Babək"

(1944), "Babəkin yürüşü" (1945), "Gəray Əsgərovun portreti" (1948), "Göy-Göl" (1948), "Təbrizin müdafiəsi" (1949), "Neftçi Qurban Abbasov" (1957), "Füzuli" (1958), "Aprel səhəri" (1960), "M.Ə.Sabir Balaxanıda" (1962), "Lənkəranda" (1966), "Novruz" (1967), "Yubiley hədiyyəsi" (1981), "Quraşdırıcılar" (1972) və s. tematik tablolar, mənzərələr və portretlərin müəllifidir.

Bakı teatrlarında "Namus" (1933, A.Şirvanzadə), "Bir gəncin manifesti" (1950, Mir Cəlal), "Göz həkimi" (1954, İ.Səfərlı), "Qəribə adam" (1956, N.Hikmət), "Kəndçi qızı" (1963, M.İbrahimov) və s. tamaşalara bədii tərtibat vermişdir. Antifaşist mövzuda plakatlar və satirik rəsmlər çəkmişdir.

Azərbaycan SSR Əməkdar incəsənət xadimi Sadiq Şərifzadə 1986-cı il yanvar ayının 2-də Bakıda vəfat etmişdir.

85
illiyiÖMƏR EL DAROV
1927

Heykəltəraş

Ə d ə b i y a t

Esmira, F. Ömər Eldarov: Məni xalqıma tanıtdıran Natəvanın heykəli, şöhrət zirvəsinə çatdıran Heydər Əliyev abidə-ansamblı olub [Mətn] : [Heykəltəraş Ö. Eldarovla müsahibə] //F.Esmira //Respublika.- 2005.- 12 may.- S.3.

Алиев Гейдар. Скульптеру Омару Эльдарову [Текст] : /поздравление в связи с 70-летием/ //Бакинский рабочий.- 1997.- 23 декабря.- С.1.

Эльдаров Омар. Президент Азербайджанской Республики (Гейдар Алиев 1993 г. Указ Президента Азербайджанской Республики о награждении О.Т.Эльдарова орденом независимости) [Текст] //Бакинский рабочий.- 1997.- 23 декабря.- С.1.

Скульптор –романтик Омар Эльдаров: о том, как создавался, памятник Натəван [Текст] // Каспий.-2007.-5 мая.-с.1.

Ömər Həsən oğlu Eldarov 1927-ci il dekabr ayının 21-də Dərbənd şəhərində anadan olmuşdur.

1942-45-ci illərdə Əzim Əzimzadə adına Azərbaycan Dövlət Rəssamlıq məktəbində təhsil almışdır.

1951-ci ildə isə İ.Y.Repin adına Leningrad Boyakarlıq, Heykəltəraşlıq və Memarlıq İnstitutunu bitirmişdir. Monumental heykəltəraşlıq Ömər Eldarovun yaradıcılığında mühüm yer tutur. V.İ.Leninin Sumqayıtdakı abidəsi (T.Məmmədovla birgə, tunc, 1957), Bakıda X.B.Natəvanın (Tunc, qranit, 1960), M.Füzulinin (T.Məmmədovla birgə, tunc, qranit, 1962), Zərdabda H.B.Zərdabının (tunc, qranit, 1973), 77-ci Azərbaycan diviziyasına (tunc, qranit, 1975), Düşənbədə S.Ayninin (tunc, qranit, 1978) abidələrində heykəltəraşlıqla memarlığın sintezinə nail olmuşdur. Bunlardan başqa “Gənc qvardiyaçılar” (gips, 1951), M.F.Axundovun büst-abidəsi (qranit, 1953), Natəvan (mərmar, 1955), 1905-ci il (Xoşbəxt gələcək naminə, gips, 1955), Xoşbəxtlik (tunc, 1956) isə Ömər Eldarovun ilk işləri olmuşdur. Heykəltəraşlığın müxtəlif janrlarında (monumental abidə, portret, büst, qorelyef və s.) əsərlər yaratmışdır. Obrazın dərin psixoloji xarakteristikası, yeni plastik forma axtarışları onun əsərlərinin başlıca xüsusiyyətlərindəndir. Üzeyir Hacıbəylinin qəbirüstü abidəsi (tunc, qranit, 1956, Bakı), “Neftçilər” kompo-

zisiyası (ağac, 1963, Tretyakov qalereyası, Moskva), S.Bəhlulzadənin portreti (ağac, 1966, Azərbaycan İncəsənəti Muzeyi. İkinci variantı, 1968, Tretyakov qalereyası) dərin ifadəliliyi və dinamikliyi ilə fərqlənmişdir. Onun “Tələbə qız”, “Gənc oğlan portreti” (Qalvanoplastika, 1971-72, Azərb. Şəkil qalereyası), “Bacılar” (Qalvanoplastika, 1973, müəllifin şəxsi kolleksiyası), “Ömrün dörd çağı” (ağac, 1974, Tretyakov qalereyası) və s. portret və kompozisiyaları üçün obrazların yığcamlığı və milli kolorit səciyyəvidir. Ölməzlik qorelyefində (Qalvanoplastika, 1977, Azərb. Şəkil qalereyası), 26 Bakı Komissarının qəhrəmanlığı təcəssüm olunmuşdur. Eldarov Ömər həm də lirik psixoloji biçimli memorial abidələrin (Heydər Əliyev, Şıxəli Qurbanov, Zərifə Əliyeva, Vaqif Mustafazadə, Müslüm Maqomayev, Fikrət Əmirov, Rəşid Behbudov, Ziya Bünyadov və s.) müəllifi kimi tanınmışdır.

Həyatını Azərbaycanın mədəniyyətinə, incəsənətinə həsr edən və bunlardan böyük zövq alan Ömər Eldarov Azərbaycan incəsənətindəki fəaliyyətinə görə “Şərəf nişanı” ordeni ilə təltif olunmuşdur. O, 1962-ci ildə Azərbaycan SSR-nin Əməkdar incəsənət xadimi, 1967-ci ildə SSRİ Rəssamlıq Akademiyasının müxbir üzvü, 1958-ci ildə SİKP-nin üzvü və Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvüdür.

- Bu bölmədə Siz 2012-ci ildə qeyd olunacaq, lakin “ayı, günü” bilinməyən yubileylər haqqında məlumat əldə edəcəksiniz

200 il M.F.Axundzadə 1812-1878

Mirzə Fətəli Axundzadə komediyalarının türk səhnəsində görsənməsi əgər bir böyük tarixdirsə, buna iki şey bais olubdur: biri budur ki, Mirzənin komediyaları ümumiyyətlə xeyli dəyərli əsərlərdir; elə bir əsərlərdir ki, onlarla nəinki bizim yox mənziləsində olan səhnəmiz fəxr edə bilərdi, bəlkə bir belə pyeslər sair mütəməddin millətlərin səhnələrini zینətləndirməyə qabil ola bilərdilər. Biri də budur ki, Mirzə Fətəlinin komediyalarında Şərq qadını ilk dəfə səhnəyə çıxıbdır, orada danışıbdır, gülübüdür, ağlayıbdır və o orada birinci dəfə kişilər içində izhari-vücut eləyibdir.

C.Məmmədquluzadə

Milli ədəbiyyat

Azərbaycan şairi Qətran Təbrizi Əbu Mənsurun (1012-1088) anadan olmasının 1000 illiyi

Azərbaycan şairi Vaqif Molla Pənahın (1717-1797) anadan olmasının 295 illiyi

XIX əsr görkəmli Azərbaycan şairi Mirzə Şəfi Vazehin (1792-1852) anadan olmasının 220 illiyi

Azərbaycan şairəsi Qonçabəyimin (təq.1827-?-) anadan olmasının 185 illiyi

Azərbaycan şairi Nəbati Seyid Əbdülqasım Möhtərəm oğlunun (1812-1873) anadan olmasının 200 illiyi

Azərbaycanın Əməkdar incəsənət xadimi Babayev Əbdülhüseyn Mikayıl oğlunun (1877-1961) anadan olmasının 135 illiyi

Azərbaycan yazıçısı Sadiqzadə Hüseyn Mirkazım oğlunun (Seyid Hüseyn) (1887-01.08.1938) anadan olmasının 125 illiyi

Tərcüməçi, publisist İbrahimov Xəlil İbrahim oğlunun (1892-1938) anadan olmasının 120 illiyi

Şair, ədəbiyyatşünas Əlizadə Hümət Əli oğlunun (1907-1941) anadan olmasının 105 illiyi

Dramaturq Hümətov İsgəndər Məhəmməd oğlunun (İsgəndər Coşqun) (1927-10.12.1996) anadan olmasının 85 illiyi

Xarici ədəbiyyat

İraq şair və tədqiqatçısı, ədəbiyyatşünas Bəndəroğlu Əbdüllətifin (1937-07.02.2008) anadan olmasının 75 illiyi

Tarixdə bu gün

Bizans memarlığının görkəmli abidəsi, Ayasofiya – Müqəddəs Sofiya Məbədinin (532-537) yaranmasının 1480 illiyi

Araz çayı üzərində Xudafərin körpüsü salınmışdır (1027)

Ağa Məhəmməd şah Qacarın Şimali Azərbaycana yürüşləri başlanmışdır (1742-1797)

Ağa Məhəmməd şah Qacarın Şuşaya ikinci hücumu və qalanın təslim olması (1797)

Bakıda konka nəqliyyatı işə düşmüşdür (1887)

Bakıda ilk rus-Azərbaycan məktəbinin əsası qoyulmuşdur (1887)

Qarabağ xanlığı ləğv edilmişdir (1822)

Mirzə Camal Cavanşir “Qarabağ tarixi” əsərini yazmışdır (1847)

İlk dəfə alman coğrafiyaşünası Ferdinand fon Rixthofen tərəfindən Böyük

ipək yolu termini işlədilmişdir (1877)

M.Ə. Rəsulzadə tərəfindən “Müsəlman gənclik təşkilatı” yaradılmasının (1902) 110 illiyi

“Leyli və Məcnun” operasının (1907) yazılmasının 105 illiyi

“Səadət” xeyriyyə cəmiyyətinin açılmasının (1907) 105 illiyi

Tanınmış xeyriyyəçi Hacı Əjdərbəy Aşurbəyov tərəfindən Bakı şəhərində Hacı Əjdərbəy məscidi (Göy məscid) tikilib istifadəyə verilmişdir (1912)

Azərbaycan Dövlət Sirkinin açılmasının (1912) 100 illiyi

Bakı-Tiflis arasında birbaşa teleqraf xətti çəkilmişdir (1912)

Azərbaycan Prokurorluğunun yaranmasının (1922) 90 illiyi

Zaqafqaziya Sovet Sosialist Respublikaları Federativ İttifaqının yaranması və Azərbaycan SSR-in ona daxil olması (22.12.1922)

Naxçıvan Sovet Sosialist Respublikası Azərbaycanın tərkibində olmaqla Muxtar Respublika elan edilmişdir (1922)

Azərbaycan Rəssamlar İttifaqının yaranmasının (1932) 80 illiyi

BDU-nun Kitabxanaçılıq fakültəsinin yaradılmasının (1947) 65 illiyi

Badamlı Mineral Sular Zavodu fəaliyyətə başlayıb (1947)

İçərişəhərin qala divarlarının bərpa edilməsi (1952-1957)

Televiziya və Radio verilişlərinin həftəlik proqramı çap olunmağa başlamışdır (aprel 1957)

Bakı-Krasnovodsk Bərə Yolunun açılmasının (1962) 50 illiyi

Nəriman Nərimanovun Xatirə Muzeyinin yaradılmasının (1977) 45 illiyi

Xankənddə Azərbaycanın ayrılmaz hissəsi olan Dağlıq Qarabağın

Ermənistana birləşdirilməsi məqsədi güdən bədnam erməni seperatçıları baş qaldırmışdır (11.1987)

Azərbaycan Avropa Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Müqaviləsinə qoşulmuşdur (1992)

Siyasət. Hərbi iş

Sacilər dövlətinin başçısı Yusif İbn Əbu Sac Divdadın (912-927) anadan olmasının 1100 illiyi

Azərbaycan sərkərdəsi, dövlət xadimi, səyyah Oruc bəy Bayatın (1567-1605) anadan olmasının 445 illiyi

Qacarlar sülaləsinin banisi, İran şahı Ağa Məhəmməd şah Qacarın (1742-1797) anadan olmasının 270 illiyi

Azərbaycanın Xalq qəhrəmanı Məmmədov Məmməd Əli oğlunun (1887-18.09.1919) (Qatır Məmmədın) anadan olmasının 125 illiyi

Böyük Vətən müharibəsi Qəhrəmanı, həkim Rüstəmbəyova Aliyə Fətulla qızının (1907-1942) anadan olmasının 105 illiyi

Dövlət xadimi və alim Aydınbəyov Salam Müqtədir oğlunun (1912-1967) anadan olmasının 100 illiyi

Dövlət xadimi, jurnalist Seyidzadə Bağır Qasım oğlunun (1912-1968) anadan olmasının 100 illiyi

Sovet İttifaqı Qəhrəmanı Məmmədov Qafur Nəsir oğlunun (1922-19.10.1942) anadan olmasının 90 illiyi

Dövlət xadimi Namazəliyev Qurban Hüseyn oğlunun (1947-20.11.1991) anadan olmasının 65 illiyi

Tarix.Din

Ərəb tarixçisi Əbu Abdullah Məhəmməd ibn Ömər əl-Vaqidinin (747-823) anadan olmasının 1265 illiyi

Coğrafiya. Geologiya

Azərbaycanın Əməkdar elm xadimi, geodezisti Əliyev Məmmədqasım Hüseyn oğlunun (1882-20.07.1967) anadan olmasının 130 illiyi
Geologiya-minerologiya elmləri doktoru, professor Ağayev Vahid Bəhram oğlunun (1937) anadan olmasının 75 illiyi
Geologiya-minerologiya elmləri doktoru, professor Babayev Nəriman İbadulla oğlunun (1937) anadan olmasının 75 illiyi

Musiqi. Opera. Balet

Azərbaycan xanəndəsi Fərzəliyev Məşədi Məmmədin (1872-1962) anadan olmasının 140 illiyi
Azərbaycanın Əməkdar incəsənət xadimi, tarzən Mənsurov Mənsur (Mirzə Mənsur) Məşədi Məlik oğlunun (1887-30.06.1967) anadan olmasının 125 illiyi
Əməkdar incəsənət xadimi, tarzən Məşədibəyov Ağası Abutalıb oğlunun (1912-1984) anadan olmasının 100 illiyi

Teatr. Kino.Estrada.Sirk

Azərbaycanın Əməkdar artisti, aktyor Kazımovski Mirmahmud Mirələkbər oğlunun (1882-01.12.1940) anadan olmasının 130 illiyi
Teatr tənqidçisi, teatrşünas Hacinski Cəmo Süleyman oğlunun (Cəmo bəy Hacinski) (1887-1942) anadan olmasının 125 illiyi
Azərbaycanın Əməkdar artisti, aktrisa Məmmədova Əzizə Əbdülbaği qızının (1892-14.08.1961) anadan olmasının 120 illiyi
Azərbaycanın Əməkdar artisti, aktrisa Lizina Nataliya Davidovnanın (İsmayılova) (1892-1957) anadan olmasının 120 illiyi
Azərbaycanın Əməkdar artisti, aktyor Məmmədov Əhməd Musa oğlunun (1897-1953) anadan olmasının 115 illiyi
Azərbaycanın Əməkdar artisti, SSRİ Dövlət Mükafatı laureatı, aktrisa Kələntərli Münəvvər Səməd qızının (1912-05.02.1963) anadan olmasının 100 illiyi

Rəssamlıq. Heykəltəraşlıq.Arxitektura

Azərbaycan memarlığının görkəmli nümayəndəsi Əcəmi Əbubəkroğlu Naxçıvanının (XII əsrin 20-ci illəri – XII əsrin sonu) anadan olmasının 800 illiyi
Azərbaycan rəssamı Nəzərli Nəcəfqulu Cavad oğlunun (Nəcəf Rasim)

(1882-1929) anadan olmasının 130 illiyi
Azərbaycan heykəltəraşı Quliyev İbrahim Hilal oğlunun (1902-1041)
anadan olmasının 110 illiyi

Folklor

Aşıq-şair Talib Ələsgər oğlunun (Aşıq Talib) (1877-21.05.1979) anadan olmasının 135 illiyi

Mədəniyyət. Elm. Maarif

Azərbaycanın ilk maarifpərvər qadınlarından biri Əfəndizadə Şəfiqə Məhəmmədəmin qızının (1882-29.07.1959) anadan olmasının 130 illiyi
Azərbaycan milyonçusu Ağa Musa Nağıyevin (Musa Nağıyev) (1842-1919)
anadan olmasının 170 illiyi

Neft

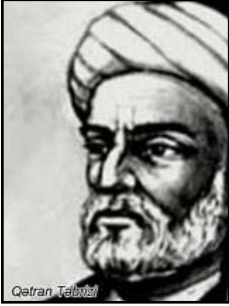

Neftçi, SSRİ-nin Əməkdar mühəndisi, Dövlət Mükafatı laureatı Əliyev Məmmədəli Dostəli oğlunun (1912-1965) anadan olmasının 100 illiyi

Kitabxana işi. Kitabxanaşünaslıq

Cəlilabad rayon Mərkəzi kitabxanasının yaranmasının (1922) 90 illiyi
M.S.Ordubadi adına Naxçıvan Muxtar Respublika Kitabxanasının yaranmasının (1922) 90 illiyi
Nəsimi rayon X.R.Ulutürk adına kütləvi kitabxananın yaranmasının (1927) 85 illiyi
O.Sarıvəlli adına Əmircan qəsəbə kütləvi kitabxanasının (1932) 80 illiyi
Gədəbəy rayon Mərkəzi Kitabxanasının yaranmasının (1932) 80 illiyi
Quba rayon Mərkəzi kitabxanasının yaranmasının (1932) 80 illiyi
Şəmkir rayon Mərkəzi kitabxanasının yaranmasının (1932) 80 illiyi
Bilgəh qəsəbə kütləvi kitabxanasının yaranmasının (1937) 75 illiyi
Culfa rayon Mərkəzi kitabxanasının yaranmasının (1937) 75 illiyi
Şüvəlan qəsəbə kütləvi kitabxanasının yaradılmasının (1947) 65 illiyi
İmişli rayon Mərkəzi kitabxanasının yaranmasının (1947) 65 illiyi
İsmayıllı rayon Mərkəzi kitabxanasının yaranmasının (1947) 65 illiyi
Abşeron rayon Mərkəzi kitabxanasının (1952) 60 illiyi
Yasamal rayonu Q.Musabəyov adına kütləvi kitabxananın (1957) 55 illiyi
Xanlar rayon Mərkəzi Kitabxanasının yaranmasının (1962) 50 illiyi
Bərdə rayon Mərkəzi kitabxanasının yaranmasının (1967) 45 illiyi
Sahil qəsəbə kütləvi kitabxanasının yaranmasının (1977) 35 illiyi
Şuşa rayon MKS-nin yaranmasının (1977) 35 illiyi
Şərur rayon MKS-nin yaranmasının (1977) 35 illiyi
Daşkəsən rayon MKS-nin (1982) 30 illiyi
Ələt qəsəbə uşaq kitabxanasının yaranmasının (1987) 25 illiyi
Samux rayon MKS-nin yaranmasının (1992) 20 illiyi
Siyəzən rayon MKS-nin yaranmasının (1992) 20 illiyi

1000
illiyi**QƏTRAN TƏBRİZİ**
1012-1088*Şair*

Qətran Təbrizi

Qətran Təbrizi 1012-ci ildə Təbriz yaxınlığındakı Şadi-abad kəndində anadan olmuşdur. Şairin tam adı Əbu Mənsur Qətran Cili Azərbaycanıdır. İlk təhsilini Şadi-abadda almış, sonra Təbrizdə oxumuşdur.

Qətran Təbrizinin zamanında Şəddə dilər dövlətinin paytaxtı olan Gəncə çox inkişaf etmiş bir şəhər idi və Şərqi bir çox ölkələrindən alimlər, şairlər, memarlar, sənətkarlar Gəncəyə axışırdı. Qətran da təhsilini başa vurduqdan sonra buraya gəlir. O, tezliklə Gəncədə Şəddadilərin sarayına dəvət olunur və az bir vaxtda böyük nüfuz qazanır. Həmin dövrdə ölkənin başında Əbdülhəsən Ləşkəri dururdu və təbii ki, Qətran da bir çox şerlərini ona və onunla əlaqədar baş vermiş hadisələrə həsr edir. Bu şerlərdən çıxış edərək, Qətranın Gəncədə yaşadığı dövrü müəyyənləşdirmək mümkündür. Məsələn üçün, bir şerində Qətran Rəvvadilər dövlətinin başçısı Əbu Mansur Vəhsudanın Əbdülhəsən Ləşkərinin qonağı kimi Gəncəyə gəlişindən danışır. Qətran yaradıcılığını araşdıran alimlərin fikrincə, bu görüş 1035-1040-cı illər arasında baş verə bilərdi. 1042-ci ildə isə şair artıq Təbrizdə şəhərin yarısını yerlə yeksan etmiş dəhşətli zəlzələnin şahidi olmuşdu. Deməli, Qətran Təbrizə bu təbii fəlakətdən əvvəl qayıtmışdı. Lakin bir çox tədqiqatçılar Qətranın Gəncəyə zəlzələdən sonra gəldiyini göstərirlər. Görünür, şairin yenidən Gəncəyə dönüşünü də istisna etmək olmaz. 1046-cı ildə Qətran Təbrizdə böyük İran şairi və filosofu Nasir Xosrova görüşür. Nasir Xosrov özünün məşhur "Səfərnəmə" əsərində Qətran adlı gözəl bir şairlə görüşdüyünü qeyd edir.

Qətran bir müddət Naxçıvanda, yerli hakimlərin saraylarında yaşadığından sonra vətəni Təbrizə dönür. Qətran Təbrizi hələ sağlığında ikən istedadlı şair, müdrik filosof və alim kimi bir çox ölkələrdə şöhrət qazanır. Özünün yazdığına görə, onu Xorasanda və İraqda yaxşı tanıyırdı və sevirdilər.

Qətran "Tövsnəmə", "Quşnamə", "Vəmiq və Əzra" adlı əsərlərin, habelə əsasən qəsidələrdən ibarət iri həcmli divanın müəllifidir.

XII əsrdə yaşamış Orta Asiya şairi Rəşid Vətvat yazır ki, o ömrü boyu birçox həqiqi şair tanımışdır - həkim (müdrək) Qətran Təbrizini.

Qətran poeziya ilə gənc yaşlarından məşğul olmağa başlamış və bu sahədə böyük yaradıcılıq uğurları qazanmışdı. Şeir yaradıcılığında əsas yeri dövrün müxtəlif hökmdarlarını tərif edən qəsidələr tutur. Bu əsərlər müasir oxucu və tədqiqatçılar üçün qəsidələrdə mədh olunan qəhrəmanların saraylarında baş verən tarixi hadisələri öyrənmək və anlamaq baxımından çox qiymətli. Məsələn üçün, Qətran Təbrizinin şeirlərində oğuzların Azərbaycana bir neçə yürüşü öz əksini tapmışdır ki, həmin məlumatlar indi bizim üçün böyük əhəmiyyət daşıyır.

Orta əsr mənbələrinə əsaslanan Azərbaycan tədqiqatçıları qeyd edirlər ki, Qətran Təbrizi fars leksikoqrafiyası tarixində fars dilinin ilk izahlı lüğətinin yaradıcısı olmuşdur. Qətran 1088-ci ildə Təbrizdə dünyasını dəyişmiş və Surxab məhəlləsindəki məşhur Şairlər məqbərəsində dəfn olunmuşdur.

Ə d ə b i y y a t

Divan [Mətn] /Qətran Təbrizi .- Bakı: EA-nın nəşri, 1967.- 440 s.

Süleymanlı, Ş. Azərbaycan ədəbiyyatı [Mətn]: ən qədim dövrlərdən 1920-ci ilədək S.Süleymanlı.- Bakı, 2008.- 414 s.

295
illiyi**MOLLA PƏNAH VAQIF**
1717-1797*Şair***Ə d ə b i y y a t**

Əsərləri [Mətn] / Molla Pənah Vaqif; tərt. ed. və ön sözün müə. H.Araslı. - Bakı : Şərq-Qərb, 2004. - 264 s.

Durnalar [Mətn] : Bayram oldu; Sevgilim, Ləblərin yaquta bənzər; Kür qurğunun əcəb seyrangahı var //Azərbaycan.- 2006.- № 2.- S.3-4.

Cəmil, A. Vaqifdən başlanan yol [Mətn] / Adil Cəmil; elmi red. K.Hüseynoğlu. - Bakı : Vektor, 2006.- 84 s.

Kazımlı, K. Həmişə təravətli poeziya [Mətn] / Kazım Kazımlı // Yeni Mədəni-maarif. - № 6.- 2008.- S.76.

Şairlər vətəni bizim tərəflər... [Mətn]: poeziya antologiyası /tərt.: S. Əhmədli, B. Vüsal; red.: F. Ləman, R. Kamal. - Bakı : MBM, 2010.- 746 s.

Molla Pənah Vaqif 1717-ci ildə Qazax mahalının Qıraq Salahlı kəndində anadan olmuşdur. O, klassik Azərbaycan realist poeziyasının ən qüdrətli nümayəndəsidir. Şairin əsl adı Pənah, təxəllüsü Vaqifdir. Uzun müddət müəllimlik etdiyinə və savadlı olduğuna görə "Molla" ləqəbini qazanmışdır.

O, fars və ərəb dillərində yaxşı danışmış, astronomiya, riyaziyyat, musiqi və poetika üzrə geniş biliyə malik olmuşdur. O, Qazaxda tanınmış alim və pedaqoq Şəfi əfəndinin yanında oxumuşdu. Bəzi salnaməçilər belə hesab edirlər ki, sonrakı təhsilini Gəncədə və yaxud Təbrizdə alıb. Orası da məlumdur ki, Vaqif təhsilini başa vurduqdan sonra əvvəlcə Qazaxda, sonra isə Qarabağda məscid nəzdində fəaliyyət göstərən mədrəsədə dərs demiş və elə burada da Molla Pənah adını almışdır. Bu zaman onun alimliyi haqqında xəbərlər Molla Pənahın vətəninin hüdudlarından çox-çox uzaqlara yayılır. Hətta xalq arasında belə bir məsəl də yaranır: "Hər oxuyan Molla Pənah olmaz".

O, 1759-cu ildə Qazaxın Gürcüstanla sərhəd kəndlərində qarışıqlıq olduğu üçün ailəsi ilə birlikdə əvvəlcə Tərtərbasara, sonra isə Pənahabada (Şuşa) köçmüşdür. Müəllimliklə məşğul olan Vaqif ağılı, savadı və hazırcavablığı ilə Qarabağ xanı İbrahim xanın diqqətini cəlb etmiş və saraya dəvət olunmuşdur. O, sarayda əvvəlcə eşikağası, yəni daxili işlər naziri daha sonra baş vəzir kimi fəaliyyət göstərmiş. Özünün yüksək savadı və elmi biliyi ilə o, burada da hamının rəğbətini qazanmışdır. Birinci vəzir olduğundan sonra xanlığın xarici siyasətinə rəhbərlik etmiş-

dir. Ağa Məhəmməd şah Qacarın 1795-ci ildə Şuşa üzərinə hücumu zamanı Vaqif qalanın müdafiəsində böyük fəaliyyət göstərmişdir. Buna görə də 1797-ci ildə Qacarın Qarabağa ikinci yürüşü zamanı Şuşanı tutmuş və Vaqifi zindana salmışdır. Lakin Qacar öldürülür və Vaqif həbsdən azad edilir. Bu zaman hakimiyyət İbrahim xanın qardaşı oğlu Məhəmməd bəy Cavanşirin əlinə keçir. Lakin az sonra Məhəmməd bəyin əmri ilə Vaqif və oğlu Əli ağa Şuşada öldürülür.

1856-cı ildə Teymurxanşurada Vaqifin ilk kitabı çap olunmuşdu. Daha sonralar Mirzə Fətəli Axundov çox zəngin bir material toplayaraq, məşhur şərqşünas Adolf Berjeyə vermişdir. Berje isə bunları 1867-ci ildə Leypsiq şəhərində nəşr etdirmişdir. Eyni zamanda Vaqifin irsi ilə Azərbaycan poeziyası nümunələrindən iri bir antologiya tərtib etmiş Zaqafqaziya müftisi Hüseyn Əfəndi Qayıbov olmuşdur. İnciləbdən sonrakı dövrdə Vaqifin əsərlərinin toplanması və nəşri sahəsində Salman Mümtazın böyük xidmətləri olmuşdur.

Vaqif şərq poeziyasının bütün klassik formalarından istifadə etmişdir. O, qəzəl, tənqis, müxəmməs, müstəzad, müəşşərə, müşairə, məsnəvi və mərsiyələr yazmışdır. Ancaq onun yaradıcılığının böyük bir qismi, aşiq poeziyasından götürülmüş qoşma növündə yazılmış şeirlər təşkil etmişdir. Həmin şeirlərin dili xalqın canlı danışığına çox yaxındır. Vaqif ərəb və fars mənşəli sözlərdən bacardıqca az istifadə etmişdir. Vaqifin şeirlərinin çoxu qoşma janrındadır. Qoşmaların əsas mövzusu saf və real məhəbbəti tərənnüm etməkdir.

Ə d ə b i y y a t

Nəğmələr [Mətn] / Mirzə Şəfi Vazeh.- Bakı: Yazıçı, 1987.- 61 s.

Bodenştedt, F. Mirzə Şəfi haqqında xatirələr [Mətn]: [Şərqdə min bir gün kitabından] / F.Bodenştedt; alman dilindən tərc. edəni və ön söz A.Bayramov.- Bakı: Yazıçı, 1987.- 117 s.

Əhmədov, S. Mirzə Şəfi Vazeh [Mətn] // Əhmədov, S. Azərbaycan tarixindən yüz şəxsiyyət.- Bakı, 2006.- 268 s.

Əsgərli, Z. Mirzə Şəfi Vazeh [Mətn] / Z.Ş.Əsgərli.- Bakı: Nurlan, 2010.- 91 s.

Mümtaz, S. Mirzə Şəfi Vazeh [Mətn] / Salman Mümtaz.- Bakı, 2010.- 101 s.

Yadigar, F. Mirzə Şəfi Vazeh və Bodenştedt: yozmalar və faktlar [Mətn] / F.Yadigar.- Bakı: Təhsil, 2010.- 155 s.

Mirzə Şəfi Kərbəlayı Sadıq oğlu Vazeh 1792-ci ildə Gəncədə, bəna ailəsində anadan olmuşdur. Mirzə Şəfi o vaxt Gəncədə yaşayan qabaqcıl fikirli Hacı Abdullanın himayəsində Gəncə mədrəsəsində təhsilini davam etdirmişdir.

Gəncə mədrəsə müdərrisləri gənc Şəfinin fikirlərində dini etiqada dair dəyişikliyi görüb ona dərs verməkdən imtina etmişlər. Mirzə Şəfi Gəncə mədrəsəsindən yarımçıq çıxdığı zaman ərəb və fars dillərini yaxşı bilməmişdir. O, şəxsi mütaliə yolu ilə Şərfin məşhur alim, mütəfəkkir və şairlərinin əsərlərini öyrənmişdir.

1826-cı ildə Rus-İran müharibəsi zamanı gənc Mirzə Şəfi Vazeh İrana qaçmışdır.

Bir müddət sonra, yəni XIX əsrin 30-cu illərində Gəncədə Şah Abbas məscidi yanındakı mədrəsədə uşaqlara nəstəliq xətti ilə yazıb oxumağı öyrədən Mirzə Şəfi artıq xalq arasında bir şair kimi də tanınmışdır.

1840-cı ildə Mirzə Şəfi Gəncəni tərk edib, Tiflisə köçmüş və həmin ilin noyabrında keçmiş tələbəsi M.F.Axundovun köməyi ilə Tiflis qəza məktəbinə Azərbaycan və fars dilləri müəllimi vəzifəsinə təyin olunmuşdur.

1844-cü ildə Mirzə Şəfi tərəfindən Tiflisdə "Divani-Hikmət" adlı məclis təşkil olunmuşdu. Burada iştirak edənlərin çoxu Mirzə Şəfinin yaxın dostları və şagirdləri idi. Məclisdə yaxşı şeir yazmaq yarışı və

ədəbi fəlsəfi mübahisələr də gedirdi.

1852-ci ildə o, Tiflis gimnaziyasının Şərq dilləri müəllimi İ.Qriqoryevlə birlikdə Azərbaycan dilində ilk dərs vəsaitini tərtib etmişdir. "Kitabi-türki" adlanan həmin vəsaitdən gimnaziya və qəza məktəblərində Azərbaycan dilini öyrənmək üçün uzun müddət istifadə olunmuşdur.

Əsərlərində gözəlliyi tərənnüm edən şair onları ayrı-ayrı məcmuələrdə çap etdirmişdir. Sonra isə əlyazmalarını bir yerə toplayaraq alman dostu Fridrix Bodenştedtə hədiyyə vermişdir. F.Bodenştedt həmin şeirləri almancaya çevirərək 1850-ci ildə başqa Şərq şairlərinin əsərləri ilə birlikdə "Şərqdə min bir gün" adlı topluda çap etdirmişdir. 1851-ci ildə "Mirzə Şəfinin sərgiləri" adlı kitabında nəşr etdirmişdir.

Mirzə Şəfi Vazehin şeirlərinin Avropada şöhrət qazandığını görən F.Bodenştedt 1875-ci ildə özünü onların müəllifi elan etmişdir. O, bildirirdi ki, "Mirzə Şəfi" onun təxəllüsüdür, əslində isə bu adda insan yoxdur.

Vazehin əsərlərini öz adına çıxarmış F.Bodenştedtin cinayətinin üstü uzun illər açılmamışdır. Alman şərqsünasları ilə yaradılan əməkdaşlıq F.Bodenştedt məsələlərinə son qoymağa imkan vermişdir.

Mirzə Şəfi Vazeh 1852-ci ildə Tiflisdə vəfat etmiş və orada dəfn olunmuşdur.

185
illiyiQONÇABƏYİM
1827

Şairə

Qonçabəyim təqribən 1827-ci ildə Naxçıvanda anadan olub. "Naxçıvanın sonuncu xan"ı olan Ehsan xanın qızıdır.

1837-ci ildə Naxçıvanda açılmış rus məktəbinə daxil olmuş, rus və fars dillərini öyrənmiş, Şərqi ədəbiyyatına maraq göstərmişdir. "Qonçeyi-ülfət" ədəbi məclisinin iştirakçılarında olmuşdur. "Bəyim" təxəllüsü ilə lirik şeirlər yazmışdır. "Şahzadə İbrahim" dastanına daxil edilən və Bəyimin dilindən deyilən şeirlərin bir qisminin ona aidliyi ehtimal olu-

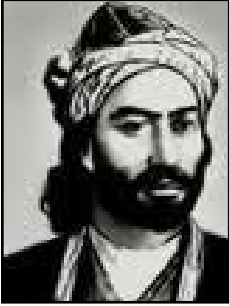
nur. Ehsan xanla tanış olan gürcü şairi N.Barataşvili Naxçıvanda ikən onunla görüşmüş (1845), yaradıcılığı ilə maraqlanmış, ona şeir həsr etmiş ("Qoncabəyimin nəğməsi"), bir şeirini gürcü əlifbası ilə köçürərək, tərcümə olunmaq üçün Tiflisə göndərmişdi. O, həmin şeirin məclislərdə oxunması üçün xanəndə Səttara və şəkili Cəfərə verilməsini məsləhət görmüşdü. İ.K.Yenikolopovun yazdığına görə, Barataşvilinin ondan tərcümə etdiyi bir şeiri xanəndə Səttar gürcü dilində ifa edirmiş.

Ə d ə b i y y a t

Qonçabəyim [Mətn]/ Azərbaycan qadını ensiklopediyası .- Bakı, 2002.- 104 s.

İ n t e r n e t d ə

www.gender-az.org

Seyid Əbülqasım Möhtərəm oğlu Nəbati 1812-ci ildə Cənubi Azərbaycanda anadan olmuşdu.

Azərbaycan ədəbiyyatının zəngin bədii ənənələri zəminində yetişən Nəbati lirik şairdir. Nəbati Azərbaycan və fars dillərində yazmışdır. Ruhani təhsili almış Nəbati həm əruz, həm də heca vəznində əsərlər yazmışdı. Onun şeirlərində nikbin əhval-ruhiyyə, bədiilik, dil sadəliyi, gözəl lirika vardır.

Ə.Nəbati güclü şairlik təbiətinə malik olmaqla bərabər, zəngin bilik sahibi, gözəl natiq imiş. O, əsərlərində Şimali Azərbaycan ərazisini - Əsgəranı, Ağdamı, Lənkəranı, Salyanı gözib dolandığını yazmışdı. Şairin yaradıcılığının əsas xüsusiyyətləri dərin lirika, yüksək zövq, nikbin ruh, həyata çağırış, gözələ yüksək və səmimi münasibət, dil və üslub səlisliyidir. Nəbatini məşhurlaşdıran onun qoşmaları, təcnis və gəraylıları, eyni zamanda aşiq şeirləri olmuşdur. Şairin “Gözlər, nə gözlər”, “Bu göz kimi göz”, “Pəri” rədifli qoşmaları poeziyanın ən gözəl nümunələrindəndir. Nəbatinin məhəbbət mövzusunda həsr olunan qəzəllərinin böyük əksəriyyəti nisbətən sadə dildə yazılmış, həqiqi sevgi xüsusi gözəlliklə tərənnüm edilmişdir. Şa-

irin qəzəllərinin böyük əksəriyyətinin məzmunu və ruhu onun qoşmaları ilə həmahəngdir. Nəbatinin “Yenə gözüm düşdü bir mah camala” ilə başlanan qoşma, gəraylı, təcnislərində gözəl, ahəngdar bir üslub vardır.

Nəbatinin “Ləngəm”, “Nadir” və digər şeirlərində sufilik meyilləri öz əksini tapmışdır.

Şairin yaradıcılığı yüksək bədii sənətkarlıqla seçilir. Əsərlərində qoşa qafiyədən, əruzdan məharətlə istifadə etmiş, şeirlərini sadə xalq dilində yazmışdır. Ə.Nəbatinin təxminən 400-ə yaxın Azərbaycanca və farsca şeirləri ilk dəfə 1845-ci ildə Təbrizdə daş basmaxanasında nəşr olunmuşdur. Nəbatinin əsərləri 1935, 1958, 1968-ci ildə Bakıda, 1960-cı ildə Moskvada nəşr olunmuşdur. M.Arif, F.Qasımzadə, F.Köçərli şairin həyat və yaradıcılığına aid əsərlər, məqalələr yazmış, çap etdirmişlər. XIX əsr Azərbaycan poeziyasının inkişafında Ə.Nəbatinin yaradıcılığının böyük əhəmiyyəti vardır. Ə.Nəbatinin əsərləri Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin 12 yanvar 2004-cü il tarixli Sərəncamı ilə latın əlifbası ilə çap olunmuşdur.

Şair 1873-cü ildə vəfat etmişdir.

Ə d ə b i y y a t

Seçilmiş əsərləri [Mətn] / Seyid Əbülqasım Nəbati.- Bakı : Şərq-Qərb, 2004.- 216 s.

Sənsiz, ey gül [Mətn]: [seçilmiş şeirlər] / Seyid Əbülqasım Nəbati.- Bakı: Gənclik, 1997.- 104 s.

Divani-Nəbati [Mətn] / Seyid Əbülqasım Nəbati.- Təbriz, 1991.- 139 s.

Osmanoğlu, M. Nəbatinin ömür yolu [Mətn] /M.Osmanoğlu //Elm və həyat.- 1986.- № 7.- S.8.

Набати Сеид Абулькасум. Теджницы; Гошма [Текст] : [стихи] // Литературный Азербайджан.- 1991.- № 6.- С.4-5.

125
illiyiSEYİD HÜSEYN
1887-1938

YAZIÇI

Hüseyn Mir Kazım oğlu Sadıqzadə 1887-ci ildə Bakı şəhərində dənizçi ailə-sində doğulmuşdur.

Seyid Hüseyin atası, Xəzər dənizində gəmi kapitanı olan Mir Kazım vaxtsız vəfat etdiyindən dörd yaşında oğlu qoca atasının himayəsində qalmışdır. İbtidai təhsilə mədrəsədə başlasa da babası onu çıxarıb yenidən açılan rus-tatar məktəbinə vermişdi. İbtidai təhsili bitirdikdən sonra babasının ölümü yazıçının vəziyyətini ağırlaşdırmışdı.

O, “Kaspi” və “Tazə həyat” qəzeti mətbəəsində mürəttib, sonra korrektor işləmişdir. Bu dövrdə onda yaradıcılığa güclü meyl oyanmışdır. Ədəbi yaradıcılığa 1907-ci ildə “Ata və oğul” hekayəsi ilə başlamış, “Gilan qızı”, “Şirinnaz”, “Kor kişinin arvadı”, “Bir küçənin tarixi” və s. əsərlərində qadın azadlığını təbliğ etmiş, yeniliklərlə köhnəliyin mübarizəsini əks etdirmişdir.

1908-ci ildə tənqidi məqalələrlə çıxış etmiş, Oktyabr sosialist inqilabından sonra geniş ictimai-pedaqoji fəaliyyətə başlamışdır. Texnikum, ib-

tidai və orta məktəblərdə Azərbaycan dili və ədəbiyyatının tədrisi ilə yanaşı, “Kommunist” qəzeti, “Şərq qadını” jurnalı redaksiyalarında və Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatında işləmişdir. 1927-ci ildən hekayələrini müntəzəm çap etdirmişdir.

Onun hekayələri toplu halda “Yeni həyat yollarında” (1928), “İki həyat arasında” (1934) kitablarında nəşr olunmuşdur. Həyatının son on ilində (1927-1937) yeni hekayələrlə yanaşı, gənc yazıçılara kömək məqsədi, məsləhət və tövsiyələr təriqi ilə ədəbiyyat mövzusunda tənqidi məqalələr yazmışdır.

Bu dövrdə o, ədəbiyyat dərəcəsinə rəhbərlik etmişdir. “Bəhlul” və “Kəlniyyət” jurnallarının nəşirlərindən biri olmuş, “İqbal” qəzetinin (1913-1914) baş redaktoru işləmişdir.

Repressiyanın qurbanlarından olan nasir, tənqidçi Seyid Hüseyin cəza tədbirləri dövründə (1937) həbs edilmiş, 1938-ci ilin yanvarında güllələnmişdir.

Ə d ə b i y y a t

Seçilmiş əsərləri [Mətn] / Seyid Hüseyin.- Bakı : Şərqi-Qərb, 2006.- 328 s.

Gilan qızı [Mətn] / Seyid Hüseyin.- Bakı: Azərnaşır, 1993.- 350 s.

Seyid Hüseyin [Mətn] // Cəlil Məmmədquluzadə ensiklopediyası.- Bakı, 2008.- S.256.

Seyid Hüseyin [Mətn] // XX əsr Azərbaycan yazıçıları: (ensiklopedik məlumat kitabı) .- Bakı, 2004.- S.180.

Девушка из Гиляна [Текст] / Сейид Гусейн .- Баку: Азернешир, 1984.- 184 с.

История одной улицы [Текст] / Сейид Гусейн .- Баку: Гянджлик, 1979.- 122 с.

Ə d ə b i y y a t

İbrahim, X. Daşdan keçən istiqlal [Mətn] /X.İbrahim .- Bakı : Yazıçı, 1993.- 140 s.

İbrahimova, S. Atam Xəlil İbrahimi aparan gecə ailəmizdə hər şey sona çatdı [Mətn] /S.İbrahimova // Azərbaycan.- 2009.- 15 sentyabr.- S.7.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

www.google.az

Xəlil İbrahim oğlu İbrahimov (Xəlil İbrahim) 1892-ci ildə Şuşada sənətkar ailəsində anadan olmuşdur. 1907-ci ildə atası vəfat etmiş, xalça toxuyan anasının himayəsində qalmışdır. Şuşada Azərbaycan-rus məktəbində, Şuşa və Bakı realni məktəblərində oxumuşdur. 1909-1910-cu illərdə təqaüd almadığından təhsili yarımçıq qalmış, 1911-ci ildən Sarıcalıda Qasım bəy Zakirin nəvələrinə evdə dərs demişdir. 1913-cü ildə “Səda” qəzetində dərc olunmuş “Kənd həyatından lövhələr” adlı ilk очерkini də orada yazmışdır.

1912-1913-cü illərdə Bakıda “Nəşri-maarif” Cəmiyyətinin Əmircandakı məktəbində müəllim işləmişdir. 1913-1915-ci illərdə “Səda”, 1915-1918-ci illərdə “Açıq söz”, 1916-1917-ci illərdə “Doğru söz”, 1912-1915-ci illərdə “İqbal”, 1915-ci ildə “Yeni iqbal”, 1914-1920-ci illərdə “Bəsirət”, 1918-1920-ci illərdə “Azərbaycan” qəzetlərində, 1914-1917-ci illərdə “Tuti”, 1917-ci ildə “Qardaş köməyi” jurnallarında ictimai-siyasi mövzuda publisistik məqalələri və bədii yazıları dərc edilmişdir.

Birinci Dünya müharibəsi illərində beynəlxalq məsələlərə, müharibənin dəhşətlərinə həsr olunmuş “Dəhşətli yanğın qarşısında”, “Avropa müharibəsi nə qədər baha ilə bitəcəkdir”, “Alban inqilabı”, “Kənd həyatından səhnələr” və bir sıra ictimai-siyasi, publisistik məqalələrlə çıxış etmişdir.

X.İbrahim 1919-cu ildə yaradılmış Jurnalistlər və Ədiblər İttifaqının sədrinin müavini olmuşdur.

O, Azərbaycanda Sovet hakimiyyəti qurulduqdan sonra bədii-publisistik

fəaliyyətini davam etdirmiş, “Kommunist”, “Ədəbiyat”, “Kəndçi” qəzetlərində, “Maarif və mədəniyyət” jurnalında yazıları dərc edilmişdir.

Xəlil İbrahim “Müsavat” partiyasının üzvü, onun Şuşa şəhər özəyinin katibi olmuşdur. O, 1920-1930-cu illərdə gizli fəaliyyət göstərən “Müsavat”ın sıralarında Azərbaycanın müstəqilliyi uğrunda mübarizəsini davam etdirmiş, Məmmədəmin Rəsulzadənin yaxın silahdaşı və məsləhətçilərindən olmuşdur.

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin süqutundan və respublikada kommunist rejimi qurulduqdan sonra Xəlil İbrahim müxtəlif vəzifələrdə çalışmaqda Azərbaycan xalqının inkişafı ilə bağlı müxtəlif problemlər haqqında məqalələrlə qəzetlərdə çıxış etmişdir.

Xəlil İbrahim AXC-nin və Müsavat partiyasının qabaqcıl xadimlərindən olduğu üçün 1923-cü ildə kommunist rejimi tərəfindən həbs olunur, bir qədər sonra günahı sübut olunmadığından azad olunur.

Xəlil İbrahimin tərcüməçi kimi Azərbaycan ədəbiyyatı qarşısında xidmətləri böyükdür. O, Şekspirin, Şillerin, A.Tolstoyun və bir sıra başqa Qərbi Avropa və rus yazıçılarının əsərlərini Azərbaycan dilinə tərcümə etmişdir.

Bütün bu illər ərzində Xəlil İbrahim “ÇK”-nin nəzarətində olmuş, 1937-ci ilin noyabr ayında “xalq düşməni” kimi həbs olunmuş, 4 ay sonra Azərbaycan SSR Xalq Daxili İşlər Komissarlığının 1938-ci il 11 mart tarixli qərarına əsasən güllələnmişdir. Stalinin ölümündən sonra Xəlil İbrahim bəraət almışdır.

85
illiyi**İSGƏNDƏR COŞQUN**
1927-1996

Yazıçı

İsgəndər Məhəmməd oğlu Hümətov 1927-ci ildə Göyçay şəhərində fəhlə ailəsində doğulub. Rayonda orta təhsil aldıqdan sonra Bakıda M.A.Əliyev adına Teatr İnstitutunun Teatrşünaslıq fakültəsinə daxil olub. 1952-ci ildə isə Moskvada M.Qorki adına Ədəbiyyat İnstitutunun poeziya şöbəsinə qəbul olub, 1955-ci ildə oranı bitirib.

Bir müddət Azərbaycan Mədəniyyət Nazirliyində redaktor vəzifəsində çalışıb. İ.Coşqun 1962-ci ildən M.Qorki adına Azərbaycan Dövlət Gənc Tamaşaçılar Teatrında Ədəbi hissə müdiri işləyib.

“Mavzoleydə” adlı ilk mətbu əsəri “Ədəbiyyat və incəsənət” qəzetində çapdan çıxıb. S.Vurğunun “Komsomol

poeması” əsasında yazdığı pyesinə görə Respublika Lenin Komsomolu mükafatı laureatı fəxri adına layiq görülüb.

Müxtəlif illərdə “Gəmidə söhbət”, “Qılgıncılar”, “Mən atamı düşünürkən”, “Nəğmə dolu ürək” və s. adlı kitabları çap olunub. “Bakı Komissarları” pyesi 1986-cı ildə tamaşaya qoyulub. Tamaşaya görə ona Azərbaycan Ali Soveti Rəyasət Heyətinin fəxri fərmanı verilib.

Dramaturq, nəşir, 1954-cü ildən Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü olan İsgəndər Coşqun 1996-cı il dekabr ayının 10-da vəfat edib.

Ə d ə b i y y a t

Ana laylası [Mətn] /İsgəndər Coşqun .- Bakı : Gənclik, 1983.- 172 s.

Ömür yolu [Mətn] /İsgəndər Coşqun .- Bakı : Yazıçı, 1987.- 130 s.

Səmədli, Ə. İsgəndər Coşqunla bağlı xatirələrim [Mətn] /Ə.Səmədli //Qobustan.- 2004.- №2(126).- S.52-52.

Uzaq ulduzlar [Mətn] /İsgəndər Coşqun .- Bakı : Yazıçı, 1978.- 206 s.

75
illiyi**ƏBDÜLLƏTİF BƏNDƏROĞLU**
1937-2008*İraq yazıçısı*

Əbdüllətif Bəndəroğlu 1937-ci ildə Kərkük vilayətinin Tuz Xurmati qəzasında anadan olmuşdur. Uzun illər boyu İraq Yazıçılar birliyinin idarə heyətinin üzvü, Türkmən yazıçılarının rəhbəri olmuş Bəndəroğlunun ərəb və türkmən dillərində 35 kitabı çap olunub.

O, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü (1994), Bakı Dövlət Universitetinin fəxri doktorudur. Sərbəst və heca vəznlərində şeirlər yazan şairin Azərbaycanda “Qərənfil” (1977), “Göylər unutmuşdu yağacağı” (1991), “Yolun sonunadək” (2001) şeirlər kitabı, professor Qəzənfər Paşayevlə birgə “Azərbaycan folklor antologiyası” (İraq-türkmən cildi) (1999) çap olunub.

Bağdadda Azərbaycanla bağlı ərəb ölkələrində “Azərbaycan şeiri” (1971), “Çağdaş Azərbaycan şeirindən seçmələr” (1974), “Azərbaycan şair-

ləri” (1987), Bəxtiyar Vahabzadə “Seçilmiş əsərləri” (1989), Nəbi Xəzrinin “Seçilmiş əsərləri” (1989), “Azərbaycan hekayələri” (1991), Kamil Vəli Nərimanoğlunun “Xalqın sözü” (1991), Elçinin “On ildən sonra hekayələr” (1996), Qəzənfər Paşayevin “Altı il Dəclə-Fərat sahillərində” (1996) və s. kitabları çap etdirib.

Azərbaycanda yaradıcılığı diplom işləri və dissertasiyalar səviyyəsində geniş araşdırılan Ə.Bəndəroğlu 2001-ci ildə Milli Elmlər Akademiyasının Nizami Gəncəvi adına Azərbaycan Ədəbiyyatı Muzeyində açılan “Azərbaycan-İraq ədəbiyyatı və Mədəniyyəti”ni əks etdirən daimi ekspozisiyada geniş yer alıb.

Şair 2008-ci ildə vəfat edib.

Ə d ə b i y y a t

Çağdaş İraq şeirindən seçmələr [Mətn] /tərt. ed. Q. Paşayev, Ə.Bəndəroğlu.- Bakı : Elm, 2001.- 108 s.

Göylər unutmuşdu yağacağı [Mətn]: [şeirlər və poemalar] /Əbdüllətif Bəndəroğlu.- Bakı : Yazıçı.- 127 s.

Qərənfil [Mətn] /Əbdüllətif Bəndəroğlu.- Bakı : Gənclik, 1977.- 141 s.

HACI ƏJDƏRBƏY MƏSCİDİ (GÖY MƏSCİD)

Ötən əsrin əvvəllərində neft və milyonlar səltənətinə çevrilmiş Bakı şəhəri sürətlə inkişaf edirdi. Bu dövrdə cəmiyyətin sosial-iqtisadi həyatında mühüm rol oynayan məscid və mədrəsələrin də sayı artmaqda idi.

Əjdər bəy məscidi (Göy məscid) XIX əsrin əvvəllərində “İttifaq” məscidinin yerində inşa edilmişdi. 1906-cı ildə Əjdər bəy Aşurbəyzadə məscidin yerini 30 kiloqram qızıla satın almışdı.

Tarixi sənədlərdən məlum olur ki, məscidin inşası 1912-ci ildə başa çatmışdır. Məscid mülki mühəndis Zivərbəy Əhmədbəyovun layihəsi əsasında tikilmişdir. Günbəzi göy rəngdə olduğuna görə ona xalq arasında “Göy məscid” də deyilir. Bakının digər məscidlərindən fərqli olaraq bu məsciddə bütün islam məzhəblərinin nümayəndələri ibadət edirlər. Burada bütün dini mərasim və bayramlar mütəşəkkil surətdə keçirilir.

Hacı Əjdərbəy məscidinin içərisində və eləcə də bir çox yerində Qurandan ayələr həkk olunmuşdur. Məscidin interyeri çox nəfis şəkildə işlənib və nəbati ornamentlərlə bəzədilmişdir. Azərbaycanda şura hökuməti qurulandan 1943-cü ilə qədər məscid bağlı olmuşdur. Uzun müddət məscid at saxlamaq üçün istifadə olunmuşdur. Lakin 1943-cü ildə İ.V.Stalin Tehran konfransına gedərkən M.C.Bağirova təcili olaraq həmin məscidi boşaltdırıb camaatın istifadəsinə verməyi tapşırılmışdır. Çünki bir vaxtlar, Stalin Bakıda yaşayarkən təqiblərdən qaçıb bu məsciddə gizlənmiş, canını xilas etmişdir.

Məscidin 1944-cü ildə Təzə Pir məscidi ilə yanaşı fəaliyyəti bərpa olunmuşdur. Hal-hazırda məsciddə Hacı

Səlimxan Ağalı oğlu rəhbərlik edir. Qafqaz Müsəlmanları Ruhani İdarəsinin sədri Hacı Allahşükür Paşazadənin köməkliyi və Hacı Səlimxanın dəstəyi ilə məsciddə yenidənqurma işləri görülmüşdür.

Ötən əsrin əvvəllərində, 1912-1913-cü illərdə tanınmış xeyriyyəçi Hacı Əjdərbəy Aşurbəyov tərəfindən Bakı şəhərində tikilib istifadəyə verilmiş məscid Azərbaycanda mötəbər dini ibadət mərkəzlərindən biridir. Bu müqəddəs məbəddə müsəlmanların birliyinin rəmzi kimi əvvəllər “İttifaq” məscidi adı ilə tanınmışdır.

Sonradan Əjdərbəy məscidi adlandırılan və Bakının memarlıq incilərindən sayılan bu tarixi-mədəni abidənin əsaslı təmirinin, bərpasının və aparılan yenidənqurma işlərinin tamamlanmasını təmin etmək məqsədi ilə 25 may 2010-cu ildə Bakı şəhərində yerləşən “Əjdərbəy məscidinin bərpası ilə əlaqədar tədbirlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidenti sərəncam vermişdir.

Bu məscidin fondundan hər ay onlarla imkansız ailəyə yardım göstərilir. Əjdər bəyin qız nəvəsi Əslə xanıma da yardım etmək unudulmur.

Məscidin nəzdində dini təhsil də verilir. Burada ərəb və ingilis dilləri öyrədilməklə yanaşı, Quranın oxunması da öyrədilir.

Məscidin qapısının üstündə Merac ayəsi kitabəyə salınmışdır. Digər kitabədə isə məscidi inşa etdirənin adı həkk olunmuşdur: “Ər vəğirul şərif Hacı Əjdər bəy ibn İbrahimbəy ibn mərhum Musabəy Aşurzadə (1275-1345)”. Hacı Əjdər bəy İbrahimbəyov məscidin girişində dəfn edilib.

Ə d ə b i y y a t

Azərbaycan incəsənəti
[Mətn] : Təsviri sənət,
dekorativ tətbiqi sənət,
memarlıq: [Göy məscid]
.- Bakı: Litterpress nəşriyyat
evi, 2010.- S.104.

Hacı Əjdərbəy məscidi
[Mətn] //Azərbaycan
Respublikası məscidlərinin
ensiklopediyası.- Bakı,
2001.- S.54.

*Həsənoğlu, H. Azərbaycanın
dini-tarixi abidələri,
ziyətqahları, seyidləri,
övliaları [Mətn] / Həşim
Həsənoğlu; red. Hacı Vasim
Məmmədəliyev.- Bakı :
Nasir, 2005.- 584 s.*

AZƏRBAYCAN DÖVLƏT SİRKİ
1912

Azərbaycanda qədim zamanlardan çövkən, atsürmə yarışları, gülüş və s. oyunlar, eləcə də meydan tamaşaları (kəndirbazlıq) mövcud olmuşdur. Xalq şənlikləri və bayramlarda təşkil olunan, eləcə də ayin və mərasimlərlə bağlı tamaşalarda, dərvişlərin göstərdikləri ov-sunlarda, məzhəkəçilərin oynadığı satirik səhnəciklərdə sirk sənətinin bir çox elementlərinə rast gəlinir.

Azərbaycanda ilk stasionar sirk-heyvanxana XIX əsrin 90-cı illərində açılmışdır. Bakıda birinci sirk 1912-ci ildə açılmış, 1914-cü ildə kinoteatr avadanlığı ilə təchiz edilmişdir. 1916-cı ildə dağıdılmış sirk binasının yerində Birja (indiki Ü.Hacıbəyov) küçəsində yeni sirk binası inşa edilmişdi. 1924-cü ilin dekabrında yanğın nəticəsində bina dağılmış, onun yerində yeni sirk binası tikilmişdir.

Azərbaycanda Sovet hakimiyyəti qurulduqdan sonra 1920-ci ildə pərakəndə fəaliyyət göstərən sirk artistləri vahid qrupda birləşmişlər. 1938-ci ildə Mikayıl Cəbrayılın respublikada ilk dəfə olaraq “Sirk səhnədə” estrada proqramını hazırlamışdır.

1939-1945-ci illərdə Azərbaycan sirk artistləri ordu hissələrində, neft mədənlərində, fabriklər və zavodlarda, hərbi xəstəxanalarda çıxışlar etmişlər.

1945-ci ildə Azərbaycan sirk kollektivi yaradılmışdı. Kollektivin özəyini Bakı sirkinin filialı, Azərbaycan Dövlət Estradasının artistləri, bədii özfəaliyyət kollektivləri və dərnəklərinin iştirakçıları təşkil etmişlər. Azərbaycan sirk kollektivinin ilk proqramı SSRİ Xalq artisti Üzeyir Hacıbəyov, Azərbaycanın Xalq artistləri Soltan Dadaşov (rejissor), Səid Rüstəmov

(bəstəkar), Əminə Dilbazi (baletmeyster), Azərbaycan Xalq rəssamı Sergey Mitrofanoviç Yefimenko və başqalarının iştirakı ilə yaradılmışdır. “Azərbaycan toyu” adlanan bu proqram 1946-cı ildə Bakıda və Moskvada, sonra isə keçmiş SSRİ-nin başqa şəhərlərində göstərilmiş və 1951-ci ilədək repertuardan düşməmişdir.

1950-ci illərin əvvəllərində M.Cəbrayılın sirk proqramını yeniləşdirmişdir. Milli rəqslər yeni quruluşda hazırlanmış, ona yeni musiqi tərtibatı və bədii tərtibat verilmişdir.

1987-ci ildə “Azərbaycan işıqları” adlı tamaşası ilə yeni Azərbaycan sirk kollektivi yaradılmışdır.

Azərbaycan sirk ustaları müxtəlif proqramlarla xarici ölkələrin bir sıra şəhərlərində çıxışlar edirdilər. Görkəmli sirk ustası Xosrov Abdullayev dünyanın 48 ölkəsində qastrollarda olmuş, onun çıxışları xarici ölkə tamaşaçıları tərəfindən rəğbətlə qarşılanmışdır. 1967-ci il dekabr ayının 27-də Bakı sirkinin yeni binasının təntənəli açılışı olmuşdur. Burada müxtəlif vaxtlarda görkəmli sirk ustaları Emil Teodoroviç Kio, İqor Emilyeviç Kio, V.Filatov, Vladimir və Yuri Durovlar, İrina Buqrimova, V.Doveyko və b. çıxış etmişlər. Azərbaycan sirkinə Azərbaycan Respublikasının Xalq artisti, ekvilibrist və heyvan təlimçisi Tofiq Axundov, əməkdar artistlərdən musiqi eksentriki Ə.Əsgərov, illüziyaçı L.Abdullayeva, həmçinin “Qarıışıq ekzotik heyvanlar qrupu” attraksionunun rəhbəri Cəmilə Şirvani, hava gimnastları R.Nəzirov və F.Nəzirov, hava gimnastı və heyvan təlimçisi İ.İsrafilov A.Rzayevin rəhbərliyi ilə aktyorlar qrupu və b. fəaliyyət göstərmişlər.

Ə d ə b i y y a t

Xəlilzadə, F. Tamaşaçı sarıdan korluğulma-yan mədəniyyət ocağı [Mətn]: [Bakı Dövlət Sirk] /F.Xəlilzadə //Azərbaycan.- 2006.- 6 avqust.- S.6.

İbrahimov, E. Fokus [Mətn]: Bunu siz də bacarırsınız /E.H.İbrahimov; red. R.İsmayılov.- Bakı: Altun Kitab, 2008.- 127 s.

Sirk [Mətn] //Azərbaycan Milli Ensiklopediyası.- Bakı, 2007.- S.817-819.

1100
illiyi**YUSİF İBN ƏBU
SAC DİVDAD
912- 927***Dövlət başçısı*

Yusif ibn Əbu Sac Divdad 1100 il əvvəl Sacilər dövlətinin başçısı olmuşdur. IX əsrin II yarısında Azərbaycanda yaradılmış feodal dövlətləri arasında ən möhtəşəmi Sacilər dövləti idi.

Bu dövlətin təməlini Sacilər sülaləsinin banisi “Afşin” ləqəbli Əbu Sac Divdad qoymuş, böyük oğlu Məhəmməd ibn Əbu Sac Divdad isə onun iqtisadi inkişafını təmin etmişdir. Əbu Sacın kiçik oğlu Yusifin hakimiyyət illəri Sacilər dövlətinin ən parlaq illəri sayılır.

Güclü ordu hesabına xilafətdən asılılığı ləğv etmiş, Bizans qoşunlarını geri atmış Yusif bütün Azərbaycanı öz hakimiyyəti altında birləşdirmişdir. Azərbaycandan kənarda olan bir çox ərazilər də onun dövlətinə birləşdirilmişdir.

Sacilər dövlətinin ən parlaq dövrü Məhəmməd ibn Əbu Sacın qardaşı Yusif ibn Əbu Sacın adı ilə bağlıdır.

Qardaşının vəfatından sonra hakimiyyətə gələn Yusifin ordusu regionun ən qüdrətli ordusu hesab edilirdi. Sacilər dövlətinin hərbi təşkilatı öz sadəliyi ilə seçilirdi.

Dövlət başçısı baş komandan vəzifəsini icra edir, sərləşkər titulu daşıyan sərkərdə əsgəri qoşun və istehkam qarnizonlarına, hacib ol-xass titulu daşıyan sərkərdə isə qvardiya dəstələrinə başçılıq edirdi. Sacilər dövlətinin hərbi sənəti bir tərəfdən regionun iqtisadi, sosial və siyasi inkişafından asılı olmuş, digər tərəfdən isə ümum-müsəlman-ümumtürk hərbi sənəti ilə sıx bağlı olmuşdur.

Buna baxmayaraq Sacilər ordusunun

da bu dövr Azərbaycan hərbi sənətinə xas olan xüsusiyyətlər də vardı. Türk və ərəb hərbi sistemlərinin on yaxşı cəhətlərini öz qoşunlarında tətbiq edən Yusif döyüşlərdə parlaq qələbələr qazanırdı. Yusif ibn Əbu Sac qısa müddət ərzində Azərbaycan ərazisində keçirdiyi əməliyyatlar nəti-cəsində iri feodal hakimlərini özünə tabe edir, dövlətin birləşdirilməsinə maneçilik törədənlər öldürülürdü. Beləliklə, Yusif ibn Əbu Sac Azərbaycan torpaqlarını ilk dəfə vahid Azərbaycan dövləti hüduqlarında birləşdirən hökmdar olur.

Şimali və Cənubi Azərbaycan əvvəllər vahid şəkildə yalnız yadelli dövlətlərin (Sasanilər, Ərəb xilafəti) tərkibində olmuşdur. Bütün Azərbaycanı özündə birləşdirən ilk yerli dövlət isə Sacilər dövləti olmuşdur. Öz qüdrətli ordusu ilə Yusif Azərbaycan sərhədlərinə yaxınlaşmağa cəhd göstərən Bizans xristian dövlətinin qoşunlarını geri oturdur.

Azərbaycan kimi əhəmiyyətli coğrafi mövqeyə malik və böyük gəlir gətirən ölkənin əllərindən çıxmasından hiddətlənən və Yusifin güclənməsindən ehtiyat edən ərəb xəlifələri Sacilər dövlətini dağıtmağa çalışırlar.

Onlar müxtəlif təxribatlar törədir, quldur dəstələri, sui-qəsdlər yolu ilə Yusifi aradan götürməyə çalışırlar. Bütün bu səylər puça çıxdıqda onlar hərbi gücə əl atmaq qərarına gəlirlər. Ərəb qoşunları Azərbaycan sərhədlərinə toplanmağa başlayır.

Bu xəbər Yusifə çatan kimi sürətlə hərəkət edərək Rey, Zəncan, Əbhər və Qəzvin şəhərlərini tutur. O, sərkərdəlik

Ə d ə b i y y a t

Əhmədov, S. Yusif ibn Əbu Sac Divdad// Azərbaycan tarixindən yüz böyük şəxsiyyət [Mətn] /S.Əhmədov.- Bakı: Ayna, 2006.- 267 s.

İ n t e r n e t d ə

<http://az.wikipedia.org>

məharəti göstərərək 7 minlik ordu ilə xəlifə Xaqan əl-Müflihinin 20 minlik qoşununu məğlub edir. Xəlifə yeni ordu toplayır və Yusifə qarşı ikinci ordu göndərir.

Cənubi Azərbaycanın Sərab şəhəri yaxınlığında ağır döyüş baş verir. Bu döyüşdə də Yusif qalib gəlir. Qələbələrdən arxayınlaşan Yusif ordunu buraxır və xırda dəstə ilə Ərdəbilə yollanır, lakin 919-cu ildə ərəblər tərəfindən əsir götürülür. Sacilər dövlətinin başsız qalmasından istifadə edən xəlifə sərkerdə Məhəmməd əl-Fariqini böyük ərəb qoşunu ilə Azərbaycanın üzərinə göndərir.

Yusifin əsir düşməsi xəbərini alan Bizans imperatoru da Azərbaycan üzərinə qoşun çəkir. Azərbaycan böyük təhlükə ilə üzləşir. Lakin Yusifin sadıq silahdaşlarından Subuk adlı sərkerdə Sacilər dövlətinin bütün qoşunlarını toplayır və əl-Fariqini darmadağın edir. Daha sonra o, sürətli yürüş edərək Dvin istiqamətindən hücum edən Bizans qoşunlarına həmlə edir və onları geri oturdur.

Xəlifə Azərbaycanı tuta bilməyəcəyini görünəndə Yusiflə düşmən deyil, müttəfiq olmaq istəyir. O, Yusifi həbsxanadan azad edir. Onu müstəqil Sacilər dövlətinin başçısı kimi tanıyır. Yusif Rey, Qəzvin, Əbhər və Zəncanı öz dövlətinə birləşdirir.

Daha sonra o, Van gölündən qərbdə yerləşən Ərməniyyə vilayətini tutur. Əslində, son erməni dövləti 387-ci

ildə ləğv edilmişdi. Bu ərazilər isə gah Sasanilər, gah Bizans, gah da Ərəb xilafəti tərkibinə daxil olurdu. 921-ci ildə Yusif Ərməniyyəni ərəblərin əlindən alır.

Bu dövrdə islamın müqəddəs şəhərlərinə qarşı böyük təhlükə yaranmışdı. Ərəbistanda, Bəhreyn ərazisində qərmətilər adı ilə tanınan təriqət meydana gəlmiş və qərmətilər islamın müqəddəs şəhərləri və ziyarətgahlarına hücum etməyə başlamışdılar.

Onlar xəlifənin qoşunlarını məğlubiyyətə uğradırlar. Yusif bilirdi ki, bir zamanlar onun atası və böyük qardaşı Məkkə və Mədinə şəhərlərinin təhlükəsizliyini can-başla təmin etmişlər.

Odur ki, qərməti hücumu təhlükəsi yarananda o, öz qoşunlarının bir qismi ilə cənuba doğru yürüş edir. Bir neçə döyüşdə qərmətiləri geri atan Yusif 927-ci il dekabrın sonunda Kufə şəhərinin qarşısında baş verən döyüşdə ağır yaralanır və islam amalları uğrunda şəhid olur.

929-cu ildən başlayaraq Sacilər dövlətini qulamlar arasından çıxan sərkerdələr idarə etməyə başlayır. Beləliklə, Yusif ibn Əbu Sac Azərbaycan tarixinə bütün Azərbaycan torpaqlarını ilk dəfə vahid Azərbaycan dövləti hüduqlarında birləşdirən hökmdar, görkəmli sərkerdə və islamın müqəddəs yerləri uğrunda şəhid olmuş döyüşçü kimi daxil olur.

445 ORUC BƏY BAYAT illiyi 1567-1605

Diplomat

Azərbaycanlı türklərindən olan diplomat, səyyah, sərkərdə, tarixçi Oruc bəy Bayat (Don Juan) Sultanəli bəy oğlu 1567-ci ildə İranda anadan olmuşdur.

Azərbaycan xalqının tarixində elə şəxsiyyətlər var ki, onlar öz həqiqi adları ilə deyil, daha çox sonradan götürülmə adları ilə tanınırlar. Bu və ya digər səbəblərdən vətəndən ayrı düşən belə şəxsiyyətlərdən bəziləri hətta dünya elminə, mədəniyyətinə böyük töhfələr də vermişlər.

Belə taleli insanlardan biri də bayat tayfasından olan Oruc bəydir ki, öz dövründə o, “Don Xuan (Juan) Persidski” kimi tanınmışdır. Azərbaycan tarixinə Oruc bəy Bayat sərkərdə, diplomat, səyyah, dövlət xadimi, tarixçi kimi daxil olub.

Oruc bəyin atası Sultanəli bəy tayfanın başçılarından biri olmuş və Azərbaycan Səfəvilər dövlətinin görkəmli sərkərdələrindən sayılmışdır.

1585-ci ildə Təbriz uğrunda gedən döyüşlərdə Sultanəli bəy həlak olur. Oruc bəy qoşun komandirinin əmri ilə bayat tayfasının döyüşçülərindən ibarət dəstəyə başçı təyin edilir. Hərb meydanında mərdliklə vuruşan Oruc bəy dəfələrlə təltif olunur.

I Şah Abbas osmanlılara qarşı yürüşə hazırlaşmağa başlayır və Avropa dövlətləri ilə ittifaq yaratmaq qərarına gəlir. Bu məqsədlə Avropa ölkələrinə səfirlik göndərməli idi və şah səfirliyin tərkibinə Oruc bəyi də daxil edir. Avropaya göndərilən səfirliyə Hüseynəli bəy başçı, Oruc bəy isə birinci katib təyin edilir. İngilis diplomatı Entoni Şerli səfirliyin

bələdçisi olur.

Baş səfirlik Lissabona yollanır. Lissabondan yola düşəndə səfirin dörd katibindən üçü – Əliqulu bəy, Bünyad bəy, Oruc bəy Avropada qalıb xristianlığı qəbul edəcəklərini bildirir. Oruc bəy Bayat xristianlığı qəbul edərkən kraliça Marqarita onun xaç anası olmuş və “ Don Xuan (bəzi mənbələrdə Don Juan) Persidski” adını da Oruc bəyə o vermişdir.

Səfəvi dövlətini ümumən “ İran dövləti” adlandıran avropalılar onun vətəndaşlarına da fars kimi baxırdılar. Lakin Oruc bəy haqqında qalmış sənədlərdə onun “ türk” olması xüsusi qeyd edilmişdir. Kral III Filippin əyanları sırasına daxil edilən Oruc bəy Don Xuan ən yüksək dairələrdə hörmətlə qarşılanmışdır.

Avropada Səfəvi dövləti haqqında olan mənfi təsəvvürləri təkzib etmək məqsədi ilə Oruc bəy “Oruc bəyin kitabı ” adlı tarixi əsər yazmışdır. Kitabda onun iştirak etdiyi səfirlik haqqında, fəaliyyətlərinin məqsədi barədə söhbət açılır. Azərbaycan və İranın ən qədim dövrlərdən başlamış tarixi qısa və parlaq formada nəql edilir, sonra isə Səfəvilər dövləti, onun tarixi, quruluşu, iqtisadiyyatı, etnik tərkibi, adət- ənənələri, ordusu haqqında geniş məlumatlar verilir.

Avropada Azərbaycana münasibətin müsbət tərəfə dəyişilməsində bu kitabın böyük rolu olmuşdur. Don Juanın İspaniyada sonrakı həyatı barədə heç nə məlum deyil. Bircə o məlumdur ki, 1605-ci ilin 15 mayında Səfəvi səfiri ilə mübahisə etmiş və qılınc döyüşündə onu öldürmüşdür.

Ə d ə b i y a t

Əhmədov, S. *Oruc bəy Bayat // Azərbaycan tarixindən yüz şəxsiyyət [Mətn]* /S. Əhmədov.- Bakı: Aynamətbu evi, 2006.- S.76.

Hüseynbəyli, E. *Azərbaycanlı Don Juan [Mətn] : [roman-ekskurs]* /E. Hüseynbəyli.- Bakı: Vektor nəşrlər evi, 2009.- 259 s.

Эфендиев, О. *Азербайджанское государство Сефевидов в XVI веке [Текст]* /О. Эфендиев.- Баку, 1981.

İ n t e r n e t d ə

www.az.wikipedia.org

100
illiyi

SALAM AYDINBƏYOV 1912-1967

Dövlət xadimi

Ə d ə b i y a t

*Salam Aydinbeyov [Mətn]
//Fəxri Xiyaban .- Bakı,
2007.- S.23*

Salam Müqtədir oğlu Aydınbəyov 1912-ci ildə anadan olub. 1931-ci ildə Dərbənd Pedaqoji Texnikumunu bitirdikdən sonra müəllim işləyib.

Komsomol və partiya orqanlarında çalışan S. Aydınbəyov 1946-cı ildə Ali Partiya Məktəbini bitirdikdən sonra Dağıstan Vilayət Partiya Komitəsinin katibi, 1948-ci ildən Dağıstan MSSR Nazirlər Sovetinin sədri vəzifələrində işləyib.

1951-ci ildə Azərbaycana qayıdan ictimai dövlət xadimi S. Aydınbəyov Azərbaycan KP MK-da şöbə müdirinin müavini, Azərbaycan SSR-nin ticarət naziri olub.

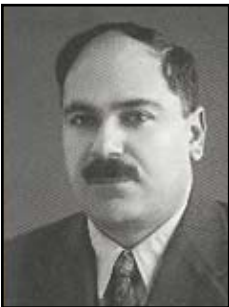
Siyasi-iqtisada dair 40-dan çox elmi əsərin, 2 monoqrafiyanın müəllifi olan Aydınbəyov Salam Müqtədir oğlu 1954-cü ildən ömrünün sonunadək Azərbaycan Tibb İnstitutunun siyasi-iqtisad kafedrasının müdiri vəzifəsində çalışıb.

O, SSRİ Ali Sovetinin (III çağırış) deputatı olmuş, Lenin ordeni, Qırmızı Əmək Bayrağı ordeni və medallarla təltif edilib. Dövlət xadimi, alim Aydınbəyov Salam Müqtədir oğlu 1967-ci ildə Bakı şəhərində vəfat edib.

100
illiyi

BAĞIR SEYİDZADƏ 1912-1968

Dövlət xadimi

Ə d ə b i y a t

*Bağır Seyidzadə[Mətn]
Fəxri xiyaban .- Bakı,
2007.- S.188*

*Əliyeva, E. Yaxşı ad qoyub
gedənlər unudulmur [Mətn]
/E.Əliyeva //Xalq qəzeti.-
2007.- 24 iyul.- S. 4.*

Seyidzadə Bağır Qasım oğlu 1912-ci ildə İrəvan quberniyasında anadan olub. 1918-ci ildə atası II gildiyə taciri Mirqasım ailəsini erməni millətçilərinin vaxtaşırı törətdiyi qırğından xilas etmək məqsədi ilə Tiflisə köçürüb.

Tiflisdə yaşayan Bağır Seyidzadə 1931-ci ildən öz həyatını Bakı ilə bağlayıb. O, əmək fəaliyyətinə Zeynalabdin Tağıyevin toxuculuq kombinatından başlayıb. Neft və kimya institutunda, Sov. İKP MK yanında Ali Partiya Məktəbində təhsil alıb.

Jurnalistika sahəsində ilk addımlarını hələ tələbəlik illərində atan Bağır Seyidzadə, sonralar “Gənc işçi” qəzetinin redaktoru, Mədəniyyət Nazirliyinin Poliqrafiya və Nəşriyyat İdarəsinin rəhbəri,

Azərbaycan radiosunda, Azərbaycan Tədris-Pedaqoji ədəbiyyat nəşriyyatında, Azərbaycan Teleqraf Agentliyində işləyib. Onun respublikada tərcümə işinin inkişafında, gənc tərcüməçi kadrların yetişməsində də xidmətləri olub. Müxtəlif illərdə Azərbaycan SSR Kinematoqrafiya naziri, Mədəniyyət nazirinin müavini vəzifəsində çalışan Bağır Seyidzadə, xaricdə diplomatik fəaliyyətlə də məşğul olub. Qırmızı Əmək Bayrağı, “Şərəf nişanı” ordenləri və medallarla təltif edilib. Dövlət xadimi, jurnalist Bağır Qasım oğlu Seyidzadə 1968-ci ildə Bakıda vəfat edib.

90
illiyi**QAFUR MƏMMƏDOV**
1922-1942*Hərbçi*

Məmmədov Qafur Nəsir oğlu 1922-ci ildə Bakıda anadan olmuşdur. 1941-ci ildə sovet ordusuna çağırılmışdır. Qara dəniz donanmasında xidmət etmişdir.

Qafur Məmmədov Sovet İttifaqı Qəhrəmanıdır. Böyük Vətən müharibəsi başlamazdan bir neçə ay əvvəl - 1941-ci ildə Qafur Məmmədov ordu sıralarına çağırılıb.

Qara dəniz donanmasında xidmət edib, Sevastopolun müdafiəsinin iştirakçılarındandır. Zaqafqaziya cəbhəsində 56-cı ordu tərkibində 323-cü dəniz piyada batalyonunda rabitəçi vəzifəsində xidmət edən matros Qafur Məmmədov Tuapse şəhəri yaxınlığında aparılan ağır döyüşlərdə qəhrəmanlıqlar göstərmişdir. 1942-ci ilin 19 oktyabrında faşist ordusu hissələrinin hücumlarını dəf edərəkən

Qafur Məmmədov şəxsən düşmənin 13 avtomatçısını və bir minomyot heyətini məhv etmişdi. Qafurun xidmət etdiyi batalyon Tuapse uğrunda qanlı döyüşlərdə iştirak edir. Döyüşlərdən birində Q.Məmmədov öz sinəsini sipər edərək, komandiri düşmən gülləsindən qoruyur. Özü həlak olsa da, bu addımı ilə əməliyyatın uğurlu keçməsinə təmin edir. Qəhrəmanlığına görə Qafur Məmmədov ölümündən sonra – 1943-cü ildə Sovet İttifaqı qəhrəmanı adına layiq görülüb.

Qafur Məmmədovun adına küçə və tanker var. Bakı Dənizçilik məktəbi Q. Məmmədovun adını daşıyır.

Qafur Məmmədov haqqında əsərlər, poemalar, o cümlədən Süleyman Rüstəmin “ Qafurun ürəyi ” poeması yazılmışdır.

Ə d ə b i y y a t

Qafur Məmmədov [Mətn] //Azərbaycan Milli Ensiklopediyası.- Bakı: Azərbaycan, 2007.- S.310.

Sovet İttifaqı Qəhrəmanı Qafur Məmmədov [Mətn] .- Bakı: Azərənəşr, 1943.- 11 s.

Zeynalov, R. Sovet İttifaqı Qəhrəmanı Qafur Məmmədov [Mətn] /R.Zeynalov .- Bakı : Gənclik, 1975.- 24 s.

130
illiyi**ŞƏFİQƏ ƏFƏNDİZADƏ**
1882-1959*Publisist***Ə d ə b i y y a t**

Məmmədov, S.
Azərbaycanın maarifpərvər
qadınları [Mətn]
/S.Məmmədov .- Bakı :
Azərnaşr, 1960.- 140 s.

Gəncəli, S. Ömürlərdən
səhifələr [Mətn] /S.Gəncəli
.- Bakı : İşıq, 1973.- 125 s.

Əfəndizadə Şəfiqə
Məhəmmədəmin qızı //
Azərbaycan qadını ensik-
lopediyası [Mətn] .- Bakı ,
2002.- S. 97.

Şəfiqə Məhəmmədəmin qızı Əfəndizadə 1882-ci ildə Gürcüstanın Axaltsixi rayonunun Ağşuri kəndində anadan olub. Onun atası Məhəmmədəmin Şeyxzadə dövrünün tərəqqipərvər ziyalılarında idi. Hələ kiçik yaşlarından atası ona Azərbaycan, fars və ərəb dillərindən dərs verər, yazmağı öyrədər, oxuduğu kitablardan danışardı.

Gələcəyin yazıçı, publisist, maarifpərvər qadını müəllim olmaq istəyirdi. Onda eyni zamanda hekayə, şeir yazmağa böyük həvəs olduğunu hiss edən atası yeri gəldikcə Şəfiqəyə inşalar yazdırır, onları yoxlayıb öz məsləhətlərini verirdi.

O zaman Tiflisdə, Bakıda, Kırmda nəşr edilən “Kəşkül”, “Tərcüman”, “Kaspi” kimi qəzet və məcmuələri mütaliə edən Şəfiqənin “İki yetim” adlı ilk kitabı 1914-cü ildə çap olunub.

Şəfiqə xanımın bir pedaqoq kimi fəaliyyətə başlamasında Nəriman Nərimanovun atasına göndərdiyi məktub böyük rol oynayıb. Nəriman

Nərimanov M.Şeyxzadədən qızını Bakıda açılacaq müsəlman məktəbinə müəllim hazırlamasını xahiş edirdi. Şəfiqə xanım Əfəndizadə müəllimlik həyatına Bakı birinci rus-müsəlman qız məktəbindən (1901-1910) başlayaraq, ikinci rus-tatar şəhər qız məktəbində (1910-1920), iki illik pedaqoji kursda (1915-1916), darülmüəllimatda (1920-1926), Azərbaycan partiya və sovet məktəbində (1923-1927) davam etdirib.

“Şərq qadını” jurnalı redaksiya heyətinin üzvü, Zaqafqaziya müsəlmanlarının qurultayında çıxış edən Azərbaycan MİK-in (III çağırış) üzvü seçilmiş Şəfiqə xanım Əfəndizadə təkcə Azərbaycanda deyil, bütün Şərq dünyasında ilk azərbaycanlı qadın müəllim, fəal ictimai xadim kimi şöhrət qazanıb.

Vətənpərvər müəllim, jurnalist Şəfiqə xanım Əfəndizadə öz mənalı ömrünü 1959-cu ildə başa vurub.

170
illiyiAĞA MUSA NAĞIYEV
1842-1919

Xeyriyyəçi

Ə d ə b i y y a t

Mahmudov, C. Bakı nefti, neft milyonçuları və Nobel qardaşları [Mətn]: elmi-publisistik monoqrafiya /C.Mahmudov.- Bakı : Nur-lan, 2006.- 335 s.

Nağıyeva, D. Xalq üçün ömrünü şam kimi əridən [Mətn] : [Nağıyev haqqında xatirələr] /D.Nağıyeva.- Bakı , 2007.- 248 s.

Nağıyeva, D. Ömrün səhifələri [Mətn]: hər dövrənin öz gərdişi /D.Nağıyeva.- Bakı : Şur, 2010.- 159 s.

Süleymanov, M. Azərbaycan milyonçuları [Mətn] /M.Süleymanov.- Bakı: Gənclik, 1994.- 40 s.

İ n t e r n e t d ə

www.azeriart.net

Azərbaycan tarixində elə şəxsiyyətlər olub ki, onlar yaşadıkları dövr ərzində xalq, millət üçün çox böyük işlər görüblər. Uzun illər adının çəkilməsi yasaq olan, amma hər zaman tarixin və qədirbilən insanların yaddaşlarında yaşayan Musa Nağıyev kimi.

Ağa Musa Hacı Nağı oğlu Nağıyev 1842-ci ildə Bakı quberniyasının Biləcəri kəndində olduqca kasıb bir ailədə anadan olub. İbtidai təhsilini kənd mollaxanasında alan Musa uşaq yaşlarından əzab-əziyyətlə, sıxıntılarla üzləşir. 10-11 yaşından işləməyə başlayır. Əlinin qabarı, ayaqlarının döyənəkləri hesabına qazandığı pulu qəpik-qəpik toplayaraq kiçik bir torpaq sahəsi alır. Amma o zaman ağılına da gəlmirdi ki, bu bir parça torpaqda qazdırdığı quyudan su əvəzinə neft fontan vuraraq və bir müddət sonra onu Bakının ən iri neft maqnatlarından birinə çevirəcək. Tale doğrudan da onun üzünə bəxt qapılarını açırdı. Bibiheybət mədənlərində bir-birinin ardınca fontan vuran neft quyuları onu milyonçu edir. Çox keçmir ki, Qaraşəhərdə Neft emalı zavodu tikdirir.

Ağa Musa varlanandan sonra çox işlər gördü. Elə təkcə tikdirdiyi 98 binanı yada salmaq kifayətdir ki, bu

insanın millət üçün nə qədər xeyrixah işlər gördüyünün fərqi olaq. Məşhur "İsmailiyyə" binasını və Bakının yaraşığı olan digər binaları kim görməyib? Musa Nağıyev Bakının ilk mülk sahiblərindən biri idi. Onun başqa milyonçulardan fərqi də məhz köhnə Bakının memarlıq simasına ən çox töhfə verməsidir.

Maraqlıdır ki, onun tikdirdiyi dörd xəstəxana binasının inşası zamanı antibakterial materiallardan, gümüş tozundan, xüsusi kafellərdən istifadə olunub. Həmin xəstəxanalara yolu düşənlər diqqət etsələr görərlər ki, tavanın hündürlüyü indiki binalardan fərqli olaraq 5 metrə yaxındır. Həmçinin enli və hündür pəncərələr havanın təmizlənməsi üçün nəzərdə tutulub və bir növ indiki kondisioneri əvəz edir.

Musa Nağıyev xeyriyyəçiliklə də məşğul olurdu. O, Realnı məktəbin hamiliyini öhdəsinə götürmüşdü. Hər il hazırlıq sinfinə 25 müsəlman uşağını əlavə qəbul etdirməyə nail olmuşdu. Bunun nəticəsində az bir zamanda məktəbdə müsəlman şagirdlərinin sayı əlli faizə çatmışdı.

Ömrünün son illərində bir çox ağrıacılardan yaşayan Musa Nağıyev 1919-cu ilin mart ayında 67 yaşında vəfat edir.

100
illiyiAĞASI MƏŞƏDİBƏYOV
1912- 1984

Tarzən

Ağası Məşədibəyov Abutalıb oğlu 1912-ci ildə anadan olub. Bir çox görkəmli sənətkarlar kimi, Məşədibəyov da yaradıcılığa musiqimizin korifeyi Üzeyir Hacıbəylinin xeyir-duası ilə başlamışdır.

1935-ci ildə təhsilini müvəffəqiyyətlə bitirən Ağası Üzeyir bəyin təklifi ilə məktəbin notlu xalq çalğı alətləri orkestrinin dirijoru və xalq musiqisi şöbəsinin müdiri vəzifələrini daşımışdır.

Tələbə ikən o, Radio Verilişləri Komitəsi nəzdində fəaliyyət göstərən xalq çalğı alətləri orkestrində ikinci tarçılar qrupunun konsertmeysteri kimi çalışmışdır. Həm müəllim, həm də orkestrdə konsertmeyster olan A. Məşədibəyovun musiqiçi kadrların meydana gəlməsində rolu az deyildi.

Böyük Vətən müharibəsi illərində A.Məşədibəyov konsert briqadaları ilə cəbhədə tez- tez çıxış etmiş, döyüşçüləri qələbələrə ruhlandırmışdır. Müharibədən sonrakı illərdə A. Məşədibəyov Gəncə Dövlət Filarmoniyasının bədii rəhbəri, sonra Şəki Musiqili-Dram Teatrının musiqi hissə müdiri işləmişdir. Şəki teatrında çalışdığı dövrlərdə Azərbaycan bəstəkarlarının bir neçə səhnə əsərini: Z. Hacıbəyovun “Aşiq Qərib” operasını, S. Rüstəmovun “Beş manatlıq gəlin”, “Durna”, F. Əmirovun “Gözün aydın” musiqili komediyalarını tamaşaya hazırlamış, eyni zamanda dram tamaşalarına musiqi yazmışdır.

A.Məşədibəyov 1939-cu ildə açılmış Azərbaycan Dövlət Musiqili Komediya Teatrının təşkilində bilavasitə yaxından iştirak etmiş, burada əvvəl tarzən-solist, sonra isə ikinci dirijor kimi işləmişdir. Səmərəli fəaliyyətin nəticəsidir ki, o, “Toy kimindir?” adlı musiqili komediyasını məhz bu teatr üçün yazmışdır. “Toy

kimindir?” əsəri dövrünün populyar səhnə əsərlərindən idi. Görkəmli dramaturq Məhərrəm Əlizadənin librettosu əsasında yazılmış bu musiqili əsər rəngarəng obrazlar qalereyasını özündə təcəssüm etdirmişdir.

A.Məşədibəyov demək olar ki, 40-cı illərin əvvəllərindən mahnı janrında müxtəlif səpgili mahnılar yazmışdır. “Azərbaycanı sevdim”, “Üç gül”, “Bakı”, “Hardasan?”, “Doymur ürək” mahnıları dinləyicilərin dərin məhəbbətini qazanmışdır. Onun 50-dən çox mahnısını respublikanın tanınmış müğənniləri ifa etmişlər. Bu müğənnilər əksər hallarda A. Məşədibəyovun rəhbərlik etdiyi “Azərbaycan təranələri” xalq çalğı alətləri ansamblının müşayiəti ilə səhnəyə və efirə çıxmışlar.

Bu ansambl 1953-cü ildə məşhur xanən dəmiz Həqiqət Rzayevanın təşəbbüsü ilə təşkil olunmuşdur. A. Məşədibəyov da bu ansambla 1975-1979-cu illərdə rəhbərlik etmişdir.

Ağası Məşədibəyov Abutalıb oğlu yetmiş üç il həyat sürmüş sənətkar ömrünün yarım əsrə bərabər dövrünü musiqi sənətinə həsr etmişdir. Bu illər ərzində o, xalq sənəti ənənələrinə əsaslanan professional musiqini (muğam, təsnif, rəng) Azərbaycanın müxtəlif guşələrində, keçmiş müttəfiq respublikaların şəhər və rayonlarında təbliğ etmiş, “Toy kimindir?” musiqili komediyasını, “Bayram” süitəsini, “Şur” və “Çahargah” muğamı mövzularında süitalar, “Rəqs fantaziyası”nı, ürəyəyatan bir çox mahnılar bəstələmiş, eyni zamanda müəllim-pedaqoq kimi xanəndə və instrumentalçı-sazəndələr yetişdirmişdir.

Ə d ə b i y y a t

Azərbaycan SSR Ali Soveti Rəyasət Heyəti A.A. Məşədibəyov yoldaşın Azərbaycan SSR Ali Soveti Rəyasət heyətinin Fəxri Fərmanı ilə təltif edilməsi haqqında Azərbaycan SSR Ali Soveti Rəyasət heyətinin fərmanı [Mətn] // Ədəbiyyat və incəsənət, 1982.- 15 yanvar.- S.2.

Ağası Məşədibəyov [Mətn] // Muğam ensiklopediyası /baş red. M.Əliyeva; Heydər Əliyev Fondu.- Bakı: 2008.- S.215

Ağası Məşədibəyov [Mətn] // Üzeyir Hacıbəyov ensiklopediyası.- Bakı: Şərq-Qərb, 2007.- S. 149.

120
illiyi**ƏZİZƏ MƏMƏDOVA**
1892-1961*Aktrisa*

Əzizə Əbdülbağı qızı Məmmədova 1892-ci ildə Tiflisdə doğulub. Atası Əbdübağı Zülalov dövrünün tanınmış xanəndəsi idi. Atasından ilk musiqi təhsili alan Əzizə uşaq yaşlarından yaxşı qarmon çalmağı öyrənib. Həddibülüğa çatmamış, atası onu Şəkili Salmana ərə verib. 1908-ci ildə əri vəfat edən Əzizə Məmmədova körpə qızı, gələcəyin xalq aktrisası olan Sona Hacıyeva ilə Tiflisə, atası evinə qayıdıb. Ata, qızı və nəvəsi Tiflisdə, Aşqabadda yaşayıblar və 1919-cu ildə Bakıya köçüblər.

Musiqiyə, incəsənətə coşğun maraq göstərən Əzizə xanım tanışları vasitəsilə əvvəl Əbilov adına, qısa müddət sonra isə qadınlardan ibarət Əli Bayramov adına klublarda fəal üzvlərdən biri olub. 1921-ci ilin payızında Bakı Türk Azad Tənqid və Təbliğ Teatrı təşkil olunanda onun yaradıcılarından Mirzağa Əliyev və Hacığa Abbasov müəyyən səhnə təcrübəsi toplayan Əzizə Məmmədovanı buraya aktrisa dəvət ediblər. 1923-cü ildə Akademik Milli Dram Teatrına dəvət alan sənətkar üç il qədər hər iki sənət ocağında işləyib. 1925-ci ilin axırlarında isə yalnız Akademik teatrda çalışıb və 1930-cu illərdə qısa müddət yenə Türk İşçi Teatrında (əvvəlki Tənqid və Təbliğ Teatrı) oynayıb. Bakı Türk İşçi Teatrında Anatoli Qlebovun "İncə" (Zeynəb Əkrəmzadə), Hacıbaba Nəzərli və Süleyman Rüstəmin "Yan-

ğın" (İncə qarı), Süleyman Rüstəmin "Qana qan" (Səkinə), Vladimir Kirşonun "Küləklər şəhəri" (Qadın) tamaşalarında oynayıb. Akademik Milli Dram Teatrında oynadığı əsas rollar bunlardır: Tükəzban ("Vaqif", Səməd Vurğun), Sonanın anası, Pəri xanım ("Hacı Qara" və "Lənkəran xanının vəziri", Mirzə Fətəli Axundzadə), Cəfər Cabbarlının dramlarında Gülsüm ("1905-ci ildə"), Fatmanisə və Xanımnaz ("Almaz"), Şərəbanı ("Yaşar"), Gülgəz ("Oqtay Eloğlu"), Güllü ("Qardaşlar", Rəsul Rza), Sədaqət xala ("Yadigar", İslam Səfərli), Lətifə ("İldırım", Cabbar Məcnunbəyov), Atlasın anası ("Həyat", Mirzə İbrahimov), Luka Lukiçin arvadı ("Müfəttiş", Nikolay Qoqol), Marfa ("Özgə uşağı", Vasili Şkvarkin), Anna İvanovna ("Prokurovun qızı", Yuri Yanovski), Terentyevna ("Dubrovski", Aleksandr Puşkin), Tokarçuk ("İntervensiya", Lev Slavin), Zalxa ("Toy", Sabit Rəhman). Əzizə Məmmədova "Azərbaycanfilm"də istehsal olunan "Almaz", "İsmət", "Hacı Qara", "Görüş", "Yeni horizont", "Səhər" filmlərində müxtəlif epizod rollara çəkilib. Tamaşaçıların sevimlisi olan aktrisa teatr sənətində göstərdiyi xidmətlərə görə 1 fevral 1936-cı ildə Azərbaycan Respublikasının Əməkdar artisti fəxri adı ilə təltif olunub.

Əzizə Məmmədova 14 avqust 1961-ci ildə Bakıda vəfat edib.

Ə d ə b i y y a t

Əzizə Məmmədova [Mətn] // Azərbaycan qadını ensiklopediyası. - Bakı: Azərbaycan Milli Ensiklopediyası poliqrafiya birliyi, 2002. - 102 s.

İsmayılova, A. Azərbaycan qadınları səhnədə [Mətn] /A.İsmayılova.- Bakı : İşiq.- 1977.- 164 s.

İ n t e r n e t d ə

<http://az.wikipedia.org>

www.gender-az.org

www.adam.az

125
illiyi**CAMO HACINSKI**
1887-1942*Teatrşünas*

Camo bəy Hacinski 1887-ci ildə Qubada anadan olub. O, ictimai-siyasi xadim, publisist, teatr tənqidçisi, sənətsünas Mehdi bəy Hacinskinin qardaşıdır.

Camo bəy Peterburq Universitetinin hüquq fakültəsini bitirib (1912), 1907-1915-ci illərdə "Kaspi" qəzetinin müxbiri və əməkdaşı olub. 1915-1917-ci illərdə Batum vilayətində və Dənizkarı rayonda Birinci dünya müharibəsi dövründə zərər çəkənlərə yardım edən müsəlman qaçqın komitəsinin müvəkkili işləyib. "Nicat" mədəni-maarif cəmiyyətinin işində iştirak etmiş, Müsəlman dram cəmiyyətinin (1916) və Azərbaycan arxeoloji cəmiyyətinin (1917) yaradıcılarından olub. 1917-ci ilin iyulunda Cənubi Qafqaz kəndli deputatları şurası icraiyyə komitəsi sədrinin müavini seçilmiş, oradan nümayəndə kimi Rusiya Müəssislər Məclisinə seçkilər üzrə Cənubi Qafqaz mərkəzi komissiyasının sədri vəzifəsinə təyin edilib.

Zaqafqaziya seyminin Müsəlman fraksiyasının, seym buraxıldıqdan sonra (1918, 26 may) isə yeni yaradılmış Azərbaycan Milli Şurasının (1918, 27 may) üzvü Camo Hacinski Milli Şuranın Azərbaycan İstiqlal Bəyannaməsini qəbul edən 26 üzvündən biri olub. Camo bəy Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin birinci Hökumət kabinetində dövlət nəzarətçisi vəzifəsini icra edib, 4-cü və 5-ci hökumət kabinetlərində (1919 aprel, 1920 mart) Poçt və teleqraf naziri vəzifəsində çalışıb. Onun respublikada rabitə sahəsinin inkişafında xüsusi

xidmətləri olub.

Hacinski "Türkyurdu" cəmiyyətində Azərbaycan incəsənətindən mühazirələr oxumaqla bərabər Azərbaycan və rus mətbuatında "Qubalı" imzası ilə də çıxış edib. Üzeyir Hacıbəylinin əsərlərinin tamaşaları, həmçinin Nəcəf bəy Vəzirov və b. haqqında məqalə və resenziyalar yazıb, "Milli nəğmələr" kitabçalarında (1919-1920) şeirləri dərc olunub.

Camo bəy aprel işğalından (1920) sonra Xalq Ədliyyə Komissarlığında İnzibati-Maliyyə şöbəsinin rəisi təyin olunub. Eyni zamanda mədəniyyət və maarif sahəsində fəaliyyətini davam etdirib.

O, Azərbaycanı Tədqiq və Tətib Cəmiyyətinin işində iştirak etməklə, qədim mədəniyyət abidələrinin mühafizəsi məsələləri ilə də məşğul olub. 1922-ci il aprelin 21-də həbsə alınan Camo Hacinski 3 il məhəbdə saxlandıqdan sonra Solovki (Rusiya, Arxangelsk) həbs düşərgəsinə göndərilir. 1928-ci ilin iyununda azad edilərək Bakıya qayıdır.

1937-ci ilədək Kənd Təsərrüfatı Kooperasiyası İttifaqında, Azərİttifaq sistemində, Sənaye Kooperasiyasında məsul işlərdə çalışan, ictimai-siyasi xadimi, teatrşünas, teatr tənqidçisi, Camo bəy Hacinski 1938-ci il noyabrın 24-də yenidən həbs edilərək sürgün olunub. O, 1942-ci ildə Kirov vilayətinin Vyatna həbs düşərgəsində vəfat edib. Ona 1956-cı il iyunun 13-də SSRİ Ali Məhkəməsinin hərbi kollegiyası tərəfindən bəraət verilib.

Ə d ə b i y a t

Camo bəy Hacinski
[Mətn] // *Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti Ensiklopediyası: 2 cildə. - Bakı: Lider, 2004. - I cild. - S.410.*

Camo bəy Hacinski [Mətn]
// *Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası: 10 cildə. - Bakı, 1987. - X cild. - S. 156.*

Əliyev, M. *Azərbaycan Demokratik Respublikası* [Mətn]: *Azərbaycan Hökuməti: (1918-1920)* / M. Əliyev. - Bakı, 1990. -

54 s.

130
illiyi**MİRMAHMUD KAZIMOVSKI**
1882-1940**Aktyor**

Mirmahmud Mirələkbər oğlu Kazimovski 1882-ci ildə Bakıda anadan olmuşdur. Atası Mirələkbər kişinin ən böyük arzusu oğlunu oxutmaq, ona savad, təhsil vermək idi. İlk təhsil illərini Hüseyn Ərəblinski ilə birlikdə alan Mirmahmud sonralar böyük aktyorla möhkəm dost olmuşdur. Hələ məktəbdə oxuyarkən onlar dram dərnəklərində fəaliyyət göstərmiş, bir sıra epizodik rollarda çıxış etmişlər. Sonralar M.Kazimovski peşəkar artist kimi tanınmağa başladı. O, Qoqolun “Müfəttiş”ində Filippoviç, Nəcəf bəy Vəzirovun “Pəhləvani zəmanə” əsərində Cahangir bəy, Şəmsəddin Samininin “Gavə” əsərində zabıt və kəndli rollarında, “Müsibəti-Fəxrəddin” əsərində Əhməd rolunda müvəffəqiyyətlə çıxış etmişdir. Eyni zamanda M. Kazimovski bir sıra Qərbi Avropa dramaturqlarının əsərlərində uğurla çıxış etmişdir. Bu əsərlərin içərisində Uilyam Şekspirin “Otello” faciəsi xüsusi yer tuturdu.

Azərbaycan teatr tarixində görkəmli yer tutan səhnə xadimlərimizdən biri də Mirmahmud Kazimovskidir. 1897-ci ildə səhnəyə qədəm qoymuş M.Kazimovskinin Azərbaycan teatrının inkişafında böyük xidməti olmuşdur. M.Kazimovski istedadlı artist olmaqla yanaşı, həm də qayğıkeş müəllim, dramaturq, rejissor olmuşdur. O, 1906-cı ildə yaradılmış Bakı Müsəlman teatrının ilk

üzlərindən biri və təşkilatçısı olmuşdur. Azərbaycanda qadınlardan ibarət aktyor heyəti olmadığı bir zamanda Kazimovski qadın rollarında çıxış etmişdir. O, həm də bir sıra birpərdəli pyeslərin, vodevillərin və musiqili komediyaların müəllifi olmuşdur.

M. Kazimovski təkcə aktyor deyildi, o, həm də ədəbi yaradıcılıqla məşğul olurdu. Müəllimlik edir, xalqın maariflənməsi yolunda əlindən gələni əsirgəməirdi. Böyük maarifpərvər Həsən bəy Zərdabi ilə çiyin-çiyinə çalışan M. Kazimovski Həsən bəy Zərdabinin ölümündən sonra da onun ideyalarını təbliğ etmişdir.

M.Kazimovskinin pedoqoji fəaliyyətində Həsən bəy Zərdabinin böyük təsiri olmuşdur. O, bir müddət rus dili, rəsm, nəğmə, hesab dərsləri deməklə yanaşı, həm də məktəblərdə idman dərsi aparmışdır. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, Azərbaycanda idmana aid ilk dərsləyin müəllifi də Mirmahmud Kazimovski olmuşdur. Orta məktəb dərsləyi həcmində yazılmış bu kitabın 200-ə yaxın şəkli vardır. Maraqlı burasıdır ki, müəllif çapa hazırladığı dərsləyin şəkillərini də özü çəkmişdi.

1938-ci ildə Azərbaycanın əməkdar artisti adı alıb.

Bütün həyatını Azərbaycan teatrının tərəqqisinə, xalqın mədəniyyət və maarifi uğrunda mübarizəyə həsr etmiş M.Kazimovski 1940-cı il dekabrın 1-də Bakıda vəfat etdi.

Ə d ə b i y y a t

Molla Cəbi [Mətn] /Mirmahmud Kazimovski .- Bakı , 1912.

Nə qanır, nə qandırır [Mətn] : [məzhəkə, bir pərdədə] / Mirmahmud Kazimovski.- Bakı , 1911.- 40 s.

Vurhavur [Mətn] : [operet-ta] /Mirmahmud Kazimovski.- Bakı , 1915.- 66 s.

Mehdixanlı, T. İşıqla qaranlıq arasında [Mətn] : [rejissor, dramaturq, Əməkdar artist Mirmahmud Kazimovski haqqında] /Telman Mehdixanlı // Azərbaycan.- 2005.- 4 dekabr.- S.3.

İ n t e r n e t d ə

az.wikipedia.org

100
illiyi**MÜNƏVVƏR KƏLƏNTƏRLİ**
1912-1962*Aktrisa***Ə d ə b i y y a t**

*Münəvvər Kələntərli [Mətn]
//Qadınlar Azərbaycan
musiqi həyatında.- Bakı:
Oka-Ofset, 2004.- S.115*

Münəvvər Səməd qızı Kələntərli 1912-ci ildə Lənkəran şəhərində anadan olmuşdur. Münəvvər Kələntərli Azərbaycan musiqi mədəniyyətinin görkəmli nümayəndələrindən biri olmuş, əvvəllər milli opera tamaşalarında, sonralar musiqili komediya janrında çıxış etmişdir.

1933-cü ildə M.Maqomayevin dəvəti ilə teatra işləməyə gəlmiş, Ü.Hacıbəyovun opera və musiqili komediyalarında Leyli, Əsli, Sənəm ("Leyli və Məcnun", "Əsli və Kərəm", "O olmasın, bu olsun") obrazlarını yaratmış, F.Əmirovun "Gözün aydın"ında (Gövhər), S.Əsgərovun "Ulduz"unda (Tamam), T.Quliyevin

"Qızılaxtaranlar"ında (Xədicə), S.Rüstəmovun "Durna"sında (Nisə), A.Rzayevin "Hacı Kərimin aya səyahəti"ndə (Kəblə Fatma) və başqa tamaşalarda çıxış etmişdir.

Münəvvər xanım Azərbaycan kino-sunda "Görüş", "Qızmar günəş altında", "O olmasın, bu olsun", "Bəxtiyar" filmlərində parlaq, unudulmaz obrazlar yaratmışdır.

1946-cı ildə Dövlət Mükafatına layiq görülmüşdür. 1959-cu ildə Azərbaycan Respublikasının Əməkdar artisti adını almışdır.

M.Kələntərli 1962-ci ildə Bakı şəhərində vəfat etmişdir.

800
illiyiƏCƏMİ NAXÇIVANI
XII ƏSR

Memar

Böyük memar Əcəmi Əbubəkr oğlu Naxçıvani XII əsrin 20-ci illərində Naxçıvanda anadan olmuş, orada yaşamış və yaratmışdır. Orta əsr Azərbaycan memarlığının inkişafında dərin və silinməz iz buraxmış Əcəmi Naxçıvani, Naxçıvan memarlıq məktəbinin banisi olmuşdur. Əcəmi Naxçıvaninin yaradıcılığında görkəmli yer tutan xüsusiyyətlərdən biri, onun memarlıq üslubunda və kompozisiyalarında xatirə abidələrinə xas olan cəhətlərin üstünlüyüdür.

Əcəminin məlum olan ilk əsəri xalq arasında “Atababa günbəzi” adı ilə məş-hur olan 800 yaşlı Yusif Küseyir oğlu türbəsidir. Bu türbə Naxçıvan şəhərinin mərkəzi hissəsində yerləşir. Abidə yeraltı sərdabədən və yerüstü qülləvari hissədən ibarətdir. Bu abidədə bədiiliklə memarlığın tektonikası ahəngdar şəkildə birləşmişdir. Əcəmi Əbubəkr oğlunun ikinci əsəri Möminə xatun türbəsidir. Abidənin üzərindəki kitabədən türbənin 1186-cı ildə Atabəy Eldəgizin oğlu Məhəmməd Cahan Pəhləvanın arvadı Möminə xatunun şərəfinə tikildiyi məlum olur. Möminə

xatun türbəsi monumental abidədir. Möminə xatun qülləvari türbələrin ən görkəmli bir nümunəsidir. Abidə yeraltı hissədən və yerüstü qurğudan ibarətdir. Yeraltı sərdabə hissəsi onbucaqlıdır. Möminə xatun türbəsinin əsas hissəsini təşkil edən yerüstü abidə 10 guşəli, daxildən isə dairəvidir. Bundan başqa o, qoşa minarəli baştağ kompozisiyası şəklində qurğunu (1187), Böyük Cümə məscidini və mənbələrdə “darülmülk” adlandırılan Eldəgizlər sarayını yaratmışdır.

Əcəmi yaradıcılığını Azərbaycan və Yaxın Şərqi ölkələri memarlığına böyük təsiri olmuşdur. Marağadakı Göy Günbəz (1196), Naxçıvan yaxınlığındakı Güllüstan türbəsi (XIII əsr), türk memarı Sinanın (XVI əsr) İstanbulda tikdiyi türbələr buna misaldır. Əcəmi yaradıcılığı XII əsr Azərbaycan mədəniyyəti və ictimai fikrindəki intibahın parlaq təzahürlərindəndir.

Əcəmi Əbubəkr oğlu Naxçıvaninin ölüm tarixi təxminən XII əsrin sonlarına təsadüf edir.

Ə d ə b i y a t

Ayxan. *Naxçıvan abidələri* [Mətn] /Ayxan // Express.- 2006.- 16 avqust.- S.13.

Əliyev, Q. *Memar Əcəmi Naxçıvani yaradıcılığında ahəngdarlıq* [Mətn] /Q.Əliyev.- Bakı, 2007.- 159 s.

Yılmaz, R. *Tariximizdə iz qoyanlar* [Mətn] /Reha Yılmaz.- Bakı : Xəzər MMC, 2008.- 201 s.

Саламзаде, А. *Аджеми сын Абубекра Нахичевани* [Текст] / А.Саламзаде . - Баку, 1976.

135
illiyi**AŞIQQ TALIB**
1877-1979*Aşıq*

Aşıq Ələsgərin kiçik oğlu Aşıq Talib 1877-ci ildə Göyçə mahalının Ağkilsə kəndində anadan olub. Aşıq sənətinə atasının yanında yiyələnən Aşıq Talib yazı-pozu bilməsə də, yaxşı hafizəsi sayəsində Qurbanidən başlayaraq dövrünə qədərki məşhur aşıqların yaradıcılığını, xalq dastanlarını mükəmməl mənimsəyə bilmişdir. Gözəl təbə malik olan Aşıq Talib aşıq şeirinin müxtəlif şəkillərində şeirlər qoşub.

Aşığın “Ayın qızı”, “Başına dön-

düyüm”, “Gülə-gülə”, “Xoş gəlib” qoşmaları, “Bu dağlarda”, “Üstündən” gəraylısı, “Sən də yan”, “Ay ağasına” təcisləri, “Durur”, “Mənim” divaniləri, “Dolanır”, “Gormüşəm” müxəmməsləri daha məşhurdur.

Aşıq Ələsgərin ədəbi irsinin üzə çıxmasında Aşıq Talibin xidmətləri əvəzsizdir. Aşıq 1979-cu il may ayının 21-də 102 yaşında vəfat edib. Aşığın atasının yanında dəfn ediblər.

Ə d ə b i y y a t

Sazlı-sözlü Göyçə [Mətn] /topl. və tərt. ed. İslam Ələsgər.- Bakı : Azərnaşr, 1999.- 288 s.

Əhmədov, T. XX əsr Azərbaycan yazıçıları [Mətn] /T.Əhmədov.- Bakı : Nurlar, 2004.- 984 s.

İsmayıl, M. El aşığı [Mətn] : [Aşıq Talib haqqında] /M.İsmayıl //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1986.- 29 avqust.- S.8.

Nəbioğlu, M. Ozan-aşıq dünyası [Mətn] : [haqqə qovuşan aşıqlarımız] /M.Nəbioğlu.- Bakı: Nurlan, 2010.-144 s.

Bakı Dövlət Universitetinin Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsi 1947

Ə d ə b i y a t

Xələfov, A. Azərbaycanca ali kitabxanaçılıq təhsili [Mətn] /A.A.Xələfov.- Bakı: BDU, 1998.- 110 s.

Xələfov, A. XXI əsrin əvvəllərində Azərbaycanda kitabxana işinin əsas inkişaf istiqamətləri [Mətn] /A.A.Xələfov.- Bakı: BDU, 2006.- 106 s.

İsmayılova, N. Kitabxanaçılıq- informasiya fakültəsi – 60 [Mətn] : (bibliografik məlumat kitabı) /N.İ.İsmayılova, S.A.Sadıqova.- Bakı: Bakı Universiteti nəşriyyatı, 2008.- 273 s.

Müasir informasiya məkanı və kitabxanalar [Mətn] : respublika elmi konfransının tezisi və məruzələri / AMEA. Mərkəzi elmi Kitabxana İnformasiya Texnologiyaları İnstitutu; BDU-nun Kitabxanaçılıq- informasiya fakültəsi; M.F.Axundov adına Azərbaycan Milli kitabxanası.- Bakı: Bakı Universiteti, 2010.- 123 s..

Azərbaycan təhsil sisteminin, milli mədəniyyətimizin formalaşmasında müxtəlif elm sahələri üzrə tədqiqat işlərinin aparılmasında, Bakı Dövlət Universitetinin müstəsna xidmətləri olmuşdur.

BDU-nin fakültələrindən biri də Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsidir. Azərbaycanda ali kitabxanaçılıq təhsilinin əsası 1947-1948-ci tədris illərində BDU-nun Filologiya fakültəsinin nəzdində qoyulmuşdur.

Həmin tədris ilində Filologiya fakültəsinin yanında Kitabxanaçılıq şöbəsi təşkil olunmuşdur. Birinci il şöbəyə 20 tələbə qəbul edilmişdir. Şöbənin ilk ixtisas müəllimləri Xalq yazıçısı S. Rəhimov, Ə. Qəhrəmanov, H. Tağıyev və M. Səmədova olmuşdur.

1955-ci ildə şöbədə qiyabi Azərbaycan bölməsi, 1959-cu ildə isə qiyabi rus bölməsi açılmışdır.

1958-ci ildə Kitabxanaçılıq şöbəsi Şərqşünaslıq fakültəsinin tərkibinə daxil edilmişdir. 1962-ci il avqust ayında Bakı Dövlət Universitetində müstəqil Kitabxanaçılıq fakültəsinin təşkil olunması haqqında qərar qəbul edilmişdir.

1962-ci ildən bu günə kimi Kitabxanaçılıq- informasiya fakültəsinə üç dekan başçılıq etmişdir: Əməkdar elm xadimi, tarix elmləri doktoru, professor Abuzər Alı oğlu Xələfov (1962-1970; 1979-1993- cü illər); Azərbaycan Respublikasının Əməkdar mədəniyyət işçisi, professor Zöhrab Hüseyn oğlu Əliyev (1970-1979-cu illər); Tarix elmləri doktoru, professor Xəlil İsmayıl oğlu İsmayılov 1993-cü ildən bu günə kimi.

Kitabxanaçılıq-informasiya fakül-

təsində dörd ixtisas kafedrası fəaliyyət göstərir:

1.Kitabxanaçılıq kafedrası 1947-ci ilin oktyabr ayında yaradılmışdır. Kafedranın ilk müdiri Ə. Qəhrəmanov olmuşdur (1947-1959). 1959-1963-cü illərdə H.Əlizadə kafedraya rəhbərlik etmişdir. 1963-cü ildən bu günə kimi Əməkdar elm xadimi, professor A.A.Xələfov kafedraya rəhbərlik edir;

2.Bibliografiyaşünaslıq kafedrası 1968-ci ildə təşkil edilmişdir. Kafedranın ilk müdiri bibliograf-alim dos. Ə.T. Xələfov (1968-1978) olmuşdur. 1978- 1983-cü illərdə dosent H. Həsənov kafedraya rəhbərlik etmiş, 1984-cü ildən bu günə kimi kafedranın müdiri Əməkdar mədəniyyət işçisi, professor Z.H.Əliyevdir;

3.Kitabxana resursları və informasiya-axtarış sistemləri kafedrası 1991-1992-ci tədris ilində Kitabxanaşünaslıq kafedrasının bazasında təşkil edilmişdir. Kafedranın ilk müdiri mərhum dosent T.F. Quliyev təyin edilmişdir. 2007-ci ildən kafedranın müdiri tarix elmləri doktoru, professor X.İ. İsmayılovdur;

4. Kitabşünaslıq və nəşriyyat işi kafedrası 1992-ci ildə yaradılmışdır. Kafedra yaranandan tarix elmləri doktoru, professor B.V. Allahverdiyev ona başçılıq edir.

Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsi Azərbaycan Respublikasında kitabxanaşünas-bibliograf, kitabşünas və nəşriyyat redaktoru hazırlayan yeganə ali təhsilli kadrlar yetişdirən təhsil ocağıdır. Fakültənin maddi-texniki bazası, elmi- pedaqoji potensialı tədrisin dünya standartları səviyyəsində təşkilinə şərait yaratmışdır.

YUBİLYARLARIN ƏLİFBA GÖSTƏRİCİSİ

A

Abasov Ələddin Aslan o.-90	108,124
Abbasov Arif Akim o.-75	250
Abasova Elmira Əbdülhəmid q.-80	5,28
Abbasov Bəhmən Kalış (Bəhmən Vətənoğlu) -80	249
Abbaszadə Hüseyn Abbas o.-90	231,235
Abdullayev Kamal Cahan-baxış o.-85	5
Abdullayev Rauf Cahanbaxış o.-75	209,229
Abdullayeva Həyat Həmdulla q.-100	209,224
Abutalıbov Ramiz Abutalıb o.-75	209,222
Adıgözəlov Əsgər ağa Haqverdi ağa o.-155	107,110
Axundov İsmayıl Hüseyn o.-105	87
Axundov Ruhulla Əli o.-115	4
Axundov Ağamusa Ağası o.-80	35,39
Axundlu Yavuz İbrahimxəlil o.-85	3
Axundov (Axundzadə) Mirzə Fətəli Məhəmmədağlı o.-200	132,138
Axundzadə Cavad Məhəmmədəli o.-120	107,111
Ağa Məhəmməd Şah Qacar-270	272
Ağa Musa Nağıyev-170	274,292
Ağabəyli Rəna Ağaxan q.-70	4
Ağalarov İdris Fərhad o.-95	209
Ağamalıoğlu Səməd ağa Həsən o.-145	250
Ağayev Eldar Baxış (Eldar Baxış) -65	132,136
Ağayev Eynulla Xankişi o.-105	249
Ağayev İslam Məmməd o.-80	175
Ağayev Vahid Bəhram o.-75	273
Ağayeva Kəmalə Ağa q.-75	155,158
Ağayeva Sima Mirzəağa q.-90	156
Almazadə Əbdülməhəmməd o.-105	59
Alməmmədov Rüstəm Hidayət o.-55	193
Aleksey Nikolayeviç Tolstoy -130	249
Araqon Lui-115	208
Aslanbəyov İbrahim bəy Allahverdi o.-190	193,201-202
Aydınbəyov Salam Müqtədir o.-100	272,289
Arzumanlı Vaqif Minad o.-65	59,65

B

Babayev Əbdülhüseyn Mikayıl o.-135	271
Babayev Əbülfəz İsmayıl o.-65	194
Babayev Nəriman İbadulla o.-75	273
Babanlı Vidadi Yusif o.-85	3, 8
Baxışov Hafiz Həbib o.-80	208,210
Baxşiyev Bahadur Ələkbər o.-80	251
Bakıxanov Əhmədخان Məmmədrza o.-120	194,205
Bakıxanov Tələt Soltan o.-85	133
Babanlı Vidadi Yusif o.-85	3
Bağirov Adil Kamil o.-75	109
Bağirov Cəfər Səfər o.-100	107
Bağirov Hacıbaba Ağarza o.-80	134,149
Bayramova Roza Əli q.-85	156
Bədəlbəyli Əfrasiyab Bədəl bəy o. - 105	86,103
Bədəlbəyli Fərhad Şəmsi o.-65	251,264
Behbudov Ənvər Məcid o.-100	61,81
Bəndəroğlu Əbdüllətif -75	271,283
Bərşadlı Valeh Əyyub o.-85	156,161
Biləndərli Abbas Əliməhəmməd o.-100	60
Böll Teodor Henrix-95	249
Bomarşe Pyer Oqüsten Karon de-280	3
Breqq Uilyam Henri-150	156

C

Cabbarova Rəhilə Muxtar q.-90	233
Cavadov Maqsud Əlisimran o.-110	86
Cavadzadə Mirməmməd Cavad o.-85	108,122
Cavadzadə Pişəvəri Seyidcəfər Seyidcavad (Xalxali) o.-120	156,162
Cəfərov Ayaz Rza o.-75	85,88
Cəfərxanova Roza Heydər q.-85	37

Ç

Çavçavadze İlya Qriqoryeviç-175	231,237
---------------------------------	---------

D

Dadaşov Aydın Ərşad o.-60	59,62
Dadaşov Məmmədağa Ağakərim o.-100	87
Daşdəmirov Əfrand Firudin o.-70	61
Dikkens Çarlz-200	35,43
Dilbazi Mirvarid Paşa q.-100	175,179
Drozdov Aleksandr Aleksandroviç-120	134
Düma Aleksandr (Düma-ata)-210	155,160

E

Eldarov Ömər Həsən o.-85	251,269
Eyvazova Roza Hüseyin q.-75	85
Eyvazova Şəfiqə Alxas q.-65	61,78

Ə

Əbdülvahabova Sacidə Qafar q.-65	133
Əbdürrəhmanov Yusif Ələkbər o.-100	108
Əbilov İmamverdi Xankişi o.-85	249,255
Əbu Abdullah Məhəmməd ibn Ömər əl-Vaqidi-1265	273
Əcəmi Əbubəkroğlu Naxçıvani-800	274,298
Əfəndiyev Adil Ələddin o.-105	208
Əfəndiyev Ağamalı Əhməd o.-65	59
Əfəndiyev Heydər Xəlil o.-105	156
Əfəndizadə Azad Əli o.-105	60
Əfəndizadə Şəfiqə Məhəmmədəmin q.-130	274,291
Əfqanlı Bədurə Məlikağa q.-100	209,224
Əhmədov Qoşqar Teymur o.-95	209
Əkbərov Əkbər Qurban o.-100	85,90
Ələkbərova Şövkət Feyzulla q.-90	209,227
Ələsgərov Hənifə Əlisgəndər o.-100	5,31
Əlibəyov Cəmil Adil o.-85	249,252
Əlixanov Ənvər Nəzər o.-95	86,99
Əlixanova Firuzə Məmmədqulu q.-95	194,206
Əlimirzəyev Xəlid Əlimirzə o.-80	249,254
Əliyarbəyov Tərən Abdulla o.-120	232
Əliyev Əli Zurkarnəyevič-75	233
Əliyev Əziz Məmmədkərim o.-115	4,21
Əliyev Fərhad Qəmbər o.-70	155
Əliyev Həbil Mustafa o.-85	109,128
Əliyev Həsən Əlirza o.-105	250,260
Əliyev Məmmədəli Dostəli o.-100	274
Əliyev Məmmədqasım Hüseyin o.-130	273
Əliyev Xeyrulla Salman o.-80	85

Əliyeva Nəcibə Abbas q.-85	36
Əlizadə Firəngiz Əliğa q.-65	109,129
Əlizadə Hümət Əli o.-105	271
Əlizadə Məsud Ağamehdi o.-80	108
Əlizadə Aqşin Əliqulu o.-75	109,127
Əmirxanov Həbibulla İbrahim o.-105	87
Əmiraslanov Əhliman Tapdıq o.-65	232
Əmirov Fikrət Məşədi Cəmil o.-90	233,246
Əzimzadə Yusif Əhmədulla o.-95	35,42
Əzizov Tofiq Müseyib o.	4

F

Fərəcəv Fərəc Səttar o.-100	5
Fərəcova Kübra Yəhya q.-105	108
Fərzəliyev Məşədi Məmməd o.-140	273
Fəthi Həmzə Əli o.-90	59,68

G

Gəraybəyov Ağasadıq Ağəəli o.-115	61
-----------------------------------	----

H

Hacinski Cəmo Süleyman o.-125	273,295
Hacıyev Aqil Cəfər Xəndan o.-65	175,177
Hacıyev Əşrəf Əhmədpaşa o.-80	59
Hacıyev Hüsü Hüseyinli o.-115	193
Hacıyev İsmayıl Yusif o.-105	5, 24,
Hacıbəyov- Tağızadə Niyazi Zülfüqar o.	100
Hacıyev Əhməd Cövdət İsmayıl o.-95	95,152
Hacıyev Rauf Soltan o.-90	109,126
Hacıyeva Sona Salman q.-105	134
Haşimov Məhərrəm Kazım o.-100	37,55
Haşimova Şahnaz Həsən q.-55	133
Həmidov Məmmədşərif Həbibulla o.-95	36,54
Hümətəv İsgəndər Məhəmməd o.-85	271,282
HüqoViktor Mari-210	35
Hüseyinov Elxan Ağahüseyin o.-70	251
Hüseyinov Əşrəf İsgəndər o.-105	194
Hüseyinov Məmməd Rahim Abbas o.-105	85,91

X

Xanlarov Mövsüm bəy Məhəmməd bəy o.-155	194
Xasıyev Həsən Əzizbala o.-60	3,
Xələfova Rəxşəndə Əhməd q.-95	60

Xəlilov Əmirxan Məhərrəm o.-75-----35
Xəlilov Xəlil Rza o.-80-----208,211
Xəlilov Zahid Abdulla o.-70-----59

I

İbrahimov İbrahim İbiş o.-100-----36
İbrahimov Xəlil İbrahim o.-120-----271,281
İmaməliyeva Gülzar Manaf q.-105-----250
İsgəndərov Əhməd Əhməd o.-85-----232
İsgəndərov İsgəndər Etibar o.-75-----35,41
İsmayılov Məmmədsaleh Cəmil o.-100-----86

J

Jalio-Küri İren-115-----194,203
Janna Dark-600-----3, 16

K

Karpyo Feliksin (Lope de Veqa)-450-----231
Katayev Valentin Petroviç-115-----3
Kazım Karabəkir Paşa-130-----156,165
Kazımov (Kazımı)
Oqtay Məmməd o.-80-----251,265
Kazımovski Mirmahmud
Mirələkbər o.-130-----273,296
Kələntərli Münəvvər Səməd q.-100-----273,297
Kələntərli Yavər Əli q.-110-----61
Kəngərli Bəhrüz (Şamil)
Şirəlibəy o.-120-----5,32
Kərimov Fərman İsmayıl
(Fərman Kərimzadə) o.-75-----59,64
Kərimov Kərim Abbasəli o.-95-----232,242
Konstantin Mixayloviç Mitskeviç
Kolas Yakub-130-----231,236
Korneyçuk-Nikolay Vasilyeviç 130-----59,69

Q

Qandi İndira-95-----232
Qarayev Siyavuş Fərhad o.-70-----86
Qaribaldi Cüzeppe-205-----155
Qasımov Alim Həmzə o.-55-----176,189
Qasımov Əli Camal o.-120-----85
Qasımov Həsən Məmməd o.-100-----132
Qasımov Heydər İftar o.-70-----3
Qasımov Əlfi Səhlik o.-85-----3, 7
Qasımova Fidan Əkrəm q.-65-----133,151

Qasımzadə Ənvər Əli o.-100-----36
Qaşqay Mirəli Seyidəli o.-105-----4,19
Qayıbov İsmət İsmayıl o.-70-----209,219
Qazıyeva Zəhra Kərim q.-100-----108
Qədimov Yaqub Bala o.-95-----156
Qədimova Sara Bəbiş q.-90-----109,130
Qədirova Törə Qədir q.-85-----250
Qədri Fatma Qədir q.-105-----87,100
Qəhrəmanov Cahangir Vahid o.-85-----35,40
Qənbərov Əhəd Muxtar
(Əhəd Muxtar) o.-75-----249
Qətran Təbrizi Əbu Mənsur-1000-----271,275
Qonçabəyim-185-----271,278
Qubadov Hüsni Baba o.-90-----5,26,
Qudyonsson Haldour Gilya-110-----85
Quliyev Əliağa Eyvaz o.-95-----109
Quliyev Cəmil Bahadır o.-85-----250,262
Quliyev Əli Musa o.-100-----108,123
Quliyev Əlövsət Nəcəfqulu o.-90-----176,186
Quliyev İbrahim Hilal o.-110-----274
Quliyev İsrail Piri o.-95-----36
Quliyev Ramiz Əyyub o.-65-----86,104
Quliyev Tofiq Ələkbər o.-95-----233,244
Quliyeva Lalə Hüseyn q.-70-----85
Quliyeva Qəndab Nəbi q.-65-----176
Quliyeva Səmayə Əli q.-85-----133
Quluzadə Zümrüd Əliqulu q.-80-----61,83
Quluzadə Mirzəağa Yüzbaşı o.-105-----208

L

Leanardo da Vinçi-560-----87
Lizina Nataliya Davidovna-120-----273

M

Mahmudbəyova Məhbubə Kərim q.-110-----133
Mahmudov Emin Sabit Rəhman o.-75--233,243
Mansurov Eldar Bəhram o.-60-----37,57
Mansurov Mirzə Mansur
Məşədi Məlik o.-125-----5,27
Maqamayev Müslüm
Məhəmməd o.-70-----176,190
Marşak Samuel Yakovleviç-125-----231,237
Mehmandarov Səmədbəy
Sadıqbəy o.-155-----209,221
Məcədov Balababa Fərəc o.-100-----60
Mehdiyev Firudin Mehdi o.-85-----251,267

Məlikov Firuz Əli o.-110 ----- 232
Məlikov Həsənbəy Səlimbəy o.-170 ---- 132,137
Məlikova Afaq Süleyman q.-65 ----- 5
Məmişov Əli İldırım
(Əli İldırımoglu) o.-85 ----- 231
Məmmədbəyov Lütfi Şahbaz o.-85----- 37,56
Məmmədəliyev Həbib Mehdi o.-100 -----60
Məmmədəliyev Vasim
Məmmədəli o.-70 ----- 176,187
Məmmədli Cahangir Əbdüləli o.-70 ----- 3
Məmmədli Qulam Məmməd o.-115-----59
Məmmədov Böyükağa (Mirməmməd)
Mircəfər o.-85 -----5,29
Məmmədov Əhməd Musa o.-115----- 273
Məmmədov Xudu Surxay o.-85 ----- 250,259
Məmmədov Kamran Dadaş o.-90 ----- 249
Məmmədov Məmməd Əli o.-125----- 272
Məmmədov Nəriman Həbib o.-85----- 251,266
Məmmədova Əzizə Əbdülbaği q.-120 -- 273,294
Məmmədova Səidə Müslüm q.-70 ----- 109
Məmmədova Şövkət Həsən q.-115 -----86,102
Məmmədov Murtuza Məşədi Rza
(Bülbul) o.-115 ----- 133,153
Məmmədov Qafur Nəsir o.-90 ----- 273,290
Məmmədov Tokay Həbib o.-85----- 156,172
Mendel Qreqor İohan-190 ----- 156
Mənsurov Mənsur (Mirzə Mənsur)
Məşədi Məlik o.-135 ----- 273
Məşədibəyov Ağası Abutalıb o.-100 ---- 273,293
Mirsəlimov Mirmehdi
Mirmövsum o.-115 ----- 176
Mirzə Məhəmməd Əli Hacı Qasım
(Kazım bəy) o.-210 ----- 134
Mirzə Məhəmmədəli xan
Sadıq oğlu Tərbiyət-135 ----- 107,113
Mirzə Şəfi Vazeh-220 ----- 271,277
Mirzəyev Həsən İbrahim o.-85----- 231
Mirzəyev Knyaz İbrahim o.-65 ----- 107
Mirzəyev Mikayıl Şahvələd o.-65 -----5,22
Mirzəyev Osman Mirzə Hüseyn o.-75 ---- 85,89
Mistislav Rostropoviç-85 ----- 61,79
Musabəyova Ümnisə Süleyman q.-110 - 209,223
Musayev İsa Həsən o.-100----- 233
Musayev Paşa İsmayıl o.-60 ----- 60,77
Mustafayev Firuz Qədimalı

(Firuz Mustafa) o.-60----- 132
Mustafayev Mustafa Şura o.-65 ----- 193
Molyer Jan Batist-390-----3, 10

N

Nağıyev Ramiq Muxtar o.-70 ----- 193,195
Namazəliyev Qurban Hüseyn o.-65 ----- 273
Natəvan Xurşidbanu
Mehdiquluxan q.-180----- 175,178
Nazim Hikmət Pan-110 ----- 3, 11
Nəmanzadə Ömər Faiq-140 -----87,105
Nemətov Azərpaşa Zəfər o.-65----- 176,188
Nəbati Seyid Əbdülqasım
Möhtərəm o.-200----- 271,279
Nəbiyev Əhməd Mustafa o.-80 ----- 251
Nəsibov Davud Məcid o.-70 ----- 175
Nəzərli Nəcəfqulu Cavad o.-130----- 274
Nəzərli Şəmistan Əmiraslan o.-70----- 176,185
Nəzərova Balacaxanım Teymur q.-95-----36
Niyazi-100 ----- 176,191
Novruzov Şövqi Heydər o.-75 ----- 107

O

Oruc bəy Bayat-445 ----- 272,288
Orucov Sabit Atabala o.-100 ----- 108,121
Ordubadi Məmməd Səid Hacağa o.-140--- 59,67
Orhan Pamukun-60----- 132
Osmanlı İsmayıl Osman o.-110-----87

P

Paqanini Nikkolo-230 ----- 209,228
Paşayev Qəzənfər Məmməd o.-75----- 175,180

R

Ramazanzadə Malik Heydər o.-100-----60
Rasizadə Hüseyn Abdulla o.-130 ----- 208,212
Rəfibəyli Xudadat bəy
Ələkbər bəy o.-135 -----4, 17
Rəhmanzadə Fazil Şamil o.-70 ----- 35,
Rəsulbəyov Hüseyn Cümşüd o.-95----- 133,148
Rəsulov Qeybulla İbadulla o.-90-----59,66
Rojdestvenski Robert İvanoviç-80-----132,139
Rubakin Nikolay Aleksandroviç-150 --- 156,173
Russo Jan Jak-300 ----- 35

Rüstəmbəyova Aliyə Fətulla q.-105----- 272
 Rüstəmov Ənvər Göyüş o.-95 ----- 250
 Rüstəmov Səid Əli o.-105 ----- 109,125
 Rüstənova Azadə Cəfər q.-80 ----- 155,159
 Ruzvelt Franklin Delano-130 -----4,18
 Rzayeva Həqiqət Əli o.-105----- 109
 Rzayeva Ağabacı İsmayıl q.-100 ----- 251,263

S

Sadiqov Kamil İsmayıl o.-85----- 36
 Sadiqova Məhluqə Ələsgər q.-95-----87,101
 Sadiqzadə Hüseyn Mirkazım o.-125 ---- 271,280
 Sadiqzadə Sadiq İsmayıl o.-95----- 251
 Salayeva Zəhra Məmməd q.-90----- 60,76
 Salmanov Sarvan Qarakişi o.-85 ----- 251,261
 Seretelli Georgi Yefimoviç-170 ----- 107,113
 Servantes Saavedra Migel de-465 ----- 208
 Seyidov Həsən Neymət o.-80 ----- 176
 Seyidov İmran Sultan o.-90 ----- 249
 Seyidzadə Bağır Qasım o.-100----- 272,289
 Seyidzadə Bədrəddin Mir Kazım o.-130 ---- 3,9
 Seyidzadə Mehdi Həsən o-105----- 231,234
 Səbahəddin Ali-105----- 35,
 Səfərova Zemfira Yusif q.-75----- 133,150
 Səfərəliyeva Kövkəb Kamil q.-105 -----5,25
 Səfərli Əliyar Qurbanəli o.-75 ----- 249,256
 Səttarxan Hacı Həsən o.-145 ----- 176,184
 Siolkovski Konstantin Eduardoviç-155- 194,204
 Sklodovskaya-Küri Mariya-145 ----- 232
 Spinoza Benedikt-380----- 232
 Süleymanova Elmira Teymur q.-75 ----- 156
 Süleymanova Fatma Həməzə q.-100 ----- 251
 Süleymanov Manaf Fərəc o.-100 ----- 59,63
 Sumbatzadə Əlisöhbət Sumbat o.-105 ---- 3, 204

Ş

Şah İsmayıl Əbülmüzəffər oğlu Şeyx
 Heydər oğlu Şeyx Cüneyd Səfəvi
 (Şah İsmayıl Xətai)-525----- 156,163
 Şahbazi Tağı Abbas (Simurğ) o.-120 --- 155,157
 Şahtaxtinski Məhəmməd
 Həbibulla o.-80----- 156,171
 Şaqal Mark Zaxaroviç-125 ----- 156
 Şaşıqoğlu Nodar İzzətoviç-85----- 61,80
 Şedrin Rodion Konstantinoviç-80 ----- 251

Şərifzadə Sadiq Hüseyn o.-100 ----- 251,268
 Şişkin İvan İvanoviç-180 -----5,33
 Şubert Frans Peter-215----- 5

T

Tağıyev Eyyub İsmayıl o.-100 ----- 4
 Tağıyev Şamxal Kərim o.-90----- 60
 Tağıyev Tağı Əzizağa o.-95 ----- 233,247
 Tağızadə Zərəngiz Əli q.-85----- 60
 Tahirzadə Mirzə Ələkbər
 Zeynalabdin o.-150 ----- 107,112
 Talib Ələsgər o.-135 ----- 274,299
 Talıblı Böyükağa Mirqasım o.-115 ----- 59
 Tarverdiyev Fuad Səfər o.-80 ----- 107
 Təhmasib Aliyə Mehdi q.-65----- 61
 Təhmasib Məmmədhüseyn
 Abbasqulu o.-105 ----- 85
 Tereşkova Valentina Vladimirovna-75 ---- 60,75
 Tofiq Fikrət-145----- 249
 Tolstoy Aleksey Konstantinoviç-195---- 193,257
 Turqut Özal-85 ----- 209,220

Y

Yusif İbn Əbu Sac Divdad-1100 ----- 272,286

V

Vaqif Molla Pənah-395----- 271,276
 Vaşinqton Corc-280 ----- 36,53
 Vavilov Nikolay İvanoviç-125 ----- 232
 Vəliyev Yusif Abdulla o.-95----- 61,82
 Vəliyeva Afaq Məsud q.-55 ----- 132,135
 Vəkilova Leyla məhəd q.-85 -----5,30
 Veraşşaqın Vasili Vasilyeviç-170 ----- 209,226
 Vermer van Delft Yan-380----- 209
 Vinqradova Larisa Afanasyevna-65----- 251
 Vəzirov Yusif Mirbaba o.-125 ----- 193,196

Z

Zeynalova Şəfiqə Mikayıl q2.-90----- 133
 Zeynalov Eldəniz Məmməd o.-75 -----5,23
 Zeynalov Bahadır Qasım o ----- 108
 Zülfüqarova Xumar Rza q.-85 ----- 233,245

Milli Qəhrəmanların adlar göstəricisi

Milli Qəhrəmanların adlar göstəricisi

A

Allahverdiyev Namiq Müslüm o.-45---- 208,217

B

Bağırov Tahir Əminəğa o.-55 ----- 155,168

C

Cəbrayıllov Mikayıl Əhmədiyyə o.-60 ----- 86,98

E

Eyvazov Qorxmaz Abış o.-45 ----- 86,94

Ə

Əkbərov Akif Abbas o.-60----- 36,47

Əliyev Ehtiram İsrayıl o.-40----- 176,181

Əliyev Rövşən Nəriman o.-40 ----- 176,182

Əliyev Əliyar Yusif o.-55 ----- 250,258

Əsədov Malik Hamil o.-50 ----- 133,146

Əsədov Rəfael Əvəz o.-60----- 209,218

F

Fərəcov Ənvər Səyyad o.-60 ----- 133,147

G

Güləliyev Oqtay Güləli o.-50 ----- 232,240

H

Hüseynov Elman Süleyman o.-60 ----- 36,52

Hüseynov Rövşən Şəmil o.-45 ----- 36,49

İ

İbrahimov Rasim Səxavət o.-50 ----- 86,97

İsmayılov İncilab Ələkbər o.-50----- 36,51

Q

Qənbərov Ramiz Bulud o.-50 ----- 155,167

M

Mahmudov Ərəstun İspəndi o.-55 ----- 36,50

Məhərrəmov Asif Yusif o.-60 ----- 155,170

Məmmədov Aytəkin İsrayıl o.-45----- 108,120

Məmmədov Mövsüm Şahin o.-45 ----- 133,144

Mirzəyev Şirin Vəli o.-65-----4, 14

Mustafayev Alı Mustafa o.-60 ----- 86,95

N

Nəcəfov Yunis İsa o.-45----- 176,183

Nəsibov Mərifət Əhməd o.-40 ----- 108,119

O

Ocaqverdiyev Sərxan Surxay o.-45 ----- 155,169

S

Sayadov Mehman Qəzənfər o.-40 ----- 232,241

Senyuşkin Sergey Aleksandroviç-55 ----- 193

Seyidov Məhərrəm Mirəziz o.-60 ----- 193,199

Səfərov Cəlil Əziz o -----4,15

Ş

Şahverdiyev İsrafil Şahverdi o.-60 ----- 133,145

Şamoyev Firudin İsa o.-50 ----- 36,48

Şükürov Şahlar Əvəz o.-60----- 108,118

T

Teymurov Rizvan Rəhman o.-45 ----- 86,96

Əlamətdar və tarixi günlərin adları göstəricisi

A	
Abşeron rayon Mərkəzi kitabxanasının (1952) 60 illiyi-----	274
ANS müstəqil yayım və media şirkəti təsis edilmişdir (09.03.1992) -----	60
Ayasofiya-Müqəddəs Sofiya Məbədi-1480--	271
Ağdam rayonunun işğalı (23.07. 1993) günü-----	155
Ağa Məhəmməd şah Qacarın Şimali Azərbaycana Yürüşləri başlanmışdı -----	271
Ağa Məhəmməd şah Qacarın Şuşaya ikinci hücumu və qalanın təslim olması-----	271
“Azad Azərbaycan” televiziya fəaliyyəti başlamışdır (25.12.2002) -----	250
Azərbaycan Bayrağı Günü-----	231
Azərbaycanın milli valyutasının-manatın dövriyyəyə buraxılması barədə Prezident fərman verib (15.07.1992) -----	155
Azərbaycanın milli valyutasının-manatın dövriyyəyə buraxıldığı gün(18.08.1992) ----	175
Azərbaycanın BMT-nin Uşaq hüquqları Konvensiyasına qoşulmasının (21.06.1992) 20 illiyi -----	132
Azərbaycanın YUNESKO-ya üzv qəbul edilməsinin (03.06.1992) 20 illiyi -----	132,141
Azərbaycan Yazıçılar İttifaqının yaradılmasının (23.04.1932) 80 illiyi-----	86,92
Azərbaycan Avropa Mədəniyyət Konvensiyasına qoşulub (25.04.1997)-----	86
Azərbaycan Dövlət Himninin qəbul olunmasının (27.05.1992) 20 illiyi-----	108,117
Azərbaycan Kitabxana işçilərinin I qurultayının (12.04.1962) keçirilməsinin 45 illiyi-----	85
Azərbaycan Parlament Kitabxanasının (19.03.1997) 15 illiyi-----	60,72
“Azərbaycan Respublikasının dövlət sərhədi haqqında” qanunun (14.01.1992) qüvvəyə	
minməsinin 20 illiyi -----	3
Azərbaycan Əlifbası və Azərbaycan Dili Günü (01.08.2001)-----	175
Azərbaycan Hərbi Hava Qüvvələri günü - (14.02.1992)-----	35
Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinə Yardım Fondu yaradılıb (17.08.1942)-----	175
Azərbaycan Kinosu Günü (02.08.1898) -----	175
Azərbaycan Demokratik Fırqəsi müstəqil fəaliyyətə başlamışdır (24.08.1917)-----	175
Azərbaycanda Konstitusiyaya dəyişikliklərlə bağlı referendum keçirilib (24.08.2002)-----	175
Azərbaycan Polisi Günü (02.07.1998)-----	155
Azərbaycan Sərhəd Qoşunlarının Yaranması Günü (18.08.1994)-----	175
Azərbaycanın BMT-yə qəbul olunması günü (02.03.1992) -----	59,70
“Azərbaycan Respublikasının Dövlət Sərhəd Xidmətinin yaradılması haqqında” fərman (31.07.2002) imzalanıb -----	155
Azərbaycanlıların Soyqırımını Günü (31.03.1918) -----	60,73-74,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Heydər oğlu Əliyevin andiçmə günü (31 oktyabr)-----	208
Azərbaycan Dövlət Sirki-100 -----	272,285
Azərbaycan Prokurorluğunun yaranmasının (1922) 90 illiyi -----	272
Azərbaycan Rəssamlar İttifaqının yaranmasının (1932) 80 illiyi -----	272
Azərbaycan Avropa Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Müqaviləsinə qoşulmuşdur (1992) -----	272
Azərbaycanda Mülki Aviasiya İşçilərinin Peşə Bayramı Günü-----	132
B	
Badamlı mineral sular zavodu fəaliyyətə başlayıb (1947)-----	272

Bakı şəhərində “Azadlıq” meydanında Azərbaycan Milli Ordusunun ilk hərbi paradı keçirilib (09.10.1992) -----	208
Bakı-Tiflis arasında birbaşa teleqraf xətti çəkilməmişdir -----	272
Bakı-Krasnovodsk Bərə Yolunun açılmasının (1962) 50 illiyi -----	272
Bakı metropoliteninin işə düşməsinin (06.11.1967) 45 illiyi -----	231,239
Bakıda konka nəqliyyatı işə düşmüşdür -----	271
Bakıda ilk rus-Azərbaycan məktəbinin əsası qoyulmuşdur -----	271
BDU-nun Kitabxanaçılıq fakültəsinin yaradılmasının (1947) 65 illiyi -----	272,300
Beynəlxalq Ahıllar Günü (01.10.1992) -----	208
Beynəlxalq Ailə Günü (15.05.1994) -----	107
Beynəlxalq Ana Dili Günü (21.02.1999) -----	35
Beynəlxalq Azərbaycan Muğamı Günü -----	175
Beynəlxalq Əlillər günü (03.12.1992) -----	249
Beynəlxalq Gənclər Günü (12.08.1999) -----	175
Beynəlxalq Humanitar Yardım Günü (19.08.2003) -----	175
Beynəlxalq İnformasiya Təhlükəsizliyi Günü (30.11.1988) -----	231
Beynəlxalq İnternet Təhlükəsizliyi Günü (09.02.2004) -----	35
Beynəlxalq Kulinariya Günü (20.10.2004)	
Beynəlxalq Qadınlar Günü (08.03.1910) --	60,71
Beynəlxalq Qan Donor Günü (14.06.2001) -	132
Beynəlxalq Müəllimlər Günü -----	208,214
Beynəlxalq Mədəniyyət Günü (15.04.1935) --	85
Beynəlxalq Muzeylər Günü (18.05.1977) ---	107
Beynəlxalq Novruz Günü (21.03.2010) -----	60
Beynəlxalq Əqli Mülkiyyət Günü (26.04.2000) -----	86,93
Beynəlxalq Olimpiya Günü (23.06.1967) ---	132
Beynəlxalq Poeziya Günü (21.03.) -----	60
Beynəlxalq Rəqs Günü (29.04.1982) -----	86
Beynəlxalq Söz və Mətbuat Azadlığı Günü (03.05.1993) -----	107
Beynəlxalq Sülh Günü (21.09.) -----	193,198
Beynəlxalq Turizm Günü (27.09.1970) -----	193
Beynəlxalq Teatr Günü (27.03.1948) -----	60
Beynəlxalq Uşaq Kitabı Günü (02.04.1953) --	85
Bədən Tərbiyəsi və İdman Günü (05.03.) -----	60

“Bəhlül” satirik jurnalının (19.05.1907) nəşrinin 105 illiyi -----	107
Bərdə rayon Mərkəzi kitabxanasının yaranmasının (1967) 45 illiyi -----	274
Bilgəh qəsəbə kütləvi kitabxanasının yaranmasının (1937) 75 illiyi -----	274
Bilik Günü (15.09.2004) -----	193
Birləşmiş Millətlər Təşkilatı Günü (24.10.1945) -----	208

C

Cəbrayıl rayonunun işğalı günü (23.08. 1993) -----	175
Cəlilabad rayon Mərkəzi kitabxanasının yaranmasının (1922) 90 illiyi -----	274
Culfa rayon Mərkəzi kitabxanasının yaranmasının (1937) 75 illiyi -----	274

D

Daxili Qoşunlar Günü (12.03.1995) -----	60
Dövlət Dili haqqında Qanunun (30 sentyabr 2002) 10 illiyi -----	193
Dövlət bayrağı günü (09.11.2009) -----	231
Dövlət Qulluqçularının Peşə Bayramı (23.06.2006) -----	132
Dövlət Müstəqilliyi Günü (18.10.1991)	208,215
Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Günü (31.12.1991) -----	250

E

Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi Əməkdaşlarının Peşə Bayramı (23.05.2007)	108
---	-----

Ə

Əjdaha ili -----	6
Ədliyyə İşçilərinin Peşə Bayramı Günü (22.11.1999) -----	231
Ələt qəsəbə uşaq kitabxanasının yaradılmasının (1987) 25 illiyi -----	274
Ətraf Mühitin Mühafizəsi Günü (05.06.1972)	132

F

Faşizm Üzərində Qələbə Günü (09.05.1945)	107
Füzuli rayonunun işğalı günü (23.08. 1993)	175

G

Gənclər Günü-----	35
Gömrük İşçiləri Günü (29.01.1992)-----	3
Gədəbəy rayon Mərkəzi Kitabxanasının yaranmasının (1932) 80 illiyi -----	274

H

Heydər Əliyev adına Bakı-Tbilisi-Ceyhan əsas ixracat boru kəmərinin təməli qoyulmasının (18.09.2002) 10 illiyi-----	193,197
Hərbi Donanma Günü (05.08.1992)-----	175
Hacı Əjdərbəy Məscidi (Göy Məscid) --	272,284

X

Xankəndinin işğalı günü (26.12.1991)-----	250
Xankənddə Azərbaycanın ayrılmaz hissəsi olan Dağlıq Qarabağın Ermənistanla birləşdirilməsi məqsədi güdən bədnam erməni seperatçıları baş qaldırmışdır (11.1987)-----	272
Xanlar rayon Mərkəzi Kitabxanasının yaranmasının (1962) 50 illiyi -----	274
X.R.Ulutürk adına kütləvi kitabxananın yaranmasının (1927) 85 illiyi -----	274
Xocavənd rayonunun Qaradağlı kəndinin işğalının 20-ci ildönümü (17.02.1992)-----	35,44
Xocavəndin işğalının 20-ci ildönümü (02.10.1992) -----	208,213
Xocalı Soyqırımının 20-ci ildönümü -(26.02.1992) -----	35, 45
Xüsusi Dövlət Mühafizə Xidməti Əməkdaşlarının Peşə Bayramı Günü (23.08.2008) -----	175
Xudafərin körpüsü -----	271

İ

İçərişəhərin qala divarlarının bərpa edilməsi (1952-1957)-----	272
20 Yanvar “Şəhidlər Günü elan olunması haqqında” Qanun verilmişdir (17.01.1992) ----	3
İlk dəfə alman coğrafiyaşünası Ferdinand fon Rixthofen tərəfindən Böyük ipək yolu termini işlədilmişdir-----	272

İmişli rayon Mərkəzi kitabxanasının yaranmasının (1947) 65 illiyi -----	274
İnsan Hüquqları Günü (18.06.2007) -----	132
İnsan Alverinə Qarşı Mübarizə Günü (06. 05.2009) -----	107
İrqi ayrı-seçkiliyin (diskriminasiyanın) Ləğv Edilməsi Uğrunda Beynəlxalq Mübarizə Günü (21.03.1966) -----	60
İsmayılı rayon Mərkəzi kitabxanasının yaranmasının (1947) 65 illiyi -----	274
“İzvestiya” qəzetinin nəşrə başlamasının (30.03.1917) 95 illiyi-----	60

K

Kəlbəcər rayonunun işğalı günü (02.04. 1993) -----	85
Konstitusiya Günü (12.11.1995)-----	231

Q

Qan yaddaşımız-----	38
Qadın zorakılığına qarşı beynəlxalq mübarizə günü (25.11.1999) -----	231
Qarabağ xanlığı ləğv edilmişdir -----	271
Qızıl Aypara Günü (07.03.2008)-----	60
QİÇS-ə Qarşı Mübarizə Günü (01.12.1996) -----	249
Qubadlı rayonunun işğalı günü (31.08.1993) -----	175
Quba rayon Mərkəzi kitabxanasının yaranmasının (1932) 80 illiyi -----	274
Qurban bayramı (27-28.10) -----	208

L

Laçın rayonunun işğalının 20-ci ildönümü (18.05.1992) -----	107,115
“Leyli və Məcnun” operasının (1907) yazılmasının 105 illiyi-----	272

M

- “Mədəniyyət haqqında” Qanun (06.02.1998)
«Mədəni-maarif» jurnalı-45 ----- 37
M.Ə.Rəsulzadə tərəfindən “Müsəlman
gənclik təşkilatı” yaradılmışdır ----- 272
M.S.Ordubadi adına Naxçıvan Muxtar
Respublika Kitabxanasının yaranmasının
(1922) 90 illiyi ----- 274
Milli Dirçəliş Günü (17.11.1988)----- 231
Milli Qurtuluş Günü (15.06.1993)----- 132
Milli Mətbuat və Jurnalistika Günü
(22.07.1875) ----- 155,166
Milli Musiqi Günü (18.09.1995)----- 193
Milli Silahlı Qüvvələr Günü (26.06.1918) -- 133
Milli Teatr Günü (10.03.1873)----- 60
Milli Televiziya və
Radio Şurası yaradılmışdır ----- 208
Milli Təhlükəsizlik Orqanları İşçilərinin Peşə
Bayramı Günü (28.03.1997) ----- 60
Mirzə Camal Cavanşir “Qarabağ tarixi” əsərini
yazmışdır----- 271

N

- Naxçıvan Sovet Sosialist Respublikası
Azərbaycanın tərkibində olmaqla Muxtar
respublika elan edilmişdir (1922)----- 272
Narkomaniyaya və Narkobiznesə qarşı
Beynəlxalq Mübarizə Günü (26.06.)---- 133,143
Neftçilər Günü (20.09.1994) ----- 193
Nəriman Nərimanovun Xatirə muzeyinin
yaradılmasının (1977) 45 illiyi----- 272

O

- O.Sarıvəlli adına Əmircan qəsəbə kütləvi
kitabxanasının (1932) 80 illiyi ----- 274
Opera və Balet Teatrında Üzeyir Hacıbəyovun
şah əsəri olan “Koroğlu” operasının ilk tamaşası-
nın keçirilməsinin (30.04.1937) 75 illiyi ----- 86

P

- Prokurorluq İşçiləri Günü (01.10.1998) ----- 208

R

- Ramazan bayramı (20-21.08.)----- 175
Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Sahəsi
İşçilərinin Peşə Bayramı (06.12.2006)----- 249
Radio və Televiziya verilişləri Komitəsinin
yaradılmasının (04.06.1957) 55 illiyi ----- 132
Respublika Günü (28.05.1918.)----- 108
Rusiyada Böyük Oktyabr Sosialist inqilabı qələbə
çalmışdır (25.10.1917) ----- 231

S

- Sahil qəsəbə kütləvi kitabxanasının (1977)
35 illiyi ----- 274
Samux rayon MKS-nin yaranmasının (1992)
20 illiyi ----- 274
Səhiyyə İşçiləri Günü (17.06.2001) ----- 132,142
Sərhəd Qoşunları Günü (16 dekabr) ----- 250
Siyəzən rayon MKS-nin yaranmasının (1992)
20 illiyi ----- 35
SSRİ Nazirlər Soveti “Ermənistanın SSR-də
yaşayan azərbaycanlıların Azərbaycan SSR-in
Kür-Araz ovalığına köçürülməsi haqqında” 4083
saylı qərar qəbul edib (23.12.1947) ----- 250

Ş

- Şamaxıda böyük dağıntı və tələfat törədən
zəlzələnin (31.01.1902) 110 illiyi----- 3
Şəmkir rayon Mərkəzi kitabxanasının
yaranmasının (1932) 80 illiyi ----- 274
Şərur rayon MKS-nin yaranmasının (1977)
35 illiyi ----- 274
Daşkəsən rayon MKS-nin (1982) 30 illiyi -- 274
Şüvəlan qəsəbə kütləvi kitabxanasının
yaradılmasının (1947) 55 illiyi----- 274
Şuşa rayonunun işğalının 20-ci ildönümü
(08. 05. 1992)----- 107,114
Şuşa rayon MKS-nin yaranmasının (1977)
35 illiyi ----- 274

T

Tarixi Abidələrin Mühafizəsi Günü (18.04.1983) -----	85
“Televiziya və Radio yayımı haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu qəbul edilmişdir (25.06.2002) -----	133
Televiziya və Radio İşçiləri Günü (06.11.)--	231
Televiziya və Radio verilişlərinin həftəlik proqramı çap olunmağa başlamışdır (aprel 1957)-----	272

U

Uşaqların Beynəlxalq Müdafiə Günü (01.06.1950) -----	132,140
Uşaqların Beynəlxalq Televiziya və Radio Verilişləri Günü (11 dekabr) -----	250

Ü

Ümumdünya Aviasiya və Kosmonavtika Günü (12.04.1962) -----	85
Ümumdünya Diabet Günü (14.11.1991)-----	231
Ümumdünya “Dioloq və İnkişaf üçün Mədəni Müxtəliflik” Günü (21.05.2001) -----	108,116
Ümumdünya Əməyin Mühafizəsi Günü (28.04.1996) -----	86
Ümumdünya Gülüş Günü (01.04.1564) -----	85
Ümumdünya Hemofiliya Günü (17.04.1964)-	85
Ümumdünya Xərçəng Günü (04.02) -----	35
Ümumdünya İnformasiya Cəmiyyəti Günü (17.05.2006) -----	107
Ümumdünya Kitab və Müəllif Hüquqları Günü (23.04.1996) -----	86
Ümumdünya Qaçqınlar Günü (20.06.2000)-	132
Ümumdünya Mülki Müdafiə Günü (01.03.1972) -----	59
Ümumdünya Poçt Günü (09.10.1970) -----	208
Ümumdünya Salam Günü (21.11.1973)-----	231
Ümumdünya Sağlamlıq Günü (07.04.1949) --	85
Ümumdünya Tütünlə Mübarizə Günü (31.05.1987) -----	107
Ümumdünya Yer Günü (22.04.1970) -----	86
Ümumxalq Hüzn Günü (20.01.1990) -----	3, 12
Ümumdünya Metrologiya Günü (30 .05. 1875)-----	107

Ümummili lider Heydər Əliyev “1948-1953-
cü illərdə azərbaycanlıların Ermənistan SSR
ərazisindəki tarixi etnik torpaqlarından kütləvi
surətdə deportasiyası haqqında” fərman imzalayıb
(18.12.1997) ----- 250

Y

Yeni il (01.01)-----	4
Yasamal rayonu Q.Musabəyov adına kütləvi kitabxananın (1957) 55 illiyi -----	274
Yeni Azərbaycan Partiyası (YAP) yaradılmışdır (21.10.1992) -----	208,216

Z

Zaqafqaziya Sovet Sosialist Respublikaları Federativ İttifaqının yaranması və Azərbaycan SSR-in ona daxil olması (22.12.1922) -----	272
Zəngilanın işğalı günü (30.10. 1993) -----	208 134

Tartibçilərin əlifba göstəricisi

Abdullayeva Adilə	34,242,252
196, 211	
Alışova Nailə	Məmmədova Jalə . . . . .
6,12-13,20,37,44,45-46,73-74,93,114,115,116,14	201-202,280, 286, 287, 290, 293,300
0,142,143,166, 175,178,198,213,214,215,221,239	Məmmədova Aygün . . . . .
Eminova Samirə	18,22,24,41,51,55,57,63
10,11,19, 20,31,56,64,71,103,104,129,136,153,16	Məmmədli Şəhla . . . . .
2,190,259,260,276,277,284,285	195,197,204,217,257
Ələsgərov Bəybala	Musayeva Tamilla . . . . .
54,88,180	253,254,255,262,263
Əliyeva Zemfira	Nağıyeva Nəzirə . . . . .
187,189,205,227,244	90,92,100,102,111,122,124,127
Əliyeva Sevinc	Novruzova Azadə . . . . .
52,96,119,120	282,283,289,291,295,297,299
Əsədova Sevgiyyə	Orucəliyeva Rəna . . . . .
157, 58,159,161,163-164,167,171,172,173,200	210,212,216,219,220,223,225
Həsənova Mələhət	Piriyeva Nəzmiyyə . . . . .
110,112,138,148,150,151,152	261,264,265,266,269
İbrahimova Mətanət	Sadıqova Yasəmən . . . . .
68,69,70,72,77, 79,81,82,89,95,281	165,177,181,182,183,184,185,186,188,191
Həsənova Tahirə	Şahbazova Nazlı . . . . .
235,237,240,241,245,246, 258,268	203,206,294
Quliyeva Gülanə	Salamlı Sevinc . . . . .
7,9,17,23,25,28,30,32, 33,40,42,	168,199
Quliyeva Samaya	Şəmsizadə Solmaz . . . . .
26, 27,29,39,43,47,50,53,66,94,101,125,146,160	14,15,97,99,118,144
Qurbanova Pərvanə	Şirəliyeva Elmira . . . . .
16,256,267,278,279,296,298	113,117,121,123,128, 130,135,139
Məmmədova Cəlalə	Şirinova Lalə . . . . .
218,222,224,226,228,229,236,243,247	62,65,75,76,78,80,83
Mehrəliyeva Saqibə	Vəliyeva Mədinə . . . . .
8,48,49,67,91,98,105,126,145,147,169,170,179,2	137,141,149

M Ü N D Ə R İ C A T

Yanvar ayı üçün təqvim	2
Əjdaha ili	6
Əlfi Qasimov – 85	7
Vidadi Babanlı-85	8
Bədrəddin Seyidzadə - 130	9
Jan Batist Poklen (Molyer) – 390	10
Nazim Hikmət Ran – 110.	11
Ümumxalq hüzn Günü.	12
Şirin Mirzəyev- 65	14
Cəlil Səfərov – 50	15
Janna Dark-600	16
Xudadat Bəy Rəfibəyli - 135	17
Franklin Delano Ruzvelt-130.	18
Mirəli Qaşqay-105	19
Əlisöhbət Sumbatzadə.105	20
Əziz Əliyev – 115	21
Mikayıl Mirzə-65	22
Eldəniz Zeynalov – 75	23
İsmayıl Dağıstanlı-105.	24
Kövkəb Səfərəliyeva -105	25
Hüsnü Qubadov-90	26
Mirzə Mansur Mansurov-125	27
Elmira Abasova- 80	28
Böyükağa Məmmədov-85	29
Leyla Vəkilova-85	30
Hənifə Ələsgərov – 100	31
Bəhruz Kəngərli -120.	32
Şişkin İvan İvanoviç-180	33
Fevral ayı üçün təqvim.	34
Qan yaddaşımız! Vətən torpaqları bizi gözləyir!	38
Ağamusa Axundov – 80.	39
Cahangir Qəhrəmanov-85	40
İsgəndər Etibar-75	41
Yusif Əzimzadə-95.	42
Çarlz Dikkens-200	43
Qaradağlinin işğalından 20 il ötür.	44

Xocalı soyqırımının 20-ci ildönümü	45
Akif Əkbərov- 60.	47
Firudin Şamoyev- 50	48
Rövşən Hüseynov- 45	49
Ərəstun Mahmudov-55	50
İnqilab İsmayılov-50	51
Elman Hüseynov -60	52
Core Vaşinqton-280	53
Məmmədşərif Həmidov – 95	54
Məhərrəm Haşimov-100	55
Lütfi Məmmədbəyov-85	56
Eldar Mansurov-60	57
Mart ayı üçün təqvim.	58
Aydın Dadaşov – 60.	62
Manaf Süleymanov -100	63
Fərman Kərimzadə - 75	64
Vaqif Arzumanlı – 65.	65
Qeybullə Rəsulov-90	66
Məmməd Səid Ordubadi -140	67
Xoşginabi Fəthi - 90	68
Çukovski Korney İvanoviç – 130	69
Azərbaycanın BMT-yə qəbul olunması	70
Beynəlxalq Qadınlar Günü	71
Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin kitabxanası- 15	72
Azərbaycanlıların Soyqırımı Günü	73
Valentina Tereşkova – 75	75
Zəhra Salayeva- 90	76
Paşa Qəlbinur- 60.	77
Şəfiqə Eyvazova -65	78
Mstislav Rastropoviç – 85	79
Nodar Şaşıqoğlu – 85.	80
Ənvər Behbudov – 100	81
Yusif Vəliyev – 95	82
Zümrüd Quluzadə - 80.	83
Aprel ayı üçün təqvim.	84
Ayaz Vəfəli – 75.	88
Osman Mirzəyev – 75	89
Əkbər Məftun – 100.	90
Məmməd Rahim-105	91
Azərbaycan Yazıçıları Birliyi - 80.	92
Beynəlxalq Əqli Mülkiyyət Günü	93
Qorxmaz Eyvazov- 45	94

Alı Mustafayev – 60	95
Rizvan Teymurov – 45	96
Rasim İbrahimov – 50	97
Mikayıl Cəbrayilov – 60	98
Ənvər Əlixanov – 95	99
Fatma Qədri – 105	100
Məhluqə Sadıqova – 95	101
Şövkət Məmmədova – 115	102
Əfrasiyab Bədəlbəyli – 105	103
Ramiz Quliyev – 65	104
Ömər Faiq Nemanzadə – 140	105
May ayı üçün təqvim	106
Əsgər Ağa Gorani – 155	110
Əhməd Cavad – 120	111
Mirzə Ələkbər Sabir – 150	112
Məhəmmədəli xan Sadıq oğlu Tərbiyə – 135	113
Seretelli Georgi Yefimoviç – 170	113
Şuşasız 20 il	114
Laçının işğalından 20 il ötür	115
Ümumdünya Dialoq və İnkişaf naminə Mədəni Müxtəliflik Günü	116
Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni – 20	117
Şahlar Şükürov – 60	118
Mərifət Nəsibov – 40	119
Aytəkin Məmmədov – 45	120
Sabit Orucov- 100	121
Mirməmməd Cavadzadə – 85	122
Əli Quliyev – 100	123
Ələddin Abbasov – 90	124
Səid Rüstəmov – 105	125
Rauf Hacıyev – 90	126
Aqşin Əlizadə – 75	127
Habil Əliyev – 85	128
Firəngiz Əlizadə – 65	129
Sara Qədimova – 90	130
İyun ayı üçün təqvim	131
Afaq Məsud – 55	135
Eldar Baxış – 65	136
Həsənbəy Zərdabi – 170	137
Mirzə Fətəli Axundzadə – 200	138
Rojdestvenski Robert İvanoviç – 80	139
Uşaqların Beynəlxalq Müdafiəsi Günü	140
Azərbaycanın YUNESKO-ya üzvlüyünün 20 illiyi	141

Səhiyyə İşçiləri Günü	142
Narkomaniyaya və Narkobiznesə qarşı Beynəlxalq Mübarizə Günü	143
Mövsüm Məmmədov – 45	144
İsrafil Şahverdiyev – 60	145
Malik Əsədov – 50	146
Ənvər Fərəcov – 60	147
Hüseyn Rəsulbəyov – 95	148
Hacıbaba Bağirov – 80	149
Zemfira Səfərova – 75	150
Fidan Qasımova – 65	151
Cövdət Hacıyev – 95	152
Murtuza Məmmədov – 115	153
İyul ayı üçün təqvim	154
Taği Şahbazi Simurğ – 120	157
Ağayeva Kəmalə – 75	158
Azadə Rüstəмова – 80	159
Aleksandr Düma (ata) – 210	160
Valeh Bərşadlı – 85	161
Seyidcəfər Pişəvəri – 120	162
Şah İsmayıl Xətai – 525	163
Kazım Karabəkir Paşa – 130	165
Milli Mətbuat və Jurnalistika Günü	166
Ramiz Qəmbərov – 50	167
Tahir Bağirov – 55	168
Sərxan Ocaqverdiyev – 45	169
Asif Məhərrəmov – 60	170
Məhəmmədəmin Şahtaxtinski – 80	171
Tokay Məmmədov – 85	172
Nikolay Aleksandroviç Rubakin – 150	173
Avqust ayı üçün təqvim	174
Aqil Hacıyev – 65	177
Xurşidbanu Natəvan – 180	178
Mirvarid Dilbazi – 100	179
Qəzənfər Paşayev – 75	180
Ehtiram Əliyev – 40	181
Rövşən Əliyev – 40	182
Yunis Nəcəfov – 45	183
Səttarxan – 145	184
Nəzirli Şəmistan – 70	185
Əlövsət Quliyev – 90	186
Vasim Məmmədəliyev – 70	187
Azərpaşa Nemətov – 65	188

Qasımov Alim – 55	189
Müslüm Maqomayev – 70	190
Niyazi – 100	191
Sentyabr ayı üçün təqvim	192
Ramiq Muxtar – 70	195
Mustafa Çəmənli – 65	195
Yusif Vəzir Çəmənəminli – 125	196
Heydər Əliyev adına Bakı-Tbilisi-Ceyhan Neft kəməri	197
Beynəlxalq Sülh Günü	198
Məhərrəm Seyidov – 60	199
Senyuşkin Sergey Aleksandroviç – 55	200
İbrahim bəy Aslanbəyov – 190	201
Jolio Kuri İren – 115	203
Konstantin Eduardoviç Siolkovski – 155	204
Əhməd xan Bakıxanov – 120	205
Firuzə Əlixanova – 95	206
Oktyabr ayı üçün təqvim	207
Hafız Baxış – 80	210
Xəlil Rza – 80	211
Hüseyn Cavid – 130	212
Xocavəndin işğalının 20 ildönümü	213
Beynəlxalq Müəllimlər günü	214
Dövlət Müstəqilliyi Günü	215
Yeni Azərbaycan Partiyası – 20	216
Namiq Allahverdiyev – 45	217
Əsədov Rəfael – 60	218
İsmət Qayıbov – 70	219
Turqut Özal – 85	220
Səməd bəy Mehmandarov – 155	221
Ramiz Abutalıbov – 75	222
Ümnisə Musabəyova – 110	223
Bədurə Əfqanlı – 100	224
Həyat Abdullayeva – 100	225
Vasili Vasilyeviç Vereşşagin – 170	226
Şövkət Ələkbərova – 90	227
Nikolo Paqanini – 230	228
Rauf Abdullayev – 75	229
Noyabr ayı üçün təqvim	230
Mehdi Seyidzadə – 105	234
Hüseyn Abbaszadə – 90	235
Yakub Kolas – 130	236
Çavçavadze İlya Qriqoryeviç – 175	237

Marşak Samuil Yakovlevic – 125	238
Bakı metropoliteni – 45	239
Oqtay Güləliyev – 50	240
Mehman Sayadov – 40	241
Kərim Kərimov – 95	242
Emin Sabitoğlu 75	243
Tofiq Quliyev – 95	244
Xumar Zülfüqarova – 85	245
Fikrət Əmirov – 90	246
Tağı Tağıyev – 95	247
Dekabr ayı üçün təqvim	248
Cəmil Əlibəyov– 85	252
İmran Seyidov – 90	253
Xalid Əlmirzəyev – 80	254
İmamverdi Əbilov – 85	255
Əlyar Səfərli – 75	256
Aleksey Nikolayeviç Tolstoy – 130	257
Əliyar Əliyev – 55	258
Xudu Məmmədov – 85	259
Həsən Əliyev – 105	260
Sarvan Salmanov 85	261
Cəmil Quliyev – 85	262
Ağabacı Rzayeva – 100	263
Fərhad Bədəlbəyli – 65	264
Oqtay Kazımov – 80	265
Nəriman Məmmədov – 85	266
Firudin Mehdiyev – 85	267
Sadiq Şərifzadə – 100	268
Ömər Eldarov – 85	269
Əlavələr	271
Qətran Təbrizi – 1000	275
Molla Pənah Vaqif – 295	276
Mirzə Şəfi Vəzəh – 220	277
Qonçabəyim – 185	278
Seyid Əbülqasım Nəbati-200	279
Seyid Hüseyn – 125	280
Xəlil İbrahim – 120	281
İsgəndər Coşqun – 85	282
Əbdüllətif Bəndəroğlu – 75	283
Hacı Əjdərbəy Məscidi	284
Azərbaycan Dövlət Sirkisi – 100	285
Yusif ibn Əbu Sac Divdad- 1100	286

Oruc bəy Bayat -445	.288
Salam Aydınbəyov - 100	.289
Bağır Seyidzadə – 100	.289
Qafur Məmmədov -90	.290
Şəfiqə Əfəndizadə - 130	.291
Ağa Musa Nağıyev- 170	.292
Ağası Məşədibəyov Abutalıb oğlu- 100	.293
Əzizə Məmədova -120	.294
Camo Hacınski – 125	.295
Mirmahmud Kazımovski -130	.296
Münəvvər Kələntərli- 100	.297
Əcəmi Naxçıvani -800	.298
Aşıq Talıb – 135	.299
Bakı Dövlət Universitetinin Kitabxanaçılıq- İnformasiya fakültəsi -65	.300
Yubilyarların əlifba göstəricisi	.301
Əlamətdar və tarixi günlərin adlar göstəricisi	.307
Tərtibçilərin əlifba göstəricisi	.313

2012

Əlamətdar və tarixi günlər təqvimi

Nəşriyyat redaktoru:

M.Cəfərova

Korrektor: N.Şahbazova

Kompyuter yığımı:

N.Alısova

Kompyuter dizayneri:

İ.Zəkəriyev

Ünvan:

AZ-1000 Bakı ş., Xaqani küç.29

E-mail: contact@anl.az

URL: www.anl.az

**“Zərdabi LTD” MMC nəşriyyat
poliqrafiya müəssisəsində
çap olunmuşdur.**

Sifariş: 33

Çapa imzalanmışdır: 15.11.2011

Tiraj: 200

Pulsuz